V. ALECSANDRI

OPERE

V

TEATRU

Text ales și stabilit,
note și variante de
GEORGETA
RĂDULESCU-DULGHERU

Inv. 7359.

Biblioteca Fac. de Lb. și Lit. Română
SECȚIA
LITERATURA
București

SCRIITORI ROMÂNI
EDITURA MINERVA
București, 1977

NOTĂ ASUPRA EDIŢIEI

Acest al cincilea volum din ediţia *Operelor* (colecţia „Scriitori români") a lui Alecsandri este primul din seria care va înfăţişa cititorilor de astăzi strădania de o jumătate de veac a scriitorului în domeniul dramaturgiei. Începînd din anul 1840, cînd era numit în grupul celor trei directori ai Teatrului Naţional din Iaşi, şi pînă în 1890, între prima „comedie în trei acte, prelucrată de A... V...", *Farmazonul din Hîrlău*, şi cele din urmă clipe ale vieţii sale, pe care şi le petrece făcînd ultimele corecturi la drama *Ovidiu*, Alecsandri a înzestrat repertoriul teatrului românesc cu peste 50 de variate creaţii: cînticele comice, scenete, comedii, vodeviluri, operete, drame în versuri şi în proză. Aportul lui în acest domeniu este de o uriaşă importanţă, neîntrecut decît de acela al lui Caragiale. Pe bună dreptate, scriitorul putea declara cu mîndrie şi cu conştiinţa datoriei împlinite, încă în 1865: „Nu ştiu dacă am creat Teatrul Naţional, dar ştiu că i-am adus un mare concurs..." (scris. adresată lui Alex. Hurmuzaki la 30 ian. 1865).

Propunîndu-ne să adunăm laolaltă întreaga creaţie dramatică a lui Alecsandri, publicată sau nu în timpul vieţii sale, acest bogat material va fi organizat şi reprodus conform aceloraşi principii stabilite pentru întreaga noastră ediţie şi aplicate cu consecvenţă în cele patru volume apărute pînă acum (vezi vol. I al ediţiei de faţă, 1966 — *Nota asupra ediţiei*).

Aşadar, în cele trei volume din ediţia noastră destinate teatrului, piesele vor fi grupate cronologic în trei secţiuni: 1) cele publicate de autor în volume, în ordinea stabilită de el în cadrul acestora; 2) cele publicate în broşuri şi periodice şi, în fine, 3) cele cîteva rămase în manuscris, care, dealtfel, nu sînt decît încercări, pentru că Alecsandri nu scria pentru sertar, ci, aşa cum s-a mai observat, pentru a fi citit sau ascultat (vezi Il. Chendi şi E. Carcalechi, *Prefaţa* la V. Alecsandri, *Opere complete*. Vol. IV. *Teatru*. III, Bucureşti, 1905, p. IV, nota).

Volumul al V-lea înmănunchează cuprinsul primelor două volume ale ediţiei de *Opere complete*. Partea întîia. *Teatru*, Bucureşti, Socec, 1875 (canţonete comice, scenete — cu excepţia *Vivandierei*, operete, vodeviluri), iar cel de-al VI-lea, cuprinsul volumelor III şi IV ale aceleiaşi ediţii (comedii, drame), precum şi drama istorică naţională *Despot-Vodă*, publicată în 1880 (Bucureşti, Socec), fără vreo indicaţie că ar face parte din seria *Operelor complete*. Considerăm că lipsa acestei indicaţii se datorează atît neglijenţei editorului, cît şi lipsei de preocupare a autorului pentru acest aspect în momentul apariţiei volumului, pentru că nu credem că Alecsandri avea vreun motiv să nu includă piesa *Despot-Vodă* în seria operelor sale complete. Dimpotrivă, în 1875, cînd începeau să apară primele volume ale ediţiei sale de *Opere complete*, scriitorul se arăta foarte interesat şi cu privire la numărul volumelor („... în publicarea poeziilor mele aş dori să iasă patru volume: 1. *Doine şi lăcrămioare*; 2. *Mărgăritărele*; 3. *Pasteluri*; 4. *Legende*. Astfel, operele mele complete vor forma un total de 10 volume, cu proză cu tot, încît, de mi-a ajuta D-zeu să mai găsesc în mine o materie de 2 volume, voi îndeplini o duzină" — cf. scris. către I. Negruzzi, în V. Alecsandri, *Scrisori*, 1904, p. 72). Dealtfel, cu drama *Ovidiu*, apărută în 1890, curînd după moartea scriitorului, duzina de volume în ediţia Socec s-a şi împlinit, deşi numerotarea acestora s-a făcut în mod neglijent (*Opere complete*. Partea întîia. *Teatru*, vol. I—IV, 1875; *Opere complete*. *Poezii*, vol. I—III, 1875; *Opere complete*. Partea a III-a. *Proză*, 1876; *Despot-Vodă*, 1880 [fără nici o indicaţie]; *Opere complete*, vol. IX. *Poezii*, vol. III [de fapt IV], *Legende nouă. Ostaşii noştri*, 1880; *Opere complete*, vol. X. *Teatru*, vol. V, *Fîntîna Blanduziei. Varia*, 1884; *Opere complete*, vol. XI. *Teatru*, vol. IV [de fapt VI], *Ovidiu*, 1890).

Ultimul volum de teatru din ediţia noastră, al VII-lea, va conţine dramele istorice antice *Fîntîna Blanduziei* (1884) şi *Ovidiu* (1890), cărora le vor urma piesele de debut (cum sînt *Farmazonul din Hîrlău*, *Cinovnicul şi modista*), prelucrări publicate în broşuri, dar neincluse de Alecsandri în ediţia de *Opere* din 1875, poate din cauză că nu erau creaţii originale (deşi alte prelucrări, ca vodevilul *Doi morţi vii*, de pildă, figurează şi în această ediţie), apoi cele publicate numai în periodice (cum sînt feeria *Sînziana şi Pepelea*, „farsa de carnaval" *Sfredelul dracului* ş.a.) şi, în fine, puţinele încercări rămase în manuscris.

Transcrierea textelor s-a făcut, cum am mai spus, cu respectarea principiilor stabilite la început, pentru întreaga ediţie. Am considerat că, nedispunînd de alt material în care să fie exprimată voinţa expresă a scriitorului în privinţa vorbirii personajelor, avem obligaţia de a respecta întocmai particularităţile lingvistice ale textelor publicate sau rămase în manuscris, indiferent dacă e vorba de personaje moldovene, muntene, transilvănene sau altele pe care autorul a vrut să le caracterizeze şi prin limbaj.

Textele cuprinse în fiecare volum sînt însoţite de un aparat critic alcătuit pe aceleaşi baze ca şi cel al volumului IV al ediţiei noastre (*Proză*).

La sfîrşitul ultimului volum de *teatru* cititorii vor avea la dispoziţie un glosar cuprinzînd termenii străini, învechiţi, regionali, pe care-i întîlnim în creaţia dramatică a lui Alecsandri şi care, în bună parte, ajunseseră de neînţeles chiar pentru contemporanii scriitorului de la 1875, momentul apariţiei primelor patru volume de teatru din ediţia de *opere complete* tipărită de Socec. Reproducerea, în ediţia noastră, a glosarului publicat atunci de editor, uneori lacunar, alteori conţinînd numeroase repetiţii, alteori avînd, pur şi simplu, un semn de întrebare în dreptul unui termen sau unei formule pe care acesta nu le-a înţeles, nu credem că ar mai fi utilă cuiva. Acest glosar nu mai prezintă astăzi decît, cel mult, un interes documentar.

Greşelile de tipar din textul de bază au fost îndreptate pe baza eratei de la finele vol. IV al ediţiei din 1875 şi a redactărilor anterioare acesteia, făcîndu-se menţiunea corespunzătoare în aparatul critic. Intervenţiile noastre au fost marcate prin [ ]. Notele lui Alecsandri au fost menţinute în subsolul paginilor şi, spre a se deosebi de ale noastre, poartă menţiunea [V.A.].

În încheierea acestei scurte note lămuritoare, ţinem să aducem şi pe această cale mulţumirile noastre tuturor celor care ne-au sprijinit cu generozitate în munca noastră, şi în mod deosebit tovarăşei Cătălina Poleacov, al cărei preţios aport la definitivarea acestui volum nu poate fi apreciat îndeajuns.

GEORGETA RĂDULESCU-DULGHERU

TEATRU

PREFAȚĂ

O istorie mult interesantă, pentru acei ce iubesc a studia fazele prin care trec instituțiile naționale, ar fi istoria literară și anecdotică a teatrului nostru. Cine însă ar fi în stare să o scrie mai bine decît un om care, ca artistul nostru Matei Millo, găsindu-se pe scenă de la început, a asistat ca luptător neobosit la toate dificultățile nașterei și existenței acelei instituții! Dar Millo va întreprinde oare o asemene operă? Este probabil că nu; căci fiind, cum se zice, unghie și carne cu teatrul, ar fi obligat să vorbească necontenit de dînsul, în tripla sa calitate de director, actor și autor dramatic. Simțul său de modestie, precum și cultul său fanatic pentru antica divinitate română, *lenea,* cult practicat mai cu osebire de artiștii cei mari, îl vor împedeca negreșit a răsfoi albumul numeroaselor sale suvenire și a estrage din ele materia unei istorii a scenei.

Acestea le zicem cu scop de a zădări amorul propriu și verva lui Millo și cu speranță că vechiul nostru amic ne va da o plăcută desmințire.

Millo ar spune publicului, cu talentul său știut, cum a fost atras din prima-i junie către arta frumoasă la a cărei culme el a ajuns călcînd în picioare prejudiciile de familie și de poziție socială; cum, sub îndemnul acelei puternici vocații, el a organizat un teatru de societate chiar pe la anul 1835 și a creat rolurile *Poe-*

tului romantic și a *Postelnicului Sandu Curcă*, două piese compuse de el însuși și care au avut mare succes.

Cum pe același timp, rectorul Academiei Mihailene, Gheorghe Asachi, luînd direcția teatrului român și formînd o trupă cu elevi din zisul institut, se opinti, cu mai mult zel decît noroc, a desfășura pe scenă drame istorice și a să înălța *ex-abrupto* în regiunile operei italiene prin reprezentarea *Normei!* cercări îndrăznețe în adevăr, dar nepotrivite nici cu gustul publicului, nici cu mijloacele junilor diletanți carii n-aveau idee de muzică.

Cum în anii următori succedară direcțiile lui C. Carageali, venit în Iași de la București, și a unui profesor de himie și fizică, T. Stamati, sub carii au început mai mulți tineri, împiegați de cancelarii, a îmbrățișa cariera seducătoare de actori, deși erau condemnați, sărmanii, a juca piese rău traduse din repertoare franceze și germane, sau drame originale pline de anahronisme comice, precum: *alergări de cai* pe *canalurile Veneției* și *împușcături de pistoale* înaintea descoperirii prafului de pușcă.

Cum, pe la 1840, guvernul, voind să dea probe de încurageare teatrului național, numi un comitet compus de C. Negruți, M. Cogălniceanu și V. Alecsandri, ș-apoi, cu un *sans façon* demn de acea epohă, lăsă direcția pe spinarea lor fără a să preocupa dacă le cuvinea sau ba; cum ei se văzură obligați a deveni autori fără voie, precum deveniseră directori fără voie, și se puseră pe lucru, traducînd, localizînd, compunînd un șir de piese ce fură bine primite. Multe din acele piese s-au perdut, precum: *Orbul fericit* de Cogălniceanu, *Bochet, tată și fiu* de Negruzzi, *Spatarul Hațmațuki*, comedie în versuri, *Farmazonul de la Hîrlău*, *Cinovnicul și modista* de Alecsandri, toate scrise într-un stil simplu și conform atît cu gradul de educație literară a publicului, cît și cu talentele începătoare a noilor amatori de scenă.

Cum, după cîțiva ani, Millo, luînd în mînă frîiele direcției, a îndreptat teatrul pe calea progresului, prin îngrijirea punerii în scenă, prin împărțirea nimerită a rolurilor, prin perfecționarea jocului actorilor, căror le-a servit de model, și prin buna compunere a repertoriului dramatic. În acea epohă, teatrul din Iași a fost la apogeu, căci Millo a creat tipurile originale a *Babei Hîrcăi*, a lui *Nișcorescu*, a lui *Tuzu Calicul*, a *Chiriței*, a lui *Herșcu Boccegiul*, a lui *Kir Gaitanis*, a *Mamei Anghelușa*, a lui *Kir Zuliaridis*, a *Muzei de la Burdujeni* etc., tipuri variate ce vor rămînea mult timp neșterse din analele scenei noastre naționale.

Cum el, în fine, așezîndu-se apoi în București, a marcat cu sigilul marelui său talent pe *Barbu Lăutarul*, pe Moise din *Lipitorile satelor*, pe *Paraponisitul*, pe *Kera Nastasia*, pe *Paraclisierul*, pe *Haimana* etc. și a știut să menție teatrul nostru în caracterul său român.

Dar, o mai repetăm, pentru ca să facă o asemene interesantă narație, pentru ca să arate luptele cu cenzura și dificultățile de tot soiul ce a întîmpinat în lunga sa carieră dramatică, Millo ar fi nevoit a să pune pe scenă fără contenire. Acest motiv ne e teamă că-l va opri de a lua condeiul spre a înavuți bibliotecele noastre cu istoria teatrului național.

În lipsa acelui tezaur din care am putea undi multe elemente pentru scrierea acestei prefațe, nu putem face mai bine decît să publicăm aici cîteva din epistolele adresate unui amic în diferite epoce. În ele se găsesc multe notițe curioase despre starea societății de la 1840 încoaci, despre mersul progresiv al teatrului și despre motivele ce ne-au îndemnat a compune Repertoriul de piese cuprinse în această ediție.

Declarăm că nu fala de autor dramatic ne-a consiliat a da publicitate acestor opere ușoare, dar pentru că le considerăm ca elemente ce ar putea servi, cît de puțin, la scrierea unei istorii a scenei române. Facă cerul ca în curînd să se nască spiritul predestinat a produce acea însemnată lucrare.

Iași, 184...

Iubite amice, crescuți amîndoi în Franța din copilăria noastră, ne-am despărțit de un an, lung cît un secol; tu ai mai rămas la Paris, o! fericitule între fericiți! iar eu m-am întors în Iași, aducînd cu mine un mare bagagiu de iluzii și de idei moderne. Adorator fervent a Treimei sfinte și mîntuitoare ce reprezintă *libertatea, egalitatea* și *fraternitatea,* am reintrat în țară ca un fanatic naiv și convins că voi găsi pretutindene aceste sacre principuri în aplicare... însă am găsit:

Libertatea lănțuită cu însași mîna domnitorului sub impulsia ocultă a consulului rusesc; libertatea presei ciocîrtită de foarfeca cenzurei, foarfecă încredințată unui impiegat de la postelnicie, care din cauza tristei sale meserii a agiuns a sămăna la față cu hîdele Parce din mitologie. Singura libertate respectată și chiar încurageată este libertatea de a să face preaplecatul, preasupusul, preaumilitul *rob* al guvernului zis *parintesc*.

Am găsit *egalitatea* turtită — sărmana! — subt un nămol de prejudețe absurde și de privilegiuri monstruoase, un nămol atît de mare, atît de greu, cît ar trebui un cutremur social pentru ca să-l răstoarne și să-l rîsipească. El este compus de mai multe pături ce apasă una pe alta ca stratificările unui munte. Dedesubt, la bază, stă întins pe brînci poporul!...peste dînsul impiegații subalterni ai guvernului și ai proprietarilor de moșii; iar peste aceștia diferitele clase de boieri, mici, mijlocii și mari, purtînd în spinare pe unul din ei care, *cu mila lui Dumnezeu,* adică: cu protecția Rosiei, cu mila sultanului și cu mila vizirului, *miluit cu peșcheșuri,* a devenit voievod.

Nimic mai trist decît aspectul poporului strivit! Nimic mai viclean și mai brutal decît tipul subalternilor puși în contact cu el; nimic mai umilit decît fizionomia boierilor mici; nimic mai *grotesque* decît îngîmfarea boierilor mari! ... Toți se cred nobili, deși puțini, prea puțini au oarecare tradiții de familie, șterse de mătura timpului și comprometate prin multe fapte lipsite de nobleță. Unii se fălesc că se cobor din domnii vechi a Moldovei, cînd, cercetînd bine în trecut, nu s-ar găsi alt domn în spița neamului lor decît poate pe Ciubăr-Vodă din poveste; alții merg mai departe, merg păn-în Constantinopoli ca să-și găsească rudiri problematice cu nu știu care împărați bizantini; alții iar mai nesățioși, nemulțămindu-se cu titlurile locale, se pretind ... (poporul zice însă că se *poreclesc*) conți și baroni.

Inv. 7359

Precum vezi, amice, societatea noastră prezintă o varietate foarte curioasă de tipuri bune de studiat. În ea domnește *vanitatea* care esclude egalitatea, însă acel defect ridicol este mult mai aparent în generația nouă decît în bătrîni. Părinții noștri păstrează încă obiceiurile simple din vechime, credințele strămoșești și o patriarhală indulgență cătră mai micii lor; *cuconașii* însă, crescuți sub varga dascalilor greci, sînt de o fudulie de parveniți fără margini. Cei din starea întîi consideră de ciocoi pe toți cei ce se înșir după dînșii. Cei din starea a doua numesc ciocoi pe acei din starea a treia; aceștia, la rîndul lor, ciocoiesc pe nenorociții de mai gios, și poporul, mai cu minte, îi egalează pe toți cu aceeași poreclă.

Cît pentru noi, tinerii întorși din străinătate, societatea iașeană a inventat o categorie deosebită: noi sîntem *pantalonari (sans culottes), bonjuriști* și *duelgii*. Noi nu sărutăm mîna tuturor căftăniților ce se zic pe grecește: *simandicoși,* fiindcă avem obrăznicia de a o considera ca o labă. Noi pregătim revoluții în țară pentru că purtăm plete lungi și cravate de carbonari, modă privită cu ochi răi de consulul rusesc, și prin urmare condemnată de vodă. Noi, în lipsă de *sevas,* abordăm pe *evgheniști* nu cu formula smerită de *sărut talpele,* ci cu un simplu *bonjour*. Noi nu mai avem lege, sîntem eretici, provocăm boierii la duel, mîncăm oameni, criticăm abuzurile, disprețuim drăgălașa chivernisală, cercăm a forma o opinie publică și visăm cai verzi pe păreți... Prin urmare sîntem buni de înfundat pe la monăstiri sau de trimis peste Dunăre; însă fiindcă sîntem feciori de boieri și că inspirăm oarecare temere, în calitatea noastră de capete stricate, nu se leagă nime de noi. Guvernul se face că închide ochii asupra fărădelegilor noastre, dar el totodată ne închide și brațele sale.

Sînt *cuconași* prefecți, vornici de aprozi, membri de divanuri, cuconași însă prostuți de carte și de minte.

SECȚIA LITERATURA București

Sînt și coloneli cu epoleturi late cît nulitatea lor, însă ei nu știu nici măcar a-și scoate sabia din teacă; iar acei ce au puține cunoștinți militare, bunăvoință și curagiu personal, dacă soarta nu i-a coborît din pulpa lui Jupiter, ei rămîn relegați în rangurile de gios... Iată egalitatea sub regimul Reglementului organic; cît pentru *fraternitate*, am găsit-o caracterizată în două legende cunoscute:

„Frate, frate, dar brînza-i pe bani."

„Cine i-a scos ochii? frate-său. — De-aceea sînt scoși așa de adînc!"

Ce zici, amice, de elementul în care sîntem chemați a trăi noi, elevii academiilor din Franția și Germania? noi, deprinși a răsufla aerul hrănitor și deșteptător al civilizației moderne? noi, care avem aspirări cătră orizonuri necunoscute sub cerul țării?... Mare cîmp de lupte se întinde dinaintea noastră! dar lupta nu ne sparie, căci ne susține și ne animează speranța izbîndei... *Vale!*

Iași, 184...

Iubite amice, răspunsul tău e vesel, pentru că e scris departe de atmosfera neguroasă a unui oraș semi-oriental ca Iașul. Tu-mi zici că scrisoarea mea te-a făcut să asiști la o panoramă originală ca și aceea care reprezintă China cu mandarinii săi, și mă îndemni a studia tipurile ce mă încungiură, spre a le pune pe scenă. Susții cu tot dreptul, deși pe un ton glumeț, că un autor dramatic ar găsi elementele necesare pentru un bogat repertoriu, și îmi impui misia acelui autor. Fie!... Eu însumi m-am gîndit adeseori la o asemine grea întreprindere, și fiindcă încă la noi nu posedăm nici libertatea tribunei, nici arma zilnică a jurnalismului, am proiectat să-mi fac din teatru un organ spre biciuirea năravurilor rele și a ridicolelor societății noastre. Ambiție frumoasă și atrăgătoare!... însă am rămas spăriet și descurageat cînd am constatat numeroasele obstacole ce aș avea de învins.

Susceptibilitatea guvernului și a societății este cu atît mai oarbă, că ea n-a fost încă atinsă de nime până acum. Un autor dramatic s-ar espune la multe neagiunsuri din partea puternicilor zilei... dar această considerație nu m-ar împedeca de a-mi ascuți condeiul.

Dificultățile ce se rîdică în ochii mei cu forme urieșe de fantasme au sorgintea lor chiar în sînul institutului teatral; căci trei lucruri sînt de creat pentru a să dobîndi un rezultat satisfăcător: 1º limba, 2º giocul actorilor și 3º educația publicului.

Limba întrebuințată păn-acum de traducătorii dramelor franceze și germane este o macaronadă ridicolă și indigestă care displace auzului și nimicește interesul pieselor, fie cît de bine jucate. Toate personagele vorbesc același jargon bursuflat: marchezul ca ciobotarul, princesa ca spălătorița, cardinalul ca vezeteul, împăratul ca bucătarul etc. și, grație ignorenței traducătorilor, toți rostesc fraze tîlcuite cuvînt de cuvînt pe acele din limbi străine: astfeli auzi pe o tînără cochetă pariziană zicînd că a priimit un *pui de găină (elle a reçu un poulet)*, sau pe un student esclamînd: *Ce chesea!... ceea ce-mi cînți nu-i decît o rață (quelle blague!... ce que tu me chantes là n'est qu'un canard)*. Publicul rămîne cu gura căscată dinaintea unor asemine enormități și pare a-și pregăti buzele pentru șuierare; însă el se arată indulgent, prea indulgent, și croitorii de fraze absurde se sîmt astfeli încurageați a persista în săcături literare.

Giocul actorilor este în gradul cel mai înapoit, încît orice piesă, bună sau rea, spirituală sau proastă, are aceeași soartă: ea-i măcelărită fără milă!... Comediile cele mai fine sînt schimbate în bufonerii ordinare, și dramele în bufonerii lugubre; într-un cuvînt, teatrul nostru nu e decît o păpușărie pretențioasă. Și, în adevăr, nici că poate să fie altfeli cînd amatorii ce se urcă pe scenă lipsesc de orice cunoștință despre arta dramatică, de orice educație pregătitoare pentru cariera de artist. Cum să între în rolul de rege, de ducă, sau de simplu gentilom, un biet scriitor de la Eforie, care n-a cetit nici o istorie, nu a luat lecții de declamare (neexistînd în Iași conservatoriu) și nu-și bate capul să studieze caracterul personagelor ce este însărcinat să reprezinte? Cum să însușască nobleța ereditară și manierele distinse de ducesă o biată copilă din mahala, care n-a văzut niciodată un salon aristocrat?... Lipsa de modeluri îi obligă a crea rolurile după o închipuire totdeauna greșită, și cît pentru declamarea acelor roluri, ei se mulțămesc a le recita cu o răpegiune monotonă, fără pauze, fără întonări variate, fără natural mai cu samă. Unii însă care se cred artiști cad în exces contrar, zbuciumîndu-se ca nebunii, mișcînd brațele ca telegrafuri aeriane, întorcînd ochii furiși ca motanii înamorați și răcnind cu așa furie, că publicul se întreabă: Ce i-a apucat?

Cînd întră pe scenă și se găsesc în fața publicului, sărmanii, stau buimăciți de uimire, uită rolurile, bîiguiesc în loc să deie replica, țin brațele moarte, picioarele țapene și, văzîndu-i, crede cineva că asistă la un spectacol de automați a căror mașinării ar fi ruginite. Tinerii amorezi declarează simțirile lor pe același ton ca și cînd ar cere un pahar de apă, și toți în genere se abat din calea adevărului. Singurele roluri necaricaturizate de dînșii sînt acele de oameni de rînd: lachei, argați, precupeți, boiernași proști de la țară, giupînese, magalagițe etc., iar frazele ce le pronunță cu mult natural sînt, de pildă: *Vai! mîncate-ar moliile, cherapleșule!... să te văd cînd mi-oi videa ceafa...* fraze de înaltă literatură din Tatarași.

Costiumele ca și decorurile prezintă ades anacronismuri neiertate. Scene de codru se petrec în piețe de orașe; scene de salon în grădini etc. și în ele se agită automaticește marchizii în costium de paiați, dame din secolul XVI îmbrăcate după moda de astăzi, care se sărută în gură și adeseori vorbesc cu dosul întors la public sau fug în culise dacă și-au uitat rolul.

Publicul asistă cu nepăsare la toate aceste netoții, căci nu are idee de condițiile unui bun teatru și, ce e trist! el pare mai mult dispus a gusta farse grosolane și drame *apelpisite,* decît piese de înaltă comedie. Pentru el, un individ ce se strîmbă ca o momiță sau strănută lung, des și tare, e un actor de talent, deși nu-l numește

actor, ci *caraghioz;* aseminea el dă diplomă de artist, însă *artist cu ducă-se pe pustii,* acelui ce, subt pretest de a fi dramatic, își zburlește părul vîlvoi, scrîșnește din dinți, geme, țipă, rage, se bate de păreți, se trîntește la pămînt și se zbuciumă ca un epileptic.

Iată, amice, elementele nesuficiente de care poate să dispuie un autor pentru interpretarea operelor sale... Precum vezi, trebuiește tot creat: 1º o limbă conformă cu caracterul fiecărui personagiu, precum și cu naționalitatea lui și cu timpul în care trăiește; 2º o școală de declamare, pentru a să forma actori inteligenți și corecți în giocul lor pe scenă. Cît pentru public, nu mă îndoiesc că și-ar perfecționa gustul și giudecata îndată ce s-ar găsi dinaintea unui spectacol compus de adevărați artiști.

Un teatru perfect nu se improvizază de azi pănă mîni; trebuie timp și sacrificiuri și în lipsa acestor două condiții un autor va fi ținut a compune piese ușoare și potrivite cu puterile diletanților și a merge înainte treptat, punînd un frîu imaginației sale, făcînd act de abnegare, condamnîndu-se la o lucrare restrînsă și rîdicîndu-și inspirările la talia interpretatorilor. O asemine întreprindere cere multă bunăvoință, mult tact, multă răbdare din partea acelui ce s-ar încerca să creeze un repertoriu național. Ferindu-se de mania traducătorilor de drame cu mare spectacol și cu situații exagerate, el va alege din repertoarele străine piese plăcute, lesne de giucat, și le va localiza cu măiestrie în privirea gustului public sau, mai bine, va compune bucăți originale în care va întroduce moravurile și tipurile locale.

Elementele nu-i vor lipsi pentru a agiunge la scop, căci societatea noastră este împestrițată cu felurite tipuri comice, și defectele ei, viciurile ei chiar, formează un grup destul de mărișor: astfeli sînt dascalii greci, *loghiotații* care năucesc pe bieții școlari români, pentru ca să le bage în cap gramatica elină, și îi supun la tot soiul de pedepse corporale ce nimicesc în ei simțul demnității.

Astfeli celebiii de la Fanar care, urmînd tradițiile strămoșilor lor, considerează Moldova ca o capră bună de muls și vin aici să caute zestre spre a prinde rădăcină în țară. Ambiția lor e să devie: *megas postelnikos*.

Astfeli ciocoiul de starea întîi, ornat cu decorații rusești, turcești și nemțești, pe care le-a cîștigat pentru serviciuri făcute străinilor în paguba țării. El nu visează decît intervenții străine și răsturnări de domni; prin urmare trimite necontenit jalbe la Petersburg și la Înalta Poartă.

Ciocoiul de starea a doua, care aspiră zi și noapte a să acăța de protipenda. Unul din ei, poreclit *vărul obștesc* pentru că se pretinde văr al șeptelea cu toți vornicii și logofeții mari, și-a rîsipit averea numai ca să fie invitat la bal la Curte și la adunările aristocratice a contesei S.

Ciocoiul de starea a treia, lipitoare ce suge sîngele stăpînului care-l crește la sîn.

Împiegații guvernului, autorizați a-și face averi prin orice chip, în timp de trei ani cît sînt rînduiți în *slujbe*. Ingenioasele lor iscodiri spre a despoia pe nenorociții împricinați sînt de natură a presăra domeniul comediei cu mii de incidenturi comice.

Jidovii cămătari care au misia de a calici pe boieri, de a corumpe țăranii și de a scamota întreaga țară română; cuconașii mîndri dar fricoși, obraznici, cheltuitori, care devin prada zarafilor; damele care nu mai pot suferi Moldova de cînd au făcut un voiagiu în *întru;* mamele care vin în carnaval ca să vîneze gineri în capitală; părinții care consideră fetele ca niște *petre în casă;* ruginele ce se tem de *opinia publică* ca de iazmă apocaliptică; neghiobii, șireții, tălharii de pe toate treptele sociale; prejudețele absurde, pretențiile ridicole, în fine, caracterul nedeterminat a unei societăți semi-orientale în care încep a pătrunde ideile și moravurile occidentale. Iată o comoară adevărată pentru un autor dramatic! Cînd, cum și cine însă va avea parte de dînsa?

Cine se va folosi de ea ca să-și facă un bagagiu literar?

That is the question.

Amice, bucură-te sau te măhnește; felicitează-mă sau mă tînguiește... Am intrat în luptă!

De-acum fie ce-a fi!... în calitate de strănepot al lui Traian, strig ca Cesar pe marginea Rubiconului: *Alea jacta est*, fără a mă preocupa nicidecum dacă modestia... însă ești convins ca și mine că noi, românii, nu ne închinăm ei; noi ne credem cu aptitudine la toate și ne acordăm toate însușirile rari și frumoase. Sîntem învățați ca Humboldt, diplomați ca Talleyrand, oratori ca Ciceron, viteji ca Mihai și Ștefan, numai modești nu sîntem.

Deci, folosindu-mă de acest mare privilegiu, vin acum a-ți spune că am cercat să atac două ridicole proaspete ale societății noastre, ridicole care, nefiind combătute la vreme, ar exercita o influență fatală. Unul consistă întru desprețuirea a tot ce este național și celalalt întru persecutarea opiniei publice.

De vro cîțiva ani boierii și cucoanele încep a simți dorința de a trece peste hotar, sau, după cum se zice, *a merge înuntru*. Ei se duc de se dilectează în plăcerile Vienii și chiar ale Parisului, admirînd minunile civilizației și înavuțind astfeli fondul lor de idei și de cunoștinți.

Această tendință de a videa lumea o găsesc foarte nimerită, căci îmi pare de natură a ne depărta de trîndăvia orientală și a ne pune în contact cu viața activă și inteligentă a popoarelor occidentale; însă! o mare parte din acei care au avut ocazie de a face o comparare între progresul Germaniei și al Franței și între starea de înapoiere a Moldovei, în loc să puie umărul ca să urnească țara din hăugaș, găsesc mai comod a critica orbește și a disprețui prostește pămîntul lor strămoșesc cu tot ce are bun sau rău. Și fiindcă asemine manie ridicolă e considerată de *bon ton* și e practicată de cei mari, ea află mulți aderenți în cei neumblați prin țări străine și un număr considerabil de momiți în public.

Ce poate să rezulte din această hulă nedreaptă și exagerată? stîngerea simțirii de patriotism! indiferență fatală pentru soarta viitorului nostru!

Am compus dar o piesă în trei acte: *Cuconul Iorgu de la Sadagura*, care s-a reprezintat cu un foarte mare succes, și am avut neprețuita mulțămire de a mă convinge că am reușit a atinge țelul meu. Astăzi glasul clevetirii a muțit; nime nu mai îndrăznește să înfigă ascuțitul înveninat în sînul țării, căci eleganții cuconași se tem de a fi arătați cu degitul și porecliți: *Iorgu de la Sadagura;* iar cuconițele de a fi puse în rînd cu *Gafița Rozmarinovici.*

Se zice că măria-sa ar fi nemulțămit de oarecare sfichiuri adresate ispravnicilor și giudecătorilor ce hățuiesc poporul și cumpănesc dreptatea subt *părintească sa oblăduire;* se zice iar că mare a fost cutezarea mea de a pune pe scenă un grec, *kir Agamemnon Chiulafoglu,* și că acest început de campanie în contra puternicilor zilei s-a putea sfîrși pentru mine prin un neagiuns neașteptat... dar de la zis și pănă la fapt este mult, și amicii mei *bonjuriști, pantalonari, duelgii* compun o cohortă îndrăzneață de care poliția găsește prudent a să feri.

A doua piesă a mea: *Iașii în carnaval,* a iritat și mai mult pe unele înalte *ipokimene;* căci ea lovește în acei ce au mare interes a nu să forma la noi o opinie publică, menită de a condemna faptele lor. Personagiul lui *Tachi Lunătescu* i-a supărat în același mod, cum poate supăra o oglindă pe un om urît la față și defectuos la trup. Iar mai cu samă scena păpușelor din actul III a produs *scandal,* prin următoarele pasagiuri:

Într-a păpușelor țară
La mulți cinstea-i chiar de ceară.
Cît rușfetul se ivește
Pe loc cinstea se topește.

Unii, vrednici patrioți,
Dar mai vrednici patri-hoți,
Latră, urlă furios
Păn' ce-apucă vreun os.

În cea țară de păpuși
Tălharii poartă mănuși
Și se jură pe dreptate
Că le-s mînele curate.

În timp ce se recitau aceste versuri, un mare personagiu, indignat, a ieșit din logie, și *Aga sub-indignat,* la rîndul său, a manifestat intenția de a ordona închiderea cortinei și suspendarea reprezintației; însă... tot un însă!... el, om prudent și nu prea tare de înger, își dămoli pornirea și se retrase rușinos ca *șatrariul Săbiuță,* în prezența zgomotului public. Cohorta *bonjuriștilor* se rîdicase pe picioare, decisă și amenințătoare, cerînd continuarea piesei, și spectacolul se termină în aplauzele logielor și ale parterului... Opinia publică se afirma cu triumf în ciuda *simandicoșilor* ruginiți care *purtau mănuși.*

Se zice și astădată că a doua zi s-ar fi ținut *sfat tainic* la Curte spre a să lua măsuri în contra tendinței revoluționare a tinerimii și spre a să înfrîna pe autorul piesei. Se pomeni iar de monăstire, se propuse închiderea Teatrului Național, se dete ordine aspre cenzurei; dar, în fine, muntele născu ca totdeauna un *ridiculus mus.*

Palerma, ghenar, 1847

Amice, îți scriu aceste rînduri de subt soarele splendid al Siciliei. Aici ne aflăm trei compatrioți: doamna N..., care întrunește cele mai frumoase calități ale sufletului și ale spiritului; amicul nostru Neculae Bălcescu, care a venit să găsească alinare boalei de pept în atmosfera caldă a Palermii, și eu, adus pe aceste țărmuri înflorite de niște împregiurări ce ți-oi povesti într-o zi... Dumnezău știe cînd...

Petrecem tustrei într-o frățască intimitate și vorbim mult de țară. Dorul ei ne urmărește pretutindene și ne-o arată prin vălul depărtării mai frumoasă și atrăgătoare. Villa Delfina, unde locuiește doamna N., situată afară din oraș, posedă o terasă largă pe care se pleacă crengile încărcate de fructe de aur a doi portocali mandarini. Privirea se întinde pe grădini pline de flori și de arbori exotici ce răspîndesc parfumuri îmbătătoare; iar mai departe, pe muntele Pelegrin, în al cărui vîrf se găsește peștera sfintei Rozalii. În dreapta ochii se primblă pe albăstrimea mării siciliane, brăzduită de bărci ușoare.

Pe acea terasă așezată pe coloane de marmură ne adăpostim de ferbințala soarelui și gustăm dulceața serilor poetice ale Palermii, ascultînd în depărtare cînticele păscarilor și admirînd măreața apunere a soarelui în sînul mării. Fiecare din noi aduce partea sa de inteligință spre a înlesni trecerea zilelor; iar mai cu samă d-na N., prin varietatea cunoștințelor sale și prin observările sale fine și spirituale, ne face a nu simți nicidecum zborul timpului. Cînd Bălcescu ne cetește un pasagiu din *Istoria romanilor sub Mihai Viteazul*, la care el lucrează *con amore* de mai mulți ani; cînd eu recitez vreo poezie nouă, și amica noastră ne încurajează cu o zîmbire grațioasă, sau ne corige cu acel tact fin și delicat care distinge naturele alese.

Acum o săptămînă doamna N. era tristă și suferindă. Am cercat să-i alung tristeța și am compus în grabă un vodevil întitulat *Peatra din casă*, cu scop de a combate tendința neomenească a unor părinți de a considera pe fete ca niște sarcini grele în familie, ca *petre în casă* bune numai de a fi exilate la monăstiri. Tot cu această ocazie am atins în treacăt o chestie foarte importantă, acea a *dezrobirii țiganilor*... Doamna N. și Bălcescu au rîs de bună voie și m-au îndemnat să trimet vodevilul trupei din Iași. Iată dar că-l adresez ție, amice, și te însărcinez să dai manuscriptul cui se cuvine; nu uita însă ca să mă înștiințezi dacă publicul va șuiera sau va aplauda în sara de reprezentație.

Adio, te las în zăpadă și alerg la soare!

Martie, 1848, Iași

Amice, știi ce vra să zică: *a giuca pe un volcan*, deși nu cred să te fi urcat vreodată pe Vezuviu spre a executa pasuri coregrafice... află dar că acum în Iași o parte din societatea elegantă gioacă pe un volcan și iată cum:

Am compus pentru beneficiul săracilor un tablou național întitulat *Nunta țărănească*, care va fi reprezintat pe teatru de cătră amatori, membri ai înaltei noblețe și ai onorabilului public. În această piesă figurează cadrul *druștelor* ce aduce la nuntă pe mireasă cu amicele ei; și cine crezi tu că au priimit a să îmbrăca în haine țărănești?... Cele mai frumoase și mai aristocrate dame de la noi!...

Nimic mai pitoresc și mai încîntător decît sosirea pe scenă a carului, îngiugat cu doi boi și plin, ca un paner cu flori, de cucoane în cămeși de burungiuc brodat cu fir și în catrințe de mătasă... Să le vezi astfeli, grațioase și fermecătoare sub costiumul național, ai zice negreșit ca și mine: „Dă-mi, Doamne, o moșie înflorită ca raiul, și pe moșie un sat mare, și în sat o mie de țărăncuțe ca acele care împodobesc carul druștelor!"

Să le vezi apoi prinse în horă și mișcîndu-se în rond cu acea voluptoasă legănare a danțului românesc, care este reprezentat pe basrelievurile antice, ai crede că te-ai întors cu două mii de ani în urmă și nu te-ai îndura să mai ieși din acea ghirlandă de grații și de tinerețe, două mii de ani în șir.

În *Nunta țărănească* am intercalat un dascal grec, pe *Kir Gaitanis*, tipul acelor profesori de *tipto, tiptis* care, aduși în țară de domnii fanarioți, se cercau prin toate mijloacele și chiar prin falangă să întroducă limba elină în locul celei române. Millo e admirabil sub masca grotescă și caracteristică a grecului.

Dar mă vei întreba poate unde-i volcanul?... Unde?... între culise!...

În timp ce pe scenă se fac repetițiile generale, pline de glume și veselie, între culise se clocește o revoluție!... Diverse grupe de tineri se exaltă la cetirea jurnalelor franceze care descriu revoluția din Paris, și ochii lor se aprind, și mînele lor se strîng energic, și șoaptele lor misterioase urzesc planuri de răscoală în contra guvernului. Spectacol unic! Zîmbirile, complimentele adresate damelor, cochetăriile acestora, într-un cuvînt, acel prestigiu fermecător ce răspîndește o adunare elegantă de tinere dame și de juni adoratori ascunde un complot menit a izbucni în curînd...

Succesul *Nuntei* a fost complet... Fie ca și mișcarea ce se pregătește să aibă același succes!

Iași, 185...

Amice, după o pribegire de doi ani prin *staturile Europei* (termin de pașport), în urma răscoalei noastre din 28 martie 1848, am reintrat iar în capitala Moldovei!... Grație acelui zeu binevoitor care privighează asupra soartei românilor, avem acum pe tronul țării un domn patriot, generos, liberal, cu suflet blînd și frumos ca și fața. Prințul Grigorie Ghica! El a deschis frontierele țării pentru ca să recheme junii emigrați și totodată le-a deschis și brațele sale părintești. Moldova răsuflă mai ușor și e însuflețită de mari sperări pentru prezentul și viitorul ei. Teatrul Național prosperează sub direcția lui Millo, intrînd pe o cale adevărat românească.

I-am încredințat mai multe piese în care artistul nostru favorit a creat tipuri neuitate și care au obținut mare succes: precum *Chirița în Iași, Chirița în provinție, Herșcu Boccegiul, Mama Anghelușa, Doi morți vii* etc. Este o adevărată plăcere de a lucra acum pentru teatru, căci trupa se îmbunătățește pe fiecare zi, gustul publicului se formează și, într-un cuvînt, arta dramatică română tinde la o perfecționare netăgăduită.

NOTĂ. — Teatrul n-a făcut decît să scadă de atunci, din cauza unor speculatori carii au introdus pe scenă dramele cele mai fioroase din repertoare străine, traduse în limba cea mai necorectă și jucate în chipul cel mai grotesc.

Iași, 1858

Amice, ne aflăm în ajunul unor mari evenimente și în luptă crîncenă pentru realizarea unui mare vis: Unirea Moldovei cu Valahia!... Austria și Turcia combat prin toate chipurile această sublimă tendință națională; însă nu vor izbuti a împedeca regenerarea unui popor întreg.

Toți amicii noștri lucrează cu entuziasm sub impulsul acestei mari idei a Unirii, unii prin o propagandă verbală necurmată, alții prin organul ziarelor locale și străine, alții prin diverse influințe asupra spiritelor. Cît pentru mine, am cercat să fac din scena română un auxiliar puternic pentru succesul luptei noastre. Prin drama istorică: *Cetatea Neamțului* am avut mulțămire a redeștepta în public amintirea gloriei străbune și prin piesa *Cinel-Cinel* a pleda cauza Unirii.

Succesul ce au dobîndit aceste două opere dramatice în acest moment de înflăcărare generală a spiritelor și de exaltare a sufletelor probează că românii trec prin o fază politică din cele mai interesante și că atît convingerile unora cît și presimțirile altora sînt conduse de o putere ocultă către același țel, adică: afirmarea românismului în fața lumii.

Curagiu și bună sperare!... în curînd vom juca *Hora Unirii* la lumina soarelui:

Și vom da mînă cu mînă
Cei cu inimă română.

Mircești, 1863

Amice, la depărtarea în care te găsești de *cara patria,* nu cred să ai idee de avîntul nostru pe calea reformelor sociale. Spectacolul ce înfățișează România în epoha de față este unic în analele progresului omenirii! De la cel mai mare până la cel mai mic visăm, dorim, inventăm, propunem, adoptăm și aplicăm reforme!... reforme în toate: în limbă, în legi, în administrație, în moravuri, în idei, în simțimente... etc. Înțelegi dar că în acest mare număr de reformatori se găsesc multe personage de comedie care merită de a fi puse pe scenă; *ergo:*

Am scris o comedie, sau, cum zic francezii, *une bluette,* în care mi-a plăcut să arăt un subprefect ignorant, dar reformator, precum și un pedant din Ardeal, asemene ignorant și asemine reformator. Piesa a fost reprezentată în București sub titlul de *Rusaliile în satul lui Cremine* și a dat loc la critici aspre din partea unor liberali, carii și-au însușit monopolul patriotismului... Ei au mers până a acuza pe autor că ar fi retrograd și contrar reformelor de la care atîrnă prosperitatea României, precum: *împroprietărirea țăranilor, organizarea comunelor* etc.

Aceste acuzări m-au făcut a rîde cu atît mai mult că la 1848, în Cernăuți, am fost unul din acei carii au subscris angajamentul de *a da pămînt țăranilor*, ca unul ce, fiind proprietar, aveam cu ce să-mi îndeplinesc gîndul. Acel act există și astăzi și pe dînsul se pot vedea în litere mari numele fostului domnitor A. Cuza, al lui C. Negri, al lui L. Rosetti, al fraților Alecsandri etc.; prin urmare acuzările cad alăture cu mine, fără a mă atinge cît de puțin.

Fiind însă că jurnalistica română mi-a făcut onoarea a să ocupa de mine cu mai multă sau mai puțină bună sau rea voință, am găsit cu cale să răspund la criticele nedrepte prin următoarele rînduri trimise jurnalului francez redactat de D. Marcyllac:

„*Domnule redactor,*

Aflu, nu fără mirare, că s-a produs în București oarecare vuiet cu ocazia reprezentării piesei mele *Rusaliile*.

În prezența unor schițe de actualitate comică, adoratorii patentați ai Patriei au crezut de bună-cuviință să reînnoiască scena salvatorilor Capitolului. Scoțînd țipete dureroase, au pretins că piesa mea avea țelul perfid de a ataca instituțiile prezente și viitoare, precum și reformele liberale ce sînt menite a regenera Nația română!... A fost o minunată ocazie pentru patrioții patentați de a să urca pe estradă, după obicei, și de a desfășura în ochii și în auzul publicului șirul cunoscut de mari simțimente și de banalități patriotice. Și sub pretextul de a face o critică teatrală, ei au desnaturat chiar și intențiile care au prezidat la compunerea piesei.

Deși nu întră în obiceiurile mele de a răspunde la asemine hărățaguri care, slavă Domnului, nu pot nici răni, nici ucide pe nime, doresc însă acum să fac o declarare în favoarea adevărului adevărat: Atît în piesa *Rusalii*, cît și în drama întitulată *Zgîrcitul risipitor*, am cercat să biciuiesc ridicolele, iar nu principiile; am cercat a stigmatiza nu pe oamenii ce au convingeri, dar pe șarlatanii carii fac din cele mai sacre principuri o materie de speculație.

Respect Capitolul, dar nu mă pot opri de a rîde de unele gîște care, deși nu l-au salvat niciodată, se cred obligate de a țipa cu pliscul deschis apropo de nimică, apropo de o umbră și chiar de o șuierătură adresată lor...

Primiți, d-le redactor etc.“

Mircești, 186...

Amice, fiecare generație produce naturi felurite și tipuri caracteristice de un mare interes pentru studiul social și istoric al fiecărei epoci. Acele figuri serioase sau comice, mărețe sau ordinare, nobile sau tîmpite, frumoase sau hîde, blînde sau fioroase etc. poartă sigiliul secolului lor și compun tabloul original al societăților ce se succed și se prefac cu timpul.

Dacă vijeliile necurmate la care au fost espuse țările noastre în curs de mai mulți seculi nu ar fi nimicit dezvoltarea literaturei și a frumoaselor arte în România întreagă; dacă, pe lîngă cronicarii ce s-au ocupat cu descrierea faptelor istorice și cu biografia domnilor, am poseda și alți autori carii să ne fi lăsat portretele străbunilor și schițe amănunte despre obiceiurile trecutului, noi astăzi ne-am putea face o idee esactă de societatea română, cu fizionomia sa originală, cu spiritul ei, cu tendințele sale în epocele de mai înainte; și astfel am fi înlesniți în lucrările literare, romane și drame istorice ce am voi să întreprindem; însă asemene prețioase notițe ne lipsesc!

Ce importanță nemărginită ar avea în ochii noștri o descriere a timpului trecut, o descriere care ne-ar arăta, ca într-un album fotografic, tipurile și caracterele energice ale vitejilor noștri strămoși! Cîte drame și tragedii sublime am scoate din istoria țării noastre, dacă am avea fidele cunoștințe de natura personagelor destinate a fi puse pe scenă, dacă am ști să le reprezintăm în cadrul lor adevărat!

Tot românul care se mîndrește cu trecutul glorios al Patriei sale simte dorința de a-și închipui ce soi de oameni au fost acei eroi carii ne-au lăsat așa de falnică moștenire! Cum erau portul, vorba, simțirile, moravurile, chipul lor oțelit în focul războaielor și inima lor mărită prin sublima iubire de Patrie? Cum era poporul care trăia în frăție cu coasa, cu toporul, cu codrul și cu calul său; acel nobil popor totdeauna gata a combate pentru apărarea vetrei părintești? Ce fizionomie aveau locuitorii orașelor, breslașii, funcționarii, negustorii de pe atunci și ce aspect aveau însăși orașele noastre, astăzi înecate de evrei? Cum viețuiau domnii în curțile lor și cum era traiul boierilor adăpostiți în codri sau pe vîrfuri de munți? etc., etc.

Zadarnice întrebări! Tipurile cele mai interesante s-au stins fără a lăsa nici o urmă vederată!... și numai un geniu profund ar putea să le întrevadă prin vălul întunericului ce le ascunde și să le scoată iar la lumină. Dar unde este acel geniu? Ne-ar trebui un Walter Scott și un Shakespeare... dar, nu ne fie cu supărare, sîntem obligați a mărturisi că nu-i avem.

S-a observat cu multă justeță că societatea română este una din cele mai setoase de schimbări, fie bune, fie rele. Reformele, care se introduc în alte părți ale lumii cu greutate și cumpănire, găsesc calea deschisă în țara noastră și năvălesc fără nici o împedecare. Legile se reînnoiesc pe tot anul, datinele vechi sînt părăsite cu o nepăsare întristătoare; iar în locul lor prind rădăcină obiceiurile străine ca în pămîntul lor și dau o fizionomie stranie atît orășenilor cît și orașelor.

Cine ar recunoaște astăzi societatea română de acum treizeci de ani! Cine mai întîlnește tipurile acele originale de boieri cu frica lui Dumnezeu, de cucoane *gospodine*, de *slugi* credincioase și îmbătrînite în casele stăpînilor, de lăutari nelipsiți la sărbători, de meseriași și negustori români cu calfele lor, ce formau un soi de *tiers état* prin orașe?... etc. Unde și unde se mai zărește cîte una din acele umbre rătăcite în lumea nouă.

În prezența unei asemene prefaceri ce se realizează atît de grabnic, am socotit că nu ar fi poate o lucrare greșită de a compune pentru curiozitatea urmașilor noștri o galerie de tipuri contimpurane; iar spre a da acestor figuri o espresie mai vie, am adoptat pentru ele forma dramatică și le-am prezentat publicului sub rubrica de *Cînticele comice*.

Este just însă ca să declar că am fost îndemnat la această lucrare și de talentul recunoscut a lui Millo. El a știut să creeze într-un mod artistic cel mai înalt tipurile: *Paraponisitului*, a *Chiriței în voiagiu*, a *Kera-Nastasiei*, a lui *Herșcu Boccegiul*, a lui *Barbu Lăutarul*, a lui *Haimana*, a lui *Gură-Cască*, a lui *Stan Covrigarul* etc., tipuri ce dispar pe toată ziua, dar care vor rămînea întregi în memoria contimpuranilor lui Millo.

Mircești, martie 1874

Domnului Mihail Cogălniceanu

Cui aș putea mai nimerit să dedic comedia *Boieri și ciocoi* decît unui om ca tine, care ai luptat bărbătește, ai pătimit fără a te descuragea, ai fost persecutat, închis la monăstire și chiar espatriat în epoha de absolutism ce mi-a servit de studiu pentru scrierea piesei mele?

Primește dar, Cogălnicene, dedicarea ei cu acea cordială amicie ce ne leagă împreună din copilăria noastră și ne-a pus alăturea unul cu altul pe cîmpul luptelor trecute.

Această comedie, tablou a unei părți din societatea de acum treizeci de ani, va supăra poate unele susceptibilități exagerate. Vin dar a declara aici că, străin de orice gînd de personalitate postumă sau existentă, dominat de simțirea celui mai adînc respect pentru memoria părinților noștri, n-am avut alt scop în compunerea piesei mele decît acela de a arăta defectele regimului sub care au trăit ei, pentru ca generația actuală să învețe a prețui era de libertate și progres în care trăiește.

După această declarare leală, îmi rămîne să adaug numai că opera mea dramatică cuprinde două categorii de oameni: *boierii onorabili*, adică *românii cu suflet nobil*, și acei corupți, adică *ciocoii*.

Aleagă fiecare cetitor categoria ce-i convine și critice în consecință!

Mircești, 1874

Amice, mi-ai manifestat dorința de a ceti nămolul de manuscripte care compun *Repertoriul meu dramatic.* Mă înduplec a-ți îndeplini dorința; însă te jălesc!... Ce păcate ai comis pentru ca însuși, de bunăvoie, să te supui la o asemene osîndă?...

Oricum să fie, iată manuscriptele; citește-le, rupe-le, aruncă-le în foc sau mi le trimite înapoi... Cum vei voi... Eu te autoriz să faci cu ele orice vei găsi de cuviință. Simțirea de paternitate literară nu e dezvoltată în mine pănă la gradul de a mă orbi asupra meritelor acestor produceri dramatice; prin urmare, nimicirea lor nu m-ar face să mă îmbrac în negru.

Am fost obligat să-mi măsor zborul imaginației și a condeiului în nivelul puterii actorilor și a culturei publicului. Iar dacă am reușit a crea unele tipuri caracteristice și a desemna unele schițe din viața noastră socială, acele figuri și tablouri vor interesa poate în viitor pe oamenii ce vor avea curiozitate de a studia și cunoaște trecutul.

Mie nu-mi rămîne decît să mulțămesc contimpuranilor mei de buna primire ce au făcut succesiv operelor mele dramatice; iar ție, amice, îți voi fi recunoscător de francheța cu care te vei rosti în privința lor.

Nota bene. *Iată răspunsul amicului meu, sub formă de fabulă:*

LIMBA ȘI GURA

— Nu ți-e milă, soro crudă, să mă ții la închisoare
Ca pe-un rău nelegiuit?
Ah! dă-mi voie să răsuflu, să mai ies puțin la soare;
Căci m-am vestezit cumplit!
Astfel limba către gură
A vorbit cu glas pătruns;
Iară gura strîngînd dinții ca pentru o mușcătură:
— Ba nu, dragă! i-a răspuns.
Șezi acolo în odihnă, bine ești cum te găsești,
Și foarte puțin îmi pasă
De-a te ști că ești frumoasă
Sau că-n ciudă te zbîrcești!
Cîte ori mai înainte
Tot cu astfel de cuvinte
M-ai uimit, m-ai scos din minte,
Încît eu drumul ți-am dat;
Iară tu, fără crutare,
Fără nici pic de mustrare,
Te-ai legat de mic și mare
Și-n belele m-ai bagat.
Tu ai spus odinioară
Că această mîndră țară
E o țară de păpuși,
Și că hoții cu *mănuși*
Pot să jure pe dreptate
Că le-s mînele curate!
Tu pe mulți din patrioți
Poreclit-ai *patri-hoți!*
Tu pe grecii plăcintari
Chiar de moașa lor meniți
A fi vel-postelnici mari
Îngrășați, buiurdisiți,
I-ai luat în trei parale
Și cu șfichiurile tale
I-ai redus a fi ce-au fost
Nu *veli-post*, ci *capi de post*.

Tu pe Iuzii vînzători
Ce-s unelte de mizerii
Ai probat că-s *lipitori*
Care sug sîngele ţării!
Iar pe cîţiva politici
I-ai numit *Gure-cascate!*
Pe-oratori cu vorbe late,
Napoili şi *Clevetici.*
Pe mulţi din pensionari
Ai pretins că-s *colivari*
Pentru care-i dulce mană
Colivioara de pomană.
Ai rîs şi-ai făcut de rîs
Pe *Chiriţa din Paris,*
Şi pe-acei ce-n lumi străine
După ce-au mîncat papara
Se mîndresc făr'de ruşine
Că nu-şi pot suferi ţara.
Te-ai atins chiar de prefecţi!
Susţinînd că-n meserie
Nu rimează cu *perfecţi*
Cum rimează-n poezie.
Şi n-ai respectat macar
Nici pe-acei nenorociţi
Ce trăiesc ca cioara-n par
Trişti şi *paraponisiţi.*
De m-oi potrivi eu ţie,
Să te scot din amuţie,
Te cunosc, tu eşti în stare
Să te legi iar de oricare,
De senatori, de magnaţi
Ba şi chiar de deputaţi!
Ai să strigi în gura mare
Fără nici o remuşcare
Că pe-un deal cu nume sfînt
O moară de şoareci plină
Se-ntoarce mereu în vînt
Dar nu macină făină.
Ai să spui multe şi multe,
Căci mai sînt multe de spus,
Şi lumea a să te-asculte

Aiurind ochii pe sus.
Deci de-acuma cu plăcere
Poţi să rîzi în voie bună
De-acea vorbă care sună:
Paserea pe limbă-i pere!
N...

Post-scriptum

Vorba-i veche şi-nţeleaptă!
Însă tu, amicul meu,
Pune biciu-n mîna dreaptă
Şi-n ce-i rău
Bate mereu!
N...

CANŢONETE COMICE

ȘOLDAN VITEAZUL

CÎNTICEL COMIC

Cîntat de d-nul Millo, pe Teatrul din Iași. 1850.

(Teatrul reprezintă o piață.)

ȘOLDAN *(e de gardă lîngă o gheriță. El caută-mprejur, lasă pușca, vine în fața publicului și cîntă):*

Eu sînt Șoldan Viteazul
Din colo, de la Breazul [1],
Soldat de oaste nouă
Voinic însă cît nouă.
Într-o zi, din păcate,
Mi-au pus un sac pe spate
Și coiful ist pe cap
În care nici nu-ncap;
Și m-au trîntit la număr
C-o pușcă grea pe umăr
Cu trupul în mindir [2],
Cu cîlți ici la chimir;
Ș-apoi mi-au zis: Șoldane!
Stăi smirna [3], țopîrlane,
Căci de-acum ești soldat...
Soldat!... văzuși păcat?

Of! Doamne! boieri d-voastră... să nu vă fie vorba cu supărare... adică dă!... de unde eram om de omenie ca toți pămîntenii... cu sucman, cu opinci, cu ițari, cu pene de păun la pălărie, m-o luat bunteafăr din sat, și m-o sucit, și m-o schimosit, și m-o tuns chilug, de-ar rîde chiar babele acum de mine! *(Arătîndu-și capul tuns.)* Dă! poftiți de vedeți... cap de român i-aista?... parcă m-o muls Rusaliile și m-o păscut bobocii!... *(Oftînd.)* Ba nu, zău... adică cum s-ar prinde șaga de-o parte... drept să vă spun...

---

[1] Sat de lîngă Iași, în partea Copoului [V.A].
[2] În loc de mundir — tunică [V.A.].
[3] Smirna, cuvînt rusesc ce însamnă: drept [V.A.].

Frunză verde, verde, verde,
De m-ați crede, crede, crede,
Mi-i destul
Zău, destul,
Și-s sătul
Prea sătul
De cazarmă ca de-o cușcă,
Și de muștru, și de pușcă.
Căci mi-i dor de plugărie
Și de iarba din cîmpie!
Valeu! valeu! inimioară,
Ca murguța zbeară, zbeară!

Așa zău!... după ce m-o strîns vîrtos în chingi și m-o îngustat de-un palmac... apoi m-o scos la muștru... și, cît ți-i ziulica Domnului de mare, mă ținu la soare, ca pe un cocostîrc... ian așa!... numai într-un picior... *(Se pune într-un picior.)* Cică să mă învețe a face marș... una... a... două... și-i dă... și-i dă cît îi ie glasul... o ține una și bună, chiar ca un palamar cu isonu la biserică... una... a... a... două. *(Schimbă piciorul.)* Ș-apoi ian să mi te-mpingă păcatul să te clătini... valeu, mămulica mea! îți toarnă niște propele la fălci de-ți strămută căpriorii... Ba nu, zău, adică cum s-ar prinde... șaga de-o parte... nu-mi era mai bine mie la țară? la locușoru meu? unde trăiam în ticnă de azi pănă mîne și mă drăgosteam cu Măriuca... Nu cunoașteți pe Măriuca? fata lui moș Trohin Țară-Lungă?... Măriuca cea cu ochii ceacîri?... *(Rușinîndu-se.)* Mi-i ibovnică mie!... Ce pui de fată! s-o sorbi cu lingura.

Cînd la boieresc eu, vara,
Mă munceam mereu
Și veneam ostenit seara

La bordeiul meu,
Măriuca cea cu minte,
Ibovnica mea,
Îmi sărea țop! înainte
Ca o turturea.
Hopa, țupa, țupa, lupa
Amîndoi cîntam,
Rîdeam și giucam.
D-apoi iar la sărbătoare,
La Paști, la Florii,
La clacă, la șăzătoare,
La cules de vii,
Cînd deodată-ncepea hora,
Să ne fi văzut
Cum săream deodată fora
Chiar de la-nceput.
Hopa, țupa, țupa ș.c.l.

Dar apoi, vorba ceea: cică nu-i în toate zilele Paștele!... Într-o zi, chiar din mijlocu horei, m-o umflat pe sus, ca să mă dea la miliță... cică să mă facă viteaz ca Ștefan-Vodă... bietu Ștefan-Vodă!... unde-i să mă vadă făcînd muștru și să se bucure!... Pușca la u... măr!... *(Ie pușca și face esercițiu.)* Pușca la stra...jă!... la pi...cior!... pușca la u... măr!... marș... rantaplan, plan, plan. *(Face marș.)* Atîta-mi place și mie... darabana!... Cînd începe-a bate și cînd începe mojica a cînta!... știi?.. mă furnică pin inimă, mi s-aprind ochii ca doi jăratici și-mi trece de dor de-acasă... atunci, zău că m-aș bate, dar, m-aș bate păn' la moarte, pentru ca să apăr țara astă bună care mă hrănește... atunci, zău... cum s-ar prinde... șaga de-o parte... uit și pe Măriuca și mă simt cu adevărat...

Că sînt Șoldan Viteazul
Din colo, de la Breazul,
Deși de oaste nouă,
Atunce cu mîndrie

Mă văd la soldăție
Cu coiful ista-n cap,
Deși nu-l pre încap.
Voios mă pun la număr
Cu pușca mea pe umăr,
Și-mi place ist mindir
Și plumbii din chimir!
Atunci, român cu fală,
Aș da în foc năvală,
Să apăr țara mea
De-orice nevoie grea!
(Se închină la public ostășeștc.)

(Cortina cade.)

MAMA ANGHELUȘA, DOFTOROAIE

CÎNTICEL COMIC

Cîntat de d-nul Millo, pe Teatrul din Iași. **1850.**

ANGHELUȘA *(vine alergînd pe scenă cu un snop de buruiene în mînă):*

Iată, iată și mătușa!
Eu sînt mama Anghelușa
Care știu discîntici mii,
Ș-orice soi de doftorii.
Pentru farmeci de iubire
Și drăcii chiar peste fire
Nici cel mare cornorat
Nu-i ca mine de-nvățat!

Așa, zău, boieri d-voastră... Nu că mă laud, dar puteți întreba și pe cuconu... cum, Doamne iartă-mă, îi zic?... unu cam ceacîr, cu barba-n furculiți și c-o alunică cît nuca pe vîrfu nasului... De mult ce tot trecuse astă iarnă pe la ferestrele cuconiței... iaca pozna că-i uitai numele!... cuconița... una cam limonie la față și cu ochii în doi peri... Ei!... îl apucase pe bietul cuconășel o tusă de cele cu urechile lungi... ca să nu zic vorbă proastă... și numai eu am putut să-l tămădui de dînsa, bat-o pîrdalnica!... că se încuibase, mă rog, în el, ca în casa ei... Știți ce i-am dat să beie?... ceai de cucută fert la un loc cu un snop de pipăruși roși și dres cu puțintică terbentină... ca vro două litre și mai bine. De-atunci să-l auzi ce glas are... cum cîntă din ohtoic, glasul al optulea... ți-i mai mare drag să-l asculți... parcă-i o roată de car neunsă. Cînd vrea să zică te miri ce... îi face gîtu schîîîrți... și, Doamne! mare frumos îi mai șede... n-ar fi de diochi mititelu!

Cindură că pomenii de diochi, trebuie să vă spun, boieri d-voastră, că mă pricep și la discîntice mai dihai decît Baba-Cloanța...

Știu să fac și cu ulcica,
De ți se zburlește chica,
Cînd auzi dracii șoptind
Și pin oală bojbăind.
Atunci vezi cum vine, zboară
Pin văzduh ca o cucoară
Voinicel de dor nebun
Pe-o prăjină de alun.

I! Doamne! mulți cuconași zăresc eu aici, cărora le-aș face de dragoste cu ulcica... dac-aș ști că nu le-ar fi cu bănat. Ian spuneți drept, săruta-v-aș ochișorii, să vă fac acu să nebuniți după mine, cît sînt de bătrînă și de hardughită?... Doamne! ce m-ați mai pupa... ce m-ați mai dismerda... ce m-ați mai numi înger cu păr galbîn și eu m-aș fasoli chiar ca o madamă... *(Făcînd ca o tînără cochetă.)* Da șezi binișor, *mosiu*... da dă-mi pace, *mosiu*... Vai de mine! ce vrea să zică una ca asta?... *mon die, mon die!... je vu pri... pardon...*

Ei, dă! nu vă spărieți... c-așa glumesc eu. Da de cumva aveți ceva ahturi la suflet... și v-o picat tronc la inimă vro cuconiță frumușică... fie și cu bărbat... tot una-i... să vă-nvăț eu meșteșug bun. Prindeți un liliac în noaptea agiunului Bobotezei și-l îngropați într-un furnicar. Peste trii zile nu rămîne din el decît două ciolănașe subțirele: un cîrligel ș-o lopățică. De-i atinge cuconița cu cîrligelul?... te-o văzut Dumnezeu! ai prins păsăruica-n laț... De-i lovi bărbatu cu lopățica? l-o luat dracii!... Se duce de-a tumba peste nouă mări și nouă țări... curată socoteală... Ei! dar pân' la liliac... veniți la mama Anghelușa.

Știu să stîng în apă răce
Cărbuni roși vro cincisprezăce
Pentru-acei puțin isteți
Ce le zic că-s diocheți.
Știu a face case bune;
Și le stric, zău, de minune,
Mai dihai și mai dibaci
Decît cei ce stric baraci[1].

Aș putea să vă spun multe case stricate de mine... dar mi-i să nu se supere cineva și oarecine...

Mai știu leacuri multe încă
Pentru cei ce zac de brîncă
Și, cotei lingușitori,
Șed pe brînci de multe ori.
Mai știu iar o doftorie
Ca să scapi cu dibăcie
De acei ce port minciuni
Ca o marfă de nebuni.

Pentru cel care stă culcat pe brînci și necinstește omenirea, puind-o în rîndu dobitoacelor, după cum spunea răposatu dascalu Pralea... Dumnezeu să-l odihnească!... cel mai bun leac ca să-l vindeci îi s-aduci vro patru surugii de la poștă și să le poroncești ca să ureze ca în agiunu Sfîntului Vasile, cu harapnicile pe spinarea lui. Peste un ceas, un ceas și jumătate, să fii sigur că se scoală din brînci în picioare și rămîne vindecat pentru vecii vecilor, amin. Iar pentru cei carii aruncă venin cu limba peste unii și alții, dacă vrei să nu mai clevetească cît or trăi?... să iei o sută și mai bine de ace englizești și să le înfigi în vîrfu limbii lor. Pe urmă să le scoți cîte unu, unu, și în locu lor să presori steclă pisată și amestecată cu praf de peatra iadului. De-or mai spune minciuni vrodată... vina mea să fie!

---

[1] Din ordinul guvernului, pompierii au dărîmat mare număr de baraci vechi și coperite cu șindilă; o măsură foarte nimerită pentru ferirea orașului de foc [V.A.].

Credeți, credeți pe mătușa,
Că sînt mama Anghelușa
Cunoscută-aici-n Ieș
Și nu fac la nime greș.
Pentru farmeci îs vestită,
Și de mulți chiar ispitită;
Drept dovadă, vă uitați...
Țara-i grea de fermecați!

Acu, farmecile ca farmecile... dar cît pentru ale gospodăriei... apoi nu s-a dat pe fața pămîntului o jupîneasă mai iscusită decît Anghelușa... nu că mă laud, dar...

Știu să fac de toate bune,
Vutci, dulcețuri de minune,
Și beltele de gutăi
Care scot dinții cei răi.
Cozonaci de modă nouă
Fără unt și fără ouă,
Și-nvîrtite ce, mă giur,
Pot sluji de coafiur.

Cine-a vrea să mă ieie jupîneasă-n casă îi scutit de marșan de mode... Ș-apoi îi mai aduc și alt folos... Dacă are copii, să-i deie pe mîna mătușei... Ți-i hărăxesc de spasmuri și le discînt de diochi ca mai bine... că eu am umblat pe unde și-o înțărcat dracu copiii și am deprins de toate...

Știu să fac discînteci grele
Pentru orice boale rele:
Precum boala de turbat,
De bîrfit și de furat.
Sau de-a șerpilor mușcare,
Sau de-acea ră boală care
Schimbă sufletu-n români
Și-i preface în păgîni!

Dar mai ales, boieri d-voastră, ce știu bine?... îi să lecuiesc de friguri, de dureri de cap, de dureri de măsele și de urît. De pildă, l-o apucat pe cineva frigurile, fie lui acolo?... pune-i frumușel trupu în

apă cu gheață și-i dă să mănînce vro doi harbuji necopți. Pe deasupra dă-i să beie lapte crud și botezat cu apă de ploaie... peste un ceas îi gata!...

Pentru dureri de cap... cunosc două leacuri fără greș... le-am învățat de la răposatu doftoru Flaimuc, care s-o dus de mult pe ceea lume ca să-și vadă bolnavii. Ei!... dacă-i durerea din răceală, și-i nouă? pune vro zece ferari să bată cu ciocanele cît îi ziulica de mare; și-n vreme ce ți-or bocăni la ureche, șezi plecat cu capu pe-o tipsie plină de mangal aprins. Iar dacă-i durerea veche și înrădăcinată?... n-ai decît să te tunzi chilug și păru ce rămîne pe cap să-l smulgi cu cimbistra fir cîte fir... Cu chipu aista scoți toată răutatea din cap și rămîi pleșuv... dar teafăr. Pentru dureri de măsele, cel mai bun lucru-i să nu te dai pe mîna doftorilor de dinți; sau dacă nu te vindeci cu atîta, să iei sîmburi de persică și să-i strici cu măseua cea ră. Iar dacă nici chipu aista nu-ți folosește?... să clătești gura de trii ori pe zi cu vitriol clocotit... *(Vorbește ca nemții.)* la tot unu dat, cîte un feleșan mare... *(Cu glas firesc.)* ca în rețetă.

În sfîrșit, pentru boala urîtului, care-i boala cea mai a dracului din lume?... ascultați...

Dragi boieri și cuconițe,
Holtei, fete, văduvițe,
De vroiți numaidecît
Să vă treacă de urît?
Lăsați iute casă, masă
Și cu inima voioasă
Alergați, vă sfătuiesc,
La teatrul românesc.

Ce vă spun eu... de s-a mai ține urîtu de d-voastră?... să nu-mi ziceți Anghelușa.

Credeți, credeți pe mătușa,
Căci sînt mama Anghelușa
Cunoscută-aici-n Ieș
Și nu dau la nime greș.
Eu sînt gata și ferice

De-a sluji pe toți aice.
Cînd îți vrea să vă slujăsc...

(Bătînd în palme.)

Pan, pan, pan... și eu sosăsc.

(Se închină și pleacă alergînd.)

(Cortina cade.)

HERȘCU BOCCEGIUL

CÎNTICEL COMIC

Cîntat de d-nul Millo, pe Teatrul din Iași. 1851.

(Teatrul reprezintă o stradă din Iași. La rîdicarea cortinei se aude în culise hămăit de cîni.)

HERȘCU *(strigă spăriat)*: Avei! țibi, țibi, chețel. *(Întrînd.)* Țibi, țibi, chețel, che te lovesc cu cotu. Țibi, chine pintenog... *arihnăndă tatnără! (Vine în fața scenei, strigînd:)* Marfă! marfă! moruntușuri!... forficele... andrele... vax pentru cibuțele... frunze pentru obrijele... marfă... marfă!... *(Către public.)* Slug d-vostră, boieri și chicoane! nu poftiți ceva moruntușuri de Lipschi și de Paris?... Am de toate, zic zeu!... de care poftiți de acele nu ghesiți... Vreți se videți, mă rog?... Eu nu silesc pe nime... *(Pune bocceua gios ș-o dezleagă.)* Dacă nu cumpărați nimichi, nu mă supăr... che eu sint Herșcu Boccegiu, cunoscut pin toate casele boierești, zic zeu! Am marfă de mofluz ieftină și fără tocmeală... Inchi se videți... poftim mă rog.... *(Scoate marfa cîte una și o arată publicului în vreme ce cîntă strofele următoare:)*

Marfă, marfă de Paris!
Astăzi chiar o am deschis,
Ș-o dau ieftină, zic zeu,
Ca să schep de ea și eu!

Foarfeci mari de tuns un *chichi*[1]
Cei ce prind prea mult *arichi*[2].
Brice lungi de dat perdaf
Celor cu pricini de jaf.

Pentru așa moțpănoi nu trebuie judecătorie... trebuie bărbierie ca se-i usture păn'pi *chele*[3].

Poftim ace de cîrpit
Și clei tare de lipit
Inimile ce-au slăbit,
Cugete ce-au putrezit.
Poftim apă de livant
Pentru cavaler galant;
Chind pe nas o tragi, o-nghiți,
Faci pe loc hafiți, hafiți!

(Strănută.)

(Către public.) Cum ai spus, mă rog? să-mi fie de ghici... Foarte mulțumesc d-tale... nu primesc.

Poftim praf de dinți pre bun
Pentru-aceia care spun
Minciuni lungi de șepte coți...
Se le cadă dinții toți,
Poftim roș-roșior... îl vînd
Pentru-acei mișei de rînd
Care, orișice pățesc,
Pe obraz nu se roșesc!

Cumpărați, mă rog, ca să le trimiteți lor prezent de Paști, în loc de vovă[4] roși... Nu-i scump... che am adus multă de asta.

Mai poftim și cherți de gioc
Mesluite pe noroc,
Se te faci mult mai dihai,
Mai dihai decît un crai.

---

[1] Un pic [V.A.].
[2] Aripi [V.A.].
[3] Pele [V.A.].
[4] Ouă [V.A.].

Mai poftim și alte cherți
Unde dache mult învăți
Te faci foarte procopsit,
Procopsit sau pricopsit.

Videți d-vostră... cherți și cherți... așa-i? însă aste se vînd atît de mult... che s-o dat vînzarea lor în otcup... chind astelalte le cumpără degeaba numai șoarecii... Adichi... zic zeu!... învățați trebuie să fie șoarecii din țara Moldovii!

Cum ai zis, mă rog? chit ține? Nu-i scump... așa se trăiesc! Cine-ntreabă, zece lei, cine cumpără, cinci lei. Voăs?... chit dracu pe tată lui?... adichi si mi ierți... marfă de Paris și de Lipschi, nu-i marfă de Podlelvoei[1] ... Astă marfă din boccea am adus-o eu singhir din Momorniți, și chiti am pățit păn-aice... Dumnezeu ferească!... Să videți, mă rog. M-am pornit de pe graniți ca un boier mare... cu cherîta cu doi voiști[2] și cu un cal care făcea chit opt. Dar chind am pornit, m-o apucat pe drum deodată un viforoi cheptușit cu omăt și pe fața și pe dos. Chind mă bătea peste obraz, chind mă bătea peste ceafă; dar eu strigam vio, vio, la calul cel de pe cheruță... și chind strigam vio... calul făcea ho... și sta pe loc... Eu vio, el ho! eu vio, el ho!... *ghirai șvarț!*... așa supărare mare... de chind o trecut jidovii Mare Roșie, inchi n-am pățit, zic zeu! Perciunii mi se făcuse meciuchi și barba țepuși... inchit m-o prins un gutunar piste nas, de cele tătărești... Ba inchi ce se vezi?... che șuieram pe nas ca un tilharoi... chind mă răsuflam, făceam: fhiu... Ș-așa, mă rog, ca să nu mai lungesc vorbe degeabă... am agiuns în codru Herții!... aveei! știți d-vostră ce-i codru Herții? avei! mamu nieu!

I

(Arie jidovească)

Codru Herții (ter) cel de morte,
La jidani-i dușman forte.

---

[1] Podul Ilioaei [V.A.].
[2] Oiște [V.A.].

Ei vei! main got!
Dacă ești cam rufos,
Voinicos... da fricos, } *(bis)*
Zic zeu, mori de tot!

II

Mamă, tată! (ter) mare frichi
Ține cale la potichi!
Ei vei! main got!
Dacă ești cu zuluf
Și pe cap plin de puf, } *(bis)*
Zic zeu, mori de tot!

Acolo o perit jupînu Ițichi Zarafu care era tare voinicos și chind se mînia... de frichi fugea pi deal ca pi vale; și jupînu Solomonichi harabagiul care purta totdeauna la drum un *harțagan*[1] mare pentru volintiroi, și chind se întîlnea cu dînșii... le da degrabă harțaganu, ca să nu se facă primejdie. Și chiți au mai perit! se fie la dînșii acolo unde și-au lăsat papucii!... avei!... codru Herții!..:

Dumnezeu fereasche, chit am mai pățit!
Eu mă mir de frichi cum de n-am murit?
Ei vei, mamu nieu!
Ei vei, tatu nieu!
M-au prins telheroii! m-au prins, i-am văzut;
Ba-nchi mi se pare che m-au și bătut.
Ei vei, mamu nieu!
Ei vei, tatu nieu!
Mi-au făcut morișchi, chiar pintre perciuni.
Așa talhari închi n-am văzut nebuni!
Ei vei, mamă nieu!
Ei vei, tată nieu!

Da să vedeți, mă rog, cum s-o întîmplat cu bătaie. Nu eram departe de Dorohoi... tirg jidovesc ca și tirgu Ieși. Mai avem un deal ș-o vale ș-o limbi de pădure. Eu mergeam fără griji: pentru che nu-s fricos. Chind deodată zăresc înainte două matahale groase și spetoase și bărboase și mustețoase, care băga frichi la oase. Chind le-am zărit, am murit... dar fiindche nu-s fricos... mi-am scos degrabă și cușmă și chitie de pe cap și le-am pus ună-n dreapta, ună-n stinghi... ca să vadă telheroii che suntem mai mulți.

— Stăi, Iudă! răcnește deodată un matahal.

Eu zic vei! calul face ho! și ne oprim trustoți. Dache ne-am oprit... telheroii o-nceput a veni spre cheruță cu ghind reu. Eu, cu cap, strig la dînșii:

— Nu veniți, nu... Voi sinteți doi, noi sintem trii!

— Da ce sînteți voi, tîrtane?

— Noi sintem oameni buni cu frichi ... a lui Dumnezeu, sfinți părinți de la mănăstire, zic zeu; „Dache nu mă crezi pe mine care-s harabagiu, intreabă și pe jupînu Leiba din fundu cheruții."

Aci m-am greșit cu vorba puțintel, și volintiroii m-au înțeles che eram boccegiu... mamu nieu! chind s-au aruncat pe mine ca doi zăvozi... și chind o inceput a-mi scutura de omet chelea dracului[1] cu ciomegile... vei, vei, vei! parcă bătea în păpșoi, zic zeu. Eu strigam ghevalt... Urzichi![2] și mă luptam ca un voinicos... pentru che nu-s fricos... dar ce folos! chind făceam eu ghicischi flischi... ei cu ciomagul trosc! și pliosc!... Chind eu eram dedesupt, chind ei deasupra... chind ei deasupra, chind eu dedesupt... Ai vei! tatu nieu! telheroii mă făcea chiseliți dacă nu mă scăpa de pe dinșii niște creștini botezați. *(Oftează.)*

Bine-o zis cine-o zis che jidanu nevoieș se-neacă pe uscat! A doua zi chind făcea cucoșu chichirighi... m-am pornit de la Dorohoi, inse păcatu mă alunga, chit pe cole, chit pe dincole ca pe un ghischi... și chite am mai pățit!... Ei vei! codru Herții!... Mai bine dechit să faci neghistorie cu dinsu, mai bine să șezi linghi balabustă. *(Duios.)* Balabustă!... și eu inchi am o balabustă... și ce balabustă frumușichi,

---

[1] Iartagan [V.A.].

---

[1] Materia halaturilor jidovești se numește: pelea dracului [V.A.].

[2] Urzică, vestit agent al poliției din Iași [V.A.].

cu față de ghermesit de Lipschi... fain, fain... Chind o vezi, te apucă un fior din talpe și gioci ca un curcan bătrîn. Eu mor de pe dinsa de dragoste, și toți jidanii mor de pe ciuda mea. Ha, ha, ha... parche sint un grof jidovesc, așa-s fudul cu balabustu nieu!... ș-apoi poate che n-am dreptate?

(Arie jidovească)

Balabustă mitītichi,
Dragă nieu,
Tare-i tare frumușichi!
Zic și zeu.
Chind o văd eu pe dugheană,
Vai, vai, vai!
Mă măninchi pe sprinceană,
Hai, hai, hai!
Handiridi, ridi, ridi, ridi, ridi, ridi
Handiridi, ridi, Ruhala!
Handiridi, ridi, ridi, ridi, ridi, ridi
Handiridi, ridi, Zugzala.

Mititichi balabustă,
Dragă nieu,
Poartă rochii fără bustă
Zic și zeu.
Ea pe cap e rasă, rasă
Vai, vai, vai!
Ș-așa inchi-i mai frumoasă
Hai, hai, hai!
Handiridi, ridi etc. etc.
Balabusta cea frumoasă,
Draga nieu,
Chiteodată-i mînioasă
Zic și zeu.
Dar chind văd che-i așa *Rifchi*
Vai, vai, vai!
Ca o broască mă fac lifchi
Hai, hai, hai.
Handiridi, ridi etc. etc.

(Herșcu gioacă într-un picior, bătînd în palme, în vreme ce cîntă „Handiridi“. Deodată se aude un lătrat de cîne în culise. Herșcu se oprește spăriat și aleargă de ie cotul de gios.) Țibă, chine... *Arihnăndă tatnără*... Mi-a sărit inimă din loc. *(Stupește în sîn.)* Am socotit che m-au mîncat... *(Cu mînie.)* Am se te lovesc cu botu peste cot... las! las! volintiroi *buțuf*[1]. *(Către public.)* Poftiți, ori nu poftiți?... vreți se-mi faceți ceva aliș-veriș, che n-am vreme de prăpădit. D-vostră știți numai se rideți de mine și nu-mi cumperați nimichi... Ei! atît pagubi pe țara nostră... *(Strînge bocceua.)* Pentru che sint jidan boccegiu, de aceea nu vroiți se-mi faceți seftenlichi... Poftim de mergeți pi la dugheni mari ca se plătiți indoit. *(Pune bocceua pe umeri.)* Boieri d-vostră, mai am inchi o marfă, *(rușinîndu-se)* dar nu știu dache se cade se...

Mai am inchi și mănuși
Și le-aș da făr' nici un gruși
Dacă-aș ști, boieri, che vreți
Mie-n palme se-mi băteți!
Am de toate, cum vedeți;
Marfa mea nu are preți
Ș-o dau ieftină, zic zeu,
Ca se scap de ea și eu.

(Se pornește strigînd: „Marfă, mărunțușuri“. *Cînii latră în culise... Herșcu se apără cu cotul pe dinapoi.)*

(Cortina cade.)

---

[1] Bețiv [V.A.].

CLEVETICI, ULTRA-DEMAGOGUL

CÎNTICEL COMIC

Cîntat de d-nul Luchian, pe Teatrul din Iaşi. 1862.

(Teatrul reprezentă un salon.)

CLEVETICI *(cu frac negru, jiletcă Robespierre, cravată de matasă albă şi cu barba-n furculiţă, întră pe uşa din fund)*: Sănătate şi frăţietate, domnilor cetăţeni!... Am aflat că sînteţi adunaţi în colegiu eleptoral pentru alegerea unui deputat, şi iată-mă-s, alerg ca să vă espun profesiunea mea de credinţă.

Eu sînt celebrul Clevetici
Cunoscut nu de mult pe-aici,
Liberal ultra, jurnalist
Şi constituţionalist.
Unii-mi zic că-s demagog,
Alţii că sînt numai un gog...
Dar eu n-asud, eu sufăr tot
Căci sînt un mare patriot!

Ce vroiesc eu, domnilor?...

O ştiţi din coloanele ziarului meu: *Gogoaşa patriotică.*

Vreu mai întîi consacrarea aptului de la 5 şi 24 ghenar, ca unul ce este făcut de mine şi numai de mine...

Unii m-admir, alții mă-nchid,
Unii mă plîng, alții mă rîd...
Dar eu n-asud, eu sufăr tot,
Căci sînt un mare patriot!

Cercați, domnilor, să mă trimiteți la Cameră, cu mandatul de reprezentant al Națiunei, și atunci veți videa ce poate Clevetici... Închipuiți-vă că sînt în Cameră... iată-mă-s la locul meu... *(Se pune pe scaun.)* Cer cuvîntul, d-le președinte... cer cuvîntul... nu mi-l dai? prea bine! *(Se scoală și vine în fața publicului.)* Am cerut cuvîntul pentru ca să combat opiniunea emisă de d-nul ministru de finanțe în cestiunea budgetului. Deși onorabilul preopinent a cerut cestiunea prealabilă, voi întreba ce este budgetul, d-lor? Budgetul, d-lor, este pulsul unui stat!... trebuie în consecință să-l pipăim cu luarea-aminte a unui medic... Lăsînd dar deoparte pe d-nul ministru de finanțe care a sulevat această cestiune urgentă, mă voi adresa către d-nul ministru de justiție, pentru ca să-l întreb: cum de a cutezat a călca sacrul princip al inamovibilității consacrat de Convențiune, depărtînd de la giudecătoria nu știu cărui district pe onorabilul cetățean Cîrcioc, ce a dat atîtea probe de integritatea cea mai pură și de patriotismul cel mai pur? Îmi va răspunde negreșit d-nul ministru de resbel că formarea unei nouă baterii este necesară? Însă, domnilor, strămoșii noștri romani, companionii de arme al strămoșului nostru Traian, n-aveau trebuință de atîtea tunuri pentru ca să învingă pe inimici, și cînd e cestiunea de bani, se cuvine să fim economi, căci acest budget este produs de obolul săracului, acelui sărman asuprit și nenorocit, pe care cad toate sarcinele!... acelui ilot ce geme de secoli, fără ca d-nul ministru de interne să se fi îngrijit pănă acum de a propune Camerei un proiept de lege pentru ușurarea clasei de gios... A! D-le ministru de interne! dacă ai avea alte gînduri decît acel de a prinde o rădăcină eternă pe scaunul președinței, ai gîndi că dinaintea d-tale două drumuri sînt deschise, acela urmat de Bimbașa Sava și acela urmat de Cavur!... În darn d-nul ministru al afacerilor străine mă întrerumpe sub pretest că n-aș fi în cestiune... D-lui nu știe uzul parlamentar, dar eu... sînt trimis aici de Națiune ca reprezentantul intereselor ei. Acest mandat sacru îl voi îndeplini ca cetățean liber și liberal, apărînd cu energie și cu logică *(iute)* libertatea, egalitatea, dreptatea, fraternitatea, inviolabilitatea, inamovibilitatea, autonomia, Convențiunea, drepturile naționale, garda națională, partidul național și celelalte... *(răsuflîndu-se)* căci eu... și de ce nu? am toate calitățile de a fi ministru!... O mărturisesc cu toată modestia, d-lor, pentru că am fost, sînt și voi fi cetățean român și nu am obicei de a aprinde lumînări, din contra, eu le sting... *(Glasul i se stinge; el urmează a vorbi prin gesturi.)*

Frați căuzași, m-ați auzit?
Sînt elocuent apelpisit.
Vorbesc, vorbesc, vorbesc, vorbesc
Păn'ce pe toți îi obosesc.
Unii-mi zic ritor hazliu,
Alții-mi zic palavragiu!
Dar eu n-asud, eu sufăr tot,
Căci sînt un mare patriot!

(Iesă maiestos.)

(Cortina cade.)

SANDU NAPOILĂ, ULTRA-RETROGRADUL

CÎNTICEL COMIC

Cîntat de d-nul Luchian, pe Teatrul din Iași. 1862.

(Teatrul reprezentă un salon.)

NAPOILĂ *(afară)*: Ce face?... Să plătesc eu capitație?... Eu, boier velit?... Eu, Sandu Napoilă?... atunci s-agiungi tu, guleratule.

(Întră furios pe scenă și se adresează publicului.)

Da bine, boieri d-voastră, unde mergem?... ba nu, adică vă întreb, unde mergem?...

De cînd legea asta nouă
Ce Convenție îi zic
Au rupt reglementu-n două,
Am agiuns chiar de nimic!
Și de unde mai-nainte
Eram toți boieri veliți,
Ne-au luat pe dinainte
Niște pușchi apelpisiți!

Și ce pușchi! Cică-s patrioți, liberali, progresiști, naționali, demagogi... dracu-i mai știe!... că deodată au răsărit în țară pozderie, și tot unu și unu!... oameni mari, învățați de știu și toaca-n ceri, colțoși și cu barba în furculițe... Ei pun țara la cale în ziua de astăzi, ei sînt și numai ei adevărați români cu iubire de patrie, căci au luat patriotismul în otcup!... și dacă nu vrei să iei cîmpii pe urma lor, te fac albie de cîni prin foile lor... Mai dăunăzi mă-ntîlnește unul ce-i zic Clevetici și mă-ntreabă nitam-nisam de sînt ca dînsul, demagog? Dă, *măi gogule!* i-am răspuns și eu, cată-ți de drum pănă ce nu scot luleaua de la ciubuc!... Ei bine, boieri d-voastră, unde mergem?... ba nu, vă întreb, unde mergem?...

Păn-acuma-n țara-aceasta
Noi ne-am burzuluit creasta;
Noi am fost *simandicoși*
Mari și *ighemonicoși;*
Dar acum fără sfială
Ne fac pușchii de dîrvală,
Și ne chem pe noi, pe noi,
Vinograzi, rugini, strigoi!

Auzi, mă rog?... După ce te dizbrăcă de caftanul boieriei; după ce-ți ieu sufletele de țigani de le dau drumul sub cuvînt de liberta; după ce-ți rîdică feciorii boierești, sub alt cuvînt că, după Convenția cea afurisită, nu mai sînt pri... pri... privilegiuri; după ce-ți ieu copiii la oaste cu sorții ca pe proști; după ce, vorba ceea, îți fac drum pe-n barbă pe de-ntregu, apoi te mai și poreclesc retrograd!... vinograd!... tureatcă!... strigoi!... strigoi?... Hei bine, boieri d-voastră, unde mergem?... n-au mai rămas în țară nici *sevas*, nici *hristoitie*... Unde mergem? ba nu, adică vă-ntreb, unde mergem?...

Zic că-i timpul libertăței,
Al frăției ș-al dreptăței;
Că de-acuma pe pămînt
Toți deopotrivă sînt.
Și cu astfeli de minciună
Hoții cei de-mpușcă-n lună
De caftan ne-au dezbrăcat
Și mantaua-n loc ne-au dat!

Auzi?... egalita!... să fiu deopotrivă cu Chiosa vezeteul și cu Mănciurică bucătariul?... ama rînduială!... Dacă pe cînd cu unirea, știți... mai anțărț... și eu am purtat bairacul, și eu am giucat *Hora Unirei* în colț la Petrea bacalul, și eu am răgușit strigînd: să trăiască libertaua și egalitaua!... dar înțelegeam egalitaua cu boierii cei mari; să fiu *ena mu che ena su*[1] cu vornicul Hîrzobeanu și cu logofătul Protipendescu; să șăd cu dînșii la taifasuri pe divan, cu ciubuce, cu cafele, cu tot ighemoniconul boieresc; dar nu egalita cu Barabulă și cu badea Trohin văcariul!...: Ei bine, boieri d-voastră, unde mergem?... ba nu, adică vă-ntreb, unde mergem?

N-auzi altă decît forme,
Uniforme și reforme.
Toți croiesc, fac și prefac
Ca să ne vie de hac.
Ieri o lege, astăzi altă,
Și cînd cați, lucrul stă baltă!
Cică-aista e progres?...
Na-ți-l frînt că ți l-am dres!

Poftim!... mai dăunăzi s-o rîdicat bătaia... lege nouă în țară veche!... Știți ce-am pățit? Avusesem poftă să mănînc un ostropeț de iepure și poftisem la masă pe vărul Bufte... știți, Bufte care o fost bașciohodari la d-l Ioniță Sturza-Vodă... Cînd să ne deie bucate, giupînu bucătar ne spînzură lingurile la brîu și se duce la primblare... Ei, apoi, să nu-l bați?... Ian nu, că nu-i voie, căci vine comisariul și te pune la ștraf... D-apoi alta! mă duc la moșia mea, la Țălinoasa, și poroncesc țăranilor să-mi facă o clacă de vro cinci zile... Știți ce mi-au răspuns mojicii?... mi-au răspuns că le grăiesc vorbe de clacă... Ei! apoi să nu-i întinzi la scară?... Ian nu, că vine subprefectul și plătește ștraf, Sandule, fătul meu!... Da bine, boieri d-voastră, unde mergem?...

Asta încă nu-i nimică!
Dar tot cheful mi se strică
Cînd mă văd supus la bir,
Atins tocmai la chimir.

---

[1] Adică: unul și unul deopotrivă [V.A.].

Să plătesc pentru şosele,
Pentru vin, rachiu, pavele,
Pe moşie, şi pe cap!...
Astea-n mintea mea nu-ncap!

Bre!... bre!... Adică multe-am văzut în viaţa mea!... c-am văzut ieniceri şi răzmeriţi; am văzut ciuma, holera şi lăcustele, dar încă aşa bazaconie n-am chitit c-oi agiunge să văd... Auzi? reforme? îmbunătăţiri?... Să mă silească a plăti 5 la sută din venitul Ţelinoasei, proprieta cu hrisov domnesc, de la răposatul întru fericire Cehan Racoviţă-Voievod!... şi după toate păcatele să mă trîntească şi pe mine în capitaţie, eu, Sandu Napoilă, boier cu caftan din vremea fericitului întru pomenire Ioniţă Sturza-Voievod!... Eu să plătesc un galbîn împărătesc pentru că am cap, şi vărul Bostănescu tij, pentru că nu are cap nici de o liţcaie!... Ei bine! boieri d-voastră, unde mergem?... ba nu, adică vă-ntreb... unde mergem?...

Ş-apoi alta şi mai mare
Care, zău, nu-i de crezare!
Hojma unii scriu, răcnesc
Să nu fie boieresc!
Şi pămîntul să se-mparte!
Tot mojicul s-aibă parte!
Numai noi să fim abraşi
Liude pintre calaraşi!

D-voastră rîdeţi!... haide, haide!... vă pare glumă?... *(Cu mînie.)* Dar nu-i de glumit, boieri d-voastră, căci vor să ne ieie şi pelea de pe noi!... şi noi să ne lăsăm aşa ghioşghioare, să ne despoaie?... să nu ne *diafendefsim?*[1] aud?... dar n-avem gură să ţipăm?... n-avem obşteasca obicinuită adunare, unde putem merge ca să ne suim colo pe tribu... nal, ca să facem şi noi *engomii*[2] patrioticeşti?...

Treaba se îngroaşă, boieri d-voastră!... ascultaţi-mă pe mine, că eu ştiu ce ştiu... Trebuie să ne deschidem ochii ca să alegem depotaţi tot de-ai noştri... ştiţi... cole... *get-beget*... vinograzi care să se lupte vîrtos pentru apărarea boieriei şi a proprietăţei... Şi dacă vreţi un om cu falca sănătoasă, vă poftoresc pe supusa sluga d-voastră:

Vel cluceriul Napoilă
Ce vă plînge-acum de milă,
Boierit şi căftănit
Şi la minte-nţelenit.
Cu progresul nu sînt rudă,
Pe Convenţie mi-i ciudă,
Şi de-aş arde chiar în iad,
Voi fi hojma... vinograd!

(Se închină şi iesă strigînd:) Căci altmintrele unde mergem? ba nu, adică vă întreb, unde mergem?

(Cortina cade.)

---

[1] Să ne apărăm [V.A.].
[2] Discursuri [V.A.].

SURUGIUL

CÎNTICEL COMIC

Cîntat de d-nul X. pe Teatrul din Iași.

(Teatrul reprezintă o poștă din Moldova. În fund, bordeiele surugiilor; în stînga, grajdiul; cîteva căruțe și hamuri pe lîngă păreți; în mijloc, o fîntînă. La rîdicarea cortinei se aude în apropiere chiote și pocnete, pe urmă glasul surugiului strigînd, după grajdi):

Ha ho! tbrrr. Iată-ne la poștă, ard-o focu și pe cel care-o ține!... Hi... la imaș, copii... acolo vă așteaptă hambaru cu orz... hi, gloabă... *(Pocnește cu harapnicul.)*

SURUGIUL *(intră pe scenă îmbrăcat cu poturi de aba, ilic de postav cusut cu găitanuri, chingă de curea bătută cu ținte și pălărie cu cordele. El se oprește lîngă culisă și zice):* Aud, cucoane?... dacă-i lungă poșta de-nainte?... Ba nu... ian cît cole, o palmă de loc, o fugă de cal... N-ai apucat a porni bine și ai și ajuns *(în parte)* într-amurgu. *(Vine în fața publicului, cătînd în fundul pălăriei.)* Ian să videm ce bacșiș mi-o aruncat boieriu?... O jumătate de carboanță?... Crișu el!... A fi vreun ispravnic de cei noi, cărora le zic perfecți... E grăbit s-ajungă la tact, de-aceea lasă bacșișuri bune. Tot ispravnici noi să deie Dumnezeu, căci dacă-s dați afară din slujbă, carboanța scade cît un fifirig. Noi, surugiii, judecăm omu după bacșiș și nu dăm greș niciodată cu chiteala.

Cînd văd o droșcă nouă-nouță
Ș-un tînăr mîndru lucind în ea,
O-ntind la fugă... să fugi, Duluță...
Carboanța vine pe urma mea.

Iar de-i trăsura cam hîrbuită,
Dacă-i drumețul ros pe la cot
Și cu sprînceana posomorîtă,
Mîn pe tînjală numai de-un zlot.

De-i vro carîtă închisă bine
Cu o duducă ș-un cuconaș,
Dămol la hopuri, că-n urmă vine
Dragoste dulce ș-un gălbănaș.

Iar dacă este vrun rădvan mare,
Cu o păreche cam dos la dos,
Le trag o sfîntă de struncinare,
Căci mă așteaptă un bănuț ros.

Oricum să fie, cînd merg în cale
Cu de-alde-ai noștri, nu mă căiesc,
Căci vorba ceea: tot cale-vale
Iese bacșișul mai omenesc.

Iar din păcate de-mi vine rîndul
Să duc vro capră sau vrun jidan,
La prăvălișuri îi culc de-a rîndul,
Căci plătesc numai un gologan.

Cu toate-aceste, puțin îmi pasă!
Fie vînt, ploaie și calea grea,
Fie șoseua dreasă, nedreasă,
Cînd sînt călare, lumea-i a mea!

(Își aprinde luleua.) Hei, Doamne!... de 20 de ani de cînd sînt în poște, ce de mai făpturi de oameni am mai văzut!... Cîți domni cu alai am purtat, cînd să suia pe scaun, și după șepte ani — hait... maziliți!... tot eu i-am dus, însă fără alai!... Cîți ministri mîndri la început și mai pe urmă cu nasu căzut... cîți deputați cu Unirea, cîți ciocoi vechi de-a Regulamentului, și cîți ciocoi noi de-a Convenției, și ruși, și nemți, și turci, de toată sămînța... căci biata Moldova noastră o fost drumu cel mare a străinilor... Ian o țară de jac, satu lui Cremine, fără cîni și fără jitari!... Na! că s-a stîns luleua... *(Scapără.)*

Îmi aduc aminte, cînd cu nemții... am plecat odată c-un biet căprar, iarna, pe vicol... Șonțișoru era numai în mundirașu lui cel alb și tremura, sărmanu, ca de năbădăici. I se făcuse nasu pipăruș și obrazu patlagea vînătă.

— Frigu-ți-e, domnule?... îl tot întrebam pe drum.

— *No, cald, cald, saperment!* îmi răspundea el.

Dacă l-am auzit tot zicînd că-i e cald, mi-am cătat de drum pănă la poștă... Cînd acolo ce să văd? căpraru meu era bocnă!... îl înghețase caldu lui cel nemțesc.

D-apoi mai acu vro opt ani, aduceam un grecușor în căruță de poștă... rupt, sărmanu, și perpelit de ți se făcea milă... Cică venea la noi să se îmbogățască și s-ajungă postelnic mare. Sosind la jumătate de poștă, el mă-ntreabă în limba lui:

— Mo, suruzi! gasimo țeva de muncato la poștia?

— Găsi, jupîne, cum nu?

— Ma țe gasimo?

— Apoi dă!... brînză, mămăligă, ceapă...

— Țe? mamalinga! ah! ah! vah! panaghia mu!...

și o leșinat parpalecu, bată-l concina!... Tocmai atunci sosește din norocire un alt grec cu o brișcă hîrbuită, vreun posesoraș, sau vreun simzar... dracu-l știe. Cum îl văd cu fes, încep a striga:

— Kir Trufanda, vino de-ți învie neamu.

— Ma țe a pațito simpatriot a mea?

— Da știu eu, păcatele mele?... O leșinat pentru că i-am spus c-a să mănînce mămăligă la poștă.

— Mamalinga?... l-ai uțiso!

— Eu?... ferească sfîntu!

— *Neschi*, dimiata... Cînd te-a întrebat de muncare, trebuia se respunzi la dimialui: *maslinia, limoni*, ma nu mamalinga...

Ha, ha, ha, ha, n-oi uita-o cît oi trăi. Numai cît pomenise samsaru de masline și cel leșinat se puse a suge cu buzele ca un malac... ian așa *(imitează sugerea malacului)* și pe loc o înviet.

D-apoi altă dată c-un jidan... Ce-am mai rîs!... Ajungînd la Strungă în deal, îi zic în glumă:

— Pare-mi-se, jupîne, c-o să întîlnim tălhari.

— Ei, vei! bade surugiu, ce să facem, mă rog?...

— Știi una, jupîne?... acoperi-te cu cerga ca să nu te vadă.

Jidanu meu, de cuvînt, se tupilă în fundu căruței, iar eu n-am ce face?... Îmi schimb glasu și încep a striga: Stăi, mă! Ce ai în căruța asta?

— Ce să am, căpitane? ian niște stecle stricate.

— Stecle să fie oare?

— Dacă nu mă crezi, căpitane, cearcă de vezi.

Atunci apuc o prăjină și jachi! peste cergă. Jidanu face zinichi, zinichi, zinichi, adică suna a steclă ca să înșele tălharii; eu iar trosc! el iar zinichi, zinichi; ș-așa tot cu trosc și cu zinichi ne-am coborît dealu Strungăi. De-atunci o ieșit cînticul ista-n țară. *(Cîntă o arie jidovească.)*

Trosc, pliosc, trosc și jachi și lichi,
Ei, vei, vei! zinichi, zinichi.
Iată Leiba cel avan
Care poartă harțagan.
Iată Leiba cel din cușcă
Care poartă la drum pușcă
Și cînd vede un român
Armele-și ascunde-n fîn
Și sub cerga scărmănată
Sună-a steclă fărîmată.
Trosc, pliosc, trosc și jachi și lichi
Ei, vei, vei! zinichi, zinichi!

Acu străinu, ca străinu, dar cum sînt unii ciocoieși, cu mațe pestrițe, săca-le-ar sămînța! că mare urgie mai sînt pe lumea asta! De-a lungu țărei fac

pîrjol cu bătaia... Cică-i voinicie boierească să stîlcească un biet om de surugiu ostenit ca vai de el, nemîncat, nedormit, plouat, ars de soare, degerat de frig, pentru că i-s caii căzuți și nu pot merge în fuga mare.

Îmi aduc aminte, acu cinci ani, murise biata mămuca, Dumnezeu s-o odihnească!... *(Ștergîndu-și ochii cu mînica cămeșii.)* Mi se udă ochii cînd mă gîndesc la ea, drăguța.

(Arie: „Căruța poștei")

Sărmana mamă parc-o văd încă
Pe patul morței, moartă zăcînd
Și cu durere vie, adîncă,
Ah! simt din ochii-mi lacrimi curgînd.

Biata bătrîna! ea pentru mine
Avea un suflet mult iubitor;
Ziua și noaptea mă căta bine
Și-mi făcea traiul veselitor.

Însă-amar mie! moartea cumplită
A deschis iute al ei mormînt
Și de-atunci viața-mi e tot cernită,
C-am rămas singur pe-acest pămînt.

Stam lîngă biata mamă și o jăleam din fundu inimei, căci era acum pe aproape de îngropat, cînd îl aduce dracu pe un ciocoi de cei afurisiți. Toți flăcăii erau porniți la drum, numai eu, din păcate, mă aflam la poștă. Cuconașu era grăbit, parcă-l alungau tătarii din urmă; el vine la bordeiu meu și mă smuncește fără îndurare de lîngă săcriu maică-mea... În zădar mă rugam să mă-ngăduie ca să duc pe mama la groapă... Ticălosu! în loc să aibă milă, el pune pe arnăutu lui de-mi dă vro cîteva bice și-i poroncește să mă croiască tot drumu cu un harapnic de pe capră. Dac-am văzut ș-am văzut, mi-am făcut cruce și am zis în gîndu meu: Ajută-mi, Doamne, să dezbăr lumea de o jivină veninoasă!... și, cu capu gol, pe arșița soarelui, am plecat.

Se făcea nu departe de poștă o vale lungă și răpide de nu putea nici caru deșert să coboare fără pedică. Drumu cotigea pe lîngă o prăpastie adîncă, plină de bolovani... Mișcă, băiete!... să mi te duci de-a ruptu capului!... Unde-am răpezit caii la vale, unde-am cîrnit oiștea spre mal, și-ntr-o clipală, cai, trăsură, surugiu, arnăut și ciocoi, eram cu toții stîlciți și uciși în fundu prăpastiei... Arnăutu și-o rupt gîtu, ciocoiu și-o frînt nasu de-o rămas cîrn și chior. De atunci nu l-am mai zărit prin poște... El o prins frică și merge la drum numai cu harabagii...

Ei!... da ce stau eu de mă amărăsc cu gînduri pocite. *(Își scutură pletele.)* Pei nălucă și cruce-ajută!... să trăiască surugiu... Nu-i alt român mai voinic decît el în țară.

Surugiu vrednic! eu tot calare
Ziua și noaptea am traiul meu,
Alung necazul din fuga mare
Cînd mă ajunge necazul greu.

Surugiu ager, alerg pămîntul
Din puha lungă mereu pocnind,
Dămol sau iute, iute ca vîntul
Eu merg calare tot chiuind.

(Chiuie surugiește și pocnește din harapnic.)

Dacă, de pildă, vine o cupea cu o porumbiță albă și frumoasă, care-mi zice subțirel: „Să mă duci bine, flăcău". — Lasă, cuconiță, n-ai grijă că ești cu mine! — și-mi apuc hățurile în mîna stîngă și m-arunc pe șăuaș dintr-o săritură... Gata-i? gata!

Mișcați, băieți!... hi, hi... să mă duceți ca vîntu și ca gîndu. *(Pocnește.)* Hi, breazule, nu te lenevi, că te stricnesc cu șfichiu de foc. *(Bate cu harapnicul înainte ca și cînd ar vroi să lovească hățașul.)* Vîrtos, murgule, *(se adresează la lăturaș)* nu te lăsa pe tînjală că-mi ești sub mînă. *(Pocnește de lături în dreapta.)* Hi, acum pe șes cu toții, într-o întinsoare, să sfîrîie roțile. *(Chiuie.)* Hi-i-i-i, zmeișorii tatii... parcă zăresc pe Măriuca la colțu luncii... Măriuco fa, să mă aștepți cu alivenci pe cînd m-oi întoarce, că ți-oi aduce un tulpan nou. Haide-așa, copii, tot așa la copce, cu toții, deopotrivă, frumos că ne privește duduca cea din trăsură... numai de n-ar deochea... Iacă dealu înainte... să vă văd acu, dragii mei... s-o luăm la fugă din vălcică, ca să suim culmea într-un zbor... Odată cu toții pe opinteală... *(Chiuie și pocnește.)* Hi-i-i-i, tătucă, nu mă lăsați... întinde, Surule... odată, Breazule, hi, hi... *(Se zbuciumă ca cum ar sili caii la deal.)* Mînca-v-ar cioarele! hi, perire-ar albinele care or strînge ceara de făcut lumînare celui ce vă are!... Ha, ho, ha, ho!... tbrrr... am suit dealu... să ne mai odihnim la umbră și să vă mai frec pe ochi.

Surugiu vesel, în cîmp la soare
Eu cîte fete le întîlnesc
Preschimb cu ele glume ușoare
Și chiar din fugă le amețesc.

Iar cînd un dușman calea-mi aține
Îi dismierd fața cu șfichiu de foc,
Și cînd în țară anul nou vine
La frații noștri urez noroc.

(Pocnește ca în ajunul Sfîntului Vasile.) Hăi, hăi! la mulți ani cu fericire, să trăiți toți în unire... Hăi, hăi! să vă fie casa casă și masa masă! hăi, hăi! Noroc bun și veselie și-mi faceți parte și mie... hăi, hăi!

(Cortina cade.)

ION PĂPUŞĂRIUL

CÎNTICEL COMIC

Cîntat de d-nul Luchian, pe Teatrul din Iaşi.

(Teatrul reprezintă un salon.)

(Se aude afară strigînd: „La păpuşi, la păpuşi", apoi o gîlceavă între Ion Păpuşăriul şi un comisar de poliţie.)

COMISARUL: Staţi, măi!

ION: Da ce este?

COMISARUL: Nu-i voie să umblaţi cu păpuşele şi cu Irozii.

ION: Dec!... altă bazaconie acu!

COMISARUL: Hai la poliţie.

ION: Nu pune mîna, guleratule!

COMISARUL: Haide-ţi zic şi nu lungi vorba.

ION: Atunci s-agiungi tu...

COMISARUL: Pe dînsul, serjenţi!

ION: Nu da, măi, nu da, că te...

COMISARUL: Pe dînsul!

(După un mic zgomot în care s-aude căzînd şi zdrobindu-se cuşca cu păpuşi, Ion întră iute, scărmănat, fără căciulă şi cu coşciugul în mînă.)

ION: Dos la faţă... Aici mi-e scăparea... Măi! guleratu dracului!... rău m-o zgîlţîit!... De-abia am putut scăpa coşciugu cu păpuşi din ghearele lui... Cît pentru căciulă, o căzut în luptă...

fie, tot era s-o dau eu de pomană de sufletu bunicăi... povestea ţiganului... Auzi aşa? treceam pe lîngă teatru ist mare cu teatru meu cel mic... cîşlegi nu-s?... cînd îmi iese înainte un epistat şi numaidecît să mă-nchidă la poliţie, zicînd că nu mai este voie de a giuca păpuşele, după obiceiu vechi. Mare poznă şi minune!... Oare de ce s-o mîniet păpuşele cele mari pe cele mici, de le prigonesc?... poate că vreu să aibă singure dreptu de a face să rîdă lumea... Ian, mai ştii?

Lumea-i plină de păpuşi
De tot soiul, mari şi mici,
Cu surtuce, cu mănuşi,
Cu-anteriu şi cu işlici;
Şi-ntre ele cît trăiesc
Se alung, se prigonesc,
Se înşel, se pismuiesc
Şi chiar se batjocoresc,
Că-s păpuşi, păpuşi lumeşti
Tot să stai să le priveşti.

Una-i proastă şi fudulă.
Alta face cît o nulă,
Alta are dinţi de lup,
Alta-i chiar trîntor de stup;
Alta-i mare patriot
Cu limba, hăt, cît un cot,
Alta-i viţă de ciocoi,
Alta-i coadă de strigoi,
Că-s păpuşi, păpuşi lumeşti
Tot să stai să le priveşti.

Păpuşi, dar, ca Vasilachi Ţiganu, ca jupînu Leiba din Tîrgu Cucului şi ca toate celelalte dihănii din coşciugu ista, cu deosebire numai că unele te fac să rîzi şi că celelalte te fac să şi plîngi cîteodată. *(Privind la coşciug.)* Sărmane păpuşele, frumuşele, curăţele!... voi aţi înveselit pe moşii şi strămoşii noştri, ca pe nişte oameni cu bunătatea-n suflet şi cu rîsu în faţă; dar acum lumea s-o posomorît, pare că-i tot

ninge şi-i plouă... încît chiar veselia din cîşlegi este oprită!... oare de unde să ne vie atîta spăsenie?... Om fi avînd poate multe păcate de răscumpărat... Mai ştii?... Ei bine, dar pănă vom agiunge a ne sfinţi ca dracu cînd îmbătrîneşte, ce fac eu, Ion Tătărăşanu, cu betele păpuşi?... doar să pun să le tragă clopotele ca la cele multe obiceiuri strămoşeşti. Parapanghelos, de-acum!

Am avut odinioară
Dulce şi frumoasă ţară.
Acum ţara-i jidovită
Şi amar precupeţită.
Parapanghelos!

Am avut, hăt, în vechime
O vitează boierime.
Acum rîdem noi de noi
Poreclindu-ne ciocoi.
Parapanghelos!

Oamenii de mai-nainte
Cereau fapte, nu cuvinte.
Acum credem în palavre
Şi ne certăm ca prin havre.
Parapanghelos!

Ei trăiau în veselie,
În belşug, în omenie.
Ce-o rămas? politichie
Şi un dram de nebunie.
Parapanghelos!

(Scoate păpuşele pe rînd şi le priveşte cu înduioşare.)

Sărmane păpuşele!... Să vă mai privesc o dată pănă a nu vă perde... Iaca Vasilachi Ţiganu, care-o furat curcanu. *Dabulichi şuşmanda,* mergi de-acum de te-ngroapă în coşciug, că nu-ţi mai este învoit a te primbla noaptea pe uliţi cu lăutari şi a întra prin casele oamenilor să le arăţi ce-i fudulia ţigănească. Ai fost şi tu cînd ai fost, pe cînd te hrăneai cu balamiş balmuş de la cumătra, şi aveai 12 perine mari umplute cu frunzari, 12 mici umplute cu urzici și o dugheană în vîrfu Trisfetitelor. Dar acuma ți-ai nălțat neamu ca cioara-n par: te-ai făcut român de cei noi... proprietar!... Cată, doar îi fura cloșca de pe ouă și îi spînzura pe tată-tău, cetățene, c-apoi vai de penele tale!

Pe cînd tu erai țigan
Tot prindeai cîte-un curcan.
Acum ești cetățenos
Mai *baros* și mai *chiros*.

Tanda, landa, măi balane,
Ai agiuns român, țigane;
Cată să te lași de lene
Ca să nu fii smuls de pene.

Hai iute la coșciug. *(Aruncă păpușa și scoate alta.)* Iaca și jupînu Leiba din Tîrgu Cucului cu balabusta; e frate cu Herșcu Boccegiu, cel din codru Herții. El vinde rachiu amestecat cu vitriol și cu ciomofai, și dacă se-mbogățește, împrumută bani cu dobîndă... ieftin, ieftin, numai o sută la unu. Rușii și nemții l-o alungat de rău din țările lor și noi l-am primit de bun. Tot noi mai cu cap! Iată-l îmbrăcat în pelea dracului, căci azi e sîmbătă... *ghit șabăș;* toate dughenile-s închise, orașu e pustiiu fiindcă jupînu Leiba o ieșit la primblare cu balabusta pe la *gredini poblichi,* ca să asculte *mozichi*. Ei vei! zic zeu!

— Balabustă, știi una, mă rog?

— Vuăs?

— Chind a fi tot tirgu Ieși a nostru, are se chinte muzichi jidovesc la gredina poblichi.

— Și ce a să chinti mă rog, Leibușor?

— A se chinti: Balabusti mititichi, dragu nieu, cum chintă jupînu Herșcu Boccegiu.

La baltă, Iudă, că vine dracu să te umfle... *(Aruncă pe jidov în coșciug și scoate un drac.)* Iată-l... are coarne ca cineva și ca oarecine, dar nu-i totdeauna negru la față, nu, el se schimbă ades ca să înșele mai lesne, ucigă-l crucea!

Cînd e un domnișor
Ce vinde la dreptate;
Cînd un privighitor
Care mereu tot bate;
Cînd e un cămătar
Care te calicește;
Cînd un prost gazetar
Ce toate le hulește.

Cînd un lingușitor
Ce te adimenește;
Cînd un moștenitor
Ce moartea îți dorește;
Cînd Iuda vînzător
Ce frații-și prigonește;
Cînd chiar un pețitor
Ce te căsătorește.

La iad, spurcatule... *(Aruncă pe dracul și scoate șoareci cu o mîță.)* Iaca mîța și cu șoarecii, în pilda celor mici care-și fac mendrile în țară, cînd nu-i strunește nime. Vorba ceea: lipsește mîța, soarecii își fac de cap; lipsesc cînii de pază, te primbli prin sat fără băț, ca în satu lui Cremine. *(Joacă șoarecii în palmă.)*

Unde-i mîța să ne vadă
Să ne vadă, să nu creadă.
Bîz-z-z-z.
Mîța-i dusă de acasă
Șoarecii se gioc pe masă.
Bîz-z-z-z.
Unde-i mîța să ne vadă
Cum am luat casa-n pradă.
Bîz-z-z-z.
Mîța-i dusă din cămară
Noi sîntem stăpîni în țară.
Bîz-z-z-z.

La coșciug, lacomilor, că vine mîța. *(Scoate un lup și o oaie.)* Iaca lupu și oaia... Vai! săraca oaie! bună-i vie, bună-i moartă, că-i lînoasă, lăptoasă și devreme-acasă. Ce păcat numai că o mănîncă lupu!

Hei! de n-ar fi lupi colţoşi pe lume, bine-ar mai hălădui turmele! D-apoi ce să faci? aşa-i poznaşa astă de lume; unde-i oaia, lupu nu lipseşte; unde-i slab, e şi tare; unde-i român, e şi lipitoare!

Vai! săracă oaie blîndă,
Cum s-aţin lupii la pîndă.
Bîr, oiţă, bîr,
Să te-nşale, să te-apuce,
Să te rupă, să te-mbuce.
Bîr, oiţă, bîr.
Bucălaie, vai de tine!
Tragi pe lume-ades ruşine.
Bîr, oiţă, bîr.
Chiar de scapi să nu fii smulsă
Tot eşti tunsă şi eşti mulsă.
Bîr, oiţă, bîr.

La stînă că vine lupu... *(Scoate un turc şi un cazac.)* Iacă turcu şi cazacu, Pilaf Aga şi cu Moscov Ghiaur, duşmani de moarte carii luaseră deprindere a-şi giuca calu pe pămîntu nostru, de cîte ori nu s-ajungeau cu tîrgu. Noi Tătărăşenii care, cum o dat Dumnezeu, avem şi noi o ţîră de *politichie* şi de *plapomaţie*, i-am giucat pe degite şi i-am pus în cuşca păpuşelor; însă cînd vin ruşii în ţară, facem pe cazac de taie capu turcului, şi dimprotivă, cînd vin turcii, Pilaf Aga descăpăţinează pe Moscov Ghiaur... Ce să faci? Trebuie să urli cu lupii şi să strigi la covrigi cu Covri...oţii dacă vrei să încapi în lume. Hai şi voi la coşciug că ne-am săturat de păpuşerii.

Aste-s, boieri d-voastră, păpuşele cele vechi care le-am apucat de la părinţi; dar au mai ieşit şi altele, de cînd cu mîncarea cea de Constituţie... ce-a mai fi şi aceea... Noi Tătărăşenii le zicem lefegii!... Cică în timpurile de mult, pe cînd aveam războaie cu vecinii noştri, era în ţară o ceată de ostaşi viteji, *nu eroi*, care mîncau carne de tatar. Nu-i vorbă de dînşii. Lefegiii din ziua de astăzi se hrănesc din leafă, se îndoapă din *bugedul* ţării, de aceea îi numim lefegii. Iacă de pildă *(scoate pe rînd mai multe păpuşi şi le arată)*:

Un silvicultor de codru — lefegiu.
Un conductor de drumu mare — lefegiu.
Şosele sînt, nu sînt, dar conductori pozderie.
Un profesor de mimică... sau nimică — lefegiu.
Un inspector de profesori — lefegiu.
Un inspector de inspectori — lefegiu.
Un perceptor... priceput — lefegiu.
Un controlor de perceptori — lefegiu.
Un controlor de controlori — lefegiu.
Alt controlor de nu ştiu ce — lefegiu.

Un grădinar de pepinerie... Ştiu că o să se înmulţească de-acum pepenii în ţară.

Un custode de muzeuri, pinacotece, gliptotece, biblioteci şi alte tece, care nici n-au fost, nici s-au pomenit! Şi ceilalţi, şi ceilalţi, şi ceilalţi ca năsipu mării, şi mai ales ca frunza din codru.

(Se aude afară glasul comisariului strigînd: „Unde s-o ascuns păpuşariul?“)

Na! mai iată şi altu... Mă caută ca să mă-nchidă. Nu mă lăsaţi, oameni buni, că doar n-am făcut vreun rău că m-am ţinut de obiceiurile strămoşeşti, jucînd păpuşele în cîşlegi.

Cuşca de hîrtie ce noi o purtăm
Strigînd la păpuşe cu glas sunător
Este chiar teatrul micului popor
Şi cu-a noastre glume noi îl desfătăm.

N-avem primadone, nu avem tenori,
Nu jucăm la drame şi opere mari.
Avem păpuşele în loc de actori
Şi-n loc de orchestru, doi bieţi lăutari.

Lăsaţi-ne-n pace să ne veselim
După obiceiul cel îmbătrînit,
Ca să nu ajungem noi, români, să fim
Un neam trist, cu ură, şi posomorît.

(Comisariul zgîlţie uşa din fund şi zice: „Aici trebuie să fie hoţul.“)

Na! că m-ajunge păcatul... Unde să m-ascund? *(Aleargă în dreapta și în stînga, spăriat.)* Cole! ba cole! *(Arătînd locul sufliorului.)* Ba cole în bizunia asta. *(Se bagă sub scenă.)* În coșciug și tu, Ioane! Parapanghelos! *(Dispare.)*

(Cortina cade.)

CUCOANA CHIRIȚA ÎN VOIAGIU

CÎNTICEL COMIC

Cîntat de d-nul Millo, pe Teatrul din București.

(Teatrul reprezintă un salon.)

CHIRIȚA *(în costum ridicol de voiagiu, intră zburdalnic. Ea poartă malacof esagerat, tocă de catifea neagră cu flori, pene și cordele stacoșii etc.)*

(Ea cîntă pe aria „Royal tambour“:)

Iată-mă-s! am sosit
Dintr-o călătorie
În care-am pătimit
O sută de șotii ș-o mie.
Dar, zău, nu mă căiesc,
Nu-mi pasă de nimică;
Eu sînt zdragon și mă numesc
Chirița cea voinică.
Ce voiagiu minunat!
Ce frumos m-am primblat!
În urmă-mi am lăsat
Un nume lăudat.

Plecăciune, boieri. *(Se închină.)* De mult nu ne-am văzut. Sănătoși!... Dar cucoanele? și copiii? bine? Mă bucur. Aud? și mie precum vedeți îmi merge de minune... sărut ochișorii. *(Se întoarce în loc de-și arată talia.)* Am fost la Paris de mi-am așezat plodu la școală ca să învețe politica, pentru că-n ziua de astăzi, la noi, un om ce nu știe politica nu plătește nici chiar cît jîlțul cel stricat care s-o vîndut cu doba la București pentru plată de impozit... el e un mobil de prisos... Și cu prilejul acesta m-am folosit și eu ca să văd lumea cea mare, că mă-ți crede?... Mă mucezisem la țară, la Bîrzoieni... De la o vreme îmi venise stenahorie și ipohondrie; așadar... nu-ți uita vorba... într-o dimineață, pe la toacă, după ce m-am cotorosit de Aristița și de Calipsița, mi-am luat catrafusele și am spălat putina!... Soțul meu, paharnicu Bîrzoi, cam cîrnea din nas, dar l-am sărutat între sprincene, după obicei, și l-am lăsat cu buza umflată... Uff!... M-am dus la Galați cu trăsura mea cea galbănă și cum am ajuns, nici una nici două... țup! în vapor, Guliță țup! după mine, Ioana țiganca țup! după Guliță și, vorba ceea, cu cățel cu... am plecat!!!

Doamne! boieri d-voastră, minunat lucru-i vaporul!... Să vezi și să nu crezi... Auzi d-ta? Merge focu pe apă ca în vremea halimalei. D-apoi salonuri, d-apoi zaifeturi, d-apoi căpitanul!... bată-l norocu, că mare nostimior mai era, pușchiu! *(În taină.)* Să vă spun una? Soțul meu nu-i pe aice?... Mi-a făcut curte, berbantu, tot drumul și, zău, între noi să rămîie... dacă nu mi-ar fi fost de ighemonicon, mai că... mai că...

UN GLAS DE LA GALERIE: Aferim, cucoană Chiriță!

CHIRIȚA *(adresîndu-se către capelmaistru)*: D-apoi cum socoți, domnule? Chirița nu se dă cu una cu două. *(Către public.)* În sfîrșit... nu-ți uita vorba... am ajuns la Beligrad... Cînd la Beligrad întreb pe căpitanu: *Monsiu* căpitan, *je vu pri,* aice-i Viena? — El îmi răspunde zîmbind: Ba nu, madam, aice-i Beligradul.— *Mersi, monșer*... nu poți crede ce bine-mi pare că m-am învrednicit să văd Beligradu cu ochii, că mare mult am auzit pe bărbatu meu pomenind de el. După Beligrad am sosit la Rușava... Cînd acolo, vameșii de la hotar încep a controbăi prin lăzile mele

ca în vremea volintirilor, și dau peste o cutie cu țîri zvîntați ce-i luasem la drum.

— *Fui taifel!* Ce-i asta?... strigă căprariu.

— Ce să fie, domnule? Ia, țîri... Eu postesc mercurea și vinerea și metahirisesc sărături de cînd pătimesc de rast.

— *Vas* rast? Asta-i *pudoare* mare la d-ta; trebuie plătești vama. Și îndată s-o adunat vro trei șoacățe ca să hotărască dacă se cuvinea să-mi ieie vamă ca pentru pești, ori ca pentru mirodenii. În sfîrșit am dat ce le-au plăcut și mi-am cătat de drum.

De-acolo am urmat
Prin țara cea nemțească,
Și-n Peșta am mîncat,
Mîncat paprică ungurească.
Apoi în drum de fer
Suindu-mă în grabă,
Am voiageat c-un cavaler,
Un baron prea de treabă...
Ce voiagiu minunat!
Ce frumos m-am primblat!
În urmă-mi am lăsat
Un nume lăudat.

Fost-ați cu drumu de fer, boieri d-voastră? Ei! apoi ce mai ziceți? Să juri că neamțu-i cu dracu... Sfinte Panteleimoane!... te duci ca vîntu și ca gîndu, ca în povești; cît ai plecat ai și ajuns, ba încă baronu care călătorea cu mine m-o încredințat *auf Ehre*, că în Englitera drumu de fer merge așa de iute că sosește până a nu pleca. Bată-l vîntu de baron! Mare ghiduș era și nostim! *(În taină.)* Și el s-o cercat să mă curtenească o bucată de drum, dar geaba... n-a *catartosit* să mă scoată din minte... Cum?... Nu credeți?... Alei! Dar să n-am parte de Bîrzoi dacă vă ascund ceva... Ba încă să vedeți: trecînd odată pe sub o hrubă lungă care-i zic tunel, și găsindu-ne prin întuneric, șoacăța de baron și-o întins botu ca să mă sărute... Vai! mînca-l-ar moliile!... Cînd i-am tras un pumn, o făcut hîc! și o căzut de-a rostogolu în celaalt colț a vagonului.

GLASUL DE LA GALERIE: Aferim, Bîrzoaie!

CHIRIȚA *(către capelmaistru)*: Așa să știi, domnule. *(Către public.)* Baronu, rușinat să vede de acest *tropos*, s-a coborît la cea întîi stație și o dispărut... împreună cu săcușorul meu de voiagiu... hait! mi-l șterse potlogaru drept suvenir... bunătate de săcușor cusut de copile, cu un turc călare de-o parte și cu un *andenken* din dos... Cum vă pare așa bazaconie? te mai încrezi în baroni de drumu mare?... Dar asta nu-i nimica, pe lîngă ce mi s-a întîmplat în urmă. Plodu cel de Guliță se cobora la toate stațiile... Copil nu-i, mă rog?... îl trimiteam cu Ioana țiganca pentru ca să nu se prăpădească; cînd aproape de Viena aștept să se întoarcă în vagon... nu vine. Conductoru închide oblonul, clopotu de la stație sună de trii ori, mașina șuieră, trenu se pune în mișcare, și Guliță nu-i!... Sfinte Panteleimoane! era să turbez... Scot capu pe fereastră și încep a striga: „Guliță! Ioană! cioară! dimone!“ Tufă... „*Monsiu* conductor, stăi, oprește, ține caii!“ Aș! nime n-auzea. Dau să deschid oblonu, nu pot; dau să sar pe fereastră, nu încap. Atunci parcă mi s-o luat viderile și deodată am căzut lată pe perine, am leșinat!... Cînd ne-am trezit, eram sosiți la Viena. Alerg la poliție, răcnesc, îmi smulg păru, mă bocesc pănă ce d-nu polițmaistru mă încredințază, că va face toate chipurile ca să-mi găsască odoru, și că mi l-o aduce chiar cu telegrafu. Ei!... închipuiți-vă, boieri, că fără a mai da leturghie la sfîntu Mina, Guliță și Ioana sosesc buni teferi îndesară la otel. Ah! Dumnezeule, cînd i-am văzut, era să nebunesc de bucurie și în prima furie am tras trii palme țigancei, precum și lui jupînu Guliță i-am făcut o morișcă în chică, ca să le pun minte... Halal de țările care au drumuri de fer!... ele, după cum zicea baronu, au aripi de zboară iute pe calea *progresivului*, dar cît pentru celelalte, cum e țara noastră, de pildă, sînt ciunte și oloage, sărmanele!

GLASUL DE LA GALERIE: Aferim, Chiriță!

CHIRIȚA *(către capelmaistru)*: Ba nu, zău, adică nu-i așa?

În Viena m-am primblat
La Hițing și pe Grabe
C-un tînăr delicat
Ce-i zic *Herr Graf von Kleine-Schwabe.*
Ș-apoi înspre Paris
Am plecat cu grăbire.
Căci Parisu-i un paradis
Plin de adimenire.
Ce voiagiu minunat!
Ce frumos m-am primblat!
În urmă-mi am lăsat
Un nume lăudat.

În sfîrșit am sosit la Paris, în patria lui *Monsiu Șarlă!*... Știți, *Monsiu Șarlă,* care o fost dascalu lui Guliță... În Paris! minunea minunelor! tîrgu Vavilonului din zilele noastre! Am ajuns noaptea și am tras la un otel din ulița: *Geofroi Marie,* adică: Mi-i frig, Marghioală... A doua zi l-am înfundat pe Guliță într-un pension și am rămas liberă, de capu meu. Ha... a... alal de cine-i tînăr și are bani mulți! Acolo-i pămîntu făgăduinței cel din scriptură; numai un lucru e cam supărător: toate se vînd cu porția, și porțiile-s mici de tot, ca de pomană. De pildă, ceri un biftec? Îți aduc o fărîmă de friptură mare cît un irmilic, ba încă și aceea crudă... cică-i englizască... Ceri raci? Îți aduc vro doi răcușori în șepte luni, chirciți, oftigoși ca vai de ei!... Cît despre bucate de cele sănătoase ca la noi, precum: musaca, capama, ciulama, baclava, cheschet... nici nu se pomenește... însă nu face nimică... Parisu nu are seamăn pe fața pămîntului, și pot zice că nici chiar Bucureștiul nu-l întrece... adică să fim drepți... nu-l întrece. Ce nu găsești în el? galerii de muzeuri vrei? ai; munamenturi vrei? ai; teatruri vrei? ai; pasagiuri române ca la București vrei? ai. *Che ta lipa.* Eu nu le-am vizitat nici pe unele, nici pe altele, pentru că am avut de umblat pe la magazii de marșande de modă.

Am fost la madam Desal și la madam Fovel, de mi-am comendat tualete pe datorie... Le-oi plăti și eu cînd or plăti și celelalte cucoane care le-o rămas datoare... *(În taină.)* Și știți una? Sînt cam multe... așa de multe, încît croitoresele o hotărît să nu mai facă credit compatrioatelor. Cam rușine, dar ce-mi pasă? Eu tualetele le-am pus la mînă și am și fantacsit cu dînsele la baluri, la Mabil... Ah! frățiorilor, ce juvaer de grădină-i Mabilu! ce adunare elegantă întîlnești în ea!... Nu era seară să nu mă duc acolo la petrecere... ba încă am jucat și cancanu.

GLASUL DE LA GALERIE: Aș! Aferim, Chiriță.

CHIRIȚA: Mersi... Acolo am făcut cunoștință cu o mulțime de contese și de prințese: contesa Frizet, princesa Rigolboș, marhezul Brididi, marșalu Șicar, duca Șicocandar, ba încă am întîlnit și o claie de boieri și cucoane de la noi, precum, de pildă: Aud? să nu le numesc? fie!... Dar din toți cine era mai cu haz, era d-nu Agachi Flutur, un berbant în doi peri, care o fost și volintir la Ipsilant. Cu dînsu făceam supe la cafeneaua englizască, pe bulivar. Ce rîsete, ce chicote! Flutur mi-a compus și un cîntic... Să vi-l spun? bucuros, dar să rămîie între noi, vă rog, ca să nu afle dumnealui. Iată-l... ascultați:

(Chirița cîntă următoarele cupleturi și joacă un pas de cancan la sfirșitul fiecărui cuplet.)

(Arie de Offenbach)

Vivat, mîndră Chirițoaie!
Vivat spanchea de Bîrzoaie!
Oaie, oaie, oaie, oaie, oaie, oaie, oaie.
În amoruri să trăiască
Lumea-ntreagă să pîrlească,
Ească, ească, ească, ească, ească, ească, ească.
Tra, la, la, la, la, la, la, la.
Sai, Chiriţo,-n joc.
Tra, la, la, la, la, la, la, la,
Sai mereu cu foc.

Chirițoaia-i sprincenată
Și ca un balon umflată,
Lată, lată, lată, lată, lată, lată, lată.
Elegantă și frumoasă,
Armazoancă amoroasă,
Roasă, roasă, roasă, roasă, roasă, roasă, roasă.
Tra, la, la, la etc.

Chirițoaia-i din natură
Gingașă peste măsură,
Sură, sură, sură, sură, sură, sură, sură.
Ea cu ochiul te atrage
Și pe șfară-apoi te trage,
Rage, rage, rage, rage, rage, rage, rage.
Tra, la, la, la etc.

Chirițoaia cea ușoară
Are-o inimă fecioară,
Cioară, cioară, cioară, cioară, cioară, cioară.
Ea te leagă și te-ncurcă
De nici dracul te discurcă,
Curcă, curcă, curcă, curcă, curcă, curcă, curcă.
Tra, la, la, la etc.

GLASUL DE LA GALERIE *(entuziasmat)*: Aferim! Aferim! Aferim! Chirițoaia mea!

CHIRIȚA *(spăriată)*: Vai de mine!... că-i dumnealui! *(Fuge.)*

(Cortina cade.)

BARBU LĂUTARIUL

CÎNTICEL COMIC

Cîntat de d-nul Millo, pe Teatrul din București.

(Teatrul reprezintă un salon. La rîdicarea cortinei un taraf de lăutari începe a suna un cîntic vechi din dosul ușii din fund. Barbu Lăutarul este îmbrăcat cu anteriu și giubea veche; el poartă pe cap o jumătate de ișlic cu fund verde.)

UN GLAS *(dintre culise)*: Lipsiți de-aici, balaurilor!

BARBU: Ian lasă, jupîne vataje! Așa să trăiești, că boieriu ne-o chemat să-i cîntăm de ziua lui!

UN GLAS: Minciuni! boieriului nu-i plac țîrliiturile țigănești! Hai, cărați-vă!

(Lăutarii se opresc.)

BARBU *(deschizînd ușa cu sfială)*: Dee!... Dacă eu sînt Barbu lăutariu, cunoscut în toată țara Moldovii... cum o să mă dai afară?... Mai stăi să grăiesc două vorbe cu boieriu! *(Intră și-și scoate ișlicul.)* Iaca!... Aice-i adunare mare! și adunare fără Barbu, starostele de lăutari, nu se poate! *(Se închină publicului.)* Așa-i, boieri d-voastră, că nu vă lasă inima să mă dați pe scări, pe mine, Barbu cel bătrîn, care am cîntat la nunțile și la mesele părinților d-voastră? *(Întorcîndu-se spre ușă.)* Ei! apoi ce mai dîrdîiește guleratu cel de ciocoi? *(Cheamă doi scripcari și un lăutar cu naiul.)* Veniți încoace, măi, cei cu scripcele și cu naiu, iar cei cu trîmbițele să meargă la paharnicu Surdulea!... *(Intră lăutarii.)* Doamne sfinte și părinte!... în ce vremi am mai ajuns!... Înainte mă ruga să merg pe la casele boierești, și acum mi se mucezește cobza sub beniș!... Cine ar zice, văzîndu-mă, că eu am fost lăutarul domnilor!... Hei!... hei!... *(Cîntă:)*

Eu sînt Barbu lăutariul,
Starostele și cobzariul,
Ce-am cîntat pe la domnii
Și la mîndre cununii.
Cobza mea o fost vestită,
Veac întreg o fost cinstită
De boierii de pe-aici
Ba și chiar de venetici!

Of, of, of! mi-aduc aminte,
Of, of, of! că mai-nainte
Nici un chef nu se făcea
Fără astă cobz-a mea.
Dar acum, acum, vai mie!
De cînd lumea-i cu nemție
Nu mai am în lume glas
Și pe uliți am rămas!

Așa, așa, păcatele mele! Vremea vremuiește, bătrînii se duc, obiceiurile se prefac, oamenii se schimbă, cînticele se schimonosesc și lăutarii mor de foame!... Hei!... în vremea boierilor cu ișlic și cu anteriu ca mine, ce de mai veselii! ce bancheturi! Cînd se căftănea vreun boier, se ducea bărbier-bașa de-l rădea cu bricile cele de mărgean în cerdacu casii, și eu mă duceam la el cu tarafu meu de-i ziceam: „Și la mai mare, vere!...“

El îmi umplea fesu de galbini și eu îi cîntam, după cum se obicinuia pe atunci:

(Cîntec vechi)

Chiu! și vivat fericit!
Boieriul s-o căftănit,
Chiu, chiu, chiu și ha, ha, ha,
Trăiască măria-sa!

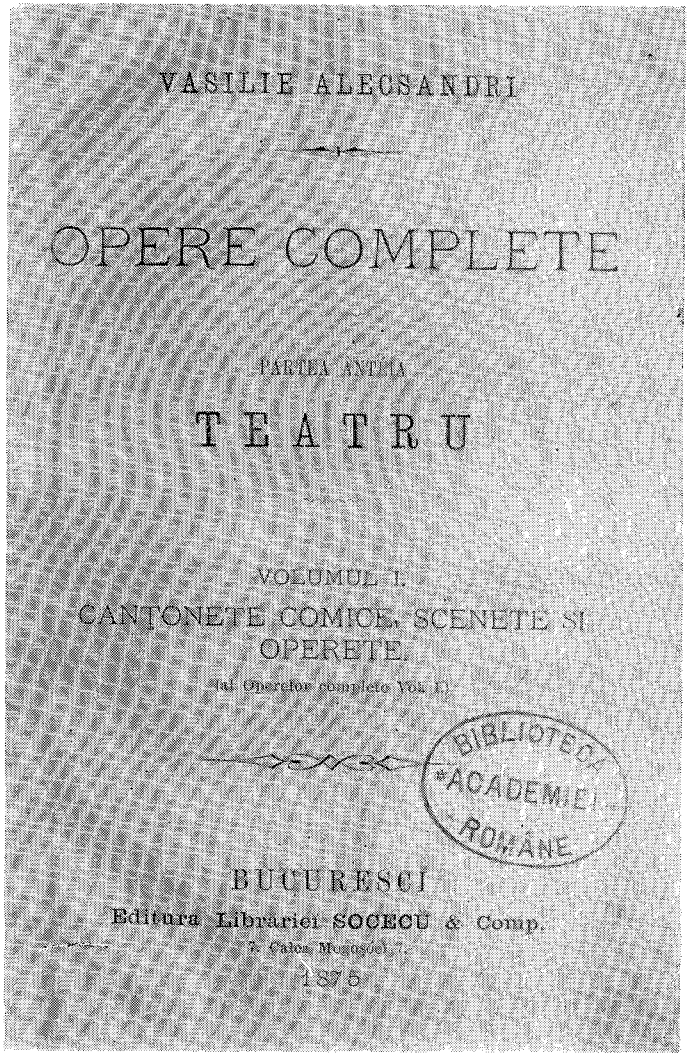

VASILIE ALECSANDRI

OPERE COMPLETE

PARTEA ANTEIA

TEATRU

VOLUMUL I.
CANȚONETE COMICE, SCENETE ȘI
OPERETE.
(al Operelor complete Vol. I)

BIBLIOTECA ACADEMIEI ROMÂNE

BUCURESCI
Editura Librariei SOCECU & Comp.
7, Calea Mogoșoei, 7.
1875

Foaia de titlu: vol. I, *Opere complete.* Partea întîia. *Teatru,* București, 1875.

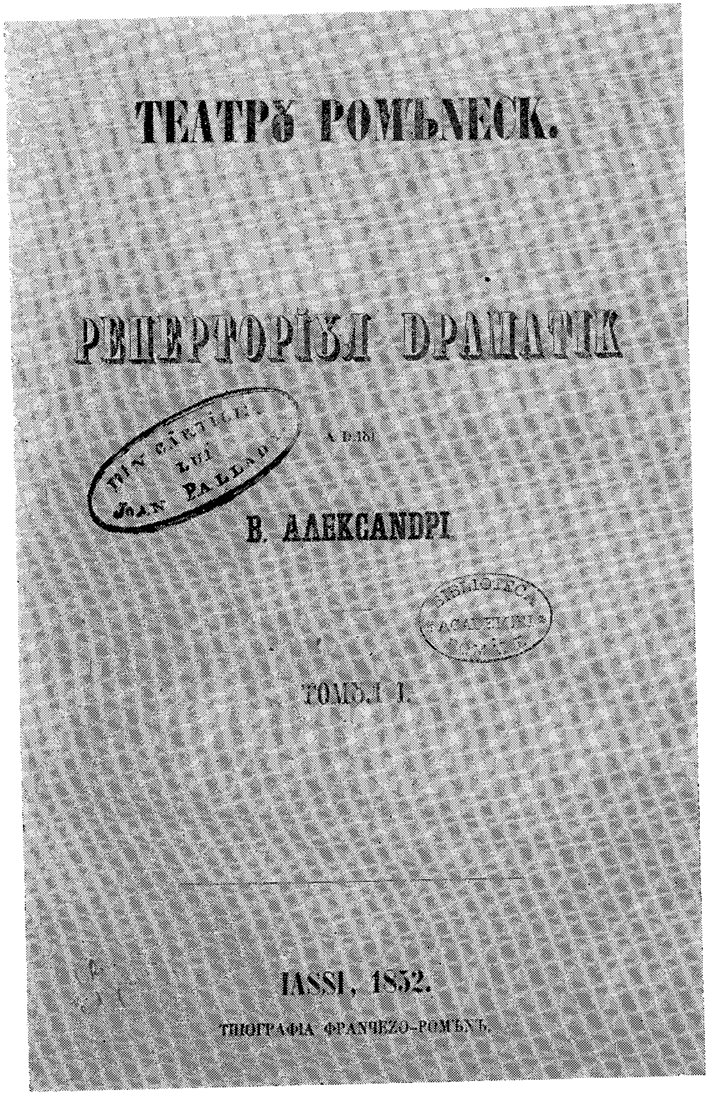

ТЕАТРȢ РОМЪNЕСК.

РЕПЕРТОРЇȢЛ ДРАМАТІК

А ДЛȢІ

В. АЛЕКСАNДРІ

ТОМȢЛ І.

IASSI, 1852.

ТИПОГРАФІА ФРАNЧЕЗО-РОМЪNЪ.

DIN CĂRȚILE LUI JOAN PALLAD

Foaia de titlu: *Repertoriul dramatic*, vol. I, Iași, 1852.

Cît îi șede de frumos
Cu șalvari de merinos!
Chiu, chiu, chiu etc.

Cu-anteriu de citarea
Și cu fes de Indernea,
Chiu, chiu, chiu etc.

Cu șal verde de pambriu
Și beniș portocaliu,
Chiu, chiu, chiu etc.

Parcă-i pașa din Rușciuc,
Cînd bea cafea și ciubuc!
Chiu, chiu, chiu și ha, ha, ha,
Trăiască măria-sa!

D-apoi la nunți!... Măiculița mea!... ce de mai zaifeturi!...

Ținea nunta cîte o săptămînă tot în chiote și-n chicote! În curte, oamenii frigeau boi întregi în frigări și desfundau la poloboace cu vin de Cotnari, în vreme ce arnăuții trăgeau din pistoale... Iar boierii, sus, beau vutce cu fesurile și cu papucii cucoanelor... Dacă era cucoana îmbrăcată cu rochie vișinie, boieriu bea vișinap în dragostea ei; de era cu rochie galbănă, vutcă pe cursă, limonie; ș-apoi din vreme în vreme-și anina poalele anteriului în brîu, își azvîrlea papucii, de rămînea numai în mestii, și giuca parola sau cordeua... Mai pe urmă au giucat mazurca cu rușii, valțu cu nemții și acum cadrilu cu franțuzii!... Dumnezeu știe ce-or mai giuca mîne!... Cît pentru mine... mă videa Dumnezeu!... boierii se apucau de umpleau un pahar mare cu vin și cu galbini și mi-l puneau la gură... Eu îl dam pe gît în sănătatea miresei și-i cîntam:

(Cîntic vechi însoțit de lăutari)

Lado, Lado, nu mai plînge
Că la maică-ta te-oi duce
Cînd a face plopu pere
Și răchita vișinele
Și resteul mugurele! etc, etc.

D-apoi încă alta!... Cînd se întîmpla de se îndrăgea vreun cuconaș de o cuconiță și vrea să-i spuie aleanu sufletului, socotiți că-i scria răvășele franțuzești ca în ziua de astăzi?... Așa!... Mă punea pe mine de cîntam nopți întregi pe sub ferestrele ei, și în vreme ce cuconașu sta frumos în trăsură de-o parte la colțu zidului, eu chinuiam și oftam în locu lui până mi se usca gîtița... „Oftează, Barbule!“ striga cuconașu și eu trăgeam niște ahturi de se stîrneau toți cînii mahalalei!... Ian așa:

(Cîntec vechi)

Arde-ar rochița pe tine
Cum arde inima-n mine!
Să te ardă, să te frigă,
Dor de mine să te-agiungă!
Ah ...

Sau istalalt:

Ah! tu dormi, dormire-ai moartă
Și eu fac venin la poartă! ... Ah!

Vorbă să fie!... Boieriu trăgea ciubuc în vremea asta și sta cu ochii holbați la fereastra cuconiței... Rîdeți, domnia-voastră? vă pare deșanț?... Poate! dar cum era pe-atuncea, bine era, că lui Barbu-i curgea și laptele în pasat și galbinii în cobză!... Acum nu mai plac cînticele vechi, nu mai sînt de modă, că s-o subțiet lumea!... Am fost silit la bătrînețe să învăț cîntice nouă, de cele de la fteatru, de la operă, adică de cele opărite... ca aista, de pildă:

(Arie din „Rigoletto“: „La donna e mobile“)

Lado na mobile
C-al lui Leventi.
Nene Ascenti
Ediș pin ceri.

Tronc! se potrivește ca nuca-n părete!... Vă întreb, boieri d-voastră, nu erau mai frumoase cînticele noastre cele creștinești? precum: *Doina, Viersu lui Bujor, Sub poale de codru verde?*... De! unde se mai pomenește de-alde-astea prin orașe!... Numai pe la țară dacă se mai trec!... Acolo numai o rămas să ne cîștigăm hrana, noi, lăutarii... pe la horele românilor, unde facem să saie opinca-n sus!... Iacă, de pildă, să zicem că s-o întins o horă, cît casa asta de mare. Flăcăii stau înșirați de giur împregiur strîngîndu-se cu fetele de mîni, și noi, lăutarii, prinși în mijlocu horei, le cîntăm, ian așa!

(Toți lăutarii pornesc cu pas iute de încungiură salonul, sunînd o horă. Barbu, urmărindu-i cu cobza, cîntă:)

Leleo roșie la obraz,
Lelițo, lelițo fa!
Floricică din pîrlaz,
Lelițo, lelițo fa!
Ce folos că ești frumoasă,
Lelițo, lelițo fa!
Și la cap căpățînoasă.
Lelițo, lelițo fa!
Ești dragă flăcăilor,
Lelițo, lelițo fa!
Ca buhna găinilor.
Lelițo, lelițo fa!
Strînge-ți, leleo, buzele,
Lelițo, lelițo fa!
Că le pișcă mustele.
Lelițo, lelițo fa!
Strînge-ți, leleo, buzele,
Lelițo, lelițo fa!
Că se văd fasolele,
Lelițo, lelițo fa!

Stați, măi, c-am obosit!... Sărmane biete Barbule! ai agiuns cal de poștă împregiuru horii, de unde înainte le ziceai boierilor *vere*... fie!... Încalte mă mîngîi că m-o învrednicit Dumnezeu să înveselesc cu cobza mea o lume întreagă! *(Căutînd la cobză cu jale.)* Dragă cobzișoară!... bune zile am petrecut amîndoi... Multă vreme mi-ai ținut isonu numai într-o strună!... *(Oftează.)* De-acum ne-o venit și nouă rîndu de ducă cu cele multe obiceiuri vechi de ale țării!...

(Ștergîndu-și ochii.) Hai, drăgulița mea, să mulțămim cui se cuvine, că ne-am petrecut veacul în această țară bună și mănoasă care o dezrobit țiganii!

Dragi boieri de lumea nouă!
Ziua bună vă zic vouă.
Eu mă duc, mă prăpădesc
Ca un cîntic bătrînesc!

Ah! gîndiți c-am fost odată
Glasul lumei desfătată,
Și-nchinați cîte-un pahar
Lui biet Barbu lăutar!

(Barbu cu taraful pleacă sunînd un cîntic vechi.)

(Cortina cade.)

PARAPONISITUL

CÎNTICEL COMIC

Cîntat de d-nul Millo, pe Teatrul din București.

PARAPONISITUL *(intră pe scenă foarte posomorît, se primblă oftînd, se oprește în fața publicului, clatină din cap și apoi zice)*:

Cu dreptu-i?... frumosu-i?... Toată lumea în slujbă, afară decît mine!... Apoi să nu fiu paraponisit?... ba să fiu... și sînt!...

Sînt paraponisit
Căci mă văd părăsit,
Nemetahirisit
Și neschivernisit...
De n-aș fi procopsit,
De n-aș fi prahtisit,
Nimic n-aș fi găsit
De pretinderisit;
Dar sînt gramatisit
Și sintagmatisit,
Patriot, iscusit
Și chiar buiurdisit...
Deci fiind părăsit,
Adiaforisit,
Fiind chiar blendisit,
Sînt paraponisit!

Și poate că n-am dreptate!... Adică, mă rog, de ce să se hrănească o mulțime de trîntori, pe lîngă albine, din mierea budgetului și eu să fac zîmbre deoparte?... Au doar nu-s și eu pămîntean simpatriot? N-am mai slujit eu țării?... Mi-i plin sînu de atestaturi... Iaca... *(Scoate un teanc de hîrtii.)* Iacă teșcherele și din vremea turcilor și din vremea rușilor și din vremea nemților... Tot cu pajure împărătești... Poftim de ascultați *(deschide o hîrtie și citește)*: „Pol oca icri tescuite, 30 dramuri sacîz..." Nu-i asta. *(Deschide altă hîrtie.)* „Mai întîi nu lipsesc a cerceta despre întregimea fericirei." Nici asta... Mi-am uitat ochelarii și nu văd bine... dar *telos pandon,* iacă dovezi gospod despre destoinicia mea. Am avut a face cu împărați, eu Nae Postuleanu, care dacă n-am și decorații, este că nu mi-au dat, și cu toate aceste nu pot găsi o slujbuliță cît de mică în patria mea!... Cu dreptu-i? frumosu-i? Am alergat, m-am rugat!... aș! Vorba ceea: geaba vii, geaba te duci, nu mai rupi niște papuci... Pe la toate ministeriele mi s-a răspuns că îndată ce va fi un loc vacant... Ce, Doamne iartă-mă! loc vacant?... că pe toată ziua se deschid locuri nouă, încît s-ar putea crede că țara românească e locuită numai de amploiați.

Avem prefecți
Și sub-prefecți,
Și arhitecți
Foarte perfecți.
Avem notari,
Și arhivari,
Și chiar primari,
Buni cărturari.
Și casieri,
Și ingineri,
Și grefieri,
Și consilieri,
Și prezidenți,

Viț-prezidenți,
Și permanenți,
Toți exelenți.
Avem *bujori*
De perceptori,
Și preceptori,
Și controlori.
Judecători,
Silvicultori,
Espeditori,
Și conductori.
Și inspectori,
Sub-inspectori
Și inspectori
De inspectori.
Într-un cuvînt
Românii sînt
Toți candidați
De amploiați.

(Oftînd.) Toți, toți afară de mine!... Cu dreptu-i? frumosu-i?... Bine, dacă aș fi fost vreodată opozant, înțăleg să fiu *catatricsit,* cu toate că nici atunci nu s-ar cuveni... dar, în sfîrșit, să zicem... Însă martur mi-i sfîntu mucenic Evdochim, că deși m-am abonarisit la masa paraponisiților, nu vra să zică că m-am lepădat de *hristoitie,* că m-am *zavergisit,* că m-am făcut *ena mu che ena su* cu corifenții tarafului, căci nu-i fac haz.

(Arie finală din „Chirița în provincie")

Unul tot zice că-i tabachere
Plină, ticsită de un tabac,
Ce multor nasuri de-nalte sfere
Poate să vie curînd de hac.

Altul, în mînă cu-o pană seacă,
Strigă că-i singur brav pe pămînt,
Și că e gata resbel să facă
Cu lumea-ntreagă, cu mori de vînt.

Altul pretinde că-n Românie
Soarele-Unirei el l-a aprins

Și cît i-abate să nu mai fie,
Suflă și-ndată soarele-i stins.

Altul se plînge că țara pere,
Că tot progresul a stat pe loc
De cînd el nu mai e la putere
Ca să-l conducă... într-un noroc.

Alții în visuri de înălțare
Se plîng deoparte cu ah și vah!
Că mereu sufăr de-o boală mare...
Căci tronul țării le stă-n stomah.

Eu unu, slavă Domnului! sînt ferit de asemine *zaiflîc*, dar nu pot să nu pătimesc, cînd mă văd lepădat fru-ca un vatrar în lunile de vară... Cu dreptu-i? mosu-i?... De unde am fost ce-am fost, să ajung a fi deo-ce sînt!... și asta cînd?... Cînd toți românii sînt potrivă dinaintea budgetului, cînd toți au dreptul prin urmare a se-ndulci de el... Ah! ah! nu mi-ar fi ciudă mai-încalte dacă n-aș fi om pacinic și cu sevas către marii mei, dar așa, stau deoparte și nu mă amestec niciodată în filonichiile de la masa paraponisiților... Iacă de pildă aseară:

Unii dintr-înșii cereau reforme,
Reforme-n toate ca din topor;
În procedură, în legi, în forme,
Chiar în sistemul reformator.

Alții cu fața posomorîtă,
Oftînd mult jalnic, le răspundea
Că-n țara noastră nepregătită
Orice reformă e formă rea.

Zicînd că-n lume toate se schimbă,
Unii cu hapca cereau schimbări
În instituții, în școli, în limbă,
În starea țării... și-n alte stări.

Alții atunce, cu-nfiorare
Schimbîndu-și fața, strigau mereu,

Că din schimbare tot în schimbare
Binele-adese se schimbă-n rău.

Unii contr-alții porniți de moarte
Vrînd să se-arăte buni patrioți,
Cu vorbe groase se luptau foarte
Și-și dau porecle de patri-hoți.

Dar unii și-alții se acordară
Într-o unire și într-un rost
Că toate-ar merge bine în țară
Ei dac-ar prinde cîte un post.

Postu săracu!... el te îngrașă, el te slăbește, el e ținta celor mai mulți din creștinii noștri, și zău! nu știu dacă în ziua de astăzi ei se țin de postu mare și de postu Sîn-Petrului, dar știu că se țin grapă de postu sîn-Budgetului... Dovadă că fiecare cetățean are hambiționul să se jertfească pe altarul patriei, făcîndu-se roată la carul statului, precum se zice... Un car cu mii de mii de roți, cum să nu meargă bine și răpide? Tocmai de aceea și eu unul aș vrea să mă fac roată, căci mă simț cu schițe sănătoase, mai cu seamă de cînd am luat lecții de limba cea nouă, de la vestitul dascal kir Trifonius Petringelus. Mi se impu...tase că n-aș cunoaște slovele latinești și troposul obicinuit astăzi prin cancelerii. *(Scoate o hîrtie.)* Vă rog să judecați dacă m-a procopsit îndestul kir Trifonius Petringelus. *(Citește:)*

„*Petițiune* sau *petițione*, sau *peticiune*, după plăcerea ministrului.

Esselență!

Așa precum Pronia providențiale a aprins o nouă constelațiune pe celul României ce-i zic Convențiune sau Convențione, sau Convenciune... tot după plăcerea Esselenției-voastre... la care cu deplin respept am avut proeres a-i aduce a mea profundă considerațiune, ține sau ciune, precum uzul obicinuit cere; nu mai nițel așa precum eu am fost etern devotat Guvernului ocîrmuirei, precum Esselenția-voastră poate lua o pliroforițiune din atestațiunele alăturate pe lîngă această suplicantă peticiune, conform uzului acelui constituționale din mai sus deja zisa respeptivă Convențione; așa precum iarăși am fost unul din corifenții liberalismosului și m-am îndulcit în profundul sufletului de serbușcă... ba, de serbarea regimentului constituționale, dați-mi voie să ieu permisiune a-mi recomenda meritele pe altarul patriei spre a fi integrat în vreun cerbiciu public, unde, cu ceilalți ai mei simpatrioți, să am și eu slava glorioasă a mă îngiuga la carul Statului cu deplină amoare patrioticească și iubire de patrie, cu care rog pe Esselenția-voastră a recepe asigurăciunea încredințărei a profundei considerațiuni cu care am onoare a mă confesa al Esselenției-voastre cel mai apt întru acțiunea la care veți ordona ca să fiu ordonat.

Umilit și respectiv cerb. «*Nae Postuleanu*».
Fost amploiat al ocîrmuirilor trecute."

Ei?... ce ziceți?... spuneți drept, că nu mă supăr de laude... Cunoașteți multe condeie carele să poată izvodi așa de țunțurliu?... Ei!... mi-ți crede? N-am *catartosit* însă a izbuti ca să mă rînduiască secretar la vreun minister... Cu dreptu-i?... frumosu-i?... Apoi să nu fiu paraponisit?... ba să fiu... și sînt!

Sînt paraponisit,
Căci mă văd părăsit,
Nemetaherisit,
Și neschivirnisit.
De n-aș fi procopsit,
De n-aș fi prahtisit,
Nimic n-aș fi găsit
De pretinderisit;
Dar sînt gramatisit,
Sînt sintagmatisit,
Patriot, iscusit,
Și chiar buiurdisit.
Deci fiind părăsit,
Adiaforisit,
Fiind chiar blendisit,
Sînt paraponisit.

(Se duce mâhnit și oftînd.)

(Cortina cade)

KERA NASTASIA

SAU

MANIA PENSIILOR

CINTICEL COMIC

Cîntat de d-nul Millo, pe Teatrul din București.

(Teatrul reprezintă un salon.)

KERA NASTASIA *(intră, căutînd pe cineva în sala teatrului. Ea poartă fes alb, testemel cu fiong, paftale și ține în brațe o mîță) :*

Aice-i? Unde, Doamne, iartă-mă, să fie?... îl caut ca iarba de leac... Ha! iată-l colo în fund... *(Se închină la o persoană din fundul salei.)* Cu plecăciune, cucoane... cucoane... mă iartă că ți-am uitat numele... sînt cam uitită de cînd răzmerița volintirilor... m-au spăriat niște ieniceri de-ai lui Kiuciuc-Ahmed, mînca-i-ar pîrdalnicu!... și încă tocmai atunci cumnatu-meu, paharnicu Bursuflescu, era gostinar și căzuse în dropică... Ei! știi, beicache, cu ce l-am doftorit eu? cu rînză de dropie arsă și pisată în zamă de cucută... Aud?... *(Scoțînd o hîrtie.)* Îți aduc o terfeloagă de jalbă pentru pensie, ca toată lumea, pentru că să vezi d-ta: protopopul Ion m-a sfătuit părintește ca să-mi cer dreptul de la stăpînire, fiindcă mai anțărț, pe la Bobotează, mă dusesem în mahala să văd pe cucoana Despea care era lehuză și să-i hărăcsesc plodul... Cînd să întru pe poartă, sar deodată niște cîni la mine... apuca-i-ar jigăraia!...

să mă mănînce!... Țip, cad, leșin, și cînd mă trezesc, mă trezesc cu friguri... Aud?... așa se vede... Apoi dă!... vorba ceea: Azi tare, mîne mare, poimîne pe spinare, adică alivanta, după cum spunea un sofologhiotatos cunoscut, răposatu Dună... Și tocmai pentru aceea am venit să te rog, beicache, ca să-ți faci o pomană și cu mine să mă pui în pensie, ca pe cei mulți... că helbet!... poate să ai și d-ta vrodată nevoie să te descînte bunica de diochi sau să-ți cat în cărți de vro slujbuliță, ca mai anțărț, cînd te dedeseră afară pentru niște bani ce lipseau.

Ca toată lumea și eu vroiesc
Din pensioară să mă hrănesc,
Căci nu e-n lume mai dulce hrană
Decît aceea ce-i din pomană.

Pensia grasă este un dar
Ce-ți cade-n gură ca un zahar;
Deci ca să-ți cadă pensia-ndată,
Fii totdeauna gură cascată.

Aud?... mă întrebi, beimu, dacă am drepturi la pensie? Cum să nu am, dragu bunicăi!... Lasă că-s din oameni, lasă că-s cunoscută de toți boierii... puteți întreba și pe chir Costea... dar apoi sînt și văduvă de trei bărbați... trei! tot unu și unu!... Ba încă cumnatu meu, paharnicu, pretinde că m-aș fi măritat chiar și de a cincea oară, dacă ar fi fost iertat de dicasterie... Apoi dă! nu zic ba!... că doar nime nu fuge de bine... Marea că-i mare și încă are fund, dar inima omului!... Tocmai asta o spuneam dăunăzi cucoanei Despea care-i iar lehuză... Îmi trimisese, drăguța, doi cozonaci calzi de Paști, însă n-am avut parte de ei, că i-a mîncat pisica. *(Mîța miorlăiește.)* Taci cu mama, Lurcă, că ți-a cumpăra mama o furcă!... *(Leagănă mîța.)* Și așa cum îți povesteam, beicache: bărbatu meu cel dîntîi era ciubucci-bașa la Caradgea, și de mult ce a tot suflat în ciubuc a ofticat, sufletu!... i s-au dus zilele în fum, după cum zicea bărbatu meu cel de-al doilea, care a fost cafegi-bașa tot la Caradgea. Sărmanu!... și el și-a dat pelea popei, opărindu-și gîtu c-un felegean de cafea clocotită, și s-a dus fert pe ceea lume, după cum zicea bărbatu meu cel de-al treilea, care a fost portar-bașa la Suțu. El ședea la perdeua domnească zi și noapte, și cînd se trezea măria-sa, el striga prin sarai cît îl ținea gura: „Cafegi-bașa! Bărbier-bașa! Cichirgi-bașa!...“ *(Oftînd.)* Acum, drăguțu, nu mai zice nici cîrc, căci i-a astupat gura pămîntu... Hei! hei! lume! lume! *(Își șterge ochii și scoate o tabachere, care scîrție.)* Amin!... sărut ochișorii!

(Arie: „Pom eram eu, pom“)

Ah! Ah!
Nastasie, ah!
Am avut eu trei bărbați,
Toți în ranguri înălțați.
Ah! Ah! Ah!
Și-s toți răposați!

Ah! Ah!
Nastasie, ah!
Pentru-acei trei răposați
Trebuie să m-ajutați!
Ah! Ah! Ah!
Pensie-să-mi dați!

Ah! Ah!
Nastasie, ah!
Pensie bună să-mi dați,
Dacă sînteți botezați.
Ah! Ah! Ah!
Pensie-mi dați!

Însă mă-i întreba poate, beicache, ce slujbe au făcut țărei tustreii mei răposați? Ce slujbe? Să ți le spun pe degite că-s nenumărate... Unul a suflat în ciubuc pentru patrie, de i-au ieșit ochii din cap; altul a fert la cafele tot pentru patrie, până ce s-a făcut martirul *zelosului* său, după cum zice cumnatul în limba cea nouă, și cel de-al treilea a stat cu buzduganu la perdeua patriei, până ce s-a mazilit Suțu... Ei!

ce-ți spuneam eu! Degeaba cer pensie? Să mă ferească Dumnezeu de una ca asta... Dreptul meu, alta nu gonesc... Așa m-a învățat soțu meu din urmă: „Nastasiică! îmi zicea el, cînd era cu chef, ferește-te cît îi trăi de-a mînca dintr-al tău...“ Drăguțu! ce bujor de om era!... Avea niște musteți de un cot și un glas de răsuna mahalaua, cînd începea a dura la ohtoicuri... *(În taină.)* Până a nu mă lua, el mi-a cîntat vro trei luni de-a rîndu pe sub fereastră un stih făcut înadins pentru nurii mei... Ian ascultă, așa să trăiești, beicache!...

(Cîntec vechi de lume)

Αφροδίτη μου, ἄχ!

Απεφάσισα να ρίψω τὴν ελπίδαν μου ἀυτὴν
Pentru că nu-mi dai crezare că numai ție mă-nchin.
Ρίπτω πιὰ καὶ τὴν ζωὴν μου, να χαθῶ απὸ τὴν γὴν,
Ah! căci văd, tu nu ai milă, cînd vărs lacrimi și suspin.

Περιστέρι μου, αχ!

Ἤξευρε ὅμως καὶ τοντο ὅτι ἔγεινες φονεῦς
Acelui ce te slăvește și mai mult decît pe Zefs.
Ὥς τύραννος μὲ παιδεύεις ἄσπλάχνη εἰς τὸ ἑξής,
Prin urmare mor, stăpînă, ca nn verde chiparis.

Îți place?... așa se cînta pe vremea lui Caradgea și a lui Suțu. Prin urmare, mi se cuvine să fiu trecută la isvodu pensiilor împreună cu nepotu meu Gogu și cu Lurca mamei. *(Sărută mîța cu dragoste.)* Ah! beicache, am un nepoțel numai de zece ani... i-a împlinit la ispas... și încă tocmai atuncea se aprinsese ogeagu de la bucătărie... Doamne sfinte și părinte!... ce spaimă am mai tras! *(Își scuipă în sîn.)* Am alergat numai într-un suflet, m-am suit pe coperiș c-un pahar de apă în mînă... și noroc că au sosit pompierii... după ce se stinsese focu... altmintrelea ardeam tot... Dar unde rămăsesem cu vorba?... ha! la nepotu meu, la Gogu... așa diavol nici că s-a dat pe fața pămîntului... El învață acum de șease luni la școala publică și știe o mulțime de bazaconii, știe Constituțiunea și Convențiunea, și drepturile cetățenești, și paternitatea... Bată-l norocu, dimon! Gramatica încă n-a învățat-o și vra să fie gazetar și deputat; cere cuvîntul... cere cuvîntul! *(Rîde cu spasmuri.)* Nostimu-i, sfinte Aftanasie! cînd îmi zice: bunică! cer cuvîntul... dă-mi o bucată de pîne cu povidlă!... Nu fie de diochi, sufletelu!... Cumnatu meu, paharnicu, îi prorocește că a să ajungă *tribunal*, cu limba de un cot, ce-a mai fi și aceea.

Gogul mamii cel frumos
N-are seamăn pe pămînt,
Ca un loghiotatos
El mereu cere cuvînt,
Și vorbește,
Dîrdîiește,
Din gură hodorogește
Chiar ca o moară de vînt.

Gogul mamii cel isteț
Nostimior ca un stigleț,
Despre carte e cam prost
Dar știe-a zice de rost:
Libetate,
Galitate,
Ba chiar și paternitate...
Și vrea ca să-l puie-n post...

(Mîța miorlăiește.) Ei! taci cu mama, Lurcă, că ți-a cumpăra mama o furcă să torci un fuior pentru patrie și să întri și tu în pensie... *(În taină.)* E zuliară de Gogu, că mă-i crede, beicache?... Nici c-ai văzut așa pisică cu minte de cînd ai făcut ochi; numai că nu grăiește franțuzește și limba cea nouă din București. Mi-a prezentuit-o cucoana Despea de ziua mea, și să vezi cum... De abia răposase bărbatu meu cel de-al treilea, cafegi-bașa... iacă! vreu să zic ciubucci-bașa... ba nu... portar-bașa, și poroncisem lui Iftimi vezeteul să-mi puie caii ca să merg la prietina mea care acum ieșise din lehuzie... Cînd să ies, ce s-aud?... Aud cotcodăcind în podu grajdului! Chem pe Ioana ca să se urce în pod, și ce aflu?... Aflu că un cal e despotcovit!... Așa m-am tulburat cît nu poți crede...

Tocmai atuncea venise Bursuflescu de la țară ca să mă mîngîie.

— Ah! cumnate, îi zic, ai aflat ce am pățit?

— Am aflat, îmi răspunde paharnicu, apoi ce să facem, soro... a murit, Dumnezeu să-l ierte!

— Ba nu, îi zic, n-a murit încă, da-i despotcovit!

— Cine-i despotcovit? răposatu?...

— Ba! calu.

— Bacalu? Care bacal?

— Calu cel de către om.

— Ce zici, soro? ce ai pățit? ce ți s-a întîmplat?

— Am auzit cotcodăcind în pod.

— Cine? calu?

— Ba, găina.

— Mare minune!

Atunci m-a umflat plînsu după bietu răposatu și am zis cumnatului: păcatele mele, cumnățele!... iar am rămas văduvă!... Ce-mi rămîne de făcut?

— Cere pensie! îmi răspunde paharnicu.

— Dar mi-or zice poate că am avere și că n-aș avea nevoie...

Ei! ș-apoi?... cîți sînt cu averi mari, carii aleargă după pensie cu limba scoasă în țara noastră!

Asta-i țară-mbelșugată,
Asta-i țară minunată,
Unde mulți, cu mici, cu mari,
Vreu a fi pensionari.

Cel ce-i cu avere mare,
Alt-ambiție nu are
Ce de-a fi funcționar
Pentru-a fi pensionar.

Cel ce nu are nimică
Cere-o leafă cît de mică,
Avînd plan de ischiuzar
S-ajungă pensionar.

Orișicine-aici se naște,
Om sau vită care paște,
Nu se naște în zadar,
Ci de-a fi pensionar.

Căci e țara milostivă,
Și budgetu-i o colivă
Pentru cei mulți... colivari,
Vreu să zic... pensionari.

Aud? Cum ai zis? Nu mi se cuvine pensie, că n-am drepturi? N-am drepturi!! *(Se mînie și începe a gesticula.)* Da bine, mă rog, ce drepturi au unii din cei cu pensie, mai mult decît Gogu și decît Lurca? Care sînt slujbele ce i-au bagat în budgetu țărei ca într-un cașcaval?... Sărmanu budget!... de-a merge tot așa, a să ajungă să fie împărțit numai în lefi... și eu să nu am parte de el, pentru că-s o sărmană văduvă de trei bărbați!... *(Plînge tare.)* Dreptu-i asta?... Ah! vah!... să rămîie Lurca fără ajutoru patriei!... *(Furioasă.)* De-oi ști c-oi mînca-o friptă, oi să mă duc cu jalba până la Sultan Mahmud... *(Scapă mîța care fuge.)* Iaca pozna... în loc să capăt pensie, am scăpat și pisica din mînă... *(Alergînd după mîță.)* Lurcă, Lurcă... vin la mama, Lurcă, că ți-a cumpăra mama o furcă... *(Iese alergînd după mîță.)*

(Cortina cade.)

HAIMANA

CÎNTICEL COMIC

Cîntat de d-nul Millo, pe Teatrul din București.

(O piață în București. Haimana în costum de iarnă trece ținînd o valiză.)

HAIMANA *(către public)*: Cine m-ar videa cutrierînd orașul cu valiza pe spinare ar cuteza poate a crede că sînt un vagabond?... Ei bine! acel cutezător nu s-ar înșela: sînt un soi de vagabond oficial, un membru al biurocrației statului român, un martir politic de la 1859 încoace, purtat din loc în loc după capriciul miniștrilor, aruncat din post în post ca o minge... postit, precum vedeți, și... neplătit la vreme.

Sînt impiegat
În veci mutat
Și permutat
Și prea mutat!
Fără răgaz
Între români,
Aice azi
Ș-aiure mîni,
Cerc în zadar
Pe loc a sta,
Ș-am agiuns chiar
De haimana.

Umblînd cu șatra iarnă și vară
Cînd ici, cînd colo, cu vai ș-amar,
Din toți boierii ce-au fost în țară
Am rămas singur boier... Șatrar!

Aveți gust să cunoașteți jalnica mea tragedie? *(Se închină.)* Mă numesc din botez Mihăluță, din neam Spulberatu și din poreclă Haimana!... M-am născut în zilele Babei, pe cînd cutremurul cel mare; de aceea poate am fost menit a duce o viață atît de furtunoasă... Să vedeți: acum patru ani m-am înamorat de o văduviță desperată care jurase ca să-și înfunde tinerețile și frumusețile la Agapia, dar cum mă zări, plecăciune, ea uită și pe răposatul și monastirea și găsi mai comod să mă plece la jugul căsătoriei.

Prin urmare, sînt însurat, am doi copilași nostimi care nu-mi seamănă nici de frică, dar carii își aduc de departe cu Neagoe Basarab. Pe unul l-am botezat: Caius-Trebonius-Vespasianus-Neron-Caracala, pentru ca să probez că-i strănepot de-a lui Traian, iar pe celalalt Juarez pentru că, cine știe? poate să avem și republică în țară. Sînt familist precum vedeți, însă poate mă-ți întreba unde mi-e familia?... Unde?... Cu toată sărăcia mea, aș da un icosar acelui care mi-ar spune încotro rătăcesc acum biata Săftică cu puii săi! Sărmana! De trei ani aleargă după mine fără a-mi putea da de urmă și asta grație principiului de stabilitate, de care se pomenește așa de mult în parla... palavramentul din București... Să vedeți: până a nu mă mușca chiftirița ambiției de a servi statul român și pofta de a gusta din cașcavalul budgetului, trăiam cum trăiam... greu, dar în oarecare huzur... De cînd însă mi-am dat glasul unui deputat pentru ca să mă puie în pîne, să capăt un loc, trăiesc, ce-i drept, mult mai greu, dar fără nici pic de huzur.

Paingul are cuib de mătasă,
Cîrtița groapă, ursul bîrloc;
Morunu-n apă își face casă,
Și sălămîzdra trăiește-n foc.

Eu n-am nici casă, nu am nici masă,
Nici cît o plîntă nu am noroc.
Sparanga însăși crește sub leasă.
Eu rădăcină nu prind deloc.

La început am fost rînduit subprefect la Cahul; m-am sculat deci de la Dorohoi unde-mi aveam forul locuinței și am plecat, zicînd nevestii să vîndă tot în urma mea și să vie după mine în Basarabia. Era vara, pe la iuliu, o vară de acele unde găinile fac ouă răscoapte. După cinci zile de chin, mort copt am sosit la Cahul... Ufff!... mi-am luat o casă în chirie, ca unul ce credeam în stabilitate, și m-am pus pe treabă voind a da probe de capacitate, de onestitate, de activitate și de toate celelalte cuvinte late care sînt la ordinea zilei; însă nu apucai bine să întru în cancelaria subprefecturei și mă pomenii cu un nou decret, care mă rînduia judecător la Turnul-Severinului!... Să vedeți: Camera dase un vot de neîncredere ministeriului vechi și noul minister găsise urgent de a destitui sau a strămuta o mare parte din împiegați spre a-și întări partidul în țară... tertip constituțional. Ce era să fac?... De la Cahul la Turnul-Severinului era departe; eu asemene eram departe de a cunoaște legile... ar fi fost dar logic ca să refuz, însă trebuia să răspund grabnic la încrederea guvernului... Am plătit chiria casei pe șese luni, deși nu locuisem decît șease zile, am lăsat un răvaș Săfticăi ca să vie după mine în țara muntenească și am plecat! Trebuie să vă mărturisesc că eram curios de a gusta plăcerile voiagiului pe Dunăre, și în adevăr m-au mîncat țînțarii de m-a prăpădit. Am ajuns la Turnu cu obrazul beșicat, însă cu dulcea sperare că mă voi bucura de favoarele stabilităței... Cap de cuc, eu!... uitasem că sînt împiegat român.

Sînt împiegat
În veci mutat
Și permutat
Și prea mutat.
Etc. etc. etc.

București

Cine mă vede cu geamandanul
Luînd-o hojma tot la picior,
Privind cu milă, zice: sărmanul!
Iată evreul rătăcitor!

La Turnul-Severinului am luat iar o casă cu chirie și am mobilat-o frumos pentru ca să nu fiu mai pe gios decît colegii mei; mi-am făcut provizii de lemne și de legume și, voind iarăși a da probe de patriotism, de românism, de constituționalism și de toate celelalte ismuri ce sînt la ordinea zilei, am început a merge regulat la Tribunal, a mă îmbrăca în negru pentru ca să port doliul împricinaților și a mă face că pricep încurcăturile procedurei; însă de-abia începusem a mă deprinde cu atmosfera puțin parfumată a Tribunalului, de-abia căpătasem convingere că fiecare lege se poate răstălmăci în mai multe sensuri, cînd iată un proces politic!... Să vedeți: niște patrioți fără posturi se încercară a face, sanche... o revoluție, strigînd prin mahalale: gios ua, ua, ua! sus ua, ua, ua!... un caraghioslîc ca toate revoluțiile de la noi... Administrația, voinică însă cam spăriată, ceruse ajutor prin telegraf de la București; un regiment de vînători plecase din capitală cu artilerie, dar pănă a nu sosi la Turnu, polițaiul de oraș hărțuise revoltanții și numai cu cinci dorobanți îi legase butuc și-i dase peșcheș procurorului!...

Eu, considerîndu-i ca pe niște suitarii de cafinea, am fost de părere să-i achităm, pentru ca să nu le dăm o importanță de victime politice; dar guvernul găsi opinia mea subversivă și mă puse deocamdată în disponibilitate, rezervîndu-mi postul de polițai... la Bacău!... Haida! să mă strămut acum de la Turnu tocmai la Bacău, în vreme ce biata Săftică, după ce mă căutase pe la Cahul, venea să mă găsască în fundul Valahiei... Ce să fac? Plătesc chiria casei pe un an, vînd lemnele și legumele, las iar un răvaș nevestei ca să vie după mine la Moldova și plec făcîndu-mi întrebare dacă nu cumva cuvîntul stabilitate însemnează strămutare.

Omu-n serviciu e jucărie,
Frunză pe apă plutind ușor,
Un puf în aer, pff... o nimică,
Un nume-n treacăt prin *Monitor*.
Tot ce-i pe lume trece și pere,
Gloria trece precum un nor,
Trec oameni, visuri, plăceri, durere,
Dar ca eu nime nu-i trecător

La Bacău îmi găsii Bacăul, căci în timpul alegerei deputaților, am scăpat ca prin urechile acului din ghearele unor libertași independenți: însă fiindcă nu izbutisem a face ca să se aleagă candidatul guvernului, am fost strămutat tocmai la Ismail, și de la Ismail tocmai la Pitești, și de la Pitești tocmai la Dorohoi, și de la Dorohoi tocmai la Călărași, și de la Călărași tocmai la Mihaileni, și de la Mihaileni la dracu, și de la dracu la tată-său... Și biata Săftică după mine, haide ha, haide ha, fără a să învrednici să deie ochi cu mine, de trei ani!

Am cutrierat astfel toată România, de la Carpați la Dunăre, în lung și-n larg, închiriind mereu la case, și am trecut ca un fulger prin toate ramurile. Judecător mă vrei? am fost; subprefect mă vrei? am fost; polițai mă vrei? am fost; casier mă vrei? am fost; pănă și primar, pănă și vameș, pănă și împiegat la regia tutunului, din care s-a ales numai fum și scrum...

Precum vedeți, sînt un om universal ca toți compatrioții mei, strănepoți de-a lui Traian. În ce mă-ți pune sînt gata să întru, și încă și mai gata să ies; însă, drept să spun, am obosit ca un cal de poștă ce nu-și are tainul la vreme. Lefușoara mea am primit-o pe la soroace cu scompturi pe la jidani; mi-e sînul plin de mandate care au mucezit așteptîndu-și rîndul de plată... dar nu zic încă nimic, pentru că sînt chemat la București prin telegramă tocmai de la Herța, unde îmi așteptam nevasta. Am venit aici cu drumu de fer a lui Strusberg... Slavă Domnului! în sfîrșit am scăpat de căruțe de poștă, de harabagii nespălați, de diligențe hîrbuite, și dacă este să fim hojma strămutați, noi împiegații statului, încai avem acum mijloace de comunicație răpide și sigură... Am pus 15 zile de la Herța la București; am înghețat în vagoane, am murit de foame, m-am troienit, m-am zdruncinat rău... dar fie... iată-mă în capitală, unde poate voi căpăta un post cu stabilitate și voi cînta ca nealtădată:

Sînt împiegat
Stabilizat,
Nepermutat,
Nici strămutat,
Ci cu răgaz
Între români;
Aice azi
Ș-aice mîni;
De-acum oi ști
Pe loc a sta
Și n-oi mai fi
De haimana!

De-acum în dulce stabilitate
Am s-o duc vesel, fără habar,
Servindu-mi țara pe așezate,
Iar nu din fugă, ca cioara-n par.

(Trece un împiegat al telegrafului.)

Cine trece?... A!... un împiegat al telegrafului. *(Către telegrafist:)* Domnule, domnule... stăi, te rog... Nu cumva ai în cutie vro depeșă de la Săftica, de la soția mea, pentru mine, d-nul Mihăluță Spulberatu ce-i zic și Haimana? *(Caută în cutie.)* Îmi dai voie?... *(Esaminează depeșele.)* D-lui Coțcărescu, fost casier la Pitești, fugit peste Dunăre cu banii statului... nu-s eu... D-lui Buzunărescu, patriot de meserie... nu-s eu... D-nei Chirița Bîrzoi ot Bîrzoieni... o cunosc, nu-s eu... Ha! iată o depeșă către mine... a fi de la sufletelul meu, de la Săftica... sărmana! Mult îmi duce dorul! *(Citește depeșa.)* „Fiind destituit din postul ce ocupi la Herța, e de prisos să mai vii la București." Ce face?... destituit! Cine-i subsemnat?... Ministru!... destituit! *(Adresîndu-se furios către telegrafist:)* A! mă destitui, d-le ministru?... și pentru ce, mă rog?... spune... pentru ce?... Pentru că în timp de mai mulți ani m-ai obligat să închiriez 17 case și să le părăsesc fără a le locui?... pentru că m-ai silit să fiu un agent orb a politicei d-tale, în loc să mă lași a fi un simplu împiegat aplicat la îndeplinirea datoriilor sale? pentru că din cauza capriciilor d-tale am fost roș cu roșii, alb cu albii, verde cu burtă-verde, galbăn, fistichiu, patlageniu, de toate culoarele, ca mahalalele Bucureștilor? *(Apucă de braț pe telegrafist.)* Dar știi d-ta că am ajuns a fi nervos de cînd mă aflu în serviciul statului? Știi că mă apucă năbădăicele cînd văd un plic ministerial, căci îmi pare că cuprinde un decret de strămutare sau de destituire? Știi că de la 1859 pănă astăzi s-au strămutat și dat afară 33 333 de împiegați? i-am numărat în *Monitor*... A!... îmi dai blende nitamnisam, fără să te fi îngrijit mai întîi a-mi plăti măcar ce-mi ești dator!... leafa mea, lefușoara mea de vagabond oficial? Acesta-i regimul dreptății și al stabilității cu care ai promis să duci țara spre bine? *(Ridică brațele în sus; telegrafistul scapă și fuge.)* Sărmană țară! cu astfel de chibzuieli nechibzuite ai ajuns a fi satul lui Cremine, și Parlamentul Palavrament, și noi, împiegații, niște haimanale. Mai bine meseriaș, plugar, negustor, decît împiegat al statului; mai bine liber decît sclav neplătit, mai bine să cînt:

Frunză verde ș-o lalea,
Dragă-mi e Săftica mea.

Decît să urlu rușinos:

Sînt împiegat
În veci mutat...

(Nu sfîrșește.) Brm! *(Își ie valiza în spinare.)* Auzi? destituit!... înapoi la Herța... la Săftica, Spulberatule! *(Iese furios.)*

(Cortina cade.)

GURĂ - CASCĂ, OM POLITIC

CÎNTICEL COMIC

Cîntat de d-nul Millo, pe Teatrul din Bucureşti.

(Teatrul reprezintă un salon.)

GURĂ-CASCĂ *(intră cu un aer misterios, caută împregiurul lui, merge de ascultă pe la uşi, apoi se opreşte şi zice tainic publicului):*

Știți una? rău! orizonul politic s-a posomorît!... Acum o săptămînă au venitără la mine vărul Ghiță Tremurici cu nenea Scarlat și mi-au spuseră la ureche că trebile s-au încurcatără astfel încît ei sînt hotărîți a fugi la Mehadia... *(Oftînd.)* Care vra să zică, iar bejănie!!

Eu unul mă tem
Şi tremur şi gem,
Căci orice zăresc
Face de răcesc,
Şi orice aud
Face de asud.
Cînd privesc pe sus,
Văd nori spre apus,
Şi alt nor cumplit
Cătră răsărit.
Iar cînd cat pe gios
Văd toate pe dos

Mergînd tot spre rău,
De mă-nfior, zău!

Apoi dă! cum n-or merge trebile *anapoda*, dacă nime n-a voit să m-asculte?... Nu le-am spus-o de o mie și mai bine de ori?... le-am strigat chiar în Cameră: „Deschideți-vă ochii... fiți cu chibzuială... aveți tact politic... etc.“ Așa! vorba ceea: vîntul bate, cînii latră... Și acum așa e că am ajuns de malul rîpei? *(În taină.)* Ați aflat ce s-a întîmplat la Pitești, și la Mizil, și la Cucu și mai cu seamă la Podul-Iloaiei? Ei! apoi dă! să mărturisim între noi, fără spirit de partidă, putea să nu se întîmple? Era vederat lucru, consecință fatală, dar neapărată, cum zice nenea Scarlat... Ca și cu grănicerii cei doi... știți... ce dracu! oameni sînt și ei... Adică greu era să se fi luat niște măsuri economicoase pentru ca să se facă lucru mușama?... să nu se sparie o lume-ntreagă! A cui e vina? Nu le-am spus-o la timp?... dar m-au ascultatără?... Așa și cu impozitele... Eeee! pre *ghiojghioare;* m-a asigurat vărul Iancu Titirfichi că se pregătește un proiect de biruri de pe altă lume, de pildă:

Bir pe haine... hăinărit;
Pe ciubuce... fumărit;
Pe țigare... țigărit;
Pe cravate... ștrengărit;
Bir pe nas... borcănărit;
Bir pe pungi... buzunărit;
Bir pe foi... gogoșărit;
Bir pe boi... bir boierit!

Nu-i destul atîta... Se mai vorbește de o dare ce a să se așeze pe cuvîntul de patrie, adică să se plătească cîte o lețcaie, de cîte ori s-a pronunța acest cuvînt. Înțeleg că cu un asemene impozit ne-am plăti curînd de toate milioanele ce datorim, dar atunci au să se calicească o mulțime de cetățeni carii trăiesc numai cu patria în gură. *(Oftînd.)* Care vra să zică: calicie pe lîngă bejănie!

Încă una... mai rău!... Orizonul politic e și mai posomorît!... Am vești sigure de la Brăila... Iaca un răvaș de la un negustor *semandicos*, Burtăverdescu, care-mi scrie că turcii... *(În taină, cu spaimă.)* Turcii sînt peste Dunăre!... Ei! Așa-i c-am pățit-o? și asta pentru ce? pentru că nu m-au ascultatără... În zadar am rostit: „Nu întindeți sfoara prea tare... Nu vă întindeți mai mult decît plapoma... Nu înmulțiți armata, căci se înmulțesc datoriile și se jignește integritatea Imperiului otoman... *che ta lipa...*“ Așa! ca și cînd le-aș fi grăit turcește; m-au luat la trei parale, ș-acum na! că ne trezim cu turcii peste Dunăre!

Osmanlii și bostangii
Au să curgă mii de mii,
Ah! aman, aman!
Să ne puie un chiulaf
Să facă țara pilaf,
Ah! aman, aman!
Iar nouă să ne dea zor
Ca pe vremea turcilor,
Ah! aman, aman!
Să ne ducă-n Beligrad,
Și de-acolo-n Țarigrad.
Ah! aman, aman!
Ca s-ajungem cafegii,
Ciubuccii și *cichirgii.*
Ah! aman, aman!
Și de unde-am fost boieri,
Să fim robi la ieniceri.
Ah! aman, aman!

Eu, unul, mai bine să mor sau mai bine să fug... pentru că așa rușine de cînd sînt n-am pățit. Ah! ah! care vra să zică: robie pe lîngă bejănie și calicie!... Știți d-voastră că îndată ce s-a aflat de una ca aceasta s-au întors optzeci de mii de corăbii de la gura Dunărei, care veneau să-ncarce pîne de la noi? Optzeci de mii! Hait, s-a dus și comerțul țărei!

D-apoi să vedeți alta. *(Merge de caută la ușă, apoi zice oțerindu-se.)* Rău de tot! Orizonul politic e posomorît cît un pașă mahmur... Nemții, austriacii sînt peste hotar!! Am aflat-o chiar acum de la curierul nemțesc... Eeeei! Poftim! colac peste pupăză... Ce mai ziceți? Nu v-am proorocit-o? Prostul cel de văru Sandu Napoilă tot îi dă: „Unde mergem?" Iaca unde mergem... bob numărat... *ritos* lucru!...

În zadar am ofticat cu vorba, ba încă am și scris-o în gazeta... nu știu care: „Cerul politic e amenințător!... să privighem cu atențiune lîngă altarul patriei, să avem ochii deschiși spre frontiere, să ne ferim mai cu seamă a depărta de la cîrma statului pe unii oameni capabili, ca nenea Scarlat, căci puterile garante... Convențiunea... Constituțiunea... *che ta lipa*. Timpurile sînt grele, politica Europei, așa ș-așa... Trebuie dar, ca adevărați patrioți, să chibzuim, să combinăm, să dregem, să închipuim și iarăși să combinăm, să închipuim... *che ta lipa*." Așa! Eu am scris, eu am citit. Mi s-a întîmplat și mie ca unei cucoane Casandra din vechime, care tot proorocea și nime nu-i băga în seamă spusele. Ba încă ce? Berbanții m-au poreclitără fel de fel: unii mi-au zis Gură-Cască; alții Macovei-cap-de-post; alții banul Ocupcic, fiindcă mi-e groază de ocupațiuni străine... Fie! dar acum așa-i că s-au împlinit zisele mele? Așa e că ne aflăm cu nemții la spate, peste hotar?

(Arie „Ah du lieber Augustin")

Neamțul are iară
Să vie în țară,
Cvartir să ne ceară
Pe iarnă și vară.

Neamțul în putere
A să ne ocupe,
Să ne ceară bere
Și șnițel și zupe.

Neamțul prin saloane
A să-și deie aer.
Boieri și cucoane
Au să joace ștaer.

Iar noi, patrioții,
Cu mici și cu mari,
S-ajungem cu toții
Husari și căprari.

Poftim, vă închipuiți pe mine, Nae Gîscănescu, îmbrăcat husărește, cu nădragi strimți și cu chiveră? Ama! frumos m-a prinde. *(Oftînd.)* Ah! ah! care vra să zică și caraghiozlîc pe lîngă celelalte păcate! și toate aceste, iarăși vă întreb, pentru ce? Numai și numai pentru că nu m-au ascultatără!

Iacă, de pildă, alaltăseară, nu mai departe, m-am întîlnit cu oarecine într-o casă, un personagiu profund, și i-am zis: „Nene, știi una? Rău! Orizontul politic e posomorît ca un paraponisit fără slujbă."

(Imitează o convorbire tainică, gesticulînd ca și cînd ar vorbi la urechea altuia, și esprimă în fizionomia lui cînd o mulțămire, cînd o importanță ridiculă.)

— Cum?

— Nenea Scarlat îmi scrie de la Mehadia că rușii... Rușii sînt peste Prut!

— Aoleo!

— Fără doar și poate. Am dovezi! *(Arată o scrisoare.)* Și...

— E cu neputință... ești în eroare.

— Ba mă iartă... Rușii... *(Șoptește în taină.)*

— Da bine, cum crezi că Europa?...

— Europa? se vede că nu citești ziarele noastre și gazetele străine. Cum e starea politicei noastre? Atîta te-ntreb: cum stă politica europeană? Prusia și cu Austria au terminat resbelul lor?

— Terminat.

— Bun! Francia s-a retras de la Mexico?

— Retras.

— Bun! Americanii se ucid ca muștele?

— Adică... acum au încetat...

— Mă rog, nu mă întrerupe. Craiul Camehameha a perit de gîlci?

— Știu eu?

— Ba nu, să-mi răspunzi.

— Ei! fie.

— Acum alta. Așa e că Italia vrea numaidecît să meargă la Roma?

— Vrea.

— Așa e că Englitera nu are destul bumbac?

— Așa.

— Așa e mai cu seamă că pe nenea Scarlat l-ați dat afară din slujbă?

— Da bine, ce are a face?...

— Ba nu, spune, adevăr e?

— Ei! așa... așa... însă...

— Apoi dacă toate aste-s așa cum le zisei, nu am nevoie să înșir mai multe. Cine nu-i orb vază și priceapă... Eù unul mi-am făcut datoria de am arătat pericolul. *(Mînios.)* Zică-mi lumea Gură-Cască, Macovei cap-de-post, palavragiu... nu-mi pasă! *(Înduioșîndu-se.)* Conștiința-mi e curată și limpide ca luna și stelele. Am spus adevărul... Am avut curagiul chiar cu pericolul libertății... și chiar poate a vieței mele. *(Își suflă nasul tare.)* Deie Dumnezeu ca să ies mincinos, însă până atunci și nici atunci nime nu mi-a scoate din minte că orizonul politic e posomorît!

De aceea mă tem
Și tremur și gem,
Căci orice zăresc
Face de răcesc,
Și orice aud
Face de asud.
Cînd privesc pe sus
Văd nori spre apus,
Și alt nor cumplit
Către răsărit.
Iar cînd cat pe jos,
Văd toate pe dos,
Mergînd tot spre rău
De mă-nfior, zău!

(Își stupește în sîn și iese foarte posomorît.)

(Cortina cade.)

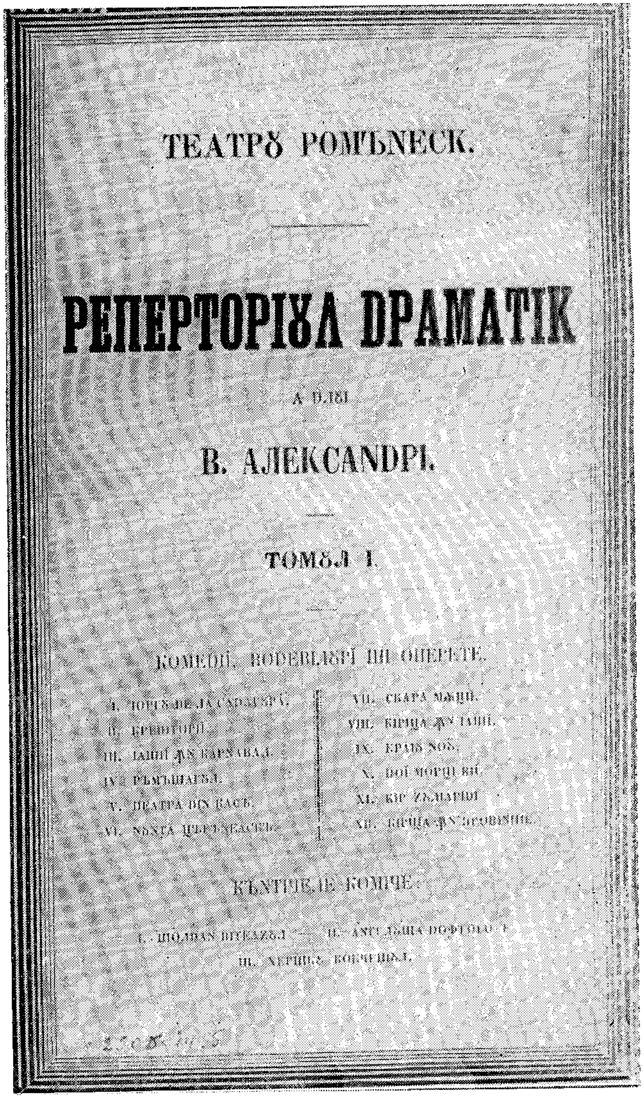

ТЕАТРȢ РОМѢНЕСК.

РЕПЕРТОРІȢЛ DРАМАТІК

А Д.ЛЕІ

В. АЛЕКСАNDРІ.

ТОМȢЛ І.

КОМЕDІІ, ВОDЕВІЛЮРІ ШІ ОПЕРЕТЕ.

КЪNТІЧЕЛЕ КОМІЧЕ.

Cuprinsul vol. I, *Repertoriul dramatic,* 1852.

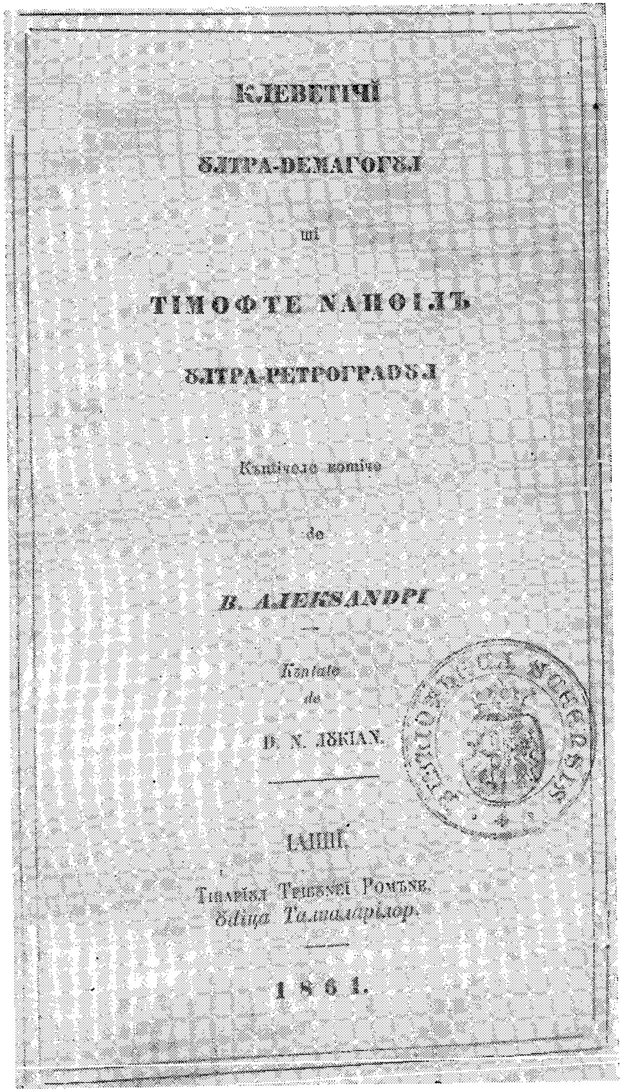

КЛЕВЕТІЧІ

ȣЛТРА-ДЕМАГОГȣЛ

ші

ТІМОФТЕ NАПОІЛЪ

ȣЛТРА-РЕТРОГРАДȣЛ

Кънтічел комік

de

В. АЛЕКSАNДРІ

Кънтат

de

Д. N. ЛȣКІАN.

ІАШІІ.

Тіпаріул Трібунеі Ромънe.
ȣліца Талпаларілор.

1861.

Foaia de titlu: broșura *Clevetici ultra-demagogul* și *Timofte Napoilă ultra-retrogradul,* Iași, 1861.

SCENETE

STAN COVRIGARIUL

PERSOANE

STAN
UN FUNCŢIONAR
UN GREC
UN PERSONAGIU MISTERIOS
O DAMĂ
UN BOIER
UN EPISTAT

STAN COVRIGARIUL

CÎNTICEL COMIC

Cîntat de d-nul Millo, pe Teatrul din Bucureşti.

(Scena se petrece la poarta grădinei Cişmegiului. Stan vine aducînd pe cap o tabla rotundă şi încărcată cu covrigi, simiţi, plăcinte etc., iar în mînă ţiind un trepiciu pe care aşează tablaua.)

STAN *(strigă)*: Plăcinţele ferbinţele! gogoşele rotunzele! Poftim, poftim la ele! *(Aşează tablaua.)* Să te văd, măi Stane, de-i fi mai cu noroc astăzi la poarta Cişmegiului, că de cîtva timp încoace îţi stau gogoaşele în gît, fătul meu!... Ai păţit-o şi tu, Stănică, ca cei mulţi breslaşi români care nu-şi mai găsesc chip de hrană în ţara lor... Lume pe dos... ce să faci?... În Moldova ovreii, aice sîrbii, grecii şi patrioţii cei în şepte luni ne-au luat înainte. Iacă eu, de pildă:

Din toţi plăcintarii,
Din toţi covrigarii,
În oraş, ca mine, cine-i mai vestit?
Dar cu derbederii
Şi cu gogoşerii
Carii umple lumea, zău! m-am calicit.

Eu fac la plăcinte
Grăsuţe, ferbinte,
Ei vînd la gogoaşe patrioticeşti,
Şi lumea nebună

Lasă hrană bună,
De se-ndoapă zilnic numai cu povești.

(Cîteva persoane trec alăturea cu covrigarul și intră în grădină.)

Iaca mușterii... dă, Doamne! *(Strigă:)* Simit! covrigi! pe buze să te frigi!... încet, încet! nu mă grămădiți că v-oi da la toți. *(Caută înapoi.)* Hait! s-au dus fără a-mi face seftea... pustii, tufă, nime! *(Oftînd.)* Ian să vedeți, oi să fiu iară silit să-mi mănînc singur marfa ca să n-o las să mucezească... Mare minune! fug toți de mine ca de slujbă fără leafă, și eu tot singur, cuc... Ba, iaca un ciocoieș de la tribunal... poate a fi flămînd. *(Strigă:)* Domnule... Cuconașule!

(Trece un funcționar.)

FUNCȚIONARUL: Ce vrei?

STAN: Nu-ți cere inima de ceva locmale?

FUNCȚIONARUL *(apropiindu-se răpide)*: Locmale?... de care?

STAN: De aste, de ale mele.

FUNCȚIONARUL *(cu dispreț)*: De-ale tale?... N-am vreme, că-s grăbit... Alerg la tribunal. *(Iese.)*

STAN: Pe nemîncate?... Apoi halal de bieții împricinați!... Spunea bietu răposatul tată-meu că în timpii demult boierii, cînd se duceau la visterie, călări, se opreau la poarta curții domnești de cumpărau fiecare cîte un covrig, cîte un simit și trăgeau pe gît cîte un pahar de vin de Odobești, ca să fie mai cu inimă la treaba țărei, și trebile mergeau bine... Astăzi?... în loc de covrigi, toți umblă după colaci calzi.

(Trece un grec.)

Iaca un grecușor... a fi vreun nepot monăstiresc... El trebuie să prețuiască plăcintele... N-auzi, *țelebi?*

GRECUL: *Oriste?*

STAN: Nu *metahirisești* un covrig?

GRECUL: *Ohi...*

STAN: Pentru ce, nostimiorule?

GRECUL *(oftînd)*: Ah! fiindo che eu însumi am azunso covrigo de cînd mi-a luato mosiile.

STAN: Care moșii, cilibidachi?

GRECUL: Mosii monastiresco a mea.

STAN: A d-tale? Sărmanul bietu maslinică! Cum i-au luat averile de la moși, strămoși, fără milă și păcat!...

GRECUL: Ah! Vah!

STAN: Dar asta nu [te] oprește să cumperi un simit... Ian privește cît e de rumîn.

GRECUL: Rumeno?... Nu-mi plațe rumunii de cînd mi-a dato afară de la monastire și mi-a luat-o pînea de la gură.

STAN: Bine faci... mai bine mănîncă un covrig.

GRECUL: Covrigo? *ohi,* ma *baclavas, pohați, cataifi, țeva evghenistico* ai la dimita?

STAN: Hei! S-a trecut timpul baclavalelor pentru voi, kir Panaite!

GRECUL: Țe Panaiti!... merzi la diavolo... Eu me numesco Aristidis Monastiropulos... *budalas... (Iese.)*

STAN: S-a zborșit țapul... ha, ha, ha... Auzi poznă!... cică i-au luat moșiile din vîrfu catargului... ha, ha, ha!... oi rîde mult de asta. Bine-mi spunea iară tată-meu:

Pe cînd domnii greci
Cei fanaragii,
Mii de parpaleci
Și de papugii,
Aici alergau,
Lipsiți de parale,
Și se-mbogățeau
Înghițînd locmale.

Dar acum li s-a înfundat și lor; a secat țîța caprei!...

(Trece un personagiu posomorît, cu părul zburlit și cu o gazetă în mînă.)

Iaca, mă!... dar ăsta ce să mai fie?... mare posomorît îi!... A fi cu stomahu deșert, sărmanul! *(Strigă:)* Gogoșele! Gogoșele!

PERSONAGIUL *(tresărind)*: Gogoșele! *(Declamă:)* Cine a pronunțat acilea sacrul nume de gogoașe?

STAN: Eu, domnule, eu, starostele gogoșarilor.

PERSONAGIUL: Unde ți-e biuroul?

STAN: Iată-l colea, plin de plăcinte înfoiete. Vorba ceea: foaie peste foaie și la mijloc tufă.

PERSONAGIUL: Ai *Gogoașa patriotică*, foaie politică și democ-soc...?

STAN: Cu soc? Mă ferească sfîntu!... Eu vînd covrigi...

PERSONAGIUL: Covrigi, covrigi?... Bestie incapace!... Cine se mulțemesce cu covrigi în era Constitutiunei?... Dac-oi ajunge eu la putere, precum sper și nu am dubiu, chiar și cînii au să umble pre strade cu covrigi în coadă.

STAN *(în parte)*: Mi se pare cam trăsnit cu leuca, că-i prea roș... la față...

PERSONAGIUL: Ai auzit, nemernicule? Și cînii or umbla...

STAN: Oare așa belșug să fie atunci în țară?

PERSONAGIUL: D-apoi cum! *(Iese mîndru.)*

STAN: O fi, domnule... hei!... domnule!... hait!... l-am scăpat și pe ăsta... Ian privește cum dă din mîni și din cap!... Se vede că pune țara la cale... Mai știi păcatul?... Dar ce-mi mai bat eu gîndul cu dînsul!... mai bine să-mi urmez eu cînticul început.

Sub moscali apoi
Au ieșit la noi
Mii de covrigari
Tufă-n buzunari.
Iar acum avem
Mii de gogoșari
Ce au tererem
De patrioți mari.

(Trece o damă bătrînă, dar cochetă.)

Aține-te, Stane, fătul meu, că trece madama Malacofna care face foș-foș și se uită pe sub geană... Cuconiță, cuconiță!

DAMA: Cine mă cheamă?

STAN: Eu!... fă-ți milă și pomană de-ți aruncă ochii cei frumoși la aste plăcinte care se usuc de dorul lor.

DAMA *(zîmbind)*: Ce-ai zis?

STAN: Am o plăcintă cu sorți în stihuri scrise de un cuconaș ce te iubește ca un năuc.

DAMA: Spune-i că nu-mi plac poeziile de plăcintărie. *(Iese legănîndu-se.)*

STAN: Iaca, mă! s-a subțiet neamul!... Acum le trebuie stihuri de calindare... Înainte, cu o plăcintă ca asta se amețeau toate nevestele. Cum o aducea pe masă, fiecare cucoană găsea în părticica ei cîte o hîrtiuță cu stihuri, de pildă:

Precum pohagiul între plăcinte
Astfel lucești între femei.
Nurii matale m-a scos din minte
Ah! te iubesc, de vrei, nu vrei!

Cucoana se roșea pe obrăjel și zicea: „Ce se potrivește!...“ Altul:

Ești evghenistă cît Afrodita,
Iar eu din pricina dumitale
Am uitat chiar și alfa vita;
Ah! te iubesc și sînt de jale!

Cucoana zîmbea și zicea: „A fi că-i lumea rea!...“ Altul:

Mistuind plăcinta bine
Gîndește-te și la mine
Care-ți zic cu lînced glas:
Ah! te rog *na m'agapas.*

Cucoana se făcea că se mînie și zicea: „Degrabă ți-a fi?...“ Și cu astfel de flecurele lumea trăia voios; boierii și cucoanele se iubeau și plăcintele se vindeau, dar acum le trebuie *azur, murmur, bonjur* și *amur*... Ce aud? o caleașcă? Dă, Doamne, un mușteriu să-l bag în sîn.

(Trece un boier țanțuș cu un arnăut după el.)

Iată-l... îl cunosc... paharnicul Iaurtescu din Zlatar. *(Strigă:)* Simit! covrigi!

BOIERUL *(astupîndu-și urechile)*: Ho!... ce te spargi așa în calea boierilor?

STAN: La covrigi! la covrigi!

BOIERUL: Așa?... la covrigi?... Lasă că te-oi covrigi eu, cetățene.

STAN: Gogoși, gogoși!

BOIERUL: Ți-oi arăta eu cu cine ai a face, obraznicule! *(Iese furios.)*

STAN: Cu cine? Dacă te știu eu, măi vere; îți cunosc spița neamului și soiul boieriei, de pe spusa tatei... Sub domnia celui de pe urmă grec, tată-său s-a făcut vornic de hatîrul unei plăcinte ce a trimis la masa domnească, împreună cu o strachină de iaurt. A doua zi boieriul era căftănit și meterhaneaua turcească îi țîrlîia sub cerdac, în vreme ce bărbier-bașa îl rădea cu bricele cele de mărgean. Poporul sta adunat la poartă și cînta așa:

Halal, zău, de cine știe
Să facă plăcintărie,
S-o dospească. plămădească,
În cuptor s-o rumenească
Și s-o ducă pe tipsie
Colo, sus, în spătărie...
Cu iaurt, cu plăcințele,
Te făcuși vornic, mișele!

Halal, măi, de cine poate
Să se tîrîie pe coate,
Să se frîngă-n loc din șele
Ca să facă temenele,
Aducînd în spătărie
Gogoșele pe tipsie.
Cu iaurt, cu plăcințele,
Te făcuși vornic, mișele!

(Întră răpide un epistat.)

EPISTATUL: Ce-ai făcut boierului, măi covrigarule?

STAN: Eu? ferească sfîntul! Nu i-am făcut nimica.

EPISTATUL: Cum nu?... s-a plîns mie că l-ai batjocorit.

STAN: Nu se află, domnule epistat.

EPISTATUL: Ian ascultă, măi bade, poartă-te bine cu boierii, c-apoi o împlinești cu mine!

STAN: Da mai frumos ce mă port, domnule, unde se pomenește?... Nu poftești un simit?

EPISTATUL: Proaspătu-i? *(Ie simitul și-l mănîncă.)*

STAN: A ieșit din cuptor înadins pentru d-ta. Se usca, sărmanul, așteptîndu-te ca să-mi faci sefte.

EPISTATUL: Cum? Încă n-ai vîndut nimica?

STAN: Nu, nu, păcatele mele. Nu-i alișveriș nici de-o lețcaie în piață.

EPISTATUL: O știu... și toate s-au scumpit de nu mai poate omul trăi. *(Mai apucă un simit.)*

STAN: Poftim, poftim, domnule epistat, că-s proaspete și grase.

EPISTATUL: Și bune.

STAN: Și ieftine... Doamne!... Kir Hăpcescule, știi una?

EPISTATUL: Ce?

STAN: De-ai vrea d-ta, mi s-ar deșerta tablaua cît ai bate-n palme.

EPISTATUL: Cum asta?

STAN: Întoarce-te în grădină și răspîndește vorbă în dreapta și-n stînga că ministrul mă are la nazar și că m-a chemat azi în cabinetul său ca să-mi poruncească ceva.

EPISTATUL *(rîzînd)*: Bucuros... da bine, Stane, ce poate ieși dintr-o minciună așa de gogonată?

STAN: Îi vedea... doar îmi cunosc eu oamenii. Spune d-ta numai atîta, că mă face haz ministru.

EPISTATUL: Prea bine, mă duc... bune simituri! *(Mai ie două simituri și iese.)*

STAN: De mai ședea hoțul la sfat, îmi mînca tablaua întreagă.

La oricare-mpregiurare
Bine-i să ai în păstrare
Un simit
Bun, grăsuț și aurit.

Îți cade vreo belea mare...
Ce mijloc e de scăpare?

Un simit
Bun, grăsuț și aurit.

Ai procesuri cu cutare?
Cum s-ajungi la împăcare?
C-un simit
Bun, grăsuț și aurit.

Trai plăcut, cinstire mare,
Are tot acel ce are
Un simit
Bun, grăsuț și aurit.

(Trece alergînd o fetișoară.)

STAN *(îi ațîne calea)*: Iaca dracu!... Încotro, puiule? unde zbori?

FETIȚA: Ian șezi binișor, jupîne Stane!

STAN: Îți face cu ulcica, se vede... cela... știi tu?...

FETIȚA *(rîzînd)*: Mi-a fi făcînd, că doar nu-s de lepădat.

STAN: Și tare ți-i drag, fa?

FETIȚA: Tare, că-i berbant și-l prinde uniforma.

STAN: Aoleo!... e militar?

FETIȚA: Toboșar de la Moldova.

STAN: Și cum te-a scos din minte moldoveanul, fa?

FETIȚA: A zis că m-a lua și-mi aduce în toate zilele covrigi calzi.

STAN: Tot covrigeii, sărmanii!... tot ei fac șotiile!... Dacă-i așa, na, fa, vro doi covrigi de-ai mei, să-i mănînci sănătoasă cu mîndrul tău.

FETIȚA: D-apoi n-am cu ce-ți plăti, jupîne Stane.

STAN: N-ai cu ce? *(Cată lung la fetiță și oftează.)* Of! of!... Fugi iute că te sorb de vie.

FETIȚA: Ha, ha, ha!... mare poznaș mai ești! *(Iese.)*

STAN: Aista-i dracu pe uscat.

Ești om teafăr și cu minte,
Te porți bine, vinzi plăcinte,
Și deodată-ți iese... crac,
Un pui, puișor de drac.
Ea-ți arată dinți frumoși,
Ochi aprinși ca să te frigi,
Și cu basme, cu gogoși
Hop! te scoate la covrigi.

În zadar inima-ți ruptă
Se încearcă de se luptă;
Drăcușorul frumușel
O aprinde încetinel,
Încît, scos fiind din minte,
Nu mai poți vinde plăcinte,
Căci în focul de ahmor
Arzi, te coci ca în cuptor.

(Toate persoanele scenelor precedinte, afară de fetișoara, vin din grădină alergînd și încungiură tablaua covrigarului).

TOȚI *(în parte)*: Ce-am auzit! Ministrul...

FUNCȚIONARUL: Stănică...

BOIERUL: Jupîne Stane...

PERSONAGIUL MISTERIOS: Domnule Stănică...

DAMA COCHETĂ: Stănicuță...

TOȚI: Ți-a mai rămas ceva bunătăți de vîndut... Dă-mi și mie, dă-mi și mie... *(Deșartă tablaua.)*

STAN: Încet, încet! Nu mă grămădiți că v-oi da la toți... *(În parte.)* Epistatu mi-a făcut treabă bună.

FUNCȚIONARUL *(plătește și zice încet)*: Să-i vorbești de mine, Stănică...

STAN: Cui?

FUNCȚIONARUL: Escelenței-sale. *(Iese.)*

BOIERUL *(încet lui Stan)*: De-i face să mă rînduiască prefect, te fac om. *(Iese.)*

PERSONAGIUL MISTERIOS *(asemene)*: Spune că-i sînt devotat, de partitul său. *(Iese.)*

DAMA COCHETĂ *(încet)*: Nu-i cer alta decît o pensie... și l-oi adora. *(Iese.)*

STAN: Ha, ha, ha!... bine a izbutit minciuna... Lume, lume pospăită și deșartă!... *(Sunînd banii în palmă.)* Ian privește bănărit, de unde eram afif de parale... și pe tablă nimică, tufă... ba au mai rămas două cununi de aluat, doi colaci... ce să fac cu ei?

(Trece fata cu toboșarul.)

Ha! tocmai!... am să cunun pe toboșarul cu copila cea fîrțoagă... Vină încoace, toboșarule... vină și tu, drace... Ian spuneți moșului... vă iubiți?

TOBOȘARUL: Hai, hai!

STAN: Vreți să vă cununați împreună?

FETIȘOARA: Vreu, da.

STAN: Să fiți dar ai naibei. Vă cunun după moda cea nouă. *(Le pune pe cap cîte un colac.)* Mergeți de vă înmulțiți ca nisipul mărei!

TOBOȘARUL ȘI FETIȘOARA: Ha, ha, ha!... Să trăiești, nunule! *(Iese alergînd.)*

STAN: Amin!... *(Rîdică tablaua de și-o pune pe cap și pleacă cîntînd:)*

Toată grija mi-am luat,
Tablaua mi-am deșertat.
Cu gogoși și cu minciuni
Am hrănit proști și nebuni.

(Cortina cade.)

PÎCALĂ ȘI TÎNDALĂ

PÎCALĂ ȘI TÎNDALĂ

DIALOG POLITIC

PÎCALĂ

Ce ai astăzi, măi Tîndală, de ești așa supărat?
De corăbii înecate nu cumva poate-ai visat?
Ce gîndire amărîtă astfel te-a posomorît
Că pre cît nu erai mîndru, acum ești și mai urît?

TÎNDALĂ
(oftînd)

Ah! Pîcală preaiubite, spune-mi: este-adevărat
Că-n această țară veche, că în Iașul blăstămat
S-a ivit o boală nouă ce pe mulți a molipsit
Și la care tot românul chiar din fire-i e menit?

PÎCALĂ

Care boală, măi Tîndală?

TÎNDALĂ

Boală grea și făr' de leac
Ce de mult ne amenință!

PÎCALĂ

Dar ce boală?

TÎNDALĂ

O! trist veac!

În ce vremi au fost s-ajungem! în ce rele! în ce foc!
Auzi, frate, toți românii să fie-uniți la un loc!
Moldovanul și munteanul să-și peardă numele lor!
Să-ntrunească-a lor pămînturi! să se facă un popor!
Ba chiar nație să fie!... auzi, nație!... măi, măi,
Zău că nu credeam românii atîta de nătărăi!

PÎCALĂ

De ce ești așa de aspru pentru neamul romănesc,
Măi Tîndală?... al tău suflet îl știam mai creștinesc.
Precît îmi aduc aminte, tu odinioară-ai fost
Atît de blăjîn că lumea te credea puțin cam... prost.
Cine ți-a turburat firea? Spune mie, dragul meu,
Cine din miel cu blîndețe te-a făcut leu-paraleu?

TÎNDALĂ

Cine, cine... n-am nevoie ca să ți-l destăinuiesc;
Dar acela oarecine m-a făcut să-ncremenesc
Cînd mi-a spus chiar la ureche, cu glas blînd și-nduioșat,
Că Moldova, sărmănica, spre peire a plecat,
Căci de-a fi să se unească moldoveni și cu munteni,
Muntenii dintr-o sorbire au să-nghit pe moldoveni!

PÎCALĂ

Elei! frate.

TÎNDALĂ

Așa, dragă!... Ascultă să te-oțărești.
Se zice de capitală c-a să fie-n București,
Cale de treizeci de poște departe de Iașul meu,
De-acest tîrg frumos și mare unde trăim tu și eu!
Ei, Pîcală, orice-i spune, nici că-mi vine de crezut
C-ar putea ca să ajungă Iașul oraș de ținut!
Iașul, scaunul domniei, care, precum tu mi-ai zis,
Se aduce de departe cu vestitul tău Paris.
Iașul, vechea capitală unde am căsuța mea
Care, de s-ar perde Iașul, mult din prețu-i ar scădea.
Înțelegi acum, măi frate?

PÎCALĂ

Înțeleg că și tu vrei
Să jertfești o țară-ntreagă pentru-un ticălos bordei!

TÎNDALĂ

Ș-apoi alta, altă poznă! Cică-n Statul Românesc
Să fie la stăpînire domn de neam împărătesc,
Domn străin, numit pe viață, și cu drit de moștenit!
Auzi, tron cu moștenire!... apoi nu-i de suferit!
Care-atunce, cum s-ar prinde, eu ce am *hambiție*,
Să-mi rîdic toată speranța de-a mă acăța pe tron!
Eu ce sînt patriot mare, eu *get-beget,* să nu am
Prilej de a fi în țară nici măcar un caimacam!
Și, perzînd a mele drituri, să ajung chiar a videa
Sub un prinț străin, catolic, că se perde legea mea!
Nu, Pîcală, niciodată!

PÎCALĂ

Ei! Tîndală, te rog, taci,
Că, precît ești prost din fire, și mai prost vrei să te faci.
Ce te zbuciumi pentru lege astfel de înfuriat,
Cînd tu legea în picioare-ți de-atîte ori ai călcat!

TÎNDALĂ

Eu, Pîcală?

PÎCALĂ

Tu, Tîndală.

TÎNDALĂ
(făcîndu-și cruce)

Mă ferească Dumnezeu!

PÎCALĂ

În zadar, căci pe-a ta urmă te paște păcatul greu.
Adu-ți bine tu aminte de țiganii ce-ai avut:

Prin mezat, ca niște vite, cîte suflete-ai vîndut?
Despărțind fără-ndurare mumele de-ai lor copii,
Și rîzînd de a lor lacrimi ca o fiară din pustii!
Spune mie, o! creștine, cîți creștini ai chinuit
Cînd erai, chiar din păcate, în slujbă orînduit?
Cîte văduve sărace, cîți orfani tu ai prădat,
Și pînea de toată ziua chiar din gură le-ai luat?
Spune-mi tu, o! stîlp a legei, ce umbli cu crucea-n sîn,
Sînt aceste fapte rele de creștin sau de păgîn?

TÎNDALĂ

Bine, frate, tu mă sparii... Ce greșală-am făptuit
Pentru că, fiind în slujbă, și eu m-am *schivernisit?*
Așa-i obiceiul țărei...

PÎCALĂ

Taci, Tîndală, nu cîrti.
Ai prădat sărmana țară, e destul, n-o mai huli!
Și de vrei ca să se ierte trecutu-ți mult păcătos,
Hotărăște-te odată a fi țărei de folos,
Iar nu umbla cu minciuna ca un șerpe cu venin,
Zicînd că s-ar perde legea de-am avea un domn străin,
Căci românu-n astă lume orice rele-ar suferi,
În legea care se naște, în ea știe a muri!
Ungurii ce în Moldova sînt ca noi locuitori,
Schimbat-au a lor credință sub românii domnitori?
Pentru ce dar pe-al tău frate mai ușor să-l socotești,
Cînd el încă tot păstrează bunurile strămoșești?
Și de ce, supus orbirei unui mîrșav interes,
Să nu vrei a înțelege lucru lesne de-nțeles:
Că-n Unire stă puterea! Că la oricare nevoi,
Decît a fi unul singur, e mai bine de-a fi doi!
Că pîraiele-adunate se prefac în rîuri mari,
Că cei slabi, cînd se-mpreună, cumpănesc pe cei mai tari,
Căci, precum zicea odată l-ai săi fii un biet moșneag:
E mai lesne-a rupe-o vargă decît un întreg toiag!

TÎNDALĂ

Bine, dar ce are-a face?

PÎCALĂ

Nu-nțelegi?... ascultă dar:
Pentru ce țările noastre au băut atît amar?
Pentru ce acum, de veacuri, nici că mai hălăduiesc?
Pentru ce fără sfială dușmanii le năvălesc,
Încît astăzi biet românul, ce-a ajuns a fi de jac,
Nu mai știe ce mai este: tătar, jidov sau căzac?
Și, privind îmbelșugarea holdelor din țara lui,
Se întreabă cu durere: a cui pradă-or fi, a cui?
Știi tu pentru ce, Tîndală, Dumnezeu ne-a părăsit,
De-am rămas dintr-un neam mare un neam mic și umilit?

TÎNDALĂ

Pentru ce?

PÎCALĂ

Pentru că vrajba între frați s-a încuibat!
Pentru că românul frate de român s-a depărtat!
Pentru că și mai-nainte s-au găsit pintre români
Oameni vînzători ca Iuda, inimi rele de păgîni
Carii, jertfind ca și tine viitorul românesc
Și sămănînd dezbinarea pe pămîntul strămoșesc,
Au scăzut, au stins Unirea, puterea neamului lor,
Și au mărit sumeția dușmanului răpitor.
Cînd e turma răzlețită, fără cîni, fără păstor,
Lupul iese de la pîndă ș-o zugrumă mai ușor!

TÎNDALĂ

Adevărat... așa este!... însă de ce, fătul meu,
Păstorul acelei turme să nu fim sau tu, sau eu?
Pentru ce străin să fie?

PÎCALĂ

Căci păstor în țara mea
Nici eu nu te-aș vrea pe tine, nici tu pe mine m-ai vrea.
Dulce e domnia, frate, și mulți vreu a se-ndulci,
Ș-acei mulți unul pe altul caută a să nimici
Prin partide, prin corupții, prin minciuni și prin vînzări,
Care toate sînt menite rău s-aducă bietei țări!
Nu-i mai bine dar să-nchidem calea tronului slăvit
Celor carii sînt în stare chiar și neamul de jertfit?
Nu-i mai bine, toți românii însuflați de-același dor,
Dintre două mici popoare să ne facem un popor?
Iar ca prinț al României un străin prinț să dorim,
Și cu tronurile-Europei pe al nostru să-l rudim?
Atunci națiile toate ne-or primi la sînul lor
Ca pe-o nație iubită și de mare viitor;
Ș-a strămoșilor țărînă tresări-va în mormânt,
C-a ajuns a lor vechi nume respectat iar pe pămînt;
Și urmașii noștri mîndri de părinții ce-au avut,
La copiii lor vor spune binele ce le-am făcut!

TÎNDALĂ
(uimit)

Ei! Pîcală, frățioare, drept să-ți zic... bine vorbești,
Însă... spune-mi... capitala tot să fie-n București?

PÎCALĂ

Bată-te norocu-n față! măi Tîndală, ce-ai pățit,
De-ți e drag așa mult Iașul?... Nu cumva te-ai jidovit?
Dar nu vezi pe toată ziua valul negru, evreiesc,
Cum se-ntinde de îneacă tot orașul creștinesc?
Încît, oricine sosește în lăuntru-i înglodat
Socoate că în Iudeea din păcate a intrat!

TÎNDALĂ

D-apoi bine, Bucureștiul adică este mai bun?

PÎCALĂ

Oricine ar socoti-o eu l-aș crede de nebun.
Bucureștiul, ca și Iașul, este ca un vechi sucman
Care, orișicît l-ai coase, nu plătește nici un ban.
Pentru noua Românie trebuie ca să dorim
Nouă, mîndră capitală de care să ne mîndrim,
Un oraș puternic, mare, pe un rîu îmbelșugat
Și în centrul Românici cu tărie așezat.

TÎNDALĂ
(aprinzîndu-se)

Pe Siret?

PÎCALĂ

Pe Siret, fie.

TÎNDALĂ
(cu ochii înflăcărați)

Nu departe de Focșani,
Să-l numim Traian...

PÎCALĂ
(zîmbind)

Prea bine.

TÎNDALĂ
(cu entuziasm)

Să ne facem toți Traiani!

PÎCALĂ

Să dea Domnul, măi Tîndală.

TÎNDALĂ
(zvîrlind căciula-n sus)

Ura! dacă este așa,

Adu mîna, măi Pîcală; mîna vreu cu tine-a da.
Să trăiască România și Unirea-ntre români!
Hai să tragem, măi, o horă în ciuda celor păgîni:

(Se prind de mîni și joc „Hora Unirei“

HORA UNIREI

Hai să dăm mînă cu mînă
Cei cu inimă română,
Să-nvîrtim hora frăției
Pe pămîntul României!

Iarba ră din holde peară!
Peară dușmănia-n țară,
Între noi să nu mai fie
Decît flori și omenie!

Măi muntene, măi vecine,
Vină să te prinzi cu mine
Și la viață cu unire,
Și la moarte cu-nfrățire!

Unde-i unul, nu-i putere
La nevoi și la durere.
Unde-s doi, puterea crește
Și dușmanul nu sporește!

Amîndoi sîntem de-o mamă,
De-o făptură și de-o samă,
Ca doi brazi într-o tulpină,
Ca doi ochi într-o lumină.

Amîndoi avem un nume,
Amîndoi o soartă-n lume.
Eu ți-s frate, tu-mi ești frate,
În noi doi un suflet bate.

Vin' la Milcov cu grăbire
Să-l secăm dintr-o sorbire,
Ca să treacă drumul mare
Peste-a noastre vechi hotare

Și să vadă sfîntul soare,
Într-o zi de sărbătoare,
Hora noastră cea frățească
Pe cîmpia românească!

OPERETE

SCARA MÎȚEI

PERSOANE

ANICA FLORINEASCA, tînără văduvă
GHIŢĂ FĂURIN, vărul ei
MĂGDIAN, prezident la Roman
MARIN GRĂDINARUL
FLORICA, femeia lui
O SLUJNICĂ A ANICĂI
SĂTENI

SCARA MÎŢEI

OPERETĂ ÎN UN ACT

Reprezentată pe Teatrul Naţional din Iaşi în beneficiul artiştilor români. 1850.

(Teatrul reprezintă o grădină frumoasă cu copaci, straturi de flori, basinuri cu apă ş.c.l. În mijlocul scenei, pe al doilea plan, un boschet de verdeaţă deschis. În faţa boschetului, o canape de iarbă şi o ghitară aninată de crengi. În dreapta şi-n stînga scenei, pe întîiul plan, două pavilionuri cu uşi şi cu balcoane deasupra uşilor. Dinaintea pavilionului din dreapta, o scară înaltă îndoită. La ridicarea cortinei începe faptul zilei şi se aude cînticul unui cucoş.)

SCENA I

MARIN *(cu o greblă în mînă)*: Hîş, cucurigu dracului, că-i trezi cuconiţa... *(Vine în faţa scenei.)* Biata cucoana Anica!... De cînd i-o murit boieriul, nu mai are odihnă!... şi adică mult mă mir pentru ce atîta supărare?... că era un matuf răposatul... să fugi în lume... pare că era un snop de urzici! Doamne, iartă-mă, că o răposat... dar bine-o făcut!... *(Se apucă de grebluit.)* Hei, hăc!... Florico... Florico!... Urît ţi-a fi făr' de bărbăţel! că-i numai o lună de cînd ne-am cununat... numai o lunicică, şi povestea vorbei...

parcă-ar fi plouat cu piper între noi!... Tu te afli la tîrg cale de-o poştă de mine, şi eu la ţară la Floreneşti, cu grebla-n mînă şi cu doru-n suflet.

Vai de tine,
Măi Marine!
Cine-a zis să mi te-nsori!
Cînd departe
Tu n-ai parte
De-a Floricăi mîndre flori.
În zadar l-a mea privire
Mii de flori aici lucesc,
Eu cu dor şi cu iubire
La Florica-n veci gîndesc!
Căci puicuţa mîndruliţă
Poartă-n faţă doi bujori,
O garofă pe guriţă
Şi-n sîn fragezi crinişori.
Dar, Marine,
Vai de tine,
Cine-a zis să mi te-nsori? ş.c.l.

(Cucoşul cîntă iar.)

Iaca... crestatul! că nu-i mai tace pliscul... Vai mînca-te-ar ulii!... hîş încolo... la poiată. *(Aleargă în fund şi iesă puţin în stînga aruncînd cu pălăria.)*

SCENA II

MĂGDIAN şi ANICA (ies pe balconul din dreapta. ANICA în toaletă de noapte şi MĂGDIAN în costum de călător.)

ANICA: Auzi cucoşu, dragă Măgdiene?... grăbeşte-te de te du păn'ce nu te vede nime.

MĂGDIAN: Ah, crede-mă, Anică, că nu-i vreme încă...

ANICA: Da n-ai auzit cucoşul?

MĂGDIAN: Ba l-am prea auzit, arză-l focu! dar a fi cîntat în somn.

ANICA: Oricum, du-te mai bine păn'ce nu se trezesc oamenii din sat.

MĂGDIAN: Ce necaz! Doamne, Doamne! să fim siliţi a ne tot ascunde de ochii lumei.

ANICA: Răbdare, iubite Măgdiene, încă zece zile până s-a înplini vremea cernirei mele... ş-apoi vom descoperi taina noastră la toţi.

MĂGDIAN: Zece zile încă!

ANICA: Adu-ţi aminte că tu m-ai rugat să ne cununăm numaidecît... într-ascuns... deşi nu se împlinise încă anul de la moartea bărbatului meu.

MĂGDIAN: Ai dreptate, dragă Anicuţă. Fie cum vrei tu... dar după zece zile?

ANICA: Îi avea dreptul de a întra la mine pe uşă ziua mare, iar nu tot pe fereastră ca acum, şi noaptea.

MĂGDIAN: Că, zău, drept să-ţi spun, m-am cam săturat de scara mîţei şi mai ales de alergări călare, de la Roman aici şi de aici la Roman seara şi dimineaţa. De două săptămîni de cînd ne-am cununat, sînt bărbatul cel mai struncinat de pe faţa pămîntului.

(Se aude Marin cîntînd în culise.)

ANICA: Auzi? Du-te degrabă şi să vii deseară!

(Măgdian trece de pe balcon pe scara mîţei.)

SCENA III

Cei dinainte, MARIN (ivindu-se după copaci)

MARIN: Ce-mi văzură ochii!... cuconiţa cu prezidentul din Roman?... Mă... ă... ă!...

MĂGDIAN: Adio, dar, iubită Anicuţă.

ANICA: Adio, scumpul meu.

Trio

MĂGDIAN	ANICA	MARIN
Adio, iubită!	Adio, iubite!	Cucoana cernită
Rămîi fericită.	Pe căi înflorite.	A dat de ispită.
Precum doresc eu	Precum doresc eu	Ce poznă, valeu!
Gîndeşte la mine,	Mergi, du-te cu bine,	O văd, o văd bine

Căci eu lîngă tine
Las sufletul meu!

Cu gîndul la mine,
O sufletul meu!

Ş-a crede nu-mi vine
Pre sufletul meu!

MĂGDIAN

Mă dispart de tine cu măhnire-amară,
Dar pe-al fericirei dulce, dulce scară
Mă voi sui iarăşi, draga mea, deseară.

ANICA

Ca şi tine-acum simt mîhnire-amară,
Dar mă mîngăi dulce c-ai să vii deseară.

MARIN

Ian priveşte poznă, fac amor pe scară.

ANICA

Adio, deseară!

MĂGDIAN

Deseară!

MARIN

Deseară!

(Împreună.)

MĂGDIAN
Adio, iubită ş.c.l.
ANICA
Adio, iubite ş.c.l.
MARIN
Cucoana cernită ş.c.l.

(Măgdian sărută mîna Anicăi şi se coboară. Anica intră în casă şi închide fereastra.)

MARIN *(în parte)*: Măi Marine, aţine-te vîrtos că aice-i treaba pe drăguş la căuş. *(Iese dintre copaci şi trece în dreapta.)*

MĂGDIAN *(pe gînduri)*: Cînd m-ar vedea împricinaţii căţărîndu-mă zi şi noapte pe scară, oare ce ar socoti în gîndul lor despre prezidentul din Roman?

MARIN *(în parte)*: Ce bolboroseşte din gură?

MĂGDIAN: De 15 zile m-am făcut mai tainic decît comoara zgîrcitului. În taină vin aici, în taină petrec cu Anica, în taină mă întorc acasă la Roman, ca să nu mă vadă nime şi, slavă Domnului! pînă acum am izbutit de nu m-a zărit nici un om.

MARIN *(în parte, pufnind de rîs)*: Ba că chiar.

MĂGDIAN *(căutînd ceasornicul)*: Îi vreme de încălicat. Mă duc să-mi ieu bietul cal din marginea satului. *(Vrea să plece şi dă cu ochii de Marin.)* Na, c-am păţit-o!

MARIN *(închinîndu-se)*: Bună dimineaţa, cucoane... frumoasă vreme-i azi, senin, răcoare... numai bine de primblat.

MĂGDIAN *(în parte)*: Oare zăritu-m-a pe scară?

MARIN: Aud?... Eu unul nu pot pricepe cum de pot dormi boierii păn-amiazi vara?... da eu cînd aş fi boier, m-aş trezi ca d-ta în faptul zilei, şi aş deschide frumos ferestrile şi aş ieşi în balcon, ca să aud păserile făcînd ceah, ceah, ceah...

MĂGDIAN *(în parte)*: M-a zărit hoţul!

MARIN *(în parte)*: Mă... ă...! că nu pricepe. *(Tare.)* Zău aşa, cucoane... şi alta; pentru ca să nu fac huiet în casă, mi-aş face înadins o scară... ia ca asta care-mi slujeşte de curăţit copacii... şi m-aş coborî frumuşel pe furiş din balcon în grădină de-a dreptul.

MĂGDIAN *(în parte)*: Bate şeua... *(Tare, arătînd o pungă.)* Jupîne Marine, vezi punga asta?

MARIN: Ba nu o prea văd bine, că-i cam departe şi mă dor ochii...

MĂGDIAN *(puindu-i punga în mînă)*: Iată-o chiar sub ochi. Acum spune-mi: văzut-ai ceva mai adinioare... într-acoace? *(Arată scara.)*

MARIN: Într-acoace?... cînd te scoborai de sus?... Ba m-a ferit Dumnezeu. N-am văzut nimica, nici pe d-ta, nici pe cuconița.

MĂGDIAN *(dîndu-i punga)*: Foarte bine. Văd că ești priceput... Na cu ce să-ți astupi ochii și de-acum înainte... *(Vrea să iasă.)*

MARIN *(în parte)*: O merță! și cele multe înainte... *(Tare.)* Cucoane Măgdiene... cucoane!...

MĂGDIAN *(oprindu-se)*: Ce-i?

MARIN: De astupat ochii mi-ai dat... dar de astupat gura?...

MĂGDIAN: Cu adevărat... uitasem!... poftim și pentru gură... *(Îi dă încă o pungă; în parte.)* M-a scurs de bani hoțul.

MARIN *(în parte)*: Două merțe! noroc să deie Dumnezeu. *(Tare, alergînd după Măgdian.)* Cucoane... cucoane... dar de astupat urechile nu-mi dai ceva?

MĂGDIAN *(viind supărat lîngă Marin)*: Cît pentru urechi, să știi că ți le-oi bate la stîlp dacă te-a împinge păcatul să auzi ceva cu ele... Auzitu-m-ai? *(Iese prin fund în stînga.)*

MARIN: Bunătatea d-tale, cucoane... sărut mînile... De-acum sînt și surd și mut. *(Viind în fața scenei.)* Mă!... da bine ți-a curs laptele în păsat, Marine... hăi!... două pungi de bani deodată!... Ian vezi-le cîtu-s de grele... parcă-s două prepeliți de toamnă. *(Sărutîndu-le.)* Că mare drăgălașe mai sînteți pe fața pămîntului!... Am să cumpăr o rochie de halastîncă Floricăi... da știi? cole, ghiurghiulie... să-ți ieie ochii cale de-o poștă... și mie am să-mi durez o pereche de poturi arnăutești, să par că-s Bimbașa-Sava... Ei, de-acum, Mărinaș dragă, destulă vorbă... și mi te apucă de lucru, că azi îi ziua cuconiței. Să te văd, tătucă... să mi-i durezi un snop de flori cît o dimerlie, tot cu bujori și cu ciubotica cucului. *(Merge de rîdică scara de sub balcon și o așează în fund.)* Ia scara asta mi-a adus noroc astăzi... Bine-a zis cine-a zis, că norocu-i ca o scară!...

Cîte soiuri de momițe
Am văzut în viața mea
Tot sărind din schițe-n schițe
Pe a lumei scară grea!
Ș-ajungînd în vîrf deodată
Le-am văzut de sus căzînd
Cînd pe schițe chiar îndată
Săreau altele rîzînd;
Căci norocu-n lume e-ndoită scară,
Unul cînd se suie, altul se coboară.

(Iese prin fund, în dreapta.)

SCENA IV

ANICA *(pe pragul ușei pavilionului din dreapta, vorbește în cantonadă)*: Un răvaș pentru mine?... De unde?... de la Roman?... Adu-l încoace... *(Vine în scenă, deschizînd răvașul.)* Cine să-mi scrie de la Roman? Măgdian?... nu cred ca să fi putut ajunge. *(Citește:)* „Sărut albele mînușiți a verișoarei Anicăi. Cunoști învăpăiata dragoste ce ți-am purtat în suflet tocmai din copilărie... *(Vorbit.)* Ha, ha, ha, ha!... iar de la nebunu cel de Ghiță Făurin... vărul meu... Ian să videm ce mai zice? *(Citește:)* D-ta însă, Anicuță mult adorată, m-ai izgonit cu cruzime din ochii matale și mi-ai hotărît să nu mă înfățișez dinaintea lor, decît numai cînd oi fi însurat... *(Vorbit.)* Ce era să fac dacă nu mai înceta cu declarații de amor... *(Citește:)* Iată dar că nemaiputînd învinge dorul ce am de a te videa, iubită verișoară, m-am jertfit pe altarul lui Isaia-dănțuiește; și nu mai tîrziu decît astăzi voi zbura la Florinești unde este îngerul vieței mele. Nevasta mea mi-a sluji de pașaport, spre a trece hotarul moșiei matale... Al matale în veci robit. — *Ghiță Făurin.*

Post-scriptum: Nevasta mea este un rod cîmpenesc, fiind răsărită și crescută tot la țară.

Te rog, iubită Anicuță, să treci cu viderea oarecare necioplire a apucăturilor sale.“

Ce supărare! Tocmai cînd vreu să fiu singură, să-mi vie oaspeți... și-apoi încă cine?... nebunu cel de Ghiță! Nici că poate cineva să fie un ceas în liniște... *(Se primblă supărată.)*

I

Păsărele mult iubite,
Cît sînteți de fericite
În al vostru dulce trai!
Voi iubiți, iubiți în pace,
Voi zburați unde vă place
Și prefaceți lumea-n rai.

II

De m-aș face-o păsărică
N-aș mai plînge singurică
Cu-a mea jale, cu-al meu dor;
Dar ca voi, mici păsărele,
Aș schimba zilele mele
În dulci zile de amor.

(Se aude în fund, în dreapta, glasuri multe de țărani. Anica intră în boschet.)

SCENA V

ANICA, SLUJNICA (ieșind din dreapta) și, mai pe urmă MARIN (cu săteni)

SLUJNICA: Cuconiță! o venit sătenii cu pocloane de ziua d-tale și să roagă să vie aice.

ANICA: Cum?... azi e sărbătoarea mea?... Eu o uitasem.

SLUJNICA: Le dai voie, cuconiță?

ANICA: Zi-le să vie.

(Slujnica se duce în fund, în culisele din dreapta, și se-ntoarce îndată cu țăranii.)

ANICA *(singură)*: Curios lucru! Cînd eram măritată cu Florinescu, număram zilele pe degete... și acum nici nu știu cum trec.

(Sătenii vin din fund cu pocloane. Marin în fruntea lor aduce un buchet mare.)

SĂTENII

Haideți toți cu veselie
Să urăm întru mulți ani
Pe stăpîna de moșie
Ce iubește pe sărmani!

MARIN

Cuconiță, sănătate,
Să trăiești întru mulți ani!
Toți cu inime curate,
Grădinari, păstori, țărani,
Îți depunem la picioare
Ale noastre mici odoare.

(Sătenii ce port pocloane se înaintează pe rînd și le închină Anicăi. Marin le arată.)

MARIN

Pui de găină,
Flori de grădină.

TOȚI

Pui de găină,
Flori de grădină.

MARIN

Mere și pere,
Ouă și miere.

TOȚI

Mere și pere,
Ouă și miere.

MARIN

Și fragi și mure,
De la pădure.

TOȚI

Și fragi și mure,
De la pădure.

MARIN

Și trei meioare,
De sărbătoare.

TOȚI

Și trei meioare,
De sărbătoare.

ANICA

Oameni buni, cu mulțămire
Lîngă mine vă privesc.
Sănătate, fericire
Eu din suflet vă doresc.

(Dîndu-le o pungă cu bani.)

Iată, mergeți în cîmpie
Să jucați cu veselie.

SĂTENII

Să trăiască-n veselie!
Să trăiască-ntru mulți ani
Stăpînica de moșie
Ce ajută pe sărmani!

(Se aude în fund, în dreapta, vuiet de cai de trăsuri și răcnete surugiești. Sătenii se trag cîntînd printre copacii din dosul boschetului.)

SCENA VI

ANICA și SLUJNICA (în boschet), MARIN și SĂTENII (împrejur în fund), GHIȚĂ (în costum elegant de drum), FLORICA (în toaletă bogată dar prea încărcată: brațele, cortel, evantail).

FLORICA *(în culisa din fund în dreapta)*: Încet, oblu... că mi-i prăvăli.

GHIȚĂ *(asemene)*: Da n-ai frică, soro, că ești cu mine.

FLORICA *(intrînd iute, apărîndu-se cu evantailul)*: Ba că chiar... Uf! Slavă Domnului c-am scăpat pe uscat, că era să-mi vie zumaricale... să leșin.

GHIȚĂ *(alergînd după Florica)*: Soro dragă...

MARIN *(zărind pe Florica)*: Ce-mi văzură ochii! *(Se apropie.)* Florica!

FLORICA: Ce vrei, mojicule, de te bagi în sufletul meu? *(Lui Ghiță.)* Monșerică... monșerică... da unde-i verișoara s-o sărut?

GHIȚĂ *(încet Floricăi)*: Caută, soro, să nu mă dai de rușine.

FLORICA: Ia fă-ncolo, poznașule.

(Merg amîndoi către boschet.)

MARIN *(în parte)*: Mare minune!... Ori îs orb, ori îs prost.

ANICA *(ieșind din boschet)*: A! bine-ai venit, vere Ghiță.

GHIȚĂ: Sărut picioruțile, iubită verișoară... Am luat îndrăzneală să venim să te videm, cu soția mea, cu Calipsica.

MARIN *(în parte)*: Cum a zis?... Soția lui... Pisica?...

FLORICA *(se închină)*: Sărut gurița, cuconiță verișoară Anică. *(O sărută de multe ori.)* Să am pardon... De mult doream să te văd, că auzisem că ești tare hazlie și ai un bucătar foarte meșter... Mă rog, sorioară, să-i poroncești să-mi facă un borș cu perișoare și alivence... că mi-i poftă...

MARIN *(în parte)*: Î-i poftă!...

GHIȚĂ: Nu te potrivi, Anicuță, că Calipsica-i cam...

FLORICA: Ce fel cam?... Te poftesc, monşerică, c-apoi ştii... *(Anicăi.)* Şi puţintel bulgur, verişoară, cu învîrtită la sfîrşit... dar să fie cam mare.

ANICA: Bucuros, verişoară... dacă pofteşti. *(Vorbeşte încet slujnicei, care îndată şi intră în pavilionul din dreapta.)*

MARIN *(în parte)*: Bulgur şi alivence!... Ei, apoi îi Florica!... *(Se apropie de ea.)* Flo... ri... co...

FLORICA: Mări, ce tot mi se vîră în ochi ţărănoiu ista?... Dă-te într-o parte, ţopîrlane... *(Scoate o oglindioară din buzunar şi-şi drege sprîncenile şi zulufii.)*

MARIN *(în parte)*: Ţopîrl... *(oftează)* ane!...

GHIŢĂ *(apropiindu-se de Anica)*: Iubită Anică, am urmat, precum vezi, poroncilor matale... M-am însurat!...

ANICA: Şi foarte bine-ai făcut, verişorule.

GHIŢĂ: Dar... cum îţi place Calipsica?

ANICA: Îmi place prea mult... căci are un caracter vesel... deschis...

GHIŢĂ: Vei să zici necioplit?... Aşa este... dar apoi ce era să fac?... M-am însurat cum am putut, numai ca să cîştig dritul de a mă apropia de îngerul...

FLORICA *(viind între amîndoi)*: Ce vorbiţi împreună?... Ian spuneţi-mi şi mie că mă nebunesc după cabazlîcuri.

GHIŢĂ *(încet)*: Da mai ţine-ţi gura, soro, că mă dai de ruşine.

FLORICA: Ce face?... te dau de ruşine?... Mă rog, verişoară, scăpat-am vro prostie de cînd am venit? Aşa-i că nu?... Apoi ce mă tot ciondăneşte degeaba monşerică?... Ba că grăiesc prea mult; ba că nu stau locului. Da ce! Doamne, iartă-mă! că doar nu-s par, să şed înfiptă... aşa...

GHIŢĂ *(încet)*: Da bontonu nu iartă...

FLORICA: Mări, ian dă-mi pace cu botosul d-tale, că mă pricep eu cum să mă port pe lume.

FLORICA

I

Ca să fii cucoană mare
Şi să placi la cavaleri,
E destul să fii în stare
De-a mînca zece averi
Pe cordeluţe,
Pe capeluţe,
Pe danteluţe
Lucrate-ajur,
Şi pe braţéle
Şi pe inele
Şi pe mantele
De satintur,
Şi pe manşonuri,
Şi pe bulionuri,
Şi pe jambonuri
De la Paris,
Pe orice mîncare
Cu preţ mai mare
Ce arătare
Îţi trece-n vis.

SĂTENII
(rîzînd)

Să fie aşa
Ha, ha, ha, ha!

ANICA şi GHIŢĂ

Îi zău aşa
Ha, ha, ha, ha!

FLORICA

II

Iar de vrei să fii plăcută
Şi madamă de bonton;

Curtizani să ai o sută...
E destul într-un salon:
Să treci măreață
Cu gura creață
Și îndrăzneață
Lîngă femei;
Dar totodată
Nevinovată,
Blîndă, plecată
Lîngă holtei.
Să critici tare,
În gura mare
Pe orișicare
Fi, chel orior!
Se detestable
Abominable
Ensiuportable
Parol d'onior!

SĂTENII

Să fie așa
Ha, ha, ha, ha!

GHIȚĂ și ANICA

Îi, zău, așa
Ha, ha, ha, ha!

(Sătenii cîte unul, unul ies prin fund.)

FLORICA: Uf! c-am răgușit... mi s-a uscat gîtița. Anicuță dragă, nu cumva ai ceva poame prin grădină, să mă răcoresc.

ANICA: Ba sînt, verișoară, de care ți-a plăcea... vrei să te duc?

FLORICA: Ce se potrivește! Nu te supăra că le-oi găsi eu singură... Am mai scuturat eu copaci în viața mea. *(Vrea să plece.)*

GHIȚĂ *(în parte, răsărind)*: He?... rău am făcut c-am adus-o cu mine.

ANICA: Încalte să meargă grădinaru cu d-ta... Marine... du-te cu cucoana Calipsica...

MARIN *(în parte)*: Iar Pisica!

FLORICA: Marine!... să-mi arăți unde-s gutăile, că mi-i poftă.

MARIN *(în parte)*: Iar poftă!...

FLORICA *(sărutînd pe Anica)*: Mașerică, a revuar cu plecăciune. *(Plecînd să iasă, zice lui Marin:)* Da vină azi, leneșule. Ian vezi-l că de-abia se urnește... Hăis ța, Tălășmane... ha, ha, ha, ha. *(Iese prin fund.)*

MARIN: Iaca vin, cucoană Pisică, vai de capu meu... *(Iese alergînd după Florica.)*

SCENA VII

GHIȚĂ și ANICA

GHIȚĂ *(în parte)*: Ne-au lăsat singuri!... Acum îi vreme de făcut un asalt inimei. *(Se apropie de Anica.)* Stai pe gînduri, verișoară?...

ANICA: Dar; te ferice am în gîndul meu că ai găsit o soție atît de frumușică și de... vioaie.

GHIȚĂ: În adevăr, Calipsica e destul de plăcută, și m-aș ferici eu însumi, dacă n-aș avea în sufletul meu o patimă care se mărește din zi în zi... O știi prea bine, iubită Anicuță. *(Vrea să-i ieie mîna.)*

ANICA: Vere Ghiță... văd că iar ai să începi cu declarațiile d-tale, și, drept să-ți spun... mă mir, zău, cum de nu te-ai săturat de ele de atîția ani, de cînd le tot spui de rost?

GHIȚĂ *(cu foc)*: Să mă satur de a iubi... cînd toată viața mea să razămă numai în dragostea ce mi-ai însuflat chiar din copilărie?... Crezi că se poate?...

ANICA: Auzi însuratul cum vorbește?... ha, ha, ha.

GHIȚĂ: Însurat, însurat... Cu adevărat am făcut nebunia de m-am însurat... dar pentru cine?...

din a cui poroncă?... din poronca ta, Anică, căci alt chip nu aveam ca să mă apropiu de tine.

Ah! iubită verișoară,
Pentr-un dor ce mă omoară
Am jertfit tot ce e mai bun:
Tinerețe-mbelșugate
Ș-a mea dulce libertate...

ANICA

Vere dragă, ești nebun,
Dorul rău e nălucire;
Că ai suflet cu simțire,
Vere, zău, mă îndoiesc.
De te-aș crede azi pe tine
Poate-ai rîde mîni de mine...

GHIȚĂ
(în genunchi)

Ah! mă crede, te iubesc!

ANICA: Ha, ha, ha... mă duc să-ți trimit o oglindă, vere Ghiță, ca să vezi cît îți șede de bine. *(Iese rîzînd și intră în pavilionul din dreapta.)*

GHIȚĂ *(sculîndu-se)*: Se vede c-am luat-o cam răpide și că s-a spăriat... Dovadă că-i e frică de mine!... dovadă că voi birui!... Bine c-am apucat a răzbate păn-aici prin viclenie... Anica mă crede însurat... lasă să creadă... Cu chipul acesta o fac de nu se sfiește nicicum de mine... și cu o minciună de ici, cu o minciună de cole, ajung frumos la capătul izbîndei... La război toate armele sînt bune.

Femeia-i ca apa ce curge la soare
Și până te-neacă, te-atrage mereu,
Ca paserea mică ce-i gata să zboare

Deși ea te cheamă prin cînticul său.
Dar fie cum este, sau cum se preface;
Ca paserea mică îți place ș-o vrei.
Ca apa vicleană asemenea-ți place
Că, deși te-neacă, mori în sînul ei!

(Caută în culisele din dreapta.) Pare că zăresc slujnica Anicăi. *(Scoțînd o pungă.)* Mă duc să-i șoptesc două vorbe la ureche... Să-mi pregătesc mînă de ajutor în cetatea dușmanului. *(Iese alergînd în dreapta.)*

SCENA VIII

FLORICA și MARIN (vin alergînd veseli din stînga),
ANICA (mai pe urmă, în balcon)

MARIN: Ha, ha, ha, ha! și, zău, Florico, nu mă-nșeli?... Tu ești Florica, nevăstuica mea?... Ha, ha, ha, mare poznă!

FLORICA *(mîncînd mere)*: Mai eu, Marine, n-am cum mai fi... Ți-am spus că toate cîte le-ai văzut să nu le crezi... Da bune mere!

MARIN: Care vra să zică, boieriu cel cu straie strimte?...

FLORICA: Cine?... cuconașu Ghiță?... Ha, ha, ha! *(Mușcînd un alt măr.)* Valeu! că acru-i! *(Rîd amîndoi cu hohot.)*

ANICA *(în parte, ieșind în balcon)*: Cine rîde așa în grădină?... verișoara cu Marin!...

MARIN: Ei! da ian spune-mi, mai spune, Florico... cuconașu Ghiță...

FLORICA: Se vede că i s-au aprins călcăile de mult după cuconița Anica, și pentru ca să se poată apropia de dumneei, o fost silit să-i toarne o minciună de cele gogonate...

ANICA *(în parte)*: O minciună!...

MARIN: Ialei!... și ce minciună?

FLORICA: Să vezi... Ieri dimineață o venit la Roman, la sameșu-n gazdă. Eu eram acolo, de făceam dulceți sămeșoaiei; cînd ce să mă trezesc?... că-mi propune să-i fiu soție, pe vro cîteva zile...

MARIN: Ce? ce?... și tu ai primit?

FLORICA: Iaca! ba n-oi primi, cînd îmi dă rochii de mătasă și capele și pantofi... Ba încă și 50 de galbeni pe deasupra.

ANICA *(în parte)*: Așa, vere Ghiță!... bine că ți-am aflat secretul. *(Intră în casă.)*

MARIN *(turburat)*: Și... ian spune-mi: de mult ești... nevasta lui?

FLORICA: Numai de două ceasuri... Da pune-ți în gînd, Mărinaș dragă, ce bucurie pe capul meu, cînd m-am trezit la Florinești, aici unde știam că te aflai și tu ca grădinar.

MARIN: Așa!... de aceea poate că nici m-ai cunoscut, cînd ai intrat în grădină... ba încă m-ai și țopîrlănit dinaintea oamenilor și a boierilor.

FLORICA: Iaca prostu!... dinaintea oamenilor era să-ți sar în gît?... ș-apoi ce ar fi zis cuconu Ghiță și cucoana Anica?

MARIN: Mări, că bine zici... dacă-s prost tot prost, uitasem că ești cucoană... Da ian spune-mi, Florico hăi... Florică?... mai dinioarea era grădina plină de oameni și nu se putea... dar acum... hei?... parcă sîntem numai noi amîndoi...

FLORICA: Ce vrei să-mi dai a înțelege, calindroiule?

MARIN: N-ai cerca să-mi sai puțintel în gît?...

FLORICA: Ba și-n cap, dacă vrei, Mărinaș dragă. *(Aleargă la Marin, care o rîdică în brațe ș-o sărută.)*

MARIN: Ura! și la anul cu bine...

(Ei joc împreună cîntînd.)

MARIN

Bine-i lîngă puiculiță!
Neică, neiculiță.

FLORICA

Bine-i lîngă cel bădiță,
Neică, neiculiță.

MARIN

Cînd îi puica drăguliță,
Neică, neiculiță.

FLORICA

Cînd îi puica drăguliță,
Neică, neiculiță.

MARIN

Dă-mi, Florică, o guriță,
Neică, neiculiță.

FLORICA

Dă-mi, Marine,-o garofiță,
Neică, neiculiță.

MARIN

Ș-eu ți-oi da o garofiță,
Neică, neiculiță.

FLORICA

Ș-eu ți-oi da a mea guriță,
Neică, neiculiță.

MARIN *(oprindu-se deodată serios)*: Ian stăi!

FLORICA: Ce-ai pățit?

MARIN *(luînd pe Florica de mînă, o duce deoparte)*: Singură ai venit în trăsură cu coconașu Ghiță?

FLORICA: Singură.

MARIN *(turburat)*: Florico?... Și nu ți-o cîntat moțpanu vro neică, neiculiță?...

FLORICA *(împingîndu-l)*: Iaca prostu! Ce-i trăsnește prin cap!...

(Încep amîndoi a rîde și se prind iar la joc.)

(Împreună.)

MARIN

Bine-i lîngă puiculiță!
Neică, neiculiță.
Cînd îi puica drăguliță,
Neică, neiculiță.
Dă-mi, Florică, o guriță,
Neică, neiculiță.
Ș-eu ți-oi da o garofiță,
Neică, neiculiță.

FLORICA

Bine-i lîngă cel bădiță,
Neică, neiculiță,
Cînd îi puica drăguliță,
Neică, neiculiță.
Dă-mi, Marine,-o garofiță,
Neică, neiculiță,
Ș-eu ți-oi da a mea guriță,
Neică, neiculiță.

(Anica iese pe pragul pavilionului. Florica o zărește și se oprește îndată de la joc, zicînd în parte: „Cuconița Anica!“ *și își ia iarăși aer de damă. Marin urmează a dănțui singur.)*

SCENA IX

FLORICA, MARIN, ANICA și, pe urmă, GHIȚĂ

FLORICA: Ce te-ai apucat, mojicule, de sai așa dinaintea mea?

MARIN *(în parte, jucînd mereu)*: Cui oare grăiește?

FLORICA: Ian privește-l cum țopăiește! *(Mergînd înaintea Anicăi.)* Verișoară dragă, nu cumva l-a lovit strechea pe grădinarul d-tale?

ANICA: Marine!... Marine...

MARIN *(oprindu-se)*: Aud?... *(În parte.)* Valeu! cuconița!...

ANICA: Du-te de vezi dacă-i pusă masa în odăile verișoarei...

MARIN: Unde?... colea-n stînga?

FLORICA: Da, dă, mișcă-te azi, degeratule! că mi s-au lungit urechile de foame.

MARIN: Iaca mă mișc, cucoană Pisică... *(În parte.)* Iar s-a cuconit Florica. *(Intră în pavilionul din stînga.)*

(Ghiță intră prin fund.)

ANICA *(în parte, zărind pe Ghiță)*: Iaca și Făt-Frumosu nostru!... Cum am să-l rîd acuș...

GHIȚĂ: Ale mele complimente, scumpă verișoară.

FLORICA: Da vino azi, monșerică, că mă usuc de urît în lipsa matale.

ANICA: Bine zice verișoara... De ce nu șezi lîngă... soția dumitale... care te iubește atît de mult!...

GHIȚĂ: Mă iertați, vă rog, dacă am lipsit. Am fost să privesc hora din sat. *(În parte.)* M-am pus la cale cu slujnica.

(Marin iese din pavilion.)

MARIN: Cuconiță... bucatele-s pe masă.

ANICA *(către Ghiță și Florica)*: Poftim.

GHIȚĂ *(apropiindu-se de Anica și dîndu-i brațul)*: Iubită verișoară, ți-am greșit ca un nebun mai dinioarea... Dă-mi voie, te rog, să viu mai tîrziu la d-ta, ca să mă tălmăcesc.

ANICA: Nu cere trebuința, verișorule.

MARIN *(apropiindu-se pe furiș de Florica, îi zice încet)*: Florico, ți-am văzut odăile, cole... *(Arată în stînga.)*

FLORICA *(încet lui Marin)*: Să vii după ce ne vom scula de la masă... *(Tare.)* Da deschide ușa, bre omule... măi, că încă așa lighioaie n-am văzut. Verișoară... să am pardon... *(Intră în pavilion.)*

GHIȚĂ *(mergînd cu Anica spre pavilion)*: Dragă verișoară, dacă m-ai cunoaște mai de aproape, n-ai avea nici o îndoială asupră-mi... crede...

ANICA: Eu să am îndoială... nicidecum, vere Ghiță.

GHIȚĂ: Ei, apoi, făgăduiește-mi că mă-i primi mai tîrziu în pavilionul matale!

ANICA: Vom videa mai pe urmă.

FLORICA *(arătîndu-se la ușă, cu gura plină)*: Ian lăsați vorba că se răcește borșul...

(Ghiță și Anica intră în pavilionul din stînga.)

MARIN *(singur)*: Mă...ă...ă!... că mari pozne o fost să mai văd pe lumea asta!... Florica șede la masă cu boierii și eu postesc la ușă!... ș-apoi vezi mă rog cum știe să se prefacă, de mă ia de ochi și mă sucește ca pe un fus!... Macar! dă, dacă o fost fată în curte!... ce să mă mai mir... Da ian să videm ce mai fac înuntru?... *(Caută pintre ușă.)* Mănîncă Florica sănătos... și bea, da bea...

SCENA X

MARIN (în ușă), MĂGDIAN (viind din fund, din stînga)

MĂGDIAN *(în parte, viind în scenă)*: Auzi, mă rog, minune!... să uit eu că azi e sărbătoarea Anicăi?...

MARIN *(în ușă)*: Înghite Agachi... gîl... gîl... gîl...

MĂGDIAN: Ha?... *(Zărind pe Marin.)* Marin!... Ce faci acolo, Marine?...

MARIN: D-ta ești, cucoane Măgdiene? Ia privesc la minunății.

MĂGDIAN: Ce privești?

MARIN: Uită-te de vezi.

MĂGDIAN *(căutînd pintre ușă)*: Ce comedie-i asta? Anica la masă cu un străin!... cine să fie?...

DUO

MĂGDIAN

Marine!

MARIN

Cucoane!

MĂGDIAN

Grăiește ...

MARIN
(în parte)

Ba zău?

MĂGDIAN

Cu cine-i Anica?

MARIN

Cu cine? ... știu eu?

MĂGDIAN

Ian caută bine,
Dragă Marine.

MARIN

Degeaba, geaba mai vrei să cat
Căci dimineață
C-o săculteață
Gura și ochii mi-ai astupat.

(Împreună.)

MĂGDIAN
(în parte)

Văzutu-mi-ai hoțul
Șiret și smerit
La pungi de parale
Cum s-a îndulcit.

MARIN
(în parte)

Dă, Doamne, dă, Doamne!
Acuș iar, acuș
Îl văd c-a să-mi vie
Drăguș la căuș.

MĂGDIAN

Marine!

MARIN

Cucoane!

MĂGDIAN
(arătînd o pungă)

Privește.

MARIN
(în parte, cu bucurie)

Valeu!

MĂGDIAN

Acum știi tu cine-i?

MARIN
(luînd punga)

Acum?... îl știu, zău.

MĂGDIAN

Spune, grăiește;
Spune, grăbește.

MARIN

El îi un hîtru din cei crestați
Ce-alung neveste

Și joacă feste,
Feste drăcoase, la cei bărbați.

(Împreună)

MĂGDIAN
(în parte)

Ce aud! de mînie,
Mă simt chiar turbat.
De-abia cu soție,
Să fiu înșălat!

MARIN
(în parte)

Trei merțe cu asta.
Îmi vine să sar,
Să joc ca nebunii
C-am prins un tatar.

MARIN *(auzind vuiet de scaune în pavilion)*: Îra! iaca se scol de la masă... Fugi, cucoane, să nu te vadă. Cît pentru mine, pe-aici mi-i drumu. *(Fuge prin fund în dreapta.)*

MĂGDIAN *(singur)*: Auzi!... Anica să petreacă cu un străin, în vreme ce eu îmi pisăz trupul calare, alergînd pe cîmpuri!... Cine ar fi crezut că... nici o lună nu-i macar de cînd ne-am cununat și... îi aud viind... mă duc să nu mă vadă... dar n-am să-i perd din ochi... *(Iese prin fund, în stînga.)* Auzi!... un hîtru!...

SCENA XI

ANICA, GHIȚĂ, FLORICA

ANICA *(ieșind din pavilion)*: Cu seara bună, verișoară... Vă las... că, la țară, noi ne culcăm de cu vreme... Noapte bună. *(Închide ușa pe dinafară cu cheia.)*

GHIȚĂ *(dinîntru)*: Verișoară, da ce faci?

ANICA: Vă închid în cuşcă ca pe nişte porumbaşi... să nu zburaţi la noapte.

GHIŢĂ: Ian lasă şaga, verişoară.

ANICA: Noapte bună... Ha, ha, ha... vere Ghiţă, te-ai prins singur în capcană!... A! te însori d-ta cu nevestele grădinarilor?... Te învoieşte de-acum cu Marin...

FLORICA *(dinîntru)*: Ha, ha, ha! cuconaşule, cînd te-ai videa în oglindă, ai bufni de rîs... tare eşti mucalit! Ha, ha, ha... Ce face?... Ba să nu te apropii, că te botez cu vin de Cotnari.

GHIŢĂ: Aşa?... ian aşteaptă...

ANICA *(în parte, mergînd spre pavilionul din dreapta)*: S-a întărtat vărul Ghiţă... Cînd ar şti Marin, mare haz aş mai face... *(Intră în pavilionul din dreapta.)*

(Se aude în pavilionul din stînga vuiet de alergături, de scaune şi de pahare stricate.)

GHIŢĂ: De-i scăpa de mine, vina mea să fie.

FLORICA: Ba, zău?... *(Iese în balcon.)* Ian ascultă, şezi binişor că sar în grădină. *(Se pleacă pe gratiile balconului.)*

GHIŢĂ *(ieşind în balcon)*: Parcă eu sînt nebun să te las. *(Vre s-o ieie în braţe.)*

(Se aude Marin cîntînd doina.)

FLORICA: Auzi?... Vine Marin... de nu te-i astîmpăra, strig foc!

(Se face noapte.)

SCENA XII

FLORICA şi GHIŢĂ (în balcon), MARIN

MARIN *(în parte)*: Florica mi-a zis pe sub apărătoare, ca să viu la ea după ce s-or scula de la masă... Iată-mă-s... Halal de tine, Marine. *(Merge de bate la uşa din stînga.)* Florico... Florico?...

FLORICA *(lui Ghiţă)*: Ţist...

MARIN: Florico... deschide că ţi-o venit bărbatul... Florico?... ţi-o venit sufletul... Ce, Doamne, iartă-mă, de nu răspunde?... Florico!... Se vede că o adormit!... Ei, apoi ce fac eu acum? Ha!... Mări să fac şi eu ca cuconu Măgdian... Amandea la scară. *(Merge de ia scara şi o apropie de balconul din stînga.)*

FLORICA: Ce vrea să facă?

GHIŢĂ: Ştiu eu?

FLORICA: Valeu!... Aduce scara!... Aşa-i c-am păţit-o?

GHIŢĂ: Nu te teme, că vom scăpa amîndoi.

FLORICA: Cum?

GHIŢĂ: Nu-ţi pasă... Du-te de te culcă şi fă-te că dormi.

FLORICA: Să horăiesc?

GHIŢĂ: Cît şepte.

FLORICA *(ieşind din balcon)*: M-am dus.

MARIN: Biata Florica!... A fi apucat-o somnul, gîndind la mine. Am s-o spariu prin somn... Hai, Marine, şi Doamne-ajută.

(În vreme ce Marin se suie pe o parte a scării, Ghiţă se coboară pe ceealaltă parte.)

GHIŢĂ *(în parte)*: Unul cînd se suie, altul se coboară. Parcă ne jucăm de-a scara mîţei. *(Sare jos.)*

MARIN *(suindu-se în balcon)*: Halal de tine, Marine! *(Intră înîntru.)*

SCENA XIII

GHIŢĂ [ANICA]

GHIŢĂ *(singur)*: Uf! iată-mă-s pe uscat!... A! verişoară, îmi făgăduieşti o întîlnire ş-apoi mă-nchizi cu cheia?... Poate că ai voit să mă cerci de-oi putea învinge toate împotrivirile, ca să ajung pănă la tine?... Hei, dragă Anicuţă, cu Ghiţă Făurin nici dracu nu poate să se lupte... Iată-mă-s scăpat dintr-o casă. Să videm acum de-oi pătrunde în ceealaltă. *(Cearcă la uşă.)* Uşa-i închisă pe dinîntru? Ian să cerc a-i da de ştire verişoarei că sînt sub ferestrele ei... Anica-i cam romantică şi-i plac serenadele... *(Merge de ie ghitara din boschet.)* Parcă zăream azi o ghitară în boschet... Iat-o... Să te văd, Ghiţă...

Ah, mă jur pe-a ta zîmbire,
Pe-al tău glas ceresc,
Ţie-n veci a mea simţire,
Ţie s-o jertfesc!
Vin' ca dulcea mîngîiere,
Scumpul meu odor,
Că de-o tainică durere
Eu suspin şi mor!

Nu se zăreşte încă nimic?... Ba iată o lumină la fereastră. Curagiu, Făurine, norocul se apropie.

Iată ceasul de-ntîlnire,
Ceasul mult dorit!
Luna, martur de iubire,
Tainic s-a ivit.
Vin' ca dulcea mîngîiere,
Înger de amor,
Că de-o tainică durere
Eu suspin şi mor!

Pare că zăresc o umbră pe perdele... Ea-i! Anica!... Ce aud... o ghitară în pavilion?... Verişoara m-a auzit şi vrea să-mi răspundă?... romanu-i gata!...

ANICA
(în pavilion)

Dulce-a vieţei fericire,
Gingaşul amor,
Trece ca o nălucire,
Ca flutur uşor.
Tu ce ai simţire vie,
Suflet plin de dor,
Prinde vesel în junie
Fluturul din zbor.

GHIȚĂ *(vesel)*: Să prind fluturul din zbor?... las pe mine... Da oare cum s-ajung păn'la flutur? Ha... cu scara! Să fac și eu ca Marin. *(Merge de ie scara și o așează lîngă balconul din dreapta.)*

SCENA XIV

GHIȚĂ, MĂGDIAN (viind din fund prin întunerec și mergînd spre pavilionul din dreapta)

MĂGDIAN: Un hîtru cu Anica!... Ei, nu mă pot liniști, și pace... îmi vîjie fel de fel de prepusuri prin cap... Mă duc să mă tălmăcesc cu Anica... Da unde să fie scara?... De abia văd prin întunerec... A! iat-o lîngă balcon... Bietu Marin, mi-a purtat de grijă!... Da de n-a fi Marin... ș-a fi domnișorul cela?... I!... m-am răcit... iute, Măgdiene. *(Aleargă de se suie pe scară.)*

(Măgdian se suie răpide pe o parte a scării, în vreme ce Ghiță se suie pe ceealaltă parte și se-ntîlnesc amîndoi în vîrf.)

MĂGDIAN
GHIȚĂ }: Cine-i acole?...Eu!

GHIȚĂ: Cine ești tu?

MĂGDIAN: Cine sînt eu?... Eu, da tu?

GHIȚĂ: Și eu tot eu. Ce cauți pe scară?

MĂGDIAN: Ce-ți pasă?... da tu ce cauți?

GHIȚĂ: Nu-ți pasă nici atîta.

MĂGDIAN: Ba-mi pasă.

GHIȚĂ: Ba nu-ți pasă.

MĂGDIAN: Ba-mi pasă, obraznicule.

GHIȚĂ: Ce-ai zis?... Ian poftim jos să ne tălmăcim!

MĂGDIAN: Coboară înainte, că te urmez.

GHIȚĂ *(scoborîndu-se iute)*: Iată că mă cobor. Vin că te aștept.

MĂGDIAN *(pășind peste balcon)*: Iaca vin! ține scara să nu cadă.

GHIȚĂ *(ținînd de scară)*: O țin, vino acum să-ți arăt eu!

MĂGDIAN *(din balcon)*: Dacă o ții, caută să n-o scapi... Cu seara bună, ha, ha, ha... *(Intră în pavilion.)*

GHIȚĂ *(furios)*: Cum?... ce fel?... ce vrea să zică?... Domnule!... a întrat la verișoara pe fereastră?... A fi vrun tălhar, căci altfel s-ar fi coborît să se tălmăcească. Un tălhar!... verișoara-i în primejdie!... *(Strigă în gura mare în fund:)* Tălharii! tălharii! săriți, oameni buni!... Tălharii!

SCENA XV

GHIȚĂ, SĂTENII (vin alergînd din fund, avînd torțe aprinse în mîni, coase, pari)

FINAL

(Împreună.)

GHIȚĂ

Tălharii, tălharii!
Săriți,
Cu coase, cu parii
Veniți!

SĂTENII

Tălharii, tălharii!
Sărim,
Cu coase, cu parii
Venim!

SCENA XVI

Cei dinainte, MĂGDIAN și ANICA (ies în balconul din dreapta), MARIN și FLORICA (se arată în balconul din stînga; truspatru au în mîni lumînări aprinse)

MĂGDIAN și ANICA

Ce este? tălharii!

SĂTENII

Sărim!

MARIN și FLORICA

Ce este? tălharii!

SĂTENII

Venim!

(Sătenii se apropie cu torțele de Ghiță. — Tablou.)

GHIȚĂ

Ce văd? Prezidentul cu Anica împreună!

ANICA

Ce văd? Ghiță, noaptea, suspinînd la lună!

FLORICA

Ce văd? monșerică!

MARIN
(în parte)

Hm! moțpan de soi
Umblă pe la case chiar ca un strigoi.

TOȚI

Ca un strigoi
Ha, ha, ha, ha!

GHIȚĂ
(Anicăi)

M-ai învins, Anico, dar nu mi-e rușine.

MARIN
(în parte)

Hm! nerușinatu!...

ANICA
(lui Ghiță)

Să știi de la mine
Că înșelătorii des sînt înșălați ...

MARIN

Ba, zău, cîteodată chiar și dișălați.

TOȚI

Și dișălați
Ha, ha, ha, ha!

GHIȚĂ
(închinîndu-se la Anica)

Fiți veseli ferice,
De-acum
Îmi caut eu cuminte
De drum.

SĂTENII și CEIALALȚI

Mergi vesel ferice
Pe drum
Și prinde la minte
De-acum.

(Sătenii se dau în lături și fac loc lui Ghiță, care se închină și pleacă spre fund.)

(Cortina cade.)

CRAI-NOU

PERSOANE

MOŞ CORBU, cimpoier bătrîn
BUJOR, căpitan de jandarmi
LEONAŞ, tînăr
ISPRAVNICUL
ANICA, orfană
DOCHIŢA, tînără ţărancă
FETE, FLĂCĂI DE MUNTE
JANDARMI

CRAI-NOU

OPERETĂ ÎN 1 ACT

(Teatrul reprezintă o privelişte de munţi pe care şerpuieşte o cărăruşă. În stînga, casa Dochiţei; în dreapta, orînda satului. Crai-nou se iveşte pe cer. Seara de vară.)

SCENA I

DOCHIŢA, FETE, FLĂCĂI (caută cu toţii la Crai-nou)

COR

Crai-nou ! Crai-nou ! Crai-nou !
La noi bine-ai venit.
Crai-nou ! Crai-nou ! Crai-nou !
Fă-mi dorul împlinit.

DOCHIŢA

Crai-nou ! vin' cu bine,
Cu bine te du ;
Dar jalea din mine
Să nu o laşi, nu.
Ci să-mi laşi o salbă
Cum o doresc eu,
Ş-o năframă albă
Pentru dragul meu.

COR

Crai-nou! Crai-nou! Crai-nou!
Etc. etc. etc.

DOCHIȚA

Dragul meu din munte
La oaste-a plecat
Și de mult pe frunte
Nu m-a sărutat.
Crai-nou, lîngă mine
Cobori tu de sus
Și-mi adă cu tine
Pe dragul meu dus.

COR

Crai-nou! Crai-nou! Crai-nou!
La noi bine-ai venit.
Crai-nou! Crai-nou! Crai-nou!
Fă-mi dorul împlinit.

(Se aude în munți un cimpoi și pe urmă glasul lui moș Corbu cîntînd doina. Fetele și flăcăii merg spre fund și caută pe drum.)

SCENA II

Cei dinainte, CORBU

CORBU
(în culise)

Frunză verde stejărel,
Cît îi omul tinerel
Bine-i, mări zău, de el!
Codru-n cale-i înverzește,
Romăncuța mi-l iubește
Și-n pept inima-i tot crește!

(Corbu se arată pe deal viind încet; el se oprește puțin de cîntă doina din cimpoi.)

TOȚI *(cu bucurie)*: Iaca moș Corbu cimpoieru!... Iaca moș Corbu!

DOCHIȚA: Iar o să ne facă să rîdem și să jucăm.

O FATĂ: Doamne, mare poznaș îi, cît îi de bătrîn.

DOCHIȚA: Și mare bun suflet de om îi.

CORBU

Omul dacă-mbătrînește
Drumu-n cale-i se lungește
Și pustiu-l năpădește.
Ochii văd, inima cere,
Ce folos că nu-i putere,
Nici țîrucă mîngîiere.

(Fetele și flăcăii merg înaintea Corbului și-l aduc în scenă.)

TOȚI: Bine-ai venit, moș Corbule... bine-ai venit.

CORBU: Bine v-am găsit, mîndrulițelor. Ian privește cît îs de... să le sorbi cu catrințe cu tot!... Ei, da ce mai faceți pe-aici?

DOCHIȚA: Ia! ducem doru, moș Corbule.

CORBU: De ce-ați ieșit cu toții la lună ca buraticii?

DOCHIȚA: Ne-am închinat la Crai-nou.

CORBU: Mare poznă și minune!... Ce are romînca a împărți cu craii?... Cît îi iesă un crăișor înainte, hait, m-am închinat cu plecăciune. Da, ian spuneți, ce ați mai cerut de la ist Crai-nou? salbe de mărgele? fote și inele? sau numai drăgostele, ha?... și drăgostele tot cu de-alde cei tineri? ha?...

DOCHIȚA: D-apoi cum? cu de-alde cei bătrîni?... că ei și-au trăit traiul...

CORBU: Și și-au păpat malaiul... ha, ha, ha! bine zici, Dochițo... vorba ceea: pomul dacă-mbătrînește, pune-i paie de-l pîrlește... Na! iaca păcatul, că mă luai cu vorba... adică năravul din fire nici că... Ian ascultați, feții mei... alergați degrabă în codru și vă luați tot pe urma mea, că-ți găsi un cuconaș ș-o cuconiță, rătăciți și obosiți ca vai de ei!... să-i aduceți aici.

TOȚI: Da cine-s, de unde-s?

CORBU: Nu-i treaba voastră... Hai! iute... să vă văd... dos la față și tupiluș prin năgăruș... vorba țiganului... Apucați pe la izvorul Șoimilor, că-ți da de ei, fără greș.

TOȚI: Haideți... haideți.

(Fetele și flăcăii ies cu toții: unii prin stînga, alții pe cărarea muntelui. Dochița și Corbu rămîn singuri.)

FETELE și FLĂCĂII
(ieșind)

Haideți, haideți, haideți
În codrul înverzit,
Haideți, haideți, haideți
În plaiul înflorit.

CORBU: Tu, Dochițo, rămîi că am să-ți spun o oarecică... Nu-i nime? Ascultă: cunoști pe domnul Leonaș, care-o ținut moșia de alăturea?

DOCHIȚA: Îl cunosc dar.

CORBU: Ei! se vede că i s-o aprins călcăile după fata ispravnicului, și fiindcă vodă vrea și Hîncu ba... O furat fata, ca mai bine.

DOCHIȚA: Ialei!

CORBU: Îi întîlnii chiar acu, rătăciți prin codru, nemîncați și nebăuți de două zile. Sărmanii, să-i vezi, ți-i mai mare mila... Cuconița mai ales... îi prăpădită moartă, na! Ce să zici?... oameni gingași... boieri... n-au cum putea răbda la foame și la osteneală, ca noi iști de la țară... Știi ce, Dochițo? hai să-i ascundem noi doi... așîș să nu-i găsască nici dracu.

DOCHIȚA: Da, îi cată?

CORBU: Dracu? ba mai rău... Ispravnicu!... îi cată ca iarba de leac. Astă-noapte el o mas peste deal, cu o ceată de slujitori de cei noi, de jandari, și are de gînd să hăituiască toți munții. Ai înțeles acum, Dochițo?... Trebuie să ne facem munte și punte și să-i venim de hac ispravnicului, că, Doamne, mare dragu-mi-i... ca sarea-n ochi.

DOCHIȚA: Bine, moș Corbule... las' pe noi, dacă-i așa treaba.

CORBU: Să trăiești, fata mea. Te-aș săruta, dar mă tem să nu te-apuce friguri... Ian taci... parcă vin flăcăii.

SCENA III

CORBU, DOCHIȚA, LEONAȘ, ANICA, FETE, FLĂCĂI
(Flăcăii aduc pe Anica leșinată pe un pat de crengi.)

FETELE

Ce tainică-ntîmplare.

FLĂCĂII

Îi vro cucoană mare.

FETELE

Vezi cum a leșinat?

FLĂCĂII

A dat de vrun păcat.

TOȚI

Haideți s-o ajutăm,
De moarte s-o scăpăm.

LEONAȘ

Anico, Anico! ah vină-n simțire,
Căci sufletu-mi geme de crudă măhnire;
Anico, Anico! fă-ți milă de mine,
Răspunde-mi, iubito, căci mor lîngă tine!
O! Doamne preasfinte!
L-a mea rugăminte

Fii îndurător.
Din cer ne privește
O! Doamne! păzește
Al nostru amor.

COR

O! Doamne preasfinte!
L-a sa rugăminte
Fii îndurător.
Din cer îi privește,
O Doamne, păzește
Iubirile lor.

ANICA
(trezindu-se)

Ah! unde m-aflu?

LEONAȘ
(către ceialalți)

Vă dați într-o parte.

ANICA
(cu spaimă)

Ce vis plin de groază!... Departe, departe...
Dușmanii m-alungă, pun mîna pe mine...
Ah! dragul meu unde-i?...

LEONAȘ

Eu sînt lîngă tine.

ANICA
(aruncîndu-se cu bucurie în brațele lui Leonaș)

O! fericire!
Dulce simțire!
Din rătăcire

Eu mă deștept.
Ceru-mi zîmbește,
Inima-mi crește
Și înflorește
Vesel în pept.

ANICA și LEONAȘ

Ceru-mi zîmbește,
Inima-mi crește
Și înflorește
Vesel în pept.

ANICA

Voi, soarte rele,
Viscole grele
A vieței mele,
Periți în vînt.
Cerul păzește,
El ocrotește
Cine iubește
Păn' la mormînt.

ANICA și LEONAȘ

Cerul păzește,
El ocrotește
Cine iubește
Păn' la mormînt.

(Se aude în munți o trîmbiță militară.)

TOȚI

Ce sunet s-aude?

ANICA și LEONAȘ

O! presimțiri mult crude!
Jandarmii ne alung.

CORBU și DOCHIȚA

Jandarii vă ajung ...

FETELE și FLĂCĂII
(întorcîndu-se din fund)

O ceată de soldați
Spre noi vin înarmați.

LEONAȘ
(către Corbu)

Pe noi ei ne caută!

CORBU

N-ai grijă cu mine.
Hai de te ascunde, deși-i cam rușine;
Dochițo, tu, dragă, ești mai pricepută ...
Ie pe cuconița ș-o fă nevăzută ...

COR GENERAL

ANICA și LEONAȘ
(în fața scenei)

O! Doamne preasfinte!
L-a mea rugăminte
Fii îndurător.
Din cer ne privește,
O! Doamne, păzește
Al nostru amor!

CORBU și DOCHIȚA

O! Doamne preasfinte!
L-a lor rugăminte
Fii îndurător.
Din cer îi privește,
O! Doamne, păzește
Iubirile lor!

FETELE și FLĂCĂII
(înșirați pe cărarea muntelui)

Pe plaiul din munte
Ostașii de frunte
Aici se cobor;
Hai toți cu grăbire
Spre buna sosire
Înaintea lor.

BUJOR și JANDARMII
(ivindu-se pe deal și viind în marș)

Pe plaiul din munte
Ostași noi de frunte
Marș grabnic, ușor,
Marș vesel, cu toții
Să prindem și hoții
Și mîndrele lor.

(Dochița și Anica intră în casa din stînga. Corbu și Leonaș se furișează sub munte și ies prin stînga. Bujor și jandarmii se cobor în scenă întovărășiți de fete și de flăcăi.)

SCENA IV

BUJOR, JANDARMI, FETE, FLĂCĂI

BUJOR

Iată-mă-s în sfîrșit la locul de iubire
În care am simțit a dragostei simțire,
Mîndruțe, dulci surori de-a mea copilărie!
Flăcăi, prietini vechi, vă văd cu bucurie;
Dar unde-i draga mea? ... Dochița mîndrulița.

TOȚI
(chemînd prin munți)

Dochițo, fa Dochiță ... Dochițo, fa Dochiță!

SCENA V

Cei dinainte, DOCHIȚA (ieșind din casa ei)

DOCHIȚA: Cine mă cheamă?

TOȚI: Bujor... o venit Bujor...

DOCHIȚA *(văzînd pe Bujor, se aruncă veselă în brațele lui)*: Bujor!

BUJOR: Dochițo!

DOCHIȚA

Ah! ce dulce fericire
Dup-o lungă despărțire
Simt acum în peptul meu!

BUJOR

(cu dragoste)

D-apoi eu! d-apoi eu!

DOCHIȚA

Ian să te privesc mai bine
Ce frumos mîndiru-ți vine!
Parcă ești un pui de zmeu.

BUJOR

Cred și eu, cred și eu.
(Răsucindu-și musteața.)
De cînd am intrat la oaste,
Multe fete zac pe coaste,
Zac mereu de dorul meu...

DOCHIȚA

D-apoi eu, d-apoi eu!

BUJOR

De cînd port arma iubită
Pentru țara mea slăvită
M-am făcut chiar pui de zmeu.

DOCHIȚA

Cred și eu, cred și eu.

BUJOR și DOCHIȚA

Ah! de-acum în fericire
Dup-o lungă despărțire
Ne-om iubi, iubi mereu,
Tu și eu, tu și eu.

BUJOR *(cătră ceialalți)*: Hora, măi, de bună sosire. Să se ducă vestea peste nouă mări și țări.

(Jandarmii, fetele și flăcăii se prind la horă.)

JANDARMII

De cînd am intrat la oaste...
Etc. etc. etc.

FETELE

Cred și eu, cred și eu.

JANDARMII

De cînd port arma iubită etc.

FETELE

Cred și eu, cred și eu.

SCENA VI

Cei dinainte, ISPRAVNICUL (alergînd spăriat pe cărare și tot căutînd cu spaimă înapoi)

ISPRAVNICUL *(strigînd pe deal)*: Bujor... Jandarmi... săriți... nu mă lăsați.

BUJOR: Ispravnicu!... ce-o pățit?

ISPRAVNICUL

(viind iute pe scenă, tremurînd)

La arme! la arme! săriți! ajutor!

TOȚI

Ce este? Ce este?

ISPRAVNICUL

Ah! tremur și mor!
(Către jandarmi.)
Pe urmele voastre viind cole-n vale,
Din codru deodată-mi iesă în cale
Două matahale!

TOȚI

Două matahale!

ISPRAVNICUL

O mînă-mi apasă căciula pe nas.
Și groaznic deodată-mi zice un glas:
„Ispravnice, moartea te paște la soare,
Fugi iute acasă de șezi la răcoare.“
Vai! cad de picioare.

TOȚI

Ce să fie oare?

BUJOR *(în parte)*: El trebuie să fie... hoțul după care ne-am luat de două zile... *(Către jandarmi.)* Copii, gătiți-vă armele și veniți să hăituim codrul... Dochițo... fii fără nici o grijă, că mă-ntorc îndată.

DOCHIȚA: Sărman, bietu cuconu Leonaș!

BUJOR: În stîn...ga... marș înainte... marș.

COR GENERAL

BUJOR și JANDARMII

Prin codri, pe munte,
Ostași noi de frunte

Marș grabnic, ușor.
Marș vesel cu toții
Să prindem și hoții
Și gazdele lor.

ISPRAVNICUL

Prin codri, pe munte,
Jandarmi voi de frunte,
Marș grabnic, ușor.
Vă duceți cu toții
Să prindeți și hoții
Ș-averile lor.

DOCHIȚA, FLĂCĂII și FETELE

Prin codri, pe munte
Ostașii de frunte
Se duc de la noi,
Să lupte cu hoții;
Dă, Doamne, cu toții
Să vie-napoi.

(Jandarmii se suie pe cărarea muntelui și ies cîntînd prin stînga. Flăcăii și fetele ies prin dreapta.)

SCENA VII

ISPRAVNICUL, DOCHIȚA

ISPRAVNICUL *(viind în scenă, din fund)*: *Kirie eleison!* c-am scăpat... da frică mi-o fost... bre... bre, bre! dacă-s eu cap de prost să rămîn în urma jandarmilor.

DOCHIȚA *(viind din fund)*: Doamne, mare mîndru-i Bujoru meu. Îra! eu am uitat pe biata cuconiță... mă duc...

ISPRAVNICUL: O romancă! Ian să-i fac dopros... Copilo... n-auzi? copilo...

DOCHIȚA *(oprindu-se la ușa ei)*: Pe mine mă chemi?

ISPRAVNICUL *(apropiindu-se de Dochița și căutînd la ea de aproape)*: D-apoi pe cine, pe mine? Doar nu-s... *(În parte.)* Măi, că frumușică țărăncuță...

DOCHIȚA: Ce poftești?

ISPRAVNICUL: Ce poftesc?... hîm... *(În parte.)* Apoi dă... *(Tare.)* Ian spune-mi, copilo dragă, n-ai zărit cumva pe aici vrun domnișor și vro duducă?... așa știi... cam...

DOCHIȚA *(în parte)*: Degrabă ți-a fi, ispravnice... *(Tare.)* Nu, cucoane, nu... da unde... că doar duducele și domnișorii nu răsar ca bozul prin satul nostru.

ISPRAVNICUL *(căutînd de aproape la Dochița)*: Așa să trăiești?

DOCHIȚA *(rîzînd)*: Da ce te uiți așa la mine?... parc-ai avea orbul găinilor?

ISPRAVNICUL: Mi-am prăpădit ochelarii în fuga cea de dinioare... că nu știi ce-am pățit, fa... cum te cheamă?

DOCHIȚA: Dochița.

ISPRAVNICUL: Fa Pachițo... veneam pe potică singur în urma jandarmilor și gîndeam la nepoata mea, la Anica... *(Plîngînd.)* Anica... un bujor de fată, pe care am crescut-o cu o mulțime de cheltuială ca s-o dau după Coșcodan, ficiorul lui banu Paragină... o cunoști, fa Tarsițo?

DOCHIȚA: Dochița... nu Tarsița.

ISPRAVNICUL: Ei... și mi-o furat-o de la ochi un pușchi... un Leonaș... îl cunoști, fa Locsițo?

DOCHIȚA: Dochița, Dochița...

ISPRAVNICUL: Acu... nepoata ca nepoata; dar altă bazaconie!... în ziua cînd au spălat putina Anica cu Leonaș, am găsit lada sămișiei deschisă; broasca stricată și înuntru 40.000 lei... lipsă. Se-nțelege că tot Leonaș o furat și banii haznelei, pentru ca să aibă ce mînca cu Anica... *(Plîngînd.)* Văzut-ai vreun ispravnic mai măhnit decît mine, fa Prohirițo?

DOCHIȚA *(mînioasă)*: Haide.... acu-s și Prohiriță. *(Tare.)* Dochița... Dochița, auzitu-m-ai?

ISPRAVNICUL: Dar, dar... m-am greșit; așa-s de amețit... și cum îți spuneam, dragă Pachițo... am luat îndată vro cîțiva jandarmi cu mine, mi-am pus pistoalele și iartaganul la brîu, și m-am luat cît cole, cît cole pe urmele fugarilor.. . De două zile acum de cînd îi urmăresc ca copoii...

DOCHIȚA: Se vede că ai miros bun!

ISPRAVNICUL: Strașnic, Zoițo... știi? eu cînd mă duc la vînat, nici nu mai ieu prepelicar cu mine... Ș-așa cum îți spuneam mai dinioare... cum mă urcam singur pe potică... *Kirie eleison*!... îmi iesă deodată înainte două matahale cît... *(căutînd împrejur)* cît tine, Tarsiță... ba ceva mai mărișoare...

DOCHIȚA *(în parte)*: Auzi vorbă!

ISPRAVNICUL: Una sămăna a fi țăran de la munte... cam bătrîn... și mi se pare c-avea ș-un cimpoi; iar ceealaltă matahală avea o pălărie largă, dată pe ochi și o manta lungă neagră... Cum le-am văzut, mi-o sărit inima din loc ș-am încremenit!... Atunci... cea cu manta neagră... o întins mîna spre mine și mi-o înfundat căciula pe nas... eu tăceam chitic... și deodată un glas ca din ceea lume mi-o zis așa. *(Cîntă:)*

„Ispravnice! moartea te paște la soare;
Fugi iute acasă de șezi la răcoare ..."
(Scăpătîndu-se de picioare.)
Vai! cad de picioare!
Iar cad de picioare ...

DOCHIȚA: Iaca pozna, că se prăbușește...

ISPRAVNICUL: Nu mă lăsa, Locsițo, că mă duc... mă duc... *(Tremurînd.)*

DOCHIȚA *(sprijinindu-l)*: Da ține-ți firea, cucoane, că doar ești bărbat, și ți-i sînul plin de arme...

ISPRAVNICUL: Oare? așa să fie?... Doamne, tare-mi placi, fa Zoițo.

DOCHIȚA: Ț-oi fi plăcînd că-i lumea ră.

ISPRAVNICUL: Lumea ca lumea, dar tu m-ai fermecat, de la roate... *(Cu glas slab.)* Vin de întră la mine fată-n casă.

DOCHIȚA: O înviet mortu. *(Tare.)* Șterge-te pe gură, boieriule...

ISPRAVNICUL *(ștergîndu-se cu mînica)*: Da de ce?... Ha... așa vine vorba? ha, ha, ha!... *(Serios.)* Dar să lăsăm șaga... ascultă:

ISPRAVNICUL

Fa Dochițo, puică albă,
Vin cu mine să-ți dau salbă.

DOCHIȚA

Ba nu, nu; ba nu, nu vreu
Că-mi e drag Bujorul meu.

ISPRAVNICUL

Ț-oi da salbă de mărgele,
Și paftale, și inele.

DOCHIȚA

Baiu; marfa de la voi
Nu se trece pe la noi.

(Împreună.)

ISPRAVNICUL

Ei!
Nu vrei?
Îți poroncesc dar apoi.

DOCHIȚA

Dor
De zor
Nu cunoaștem pe la noi.

ISPRAVNICUL

Pentru tine le fac toate
Ș-apoi zici că nu se poate?

DOCHIȚA

Geaba vii, geaba te duci
Numai rupi niște papuci.

ISPRAVNICUL

Sau nu-s gingaș la privire?
Sau nu-s vrednic de iubire?

DOCHIȚA

Ba ești mîndru, de diochi
Și-mi ești drag ... ca sarea-n ochi.

(Împreună.)

ISPRAVNICUL

Ei!
Nu vrei?
Îți poroncesc dar apoi.

DOCHIȚA

Dor
De zor
Nu cunoaștem pe la noi.

(În vremea acestui duo, Leonaș se arată în fund, învălit cu manta neagră, și caută cu luare-aminte împrejurul lui. La sfîrșitul scenei, el se apropie de ispravnic; îl apucă de mînă și, în vreme ce acesta se trage înapoi tremurînd, îi cîntă următoarele:)

LEONAȘ

Ispravnice, moartea te paște la soare,
Fugi iute acasă de șezi la răcoare.

ISPRAVNICUL

(spăriat)

Iar cad de picioare ...

LEONAȘ

Mergi la închisoare.

(Leonaș împinge pe ispravnic în orîndă și-l închide pe dinafară.)

SCENA VIII

LEONAȘ, DOCHIȚA

LEONAȘ: Ha, ha, ha! bietul ispravnic!... am să-l bag în friguri.

DOCHIȚA: Da ce?... poate tot d-ta l-ai spăriat și în pădure?

LEONAȘ: Tot... cînd m-am depărtat de aici cu moș Corbu, mai dinioare, l-am întîlnit pe potică și... ha, ha, ha... l-oi învăța eu să ne alunge cu potera ca pe niște hoți.

DOCHIȚA: D-apoi nu știi?... el zice c-ai furat din sămișie mii de mii de lei?

LEONAȘ: Eu? O nebunit ghiuju...

DOCHIȚA: Așa mi s-o părut și mie... îi lipsește o doagă...

LEONAȘ: Lasă-l dracului... spune-mi de Anica... unde-i? ce face?

DOCHIȚA *(arată casa ei)*: Aici. Am schimbat-o în straie de-a noastre și cînd ai videa-o... parcă-i o porumbiță...

LEONAȘ: Du-te degrabă de-o adă aici.

DOCHIȚA: Da bine... nu te temi de jandarmi c-o vor găsi?

LEONAȘ: Nu... mă găsam pe stînca Șoimilor, cînd am zărit jandarmii pe plai hăituind poticele. Am lăsat pe moș Corbu ca să-i înșele să-mi peardă urma și eu am alergat degrabă aici să ieu pe Anica și să fugim...

DOCHIȚA: Dumnezeu să v-agiute!... *(Deschizînd ușa casei.)* Cuconiță, cuconiță, vină degrabă afară!

SCENA IX

LEONAȘ, DOCHIȚA, ANICA (îmbrăcată ca la munte)

ANICA: Ce-i?... Tu ești, Leonaș? Bine c-ai venit, că tare eram îngrijită...

LEONAȘ: Draga mea Anicuță!... *(Privind-o.)* Ian să te privesc în hainele aiste... Așa țărance mai vin de-acasă... să ai șepte sate pline.

ANICA: De cînd m-am îmbrăcat țărănește, parcă nu mai am așa frică de moșul meu... și, zău, mai că aș vrea să rămîn tot așa cît oi trăi.

În aceste haine simple, viața-i dulce și plăcută.
Și sub ele inimoara simte lin tainicu-i dor.
Cît aș vrea aici, la munte, ca țărancă neștiută,
Lîngă tine să gust pace și trai dulce de amor!

I

Copilița de la munte
Poartă două stele-n frunte;
Ș-al ei suflet vesel, lin,
E ca cerul blînd senin.
Căprioară sprintenică,
Păsăruică frumușică,
Pasul ei e zburător,
Glasul ei încîntător.

II

Cine-o vede prin pădure
Cu-ochișori ca două mure
O privește-oftînd de dor
Ș-o urmează-n al ei zbor;
Dar ea trece pe potică
Cîntînd vesel fără frică
Și pe munte și pe plai
Ea trăiește ca în rai.

(Se aude în munți glasuri multe de oameni.)

DOCHIȚA: Iaca jandarmii se-ntorc înapoi... Fugi cuconașule.

LEONAȘ: Ei! nici c-oi să scap de dînșii... Anico, întră degrabă în casă și te ascunde bine... Eu mă duc iar pe stînca Șoimilor... Dochițo, să spui lui moș Corbu să-mi deie de știre cînd oi putea veni aici fără primejdie... Să cînte din cimpoi că eu m-oi lua după glasul lui... *(Iesă prin stînga. Dochița și Anica întră în casă.)*

SCENA X

CORBU, BUJOR, JANDARMI și, pe urmă, ISPRAVNICUL

(Jandarmii aduc pe moș Corbu între puști.)

CORBU: Da dați-mi bună pace, oameni buni, că n-am făcut nimic.

BUJOR: Marș înainte... și nu crîcni...

CORBU: D-apoi bine, Bujoraș dragă, nu mă cunoști?... moș Corbu...

BUJOR: Cînd îi la slujbă, nu cunosc pe nime.

(Vin în scenă.)

CORBU: Apoi dă, nu-s păcate aiste? nu-s belele pe capu omului? Ce-am făcut?...

BUJOR: Ce-ai făcut? Hoț bătrîn! Ne-ai purtat cu minciuni pe toate poticile.

CORBU: Iaca vorbă!... da nu m-ați luat d-voastră din mijlocul drumului, ca să vă fiu călăuz prin codri?

BUJOR: Așa... și cînd noi vroiam să facem hoisa, ne sfătuiai să luăm ceala, pentru ca să nu putem da de urma tălharilor care o furat banii sămișiei...

CORBU: Haida... eu?... da ce am eu a împărți cu tălharii?

BUJOR: Mai știi ce?... poate că banii cei furați?

CORBU: Ian ascultă, măi băiete... nu mai zice una ca asta, că, pe bătrînețele mele!... cît ești de jandar, îți stric cimpoiul de cap... auzi?... un copil de ieri să mă batjocorească de la ochi!...

BUJOR *(către jandarmi)*: Țineți-l bine, să nu scape șoldanul...

CORBU: Sărmane cărăbuș, pe ce mîni încăpuși!... am ajuns chiar liude pintre călărași.

SCENA XI

Cei dinainte, ISPRAVNICUL (deschizînd încet un oblon de la fereastră și scoțînd capul cu frică)

ISPRAVNICUL: Parcă-mi aud jandarmii. Domnule Bujor... cu cine te sfădești acole?

BUJOR: Cu moș Corbu.

ISPRAVNICUL: Care-i acel moș Corbu? să-l văd și eu...

BUJOR *(arătînd pe Corbu)*: Iată-l.

ISPRAVNICUL: Pei drace!... Aista-i una din matahalele din pădure. *(Închide fereastra iute.)*

CORBU *(în parte)*: M-o cunoscut... slut la Prut!...

BUJOR *(la ușa cîrcimei)*: Domnule ispravnic... Domnule... ieși afară de hotărăște ce să facem cu moșneagu!

ISPRAVNICUL *(la fereastră)*: Legatu-i?

BUJOR: N-ai nici o frică...

ISPRAVNICUL: Apoi deschide-mi ușa, că nu știu cine m-o închis înuntru... din greșală...

BUJOR *(în parte, deschizînd ușa)*: Așa ispravnic îi bun de tors la fuioare ca babele.

ISPRAVNICUL *(ieșind)*: Ha, ha! măi badeo, mi-ai căzut la mînă acu? Te-oi învăța eu să sparii ispravnicii prin codri.

CORBU: Eu, cucoane!... ba mă ferească Dumnezeu!... căci vorba ceea: nici să zăresc drac, nici cruce să-mi fac.

ISPRAVNICUL: Bine, bine... îi videa tu pe dracu acuș... Răspunde: cum te cheamă?

CORBU: Cum mă cheamă?... d-apoi cum să mă cheme? pe nume.

ISPRAVNICUL: Iaca prostu! Da cum ți-i numele?

CORBU: Vasile Corbu, mînca-ț-aș ochii... *(în parte)* ș-ai rămînea orb.

ISPRAVNICUL: Vasile Corbu?... Și ce ești tu?

CORBU: Ce să fiu?... Om pămîntean.

ISPRAVNICUL: Tronc! știu că nu ești coborît din lună.

CORBU: Din lună?... mă ferească Dumnezeu!... Neam de neamu meu...

ISPRAVNICUL: Taci din gură... Cu cine erai mai dinioare în codru, cînd m-ai întîlnit?

CORBU: Cu cine? *(În parte.)* Ce minciună să-i cîrpesc?... *(Tare.)* Cu un negustor de la Galați.

ISPRAVNICUL: Minciuni spui... că erai cu un tălhar.

CORBU *(în parte)*: Vrabia malai visează. *(Tare.)* Apoi dă, știu eu? tălhar a fi?... Eu nu-s ispravnic să cunosc...

ISPRAVNICUL: Taci din gură... unde l-ai ascuns? Unde l-ai mistuit?

CORBU: Să-l mistuiesc?... că doar nu l-am mîncat. Slavă Domnului, neam de neamu meu...

ISPRAVNICUL *(în parte)*: Șiret țăran! *(Tare.)* Ian ascultă, măi badeo... nu-mi umbla cu mîța-n sac, și-mi răspunde curat cum te-ntreb, c-apoi îți găsești Bacău cu mine.

CORBU: Cum îi vrea d-ta, cucoane; cică vorba ceea: arțagu își găsește pîrțagu.

ISPRAVNICUL *(mînios)*: Nu-i vorba de pîrțag, mojicule... spune unde-ai ascuns tălharul, că de nu... te-ntind jos și te fac chisăliță de bătaie.

CORBU: Da de ce să mă bați, cucoane?... la vîrsta mea... om bătrîn, n-a fi păcat de Dumnezeu?

ISPRAVNICUL: Nu lungi vorba și răspunde la ce te-ntreb, azi.

CORBU: Ei! vorbă lungă, sărăcie-n pungă... bate-mă... schingiuiește-mă... tot am să mor odată... Nu știu nimic... mai mult vrei?

ISPRAVNICUL *(către jandarmi)*: Umflați-l și-l puneți jos...

BUJOR *(încet ispravnicului)*: Degeaba umbli, cucoane, să-l sparii cu bătaia... o muri și n-o mărturisi nimică... așa-i românu.

ISPRAVNICUL: Apoi cum să facem ca să aflăm adevărul?...

BUJOR: Decît îi da de bătut, mai bine dă-i de băut.

ISPRAVNICUL: Bine zici. *(Vorbesc încet împreună.)*

CORBU *(între jandarmi)*: Să dați seamă lui Dumnezeu... că așa batjocură n-am pățit de cînd sînt... dă... bateți-mă, zdrobiți-mă, faceți-mă fărîmi... să vă văd cît sînteți de voinici... dar... din gura mea nu-ți scoate alta decît blăstămuri; și să știți de la Corbu bătrînul, că blăstămul de la săraci nu cade pe copaci...

(Jandarmii îl apuc și vreu ca să-l puie jos.)

ISPRAVNICUL *(lui Bujor)*: Să mi-l faci cuc. *(Către jandarmi.)* Stați... moș Corbu-i nevinovat.

CORBU *(cu mirare)*: Oare?

ISPRAVNICUL: Un om ca dînsul, cu părul alb, nu poate fi gazdă de tălhari... Moș Corbule... Ce-o fost s-o trecut.

CORBU *(în parte)*: Iaca, iaca, iaca!...

ISPRAVNICUL: Hai să cinstim cu toții împreună, ca să rămînem fără bănuială... Aduceți vin din cîrcimă.

CORBU *(în parte)*: S-o schimbat boieriu! mari sînt minunile tale, Doamne!

(În vremea aceasta jandarmii aduc cîteva garafe cu vin și pahare din cîrcimă.)

BUJOR: Iaca toiagul bătrînețelor... ține, moș Corbule, și înghite Agachi de-acum.

ISPRAVNICUL: Ei! beți și vă veseliți de-acum, copii, că eu mă duc să mă odihnesc puțin... Moș Corbule, să te văd... care pe care... cei bătrîni pe cei tineri, sau cei tineri...

CORBU: Ba tot cei bătrîni rîdică nevoia... las'pe mine c-am să ți-i pui în cofă, cum om deșerta-o de vin.

ISPRAVNICUL *(lui Bujor)*: Cată de află tot... *(Tare.)* Chef bun. *(Întră în cîrcimă.)*

SCENA XII

CORBU, BUJOR, JANDARMI (toți împregiurul mesei)

BUJOR: Dați-i cep, băieți. *(Arătînd garafa.)* Moș Corbule?...

CORBU *(întinzînd paharul în care Bujor varsă vin)*:
Eu!

BUJOR
(închinînd)

Moș Corbu, să trăiești
Așa precum dorești!

CORBU

Voinice, mulțămim,
Să bem și să trăim,
Că vinu-i pentru noi
Și nu e pentru boi.
(Beu cu toții.)

TOȚI: Vivat!

BUJOR

I

Să trăiască vinul,
Vinul și pelinul,
Cît îi el de bun,
Te face nebun,
Că mereu te-ncîntă
Cînd frumos el cîntă
Gîl, gîl, gîl, gîl, gîl,
Gîl, gîl, gîl, gîl, gîl.

TOȚI

Să trăiască vinul
Etc. etc. etc.

BUJOR

Așa că-i bunișor
De-ți trece chiar de dor? ...

CORBU

Ba, zău, bun, bunicel,
Să bei mereu din el,
Căci gura-i chiar un iad,
Cît bea, tot zice ad!
(Beu iar.)

BUJOR

II

Vinu-nsuflețește,
Pelinu-ndulcește
Pe bietul român
Cît e de bătrîn!
Și mereu l-încîntă
Cînd frumos îi cîntă
Gîl, gîl, gîl, gîl, gîl,
Gîl, gîl, gîl, gîl, gîl.

TOȚI

Vinu-nsuflețește
Etc. etc.

TOȚI: Vivat!
CORBU *(vesel)*: Încă o dușcă, Bujoraș dragă...
BUJOR: Și cele multe înainte. *(În parte)* Începe-a prinde prepelița de coadă.

CORBU
(bînd)

Parcă mă simt întinerit ...
Inima-mi, zău, s-a încălzit,
Și-mi vine să vă cînt un cîntic bătrînesc,
Un cîntic vitejesc,
Pe care eu îl știu chiar de la bunul meu,
Care bun îl știa de la străbunul său.

TOȚI

Cîntă, noi te așteptăm
Și pahare-ți închinăm.

CORBU

Pe cînd strămoșii cei bătrîni
Aveau război cu mulți păgîni,
Ei se duceau cîntînd ist cîntic voinicesc,
Ist cîntic românesc.
Și, zău, la glasul lor, păgînii tremura!
Păgînii tremura, cînd ei cînta așa:

TOȚI

Cîntă, noi te ascultăm
Și ca ei vrem să cîntăm.

CORBU

I

Român verde ca stejarul
Rîd de dușmani și de moarte.
Să-mi trăiască harmasarul,
Și prin glonți să mă tot poarte.
Sai, voinice, și nechează
Ager, falnic ca un zmeu,
Căci am inimă vitează
Și nădejde-n Dumnezeu.

TOȚI

Sai, voinice, și nechează etc. etc.

TOȚI: Ura!

CORBU

II

Cît mi-a sta mîna voinică,
Pe-a mea armă războiască,
N-aibă grijă de nimică
Țara mea cea românească!
Sai, voinice, și nechează etc. etc.

TOȚI

Sai, voinice, și nechează etc. etc.

TOȚI: Ura! Ura!

CORBU

III

Cu-al meu suflet, cu-a mea pală,
Cu-al meu șoim albit de spume,
În dușmani om da năvală
De s-a duce vestea-n lume!
Sai, voinice, și nechează etc. etc.

TOȚI

Sai, voinice, și nechează etc. etc.

TOȚI: Ura! Ura! Ura! să trăiești, moș Corbule.

CORBU *(amețit)*: Să trăiți și voi, feții mei, precum doriți... și întru mulți ani cu bine. Să v-agiute Dumnezeu ca să prindeți toți hoții din țara Moldovei.

BUJOR *(în parte)*: De-acum s-o pornit moara. *(Tare.)* Încă o dușcă, moș Corbu.

CORBU: Ba nu... că din dușcă-n dușcă, mi-i să nu mă fac țușcă... Hei, te pricep eu, hîtrule, unde-ți bate gîndul. Care cum s-ar prinde, ai vrea d-ta să mă fac cuc, ș-apoi cîr, Corbule, cîr, moșule... spune cîte vrute, cîte nevrute. Ca mai ba, măi băiete... nu ți-ai găsit omu.

BUJOR: Cine? eu, moș Corbu... ba, zău dacă am gîndit vrodată să te fac să cîrîi...

CORBU: Cum? ai obraz să-mi spui mie că n-ai vrea să afli unde am ascuns pe cela... știi, cela, care-l căutați mai dinioare în codru, cînd v-am îndreptat pe calea-ntoarsă?... ha, ha, ha!...

BUJOR: Ha, ha, ha!... bună ne-ai jucat-o, moș Corbu.

CORBU: Mai bună!... că altmintrelea dați chiorîș de el pe stînca Șoimilor.

București

BUJOR *(în parte)*: Stînca Șoimilor! *(Tare)*. Ha, ha, ha... adică mare hîtru mai ești!... Să juri că te-o înțărcat Scaraoțchi.

CORBU: D-apoi cum socoți tu?... doar unu-i Corbu, la munte... Cînd v-am văzut că vă-ndreptați spre stînca Șoimilor, i-am zis aceluia... cuconașului... stăi chitic și să nu te clintești păn'ce nu-i auzi cîntînd din cimpoi.

BUJOR: Ialei!

CORBU: Așa, zău... că nu știi una? Tare-l trage inima încoace... la căsuța asta. *(Arată casa Dochiței.)*

BUJOR: La casa Dochiței?

CORBU: Hî, hî... iute român! măi, măi, măi!... Și eu am fost tînăr, și mie mi-au fost dragi fetele... macar și acu mi-s dragi, d-apoi încă așa!... Vrea să vie numaidecît cole... Mai stăi, române... ba nu... că te-or prinde jandarii... mai stăi, păn'ce mi-i auzi cîntînd din cimpoi, ca să-ți dau de știre... unde!... *(Clătinînd capul.)* Aprins neam îi neamul cuconașilor.

BUJOR *(în parte)*: De-a cînta moșneagu din cimpoi... el cade-n căpcană... Ian să cerc... *(Tare.)* Știi ce, moș Corbule?... pare-mi-se că ești Pepelea.

CORBU: Pepelea cel din poveste? ba și mai și decît el... Cică cînd suna din fluier, jucau oile pe cîmp.

BUJOR: Numai asta n-o poți face dumneta.

CORBU: Cine? eu?... Da eu cînd trag din cimpoi... sar căprioarele de se prăpădesc.

BUJOR: Căprioarele?

CORBU: Cele cu două picioare... ian să vezi... *(Își drege cimpoiul.)* Pepelea!... dacă eu bat zece ca Pepelea.

BUJOR *(către jandarmi, încet)*: Întrați cole-n cîrcimă și vă țineți la pîndă.

(Jandarmii intră în cîrcimă.)

CORBU *(împreunîndu-se cu cimpoiul și jucînd)*: Să te văd, cimpoiule: umflă-te, dizumflă-te.

Frunză verde baraboi,
Cîntă Corbu din cimpoi
De sar fetele la noi
Înainte și-napoi.

BUJOR *(în parte)*: Acuș trebuie să vie hoțu, la glasul cimpoiului. Mă duc să nu mă zărească. *(Intră în cîrcimă.)*

CORBU

Cimpoieș drăguțul meu,
Sună, sună, așa mereu
Să se deie fetele-n vînt
Să țipe dracu-n pămînt.

SCENA XIII

CORBU, LEONAȘ (învălit în manta, vine cu sfială pe potică)

LEONAȘ *(în parte)*: Moș Corbu cîntă din cimpoi?... Se vede că s-au dus jandarmii... Acu-i vremea de fugit. *(Intră la Dochița.)*

CORBU

(nevăzînd pe Leonaș)

Țop, țop, țop, Pepeleo, ha!
Țop așa și iar așa,
Țop, țop, țop, Pepeleo, țop,
Păn' ce-a zice moartea hop.

(În vremea cînticului, jandarmii, carii au văzut pe Leonaș de la fereastra cîrcimei, ies încet, de se așează în rînd, dinaintea casei Dochiței, cu carabinele întinse.)

SCENA XIV

CORBU, ISPRAVNICUL, BUJOR, JANDARMII (ies din cîrcimă făcîndu-și semne și trec pe din dosul lui Corbu, care, după ce și-a sfîrșit cînticul, cade pe scaun lîngă masă și adoarme)

ISPRAVNICUL *(cu un iartagan în mînă)*: O întrat acole... Să nu-l scăpăm, Bujoraş!

BUJOR: N-ai grijă, că de-acu-i în mîna mea... *(Către jandarmi.)* Gătiţi-vă armele şi trageţi oţelele la carabine!

(Jandarmii trag oţelele.)

ISPRAVNICUL *(în parte)*: Mi s-o făcut mînile ca gheaţa.

SCENA XV

Cei dinainte, LEONAŞ, ANICA, DOCHIŢA (ieşind tustrei din căsuţă)

LEONAŞ: Hai degrabă, Anică... Hai...

JANDARMII, BUJOR şi ISPRAVNICUL

Stăi pe loc,
Că dăm foc.

LEONAŞ

(apărînd pe Anica)

Ce vreţi voi?

ANICA

(în parte)

Vai de noi!

JANDARMII, BUJOR şi ISPRAVNICUL

Stăi pe loc,
Că dăm foc.

(În vuietul horului, Corbu începe a să trezi, caută împrejur şi nu pricepe nimic deodată... Pe urmă se deşteaptă încet, încet şi, cu cît se lămuresc gîndurile lui, deznădăjduirea i se arată în faţă.)

ISPRAVNICUL

(arătînd pe Leonaş)

Puneţi mîna pe dînsul şi-l prindeţi şi-l legaţi.

CORBU

(în parte)

Să lege cuconaşul!

JANDARMII

Pe dînsul, copii!

LEONAŞ

(scoţînd două pistoale)

Staţi!

JANDARMII, BUJOR

Stăi pe loc,
Că dăm foc.

ISPRAVNICUL

(ascunzîndu-se după jandarmi)

Stăi pe loc,
Nu da foc.

LEONAŞ

(întinzînd pistoalele)

Staţi pe loc,
Că dau foc.

CORBU

(alergînd între jandarmi şi Leonaş)

Copii, staţi,
Foc nu daţi!

SCENA XVI

Cei dinainte, UN JANDARM (viind călare și aducînd un plic)

JANDARMUL: Ispravnicu... unde-i domnu ispravnic?

ISPRAVNICUL *(ascuns după jandarmi)*: Ce este? Cine mă cheamă?

JANDARMUL: Un plic de la isprăvnicie... d-nu samiș mi-o spus că-i foarte grabnic.

ISPRAVNICUL: Grabnic? Adă-l încoace. *(Ie plicul.)* Încunjurați-l din toate părțile pe hoțul ista și nu-l lăsați să scape. *(Deschide plicul.)* Grabnic!... nu cumva mă dau afară din isprăvnicie?... Bată-l cucu de samiș că subțire mai scrie... Unde mi-s ochelarii?... iaca poznă, că i-am prăpădit în codru cînd fugeam... și acum n-am cum citi... *(Tare.)* Cine știe carte din voi?

CORBU: Eu, cucoane, am fost demult dascal la biserică...

ISPRAVNICUL: Na, de citește iute... *(Îi dă plicul. Cătră jandarmi, arătînd pe Leonaș.)* Țineți-l tot la ochi să nu fugă... Zi mai degrabă.

CORBU: Iaca zic... *(Slovenind:)* „Cacu îs... tfertu, rîță... ă... cătră... cfertu... i... naș... cinstitul..."

ISPRAVNICUL: Și celelalte... spune-nainte.

CORBU *(citind)*: „Mă grăbesc a te înștiința că tălharu care o furat cei 40 000 lei din lada sămișiei s-o găsit, precum și banii, însă cu părere de rău îți vestesc că furul este tocmai fiul d-tale cel de suflet...."

ISPRAVNICUL: Ce?

CORBU: Elei!

ISPRAVNICUL *(voind să ia răvașul)*: Minciuni... minciuni de-a samișului.

CORBU *(ținînd răvașul)*: Mai știi poznă?... De-or afla-o la Ieși, cucoane, te poți șterge pe gură despre isprăvnicie.

ISPRAVNICUL *(căzînd pre un scaun)*: Valeu! că iar mă prăbușesc.

TOȚI

Ce este? Ce este?
Ce groaznică veste?

ANICA
(alergînd lîngă moșul ei)

Ce ai? ce te doare?

LEONAȘ
(asemene)

L-a lovit dambla.

ISPRAVNICUL
(trezindu-se)

Pei, nerușinato!... *Fevge*, satana!

CORBU

Dați-vă-ntr-o parte că-i sînt popa eu.
(Arătînd scrisoarea.)
Am capcana-n mînă; de-acum îi al meu,
(Se apropie de ispravnic și cîntă încet:)
Ispravnice dragă,
Nu-i lucru de șagă,
Acum eu știu tot.
Și c-o vorbă pot
Să-ți vîr șepte draci.

ISPRAVNICUL
(rugîndu-se)

Taci, taci, taci, taci, taci!

CORBU

Bine! acu-ndată
Pe holtei și fată
Să mi-i logodești ...

Ce zici? nu voiești?
Ascultați ... *(Deschide scrisoarea.)*

ISPRAVNICUL
(spăriat)

Ce faci?
Taci, taci, taci, taci, taci!

CORBU: Iaca tac... dar fă cum zic eu... că citesc răvașul... și, zău, îți fac rușinea.

ISPRAVNICUL *(în parte)*: Ghidi, hoț bătrîn.

CORBU: Hai mai iute, că n-am vreme...

ISPRAVNICUL *(se apropie de Leonaș căutînd cu frică la răvașul cu care Corbu îl amenința din urmă)*: Leonaș, toate au fost o șagă...

CORBU *(încet ispravnicului)*: Prea bine... zi după mine: Eu te iubesc...

ISPRAVNICUL *(în parte)*: Ghiuju dracului! *(Lui Leonaș:)* Eu te iubesc...

CORBU: Te cinstesc...

ISPRAVNICUL: Te cinstesc...

CORBU: Și te logodesc cu nepoata mea, Anica.

ISPRAVNICUL *(furios)*: Și te logodesc cu nepoata mea Anica. *(În parte.)* Ei! las, Pepeleo, că mi-i cădea tu la mînă.

CORBU *(sărind de bucurie)*: Ura! Crai-nou să trăiască, că mi-o făcut pe gîndul meu.

DOCHIȚA: Și mie mi-o adus pe Bujor.

ANICA: Și mie mi-o împlinit dorul.

TOȚI: Crai-nou să trăiască!... Să trăiască Crai-nou!

COR FINAL

Crai-nou! Crai-nou! Crai-nou!
La noi bine-ai venit;
Crai-nou! Crai-nou! Crai-nou!
Fă-mi dorul înplinit.

(Cortina cade.)

HARȚĂ RĂZĂȘUL

PERSOANE

HARȚĂ RĂZĂȘUL
BURSUFLESCU
LUNCEANU, primar
TARSIȚA GAROFEASCA, văduvă
MĂRIUCA, tînără țărancă
UN LACHEU

HARȚĂ RĂZĂȘUL

OPERETĂ COMICĂ ÎN 1 ACT

(Scena se petrece la moșia Bursufleni.)

(Teatrul reprezintă o livadă, cu casa boierească în fund printre copaci. În stînga actorului, un gard cu o portiță. În dreapta, o laiță sub un copac.)

SCENA I

BURSUFLESCU *(în halat și cu fes cusut pe cap)*: Plăcut e de a fi proprietar pe o moșie cumpărată ieftin, după împărțeala pămînturilor!... Nu te mai îngrijești de legea rurală și, dacă natura te-a înzăstrat cu darul poeziei, poți în toată liniștea să te hîrjonești cu muzele... Iaca eu, de pildă, Anastasi Bursuflescu, m-am născut poet și cred că m-ați cetit și chiar admirat ades în calendare... Am făcut multe ode la Anul Nou, cîteva cîntice de amor și un șir de satire pipărate în contra guvernului... Acum m-am retras la moșia mea, la Bursufleni, ca să respir aerul cîmpiei, să visez, să mă alint și să-mi caut amorul... *(În taină.)* Căci sînt înamorat de vecina mea, d-na Tarsița Garofeasca, o văduvă nurlie, care a binevoit a primi ca să-și schimbe numele grădinăresc de Garofească în acel armonios de Bursuflească... O aștept chiar azi de dimineață să vie ca să ne cununăm aici, în castelul meu, și am dat de știre primarului, domnului Lunceanu, ca să-și aducă registrul şi să ne unească după legea cea nouă... Ba încă l-am mai poftit ca, odată cu registrul, să aducă şi pe Tarsiţa de la moşia ei... Ah! ce zi fericită pentru mine! am să cunosc în fine deliciurile căsătoriei... Trebuie însă ca să ies cu plin înaintea miresei, să o primesc cu o poezie improvizată ad-hoc... Ian să cerc. *(Se primblă pe scenă inspirat şi declamă:)*

Aşteptînd a mea mireasă cu-o nespusă nerăbdare,
Simt că sîngele meu ferbe, că pe frunte mă fac roş...
Inima me bate... bate ca... ciocanul... pe-o... căldare,
Şi că-n ea răsună, cîntă un glas dulce de... cucoş!

(Se aude un cîntat de cucoş peste gard.)

Tronc! iar mi-a spăriet muza, cucoşul dracului!... În toate zilele îmi turbură visurile cu ţipetul lui răguşit, parcă l-ar pune înadins Harţă Răzăşul, vecinul meu, ca să cucurigească, tocmai cînd vreu să pun mîna pe o rimă. *(Către public.)* Cică hreanul are la rădăcină un verme care îl roade, eu am pe un răzăş! pe jupînul Harţă... *(Arătînd în stînga.)* Iată casa lui, cole... numai gardul ne desparte... sîntem vecini! *(Cu amar.)* Cunosc eu multe vecinătăţi supărătoare, d-apoi ca asta a me nu se aflä alta mai nesuferită.

(Se aude din dosul gardului Harţă cîntînd.)

Ian auziţi-l... Nu pot trăi liniştit de răul lui; cînd îi sar cînii peste gard, de-mi mănîncă păsările; cînd mojicul îşi întinde rufele cele strenţeroase pe spini, sub ochii mei; cînd îşi scapă vaca în grădina mea... Ce să mai spun?... I-am propus să-mi vîndă răzăşia lui, ca să scap de el... Unde!... mi-a cerut cît dracu pe tată-său... a simţit, hoţul, că am nevoie de el şi mă ţine de nas... *(Ascultînd.)* Nu mai aud nimic... a fi ieşit de acasă... Să-mi urmez poezia. *(Declamă:)*

Ah! cum să-mi potolesc focul? Ah! spune-mi, ce-o să mă fac?
Cînd amorul fără milă îmi tot zice...

(Se aude după gard glasul lui Harţă, strigînd: „Tio, malac!“. Furios.) Malac!... Ei! nu mai e de suferit. *(Strigă:)* Harţă!... Bade Harţă...

SCENA II

BURSUFLESCU, HARŢĂ (la portiţă)

HARŢĂ: Ce pofteşti, domnule?

BURSUFLESCU: Ştii d-ta pentru ce am scos din pungă 8319 galbeni, 27 lei şi cîteva parale şi le-am dat pe moşia asta?

HARŢĂ: Pentru că ai găsit-o ieftină, domnule.

BURSUFLESCU: Asta-i una... şi alta?

HARŢĂ: Alta? Pentru că ai avut poftă să te faci proprietar.

BURSUFLESCU: Ai gîcit... însă pricepi ce vra să zică a fi proprietar?

HARŢĂ: Pricep.

Cine are o moşie,
Cine-i bun proprietar
Are supărări o mie,
Care-l umple de amar.
Ba-i pre mult soare,
Ba-i pre răcoare,
Ba suflă crivăţ, ba vînt de foc,
Ba cade ploaie,
Şi curg şivoaie,
Care-ţi îneacă lanul pe loc.
Ba preţul scade,
Grindina cade,
Locusta vine, potop grozav!
Şi peste toate
Alte păcate
Mai ai la urmă şi un vătav.
....

Iată, zău, ce vrea să zică,
De a fi proprietar.

Trudă multă, treabă mică
Şi folos cît frunza-n par.

BURSUFLESCU: Pre frumos; însă ai uitat să pomeneşti de răul cel mai supărător.

HARŢĂ: Care?

BURSUFLESCU: Vecinătatea unui răzăş.

HARŢĂ: Cum asta, domnule?

BURSUFLESCU: Cum, necum, ascultă! Vrei să-mi vinzi răzăşia dumitale?

HARŢĂ: Locul meu de baştină? unde au trăit şi murit părinţii mei, Dumnezeu să-i ierte!...

BURSUFLESCU *(în parte)*: Iar o să înceapă cu pomelnicul.

HARŢĂ: Casa strămoşească unde m-am născut.

BURSUFLESCU: Ce strămoşească? însuţi d-ta ai clădit-o.

HARŢĂ: Aşa este, dar am clădit-o pe locul caselor celor vechi... livada răsădită de bietul bunul meu Vasile Harţă...

BURSUFLESCU *(în parte)*: Toate aceste-s ca să suie preţul... să videţi.

HARŢĂ: Da bine, domnule, ce ţi-a făcut răzăşia me, de nu poţi încăpea de dînsa?

BURSUFLESCU: Ce mi-a făcut?... Ştii ce-i muza?

HARŢĂ: Mursa?

BURSUFLESCU: Avut-ai vreodată inspiraţiune în viaţa d-tale?

HARŢĂ: Ba m-a ferit sfîntul... numai o dată am avut friguri.

BURSUFLESCU: Apoi dar nu ne putem înţelege. Vinzi răzăşia?

HARŢĂ: Locul meu de baştină, unde au trăit şi murit?...

BURSUFLESCU: O vinzi, ori ba?

HARŢĂ: Dacă-ţi face poftă numaidecît... fie!

BURSUFLESCU: Cît cei pe dînsa, preţul cel de pe urmă?

HARŢĂ: Cu casă, cu livadă, cu tot?

BURSUFLESCU: Cu tot, afară de cine eşti.

HARŢĂ: Îi pămînt mult şi bun... numai pe perje prind sume mari de bani.

BURSUFLESCU *(nerăbdător)*: Cît ceri? spune azi.

HARŢĂ: Ştiu eu, d-le?... cît te-a lăsa inima... Ian vro cinci mii de lei.

BURSUFLESCU: Cinci mii? pentru un petic de loc?... Ai nebunit?... mai dăunăzi ai cerut numai trii mii.

HARŢĂ: Aşa este, dar de atunci legea rurală o scumpit pămînturile.

BURSUFLESCU: Vrei trii mii?

HARŢĂ: Da... unde!

BURSUFLESCU: Vrei patru?

HARŢĂ: Din cinci, nici o liţcaie mai gios.

BURSUFLESCU: Gîndeşte-te, bade Harţă... De te-i îndărătnici, eu sînt în stare să rîdic de-a lungul gardului un zid nalt cît plopul cela.

HARŢĂ: Nu se poate, domnule, că am portiţă în gard.

BURSUFLESCU: Dar portiţa d-tale se deschide pe proprietatea mea şi pot s-o închid.

HARŢĂ: Ferească sfîntul! E un drept de şerbire statornicit din bătrîni, care îmi învoieşte trecerea prin livada asta.

BURSUFLESCU: Şerbire prin livada mea?

HARŢĂ: Să-ţi arăt ispisoacele din pod... Am ian aşa un teanc de hîrţoage afumate.

BURSUFLESCU: Într-un cuvînt, primeşti ce ţi-am dat.

HARŢĂ: Cinci mii?

BURSUFLESCU: Ba patru.

HARŢĂ: Nu-mi dă mîna.

BURSUFLESCU: Nu?... Să nu te căieşti, bade Harţă, atîta-ţi zic... Răzgîndeşte-te bine... Eu mă duc să gătesc banii...

HARŢĂ: Cinci mii în capăt?

BURSUFLESCU: Nu te scumpi, că te-i căi... Scumpul mai mult păgubeşte... Ştii vorba... *(Iese prin fund.)*

SCENA III

HARŢĂ: M-oi căi eu?... Nu cumva-i bate gîndu la giudecată?... Poftească, dacă vrea să guste moara lui Harţă Răzăşul... de 20 de ani de cînd m-am tot frecat de păreții giudecătoriilor, doar am deprins eu să întorc șuruburi cîrciogărești și am agiuns a putea ținea clanț cu oricare avocat.

Eu sînt Harță, baș răzăș
Cunoscut tocmai prin Ieș
De ciocoi, de scriitori
Și de mulți judecători.
Ani întregi eu m-am luptat
Până ce mi-am cîștigat
Și procesul cîrciocos,
Și nume de Hărță...gos.
Cunosc orice cîrcioguri și orice coțcării
De-mpricinați purtate prin judecătorii.
Știu cum să cumpăr marturi și să-mi găsesc dovezi,
Care se par că-s falșe și trebuie să le crezi.
Am ispisoace multe, ascunse colo-n pod,
Și știu orice pricină s-o-nod și s-o deznod...
Într-un cuvînt, îmi place de Curți a mă freca...
M-am judecat, mă judec și mă voi judeca,
Căci sînt Harță, baș răzăș,
Cunoscut tocmai prin Ieș
De ciocoi, de scriitori
Și de mulți judecători.
Ani întregi eu m-am luptat
Până ce mi-am cîștigat
Și procesul meu spinos
Și nume de Harță... jos.

Umblă Bursuflescu să-mi cumpere răzășia cu o nimică toată... S-o îndulcit cu chilipiruri, de cînd o pus mîna pe moșia cucoanei Săfticăi, stăpîna cea vecinică a Bursuflenilor... Sărmana! bărbatu-său o calicit cu cheltuielile, vrînd să se aleagă deputat, și, după moartea lui, i s-o scos averea la mezat... încît biata cucoana Săftica o rămas lipită pămîntului și șede la preotu din sat... Cum aș face, cum aș drege, ca să-i cîștig măcar o căsuță, unde să-și odihnească bătrînețile... De-aș pute să-l smulg de pene pe ciocîrlanul ist de proprietar nou... Cine știe? bun e

Dumnezeu, meșter îi dracu!... Dar ce s-aude?... Ha! Măriuca!

(Se ascunde după copac.)

SCENA IV

HARȚĂ, MĂRIUCA (vine din dreapta, purtînd pe cap un val de pînză ghilită)

MĂRIUCA

Frunză verde nalbă moale,
Ce duci, mîndruliță,-n poale?
Porumbele duc și fragi
Pentru cei care-mi sînt dragi.

HARȚĂ *(în parte)*: Ian auzi ciocîrlia cum ciripește de dimineață.

MĂRIUCA

Frunză verde de cicoare,
Ce calci, mîndră, sub picioare?
Calc urzici și spini ghimpoși
Pentru cei ce-s urîcioși.

HARȚĂ *(arătîndu-se)*: Măriucă!

MĂRIUCA: Iaca!... aici mi-ai fost, bădică?...

HARȚĂ: Ba aiure... Da de unde vii tu, fa?... Ai ieșit de-acasă cu ziua-n cap.

MĂRIUCA: Vrei să zici cu pînza-n cap, pentru că-i albă ca ziua?

HARȚĂ *(esaminînd valul de pînză)*: Ca ziua cea posomorîtă?

MĂRIUCA: Apoi dă, numai de două ori păn-acu am dat-o în undă... Mai așteaptă vro trii-patru zile și-i vide-o mai albă decît cinstita fața dumitale.

HARȚĂ *(rîzînd)*: Te cred, fa, și nu ți-a fi greu, căci cinstita fața mea îi albă ca labele tale.

MĂRIUCA: Labe?... Labe-s aceste?... Mai alaltaieri vătavul moșiei zicea că-s de caș dulce și că vre să le mănînce.

HARȚĂ: Auzi mîncăul!... Ei! și tu?...

MĂRIUCA: Eu?... i-am tras un caș peste gură de i-a fi părut brînză sărată.

HARȚĂ: Bine i-ai făcut, Măriucă... L-a fi umplut zărul?

MĂRIUCA: Așa-mi pare, că se ținea rău de nas.

HARȚĂ: Și nu s-o mîniet?... Vătajii-s cam iuți...

MĂRIUCA: Atîta grijă să am eu pe fața pămîntului!... Cucoana Săftica, nînașa mea, mi-o zis în mai multe rînduri: „Fa, Măriucă, să te ferești de minciunile flăcăilor ca dracu de tămîie!...“ De atunci, cînd se leagă vreun hîtru de mine, am leac de alungat dracu.

HARȚĂ: Care leac?

MĂRIUCA: Îl aghezmuiesc cu astă... labă, cum o numești d-ta.

HARȚĂ: Da pe mine, Măriucă, m-ai aghezmui?

MĂRIUCA: Pe d-ta nu, bădică, că m-ai crescut în casă și mi-ai purtat de grijă ca un frate mai mare. D-ta ești om de omenie și știu că, dacă ți s-ar aprinde călcăile, ai alerga la popa, ca să-l rogi să ne cunune.

HARȚĂ: Iaca, mă!... Vrei să te faci răzășiță?

MĂRIUCA: Și de ce nu?... mai găsești multe fete ca mine, harnice și voinice? *(Arătîndu-și brațele goale.)* Ian privește brațe bune de lucru. *(Arătîndu-și picioarele.)* Ian privește picioare, care nu mai ostenesc niciodată...

HARȚĂ *(plecîndu-se)*: Ce-i drept!... și-s mici, fa, le-aș cuprinde-n palmă. *(Întinde mîna.)*

MĂRIUCA: Nu pune mîna, că dau.

HARȚĂ *(voind să apuce piciorul)*: De-i da tu, dau și eu.

MĂRIUCA: Na! *(Trage un pumn lui Harță.)*

HARȚĂ *(rîzînd, dă un pumn Măriucăi)*: Na și ție!

MĂRIUCA *(scăpînd jos pînza de pe cap)*: Iaca!... mi-ai răsturnat valu de pînză în țărnă... Destulă treabă!... *(Începe a plînge.)* Și de-abia o spălasem... *(Adună pînza de jos.)* Șagă-i asta?

HARȚĂ *(ajutîndu-i)*: Lasă, fa Măriucă, nu te măhni, că n-am făcut înadins.

MĂRIUCA: Atîta ar fi trebuit, s-o faci și într-adins... Poftim!... acum trebuie să mă întorc iar la izvor... să-mi perd ziulica cu spălatu. Aste-s glume vătăjești.

HARȚĂ: Măriucă...

MĂRIUCA: Dă-mi bună pace... Bunătate de pînză! *(Iese prin dreapta plîngînd.)*

SCENA V

HARȚĂ: Biata fată!... Ian auzi-o cum se bocește! *(Strigă:)* Taci, fa, că sparii tamazlîcu satului. *(Măriuca începe a rîde cu hohot.)* Na!... acu rîde... așa-s fetele... Cînd senin, cînd ploaie. *(Se aude afară un glas de surugiu și pocnete de bici.)* Oare ce să fie?... Cine vine? *(Caută în dreapta.)* O trăsură cu poștalioni... Se coboară o cucoană și un domnișor. Iaca!... Primarul nostru, d-l Lunceanu, nepotu cucoanei Săfticăi... Vin amîndoi încoaci... Acasă, Harță, și la pîndă din dosu gardului, fătu meu. *(Iese pe portiță.)*

SCENA VI

TARSIȚA, LUNCEANU

LUNCEANU: Doamna mea, iată-vă sosită cu bine în parcul d-lui Bursuflescu, care în curînd are să fie al d-voastră. *(Oftează.)*

TARSIȚA: Și de asta oftezi, d-le Lunceanu?

LUNCEANU: Oftez, pentru că v-am adus chiar eu însumi în această capcană căsătorească!

TARSIȚA: Ce vrei să zici?

LUNCEANU: Nu vă pare lucru ciudat?

TARSIȚA: Ciudat? pentru ce?

LUNCEANU: Ah!... ați și uitat?...

TARSIȚA: Ce?

LUNCEANU: Nu vă aduceți aminte?... *(Oftează.)*

TARSIȚA: Ce?

LUNCEANU: Că acum trii luni, pe cînd moșia Bursufleni era încă a mătușei mele, v-am făcut o declarație de amor chiar aici... pe laița asta?

TARSIȚA: Se poate... nu-mi aduc aminte.

LUNCEANU: Nu?... Nici cît erai de uimită cînd?...

TARSIȚA: Te flatezi, domnul meu; însă chiar așa să fie, înțălegi că, fiind în ajunul căsătoriei mele, nu se cuvine să mai pomenim de cele trecute.

LUNCEANU: Înțăleg și oftez cu atît mai adînc, că tocmai eu sînt condamnat a vă cununa.

TARSIȚA: D-ta?... Cum?

LUNCEANU: Sînt primar!... și în virtutea legii celei nouă de măritiș...

TARSIȚA: Primar! *(Cu dispreț.)* Și ai putut să te înjosești a primi?...

LUNCEANU: Mă iertați, doamna mea... Cine servă țara lui, fie postul cît de mic, nu se înjosește, ci se înalță.

TARSIȚA: A fi... Dar nu văd pe d-l Bursuflescu...

LUNCEANU: Mă duc să-i dau de știre că ai sosit... *(În taină.)* Și, zău, Tarsiță, ai uitat tot?

TARSIȚA: Iar?

LUNCEANU: Nu-ți aduci aminte de nimic, nimic?...

TARSIȚA *(cu nerăbdare)*: Mări dă-mi bună pace.

LUNCEANU *(ieșind prin fund)*: O! femei, femei! Vîrtelniți fermecătoare!

SCENA VII

TARSIȚA (recitativ)

Ah! iată-mă-s în fine pe pragul fericirei,
Unde m-așteapt-averea și îngerul iubirei!
Nastasi Bursuflescu supus se-nchină mie
Și cere să mă scape de trista văduvie!

De-acum în avere,
În dulce plăcere
Am să viețuiesc,
De astăzi aice,

Stăpînă ferice
Eu am să domnesc.

Cădeți, voi, negre haine de doliu și jale!
Periți, voi, gînduri triste, din vesela mea cale!
Nastasi Bursuflescu pe frunte-amantei sale
Va pune o cunună de flori de portocale.

Ah! inima-mi saltă
Și mintea-mi s-exaltă
Cuprinse de-amor,
Mă simt sprintioară,
Ca orișice zboară,
Ca flutur ușor.
Căci eu în avere
Și-n dulce plăcere
Știu c-am să trăiesc.
De-acum eu aice
Stăpînă ferice
Am să-mpărățesc!

SCENA VIII

TARSIȚA, BURSUFLESCU (în toaletă esagerată), LUNCEANU

BURSUFLESCU *(vine alergînd și se oprește la mijlocul scenei)*: Ah! doamna mea! Ce fericire!... Dați-mi voie! *(Declamă:)*

Dup-o lungă așteptare chiar de astăzi dimineață,
Te văd, zînă prea frumoasă, c-ai întrat ici...

HARȚĂ *(după gard, strigă)*: La coteață!...

TARSIȚA: La coteață!

BURSUFLESCU: Nu băgați de seamă... Harță răzășul își adună rudele... Dați-mi voie! *(Declamă:)*

Inima-mi se-nflăcărează, cînd privesc a voastră față,
Universul în mirare vă proclamă...

HARȚĂ *(după gard, strigă)*: Hale, rață!

TARSIȚA: Rață!

BURSUFLESCU: Ucigă-l crucea de răzăș!... Nu vă potriviți, doamna mea!

TARSIȚA: Da bine, ce înseamnează?

BURSUFLESCU: Harță se ceartă cu rățoiul cel pestriț... D-le primar, ai adus registrul de căsătorie?

LUNCEANU: Ba nu, domnule.

BURSUFLESCU: Binevoiește, te rog, a-l aduce îndată, ca să îndeplinim formalitățile...

LUNCEANU: Prea bine, mă duc și mă întorc îndată cu el. *(Iese prin dreapta.)*

SCENA IX

TARSIȚA, BURSUFLESCU, HARȚĂ (după gard)

BURSUFLESCU *(foarte uimit)*: În fine... suntem singuri... Singuri! Nu ne vede decît seninul ceriului... care ne zîmbește... din naltul ceriului... unde ca niște ochi deschiși... stelele ceriului... mă cuprind de o fericire... de o uimire *(i se leagă limba)* care mă uimește.

TARSIȚA: Liniștește-te, amice, și fii felice... din toată felicitatea cea mai fericită, căci și sufletul meu... plană în regiunile ceriului... care ne privește... din naltul ceriului... unde stelele ceriului... *(Se perde.)*

BURSUFLESCU *(cu foc)*: Destul... destul, îngere! Nu mă face să mor. *(Scapătă din picioare.)* Hai să ne punem pe laiță... *(În parte.)* De cînd sînt, n-am pățit ceea ce pățesc acum... mi s-au tăiat picioarele. *(Se pun amîndoi pe laița de sub copac și caută lung unul la altul.)*

BURSUFLESCU: Ah! nu coborî ochii, zînă!... Lasă-mă să mă oglindesc în ei... să mă scald în văpaia lor voluptoasă.

TARSIȚA *(cochetînd)*: Mi-i frică... ai niște căutături așa de aprinse...

BURSUFLESCU: Amorul dă foc. Amorul... Ah! privește cum natura-i calmă!... Cum verdeața înverzește pe... verzele cîmpii ale naturei... Nu simți că parcă ne cade pe frunte o mană...

TARSIȚA *(tresărind)*: Vai de mine!... ce mi-a căzut pe gît? *(Se pleacă.)*

BURSUFLESCU *(admirînd gîtul Tarsiței)*: O omidă! *(Ia omida.)* Fericită dihanie! ai atins gîtul de ivoriu al zînei!

TARSIȚA *(scărpinîndu-se)*: Valeu!... că rău mă mănîncă.

BURSUFLESCU *(urmînd cu sentiment)*: Auzi freamătul frunzelor, armoniile naturei, care serbează amorul nostru?

HARȚĂ *(după gard, amuță un cîne, cînele latră și o mîță miorlăiește)*.

TARSIȚA *(astupîndu-și urechile)*: Ce-i asta? Ce-i asta?...

BURSUFLESCU: Nu vă spărieți... Dulăul lui Harță îi în discuție politică cu motanul!

TRIO

BURSUFLESCU

Ah! gingașă Muză!
Porți raiul pe buză.

TARSIȚA
(cochetînd)

De-l port, îl port, zău,
Pentru-amantul meu.

HARȚĂ
(după gard)

Fost-a cînd a fost,
Ș-acu-i lucru prost.

BURSUFLESCU

Ah! fragedă Muză,
Lasă pe-a ta buză
Să-l culeg.

TARSIȚA

Ba, ba.

HARȚĂ
(după gard)

Tronc, Marico, fa!

(Împreună.)

BURSUFLESCU și TARSIȚA
(furioși)

Nu mai este de trăit
Cu-astfel de vecini mojici.
Harță-i de nesuferit,
Trebuie-alungat de-aici.

HARȚĂ
(după gard)

Frunză verde cardama,
Fa, Marico leleo, fa,
Fost-ai fost pe cînd ai fost
Ș-ai rămas un lucru prost.

BURSUFLESCU
(tare)

Bade Harță!

HARȚĂ
(după portiță)

Ce poftești?

BURSUFLESCU

Tacă-ți gura în sfîrșit;
Strigi ca surzii.

HARȚĂ
(după portiță)

Iaca, mă!

BURSUFLESCU

Și pe noi ne-ai asurzit.

HARȚĂ
(după portiță)

Mare poznă!

BURSUFLESCU

Ai tăcut?

HARȚĂ
(după gard)

Am tăcut.

BURSUFLESCU

Așa, prea bine.
De nu, bade, chiar acum o-mplinești tu rău cu mine.

(Către Tarsița.)

Scumpul meu odor,
Ești chiar un bujor.

HARȚĂ
(după gard)

Fost-a cînd a fost
Ș-acu-i lucru prost.

BURSUFLESCU

Ah! plăcută floare,
Lasă-mă cu-amoare
S-o respir ...

TARSIȚA

Ba, ba ...

HARȚĂ

(după gard)

Tronc, Marico, fa!

(Împreună.)

BURSUFLESCU și TARSIȚA

Nu mai este de trăit
Cu-astfel de vecini mojici.
Harță-i de nesuferit,
Trebuie-alungat de-aici.

HARȚĂ

(după gard)

Ce-a fost verde s-a uscat,
Florile s-au scuturat.
Fost-ai, bade, cînd ai fost
Ș-ai rămas un lucru prost.

TARSIȚA: Ei! apoi nu mai este de suferit!

BURSUFLESCU: Nu... umfla-l-ar Rusaliile!

TARSIȚA: De ce nu te dezberi de dînsul?

BURSUFLESCU: Am cercat să-i cumpăr răzășia, dar hoțul cere scump... cît nu face.

TARSIȚA: Scump, nescump, îți declar, d-le Bursuflescu, că nu mă mărit, dacă nu-i depărta pe Harță din vecinătate.

BURSUFLESCU *(cu rugăminte)*: Tarsițo!

TARSIȚA *(maiestoasă)*: Am spus! *(Iese furioasă prin fund.)*

BURSUFLESCU *(urmînd-o pănă-n fund)*: Tarsițo!... *(Reviind.)* S-a dus furioasă... Are dreptate zîna! *(Arătînd casa lui Harță.)* Hoțul dracului!... o face înadins... De-oi ști chiar că m-oi calici, trebuie să mîntui numaidecît cu el... *(Strigă.)* Harță, măi Harță!

SCENA X

BURSUFLESCU și HARȚĂ

HARȚĂ: Aud, domnule.

BURSUFLESCU: Vină-ncoace... ascultă: mi-ai cerut cinci mii de lei pe peticul tău de răzășie... Fie!... îți dau cinci mii, numai să te duci dracului pomană.

HARȚĂ: Cinci mii?... opt mii vrei să zici, d-le?

BURSUFLESCU: Cum opt mii? Dar n-ai spus tu mai dinioare că vrei cinci?... Cinci! *(Îi dă tifla.)*

HARȚĂ: Degeaba îmi dai tifla, domnule, că mai gios de opt mii, nici o para frîntă.

BURSUFLESCU *(în parte)*: Ce l-aș ciomăgi! *(Tare.)* Măi Hărțușorule, fii om de omenie.

HARȚĂ: Chiar de m-ai săruta, domnule, nu pot... moșioara mea de baștină, cu perjerie...

BURSUFLESCU: Nu vrei?

HARȚĂ: Nu.

BURSUFLESCU: Ghidi, hoț șiret!... Ai înțeles că am nevoie să mă dezbăr de vecinătatea ta...

HARȚĂ *(făcînd că se mînie)*: Să te dizbări? dar ce sînt eu, boală?

BURSUFLESCU: Vătămătură!...

HARȚĂ: Dacă-i așa treaba, nu vînd... sluga d-tale. *(Vre să iasă.)*

BURSUFLESCU: Ei! lasă, Harță, c-am glumit... Nu te supăra... *(În parte.)* Să vedeți că o să fiu silit a-i face și curte acum.

HARȚĂ *(în parte)*: Vine drăguș la căuș.

BURSUFLESCU: Șepte mii ai zis?

HARȚĂ: Ba... Opt și cinci sute.

BURSUFLESCU: Hai!... ți-i dau... adă mîna-ncoaci... Noroc să deie Dumnezeu!... dar să peri îndată de lîngă grădina mea... Auzi? *(În parte.)* M-am calicit!

HARȚĂ *(în parte)*: Păcat că nu l-am opintit mai sus cu tîrgu.

SCENA XI

BURSUFLESCU, HARȚĂ, LUNCEANU

LUNCEANU: D-le Bursuflescu... iată registrul... cînd îi pofti...

BURSUFLESCU: Mai pe urmă, mai pe urmă, d-le primar. Acum fă bine de te-ntoarce la cancelarie ca să-mi redigi un act de vînzare a răzășiei lui Harță, în preț de 8500 lei, și cu condiție să mi-o deie îndată în stăpînire.

LUNCEANU: Prea bine, domnule... să-ți fie cu noroc. *(Iesă.)*

BURSUFLESCU: Foarte-ți mulțămesc... scump noroc!

HARȚĂ *(în parte)*: Puteam să-l sui pănă la zece mii.

BURSUFLESCU *(în parte)*: Merg să duc veste bună Tarsiței, ca s-o împac. Și de acum zîna-i a mea!... Am scăpat de Harță!

BURSUFLESCU

Bade Harță, stăi pe loc,
Eu mă-ntorc aici cu bani.

HARȚĂ

Hai! să-ți fie cu noroc,
Să trăiești întru mulți ani.

BURSUFLESCU

Noroc! însă scump mă ține
Titlul de proprietar.

HARȚĂ

Scump, însă ia seama bine
C-ai ajuns a fi perjar.

(Împreună.)

BURSUFLESCU
(în parte)

Ghidi, hoț șiret,
Bun de ciomăgit!
Răzășia lui,
Zău, m-a calicit.

(Iese prin fund.)

HARȚĂ
(în parte)

Ama! cap de cuc!
Bine l-am sucit;
Și ca pe un năuc
Ți l-am învîrtit.

(Se aude în dreapta glasul Măriucăi.)

HARȚĂ: Iaca Măriuca!... Se întoarce de la izvoare cu pînza... Veselă păsăruică!... Am s-o pun în cușcă; dar păn-atunci hai să scutur de colb ispisoacele răzășiei. *(Iese pe portiță zicînd:)* 8500 lei un petec!... *(Bufnește de rîs.)*

SCENA XII

MĂRIUCA (intră cu valul de pînză pe cap)

MĂRIUCA: Iată-mă-s iar eu... mi-am spălat din nou valul de pînză și acum s-o întind la soare... cole pe iarbă verde. *(Întinde pînza cîntînd:)*

I

Măriuca-i romăncuță
Toți flăcăilor drăguță,
Ea se scoală dimineața
Și-n izvor își scaldă fața,
Apoi pune la cosițe
Două flori de garofițe
Și la sînu-i busuioc,
Să dea inimilor foc.

Iarna toarce la fuioare,
Țese firu-n țesătoare,
Apoi vara-n foc de soare
Bate pînza la izvoare.
Și cu dînsa fata-și coasă
Cămeșuică de mireasă,
C-a s-o poarte cu noroc,
Să dea inimilor foc.

SCENA XIII

MĂRIUCA, BURSUFLESCU (vine alergînd, se împedică)

BURSUFLESCU: Ce-i asta?

MĂRIUCA: Nu călca pînza... nu călca.

BURSUFLESCU: Da ce-i asta?

MĂRIUCA: Nu călca, domnule... că acu am spălat-o.

BURSUFLESCU: Da cine ți-a dat voie să-ți întinzi pînza aici?

MĂRIUCA: Iaca vorbă!... Aici am uscat totdeauna... și an, și anțărț.

BURSUFLESCU: Ce anțărț?... Nu știi tu că acum eu sînt stăpîn aici?

MĂRIUCA: Ș-apoi?

BURSUFLESCU: Apoi cum îndrăznești pe pămîntul meu?...

MĂRIUCA: Iaca... ai vorbit de te-ai pripit... Doar n-am să-ți mănînc pămîntul...

BURSUFLESCU: Aud? încă te și obrăznicești?... Na pînză, dacă-i așa. *(Calcă pe pînză.)*

MĂRIUCA: Nu călca, nu călca!

BURSUFLESCU *(tropăind pe pînză)*: Na, na, na!

MĂRIUCA: Ian vezi-l, bată-l crucea nebun!... Vai, mînca-te-ar cioarele... *(Trage de capătul pînzei.)*

BURSUFLESCU *(căzînd)*: Valeu! m-am stîlcit!

MĂRIUCA *(furioasă, plîngînd)*: Auzi, să-și facă el rîs de lucrul meu!... *(Înfășură cu pînza pe Bursuflescu, care cearcă în zadar a să scula.)* Ian să te satur eu de gioc pe pînzele fetelor...

BURSUFLESCU: Șezi, fa!

MĂRIUCA: Ba nu, mangositule... am să te înfăș ca pe plozi.

BURSUFLESCU: Fa, nebuno, mă înăduși...

MĂRIUCA *(plîngînd tare)*: Înăduși-te-ar ielile, hăihuiule!

SCENA XIV

BURSUFLESCU, MĂRIUCA, HARȚĂ

HARȚĂ: Da ce este aici?... Ce plîngi, Măriucă?

MĂRIUCA: Cum n-oi plînge, bădică, dacă vine bazaochiul ista de-mi tăvălește pînza cu picioarele lui... gioacă pe dînsa ca un curcan șuierat.

BURSUFLESCU *(sculîndu-se)*: Ei! lasă, fa, că te-oi drege eu.

MĂRIUCA *(adunîndu-și valul)*: Ba-i drege tu pe cine ai mai dres, stropșitule... Iaca, iar trebuie să clătesc valu la fîntînă.

HARȚĂ: Lasă-l dracului, Măriucă...

BURSUFLESCU: Pe mine?

HARȚĂ: Ba valu... N-ai noroc azi, dragă.

MĂRIUCA: Așa se vede, bădică... Dacă-i lumea plină de șturluibați... *(Se duce de se pune pe laiță și așează pînza-n val.)*

BURSUFLESCU: Ce fată-i asta, bade Harță?

HARȚĂ: O biată orfană crescută de mine.

BURSUFLESCU: Ră creștere i-ai dat... Auzi, să mă înfeșe la vîrsta mea!

HARȚĂ: Nu te mai potrivi, domnule... Adus-ai banii?

BURSUFLESCU: Prețul răzășiei?... Cum nu!... Iată 500 lei în capăt.

HARȚĂ: 500 și opt mii?...

BURSUFLESCU: Care 8000? Unde a fost vorba de 8000? *(Scoate un cuțitaș țărănesc din buzunar.)*

HARȚĂ: Ha, ha, ha... Glumeț mai ești, domnule!

BURSUFLESCU *(jucîndu-se cu cuțitașul)*: Așa-s eu, bade Harță.

HARȚĂ: Iaca cosorul meu! Unde l-ai găsit, domnule?

BURSUFLESCU: Ce?

HARȚĂ: Cosorul meu, ista... *(Arată cuțitașul.)*

BURSUFLESCU: Îi al d-tale? Ești sigur?

HARȚĂ: Cum nu?... Tot satul îl știe.

BURSUFLESCU: Unde l-am găsit?... *(Schimbîndu-și tonul.)* A! hoțule! sari noaptea peste gardul viei ca să-mi furi poama?

MĂRIUCA *(în parte)*: Ce zice?

HARȚĂ: Eu?

BURSUFLESCU: Tu, tu... Cine altul?

HARȚĂ: Da să n-am parte...

BURSUFLESCU: Taci, minciunosule... Chiar acum a venit vierul și mi s-a jăluit că în toate nopțile îi fură, nu știe cine, poame cu cofele... Tu ești furul...

HARȚĂ: Pușche pe limbă-ți, domnule.

BURSUFLESCU: Tu... Căci vierul ți-a găsit cuțitașul la piciorul unui butuc.

MĂRIUCA *(în parte)*: Vai de mine, ce poznă am făcut!

HARȚĂ: Domnule...

BURSUFLESCU: Taci din gură, potlogariule... Te-oi învăța eu să te anini de proprietatea altuia, am să te duc în Criminal.

HARȚĂ *(spăriet)*: Pe mine, în Cri...

MĂRIUCA *(cu mirare, în parte)*: minal?

HARȚĂ: Să nu faci un păcat ca aista, cucoane, că, zău, nu-s vinovat.

BURSUFLESCU *(arătînd cuțitașul)*: Iată dovada care te osîndește.

HARȚĂ *(plecînd capul)*: Am pățit-o!

BURSUFLESCU *(în parte)*: L-am umplut de spăriet... minunat!

HARȚĂ: Și bine, cucoane, nu-i chip de tocmală?

BURSUFLESCU: Ba este unul, dacă n-ai fi îndărătnic.

HARȚĂ: Care?

BURSUFLESCU: Îmi dai răzășia cu 500 de lei?

HARȚĂ: Ți-o dau, numai adă cuțitașul. *(Întinde mîna.)*

BURSUFLESCU: Ba nu, măi badeo; să facem hîrtiile mai întîi... *(În parte.)* Îl țîn la mînă.

HARȚĂ *(în parte)*: Ciocoiul dracului!

MĂRIUCA *(în parte)*: Cum să-l scap pe bietul bădică?

SCENA XV

MĂRIUCA, BURSUFLESCU, HARȚĂ, LUNCEANU

LUNCEANU: Iaca actul de vînzare, domnule Bursuflescu... e gata.

BURSUFLESCU: Trebuie schimbat, dragă Luncene.

LUNCEANU: Iar!

BURSUFLESCU: Badea Harță, care-i creștin cu frica lui Dumnezeu, a avut mustrare de cuget și mi-a lăsat răzășia lui cu 500 de lei... pe cît face... Nu-i așa, jupîne Harță?

HARȚĂ *(obosit)*: O fi. *(În parte.)* Mă ia și în trii parale, ciocoiul.

BURSUFLESCU: Mergi, primărașule, de prefă actul, te rog.

LUNCEANU: Bucuros.

BURSUFLESCU: Sau mai bine, hai cu mine, ca să ți-l dictez eu însumi într-un stil mai poetic. Să ne vedem sănătoși, cumătre Harță... *(În parte.)* L-am pus în cofă pe răzăș. *(Iese prin fund împreună cu Lunceanu.)*

SCENA XVI

HARȚĂ și MĂRIUCA

HARȚĂ: Mi-o întors șurubu... ba încă bine. N-am ce zice.

MĂRIUCA *(în parte)*: Bietu bădică!... cît e de mâhnit!

HARȚĂ: Da cine dracu s-o dus în via lui cu cosoru meu?

MĂRIUCA *(apropiindu-se)*: Eu, bădică...

HARȚĂ: Tu?

MĂRIUCA: Eu!... de-oi ști că mă-i da pe ușă afară, ți-oi spune tot... De cîte ori treceam pe lîngă via boierească, poama-mi făcea cu ochiul; ș-așa, nu mai tîrziu decît astă-noapte, m-o împins păcatu de-am sărit gardu, și cum tăiam struguri cu cosorul d-tale, m-o spăriet un cîne ș-am scăpat cosorul în vie. Aista-i tot adevărul. Dar de-oi mai sări eu garduri de azi înainte, să rămîn fată mare. Eu ți-am făcut șotia, bădică; eu sînt greșită... Na, bate-mă... bate-mă... Nu mă bați?

HARȚĂ: Drace-mpelițat!... Nu te-am bătut cînd erai mică, și tocmai acum oi să te bat?

MĂRIUCA *(uimită)*: Alei! bădică... ești bun ca sînul mamei.

MĂRIUCA

Bădiță dragă, îți sînt greșită;
Cu a mea faptă te-am întristat;
Tu cu blîndeță nemărginită
Îmi zîmbești dulce și m-ai iertat!

HARȚĂ

Dar, Măriucă, tu ești greșită,
Cu a ta faptă m-ai întristat,
Însă, copilă, îmi ești iubită
Și chiar din suflet eu te-am iertat.

(Împreună.)

MĂRIUCA

Bădiță dragă etc.

HARȚĂ

Dar, Măriucă etc.

MĂRIUCA *(ștergîndu-și ochii)*: Iaca iar îmi vine să plîng.

HARȚĂ: Nu te măhni, copilă hăi, că doar nu mi-ai vrut răul cînd ai luat un strugur de poamă.

Slavă Domnului! în țara noastră cel ce are dă cu mulțămire celui ce n-are! Trebuie să fie cineva un frige-linte ca d-nu Bursuflescu, pentru ca să facă gură pentru un strugur.

MĂRIUCA: O Doamne, cînd i s-ar părăgini via.

HARȚĂ: L-aș face eu să-i ducă doru, dacă n-ar avea cosoru meu la mînă.

MĂRIUCA: Numai atîta trebuie?... Lasă pe mine că ți-l scot eu de la dînsu.

HARȚĂ: Cum?

MĂRIUCA: Îi vide... Iaca vine cucoana cea văduvă, care ședea cu săptămînele la cucoana Săftica, păn-a nu scăpăta biata bătrînă. Mă rog, adevărat e, bădică, că se mărită cu Bursuflescu?

HARȚĂ: Așa se vorbește.

MĂRIUCA: Dacă-i așa, fugi degrabă și mă lasă singură cu ea.

HARȚĂ: Da ce ai de gînd să faci?

MĂRIUCA: Să te scap de nevoie... Fugi iute.

(Harță iese pe portiță, împins de spate de Măriuca.)

SCENA XVII

MĂRIUCA și TARSIȚA

TARSIȚA *(veselă)*: Bursuflescu mi-a adus veste că a isprăvit tîrgul cu Harță și că de azi înainte visurile mele poetice nu vor mai fi îngînate de miorlăitul motanilor și de urletul dulăilor... Cît mă iubește Nastasachi!

MĂRIUCA *(oprindu-se)*: Sărut mîna, cuconiță.

TARSIȚA: Ce copilă-i asta?

MĂRIUCA: Nu mă cunoști, cuconiță?

TARSIȚA: Nu, nicidecum.

MĂRIUCA: Eu sînt Măriuca.

TARSIȚA: Care Măriucă?

MĂRIUCA: Știi... Măriuca, fina cucoanei Săfticăi... Eu mă găsam colo sus în copacul ista, de culegeam mere, acu două luni, cînd d-ta ședeai pe laiță cu d-nu Alecu... nepotu nînașei.

TARSIȚA (*îngrijită*): Ce zici?

MĂRIUCA (*rîzînd încet*): Ba încă mi-aduc aminte că am scăpat un măr din sîn, de-a căzut buf! în spinarea cuconașului... Cuconașul era plecat și-ți vorbea la ureche... știi, cuconiță.

TARSIȚA: Nu-mi aduc aminte...

MĂRIUCA: Da cum, Doamne, iartă-mă?... Cuconașul îți zicea că te iubește: (*imitînd*) „Ah!... te iubesc... îngerașule... fie-ți milă... mă rog matale“ și îți săruta mînile cu foc... și d-ta le lăsai să le sărute... Știi, cuconiță.

TARSIȚA (*în parte*): Ne-a văzut drăcoaica. (*Tare.*) Bine, bine... taci și să nu pomenești nimănui de ce ai văzut.

MĂRIUCA: Nici d-lui Bursuflescu?

TARSIȚA: Lui încă mai puțin... Dar poate că ai ceva de cerut de la mine, dragă Măriucă?... Spune... vrei ceva?... (*O dismeardă.*)

MĂRIUCA: Am, cuconiță... Te-aș ruga, dacă nu ți-ar fi cu supărare, să-mi scoți de la boieriu un cuțitaș, care mi l-o luat zăloagă.

TARSIȚA: Un cuțitaș?

MĂRIUCA: Așa... un cosor de vie... însă vezi d-ta... să-l iei cu meșteșug... să nu priceapă...

TARSIȚA (*zîmbind*): Da pentru ce?

MĂRIUCA: Că de l-îi cere, n-a vre să ți-l deie... Iaca vine domnu Bursuflescu... eu merg să mă ascund după portiță... să te văd, cuconiță, dacă ești meșteră. (*Iese și se pune după portiță.*)

TARSIȚA (*în parte*): Curioasă fată!

SCENA XVIII

TARSIȚA, BURSUFLESCU, MĂRIUCA (*după portiță*)

BURSUFLESCU: Ah! scumpa mea Muză, te caut peste tot locul... am crezut că te-a răpit Apolon.

TARSIȚA: Ah! știi prea bine, tiranule, că alt Apolon nu există pentru mine decît Nastasachi Bursuflescu.

BURSUFLESCU (*sărutîndu-i mîna*): Este o fee!

TARSIȚA: Valeu!... mi-ai frînt degitele... ce ai în mînă?

BURSUFLESCU (*arătînd cuțitașul*): Nimic... un cuțitaș prost, însă de mare valoare.

TARSIȚA: Ian să-l văd.

BURSUFLESCU (*băgînd cuțitașul în buzunar*): Nu merită să atingă o mînă de crin ca a d-tale.

TARSIȚA (*în parte*): Nu vre să-l deie.

BURSUFLESCU: Tarsiță... dă-mi voie să-ți zic Tarsiță...

TARSIȚA: Îți dau voie, Nastasachi.

BURSUFLESCU: Tarsiță, haide să ne punem pe lațța cea de sub copac.

TARSIȚA (*coborînd ochii*): Pentru ce?

BURSUFLESCU: Pentru ca să începem acel duo amoros, care a fost întrerupt mai dinioare prin miorlăitul motanului lui Harță. Am multe de spus, căci inima mea debordă.

TARSIȚA: Hai dacă vrei... Nu am nimic de refuzat fidanțatului meu... Dă-mi brațul.

BURSUFLESCU (*dîndu-i brațul și îndreptîndu-se spre laiță*): Ah!...

TARSIȚA (*oprindu-se lîngă laiță*): Vai de mine!

BURSUFLESCU (*spăriet*): Ce este?

TARSIȚA: Mi s-a umflat piciorul în botină și nu pot călca... (*se vaietă*) mă curmă găitanul.

BURSUFLESCU: Scoate botina... (*Plecîndu-se.*) Dă-mi voie să-ți ajut.

TARSIȚA: Nu pune mîna... că nu sîntem cununați... Lasă că mi-o scot eu. (*Se întoarce cu spatele la Bursuflescu, se pleacă și se face că deznoadă șiretul de la botină.*)

BURSUFLESCU (*în estaz*): Ce talie de silfidă!...parcă-i o floare îndoită de suflul aurorei. (*Se uimește.*) O zar... na... ca... de... (*I se leagă limba.*)

TARSIȚA: Na... c-am înnodat șiretul. (*Se vaietă.*) Ah! ah!... rău mă doare!... îmi vine să leșin.

BURSUFLESCU: Taie șiretul... taie-l.

TARSIȚA: N-am foarfeci.

BURSUFLESCU (*dîndu-i cuțitașul*): Iaca un cuțitaș.

TARSIȚA: Ah! îți mulțămesc... însă de-oi scoate botina, am să rămîn numai în colțun...

BURSULESCU: Alerg iute să-ți aduc papucii de sus.

TARSIȚA: Aleargă, scumpul meu, aleargă.

BURSUFLESCU: M-am dus. *(Iese iute prin fund.)*

MĂRIUCA *(arătîndu-se la portiță, în parte)*: Meșteră-i cuconița!... *(Tare.)* Cuconiță...

TARSIȚA: A! tu ești, Măriucă?

MĂRIUCA: Adă degrabă cuțitașu, până nu vine boieriul.

TARSIȚA: Na, și fugi.

MĂRIUCA: Să-ți spun drept, cuconiță... meșteră ești! *(Ieșind pe portiță.)* Bădică, bădică...

HARȚĂ *(după portiță)*: Ce-i, fa?

MĂRIUCA: Iaca cosoru.

HARȚĂ: Alei! *(Se aude un sărutat și Măriuca rîzînd.)*

BURSUFLESCU *(aducînd o păreche de papuci)*: Iaca, iaca papucii... am alergat de m-am umplut de suflet. *(Gîfîie.)*

TARSIȚA: *Merci*, scumpul meu... acum nu mă mai doare... am diznodat șiretul.

BURSUFLESCU: A! bravo!... da unde-i cuțitașul?

TARSIȚA: Care cuțitaș? Știu eu... l-ai luat cu d-ta.

BURSUFLESCU: Eu? *(Își pipăie buzunarul.)* Să-l fi prăpădit? Nu se poate... unde să fie?

SCENA XIX

TARSIȚA, BURSUFLESCU, HARȚĂ, MĂRIUCA

HARȚĂ *(în parte, arătînd cuțitașul)*: Mi-o venit apă la moară.

BURSUFLESCU: Iaca și Harță, iubitul meu vecin... ai venit la bani, hoțule... să iei bani cu dimerlia... așa-i?

HARȚĂ: Apoi dă, domnule... cine fuge de ochiu dracului?

BURSUFLESCU: Ei! na, ca să nu te fac să aștepți mai mult... mie-mi place să plătesc peșin... Iaca 500 de lei... *(Scoate punga.)*

HARȚĂ: 500 lei arvună?... dar ceialalți cînd mi-i numeri?

BURSUFLESCU *(rîzînd)*: Care ceialalți, ghidușule?

HARȚĂ: Cei zece mii, prețul răzășiei, după tocmală.

BURSUFLESCU: Ce tocmală?... N-a fost vorba de 500 de lei?

HARȚĂ: Vrei să rîzi, domnule? Fie! hai să rîdem. *(Măriucăi.)* Rîde, fa!

(Harță și Măriuca rîd cu hohot.)

BURSUFLESCU *(îngrijăt, caută prin buzunar)*: Măi Harță, se vede că ai uitat cosorul!

HARȚĂ: Ce cosor, domnule?

BURSUFLESCU: Știi? Dovada! *(În parte.)* Unde dracu l-am pus?

HARȚĂ: Dovada? Înțălegi tu ceva, Măriucă?

MĂRIUCA: Ba cît hăciul... o fi vro cimilitură.

BURSUFLESCU: Cosorul, măi, care l-ai prăpădit în via me.

HARȚĂ: Eu? *(Arătînd cuțitașul.)* Iaca cosorul meu, d-le.

BURSUFLESCU: La tine-i? Cum de se găsește la tine, hoțule?... Mi l-ai furat din buzunar?

HARȚĂ: Ei!... am înțăles că d-tale nu-ți e de cumpărat răzășia... Bine. Hai, fa Măriucă.

MĂRIUCA: Hai, bădică. *(Vrea să iasă.)*

TARSIȚA: Stați! Ce este? Nu vă înțeleg.

HARȚĂ: Ce să fie!... D-l Bursuflescu vroiește numaidecît să mă alunge de pe locul meu și acum nu vre să-mi plătească prețul tocmelei, adică 10 500 lei... asta-i tot.

BURSUFLESCU *(furios)*: Zece sute cinci mii! Cîrjaliule!

HARȚĂ: Ba zece mii cinci sute.

QUATUOR

BURSUFLESCU și TARSIȚA

Zece mii, cinci sute de lei!
Zece mii!... Ce-am auzit?
Zece mii!... Pentr-un petic vrei
Zece mii?... Harț,-ai nebunit.

HARȚĂ și MĂRIUCA

Zece mii, cinci sute de lei,
E un preț foarte potrivit.
Zece mii! spune: vrei, nu vrei?
Lucrul bun nu e scump plătit.

BURSUFLESCU

Mă Harță, vecine, să stăm la tocmală.

HARȚĂ

Tocmala-i făcută; nu-i loc de-nvoială.

BURSUFLESCU

Vrei două mii? Spune.

HARȚĂ

Ba nu.

BURSUFLESCU

Vrei trei mii?

HARȚĂ

Nu.

BURSUFLESCU

Trei și cinci?

HARȚĂ

Baiu.

BURSUFLESCU

Al naibii să fii!

TARSIȚA

Mai dă, Nastasachi.

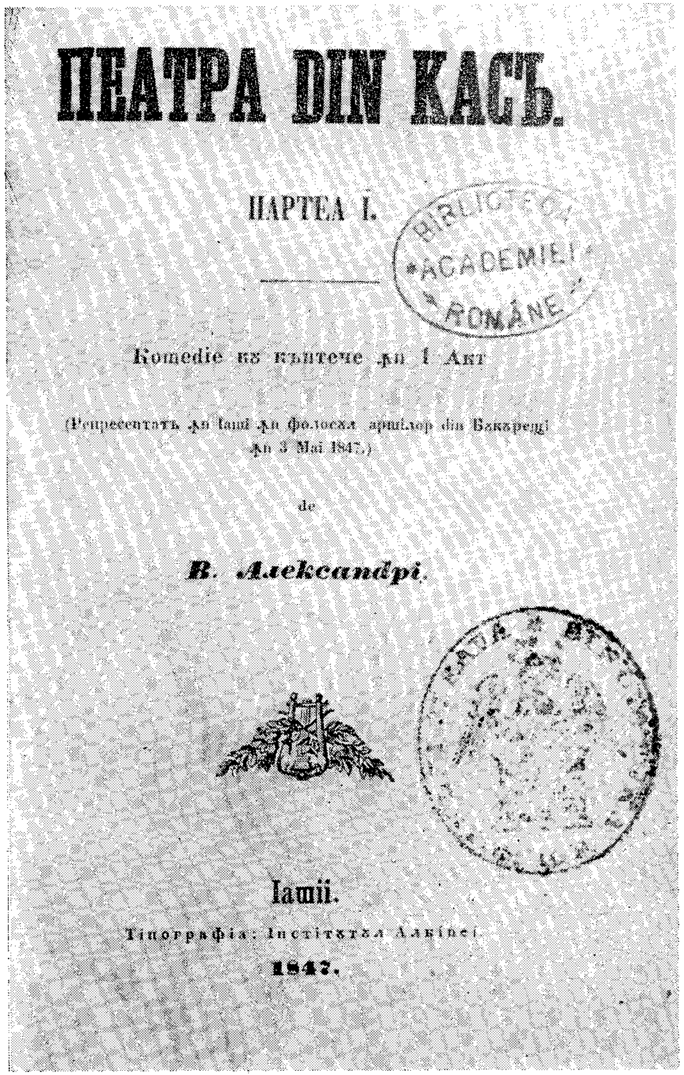

ПЕАТРА DIN КАСЪ.

ПАРТЕА I.

Комеdie кꙋ кънтече ꙟн 1 Акт

(Репресентатъ ꙟн Іаші ꙟн фолосꙋл артiшілор din Бꙋкꙋрещі
ꙟн 3 Маi 1847.)

de

В. Алексанdрі.

Іаші.

Тіпографіа: Інстітꙋтꙋл Албінеі

1847.

BIBLIOTECA ACADEMIEI ROMÂNE

Foaia de titlu: broșura *Peatra din casă*, Iași, 1847.

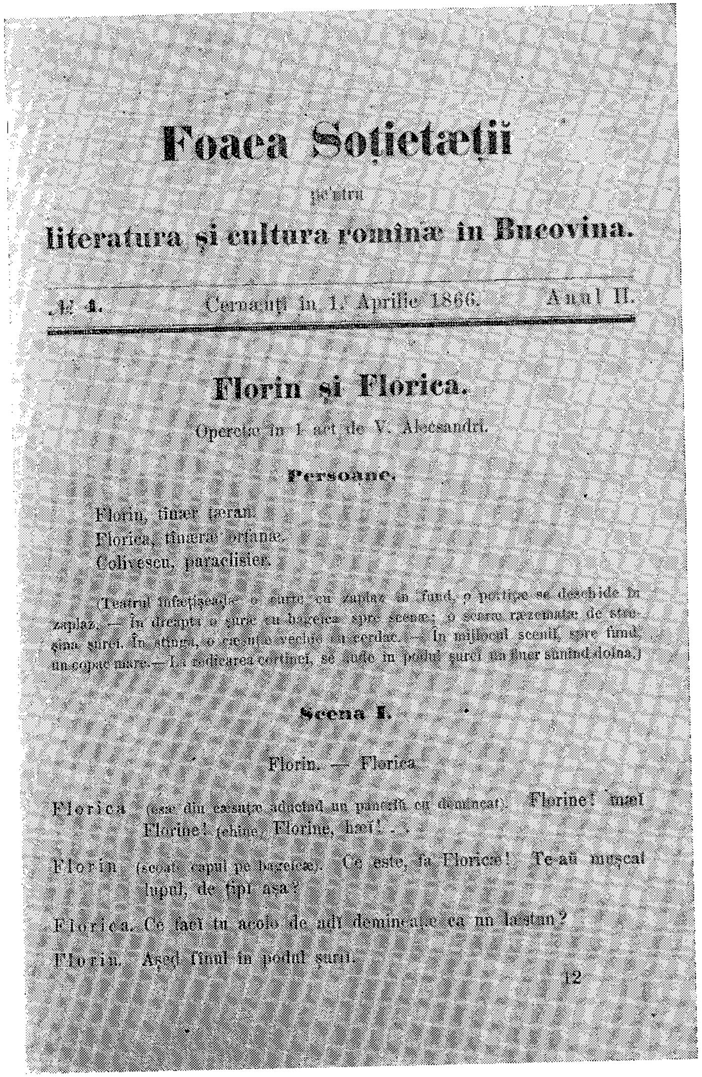

Foaea Soțietæții

pentru

literatura și cultura romînæ în Bucovina.

№ 4. Cernăuți în 1. Aprilie 1866. Anul II.

Florin și Florica.

Operetæ în 1 act de V. Alecsandri.

Persoane.

Florin, tinær țæran.
Florica, tînæræ orfanæ.
Colivescu, paraclisier.

(Teatrul înfațișeadæ o curte cu zaplaz în fund, o portiçe se deschide în zaplaz. — În dreapta o șure cu bageica spre scenæ; o scaræ razematæ de streșina șurei. În stînga, o căsuțæ vechie cu cerdac. — În mijlocul scenii, spre fund, un copac mare. — La ridicarea cortinei, se aude în podul șurei un tîner sunînd doina.)

Scena I.

Florin. — Florica.

Florica (esæ din căsuțæ aducînd un panerîĭ cu demîncat). Florine! mæi Florine! (chiue) Florine, hæi! ...

Florin (scoate capul pe bageicæ). Ce este, fa Floricæ! Te-aŭ mușcat lupul, de țipi așa?

Florica. Ce faci tu acolo de adî demineațæ ca un lastun?

Florin. Așed fînul în podul șurii.

12

Începutul operetei *Florin și Florica*, în *Foaia Soțietății* . . . , nr. 4, 1 apr. 1866.

BURSUFLESCU

Pe vrute, nevrute
Îți dau cinci mii.

HARȚĂ

Baiu! ... Zece mii cinci sute!

(Împreună.)

BURSUFLESCU și TARSIȚA

Zece mii, cinci sute de lei! etc.

HARȚĂ și MĂRIUCA

Zece mii cinci sute de lei! etc.

TARSIȚA

Vecine, creștine, fii om cu-omenie,
Peste cinci mii, iată, adaog o mie.

HARȚĂ

Prea puțin, cucoană.

TARSIȚA

Opt mii nu voiești?

HARȚA

Nu.

TARSIȚA

Opt și cinci?

HARȚĂ

Baiu.

TARSIȚA

Prea mult te scumpești.

MĂRIUCA

Mai dă, cuconiță.

TARSIȚA

Să dau pe nevăzute?
Ei! ... zece mii ...

HARȚĂ

Baiu ... zece mii cinci sute!

(Împreună.)

BURSUFLESCU și TARSIȚA

Zece mii cinci sute de lei! etc.

HARȚĂ și MĂRIUCA

Zece mii cinci sute de lei etc.

TARSIȚA: Drept să-ți spun, jupîne Harță, ești lacom ca un jidan.

MĂRIUCA: Nu se scumpește, cuconiță, că livada-i plină de copaci mari cît mărul cel cu laiță... Știi d-ta... *(Arată copacul din mijlocul scenei.)*

TARSIȚA *(în parte)*: Auzi, șerpoaica! *(Lui Bursuflescu.)* Dacă are copaci roditori, nu-i tocmai scump.

BURSUFLESCU *(indignat)*: Nu-i scump zece mii cinci sute?

TARSIȚA *(privind cu dragoste la Bursuflescu)*: Ce este o sumă de bani mai mare sau mai mică, pe lîngă fericirea de a rămînea singuri, noi doi, și... fără marturi...

BURSUFLESCU *(încîntat)*: Ah! ai dreptate, suflete. *(Lui Harță.)* Fie!... Îți dau cît ceri, numai te cară îndată din casa asta.

HARȚĂ: Doar nu dau tatarii.

BURSUFLESCU: Ba dau.

HARȚĂ: Bine, însă să-mi adaugi pe deasupra via cea părăginită cu casele din ea, ca să am unde mă muta.

BURSUFLESCU: Ce-ai zis?... *(Tarsiței.)* Ce-a zis?... Patru pogoane... cu poamă grasă și bina cu patru odăi, unde am putea să ședem chiar noi... și cu poamă bosuioacă... auzi pretenție!... cu poa...mă... coar... nă... *(I se leagă limba.)*

TARSIȚA: Bade Harță... m-am înșălat... ești mai lacom și decît un jidan.

MĂRIUCA: Îi plac merele, cuconiță.

TARSIȚA: Merele?

MĂRIUCA: Să vezi d-ta... Se găsește în vie un măr cu laiță dedesubt, ca aista... știi d-ta...

TARSIȚA *(curmîndu-i vorba)*: Bine, bine. *(Lui Bursuflescu.)* Dragă...

BURSUFLESCU *(trezindu-se)*: Aud?

TARSIȚA: Mă iubești?

BURSUFLESCU: Mă mai întrebi?

TARSIȚA: Vrei să-mi dai o probă de dragoste?

BURSUFLESCU: Nu una... o mie!

TARSIȚA: Mersi... dă și via, ca să scăpăm de Harță.

BURSUFLESCU: D-apoi...

TARSIȚA: *(strîngîndu-l de mînă)*: Nu te-i căi. *(Coboară ochii.)*

BURSUFLESCU: Ah!... dau tot... *(Tare.)* Harță...

HARȚĂ Aud, domnule.

BURSUFLESCU: Adă mîna-ncoace... bate cole... să fie via a ta.

HARȚĂ: Cu casele?

BURSUFLESCU: Cu.

HARȚĂ: Noroc să deie Dumnezeu! *(Măriucăi.)* Biata cucoană Săftica!... a avea unde să-și petreacă bătrînețile.

MĂRIUCA: Bădică... îmi vine să te sărut.

HARȚĂ: Lasă că ți-a veni rîndu și ție.

MĂRIUCA: Oare?

SCENA XX

Cei dinainte, LUNCEANU (un lacheu cu o tablă pe care sînt pahare de șampanie)

LUNCEANU: Domnule Bursuflescu... iată actul de vînzare...

HARŢĂ: Nu-i bun acela, cuconaşule, trebuie schimbat.

LUNCEANU: Iar!... de azi-dimineaţă nu fac alta decît...

BURSUFLESCU *(oftînd)*: Trebuie schimbat, Luncene... M-am spetit!... Zece mii cinci sute de lei, frate, şi via cu poamă coarnă... asta... cu poamă coarnă.

MĂRIUCA: Apoi dă, domnule, ştii vorba: Leneşul mai mult aleargă şi scumpul mai mult păgubeşte.

LUNCEANU *(voind să iasă)*: Care vra să zică, să mă duc...

BURSUFLESCU: Ba nu, îi face actul de vînzare după ce îi îndeplini formalităţile căsătoriei mele cu doamna Tarsiţa Garofeasca.

HARŢĂ: Şi ale mele, domnule primar.

MĂRIUCA: Cu cine, bădică?

HARŢĂ: Cu Măriuca.

MĂRIUCA: I!... bădică... acu te sărut... Nu mai aştept... *(Sare în braţele lui Harţă.)*

BURSUFLESCU *(cu sentiment)*: Tarsiţă... *(Întinde braţele.)*

TARSIŢA *(asemene)*: Nastasachi... *(Se repede să se arunce în braţele lui Bursuflescu, dar se opreşte coborînd ochii.)* Ba nu... după cununie.

(Intră lacheul cu tablaua.)

BURSUFLESCU: Ce vrei, Neculae?

LUNCEANU: Eu i-am poroncit, din partea d-voastră, ca să aducă o garafă de şampanie, pentru ca să bem aldamaşul...

BURSUFLESCU: Bine ai făcut, Luncene... Hai să bem aldamaşul!

(Toţi ieu cîte un pahar, zicînd: „Să bem aldamaşul".)

COR FINAL

(ciocnete de pahare)

Aldamaş! aldamaş,
Obicei drăgălaş.
Pentru-acel păgubaş
Şi acel cîştigaş.
Aldamaş, te iubim
Şi te bem cu mult foc.
Să trăim, să ciocnim,
La mulţi ani, cu noroc.

(Cortina cade.)

VODEVILURI

RĂMĂȘAGUL

PERSOANE

TEODOREANU, particular bogat
SMĂRĂNDIȚA, femeia lui
TINCA, vara Smărăndiței
NICU, tînăr
MADAM FRANȚ, guvernantă
UN LACHEU

RĂMĂȘAGUL

PROVERB CU CÎNTICE ÎN 1 ACT

Reprezentat pe Teatrul Național din Iași, în beneficiu artiștilor români. 1845.

Teatrul reprezintă un salon elegant. Ușă în fund ce duce afară. În stînga, altă ușă, care se deschide în apartamentul Smărăndiței. În dreapta, o a tria ușă ce dă într-un cabinet. O fereastră, aproape. În mijlocul scenei, o masă rotundă pe care este așezat un servis bogat de ceai, sfeșnice de bronz ș.c.l. Lîngă masă, o canape și două jilțuri.

SCENA I

TEODOREANU, SMĂRĂNDIȚA, TINCA (șed împregiurul mesei și beu ceai), LACHEUL (stă lîngă ușa din fund)

TEODOREANU *(citind o gazetă)*: „Și așa, bărbatul a fost înșelat de femeia lui cu atîta ghibăcie, încît el a mărturisit că este biruit"... Iar bărbatul înșelat!... Mă mir ce au scriitorii din ziua de astăzi cu bărbații?... Nu citești un roman... nu vezi o comedie, în care să nu întîlnești un bărbat înșelat și luat în rîs!

SMĂRĂNDIȚA *(zîmbind)*: Știu eu?

TEODOREANU *(citind)*: Încheiere. „Spiritul femeiesc este alcătuit de trei părți din iad și una din rai... De aceea, un bărbat cu minte trebuie să se păzască de a da nevestei sale pricini de a-l înșela, căci proverbul zice: *femeia hotărăște și Satan împlinește*“. Ha, ha, ha!... Se vede că autorul acestui articol îi însurat și se teme de vro pacoste căsătorească.

SMĂRĂNDIȚA: Socoți?

TEODOREANU: Eu unul, dacă l-aș întîlni, i-aș zice așa: „Domnule, nu tăgăduiesc că femeiele au mare istețime... dar, totodată, sînt încredințat că numai bărbatul cel prost se lasă ca să-l înșele; iar un om cu luare-aminte și cu oarecare ispită... niciodată“.

SMĂRĂNDIȚA: Eu, dimpotrivă, i-aș zice: „Domnule, ai toată dreptatea!... femeia poate orișicînd să înșele pe bărbat, fie bărbatul cît de isteț, pentru că orișicare femeie are cîte un drăcușor mititel care o slujește.“

TEODOREANU: Ba, zău? *(Către Tinca.)* Și tu, Tincă, tot așa gîndești, ca vara ta?

TINCA: Eu încă nu-s măritată... nu pot să știu.

SMĂRĂNDIȚA: Are dreptate Tinca; dar, lasă să se mărite, și-apoi să vezi de-a cui opinie a fi.

TEODOREANU: Cu cine ai ținea atunci, Tincă?... cu Smărăndița, ori cu mine?

TINCA *(zîmbind și coborînd ochii)*: Cu vară-mea.

SMĂRĂNDIȚA *(rîzînd)*: Nu-ți spuneam eu?

TEODOREANU *(rîzînd)*: Bravo! frumos!... v-ați pus două împotriva me.

SMĂRĂNDIȚA: Pentru că avem dreptate.

TEODOREANU: Vorbă-i?... Ei, cu toate că eu sînt singur... cred că nu mi-ar fi greu să vă biruiesc.

SMĂRĂNDIȚA: Cum?

TEODOREANU: Puind orice rămășag îți voi, că, păn-în 24 de ceasuri, nu mă-i putea înșela... măcar că-ți sînt bărbat.

SMĂRĂNDIȚA: Nu te juca cu focul.

TEODOREANU: Pe mine m-a ustura, de m-oi frige!... ții rămășagul?

SMĂRĂNDIȚA: Ascultă: Miculi a adus un șal negru care-mi place foarte mult...

TEODOREANU: De mă-i înșela ori și prin care chip, mîne să te primbli cu șalul.

SMĂRĂNDIȚA: Trimit dar să-l și aducă.

TEODOREANU: Nu te grăbi, că încă nu l-ai cîștigat. *(Se scoală.)* Cîte ceasuri sînt? opt și jumătate... Îi vreme de bal-masqué... Nu mergi, Smărăndiță?

SMĂRĂNDIȚA: Nu pot merge că au să-mi vie niște vizite... dar tu, te duci?

TEODOREANU: Mă duc puțin să mă întîlnesc cu un prietin. *(Către fecior.)* Gheorghe!... zi vezeteului să tragă la scară.

(Lacheul iesă.)

SMĂRĂNDIȚA: Ai să întîrzii mult, Teodorene?

TEODOREANU: Vro două ceasuri... mai mult nu. *(Își ie pălăria.)*

SMĂRĂNDIȚA: Nu uita să treci pe la Miculi ca să spui să-mi aducă șalul.

TEODOREANU *(rîzînd)*: Încă nu m-ai înșelat... La revedere.

(Sărută pe Smărăndița și iesă prin fund.)

SCENA II

SMĂRĂNDIȚA, TINCA

TINCA: Verișoară, ce i-a abătut bărbatului tău să-ți propuie un astfel de rămășag?

SMĂRĂNDIȚA: Nu știu; dar... lasă-l că l-oi învăța eu cum să judece femeile.

TINCA: Da bine... ce fel ai să-l înșeli?...

SMĂRĂNDIȚA *(zîmbind)*: Îi videa.

TINCA: Cum? ți-ai și închipuit planul?

SMĂRĂNDIȚA: Nu ți-am spus că femeile au cîte un drăcușor care le povățuiește? *(Sună clopoțelul.)*

(Intră un fecior.)

SMĂRĂNDIȚA: Du-te de poftește pe madam Franț, guvernanta, să vie sus.

(Feciorul iesă.)

TINCA: Spune-mi și mie, verișoară, ce ai să faci? Mă rog matale.

SMĂRĂNDIȚA: Am să-l fac pe bărbatu meu să se înamoreze de mine.

TINCA: Cum se poate?

SMĂRĂNDIȚA: Îți pare greu lucru?

TINCA: Ba nu... D-apoi...

SCENA III

SMĂRĂNDIȚA, TINCA, MADAM FRANȚ

MADAM FRANȚ: Ce poftești, cuconiță?

SMĂRĂNDIȚA: Dragă madam Franț, am să te rog să-mi faci o slujbă.

MADAM FRANȚ: Poroncește-mi ce ți-a plăcea.

SMĂRĂNDIȚA: Să ai bunătate ca să te duci pănă peste drum, la croitorul ce vinde costumuri de bal-masqué, și să-mi iei un domino negru de catife; dar să zici că-i pentru d-ta.

MADAM FRANȚ: Dar eu n-am fost de cînd sînt la bal-masqué.

SMĂRĂNDIȚA: Că nici cer de la d-ta ca să te trudești pe la bal, ci, dimpotrivă, voi să merg eu însămi.

MADAM FRANȚ: Așa? Foarte bine. Mă duc îndată la croitor.

SMĂRĂNDIȚA: Dar să nu întîrzii!

(Madam Franț iesă.)

SCENA IV

TINCA, SMĂRĂNDIȚA

TINCA: Pare-mi-se, dragă Smărăndiță, că ți-am înțeles planul.

SMĂRĂNDIȚA: Dacă l-ai înțeles... cu atît mai bine, pentru că n-oi fi silită să ți-l tălmăcesc.

TINCA: Auzi, șirata, cum s-ascunde de mine!

SMĂRĂNDIȚA: D-apoi tu nu te ascunzi de mine ca să citești ravașele ce-ți scrie Nicu Tolinescu?

TINCA *(turburîndu-se)*: Cine?... Nicu?

SMĂRĂNDIȚA: Parcă eu nu știu? Dar să lăsăm vorba asta... Ia ascultă, Tincă: cum voi ieși de-acasă, să dai poroncă tuturor slugilor să se culce și să stingă toate lumînările de prin odăi, pentru ca să fie întuneric preste tot locul cînd m-oi întoarce.

TINCA: Dar pentru ce?

SMĂRĂNDIȚA: Pentru că mi-ai înțeles planul. *(Trage clopoțelul.)*

(Lacheul intră.)

SMĂRĂNDIȚA: Du-te de adă o trăsură bună și să-i zici să steie la poartă.

(Lacheul iesă.)

TINCA: Ai să ieși?... Și mult ai să întîrzii, Smărăndiță?

SMĂRĂNDIȚA: Nu știu; dar să nu cumva să te găsesc deșteaptă... auzi?

TINCA: Nu te teme, că eu acuș mă culc.

SCENA V

TINCA, SMĂRĂNDIȚA, MADAM FRANȚ

MADAM FRANȚ: Iaca domino, cuconiță.

SMĂRĂNDIȚA: A! foarte mulțămesc, madam Franț.

MADAM FRANȚ: Ce se mai mira croitorul, cînd i-am cerut un costum!... Se uita la mine și nu voia să creadă că eu aș fi avut de gînd să merg la bal-masqué... Parcă bătrînele nu mai au inimă și gust de joc.

SMĂRĂNDIȚA: Croitoru-i un obraznic.

MADAM FRANȚ: Asta i-am zis și eu.

SMĂRĂNDIȚA: Hai cu mine să mă-mbraci, madam Franț.

MADAM FRANȚ: Haide, cuconiță.

(Smărăndița iesă prin stînga; madam Franț o urmează pănă la ușă și pe urmă se-ntoarce iute de dă un răvaș Tincăi.)

MADAM FRANȚ: Ține, dragă duducă, un răvaș de la cuconul Nicu.

TINCA: A! cînd ți l-a dat?... îmi vine să te sărut de bucurie.

MADAM FRANȚ *(fugind)*: Acum, acum. *(În parte.)* Ia așa eram și eu cînd eram tînără. *(Intră în stînga.)*

SCENA VI

TINCA

Dragu Nicu!... Să videm degrabă ce-mi mai scrie? *(Deschide răvașul și citește:)*

„Duducă Tincă!

Știi cît te iubesc din ceasul acel preafericit în care am jucat cu d-ta la revelion! Știi că sînt gata a jertfi tot ce am mai scump pe lume pentru a împlini poroncile ce ai binevoi să-mi dai!... Știi că cea mai prețioasă dorință a inimei mele este de a te numi, într-o zi, scumpa mea soție!... Dă-mi voie să mă întîlnesc cu d-ta macar un ceas, pentru ca să-ți spun din viu grai toată dragostea ce ai însuflat robului d-tale.

Nicu Tolinescu."

Ah, ce plăcere, ce bucurie,
În al meu suflet acum simțesc!
Curînd aice are să vie
Nicul, pe care de mult iubesc.
De cînd, la Curte,
Făcîndu-mi curte
Dulci complimente mi-a adresat,
De fericire
Și de uimire
Inima-mi bate neîncetat.
Mi-aduc aminte
De-a lui cuvinte
Ce la mazurcă tainic mi-a zis,
Ș-a lui privire
Cu mulțămire

De-atunci adese o văd în vis!
Ah, ce plăcere, ce bucurie,
În al meu suflet... ș.c.l.

SCENA VII

TINCA, MADAM FRANȚ, SMĂRĂNDIȚA (îmbrăcată în domino și ținînd o mască de catifea neagră în mînă)

SMĂRĂNDIȚA *(intrînd)*: Iată-mă-s gata.

TINCA *(în parte, ascunzînd răvașul)*: Verișoara!...

SMĂRĂNDIȚA *(apropiindu-se de Tinca, o sărută pe frunte)*: Cu seara bună, verișoară. *(Încet.)* Ce-ți mai scrie Nicu?

TINCA: Nicu?...

SMĂRĂNDIȚA: Ha, ha, ha!... Nu ți-am spus că știu tot?

(Feciorul intră.)

FECIORUL: Trăsura-i la poartă.

SMĂRĂNDIȚA: Bine... Să te duci acum îndată la Miculi, să ceri un șal negru și să-l aduci aici.

(Feciorul iesă.)

SMĂRĂNDIȚA *(în parte)*: A! Teodorene!... pui rămășag cu femeile, cînd îi treaba pe înșelat?... Bine, bine!... *(Tare.)* Seara bună, madam Franț... Tinco, nu uita ce ți-am spus. *(Iesă prin fund.)*

SCENA VIII

TINCA, MADAM FRANȚ

MADAM FRANȚ: Ei, duducă, ce-ți mai scrie cuconașu Nicu?... Dar pare că ești supărată?... Ce ai...

TINCA: Ce să am, dragă madam Franț?... Am, că nu știu ce să fac.

MADAM FRANȚ: Cum?

TINCA: Nicu mă roagă ca să-i dau voie să vie să mă vadă singură!... și nu știu de se cuvine...

MADAM FRANȚ: Numai atîta-i?... Da primește-l să vie, că n-are să te mănînce.

TINCA: Zău?... pot să-l primesc, dragă madam Franț?

MADAM FRANȚ: Poți, duducă, pentru că cuconul Nicu îi tînăr de treabă și vrea să te ieie... Hei! să mă fi văzut pe mine cînd eram tînără, cum mă întîlneam cu bietul Franț, Dumnezeu să-l ierte!... pe fereastă... Sărmanul! cum mă iubea!... În toate serile mi-aducea chipfe proaspete... A! *(Plînge.)*

Sărmanul Franț, cît mă iubea!
Cu chipfe, zău, el mă hrănea,
Și ziua toată,-n cinstea mea,
Bere și vin mereu el bea.
Dar într-o zi... Ah, ce păcat!
Atît de mult a închinat,
Încît pe loc a rămas lat...
În bere Franț s-a înecat!

TINCA: Nu mai plînge, dragă madam Franț.

MADAM FRANȚ: A!... De ce n-am murit și eu?

TINCA: Dar dacă mureai, cine mi-ar fi fost guvernantă mie?

MADAM FRANȚ: Bine zici, duducă Tincă. *(O sărută.)* Nu băga-n seamă cele ce spun... Ia, o babă nebună și eu... Mai bine să vorbim de cuconașul Nicu.

TINCA: El ți-a dat scrisoarea?

MADAM FRANȚ: Dar; l-am întîlnit la poartă, cînd mă duceam să ieu costumul cuconiței, și cînd ai ști cît m-a rugat ca să te fac să-l primești!...

TINCA: Oare cum să-i dăm de știre?

MADAM FRANȚ: D-lui mi-a zis că va cînta din flaut pe sub fereastă, și că dacă va videa o lumînare pe la geamuri, atunci s-a sui; iar de nu, s-a duce acasă mâhnit.

(Se aude un flaut sub fereastă.)

TINCA: Ia auzi, madam Franț...

MADAM FRANȚ: El îi, duducă.

(Stau amîndouă de ascultă.)

TINCA: Sărmanul Nicu!... va îngheța afară.

MADAM FRANȚ: Cred și eu, că-i tare frig.

TINCA: Ce să facem, dragă madam Franț?

MADAM FRANȚ *(luînd o lumînare și purtînd-o pe la fereastă)*: Iaca ce să facem.

(Flautul tace.)

TINCA: Ah! cum îmi bate inima de tare. *(Se pune pe un jîlț.)*

MADAM FRANȚ: Nu fi copilă, duducă Tincă, că nu te-oi lăsa singură.

TINCA: Să șezi cu mine, madam Franț.

MADAM FRANȚ: Bine, bine; nu te teme. *(În parte.)* Draga duducă!... cum s-a îngălbenit!... Ia așa tremuram și eu... în vremea lui Franț.

SCENA IX

TINCA, MADAM FRANȚ, NICU (intrînd cu sfială)

NICU *(se închină și stă lîngă ușă cu ochii în jos)*.

TINCA *(se scoală, se închină și se pune iar pe jîlț neuitîndu-se la Nicu)*.

MADAM FRANȚ *(îi privește pe amîndoi cu dragoste)*.

NICU *(făcînd cîteva pasuri, zice încet)*: Mademuazelă...

TINCA *(arătînd un jîlț lui Nicu)*: Poftim, monsiu Nico.

NICU *(șezînd)*: Mademuazela-i sănătoasă?

TINCA *(încet)*: Mersi.

NICU *(sucindu-și pălăria în mînă)*: Da vara d-tale-i sănătoasă?

TINCA *(sucindu-și basmaua)*: Sănătoasă.

NICU: Se vede că a ieșit de-acasă.

TINCA: Dar... mai dinioare.

NICU: S-a fi dus poate la bal-masqué...

TINCA: Nu cred... poate.

MADAM FRANȚ *(în parte)*: Văd că eu sînt de prisos. *(Se furișează și iesă.)*

TINCA *(văzînd-o că se duce)*: Madam Franț...

MADAM FRANȚ *(de afară)*: Vin acuș...

SCENA X

TINCA, NICU

(Mică tăcere. Nicu și Tinca se sucesc pe scaune, se uită pe sus și oftează.)

NICU: Ce frigu-i afară!

TINCA: A fi înghețat pe ulițe.

NICU: A înghețat, dar... De abia pot merge caii... lunecă, Doamne ferește!

TINCA: Săracii! cît îi mai chinuiesc!

NICU: Calul unui droșcar și-a rupt piciorul, în colț la Petrea bacalul.

TINCA: Sărmanul!

NICU: Ce mai plîngea bietul lipovan!

TINCA: Cum n-a plînge?

(Mică tăcere.)

TINCA: N-ai fost astă-seară la bal-masqué, monsiu Nicule?

NICU: Nu, mademuazelă.

TINCA: Dar ai de gînd să mergi mai tîrziu?

NICU: Ba, nu cred.

TINCA: Pentru ce?

NICU: Nu-mi plac balurile unde...

TINCA: Cum să nu-ți placă d-tale... care joci?

NICU: Vreu să zic că nu-mi plac soarelele unde... nu ești d-ta.

TINCA: A!... *(Coboară ochii.)*

(Mică tăcere. Nicu și Tinca sînt foarte turburați.)

NICU: Ai fost mai dăunăzi la teatru, mademuazelă?

TINCA: Am fost de am văzut *Iașii în carnaval.*

NICU: Și cum ți-a plăcut?

TINCA: Am rîs foarte mult.

NICU: Am auzit că s-a mîniet un comisar asupra autorului?

TINCA: Pentru ce?

NICU: Din pricina șatrarului Săbiuță.

TINCA: Ha, ha, ha!

NICU: Zice că de ce să numească pe comisar șatrarul Săbiuță și nu șatrarul Sabie.

TINCA: Ha, ha, ha!... Ce nebun ești, monsiu Nicule.

NICU *(prinzînd la curaj)*: Cu adevărat sînt nebun, duducă... dar cînd ai ști... *(Văzînd pe madam Franț, în parte.)* Tronc!... cînd era să mă declar și eu...

SCENA XI

NICU, TINCA, MADAM FRANȚ (aducînd un șal)

MADAM FRANȚ: Iaca șalul de la Miculi, duducă Tincă.

TINCA *(sculîndu-se)*: Ia să-l văd.

(Nicu se scoală asemene și se apropie de masa unde madam Franț a așezat șalul.)

MADAM FRANȚ: Ce frumos șal!... Trebuie să facă vro sută de galbeni.

TINCA: Tare-i elegant! Cum îți pare, monsiu Nicule?

NICU: Îmi pare minunat... dar aș dori să-l văd pe umerile unei dame, pentru ca să judec ce efect face!

MADAM FRANȚ: Ia, cearcă-l d-ta, duducă Tincă!

NICU: Bine zice madam Franț... Cearcă-l d-ta, ca să știm de se prinde pe o talie elegantă...

TINCA: Dacă vreți numaidecît, bucuros.

MADAM FRANȚ: Vină de-mi ajută, monsiu Nicule, ca să-l întindem.

(Nicu și madam Franț s-apucă de întins șalul, dar Nicu se greșește și-l întoarce pe dos.)

MADAM FRANȚ: Nu așa, că-l dai pe dos.

NICU: Da cum?... Nu-i bine?

TINCA: Dă la mine, monsiu Nicu, să-l strîng eu, că d-ta nu știi.

NICU: Poftim; dar cu astă condițiune, că să ți-l pun eu pe umeri.

TINCA: Bine.

(După ce madam Franț și Tinca au îndoit șalul cum se cuvine, Nicu ie șalul și-l pune pe umerile Tincăi.)

NICU *(în parte, puind șalul Tincăi)*: Ce talie!... *(Oftează.)*

MADAM FRANȚ: A!... Ce frumos îți șede, duducă Tincă. Doamne!... cînd ai ști cît ești de frumușică!... Nu-i așa, cucoane Nicule?

NICU *(cu jumătate de glas)*: Dar. *(Oftează.)*

(Tinca se primblă cu cochetărie pe dinaintea lui Nicu.)

TINCA: Cît de bine are să-i pară verișoarei!... și ce bine are s-o prindă!

NICU: Dac-a prinde-o așa de frumos ca pe d-ta, mademuazelă, cred că i-a părea foarte bine.

TINCA: Mai ales la Copou, trebuie să facă un efect minunat.

MADAM FRANȚ: Știți ce? Hai să ne închipuim că sîntem la Copou și că ne primblăm cu toții pe iarbă verde... d-voastră la brațetă amîndoi și eu în urmă.

TINCA: Ha, ha, ha!... Ce idei poznașe ai cîteodată, madam Franț.

MADAM FRANȚ: Da, zău!... Hai să mai rîdem puțintel. *(Luînd pe Nicu de mînă.)* Vină încoaci, monsiu Nicule. *(Se apropie de Tinca.)* Dă brațul duducăi... Așa... acum hai să ne primblăm.

(Nicu și Tinca se primblă rîzînd. Madam Franț îi urmează.)

TINCA: Doamne!... ce nebună ești, madam Franț!

MADAM FRANȚ: Ia uitați-vă ce de mai dame frumoase, ce de mai cavaleri plăcuți se uită la d-voastră... De nu v-ar deochia!...

NICU: Da bine, că-i veselă de tot madam Franț! *(Rîzînd.)* Ne face de rîdem ca nebunii.

MADAM FRANȚ: Ei, primblați-vă împreună, că eu sînt cam ostenită și trebuie să mă odihnesc puțin; dar să luați seama la trăsuri.

TINCA: Ce?... iar te duci, madam Franț?

MADAM FRANȚ: N-ai nici o frică, că ai un cavaler cu d-ta. *(În parte.)* Iar încep a fi de prisos... mă duc să mă culc. *(Iesă.)*

SCENA XII

NICU, TINCA

(Îndată după ce se duce madam Franț, tinerii iar se turbură, tac, caută într-o parte, dar nu încetează de a să primbla.)

NICU *(peste puțin)*: Nu găsești, mademuazelă, că sînt lucruri în lume care n-ar trebui să aibă sfîrșit?

TINCA: Care lucruri?

NICU: De pildă... primblarea asta care o facem împreună.

TINCA: Da nu te temi c-ai osteni?

NICU: O! mademuazelă... cu d-ta m-aș primbla toată viața mea.

TINCA *(zîmbind)*: Pe jos?

NICU: Și pe jos... și-n trăsură... și cu vaporul... Numai să fiu cu d-ta.

De-ar fi cu putință,
De-aș avea noroc
Cu a ta ființă
Să fiu la un loc,
De-orice-mprotivire
Eu mi-aș bate joc,
Și cu-a ta iubire
Aș trece prin foc!

(Se aude o trăsură.)

SCENA XIII

NICU, TINCA, MADAM FRANȚ (viind iute)

MADAM FRANȚ: Fugi, duducă, că vine cuconița.

TINCA *(aruncînd șalul pe canape)*: Vai de mine!... dar Nicu?

MADAM FRANȚ: Trebuie să se ascundă undeva, până se vor culca boierii, ș-apoi va ieși.

NICU: Unde să m-ascund?

MADAM FRANȚ: A! aici, în cabinetul ista... Intră degrabă că-i aud suind scările. *(Îl împinge pe Nicu în cabinetul din dreapta.)*

TINCA: Să stingem lumînările. *(Le stinge.)*

MADAM FRANȚ: Hai degrabă, să nu te găsască aici! *(Iesă amîndouă iute prin stînga.)*

SCENA XIV

(Întuneric.)

TEODOREANU (cu ochii legați), SMĂRĂNDIȚA (în domino)

SMĂRĂNDIȚA *(trăgîndu-l de mînă, zice cu glasul schimbat)*: Iată-ne în sfîrșit!... am ajuns!

TEODOREANU: A! slavă Domnului, că s-a sfîrșit acest voiaj prin întuneric, ce facem acum de vrun ceas!

SMĂRĂNDIȚA: Îți pare rău că l-ai făcut?

TEODOREANU: Ba nu, scumpul meu domino... dar aș voi să știu ce idee ai avut ca să-mi legi ochii în tinda teatrului și pentru ce m-ai silit să jur că n-oi face nici un chip de a afla cine ești?

SMĂRĂNDIȚA: Ți-am spus, domnule Teodorene, la bal-masqué, că de mult eu am un capriciu pentru d-ta... că de mult mi-ai plăcut, și că de mult doream să am o întîlnire cu d-ta... însă o întîlnire astfel, ca d-ta să nu poți ști cine sînt... De aceea ți-am și legat ochii în tinda teatrului, pentru ca să nu vezi în ce trăsură aveai să te sui... prin care uliți erai să treci și în care casă erai să întri... D-ta, ca un cavaler bine crescut, ai primit toate condițiile și mi-ai jurat că te-i supune la toate voințile mele, în vreme cît vom fi împreună.

TEODOREANU: Toate aceste sînt adevărate; dar de ce să mă lipsești de fericirea de a te privi, pentru că... sînt sigur că ești prea frumoasă.

SMĂRĂNDIȚA: Dar; sînt destul de frumușică... și nu cred că te-i căi c-ai venit cu mine, dacă m-ai cunoaște.

TEODOREANU: Auzi d-ta?... și să fiu eu silit a fi cu ochii legați dinaintea unei frumuseți!... asta-i de nesuferit... și, zău, mai că-mi vine să-mi calc jurămîntul.

SMĂRĂNDIȚA: Adu-ți aminte că mi-ai dat parola de onoare.

TEODOREANU: Ard-o focu parolă!... Încai fie-ți milă de mine... mă mîngîie de orbirea la care m-ai osîndit.

SMĂRĂNDIȚA *(luîndu-l de mînă, îl duce lîngă canape, unde se pun unul lîngă altul)*: Am multe de spus... Vin să ne punem pe canape.

TEODOREANU *(în parte)*: Ce fericire!...

SMĂRĂNDIȚA: Purtarea me trebuie să ți se pară foarte curioasă.

TEODOREANU: Dimprotivă...

SMĂRĂNDIȚA: Dar... ce mă mîngîie este că sîntem amîndoi vinovați.

TEODOREANU: Tot astfel de vinovății să-mi deie Dumnezeu!

SMĂRĂNDIȚA: Cum?... nu te mustră cugetul că ești necredincios femeiei d-tale?

TEODOREANU: Femeia me?... Dar bărbatul d-tale? Ha, ha, ha...

SMĂRĂNDIȚA: Bărbatul meu? Ha, ha, ha. Oare... ce-or fi făcînd acum amîndoi?

TEODOREANU: Smărăndița?... Sînt sigur că-și închipuie planuri ca să mă înșele.

SMĂRĂNDIȚA: Cum?

TEODOREANU: Am pus rămășag amîndoi pe un șal.

SMĂRĂNDIȚA: Și în loc să te înșele ea... tu o înșeli, berbantule... ha, ha, ha.

TEODOREANU: Ha, ha, ha. Așa sîntem noi!... ai dracului.

SMĂRĂNDIȚA: Nu toți.

TEODOREANU: De pildă, bărbatul tău.

SMĂRĂNDIȚA: Bărbatul meu e bun la suflet, dar se socoate prea cu cap.

TEODOREANU: Sînt sigur că trebuie să fie cam prostuț.

SMĂRĂNDIȚA: A! Teodorene, nu-mi ocărî soțiorul.

TEODOREANU: Eu nu-l ocărăsc, dar nu pot tăgădui adevărul... Sînt încredințat că-i prostuț, sărmanul!

SMĂRĂNDIȚA: Ha, ha, ha... ce n-aș da să te audă.

TEODOREANU: Nu-i așa? Vezi c-am gîcit?... Unde se află el acum?

SMĂRĂNDIȚA: S-a dus de zece zile la moșie.

TEODOREANU: Bine-a făcut... Ce ziceam eu că-i prost?... Dimprotivă, el îi foarte isteț, de vreme ce te-a lăsat singură... cu mine... și lîngă mine... scumpa mea mască. *(Vrea să o ieie de talie.)*

SMĂRĂNDIȚA *(sculîndu-se)*: N-ai auzit o trăsură?

TEODOREANU: Unde?

SMĂRĂNDIȚA: În ogradă.

TEODOREANU: Nu... ți s-a părut.

SMĂRĂNDIȚA: Ba nu... Ia să mă duc să văd... Șezi aici că vin acuș. *(Iesă prin stînga.)*

TEODOREANU: Stăi, iubita mea, nu te duce...

SCENA XV

TEODOREANU *(singur)*: Ce întîmplare curioasă!... Mă duc la bal-masqué, și, preste cîtăva vreme, o mască elegantă se apropie de mine, mă ie de braț, îmi vorbește de Italia, de Franța... și într-un cuvînt... mă încîntă!... Cerc să o cunosc... în zădar!... În sfîrșit, îmi propune să merg cu dînsa, dar cu condiție ca să-mi lege ochii în tinda teatrului... Am primit... și după ce am trecut prin o mulțime de ulițe... nici nu știu care... iată-mă-s... într-o casă necunoscută și lîngă o persoană pe care nici macar nu o prepun... Ce întîmplare plăcută!... și cu atît mai plăcută, că-i plină de taină.

Amorul în taină mă-ndeamnă aice
Să gust a plăcerei favor mult iubit!
Ah! sune mai iute minutul ferice,
Căci sufletu-mi arde de-un dor nesfîrșit!
Amorul, plăcerea sînt paseri ușoare
Ce cîntă ș-ațîță a inimei dor;
Nebunul și prostul le lasă să zboare,
Iar omul cu minte le prinde din zbor.

SCENA XVI

TEODOREANU, SMĂRĂNDIȚA

TEODOREANU: A! parcă aud foșăind un domino... D-ta ești?

SMĂRĂNDIȚA *(tot cu glasul prefăcut)*: Țist... Taci, pentru numele lui Dumnezeu! că a venit bărbatul meu de la țară.

TEODOREANU: Ce zici?

SMĂRĂNDIȚA: Trăsura care am auzit-o mai dinioare a fost a lui.

TEODOREANU: Ei, și vrea să zică, trebuie să mă duc?...

SMĂRĂNDIȚA: Negreșit... Ah, ce nenorocire!

TEODOREANU *(smulgîndu-și batista de pe ochi)*: Pe unde să fug, că nu văd nimic?

SMĂRĂNDIȚA: Nu fugi încă... Așteaptă aici în salon până s-or liniști oamenii din ogradă, ș-apoi oi veni eu să-ți dau drumul.

TEODOREANU: Dar dac-a veni bărbatu d-tale aici?

SMĂRĂNDIȚA: Nu te teme, că-i trudit de pe drum și are să se culce îndată.

TEODOREANU: Și nu și-a rupt încai gîtul pe drum?

SMĂRĂNDIȚA: Ah, Teodorene, cît îmi pare de rău!... Sărută-mă macar o dată păn-a nu ne despărți...

TEODOREANU *(în parte)*: Nu pre am gust de sărutat, cu bărbatul la spate. *(O sărută.)*

SMĂRĂNDIȚA: Stăi pe canape și nu face vuiet, că sîntem perduți... Adio, scumpul meu!... Adio, sufletul meu!... *(Iesă prin stînga.)*

SCENA XVII

TEODOREANU, NICU (în cabinet)

TEODOREANU *(pe canape)*: Scumpul meu, sufletul meu!... Foarte mulțămesc de dragoste... Mai bine făceam eu de mă întorceam binișor acasă; încai acum n-aș fi cu frica-n spate... Da mînca-l-ar moliile de bărbat!... tocmai acum și-a găsit să vie? Nu putea să se prăvale pe drum și să-și rupă un picior?... Ia, așa sînt bărbații... cînd nu te aștepți nicidecum, țop, îți cad în cap... Ce să fac acum?... Cu întunericul ista nu pot vide nici cît o palmă dinaintea mea... De-oi căuta să găsesc ușa, pot să dau vrun scaun jos, să fac vuiet și să deștept bărbatul. Mai bine s-aștept... dar pănă cînd s-aștept?... Și eu ziceam că-i întîmplare plăcută!... ba că chiar!...

NICU *(deschizînd ușa cabinetului, în parte)*: Nu se mai aude nimic.

TEODOREANU *(auzind ușa cabinetului deschizîndu-se, se aruncă în fundul canapelei și zice în parte)*: Parc-am auzit că s-a deschis o ușă... Oare nu-i el?

NICU *(auzind canapeua scîrțiind)*: O scîrțiit ceva... *(Intră degrabă în cabinet.)*

TEODOREANU: De cînd sînt nu mi s-a bătut inima așa de tare... *(Căutînd împrejur.)* Nu se zărește nimic... să vede că mi s-a părut... *(Auzind ușa.)* Iar?

NICU *(deschizînd ușa)*: Oare să fie cineva în salon? Ia s-ascult... *(Ascultă.)*

TEODOREANU: Ce să fie? *(Ascultă).*

(Mică tăcere.)

NICU: A fi vro mîță culcată pe canape.

TEODOREANU: Negreșit că-i vrun șoarec... Uf!... m-am săturat de șezut... Ia să cerc să găsesc ușa. *(Se scoală de pe canape, merge încet și pipăind prin casă.)*

NICU: Acum socot că mă pot duce. *(Se pornește asemene spre ușă.)*

(Bojbăind amîndoi prin întuneric, se ating cu mînile și stau încremeniți.)

TEODOREANU
NICU *(în parte)*: Parc-am atins o mînă de om!

(Împreună, în parte.)

TEODOREANU	NICU
Am asudat	Am înghețat
Ș-asud mereu,	Și-ngheț mereu,
Parc-am intrat	Parc-am intrat
În feredeu!	În gheață, zău.
Simt că slăbesc,	Mă oțăresc,
Mă-ngălbenesc,	Mă-nvinețesc,
Și mă topesc;	Mă-nțepenesc;
Valeu, valeu!	Valeu, valeu!

TEODOREANU: Astfel asud, că pare că mă topesc.

NICU: Mi s-au tăiet picioarele de tot.

TEODOREANU *(preste puțin)*: N-aud nimic... poate a fi fost vro mobilă.

NICU *(asemene)*: Ce mai stau pe gînduri?... Haide într-un noroc.

(Se pornesc iar amîndoi și, ajungînd lîngă ușa din fund, se lovesc și se apucă de guleri.)

TEODOREANU *(tare)*: Să nu dai, că dau de tot.

NICU *(asemene)*: Că și eu dau de moarte.

TEODOREANU: Da nu strînge așa de tare, că te gîtui pe loc.

NICU: Ori tu pe mine, ori eu pe tine.

(Se zgîlție amîndoi.)

TEODOREANU: Nu strînge, îți zic, că să n-am parte...

NICU: Îți spun că nu-s vinovat... A! luptă vrei?...

TEODOREANU: Măi omule, n-am venit aici pentru ce socotești tu... A! vrei să mă trîntești?... *(Se luptă grozav.)*

SCENA XVIII

TEODOREANU, NICU, SMĂRĂNDIȚA, MADAM FRANȚ, [TINCA]

(Cu lumînări în mînă.)

TOȚI: Ce este? Ce vuiet îi aici?

TEODOREANU: Ia bărbatu d-tale... *(Cunoscînd pe Smărăndița.)* Ce văd?... Smărăndița!

SMĂRĂNDIȚA: Ha, ha, ha... Smărăndița, care te-a adus de la teatru, acasă la tine.

TEODOREANU: Smărăndița!... *(În parte.)* Frumoasă mi-ai jucat-o, și mare gogoman sînt!

SMĂRĂNDIȚA: Mai pui rămășag cu mine, Teodorene?

TEODOREANU *(văzînd șalul pe canape)*: Iaca și șalul!... *(Ia șalul și-l pune pe umerile Smărănditei.)* Ai cîștigat, dragă Smărăndiță... Proverbul are dreptate.

SMĂRĂNDIȚA: Femeia hotărăște și Satan împlinește.

TEODOREANU *(în parte)*: Și bărbatul plătește.

SMĂRĂNDIȚA *(veselă)*: Mîngîie-te, Teodorene, că tu ai fost înșelat cu ochii legați, cînd mulți alții sînt înșelați cu ochii deschiși.

TEODOREANU *(văzînd pe Nicu)*: Da bine, domnu Nicu Tolinescu ce caută aici?

SMĂRĂNDIȚA: Cu adevărat. *(Către Tinca, zîmbind.)* Răspunde tu...

TINCA: Verișoară...

NICU: Domnule Teodorene, am venit aici ca să cer mîna duducăi.

TEODOREANU: Prin întuneric?... Ha, ha, ha... asta-i modă nouă.

SMĂRĂNDIȚA: Nu face nimic; noi primim cu bucurie... Să videm Tinca dacă vrea?... *(Către Tinca.)* Tu primești?

TINCA: Dacă primiți d-voastră...

TEODOREANU: Ei, nu mai coborî ochii și zi că vrei, să se sfîrșească comedia. *(Luînd-o de mînă.)* Nicule, iată mîna Tincăi... Dar să iei seama la rămășaguri...

NICU *(cu bucurie)*: Tinco!... noaptea asta îi ziua cea mai fericită pentru mine.

SMĂRĂNDIȚA *(în parte)*: Ș-a perdut calendariul, bietul băiet!...

(Intră lacheul.)

LACHEUL: Poftim la masă.

TEODOREANU: Iaca venim. Nicule, dă brațul Tincăi... Smărăndițo... *(Îi prezentează brațul.)*

SMĂRĂNDIȚA: Acuș... Să dau mai întîi un sfat prietinilor.

SMĂRĂNDIȚA

(către public)

Vă feriți, iubiții mei
Însurăței
Și holtei,
De rămășag cu femei.
Cînd e treaba pe-nșelat,
Orice bărbat
Diplomat
Rămîne-ades rușinat.
Iar de vreți să cîștigați,
V-arătați
Delicați
Și la dame șaluri dați,
Că așa, zău, le-nșelați.

TOȚI

Dar, de vreți să cîștigați,
V-arătați
Delicați ... ș.c.l.

(Ușele din fund se deschid și se zărește o masă bogată cu candelabre aprinse.)

(Cortina cade.)

PEATRA DIN CASĂ

PERSOANE

Căminarul GRIGORI PÎLCIU
Comisul NICU, fiul său
Cucoana ZAMFIRA, văduvă
MARGHIOLIȚA, fiica ei
LEONIL, vărul Marghioliței
Her FRANȚ BIRMAN, doctor
IOANA ȚIGANCA
UN FECIOR

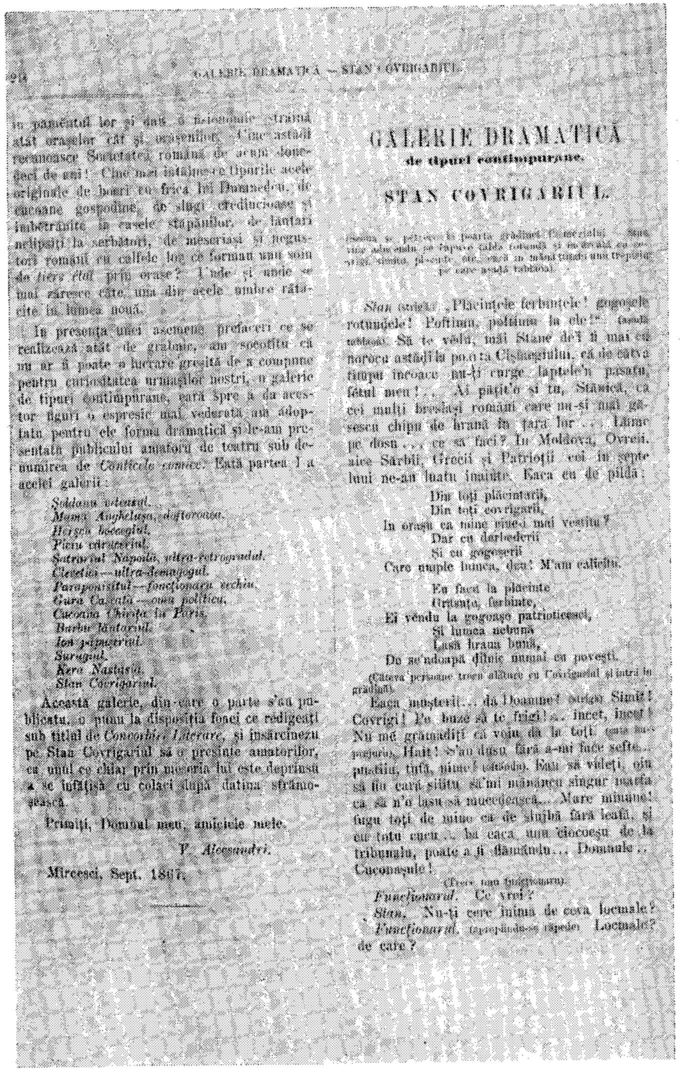

GALERIE DRAMATICĂ
de tipuri contimpurane.

STAN COVRIGARIUL.

Începutul scenetei *Stan covrigariul*, în *Convorbiri literare*, I, nr. 16, 15 oct. 1867, p. 213.

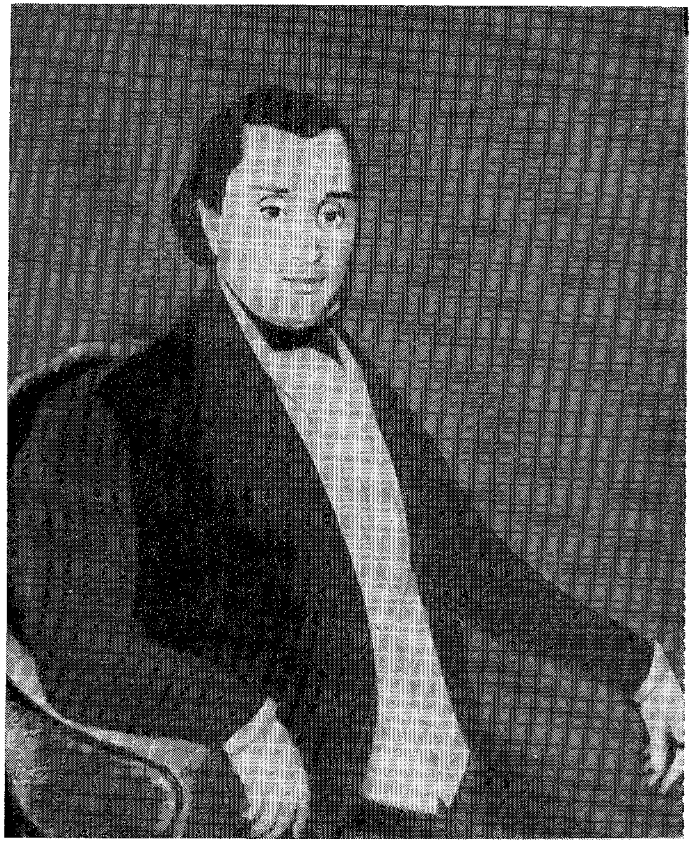

Matei Millo (pictură de N. Levaditi; reprodus după I. Massoff, *Teatrul românesc*, vol. I, București, 1961).

PEATRA DIN CASĂ

COMEDIE CU CÎNTICE, ÎN UN ACT

Reprezentată pe Teatrul Național din Iași, în beneficiul arșilor din București, în 3 mai 1847.

Teatrul reprezintă o odaie simplu mobilată. Ușă în fund, care duce afară; altă ușă în stînga, care se deschide în odăile cucoanei Zamfira. O canape în fața scenei, de-a stînga, și scaune. Un dulap mare în fund cu două uși.

(Scena se petrece în Iași, la 1845.)

SCENA I

CUCOANA ZAMFIRA (pe canape), IOANA

ZAMFIRA *(cercînd dulceți într-o tăblăluță)*: Ți-am mai spus, Ioano, că nu-s destul de legate dulcețile... privește, nu au coardă nicidecum...

IOANA: Cum, Doamne iartă-mă, cucoană? că de azi-dimineață le țin pe foc. De le-oi mai pune pe jaratic, mă tem că din belte s-or priface în balmuș.

ZAMFIRA: Ia taci, dobitoaco, că nu știi ce zici. Du-te de le mai dă o fertură până s-or lega cum se cade.

IOANA *(în parte, voind să iasă prin stînga)*: Arză-le focu dulceți, că-mi scot sufletul!

ZAMFIRA: Ascultă... ce face Marghiolița?

IOANA: Duduca?... drăngănește din ghitardă.

ZAMFIRA: Dascalu de joc o fost azi după-masă?

IOANA: Care? Cel uscat ca un țîr?... O fost.

ZAMFIRA: Și cel de franțuzește?

IOANA: Ș-acel pleșuv... Sărmana duducuță!... toată ziua o năcăjesc fel de fel de șonți!... Încalte de s-ar mărita odată, să scape...

ZAMFIRA: Ei, nu mai clănțăni, cioară, și ieși afară.

IOANA *(ieșind prin stînga, în parte)*: Crapă de ciudă cucoana că nu-și poate mărita fata.

SCENA II

ZAMFIRA *(primblîndu-se pe gînduri)*: Bine zice Ioana!... Măcar de s-ar mărita Marghiolița mai degrabă, ca să scap de-o grijă... Dar unde-i găsești azi bărbații ca mai înainte!... Nu-i vezi că fug de însurat ca dracu de tămîie?... S-au scumpit mirii ca vămile... Of, of! decît ai avea o fată mare în casă, mai bine șepte turci.

Of, of, of! ce supărare,
De-a avea o fată mare!
Te silești
Ca s-o crești
Ș-apoi trebui să pornești
La vînat
Prin cel sat,
Ca să-i cauți un bărbat.
De-i flăcău
Nătărău,
Te închini la duhul său;
De-i ghebos,
Uricios,
Îi zici că-i foarte frumos;
Și-i zîmbești,
Îl slăvești
Ca să poți să-l gineresți!

Of, of, of! ce supărare
De-a avea o fată mare!

SCENA III

ZAMFIRA, HER FRANȚ (intră prin fund)

FRANȚ: M-am închinat cu sărut mîna, cucoană Zamfiriță. Cum merge sănătatea?

ZAMFIRA: Ah! nu prea bine, monsiu Franț.

FRANȚ: Nu bine?... *(Pipăindu-i mîna.)* Cu adevărat, turburare mare... Scoate limba puțintel.

ZAMFIRA: Că doar nu-s bolnavă, cum socoți d-ta.

FRANȚ: Da cum?

ZAMFIRA: Am boala grijei.

FRANȚ: Boala grijei?... Nu cunosc...

ZAMFIRA: Nu înțelegi că sînt îngrijită pentru Marghiolița?

FRANȚ: A! ha, ha, ha. Eu mă spăriesem că ai friguri.

ZAMFIRA: Mai bine aș avea friguri, lungoare, gălbănare, decît fată mare!... Ah, monsiu Franț, nu știi ce sarcine-s fetele la casa omului!

FRANȚ *(oftînd)*: Ah! cucoană Zamfiriță, cum să nu știu!

ZAMFIRA: Ce zici?... Ai și d-ta vro Marghioliță?

FRANȚ: Ba m-a ferit Dumnezeu! Dar, știi că mi-ai poroncit să aștept până s-a mărita mademuazel Mari, și mi-ai făgăduit că atunci te-i cununa cu mine...

ZAMFIRA: Cu adevărat, monsiu Franț, ți-am făgăduit... dar cine știe dacă s-a împlini vrodată!

FRANȚ *(cu foc)*: A!... de ce nu? Nu ți-am spus că te iubesc de douăzeci ș-atîți de ani?... tocmai din vremea volintirilor?... De ce să nu-ți fie milă de patima mea?...

Eu, vestitul doctor Franț,
Care-n tîrg vînd sănătate,
De cînd m-ai prins mata-n lanț,
Sufăr boale-nfricoșate!

La ochi simt o turburare,
În pept ferbinteală mare,
La suflet melanholie
Şi la crieri nebunie!
Zău, sînt vrednic de-a ta jale,
Vindecă-mi patima grea...
Eu sînt doftorul matale,
Ah! fii doftoroaia mea!

ZAMFIRA: Cum n-aş vrea să fiu doftoroaie, monsiu Franţ!... Dar, ce folos, dacă nu pot găsi un bărbat Marghioliţei!... D-ta mai căutat-ai prin tîrg?

FRANŢ: Am umblat toate uliţele, toate casele, toate...

ZAMFIRA: Şi ai găsit ceva?

FRANŢ: He, he... *(Ie tabac.)* Pofteşti, cucoană Zamfiră?

ZAMFIRA *(luînd tabac)*: Foarte-ţi mulţămesc... Ş-aşa zici, că ai găsit?...

FRANŢ: He, he... *(Strănută.)*

ZAMFIRA: Să-ţi fie de bine! *(Strănută.)*

FRANŢ: Foarte-ţi mulţ... Să-ţi fie de bine.

ZAMFIRA: Amin, şi într-un ceas bun!... Da ia spune-mi mai degrabă...

FRANŢ *(în taină)*: Cunoşti pe cuconu Grigori Pîlciu?

ZAMFIRA: Căminarul Grigori?... Cum să nu-l cunosc? Era bun prietin cu răposatu soţul meu, Dumnezeu să-l ierte!

FRANŢ: Ştii că are un băiet?

ZAMFIRA: Îl ştiu... Nicu... Îi cam tăcut... cam prostuţ.

FRANŢ: Prostuţ... dar holtei!...

ZAMFIRA: Bine zici... şi are stăricică bună tată-său.

FRANŢ: Şi l-a făcut comis mai dăunăzi.

ZAMFIRA: Almintrele seamănă a fi cam de treabă tînăr.

FRANŢ: Cu atît mai de treabă, că-i bun de însurat.

ZAMFIRA: Trebuie să fie de vro 22 de ani?

FRANŢ: I-a împlinit la Crăciun.

ZAMFIRA: Dar... socoţi că a vrea?

FRANŢ: Dacă n-a vrea el, tată-său vrea.

ZAMFIRA: Ce zici, dragă monsiu Franţ?... I-ai şi vorbit?

FRANŢ: Mă mai întrebi, cînd ştii că te iubesc de douăzeci ş-atîţi de ani?... tocmai din vremea...

ZAMFIRA: Şi ce-a răspuns căminarul?

FRANŢ: Mi-a zis că a veni deseară cu feciorul său să petreacă aici cîteva ceasuri şi să se înţeleagă cu d-ta asupra foaiei de zestre.

ZAMFIRA: Ah, monsiu Franţ! şi nu mi-o spui mai degrabă?... Îmi vine să te sărut de bucurie.

FRANŢ *(cu dragoste)*: Fă-ţi pomană, că te iubesc de douăzeci ş-atîţi...

ZAMFIRA: Oare?... Mări, tot o să ne cununăm împreună... *(Îl sărută.)*

FRANŢ *(în parte)*: Ah!

ZAMFIRA: Du-te acum degrabă, Frănţişorule, în tîrg şi-mi cumpără o oca de zaharicale pe deseară.

FRANŢ *(cu foc)*: Orice-i dori... poronceşte-mi, că eu de-acum sînt a matale de veci.

ZAMFIRA: Şi eu a matale, tij, scumpul meu Franţ!

FRANŢ *(în parte)*: Scumpul meu!... A, Birman, Birman!... *Du bist ain huntgemainer Don Jian! (Iesă îngîmfat prin fund.)*

SCENA IV

ZAMFIRA: În sfîrşit am să scap de-o grijă!... am să mă cotorosesc de fată! Slavă ţie, Doamne, că-mi urneşti peatra din casă! *(Strigă la uşa din stînga:)* Marghioliţo, Marghioliţo... vin' degrabă, sufletul meu.

SCENA V

ZAMFIRA, MARGHIOLIŢA (se arată la uşă cu o ghitară în mînă)

MARGHIOLIŢA: Ce vrei, neneacă?

ZAMFIRA: Vină-ncoaci.

MARGHIOLIŢA: Acuş... numai să leg o strună la ghitară.

ZAMFIRA: Da lasă-ți cobza la o parte și vină azi cînd te chem.

MARGHIOLIȚA (*intră mînioasă și aruncă ghitara pe un jîlț*): Of!... iată-mă c-am venit... ce vrai?

ZAMFIRA: Dec!...ce te răstești așa la mine, jupîneasă?... Ai uitat cu cine vorbești?

MARGHIOLIȚA: Cine să răstește?... Îți spun c-am venit.

ZAMFIRA: Te văd eu, că doar nu-s chioară; dar te poftesc să-ți mai ții clanțul, c-apoi...

MARGHIOLIȚA (*cu mînie, în parte*): Apoi ce?

ZAMFIRA: Ascultă-mă... Deseară au să vie, să petreacă aici, cuconu Grigori Pîlciu cu feciorul său... cu feciorul său... mă-nțelegi?

MARGHIOLIȚA: D-apoi bine... deseară mi-ai făgăduit să mergem la teatru.

ZAMFIRA: Vom merge altă dată, că nu pere lumea.

MARGHIOLIȚA: Altă dată, altă dată... Tot așa mă porți cu vorbe.

ZAMFIRA: Lasă, fata mea, că, după ce te-i mărita, tot teatru îi videa.

MARGHIOLIȚA (*în parte*): Macar de-ar da Dumnezeu să mă mărit, ca să scap de-aici!

ZAMFIRA: Bucură-te dar și te veselește, dragă Marghioliță, că în curînd ai să ieși și tu în lume... ai să fii cucoană.

MARGHIOLIȚA (*rușinoasă*): Să fiu cucoană?...

ZAMFIRA: Ei, las'... nu-ți mai cîrni nasul, că știu că-ți pare bine. Vină mai bine de-mi sărută mîna, că ți-am găsit un bărbat.

MARGHIOLIȚA (*veselă*): Zău?... care, dragă nenecuță?

ZAMFIRA: Nicu... feciorul căminariului Pîlciu.

MARGHIOLIȚA: Nicu?... Nu-l cunosc... dar mi-a spus văru Leonil că-i prost de tot.

ZAMFIRA: Vărul tău Leonil îi un nebun și-un obraznic și, dacă l-oi mai videa pe-aici, am să-i rup urechile.

MARGHIOLIȚA: Vorbește încai franțuzește?

ZAMFIRA: Nicu?... A fi rupînd și el vro două vorbe ca toată lumea.

MARGHIOLIȚA: Dar... la balurile de la Curte merge?

ZAMFIRA: Cum nu?... îi comis!

MARGHIOLIȚA: Merge! Cît îmi pare de bine! Vrea să zică oi juca și eu la revelion?

ZAMFIRA: Ba încă și la Sfîntu Neculaie.

MARGHIOLIȚA: Și mi-a lua și lojie la teatru, la benuar?

ZAMFIRA: Ce la benuar?... la rîndul întîi.

MARGHIOLIȚA: Și mai bine, ca să moară de ciudă celelalte fete... Ah, nenecuță, cît ești de bună!

ZAMFIRA: Vezi cum mă îngrijesc de soarta ta?... De aceea și tu trebuie să faci ce te-oi sfătui eu.

MARGHIOLIȚA: Orice mi-i poronci, nenecuță...

ZAMFIRA: Să te gătești, dintîi, frumos: să te strîngi în corset și, cînd va veni Nicu, să-i dai pricină de vorbă... însă franțuzește! Să te uiți la el cu ochi galiși, să-i zîmbești, să-i cînți din ghitară marșul lui Napoleon și, în sfîrșit, să faci orice-i ști, pentru ca să-l amețești.

MARGHIOLIȚA: Las' pe mine, nenecuță, că m-oi pricepe eu.

ZAMFIRA: Haide, apucă-te de-ți fă părul că acuș însărează. Eu mă duc în tîrg ca să-ți cumpăr o rochie de nuntă... dar caută să fii gata cînd m-oi întoarce.

MARGHIOLIȚA: Bine... dragă nenecuță.

ZAMFIRA: A... să nu uiți ca să aduci aici ghergheful cel cu turcu calare, pentru ca să-l vadă Nicu. (*Iesă prin fund.*)

SCENA VI

MARGHIOLIȚA (*veselă*): Baluri la Curte și lojie la teatru! Cît sînt de fericită! toate cîte le-am dorit, oi să le am... și, în sfîrșit, oi să ies în lume, să fiu slobodă, să scap de cușca asta în care mă usuc.

I

Cît îmi pare bine
C-am să mă mărit!

Ce noroc pe mine!
Ce vis fericit!
Oi să am capele,
Horbote, brațéle,
Rochii de Paris!
Și cai, și trăsură
Care nu-mi trecură
Nici macar prin vis.
Tra, la, la, la, la,
De m-aş mărita,
Să cînt tot așa:
Tra, la, la, la, la.

II

Am să-mi cumpăr șaluri
După gustul meu;
Să mă duc la baluri
Și să joc mereu.
Iară cînd la Curte
Îmi va face curte
Vrun tînăr frumos...
Dacă bărbățelul,
Dacă suflețelul
Va fi mînios,
Tra, la, la, la, la,
Și m-a descînta...
I-oi răspunde-așa:
Ha, ha, ha, ha, ha.

SCENA VII

MARGHIOLIȚA, LEONIL (intră prin fund pe furiș, se apropie de MARGHIOLIȚA ș-o sărută pe umăr).

LEONIL *(sărutînd-o)*: Tra, la, la.

MARGHIOLIȚA *(spărietă, țipă și fuge în odaia din stînga).*

LEONIL *(alergînd după ea)*: Stăi, verișorică, că eu sînt... Leonil, verișorul matale cel drăgălaș.

MARGHIOLIȚA *(dinîntru)*: Fugi, obraznicule, că m-ai spăriet.

LEONIL *(voind să deschidă ușa)*: Te-am spăriet?... Apoi dar deschide-mi ca să viu să-ți descînt de spaimă.

MARGHIOLIȚA *(ținînd ușa)*: Ba mai bine-ți caută de nevoi și-ți ie tălpășița până nu vine neneaca ca să te deie de urechi afară.

LEONIL: Am mai pățit-o și altă dată... Nu-mi pasă, macar să-mi și rupă urechile... Mă jărtfesc pentru mata! *(Trage de ușă.)*

MARGHIOLIȚA: Da lasă ușa în pace, nebunule.

LEONIL: Ba nu... am s-o scot din țîțîni, cum m-ai scos și mata din sărite.

MARGHIOLIȚA: Apoi cearcă, de vrei să vezi pe dracu.

LEONIL: Dar... vreu să-l văd cu coarnele în papiliote și să-l sărut, și să-i spun că-l iubesc peste măsură.

MARGHIOLIȚA: Ha, ha, ha! cît îi de obraznic!

LEONIL: Obraznicu mănîncă praznicu... Deschizi, ori stric ușa?... Păn-în trei ori... una... două... două și jumătate...

MARGHIOLIȚA: Ba te rog, Leonițule, nu te-apuca de pozne.

LEONIL: Ei, dacă te rogi, se schimbă. Te las, însă cu condiție să-mi dai o guriță.

MARGHIOLIȚA: Ai nebunit?

LEONIL: Ba nu-mi e mult... și drept dovadă, mă jur să n-am parte de mătușica, dacă nu dau păretele jos. *(Împinge tare ușa.)*

MARGHIOLIȚA: Of, Doamne, ce necaz!... Ei, șezi binișor că-ți dau... Întinde botul.

LEONIL: L-am întins.

(Ușa se deschide pe jumătate. Obrazul Ioanei se ivește... și Leonil îl sărută, fără a lua de samă. Îndată după aceasta, ușa se închide iute și se aud rîsuri înîntru.)

MARGHIOLIȚA *(rîzînd)*: Să-ți fie de bine, verișorule.

IOANA *(asemene)*: Și la mulți ani, cuconașule.

LEONIL *(depărtîndu-se de ușă furios)*: Am pățit-o!

O! ce foc
M-a trăsnit,
Stau pe loc
Împetrit!
Iubeam un înger, o porumbiță
Și de la dînsa ceream guriță;
Cînd vai! în ciudă
Soarta mea crudă
Schimbă pe înger într-o țigancă,
Pe porumbiță în trup de stancă;
Și-n loc de miere
Ah! gustai fiere!
Și-n loc de buze de verișoară
Sărutai gingaș... un plisc de cioară!
O! ce foc
M-a trăsnit!
Stau pe loc
Împetrit!

Ce să fac?... Să stric ușa și să dau năvală în odaie ca să-mi răzbun, cu șeptezeci de mii de milioane de sărutări... Dar... alta nu-mi mai rămîne. *(Se răpede spre ușă, dar deodată se oprește, auzind glasul Zamfirei afară.)* Săracul de mine! ce-am auzit? glasul mătușicăi?... De m-a găsi baba aici, apoi chiar că rămîn făr'de urechi! mai ales că mi-a hotărît să nu-i mai calc în casă, de cînd i-am zis că se dă cu roș... unde să fug? unde să m-ascund?... A!... în dulapul ist cu rochii. *(Intră în dulap.)* Nu-s călcate rochiile, dar le-oi călca eu. *(Le calcă în picioare.)*

SCENA VIII

LEONIL (în dulap), ZAMFIRA (aducînd o rochie albă), HER FRANȚ (cu o hîrtie de cofeturi)

(Până a nu intra pe scenă, ZAMFIRA și FRANȚ zic următoarele cuvinte, tocmai cînd vrea LEONIL să se arunce asupra ușei ca s-o strice.)

ZAMFIRA: D-ta ești, Her Franț? Dă-mi brațul să sui scările.

FRANȚ: Poftim pe cel din stînga că-i din partea inimei.

ZAMFIRA *(intrînd)*: Of!... bată-le cucu marșan-de-mode, că mare scumpe-s!... Auzi d-ta, opt sute de lei pentru o rochie gata de nuntă?... Nu face mireasa cît rochia.

LEONIL *(în parte, deschizînd puțin dulapul)*: O rochie de nuntă!

FRANȚ: După cum îi și mireasa... dar cînd mireasa se numește Zamfira, nu-i nimic destul de scump pe la jidani.

ZAMFIRA *(zîmbind)*: Berbantule! tot așa mă ademenești cu vorbe dulci.

FRANȚ *(dîndu-i cofeturile)*: Și cu zaharicale, ca pe un canaraș.

ZAMFIRA *(luîndu-le)*: Taci, dimoni, că mă scoți din minți. *(Merge spre dulap.)*

LEONIL: Auzi-i cum se ciugulesc! *(Văzînd pe Zamfira, închide iute ușa.)* O!

ZAMFIRA *(cercînd să deschidă dulapul)*: Ce dracu are dulapul ista de nu vrea să se deschidă?

FRANȚ: Da ce vrei să faci?

ZAMFIRA *(întorcîndu-se cătră Franț)*: Vreu să închid rochia de nuntă a Marghioliței.

FRANȚ: Ia să cerc eu, că-s vîrtos. *(Cearcă, dar nu poate să deschidă.)*

ZAMFIRA *(rîzînd)*: Ei, monsiu Franț, așa mi te lauzi? Ha, ha, ha! *(Imitînd pe Franț.)* Ia să cerc eu, că-s vîrtos! Ha, ha, ha!...

FRANȚ *(necăjindu-se în zadar)*: *Tertaifel!*

ZAMFIRA: Ia să-ți ajut și eu, că ți-ai uitat vîrtutea acasă.

(Feciorul intră.)

FECIORUL: Cucoană, o venit o trăsură cu doi boieri.

FRANȚ *(depărtîndu-se de dulap)*: Negreșit că-i cuconu Grigori Pîlciu cu fiul său.

ZAMFIRA *(întorcînd spatele la dulap)*: Cuscrul și ginerele? Poftește-i sus și adă lumînări degrabă, că-i întuneric.

(Feciorul iesă.)

LEONIL (*furios*): Pîlciu ginere! O!

(*Zamfira pune rochia și cofeturile pe un scaun lîngă dulap și se apropie de Franț. În vremea asta, Leonil deschide ușa dulapului și fură cofeturile.*)

ZAMFIRA: Acum îi acum, dragă monsiu Franț.

FRANȚ: N-ai nici o grijă, cucoană Zamfiriță.

ZAMFIRA (*alergînd la ușa din stînga*): Marghioliță, ești gata?

MARGHIOLIȚA (*din odaie*): Numai pantofii să mi-i leg.

ZAMFIRA: Caută să întri în salon cînd oi tuși.

MARGHIOLIȚA: Bine, nenecuță.

LEONIL (*mîncînd zaharicale*): Verișoara să fie Pîlcioaie! O!

(*Feciorul intră aducînd lumînări aprinse.*)

FECIORUL: Boierii se suie pe scări. (*Pune lumînările pe masă și iesă.*)

SCENA IX

Cei dinainte, CĂMINARUL GRIGORI PÎLCIU, NICU

PÎLCIU: Cu plecăciune.

ZAMFIRA: Sluga d-tale, cucoane Grigori... Da de unde și pînă unde pe la noi?... De atîta vreme de cînd nu ne-ai mai dat obraz...

PÎLCIU: Mă iartă, cucoană dragă, c-am fost tot cam bolnav.

ZAMFIRA (*arătînd pe Nicu*): D-lui îi cuconașu d-tale?... Nicușoru?

PÎLCIU: Dar... nu-l cunoști? (*Lui Nicu.*) Sărută mîna cucoanei.

NICU (*sărută mîna cucoanei Zamfirei, care îl sărută pe frunte*).

ZAMFIRA: Ba că bine zici, cucoane Grigori... Ia privește-l cum o crescut de mare! S-o făcut holtei.

PÎLCIU: Hei!... așa cresc bobocii.

LEONIL (*în parte, cu gura plină*): Bobocii!

ZAMFIRA: Da... ia poftim de șezi, cucoane Grigori, să mai vorbim de vremile noastre.

PÎLCIU (*șezînd pe canape lîngă Zamfira*): Sărut mîna... Iată și domnul Franț, prietinul nostru. Unde nu gîndești, acolo-l găsești.

FRANȚ (*șezînd pe un jîlț*): Eu sînt ca buruiana cea rea.

PÎLCIU: Ba nu, Birmănașule dragă, ești ca buruiana cea de leac.

ZAMFIRA: Pentru că-i doftor? Ha, ha, ha... Tot vesel ești, cucoane Grigori! (*Rîde tușind și căutînd spre odaia din stînga.*)

PÎLCIU: Hei!... cum dă Dumnezeu și cel codru verde, cucoană Zamfiră. Noi, bătrînii, căutăm să veselim ceasurile cîte ne mai rămîn de trăit, pentru ca să ne mîngîiem de cele care au trecut.

ZAMFIRA: Și bine faceți, bine faceți.

PÎLCIU (*luînd pe Zamfira de mînă*): Bine facem cu adevărat, cucoană dragă, pentru că cine știe?... mîni, poimîni, poate... alivanta-n groapă.

FRANȚ: Fără voia doftorilor?

PÎLCIU (*rîzînd*): Ba cu toată împuternicirea lor.

ZAMFIRA: Ha, ha, ha. (*Tușește.*) De ce nu șezi, cucoane Nicule?

NICU (*se pune pe un scaun*).

PÎLCIU: Mări, nu-l mai tot cuconi, că s-a diochea.

ZAMFIRA (*rîzînd și tușind mai tare*): Bată-te norocu, că poznaș mai ești! (*În parte.*) Nici c-a veni drăcoaica.

SCENA X

Cei dinainte, MARGHIOLIȚA

PÎLCIU: Hei!... iată și duduca Marghiolița, fata moșului cea frumoasă.

ZAMFIRA: Vezi cît o crescut?

PÎLCIU: Ba ce crescut!... bre, bre! cînd era numai de-o șchioapă.

LEONIL (*în parte, furios*): Șchioapă... verișoara!

PÎLCIU: Vin-încoaci, fata mea, să te sărute moşu.

(Marghioliţa se apropie de Pîlciu, care o sărută pe frunte. Zamfira şi Franţ îşi fac semne de bucurie. Nicu se scoală pe picioare şi se uită pe furiş la Marghioliţa.)

MARGHIOLIŢA *(în parte)*: Of!... că m-o înghimpat cu musteţele.

PÎLCIU: Îţi aduci aminte, Marghioliţo, cînd îmi ziceai mosu Pîlsiu, mosu Pîlsiu?... Parcă nu-mi vine-a crede că-i ea, cucoană Zamfiră. Dintr-atîtica, s-o făcut coşcoge fătoi!

LEONIL *(cu gura plină, furios)*: Fătoi!

PÎLCIU: Iată şi Nicu, fiul meu, dragă Marghioliţă... Nu-ţi aduci aminte cînd te giucai cu dînsu de-a Baba-oarba?

NICU: Ba nu, băbacă... de-a Puia-gaia.

PÎLCIU: Vin de-i sărută mîna, Nicule.

NICU *(sărută mîna Marghioliţei ş-apoi se întoarce la locul lui şi stă tot în picioare)*.

LEONIL: Îi pupă mîna prostu... O!

MARGHIOLIŢA *(se uită cu ochi galişi la Nicu în toată scena asta. Nicu se turbură.)*

PÎLCIU: Ce mai zici şi d-ta, mosiu Franţ?... Aşa-i că de-acum o venit vremea să dăm rîndul copiilor?

FRANŢ: Aşa-i pravila Naturei, cucoane Grigori. Bătrînii împreună şi tinerii iarăşi împreună... mai ales cînd se găsesc doi carii se potrivesc...

ZAMFIRA: Adevărat grăieşti, monsiu Franţ... Nimic nu-i mai nostim decît doi hulubaşi... păreche.

PÎLCIU: Atunce-i fericire-n casă.

LEONIL *(în parte)*: Ba în hulubărie.

ZAMFIRA: Cui o spui, cucoane Grigori?... Iată-mă-s eu... am trăit 17 ani cu răposatul soţu meu, Dumnezeu să-l ierte!... şi niciodată nu ne-am sfădit... Sărmanu! ce bujor de om era! Cît oi trăi, l-oi tot boci!... *(Plînge.)*

Sărmanu bărbăţelu!
Sărmanu sufleţelu,
Ce om, ce om era!

Supus l-a mea voinţă,
Plecat l-a mea dorinţă
În veci el s-arăta!
Eu îl numeam Luluţă,
El mă numea Mumuţă
Cu glasu-i drăgălaş,
Şi îmi zicea: „Firiţă!
Tu eşti o porumbiţă,
Şi eu un porumbaş.“
Ah, vai ş-amar de mine!
Ah, dragul meu bărbat!
Mumuţa după tine
Va plînge nencetat!

(Marghioliţa şi Franţ îşi şterg ochii. Nicu trage din buzunar o basma lungă şi-şi suflă nasul tare.)

PÎLCIU: Aşa şi eu cu biata răposata, Dumnezeu s-o ierte!... Ah, ce femeie scumpă şi iconoamă!... Of, of!

Sărmănica
Mititica!
Cît de mult ea mă iubea!
Sărmănica
Mititica!
Ce dulceţi bune făcea!
Ce locmale,
Baclavale,
Învîrtite şi bohaci!
Ce vutci bune,
De minune,
Cu miros de odogaci!
Amar mie!
Ce soţie,
Ce comoară-am prăpădit!
Ah! ce viaţă,
Ce dulceaţă,
Moartea crudă mi-a răpit!

LEONIL *(în parte)*: Bre!... c-au să înece mahalaua.

ZAMFIRA: Of, of!... Marghioliţo, du-te de zi s-aducă dulceţi de cele care ai făcut tu astăzi.

(Marghioliţa iesă prin stînga.)

ZAMFIRA: Cucoane Grigori, am să-ți dau să guști dulceți de-a Marghioliței.

PÎLCIU: De i-or sămăna ei, trebuie să fie foarte plăcute. Așa-i, Nicule?

NICU *(răsărind)*: Dar, băbacă; îmi plac.

ZAMFIRA: De ce nu șezi, cucoane Nicule?

NICU *(se pune pe scaun)*: Mersi.

ZAMFIRA: Trebuie să știi, cucoane Grigori, că nu se află mai bună gospodină pe fața pămîntului. De-i nevoie în casă de dulceți, de pînză, de păstrămuri, de orice, în sfîrșit... Marghiolița poartă de grijă de toate. Ea dă de bucate; ea ține cheile de la cămară și de la pivniță, încît eu sînt silită a sta cu mînele legate.

FRANȚ: Halal de bărbatul ce-a avea!

ZAMFIRA: Halal, zău! Și să vezi cum coasă la gherghef, să te minunezi... *(Strigă.)* Marghioliță, trimite-ți ghergheful aici.

LEONIL *(în parte)*: Auzi telălița, cum își laudă marfa?

(Ioana aduce ghergheful, îl dă lui Pîlciu și iesă.)

PÎLCIU: Aferim... frumos de tot!... Da cine-i, mă rog, turcul ist călare?

FRANȚ: Îi Ali-pașa.

PÎLCIU: Cel care o tăiet volintirii?... bre, bre!...

ZAMFIRA: Tocmai... Poftești să vezi și d-ta, cucoane Nicule?

PÎLCIU: Iar îl cuconești?... Eu văd c-ai să-mi diochi flăcăul.

NICU *(ie gherghеful și rămîne cu el în mînă).*

(Întră Marghiolița și după dînsa Ioana purtînd tablaua cu dulceți.)

ZAMFIRA: Adă aici, Ioano.

(Ioana merge cu tablaua dîntîi la Pîlciu, pe urmă la Nicu și în sfîrșit la Franț care nu ie dulceți. Marghiolița o urmează și dă paharele cu apă.)

PÎLCIU *(gustînd dulcețile)*: Cu adevărat că-s minunate... Așa belte! *(Amestecînd greu.)* Așa... bel... te. *(În parte.)* Valeu, că mi s-o încleiet fălcile.

MARGHIOLIȚA: Să-ți fie de bine.

PÎLCIU: Să... rut... ochișo...orii... fata... mea.

ZAMFIRA: Poate că n-au coardă destulă!

IOANA: Da cum, Doamne, iartă-mă! că de azi-dimineață le ferb pe foc.

ZAMFIRA *(căutînd s-acopere vorba Ioanei, tușește)*: Poftești, cucoane Nicule? *(În parte.)* Ei lasă, cioară, că ți-oi rupe eu pliscul.

(Cînd vine tablaua dinaintea lui Nicu, el se scoală, pune gherghеful pe scaun și ie dulceți multe.)

MARGHIOLIȚA *(dîndu-i paharul)*: *A vo suhe*, monsiu Nicu.

NICU *(înecîndu-se cu dulceți)*: Mersi... *(Tușește.)*

PÎLCIU: Ce dracu! iar te-ai înecat, măi tălălău.

LEONIL *(în parte)*: Moașa-n pod.

NICU *(turburat, se pune peste gherghef și răsare îndată).*

PÎLCIU: Na, c-ai spart gherghеful! Ei, da m-ai rușinat urît, măi badeo!

ZAMFIRA *(sculîndu-se)*: Nu-i nimică, nu-i nimică.

MARGHIOLIȚA *(rîde).*

NICU *(uitîndu-se la gherghef)*: Numai nasu-i spart, băbacă.

PÎLCIU *(sculîndu-se foarte supărat)*: Și poate că nu-i destul să spargi nasu lui Ali-pașa?

ZAMFIRA: Nu te supăra, cucoane Grigori, că Marghiolița mai face și alți turci în ceealaltă odaie.

PÎLCIU: Zău?... Hai să-i videm. Nu poți crede cît mi-s de dragi turcii... de lînă.

ZAMFIRA: Poftim, cucoane Grigori. Vii cu noi, monsiu Franț?

FRANȚ: Bucuros.

(Pîlciu întră în stînga.)

ZAMFIRA: Marghioliţo, șezi cu cuconu Nicu. *(Încet, Marghioliței.)* Nu uita să-i cînți marșul lui Napoleon. *(Se duce spre ușa din stînga și, până a nu ieși, zice încet lui Franț.)* Acum îi vreme de pus la cale... Să dai pricină de vorbă, monsiu Franț. *(Iesă.)*

FRANȚ: Las' pe mine, cucoană Zamfiră. *(Iesă.)*

LEONIL *(în parte)*: Se duc să deschidă iarmarocul.

SCENA XI

LEONIL (în dulap), MARGHIOLIȚA, NICU

MARGHIOLIȚA *(după o mică tăcere)*: Monsiu Nicu...

NICU *(cu jumătate de glas)*: *Cheschevu madmuazel?*

MARGHIOLIȚA: *Je vu pri... reste* pe canape.

NICU *(se pune pe un jîlț)*: *Pardon.*

MARGHIOLIȚA *(în parte, șezînd pe canape)*: Parcă nu prea știe franțuzește. *(Mică tăcere.)*

LEONIL *(în parte)*: Ce pardon i-aș trage la ceafă.

MARGHIOLIȚA: Monsiu Nicu, îți aduci aminte de *notr anfans?*

NICU: *Cheschevu?*

MARGHIOLIȚA: *De notr anfans.*

NICU: *Pardon.*

MARGHIOLIȚA *(în parte)*: Se vede că alte vorbe nu mai rupe. *(Tare.) Vu parle franse, monsiu Nico?*

NICU: *Parle, madmuazel.*

MARGHIOLIȚA: *E bien... parlon* împreună.

NICU: *Parlon.*

(Mică tăcere. Marghiolița se uită cu dragoste la Nicu, care coboară ochii, se sucește pe scaun și-și suflă nasul tare.)

MARGHIOLIȚA: N-ai fost la Paris, monsiu Nicu?

NICU: Nu, dar cît pe ce era să mă trimeată băbaca.

MARGHIOLIȚA: Și de ce nu te-o trimis?

NICU: S-o temut să nu-mi perd legea și să mă-ntorc înapoi păgîn.

MARGHIOLIȚA: Numai pentru atîta?...

NICU: I-o mai fost frică că m-oi face și eu ca Iorgu de la Sadagura.

MARGHIOLIȚA: Păcat că te-o giudecat așa de rău!... Dacă mergeai la Paris, videai teatruri... învățai să gioci polca, auzeai opere frumoase... marșul lui Napoleon.. Cunoști marșul lui Napoleon, monsiu Nicu?

NICU: L-am auzit o dată din cobza lui Barbu.

MARGHIOLIȚA: Îi tare frumos! Eu îl știu.

NICU: Din cobză?

MARGHIOLIȚA: Ba din ghitară... Ha, ha, ha!... auzi?... din cobză?

NICU: Barbu te-o învățat?

MARGHIOLIȚA: Cine?... Barbu?... Ha, ha, ha!

NICU *(în parte)*: Am scăpat vro gogomănie... Ia s-o dreg. *(Tare.)* Mata, duducă, trebuie să-l cînți negreșit mai bine decît Barbu, și dacă ai vrea...

MARGHIOLIȚA: Vrei să-l auzi? *(Se scoală și merge să ieie ghitara.)*

NICU: Ce se potrivește!... *pardon madmuazel. (Se răpede s-aducă ghitara, o ie în mînă și o cearcă.)* Da... bună ghitară! *(Rupe o strună.)* Tronc! *(Rămîne împetrit.)*

MARGHIOLIȚA *(supărată)*: Na!... Pas acum de-i mai cîntă marșul lui Napoleon.

NICU *(după o mică tăcere)*: Să-mi plesnească ochii, dacă am vrut s-o rup... *Pardon* de iertăciune, duducă.

MARGHIOLIȚA: Ba nu, nu vreu să te iert, pănă nu-i face ce ți-oi zice eu.

NICU: Ce poroncești?

MARGHIOLIȚA: Poroncesc să-mi cînți o romanță.

NICU *(rușinîndu-se)*: Da... Zău! nu știu să cînt.

MARGHIOLIȚA: Nu te cred.

NICU: Doar să-ți cînt de dragoste.

LEONIL *(în parte)*: Auzit-ai Pîlciu cum se obrăznicește!

NICU: Să-ți cînt de dragoste, duducă?

MARGHIOLIȚA *(coborînd ochii)*: Cîntă.

NICU *(își drege glasul; începe, dar nu nimerește tonul. După cîteva încercări el cîntă pe aria „Cumetriță dragă“ ș.c.l.)*

Oricine trăiește
Pe Amor slăvește;
Oricare jivină
De amor suspină!
Gîscîșoara gîgîiește,
Rățișoara hăcăiește,
Stăncușoara cîrîiește,
Harmasarul nechezește,
Motănașul miorlăiește,

Cucoșul codcodăcește...
Și eu, plin de jale,
Îți rostesc matale:
Duducuță dragă,
S-a trecut de șagă!

MARGHIOLIȚA: Ha, ha, ha.

LEONIL: Ha, ha, ha.

NICU: Dec!... *(Se uită cu mirare la Marghiolița ș-apoi începe și el a rîde tare.)*

SCENA XII

Cei dinainte, PÎLCIU, ZAMFIRA, FRANȚ

PÎLCIU *(intrînd mînios)*: Așa, dragă cucoană... dacă nu vrei s-adaogi încă două sălașe de țigani în foaia de zestre, apoi nu pot nici eu să-ți dau băietu.

ZAMFIRA *(mînioasă)*: Nici un suflet mai mult. Dacă-ți place... dacă nu, alții mă rog.

PÎLCIU: Pot să te roage; dar flăcăi ca al meu nu se prea găsesc pe toate ulițele.

ZAMFIRA: Ei! dragă cucoane Grigori, tot țiganu-și laudă ciocanu.

PÎLCIU *(atins)*: Care vrea să zică... eu sînt țigan și Nicu ciocan?... Foarte-ți mulțămesc.

FRANȚ *(căutînd să-i împace)*: *Aber* nu-i așa, cucoane...

PÎLCIU: Ian las', neamțule... nu te-amesteca unde nu-ți ferbe oala... Cît pentru d-ta, cucoană Zamfiră, fiindcă te scumpești pentru două sălașe de țigani, pune-ți pofta-n cui despre cuscrie cu mine... Mă duc...

ZAMFIRA: Călătorie sprincenată!

PÎLCIU: Auzi, țigan!... ciocan! *(Lui Nicu.)* Hai, cioc... Nicule, de aici. Hai cu tătuca, că ți-oi găsi eu neveste aiurea... Auzi, țigan, ciocan!... *(Iesă prin fund, furios.)*

NICU *(jalnic Marghioliței)*: *Bonsuar madmuazel. (Iesă după tatăl său.)*

LEONIL *(cu bucurie)*: Se vede că nu s-au ajuns cu tîrgul.

SCENA XIII

LEONIL, ZAMFIRA, MARGHIOLIȚA, FRANȚ (și, mai pe urmă), IOANA

(Mică tăcere.)

FRANȚ *(viind între amîndouă)*: Ce să facem acum?

ZAMFIRA: Of! of! am rămas iar cu peatra-n casă! Of... ametesc... leșin... *(Leșină în brațele lui Franț.)*

FRANȚ *(spăriet)*: *Vas ist?*

MARGHIOLIȚA: Eu, peatră-n casă!... Ah! mor. *(Leșină asemene în brațele lui Franț.)*

FRANȚ *(și mai spăriet)*: *Vas ist?*

Tertaifel! Vas ist das?
Main Got, main Got! ah vai!
Îmi vine să le las
Să cadă *ale zvai.*
Cucoană Zamfiriță,
Duducă Marghioliță,
Am obosit de tot
Și, zău! că nu mai pot.
Cucoană Marghioliță,
Duducă Zamfiriță,
Treziți-vă că, zău!
Leșin pe loc și eu...
Tertaifel! Vas ist das?
Main Got, main Got! ah vai!
Îmi vine să le las
Să cadă *ale zvai.*

(Strigă.) Ioană, Ioană, adă degrabă oțet, colonie... ce-i găsi, că au leșinat cucoanele.

LEONIL: Marghiolița leșinată! Hei, că nu sînt în locul șoacăței.

FRANŢ *(strigă iar)*: Ioană, Ioană.

IOANA *(alergînd cu un şip)*: Săracan de mine!... ce-au păţit?

FRANŢ: Dă-le iute la nas... *Tonerveter!...* grele-s!

IOANA *(le pune şipul sub nas).*

ZAMFIRA *(răsărind)*: Pi! ce putoare!

MARGHIOLIŢA *(asemene)*: *Fi! chel orior!*

FRANŢ *(scăpînd)*: Uf!

ZAMFIRA: Ce şip îi aista?

FRANŢ: Colonie.

IOANA: Ba terpentină.

ZAMFIRA: Terpentină? Ah! iar leşin.

MARGHIOLIŢA *(alergînd lîngă Zamfira)*: Nu o lăsa, monsiu Franţ.

ZAMFIRA *(furioasă)*: Tu eşti? stahio! lipseşti din ochii mei, să nu te mai văd... că-mi otrăveşti zilele!

FRANŢ *(voind s-o liniştească)*: Cucoană Zamfiriţă...

ZAMFIRA: Fugi şi d-ta, dă-mi pace. *(Ţipînd.)* Daţi-mi pace cu toţii... Nu mai vreu să văd pe nime; nu vreu să mă mai mărit, nici să caut gineri... ardă-i focu să-i ardă!... Mă duc de mîni la călugărie cu fată cu tot.

MARGHIOLIŢA: La călugărie! Ah! ameţesc!

ZAMFIRA: Ba să lipseşti, îţi zic, că ţi-oi da acuş nişte marghiolii de nu l-ei putea duce.

MARGHIOLIŢA *(întră plîngînd în stînga.)*

LEONIL: A apucat-o istericale pe babă.

FRANŢ: Cucoană Zamfiră, linişteşte-te... Ce vrea să zică...

ZAMFIRA: Mări, caută-ţi drumu şi mă lasă-n pace... *(Ţipă.)* Of! mi-o ieşit peri albi de cînd am fată mare! *(Întră furioasă în stînga.)*

FRANŢ: Fa Ioană, du-te de-o împacă şi-i fă apă caldă de picioare. Auzi, fa Ioană?

IOANA *(luînd lumînările)*: Ian nu prea fa, şi mai jupîneasă... Auzitu-m-ai, sucitule? *(Iesă după Zamfira.)*

FRANŢ *(prin întuneric)*: *Saperment ain mal!...* Toată casa-i cu capu-n jos... Cum să dreg trebile? *(Gîndeşte.)* *Tonerveter!...* Nu-mi vine nici o idee. *(Deodată se opreşte şi se bate cu palma peste frunte ca şi cînd ar fi găsit vrun chip.)* A!... *(Schimbînd ideea.)* Ba nu aşa. *(Se bate încă o dată şi mai tare.)* O! am găsit!... Mă duc să mă tălmăcesc cu cuconu Grigori. *(Iesă prin fund lovindu-se de mobile.)* *Tertaifel!* că întuneric îi!

SCENA XIV

(Întuneric.)

LEONIL *(ieşind din dulap)*: Uf!... Slavă Domnului, c-am scăpat din temniţă!... Bre, bre, bre! Multe pozne am mai văzut de cînd locuiesc în dulapul ista!... Dragoste şvăbească, cochetărie băbească, gogomănie pîlciască, tîrguire căsătorească, şi... fudulie ţigănească! Dar din toate aceste n-am înţăles alta decît că baba a căpchiet pentru că nu-şi poate mărita fata şi că vrea s-o trimeată la monăstire pentru ca să scape de dînsa. *(Cu mînie.)* Verişoara la călugărie! Nu voi suferi niciodată o asemene nelegiuire... Dar cum să fac ca s-o scap de comănac? *(Gîndeşte.)* S-o fur în astă-noapte şi s-o trec peste Dunăre?... Dar; planu-i minunat, numai de aş putea întra în odaia Marghioliţei ca să-i dau de ştire să fugă. Însă cum dracu să trec prin etacul cloanţei, fără ca să mă bage de seamă?... O! îmi vine-o idee năstruşnică. *(Ie rochia adusă de cucoana Zamfira la scena VIII şi o arată publicului, zicînd.)* Oi să mă schimb în fată mare! *(Întră în dulap.)*

SCENA XV

LEONIL, MARGHIOLIŢA (iesă încet din odaia din stînga)

MARGHIOLIŢA *(tristă)*: La călugărie!... Auzi? să mă deie la monăstire pentru un cusur de două sălaşe de ţigani!... Mai bucuroasă voi întra în fundul pămîntului... Mai bine voi fugi unde m-or duce ochii, departe de casa părintească în care sînt sarcină! *(Plîngînd.)* Pentru că m-o făcut Dumnezeu fată, maică-mea nu mă poate suferi, parcă eu sînt vinovată... O! cît sînt de nenorocită!

Ah! plîng și suspin
Și suspin mereu,
Și sufăr un chin,
Un chin foarte greu.
În furtună rea,
Ca frunza plutesc!
Și-n durere grea
Cu amar trăiesc!

(Stă tristă cu batista la ochi.)

LEONIL *(ieșind din dulap în rochie și oprindu-se în fund)*: Iată-mă-s gata! De m-a zări mătușica va socoti că-s Ioana țiganca și voi putea lesne să întru la Marghiolița... Hai! într-un noroc! *(Face un pas și se oprește zărind pe Marghiolița.)* Ce zăresc acolo?... o matahală neagră!... trebuie să fie Ioana, care vrea să închidă ușile. *(Se dă după dulap.)*

MARGHIOLIȚA *(ștergîndu-și ochii)*: Haideți, cum a vrea Dumnezeu, păn-a nu se trezi maică-mea. *(Mergînd spre dulap.)* Să-mi ieu capela și mantela.

(Marghiolița deschide dulapul. Deodată Leonil o rîdică în brațe fără veste și o închide în întru.)

LEONIL: Să nu cîrcnești, cioară, că te-am prăpădit. *(Depărtîndu-se de dulap.)* Ișala!... am închis baragladina! și de-acum pot, fără nici o frică, să trec prin etacul babei. Acum chiar că m-a lua de Ioana. *(Se pornește în stînga rîzînd încet.)* A dracului mai sînt! *(Ajungînd în mijlocul scenei, se oprește.)* Cine mai vine?

(Ușa din fund se deschide și Nicu vine bojbăind prin întuneric.)

SCENA XVI

LEONIL, NICU

NICU *(intrînd)*: Doftorul Franț m-o sfătuit ca să vin înapoi și să fur pe duduca Marghiolița... *(Se lovește de un scaun.)* Valeu!... da întuneric îi! *(Înaintează încetișor spre Leonil.)*

LEONIL *(în parte)*: Nu cumva-i doftoru?

NICU *(în parte)*: Parcă zăresc o rochie... Oare nu-i duduca Marghiolița?

LEONIL: Ba-i tocmai șoacăța! *(Se depărtează în dreapta.)*

NICU: Ba-i tocmai duduca! *(Fuge în stînga.)* Îmi vine să fug. *(Stau puțin amîndoi și ascultă.)*

LEONIL: Cum dracu să mă dizbăr de dînsul?

NICU: Hei! de-aș avea curaj... ce i-aș mai spune prin întuneric!

LEONIL: O!... să mă prefac că-s baba! *(Lui Nicu, încet.)* Pst!

NICU *(în parte, cu mirare)*: Aud?

LEONIL: Pst! pst!

NICU *(asemene)*: Parcă mă cheamă? *(Lui Leonil.)* Pst!

LEONIL *(cu glas schimbat)*: D-ta ești?

NICU *(încet)*: Eu.

LEONIL *(cu dragoste)*: Ah!

NICU *(asemene)*: Oh!

LEONIL: Dragul meu...

NICU *(apropiindu-se de Leonil)*: Scumpa mea!...

LEONIL *(în parte)*: Mînca-te-ar moliile!...

NICU *(prinzînd curaj, tare)*: Scumpa mea duducă Marghioliță!...

LEONIL *(cu mirare, în parte)*: Ce-am auzit! glasul lui Pîlciu?... Ce caută prostu?

NICU: N-aș fi îndrăznit niciodată să mă apropii de mata, duducă, dar devreme ce mi-ai făcut pst, nu te mînie dacă ți-oi spune că sînt a matale pre plecată și supusă slugă, căci din ceasul cum te-am văzut, duducuță Marghioliță, mi-ai agiuns la inimă... fiind inima me a matale drept care și eu asemene voi fi totdeauna fericit de a mă supune matale căci... *(Tot frazul acesta îl zice dintr-o suflare.)*

LEONIL *(imitînd glasul Marghioliței, îi taie vorba)*: Destul, monsiu Nicu, că te-i înăduși.

NICU: Nu te îngriji, duducuță, că eu așa sînt... Cînd mă pornesc odată nu [mă] mai oprește nici dracu.

LEONIL: Ce zici?

NICU: Pre legea me!... Nu căuta că-s rușinos dinaintea oamenilor... îs tare cu duh cînd sînt singur sau cu altul... și mai ales cu alta.

LEONIL: Atunci ești obraznic?

NICU: Poroncă?

LEONIL: Vreu să zic că atunci îți arăți arama?

NICU: Dar, atunci mă dizvălesc; și, drept dovadă, ieu îndrăzneală a-ți spune că te iubesc peste măsură.

NICU

Te iubesc peste măsură.

LEONIL

Cheschevu?

NICU

Pre legea me.

LEONIL

Tu mă-nșeli ... ah! taci din gură.

NICU

Eu? ... *pardon.*

LEONIL

Vreman?

NICU

Jame!

LEONIL

Ah! și eu te iubesc foarte.

NICU

Cheschevu?

LEONIL

Parol; mă jur.

NICU

Ah! de-acum până la moarte
Sînt al tău.

LEONIL

Vreman?

NICU

Tujur.

NICU *(cu foc)*: Duducuță, să-mi sară ochișorii dacă se află alt om mai fericit decît supusă sluga matale, drept care, hai să fugim împreună, fiindcă părinții noștri se scumpesc pentru două sălașe de țigani.

LEONIL: Ce zici? Vrei să mă furi? *(În parte.)* Auzi prostu!

NICU: Fără doar și poate... Ah! fie-ți milă, duducuță, de flacăra unui muritor care-i... înflăcărat! Spune-mi, spune-mi, fugi cu mine, ori... ori fug singur?

LEONIL *(în parte)*: Du-te dracului!

NICU: Aud? primești?... Ah! duducă, îți sărut mînele. *(Sărută mînele lui Leonil.)*

(Se aude strănutînd în stînga.)

NICU: Poroncă?

LEONIL: Ai auzit?

NICU: Ce?

LEONIL: Vine neneaca.

NICU: Elei!

LEONIL: Și de ne-a găsi împreună, sîntem prăpădiți.

NICU: Elei!

LEONIL: Ascunde-te degrabă.

NICU: Unde?

LEONIL: În dulapul ista până ce s-a duce neneaca, că oi veni eu să-ți deschid mai pe urmă.

NICU: Și după ce mi-i deschide, îi fugi cu mine?

LEONIL: Te mai îndoiești, tiranule?

NICU: Ba-ți sărut mînușițile.

LEONIL *(cu dragoste)*: Sărută și pei!... *(Îi dă mîna și Nicu o sărută de multe ori.)*

NICU *(mergînd spre dulap)*: M-am dus. *(Intrînd în dulap.)* Ah! duducuță, crede că m-ai băgat în rai.

LEONIL *(închizîndu-l)*: Ba în dulap, prostule, și să nu crîcnești, că ești mort. *(Aceste cuvinte le zice cu glas firesc.)*

NICU *(din dulap, spăriet)*: Elei!

LEONIL *(viind în mijlocul scenei)*: Hup și altul. *(Rîde.)* L-am închis pe prostu cu Ioana țiganca! Ha, ha, ha... Aibă parte unul de altul. Acum ceasul fericirei a sunat pentru mine. Dragă verișoară! am să te scap, pentru ca să-ți dovedesc cît te iubesc de mult... Haide!... *(Face cîteva pasuri spre ușa din stînga și se oprește spăriet.)* Iar o dihanie!

(Se deschide ușa și Zamfira intră prin întuneric.)

SCENA XVII

LEONIL, ZAMFIRA (în toaletă de noapte)

ZAMFIRA *(în parte)*: Încotro o apucat jupîneasa Marghiolița?... De un ceas de cînd am auzit-o ieșind, și încă nu s-o întors în odaie.

LEONIL *(în parte)*: Aud foșnăind fuste... Cine să fie?... Baba doarme, Ioana-i în dulap. Îi verișoara, negreșit. *(Tare.)* Tu ești, Marghiolițo?

ZAMFIRA *(în parte, cu mirare)*: Ce?

LEONIL *(apropiindu-se de Zamfira)*: Nu-ți fie frică, verișoară, că eu sînt... Leonil.

ZAMFIRA *(în parte)*: Leonil?...

LEONIL: Am hotărît să te fur în astă-noapte, pentru ca să te scap de babă și de călugărie.

ZAMFIRA *(în parte, supărată)*: Babă!

LEONIL: Nu-i e rușine bărborniței să nebunească la bătrînețe și să vreie să-și facă un blestem ca aista... să te călugărească!... Îi bună, zău, de închis la Golia.

ZAMFIRA *(în parte, cu mînie)*: La Golia, eu?

LEONIL: Gîndește cît îi de ră cu tine! parcă n-ai fi copila ei, ci o țigancă!... Gîndește că ești socotită de dînsa ca o sarcină, ca o peatră în casă!... și hai să fugim împreună, până nu se trezește stahia.

ZAMFIRA *(în parte, furioasă)*: Stahia! *(Apucînd pe Leonil de urechi.)* A! blestematule... sînt stahie, eu?

LEONIL *(spăriet)*: Valeu!... am pățit-o.

ZAMFIRA *(trăgîndu-l de urechi)*: A! berbantule, vrei să-mi furi fata?... Zici că-s băborniță, că-s stahie, că-s bună de închis la Golia?... Ei, las, moțpane, că te-oi învăța eu. *(Strigă.)* Ioană, Ioană, adă lumînări.

LEONIL: Mătușică, dragă mătușică... *(În parte)*. Oi să rămîn făr'de urechi... *(Se luptă cu Zamfira; scapă și vrea să fugă.)* La fugă, băiete. *(Aleargă la ușa din fund, dar deodată se oprește auzind glasul lui Pîlciu și a lui Franț, zicînd afară următoarele cuvinte:)*

PÎLCIU: } Degeaba-ți bați capul, monsiu Franț.
FRANȚ: } Fă-mi hatîrul de vină cu mine.

(Zicînd aceste, Pîlciu și Franț intră prin fund.)

(Leonil se întoarce iute înapoi și fuge spre ușa din stînga; dar aici, întîlnindu-se cu Ioana, care vine cu lumînări, aleargă

la dulap, îl deschide și caută să între înăuntru; însă Nicu îl împinge cu picioarele și vrea să tragă ușa dulapului. Luptă comică între ei.)

ZAMFIRA *(în toată vremea asta, alungă pe Leonil)*: Aşteaptă, tălharule, că ţi-oi da eu stahie, ţi-oi da eu băborniţă, ţi-oi da eu fete de furat.

SCENA XVIII

ZAMFIRA, LEONIL, PÎLCIU, FRANŢ, MARGHIOLIŢA, NICU, IOANA (aducînd luminări)

PÎLCIU
FRANŢ
: Ce este? Ce gălăgie?

(Se apropie cu toţii de dulap, care stă deschis.)

ZAMFIRA
LEONIL
PÎLCIU
FRANŢ
(foarte rapide):
Ce-mi văzură ochii!
Verişoara cu Pîlciu!
Închişi într-un dulap!
Prin întuneric!

IOANA: Şi cuconaşu Leonil în rochie de nuntă? Ha, ha, ha.

(Stau cu toţii încremeniţi în faţa dulapului, unde Marghioliţa şi Nicu se ascund cu mînele la ochi.)

LEONIL *(viind în faţa scenei)*: Mare poznă am făcut!

ZAMFIRA *(furioasă)*: Ce cauţi în garderob, diavoloaico?

PÎLCIU *(furios)*: Ce-mi boscoroseşti prin dulap, măi tălălău?

MARGHIOLIŢA: Neneacă...

NICU: Băbacă...

ZAMFIRA
PÎLCIU
(împreună):
Ce?
Ha?

MARGHIOLIŢA: Văru Leonil m-o închis aici, neneacă.

NICU: Şi pe mine tot el, băbacă.

ZAMFIRA
PÎLCIU
(împreună): Leonil!

(Se reped şi apucă pe Leonil de braţe.)

ZAMFIRA: Tu, blestematule?

PÎLCIU: Tu, berbantule?

LEONIL: Ho, ţară!... încet... Vreţi să ştiţi ce caută Marghioliţa şi Nicu în dulap?... Ei caută să găsească cele două sălaşe de ţigani, pentru care d-voastră, ca nişte părinţi buni, nu v-aţi putut agiunge cu tîrgu... Aţi înţeles acum?

(Zamfira şi Pîlciu îl las de mînă şi se întorc spre Franţ.)

ZAMFIRA
PÎLCIU
(împreună): O nebunit?

LEONIL: Ba nicidecum... Şi mai bine decît să fie ţiganii o pricină de neunire între familii... mai bine, ca nişte creştini adevăraţi, aţi da iertare robilor!... şi, ca nişte părinţi buni, aţi face fericirea copiilor!

IOANA: Să trăieşti, cuconaşule!

FRANŢ: Bravo, Leonil! *(Către Zamfira şi Pîlciu.)* Aţi auzit?... faceţi cum vă zice el. *(Silindu-i să-şi deie mînele.)* Daţi-vă mînele şi ziceţi: Noroc să deie Dumnezeu!

ZAMFIRA *(căutînd cu dragoste la Franţ)*: Fie cum vrei, monsiu Franţ. *(Lui Pîlciu.)* Noroc să deie Dumnezeu!

PÎLCIU: Amin!

LEONIL *(viind iute între amîndoi)*: Întocmai ca la iarmaroc. Iată dar şi o rochie de nuntă drept aldamaş. *(Către Marghioliţa şi Nicu.)* Săriţi acum din cuib, hulubaşilor! şi veniţi de-mi mulţămiţi mie pentru fericirea voastră. *(În parte.)* Cu toate că, de-aş fi ştiut...

NICU *(sare din dulap şi dă mîna Marghioliţei ca să se scoboare)*.

MARGHIOLIŢA *(scoborîndu-se)*: *Monsiu Nico.*

NICU: *Cheschevu*?

MARGHIOLIŢA: Eşti *contan*?

NICU: *Je.*

(Vin amîndoi lîngă Pîlciu şi Zamfira.)

ZAMFIRA *(în parte)*: În sfîrşit sînt slobodă să mă mărit şi eu!

(Către public.)

Mi-am urnit peatra din casă,
Am scăpat de displăceri,
Şi la nuntă-mi şi la masă
Vă poftesc, cinstiţi boieri.

LEONIL *(tăindu-i cînticul)*: Taci, mătuşică, că te aude lumea, şi-i ruşine! În ochii părinţilor, fetele trebuie să fie ca petre scumpe, iar nu ca petre-n casă.

(Către public.)

Eu primesc făr' de ruşine,
Dacă spun acum minciuni,
S-aruncaţi cu petre-n mine
Aici, în loc de cununi.

PÎLCIU *(curmîndu-i cînticul)*: Da vorbă-i?... s-arunce aici cu petre ca să ne spargă capetele! Nu-i destul cît ne le-am stricat în astă-seară cu căsătoria copiilor?...

(Către public.)

Cu adîncă plecăciune
Mă închin, cinstiţi boieri,
Mai întîi...

(Răguşeşte şi nu mai poate urma înainte.)

FRANŢ *(dîndu-l deoparte)*: Destul, cucoane Grigori, c-ai răguşit; mai bine du-te de bea ceai de soc.

PÎLCIU: Dec! că mare obraznică-i şoacăţa!

FRANŢ
(către public)

Eu sînt doftor cu ştiinţă
Cunoscut de mult în Iaşi ş.c.l.

PÎLCIU *(luîndu-l de braţ şi trăgîndu-l în fund)*: Dacă eşti doftor, vin de mă tămăduieşte de răguşeală şi le dă pace boierilor.

FRANŢ: *Aber das ist aine inconvenentişes... (Se sfădesc încet amîndoi în fund.)*

NICU *(înaintează, ruşinîndu-se, către public şi ţiind cu o mînă pe Marghioliţa, iar cu ceealaltă sucindu-şi pălăria).*

NICU

Dacă scumpa mea mireasă
Ca şi mie v-a plăcut ...

MARGHIOLIŢA

Dacă peatra cea din casă
Spaimă chiar nu v-a făcut ...

NICU

Primiţi cu bucurie,
Domnilor, să ne fiţi nuni.

MARGHIOLIŢA

Pentru-a noastră cununie
Aruncaţi două cununi.

TOŢI ÎN COR

Primiţi cu bucurie,
Domnilor, să le fiţi nuni,
Şi pentru-a lor cununie
Aruncaţi două cununi.

(Cortina cade.)

NUNTA ȚĂRĂNEASCĂ

PERSOANELE

ALECU LEONESCU
CHIR GAITANIS LOGHIOTATOS
MOȘ TROHIN PÎCALĂ, fruntaș
ILENUȚA, fata lui
[TROTUȘAN]
FRUNZĂ, pușcaș
UN VORNICEL DE NUNTĂ
UN PRIVIGHITOR
ȚĂRANI, ȚĂRANCE

NUNTA ȚĂRĂNEASCĂ

TABLOU NAȚIONAL ÎN UN ACT

Reprezentat în Iași, în ajutorul săracilor, în 3 februariu 1848.

Teatrul reprezintă o priveliște de țară. În stînga, casa lui moș Trohin. În mijlocul scenei, spre fund, un scrînciob. În dreapta, copaci.

SCENA I

ALECU (în costum de vînător, vine alergînd din dreapta cu pușca în mînă), FRUNZĂ (intră după Alecu)

ALECU: N-o lăsa, Frunză!... n-o lăsa să scape.

FRUNZĂ: Ce să nu las, cuconașule?

ALECU: Prepelița.

FRUNZĂ: Ce prepeliță?... Prin sat vrei să ucizi prepeliți?

ALECU: Ei... măi badeo! se vede că de azi-dimineață ai prins prepelița de coadă, dacă n-ai zărit-o mai dinioare cînd ne-a zburat înainte!

FRUNZĂ: Ian lasă, cuconașule! că doar n-am orbul găinelor.

Știu că prepelițe
Sînt multe prin sat,
Albe, drăgălașe,

Bune de vînat.
Dar acele paseri,
Nu s-ascund, nu zbor,
Ci stau făr' de frică,
De-ți insuflă dor;
Și-n loc de-a le prinde,
Bietul vînător
Deseori se vede
Prins în lațul lor!

ALECU *(supărat)*: Ei, ai vorbit de te-ai pripit.

FRUNZĂ: D-apoi vezi că bine zice moș Trohin: vrabia malai visează!... Așa și d-ta, cuconașule, de cînd ai scăpat de la dascalu Găitan, tot vînat vezi pe toate cărările.

ALECU: Măi, nu-mi mai pomeni de cațaonul cel de dascal, lua-l-ar năbădăicele! că m-am săturat de dînsul ca de mere acre.

FRUNZĂ: Că mare ciof îi, bată-l crucea!... Cît ți-i ziulica de mare, îl auzi răcnind prin ogradă: Mo Frunza! mo puscasi, nu mi lasa ta curcania si fuga pe porta, mo!... Parcă eu sînt pușcaș, ca să păzăsc curcanii lui! mînca-i-ar fripți să-i mănînce!

ALECU: D-apoi eu, măi Frunză, ce mai pățesc cu el de cînd mi l-a pus pe cap tatăl meu ca să mă procopsească!

FRUNZĂ: Ce să facă?... Să te pricopsească?

ALECU: Toată ziua mă silește să zic: *tipto, tiptis, tipti*...

Ce necaz pe mine! Ah, ce supărare!
Să zic toată ziua, tot în gura mare:
Tipto, tiptis,
Tiptis, tipti;
Pipto, piptis,
Piptis, pipti.
Ardă-l focu dascăl! cum mă năcăjește
Ca să mă învețe greco-păsărește!

FRUNZĂ: *Tipto, tiptis ?* ha, ha, ha! pare că se bat calicii în gură. *Tipto, tiptis*... ha, ha, ha.

ALECU: Apoi... pas de nu iubi mai bine vînatul la păsări, decît limba păsărească...

FRUNZĂ: Că ai și dreptate, cuconașule. Ce este mai frumos decît vînatul?

O! ce bucurie
Simt în pept deodată,
Cînd văd pe cîmpie
Că mi se arată:
Căprioare fugătoare,
Prepelițe zburătoare,
Păsărele cîntătoare
Ce mă chem la vînătoare.
Atunci trag cu pușca, le culc la pămînt.

ALECU

Și eu trag ca tine; dar trag tot în vînt!
(Chir Gaitanis strănută în culise, în stînga.)

ALECU *(răsărind)*: Ai auzit, Frunză?

FRUNZĂ: Ce?

ALECU: O prepeliță zburînd? *(Face cîteva pasuri spre fund și caută între culisele din stînga.)*

FRUNZĂ *(urmînd pe Alecu)*: Zburînd?... ba strănutînd, vrei să zici.

ALECU: Oare ce dihanie se vede colo, dindosul gardului?... am s-o hultuiesc cu ploaie. *(Întinde pușca și trage.)*

(Chir Gaitanis țipă între culise și zice „Aman! me scotosen! Aman!")

FRUNZĂ: Na! c-ai făcut moarte de grec!

ALECU: Moarte de grec? ha, ha, ha. L-am lovit pe Gaitanis! ha, ha!... *tipto, tiptis, ton etipsa.*

SCENA II

ALECU, GAITANIS, FRUNZĂ

GAITANIS *(intrînd prin stînga)*: Ah! vah! *me scotosan!* *(Văzînd pe Alecu.)* A! *esi, catergari, mi a traso cu tufechi la ipochimeno a me?*

ALECU: Nu-i vina mea, chir dascale... Te-am luat de o capră sălbatică.

GAITANIS: Capra, crapa! Se crapi *me to capra su, me olo.*

FRUNZĂ: Jupîne dascale...

GAITANIS: Zupine esti tu, mozicule; *ego sinto loghiotatos!* auzitu mu, mo?

ALECU *(strîmbînd pe Gaitanis)*: Auzitulu mo?

GAITANIS: Lasa, lasa, *cateramene*, că v-oi dreze eu pe amundoi chind a veni cuconul Leonescu, babacato dimitale de la Iasi... am si ți... am si ți... *(Strănută.)*

ALECU: Ișala!

FRUNZĂ: Și la mulți ani!

GAITANIS: Merzi la diavolo cu isala, che nu stiu ține mi a mestecato piperi *mesa is to* tabacheri.

ALECU *(încet, lui Frunză)*: Eu i-am vărsat aseară o solniță întreagă.

FRUNZĂ *(încet, lui Alecu)*: Să-i fi pus și un pipăruș de cei roși.

GAITANIS: Țe ziți?

ALECU: Cum? Zău, dascale, ți-a pus piper?

GAITANIS: Fă-te che nu stii, moțpanopulos țe esti... Da, a veni el tatato dimitale la mosia ațe... *(În parte.)* Am si-i trago un falanga ca la dascalo Chiriacos.

ALECU: Măi, hai, Frunză, la vînat, că iar i-au venit toanele ghiujului.

GAITANIS *(furios)*: Ghiuzi!... mi a ziso ghiuzi! *(Vrea să alerge după Alecu, dar se oprește văitîndu-se de șale.)* Astepta si te ghiuzuesco eu, berbanti.

FRUNZĂ: Nu te da, cașcaval!

GAITANIS: Cascavali!... *(Se răpede după Frunză.)*

ALECU: Iuruș, palicari!... ha!

GAITANIS *(cu deznădăjduire, în parte)*: *Kirie eleison!* mi vine se turbezo!

ALECU: Hai, Frunză, mergi cu mine?

FRUNZĂ: Ba, nu pot, cuconașule, că-s vornicel de nuntă astăzi.

ALECU: Da cine se mărită?

FRUNZĂ: Fata lui moș Trohin, Ilenuța.

GAITANIS: I Ilenuța si marita?

FRUNZĂ: Dar, jupîne șiret; o ie Trotușan Mocanul.

GAITANIS: Chir Gaitanis, mozicole, nu sireto. *(În parte.)* Si marita!

ALECU: Ei bine, Frunză, rămîi tu la nuntă, că oi veni și eu mai pe urmă să gioc o horă.

GAITANIS: Ba si merzi acasa, si înveți to țeaslovisu. Auzitu-mu?

ALECU: Auzitu-mu... *(În parte.)* Culcă-te pe acea ureche.

GAITANIS: *Oriste?*

ALECU: O priză de tabac... *se paracalo.*

GAITANIS: Taba... a... *(Strănută.)*

ALECU: *Megas postelnicos!*

GAITANIS: Țe-a ziso?

ALECU

Calispera, spera,
Cachisu imera;
File, ti mandata?
Psomi che salata.

GAITANIS

Am si-ți rupo to urechi
Che mi-a traso cu tufechi;
S-ai facuto frica mari
La voinico palicari.

(Împreună.)

ALECU și FRUNZĂ
(rîzînd)

Vai sărmanu dascal!
Vezi-l cum pufnește.
Ochii se aprinde,
Nasu-i se roșește.

GAITANIS

Țe blastamația
Țe enițaria
Zeu, crepo de țuda,
Crepo de mînia.

(Alecu iesă rîzînd prin fund în dreapta; Frunză în stînga.)

SCENA III

GAITANIS: Ghidi, ghidi, puschi nerusinato... Mi a scoso din țiținia! uf!... In țe vremi am azunso!... I puschi de baeți se ie la riso pe loghiotati!

I

S-a dus vremea țea frumosa
Chind un dascalos grecos
Inarmat cu-o varga grosa
Paradosa *faneros:*
Aritmetichi,
Me gramatichi,
Che istorichi
Ap'edo 'p echi.
Ma acum lumea se strica!
Si de ris noi am remas;
Căți baeții, fara frica,
Ne dau nouă piste nas!

Inainte chind intramo in scola cu sprințenele sburlite, toți baeții tremura ca varga... ca varga țe se clatina pe capa a lor; si chind zițeam odata: *sopate diavole*! nu auziai niți chirc. Pe urma chind chemamo vro unu ca se-si spuie matima, intra saptezeți de drați in el. *(Făcînd ca un dascal grec în școală.)*

— Bre, Burduzane, *ela do.*

— *(Făcînd ca școlarul.) Oriste didascale.*

— *Ela do; pes mu: Posa ine ta meri tu logu?*

— *Ta meri tu logu?... decapente!*

— *Decapente?... decapente fores na scasis, anoite.* Si înțepeam se-I croiesc cu varga; *che dos tu, che dos tu...* păn'țe învața *posa ine ta meri tu logu!* Căți atunți:

II

Atunți varga pe spinare
Tipto, tiptis arata;
Si falanga la pițoare
Chiar din talpă-i învața
Aritmetichi,
Me gramatichi,
Che istorichi
Ap'edo 'p echi.
Ma acum lumea se strica,
Si de ris noi am remas!
Căți baeții fara frica,
Ne dau nouă piste nas!

De ațeea vino lacuste in țeara! de ațeea nu creste grio che papusoi. Ma țe stau eu de vorbesco de papusoi, chind si marita Ilenuța! ah, *kirie eleison!* ea si marita cu altu țineva de prost, si eu remuni cu lacrime pe mustați! Eu care o iubesco ca *matia mu!*... Eu care m-am calițito hranind-o cu roscovi si cu halvas indirnetico!... Ama! *ohi,* bade Trohine... *ohi,* zupinesa Ilenuța!... n-a fi cum socotiți voi... mai sint si eu pe aițe... si nu laso se mi sufla niste țaranoi *is to* borsi *mesa*! *Ohi,* bade Trohine! mi esti dator cu 500 de lei, de asta iarna, si daca nu mi-i plati paraluți, *tora, tora, gligora,* pesin, pesin, am se-ți puno ecsecuția, si se-ți opresco nunta. *(Bate la ușa lui Trohin.)* Trohine, moi, Trohine, bre! *ela do!*

SCENA IV

GAITANIS, TROHIN (ieșind din casă)

TROHIN: Aud?... Cine mă cheamă?

GAITANIS: Ia vino-ncoațe, mo.

TROHIN *(în parte)*: Găitanu! m-o prins în laț...

GAITANIS: Ma rog, zupune bade Trohine, cum indraznesti se fați nunta, păn-a nu-mi plati ței ținți sute de lei?... ha?...

TROHIN *(în parte)*: M-o strîns cu ușa grecu, dar oi să mă fac surd.

GAITANIS: Auzitu-mu, ha?

TROHIN: Cine? țapul cel mare care te-o împuns astă-iarnă de-ai picat pe gheață?... o murit săracu! d-ta să fii sănătos!

GAITANIS: Țe țap?... Eu ți vorbesco de bani.

TROHIN: Așa, așa! bietul Balaban... el săracu!...

GAITANIS: Ei! apoi să nu te fați zaratico?... Eu i zico bani, si el mi raspundi Balabani. *(Tare.)* Ținți sute de lei!...

TROHIN *(în parte)*: Zbeară tu, grecule, cît ți-a ținea gura... *(Tare.)* Aud?

GAITANIS: Unde-s banii mei?... Unde-i Ilenuța?

TROHIN: Măriuța? baba Măriuța?

GAITANIS: *Na tos!* acum mi pomeneste de baba Mariuța! Ma chind ai asurzito asa, bre, *hondrochefale?* *(Strigă tare la urechea lui Trohin.)* Ilenuța... Ilenuța... surdole!

TROHIN *(răsărind)*: Ho! că m-ai spăriet.

GAITANIS: Ho!... *(În parte.)* Mi a ziso ho, ca la *vodia*!... *(Furios.)* *Esi, ise* ho, bovole! *ma ego ime loghiotatos, apo to Tenedosi!* auzitu-mu?... *apo to Tenedosi!* si am se-ți puno ecsecuția ca se-mi platesti datoria! auzitu-mu? Ma duco s-aduco aițe pe privighitori... Auzitu-mu?... Privighitori!...

TROHIN: Că privighitorile nu mai cîntă acum, jupîne.

GAITANIS: Ba chinta, chinta. *(Bătînd în pumni.)* Si ai se chinta si tu, acus... Acus!

Ai si chinta,
Ai si chinta
Si se maninți o plațința

Chiparata
Si sarata
Cum n-ai muncat nițiodata!

TROHIN
(în parte)

Vai de mine!
Vai de mine,
C-a să-mi facă vro rușine!
Ce păcate
Ce păcate,
Vai de mine-mi cad în spate!

GAITANIS
(bătînd în pumni)

Ai se chinți! ai se chinți ca un cuc,
Neschi! *(bis)*
Si se merzi, si se merzi cu butuc,
Neschi!

(Împreună.)

GAITANIS
Ai se chinta,
Ai se chinta
Si se maninți o plațința
Chiparata
Si sarata
Cum n-ai muncat nițiodata!

TROHIN

Vai de mine!
Vai de mine,
C-a să-mi facă vro rușine!
Ce păcate!
Ce păcate,
Vai de mine-mi cad în spate!

(Gaitanis iesă furios prin dreapta.)
(Se aud chiote de nuntași, în stînga.)

SCENA V

TROHIN: Iaca şi nuntaşii!... Săracul de mine! am păţit-o tocmai astăzi, cînd îmi mărit fata!... şi din păcate n-am nici un ban ca să mă pot plăti de grec, că am pus tot ce-am avut în zestrea Ilenuţei. Doamne, Doamne! adică să te ferească Dumnezeu de holeră, de locuste şi de... Găitani! *(Intră în casa lui.)*

SCENA VI

NUNTAŞII, [TROTUŞAN], (mai pe urmă) TROHIN

(Doi vornicei de nuntă, cu pălăriile împodobite cu flori, intră din stînga, înainte, ţiind în mîni cîte un baston alb, cîte un colac şi cîte un buchet de flori. După ei vine mirele încungiurat de ţărani carii chiuiesc. Toţi se opresc în mijlocul scenei, în faţa casei lui Trohin. În vreme ce intră nuntaşii, orhestrul cîntă aria nunţii.)

VORNICELUL *(către mire)*: Ei, măi Trotuşane!... Iată-ne agiunşi la casa Ilenuţii!... Dar pîn-a nu bate la uşa ei, să ne cînţi un cîntic de cele bătrîneşti, de care ai auzit de la tată-tău.

TROTUŞAN: Bucuros... Să vă cînt cînticul tătarului.

TOŢI: Dar, dar!

TROTUŞAN: Apoi, zice că, pe cînd năvălea tătarii în ţară, strămoşii noştri, care erau pui de viteji, le cînta aşa, de pe ist mal a Nistrului:

I

Măi tătare, ţine-ţi calul!
Măi tătare, strînge-i frîul!
Măi tătare, lasă malul,
Nu cerca a trece rîul;
Că, pe crucea sfintei lege!
De voi doi, peste hotare,
Nimic, zău! nu s-a alege,
Măi tătare, măi tătare!...

Dacă tătarii era oameni de cuvînt şi se întorcea înapoi, românii îi lăsa în pace; iar de nu, apoi strămoşii noştri le vorbea încă o dată cu binele şi le zicea:

II

Măi tătare, dă-ne pace!
Măi tătare, stăi, nu trece!
Măi tătare, nu mă face
Să-ţi fărîm capul în zece.
Că, de sus, de pe movilă,
De-oi zvîrli ghioaga cea mare,
Singur ţi-oi plînge de milă,
Măi tătare, măi tătare!

După asta, dacă-l împingea păcatul pe duşman să treacă în ţara noastră, apoi îl videa Dumnezeu! Românul perdea răbdarea, rîdica ghioaga, şi-l turtea pe tătar la pămînt, şi-l da la corbi! Pe urmă-l prohodea aşa:

III

Măi tătare, unde-ţi e pala?
Măi tătare, unde-ţi e calul?
Măi tătare, unde-ţi e fala?
Nu ţi-am spus să nu treci malul?
Nu ştiai tu, măi vecine,
Ce-i românul în turbare?...
Corbul muşcă-acum din tine,
Măi tătare, măi tătare!

TOŢI *(chiuiesc vesel)*: Să trăieşti, Trotuşane.

TROTUŞAN: Noroc să deie Dumnezeu, ca să ne facem şi noi ca strămoşii noştri!

TOŢI: Ura!...

VORNICELUL: Hai de-acum să începem nunta. *(Se apropie de casa lui Trohin împreună cu cellalt vornicel şi bate la uşă.)*

(Orhestrul cîntă în surdină.)

SCENA VII

NUNTAȘII, TROHIN (ieșind pe pragul ușei)

TROHIN

Oameni buni, bine-ați venit!

VORNICELUL

Moșule, bine-am găsit!

TROHIN

Ce vreți la bordeiul meu?

VORNICELUL

Să-ți agiute Dumnezeu!...
Sîntem oameni călători,
Călători și vînători,
Și cătăm o căprioară
Tinerică, sprintioară,
Cu-ochișori de porumbele,
Cu cosițele-n inele
Și cu salbă de mărgele.
Și-i frumoasă, vorbitoare,
De trup gingaș ca o floare,
Păsărică cîntătoare
Care cîntă, făr' să zboare...
Rogu-te, moșule, spune:
N-ai văzut așa minune?...

TROHIN: Ba am văzut-o, feții mei. Mai dinioare trecea pe aici și o întrat în casa mea. Așteptați să v-o aduc. *(Intră înîntru și se întoarce aducînd o babă scurtă și urîtă.)* Asta vă e minunea ce cătați?

TOȚI *(rîzînd)*: O!...

TROTUȘAN: Ba, ferească Dumnezeu!... asta-i Știrba-Baba-Cloanța!...

TROHIN *(rîzînd)*: Vezi poznă! în loc să pun mîna pe-o căprioară, am pus mîna pe-o bufnișoară. *(Intrînd iar în bordei.)*

VORNICELUL: Da mare hîtru-i moș Trohin! Ha, ha, ha!...

TOȚI: Mare hîtru-i!

SCENA VIII

NUNTAȘII, TROHIN, ILENUȚA, ȚĂRANCE

TROHIN *(ieșind înainte)*: Iaca, măi flăcăi, căprioare sprintioare, pasărele cîntătoare, floricele frumușele... Pe care o cătați voi?

TROTUȘAN *(alergînd la Ilenuța)*: Pe Ilenuța, pe Ilenuța!

ILENUȚA *(cu bucurie)*: Trotușan! *(Vin amîndoi în fața scenei.)*

(Împreună.)

(Aria „Căruța poștei")

TROTUȘAN

Dulce iubită,
A mea ursită,
De-acum cît lumea vreu să trăiesc;
Căci în uimire
De fericire,
În rai, cu tine, simt că plutesc!
(Împreună.)
Ah în uimire
De fericire,
În rai, cu tine, simt că plutesc!

ȚĂRANII

Vezi ce uimire
De fericire,
În a lor suflet acum simțesc!

ILENUȚA

A fi iubită
Ș-a ta ursită

E tot ce-n lume de-acum doresc:
Căci în uimire
De fericire,
În rai, cu tine, simt că plutesc!
(Împreună.)
Ah! în uimire
De fericire,
În rai, cu tine, simt că plutesc!

ŢĂRANII

Vezi ce uimire
De fericire,
În a lor suflet acum simţesc!

VORNICELUL *(despărţindu-i)*: Bine, bine; lasă că vă veţi drăgosti mai pe urmă. Acum, hai să tragem o horă de nuntă.

TOŢI: Hora, hora!

VORNICELUL: Vino, moş Trohine, de gioacă cu noi; hai, doar ţi-i mai scutura din cele bătrîneţe.

TROHIN: Bucuros, feţii mei! Hai să giucăm hora Ilenuţei... ştiţi ceea:

Hai, Ileană, la poiană,
Ileano, Ileană.

(Orhestrul cîntă „Hora Ilenei"; toţi se prind la gioc şi cîntă.)

COR GENERAL

Hai, Ileană, la poiană,
Ileano, Ileană!
Să săpăm o buruiană,
Ileano, Ileană!
Buruiana macului,
Ileano, Ileană!
Ca s-o dăm bărbatului,
Ileano, Ileană!

SCENA IX

Cei dinainte (jucînd), GAITANIS, PRIVIGHITORUL

GAITANIS: Ha, ha! voi chintaţi si zucaţi?

TROHIN *(văzînd pe Gaitanis)*: Na, c-am păţit-o, săracul de mine!

GAITANIS: Chintaţi *tin* Ileana *is tin* poiana... Ma nu trebui si chintaţi asa, dar ia asa:

Hai, ţerane, la-nchisore,
Bade Trohine!
Cu butuţi la piţore,
Bade Trohine!
Păn' ţe-i plati paraluţi,
Bade Trohine!
A lui chir Gaitanuţi,
Bade Trohine!
(Hora se strică.)

TOŢI *(spărieţi)*: La închisoare!

GAITANIS: *Neschi*, la închisore sau la groso, cum ţi-a plăţea mai bine. Moi, privighitori, pune muna la gît a lui!

TROHIN: Mă rog, jupîne dascale...

GAITANIS: *Loghiotatos*, bre!...

TROHIN: Fie şi ghiotatos... Nu-mi face o ruşine ca asta, tocmai dinaintea satului.

GAITANIS: Sat, mat, *che* pasat... nu mi pasa. Pune muna la gît a lui.

(Privighitorul apucă pe Trohin de braţ.)

TROHIN: Lasă macar pănă mîne, cucoane Găitane... pănă după ce s-a sfîrşi nunta Ilenuţei.

GAITANIS: Nunta Ilenuţii!... *Ohi!*... De o suta de ori *ohi!*... auzitu-mu? Platesti pesin indata? ori te puno la butuco.

TROHIN *(în parte)*: Butuc să te faci! *(Tare.)* Da-i păcat de Dumnezeu să strici bunătate de nuntă ca asta... Fă-ţi milă macar de biata fată, dacă nu ţi-i milă de bătrîneţele mele... Ilenuţo, vino de-l roagă şi tu, fata mea, doar s-a îndupleca. *(În parte.)* Îndupleca-l-ar dracii!...

ILENUŢA *(viind lîngă Gaitanis)*: Chir Gaitanis, mă rog d-tale, nu te-ndura, fii cum te-arată chipul.

GAITANIS *(în parte)*: Acus sirata? *(Tare.)* *Ohi*, necredințosa serpoaica țe esti; nu vreu! nu vreu se fiu ca obraz a mea.

(Arie „Of, of, of! ce supărare", din „Peatra din casă")

ILENUȚA

Of, of, of! te rog, ai milă
De-un sărman și de-o copilă!
Vezi că plîng și suspin;
Fie-ți milă de-al meu chin!

GAITANIS

Ba nu, nu, sirato, ba!
Eu nu sint de dandana,
Se me-nseli cu amori
S-apoi se-mi dai cu pițori,
Si de mine tu se rizi
S-apoi se-mi fați bizi.

ILENUȚA

Ah! te rog ...

GAITANIS

Fuzi, nu vreu.

ILENUȚA

Ah! te giur pe Dumnezeu,
Nu fi rău ...

GAITANIS

Na, na, na!
Fevghe, fevghe, Satana!

ILENUȚA

Of, of, of! te rog, ai milă
De-un sărman și de-o copilă!
(Cade în genunchi.)

GAITANIS: Deziaba te culți la pamunto, che nu me mai inseli. Privighitori, unfla pe dimialui. *(Arată pe Trohin.)*

(Privighitorul apucă pe Trohin și vrea să-l ducă.)

TOȚI: Cucoane Găitane...

GAITANIS: *Sopa*, bre! La ispravniție!

(Ilenuța rămîne plîngînd în dreapta. Troiușan stă lîngă dînsa de o mîngîie. Gaitanis stă în stînga, în fața scenei, și face semn privighitorului ca să ducă pe Trohin.)

SCENA X

Cei dinainte, ALECU (în costum bogat de țăran, vine din fund și se întîlnește cu țăranii, în mijlocul scenei)

ALECU: Ce este, oameni buni?... Ce ați pățit?

TROHIN: Ce văd? cuconașul!... Dumnezeu te-o trimis!

ALECU: Da ce este?

TROHIN: Ce să fie, cuconașule? Ia, păcate! Jupînu Găitan vrea să ne strice nunta.

ALECU: Pentru ce?

TROHIN: Pentru că-i sînt dator cu 500 de lei.

ALECU: Auzi Găitanu dracului! Ia stați, stați, oameni buni.

GAITANIS: Țe?... ține îndrazneste se poronțasca aițe?

ALECU: *O dulosas tapinos.*

GAITANIS: Alecu!... *me* strae țaranesti! Țe cauți aițe, *catergari ?* ha?

ALECU: Am venit să gioc la nuntă, în ciuda mataluți.

GAITANIS: Acus?... Mo, mo Frunza, pune muna pe dimialui si-l adă acasă cu de-a sila ca să învețe *to matimatu.*

ALECU *(furios)*: Auzi țapu! *(Către țărani.)* Pe dînsul, flăcăi!... Eu vă poroncesc!... Umflați-l pe sus și-l puneți în scrînciobul ista, de-l învîrtiți păn' ce-a zice aman.

GAITANIS: Țe, țe?... bre!... țe puschi!

TROHIN: Dacă poroncește stăpînu... pe dînsu, copii!

(Țăranii se arunc asupra lui Gaitanis, îl umflă pe sus și-l pun cu de-a sila în scrînciob.)

GAITANIS *(zbuciumîndu-se furios)*: Cum indrazniți, moi?... pe mine!... pe chir *Tenedosi apo to Gaitani... Cacohrononachi* mozițe...

ALECU: Ha, ha, ha... Nu te da, palicari... *Ela more*... ha!

GAITANIS *(în scrînciob)*: Lasa, lasa, che a veni el babacato dimitale *apo to* Iasi... Auzito asa *catergari*!... *Enas loghiotatos is to* scrințobo?... Am se-ți trago țințizeți la talpe.

ALECU: La talpe?... mie!... Întoarceți scrînciobul, flăcăi.

(Țăranii încep a întoarce scrînciobul, în vreme ce cîntă horul următor; Gaitanis se zbuciumă furios în scaun.)

ALECU

(arie „Patruzeci de arnăuți")

Uța, uța, căpitane,
Uța, uța, Găitane.

TOȚI

Uța, uța, tot așa,
Măi, voinice, nu te da!

GAITANIS

Aman, aman! che nu mai pot,
Aman, aman! che mor de tot. } *(bis)*

TOȚI

Uța, uța, căpitane,
Uța, uța, Găitane ș.c.l.

GAITANIS *(răcnind)*: Stați, che mi sfirsesco de zile.

ALECU: Opriți scrînciobul puțintel.

(Țăranii opresc scrînciobul.)

GAITANIS: Uf, aman!

ALECU: Ei! chir Gaitanis! mai vrei să strici nunțile oamenilor?

GAITANIS: Nu mai vreu se strico nimica... lasa se mi scoboru, che mi-a venito virtizelu la capo.

ALECU: Da' banii lui moș Trohin îi mai ceri?

GAITANIS: *Ta pentacosia grosia?... Malista, malista* îi țer, si acum pesin îi țer...

ALECU: Așa?... Ei! flăcăi, mai dați-l puțintel în scrînciob, că încă nu s-a săturat.

GAITANIS *(turbat)*: Blastamați... Diavoli... Enițari!...

(Țăranii încep iar a-l întoarce, cîntînd ca mai înainte: „Uța, uța, căpitane" ș.c.l. *Se aude în stînga, în fund, un răcnet de surugiu și pocnete. Țăranii opresc scrînciobul. Frunză iesă prin stînga.)*

ALECU: Oare ce poștă s-aude?

GAITANIS: Țe posta?... Ha, *cacoriziche!* ți-i frica acumu che vine babacato de la Iasi. *(Frecîndu-și mînile de bucurie.)* Ha, ha! a venito vremea se mi rasplatesco de toți. Am se vi aratu eu uța, uța.

ALECU *(în parte)*: Că de-a venit tată-meu... am pățit-o!

FRUNZĂ *(intrînd)*: Iaca, cuconașule, un răvaș de la Ieși.

ALECU *(luînd răvașul)*: Da... cine l-a adus? Ce văd?... Tatăl meu mă cheamă la Iași ca să mă trimită la Paris!... Vivat!... am scăpat de Gaitanis!... la Paris!... la Paris!...

GAITANIS: Țe, țe?... la Pariso?... a nebunito *che* tataso!

ALECU *(plin de bucurie)*: Oameni buni! nu mai aveți nici o grijă de nimic, că eu mă fac nunul Ilenuții, și-i dau 2000 de lei zestre.

TROHIN: Să trăiești, cuconașule! și să-ți deie Dumnezeu sănătate și bucurie... Hura! strigați hura, copii!

ȚĂRANII: Hura!

ALECU: Cît pentru chir Gaitanis, fiindcă a îndrăznit a pomeni de bătaie la talpe... îl osîndesc să steie în vîrful scrînciobului, păn'ce s-a sfîrși nunta.

GAITANIS *(furios)*: Satana!...

TROHIN: Ba nu, cuconașule; dacă socoți, să-l întoarcem în scrînciob până ce mi-a ierta cei 500 de lei.

TOȚI: Hai să-l dăm! hai să-l dăm!

GAITANIS *(spăriet)*: *Ohi, ohi*, stați, bre, *varvari*, che iertu tot.

ALECU: Așa mai vii de-acasă... dar să gioci cu noi.

GAITANIS: Ma nu stiu decît *to* piperi.

TROHIN: Lasă că te-oi învăța eu... Acuș, așteaptă!

(Ilenuța se apropie de Trohin și-i șoptește, arătînd pe Alecu.)

GAITANIS *(vine în fața publicului)*: Piperi cu tabaco am traso! nasu mi s-a rosito! ranito de pusca la *ipochimeno* am fost! în scrințobo m-am dato! paraluți am prapadito! pe Ilenuța am prapadito, si acum se mai zoco si la nunta ei!... Eu! Gaitanis, *loghiotatos, apo to ostrovi Tenedosi!...* Bine zițe un filosofos, nu stiu care: *mateotis mateotiton, ta panta mateotis! (Se trage mai în fund.)*

TROHIN *(ținînd pe Ilenuța de mînă, vine lîngă Alecu)*: Cuconașule! iaca hina d-tale care vrea să-ți facă o răgea.

ALECU: Ce dorești, hinișoară dragă?

ILENUȚA: Să gioci cu mine, cuconașule.

ALECU: Din toată inima, dragă Ilenuță. *(În parte.)* Îi bine ca boierii să-și deie mîna și să lege frăție cu țăranii!

(Alecu ie pe Ilenuța de mînă și o aduce în fața publicului.)

ILENUȚA
(către public)

Sărăcimea mîngîiată prin al vostru ajutor
Către voi acum înalță glasul ei mulțămitor.

Fiți cu toții veseli, mîndri de-a voastră faptă bună:
A săracilor iubire pe bogați îi încunună!

(Jocul se începe. Alecu joacă cu Ilenuța, Trotușan cu o fată din sat, Trohin cu Gaitanis.)

(Cortina cade.)

CHIRIȚA ÎN IAȘI
SAU
DOUĂ FETE Ș-O NENEACĂ

PERSOANE

Cucoana CHIRIȚA
GRIGORI BÎRZOI, soțul ei
ARISTIȚA
CALIPSIȚA } fetele lor
PUNGESCU, coțcar bucureștean
BONDICI, coțcar ieșan
GULIȚĂ, copilul Chiriței
Văduva AFIN
LULUȚA, copila ei
Sărdarul CUCULEȚ, director de agie
UN FECIOR BOIERESC
IOANA țiganca
UN SLUJITOR DE BARIERĂ
UN SURUGIU
UN NEAMȚ CU ORGA
POFTIȚI LA BAL, SLUGI, SURUGII, CAI DE POȘTĂ

CHIRIȚA ÎN IAȘI
SAU
DOUĂ FETE Ș-O NENEACĂ

COMEDIE CU CÎNTICE, ÎN 3 ACTE

Reprezentată pe Teatrul Național din Iași, în beneficiul artiștilor români, la 1850.

ACTUL I

Teatrul reprezintă ulița Păcurarii plină de omăt; în stînga, în fund, se vede bariera închisă. La rîdicarea cortinei se aud chiote și pocnete surugiești. Bariera se rîdică și încep a trece în fund vro 16 cai de poștă, carii trag o trăsură veche pusă pe tălpi de sanie. Caii întră în culisele din dreapta, dar trăsura rămîne troienită în mijlocul scenei. În coada trăsurii sînt aninate o mulțime de sipete și de cutii, iar pe deasupra lor șede o țigancă învălită într-o cergă strențeroasă; ea ține în mînă o cutie cu bonete. Pe capră stă un fecior boieresc, țiind altă cutie. Înîntru se află cucoana Chirița, Aristița, Calipsița și Guliță Bîrzoi. Începe a însera și a ninge.

SCENA I

CHIRIȚA, ARISTIȚA, CALIPSIȚA, GULIȚĂ, ȚIGANCA, FECIORUL, SLUJITORUL DE BARIERĂ, UN SURUGIU

SLUJITORUL *(alergînd după trăsură, zice țigancei din coadă)*: Cine zici că-i în trăsură?...

ȚIGANCA: Cucoana Chirița.

SLUJITORUL: Cum?... Crița?

ȚIGANCA: Chirița... surdule.

SLUJITORUL: Chirița Surdulea?... Da cască-ți pliscul mai tare... cioară, și cîrîie mai dizghețat... Ce cucoană-i în trăsură?

ȚIGANCA: Du-te pîrlii! că doar n-am să-ți toc la ureche pănă mîne.

SLUJITORUL: De!... Baragladină, te-ai pichirisit?

ȚIGANCA: Baragladină ești tu, guleratule!

SLUJITORUL: Ian vezi moachia, că s-o fudulit... *(Azvîrle în țigancă cu omăt.)* Hîși, cîrîitoare!

ȚIGANCA: Șezi binișor, blăstămatule, că te ie dracu.

SLUJITORUL: Hîși, ciocănitoare!...

ȚIGANCA: Bată-te pîrdalnicu, să te bată!... șezi binișor.

SLUJITORUL: Hîși, duh de baltă...

CHIRIȚA *(scoțînd capul și primind omătul în obraz)*: Ce este? ce-ați pățit... carnacsî! că era să mă chiorască!... Cine-azvîrle cu bulgări?... *(Către țigancă:)* Ce te-o apucat, mă rog, coțofano, de cîrîi ca cioara-n par?... Ie sama la lucruri bine, și taci din plisc. *(Întorcîndu-se către fecior.)* Și tu, mojicule, ce stai în capră ca un degerat și nu zici surugiilor să meargă?... Vai, bată-vă crucea, mangosiților, c-o să-mi faceți zile fripte!...

SLUJITORUL *(la oblon)*: Cucoană...

CHIRIȚA: Ce-i?

SLUJITORUL: Cum îi numele d-tale?

CHIRIȚA: Cum mi l-o dat nînașu... Lipsești de-acole.

SLUJITORUL: Așa știu și eu... d-apoi vezi, cucoană, că trebuie să te trecem la catastiful barierii.

CHIRIȚA: Să mă treci la catastif pe mine?... da ce sînt eu, să mă treci la izvod?... Auzi vorbă!... Măi! că obraznici mai sînt gulerații iști cu săbiuțe...

Lipsești, mojice!
Lipsești de-aice,
Că-ți sar în păr
Și te bat măr.
Auzi dîrzie! blăstămăție!

Obrăznicie
Și mojicie!
În catastifuri el să mă scrie;
Să-mi facă mie
Catagrafie,
Parcă aș fi marfă de băcălie,
Brașovenie
Sau lipscănie!

TOȚI

Lipsești, mojice!
Lipsești de-aice,
Că-ți sar în păr
Și te bat măr.

SLUJITORUL *(astupîndu-și urechile)*: Ho, țară!... că doar n-am urechi de săftian... Cucoană, avem poroncă să nu lăsăm pe nime-n tîrg, păn-a nu-l întreba de nume.

CHIRIȚA: Ei! c-or să-mi scoată sufletu!... Du-te de scrie c-o venit în Iași: cucoana Chirița a banului Grigori Bîrzoi, de la Bîrzoieni, cu Aristița, Calipsița și Guliță, copiii lor.

SLUJITORUL *(în parte)*: Mă!... ce pomelnic! *(Tare.)* Cum ziseși, cucoană?

CHIRIȚA: Iaca surdu!... *(Răpide.)* Chirița, Aristița, Calipsița și Guliță Bîrzoi ot Bîrzoieni. *(La surugiu.)* Mînați, măi, și luați seama la covățele. *(În parte.)* Aice-n capitală ești tot cu zilele-n mînă.

SLUJITORUL *(în parte)*: Crița, Răstița, Lăpșița și Gurluiță Brînzoi!... da... a dracului nume!... parcă se bat babele-n gură... Mă duc să-i torn în catastif. *(Merge spre barieră.)* Gurluiță, Lăpșița... Crița... *(Iesă.)*

CHIRIȚA *(la surugii)*: Pornit-ați, jărpanilor?

SURUGIUL *(îndemnînd caii)*: Hi, hi, hi, hi, copii... nu mă lăsați... Hi, hi, tătucă... Hi, hi, mînca-v-ar lupii. *(Pocnește.)* Hi, Iudă... Hi, jupitule. Iaca, mă! c-or să mă lase-n troian... Hi, hi, da hi... lua-v-ar dalacu... prohodi-v-ar cioarele!...

CHIRIȚA *(scoțînd capul răpide)*: Tacă-vă gura, bețivilor, că vă aud copilele.

SURUGIUL: Ian lasă-ne, cucoană hăi... nu ne mai năcăji, că destul năcaz avem noi cu rădvanul ista, ardă-l focu!...

CHIRIȚA: Ba să te ardă pe tine focul... auzi?... rădvan!... trăsura mea de nuntă, nouă-noușoară!... de abia din vremea bejăniei!... Hai, mînați și nu mai faceți vorbă.

SURUGIUL: Hi, hi... odată, copii, cu toții... Hi! lăsa-v-ați oasele cioarelor și pelea vamișului... Ha, ho, ha, ho, tbrr... degeaba!... de-acum ne-am troienit...

CHIRIȚA: Ne-am troienit?... Iaca! na, și alta acum... chiar colac piste pupăză! *(Feciorului.)* Ce stai ca un butuc în capră, mangositule... coboară de-agiută la trăsură... Ian vezi-l, mă rog, parcă-i un boieri!... nu-i bun nici de-o treabă...

FECIORUL *(leneș)*: Dacă-i chiar în zădar... nu ne scoate de-aici nici dracu...

CHIRIȚA: Sărmane, sărmane... ți-oi arăta eu acuș pe dracu, somnorosule... dă... dă!...

FECIORUL *(scoborîndu-se)*: Somnoros, da! și eu n-am închis ochii de două nopți!

CHIRIȚA *(sărind din trăsură)*: Ian auzi-l că și răspunde!... *(Lunecînd.)* Carnacsî! că era să-mi rup șălele! *(Împingînd feciorul.)* Ia, colo... colo la răzor, tontule... pune umăru de-mpinge, că ești coșcoge... *(La surugiu.)* Hai, măi, opintiți vîrtos.

SURUGIUL: Hi, hi, zvînta-v-ar vîntu și v-aș vinde păstrama!

CHIRIȚA: Tacă-vă gura, blăstămaților! că vă aud copilele! *(La fete.)* Asupați-vă urechile! *(În parte.)* Îi un păcat cu niște ghiorlani. *(La țigancă.)* Da tu, cheramo, ce stai acolo parcă clocești ouă... dă-te gios să se mai ușureze trăsura.

ȚIGANCA: Cuconiță, nu mă pot scoborî făr' de scară.

CHIRIȚA: Scară?... ți-oi da eu la scară, coțofană... deschide-ți aripele și sai la pămînt... da doar mi-i strica cutia... c-atîta-ți trebuie.

ȚIGANCA *(sărind)*: Valeu!... că mi-am scrîntit piciorul! valeu! *(Sărind, scapă cutia, care se strică.)*

CHIRIȚA: Tronc! parcă-nadins i-am zis să mi-o strice!... Of! săracan de mine! că-mi vine să țip și să ieu cîmpii!... Mult oi să mai stau în drum? *(Aleargă la oblon și lunecă.)* Carnacsî! că mi-o plesnit șireturile de la rochie!... Aristițo, Calipsițo, dați-vă gios și voi, doar ne-om distroini mai degrabă... ia așa... frumos... încet, să nu lunecați.

(Aristița și Calipsița se cobor. Guliță vrea și el să iasă, dar Chirița îl oprește.)

GULIȚĂ *(cepeleag și alintat)*: Să mă cobor și eu cu țîțacele?

CHIRIȚA: Ba nu, Gulița mamei... nu, drăguță; mata șezi în trăsură ca să nu răcești.

GULIȚĂ: E!... nineacă, vreu să mă cobor... na...

CHIRIȚA: Ba nu, suflete... dacă mă iubești... șezi mătăluță locului, puiule, și te învălește cu contășu băbacăi.

GULIȚĂ: Ei, m-am săturat de contăș; vreu să mă dau pe gheață...

CHIRIȚA: Ba... să nu faci poznă, Gulița nineacăi, c-apoi s-a mînia nineaca și nu ți-a mai cumpăra minavet... știi mata... minavetu care ți l-am făgăduit...

GULIȚĂ: Așa! de trii ani de cînd mă porți cu făgăduința...

CHIRIȚA *(sărutîndu-l)*: Gulița mamei!... că nostim ești... nu fii de diochi... *(Închide oblonul și zice surugiilor:)* Hai, flăcăi, de-acum, că vă făgăduiesc bacșiș bun... cîte un fifirig de om... *(Căutînd în culise.)* Iaca poznă! da unde-s surugiii?

FECIORUL: Or fi fugit!... cine știe?... la vro crîșmă poate... *(În parte.)* Hei, că nu-s și eu cu dînșii!

CHIRIȚA: O fugit și m-o lăsat lată în mijlocu drumului!... bre! c-o să mă lovească ceva! *(Furioasă.)* Ei, apoi să nu te-apuce șăptezeci de năbădăici?... *Kirie eleison! (Vine iute în fața publicului.)* Mă rog, cine ține poștele?... cine-i otcupcicul ghipcanilor?... să deie ochi cu mine, dacă-l ține curăua... să-i zic două vorbe... da vorbe!... să le pominească cît o trăi... știi?... cole... *engolpion* de anul nou 1844.

I

Ian să-ți spun, otcupcic dragă,
Vel otcupcic de ghipcani!
Toți motanii, fără șagă,
Nu-ți plătesc nici chiar doi bani!
Of! măre frate,
De ai păcate
Cu cai de poștă să te pornești;
De multă ciudă,
De multă trudă,
Te simți, cu poșta, că-mbătrînești!
Ba nu-s propele,
Nici căpițele;
Ba ștreangu-i putred de ars în foc!
Hi, pliosca, trosca,
Hi, trosca, pliosca!...
Sluga-n pricină... ești tot pe loc!

II

Drept să-ți spun, otcupcic dragă,
Vel otcupcic de ghipcani!
Toți motanii, fără șagă,
Nu-ți plătesc nici chiar doi bani!
Căci dacă pleacă,
Colbul te-neacă;
Glodu-ți lipește benghiuri pe nas;
Biciul pocnește

De te-asurzește,
Și caii poștei alerg... la pas!
Ba stau la dealuri;
Te dau de maluri;
Îți sfarmă trupul de nu mai poți!
Și de nu-ți pasă,
Ajungi acasă,
C-un ochi, c-o mînă, și cu trei roți!

CHIRIȚA *(alergînd în fund)*: Poftim poște!... dacă nu merg caii, fug surugiii!... Da unde s-o înfundat blăstămații? *(Intră în culisa din dreapta, din fund.)* Vai! că buni-s de spînzurat în iarmaroc!... Auzi!... carnacsî, că lunecușu-i!... Valeu!... *(Se aude căzînd pe gheață.)*

ARISTIȚA, CALIPSIȚA: Vai de mine! o căzut nineaca pe gheață!...

(Aleargă amîndouă după Chirița și se aud picînd și țipînd în culise: „Valeu!... Valeu!...")

FECIORUL *(căutînd în dreapta)*: Haita... buf... na, c-o căzut și duducile... Ha, ha, ha... una piste alta...

(În vremea aceasta Guliță se coboară furiș din trăsură și începe a să da pe gheață.)

GULIȚĂ: Uța... a... a... Bine-i de dat de-a săniișul... Uța... a... a... Nineaca s-o dus... bine-mi pare!

ȚIGANCA *(ghemuită în cergă lîngă coada trăsurei)*: Da astîmpără-te, cuconașule, că-i căde gios, și ți-i sparge capu.

GULIȚĂ: Taci, coțofană... nu cîrîi.

ȚIGANCA: Haide, hai, că te-o vide ca cucoana acuș.

GULIȚĂ: Taci, îți zic, c-apoi știi... *(Către fecior.)* Măi, fecior boieresc, vin de te dă pe gheață cu mine.

FECIORUL: Ce să fac?... că doar n-am zece capete de stricat...

GULIȚĂ *(mînios)*: D-apoi dacă-ți poroncesc eu?... nu vrei?... Ei las, măi bade, că te-oi drege eu.

FECIORUL *(în parte)*: Ba-i drege tu pe cine-ai mai dres, sfrijitule.

GULIŢĂ: Uţa... a... las că te-oi spune eu şi bunicăi, şi mătuşicăi, şi băbacăi, şi nineacăi... Uţa... a...

(Se aude dincolo de barieră un sunet de zurgalăi şi un glas de jidov strigînd: „Vio, vio."*)*

SCENA II

FECIORUL (lîngă oblon), ŢIGANCA (lîngă coada trăsurei), GULIŢĂ (dîndu-se de-a săniuşul pe dinaintea ei), BONDICI, PUNGESCU, UN NEAMŢ CU ORGA şi SLUJITORUL

BONDICI *(la barieră)*: Mă! cel cu trăsura... fă înainte... Ce-ai închis şoseaua?

FECIORUL *(căutînd în stînga)*: Dec! cum oi să fac înainte, dacă ne-am troienit?

BONDICI: Ce-mi pasă mie?... dă-te-n lături că n-am să şez aici toată noaptea pentru hatîrul tău.

FECIORUL: Măi omule, da n-auzi că ne-am troienit?

PUNGESCU *(asemene la barieră)*: Înhamă-te pe tine şi trage zdreavăn până ce-i ieşi din zăpadă.

FECIORUL: Ba-ţi pune pofta-n cui.

PUNGESCU: Hait! o păţirăm de la roate... Ei, ce facem acum?

BONDICI: Hai să lăsăm harabagiul şi să ne suim într-o sanie de birjă.

PUNGESCU: Fie ş-aşa... hait... vină şi tu, neamţule, cu noi.

NEAMŢUL: *No gut... maine heren.*

(Bondici, Pungescu şi Neamţul cu orga intră pe la barieră. Slujitorul îi opreşte.)

SLUJITORUL: Cum îi numele d-voastră, domnilor?

BONDICI: D-lui îi spătarul Haţmaţuchi, şi eu aga Crastaveţovici: amîndoi cu şezutul şi cu avutul în Focşani... Cît pentru d-lui Neamţul, îi vestitul *baron fon Şonţberg*, care vine de la Podul-Iloaiei ca să deie concerturi instrumentale în folosul său. Drept care avem cinste a ne închina d-tale

cu tot respectul, noi, sus-pomeniţii şi jos-iscăliţii: spătarul Haţmaţuchi, i aga Crastaveţovici, i *baron fon Şoacăţenberg. (Se închină şi vine în faţa scenei.)* Zi cruce-agiută şi dă înainte la catastih dacă poţi, cenuşerule.

(Slujitorul rămîne încremenit şi şuieră de mirare. Neamţul începe a cînta din orgă şi se trage în fund lîngă trăsură. Bondici şi Pungescu vin în faţa scenei.)

PUNGESCU: Ha, ha, ha!... răpide mi-l luaşi pe bietul dorobanţ, nene...

BONDICI: Nume vroia? nume i-am dat. Să se sature.

GULIŢĂ: Îra!... Iaca un minavet de canari, cum vreu eu. *(Aleargă lîngă neamţ, împreună cu feciorul şi cu ţiganca.)*

BONDICI: Iaca neamţul dracului!... nici n-o apucat a intra în Iaşi şi o şi început a rupe urechile ieşenilor. Nu-i destul că ne-o asurzit pe noi în harabaua cea jidovească, de la Roman, şi tot drumul!... Ia să vezi cum o să-mi gologănească sinpatrioţii!... Păcat numai că n-are vro momiţă sau vrun urs, că s-ar face stup de bani.

PUNGESCU: Ce spui, vere?... care vrea să zică... dobitoacele aci în Iaşi?...

BONDICI: Hai, hai!...

PUNGESCU: Apoi dar... ne-am sfinţitără noi doi?...

BONDICI: *Niboisa*, fricosule... nu mi te da, păcătosule... dar, ia lasă vorba asta... să venim la treaba noastră. Am scăpat din Focşani cum am putut... cu nepus în masă... că de punea mîna ispravnicul pe noi, ne trîntea poate la gros...

PUNGESCU: Vreai să zici la puşcărie.

BONDICI: Şi asta din pricina ta; dacă eşti prost şi laşi să te prindă la cărţi cu mîţa-n sac?...

PUNGESCU: Ce pisică-n sac, neneo? vina mea-i dacă s-a găsitără alt cartofor mai ţeapăn decît mine şi m-a zăritără cînd am tras pă riga de desubtul cărţilor?

BONDICI: În sfîrşit, ce-o fost s-o trecut... am scăpat de-acolo; acum ne rămîne să ne păzim aici vro cîtăva vreme, păn' ce s-o face lucru muşama...

De aceea trebuie mai întîi să ne prifacem numele; să le mai lungim. Tu te-i chema de azi înainte Pungescovici şi eu Bondicescu.

PUNGESCU: Ei ş-apoi!... despre trai cum a s-o ducem?... că numai cu *escu* şi cu *ovici*, tot covrigi, tot spanac.

BONDICI: Despre trai?... helbet!... feţi logofeţi de soiul nostru, cu meseria stosului şi a bancului, nu per în Iaşi.

PUNGESCU: Se poate, nenişorule... dar mai bine m-aş închiorchioşa eu în Bucureşti.

BONDICI: Pentru ce, neică?

PUNGESCU: Pentru ce?...

De-ai umbla întreaga lume;
De-ai călca pe rînd anume:
    Ţara englezească,
    Ţara franţuzească,
    Ţara spaniolească,
    Nemţească, leşască,
    Italienească,
    Pân' şi cea grecească,
N-ai găsi chiar într-o mie
Aşa tîrg vestit să fie
    Pentru boscărie,
    Pentru stosărie,
    Pentru coţcărie,
    Matrapazlîrie,
    Şi ruşfetărie
    Şi potlogărie!

BONDICI: Nu zic ba, neiculiţă, dar apoi şi tîrgul nostru... cînd ai şti. *(Caută împrejur.)*

PUNGESCU: Spune, că nu ne aude nime.

BONDICI: Iaşul nostru-i chiar de gemine cu Bucureştiul vostru.

PUNGESCU *(cu bucurie)*: Aoleo!

BONDICI: Ce-ţi spun eu.

PUNGESCU: Care vrea să zică... de-om lua treaba de la mertepea ş-aci, am înfundatără pă dracu?

BONDICI: Ba încă şi pe tată-său... c-apoi vezi tu, neiculiţă... viaţa-i un stos de la început pân' la sfîrşit, şi lumea o masă de cărţi. Tot meşteşugul îi să pontariseşti la vreme şi să găseşti ruteua norocului, ca să faci roi...

PUNGESCU: Prea bine... dar dacă ai goană dă fante?

BONDICI: Furi o carte, ş-aşa îţi dregi bosuiocul.

BONDICI

Neneo, mă crede, viaţa-i un stos;
Lumea o masă cu postav verde.
Tot meşteşugu-i de-a juca gros;
De-a punta bine şi... de-a nu perde!

PUNGESCU: Ei, apoi halal de mine.

BONDICI

Halal de tine dacă vei şti
Să-ţi spoieşti bine fruntea, obrazu,
Şi, fără frică de-a te roşi,
Să faci transporturi... cu cinstea-mazu!

(Împreună.)

Halal de tine/de mine dacă vei/voi şti
ş.c.l. ş.c.l.

SCENA III

Cei dinainte, CHIRIŢA, ARISTIŢA, CALIPSIŢA

CHIRIŢA: Of!... îmi vin istericale greceşti!... am alergat pin toate crîşmele, şi surugiii... tufă... Of! cine mi-o zis să mă pornesc eu de la Bîrzoieni?...

ARISTIŢA: Nineacă... nu te tulbura, că iar te-o dure rastul.

CHIRIŢA: Cum să nu mă tulbur, Aristiţo dragă... dacă m-o lăsat în mijlocul drumului, cu căţel... cu... Ce-o să facem acum?...

BONDICI *(în parte)*: O nineacă cu două fete... *(Încet, lui Pungescu.)* Aține-te, muntene, c-aici-i pe treabă...

PUNGESCU *(scoțînd răpide o păreche de cărți, taie răpide un stos)*: Pă trebuliță?... hareci!... stos!...

CHIRIȚA *(cu deznădăjduire)*: Și nici un bărbat... nime ca să ne vie într-agiutor... Îmi vine să mă trîntesc la pămînt, ca jidanii.

BONDICI: Un bărbat!... iată-mă-s... poroncă. *(Înaintează spre Chirița.)*

CHIRIȚA: Ce-mi văzură urechile și ce-mi auziră ochii!... Slavă ție, Doamne, că iată în sfîrșit un creștin!...

PUNGESCU: Doi hristiani, cocoană... că sînt și eu p-acilea.

CHIRIȚA: Foarte vă mulțămesc... dar, mă rog, să mă fericesc cu numele dumilor-voastră...

BONDICI: D-lui, prietinul meu, este spătariul Pungescovici.

PUNGESCU: Și d-lui, aga Bondicescu, al meu amic...

CHIRIȚA *(în parte)*: Un spătar ș-un agă! *(Încet și răpide, fetelor.)* Țineți-vă mai drept și zîmbiți nurliu.

BONDICI: Dar, mă rog, cucoană, să ne norocim și noi...

CHIRIȚA: Eu sînt cucoana Chirița a banului Grigori...

BONDICI: Și duducile?...

CHIRIȚA: Bîrzoi...

BONDICI: A! Bîrzoi?... și duducile?...

CHIRIȚA: Ot Bîrzoieni... *(Se închină.)*

BONDICI: Am înțăles... dar duducile?

CHIRIȚA: Copilele mele... Aristița și Calipsița. *(Încet, fetelor.)* Faceți tali frumos. *(Tare.)* Le-am adus la Iași, drăguțile, ca să pitreacă cîșlegile; și puneți-vă în gînd, boierilor, că după ce ne-am necăjit pe drum două zile și două nopți, cînd s-agiungem la gazdă... ne fug surugiii tocmai la capătul tîrgului.

BONDICI: Cum se poate?

CHIRIȚA: Așa, zău... am pățit-o chiar ca cela care s-o înecat la mal.

BONDICI: Ei!... las' că-oi spune eu asta vărului meu...

CHIRIȚA: D-lui ține poștile?

BONDICI: Dar.

PUNGESCU *(încet, lui Bondici)*: O tăiași groasă, nene...

BONDICI: Taci, nerodule...

CHIRIȚA: Să-ți spun drept... dar să nu-ți fie cu supărare... vărul d-tale n-are nici un haz cu poștile d-sale... Lehamete și de parale.

BONDICI: Da de cîte ori i-am spus-o eu însumi, cucoană dragă... Ce folos însă!... nu înțălege de cuvînt... *(Încet, lui Pungescu.)* Ce zici de fete, măi?

PUNGESCU: Au zestre oare?

BONDICI: Așa-mi miroase... *(Cucoanei Chiriței.)* Cucoană Chiriță, noi amîndoi sîntem gata la poroncile d-tale și preafericiți de a te pute înlesni la orice-i dori în tîrgul nostru...

CHIRIȚA: Bunătatea d-voastră...

BONDICI: Ce se potrivește!... Primiți deocamdată brațele noastre, ca să vă ducem la gazdă, și cît pentru trăsură, n-ai nici o grijă... om trimite boii noștri ca s-o aducă.

CHIRIȚA: Bucuros!... *(În parte.)* Ce cuconași de treabă!... cînd ar fi și holtei! *(Încet, fetelor.)* Dați brațul și mergeți pupuică... tot pe vîrful scarpilor...

TOȚI

Haideți împreună
Vesel să pornim,
Și-ntr-o casă bună
Să ne găzduim.

BONDICI
(Aristiței, dîndu-i brațul)

Demuazelă dragă, sînt pre fericit,
Că să-ți dau eu brațul m-am învrednicit!

PUNGESCU
(Calipsiței, asemene)

Demuazelă scumpă, în veci n-oi uita,
C-astăzi, la brațetă, merg cu dumneata!

CHIRIȚA

(în parte)

Unul zice-i agă, celalalt spătar;
De i-aș prinde gineri, i-aș lua în dar.
Unul zice-i agă, celalalt spătar;
De i-aș prinde gineri, aș da sărindar!

TOȚI

Haideți împreună
Etc. etc. etc.

(Bondici, Pungescu, Aristița și Calipsița ies la brațetă prin dreapta. Chirița-i urmează puțin și se oprește. Neamțul, care a stat tot în fund, începe a cînta din orgă.)

SCENA IV

CHIRIȚA, GULIȚĂ și ceilalți

CHIRIȚA *(oprindu-se)*: Da..., Guliță? *Kirie eleison!...* că era să-mi uit odoru-n trăsură... *(Se întoarce și găsește pe Guliță lîngă neamț.)*

GULIȚĂ: Nu pe aista, monsiu neamțule... cîntă pe cellalt... *(Bate din picioare cu mînie.)* Nu pe aista, pe cellalt.

NEAMȚUL: *No! lasenzi șon geen.*

CHIRIȚA: Ce-mi văzură ochii!... O ieșit dimonu din trăsură!... și făr' de blană!... săracan de mine c-o fi înghețat!... *(Aleargă la Guliță.)* Ce faci aici, diavoli?... Nu ți-am spus să nu ieși din contășul băbacăi?...

GULIȚĂ: Ei, m-am săturat de contăș ca de mere acri.

CHIRIȚA: Auzi!... ian privește cum i s-o roșit nasu!... parcă-i o sfeclă digerată! *(Îi șterge nasul cu batista.)* Doamne! Doamne! ce păcat cu niște plozi! Măi Ioane, adă blana din trăsură... l-o lovi un giunghi și mi-o fi mai mare beleua. *(Feciorul aduce o blană din trăsură.)*

FECIORUL: Iaca șuba cuconașului...

CHIRIȚA: Și voi... chiori ați fost de l-ați lăsat să iasă dizvălit?... vină să te-mbrac, păcatule... Ei, vină azi și nu mă supăra.

GULIȚĂ: Nu mă supăra nici mata.

CHIRIȚA: Auzi plodu?... las' că ți-oi arăta eu... *(Îl îmbracă cu de-a sila.)* Șezi binișor... nu crîcni... țîst... să nu-ți aud gura...

GULIȚĂ *(zbătîndu-se)*: Nu vreu, nu vreu. *(Plînge.)* Las' că te-oi spune eu băbacăi...

CHIRIȚA *(trăgîndu-l tîrîit)*: Ce face?... Of! c-o să mă nebunească dimonu... parcă văd că iar are să m-apuce rastu... Ascultă, Gulița nineacăi: hai că ne-așteaptă țîțacele.

GULIȚĂ *(trîntindu-se la pămînt)*: Nu-mi pasă mie de țîțace... nu merg.

CHIRIȚA: Ei, vină că-ți cumpăr minavetu cela... știi mata...

GULIȚĂ: Cumperi?... dacă-i așa... ie-mi-l pe-aista, a lui monsiu neamțu. Vină cu noi, monsiu neamțule...

NEAMȚUL: *Gut... gut... ser bevol.*

CHIRIȚA *(în parte)*: Las' să te văd eu acasă, păcatule, c-apoi ți-oi da un minavet de nu l-îi putea duce... Măi Ioane, rămîi aici cu țiganca ca să păziți lucrurile, păn' ce-or veni boii să rîdice trăsura... da doar îți perde vro cutie... c-apoi sfîntu Neculai îi gata. *(Pleacă cu Guliță spre dreapta.)*

SCENA V

Cei dinainte, VĂDUVA AFIN, SĂRDARUL CUCULEȚ

AFIN: Ce minune!... Cucoana Chirița?

CHIRIȚA: Cucoana Nastasiica!

AFIN: Bine-ai venit.

CHIRIȚA: Bine-am găsit. *(Se sărută.)*

AFIN: Da ce vînt te-o adus pe la noi, soro dragă?

CHIRIȚA: Mi-am adus fetele de cîșlegi, după obicei. *(Încet.)* Da d-ta cum te întîlnesc singură... lîngă barieră?...

AFIN: Am ieșit puțin ca să mă primblu afară din tîrg, că pin tîrg îi potop... te ferească Dumnezeu!...

CHIRIȚA: Da, bine... pe gios?... ha?... Ei, dă... nu te roși, soro dragă... Lumea-i lume, și tinereța... Ce te sastisești?... între noi...

AFIN: Da nu mă sastisesc, soro, nicidecum... Mă primblu pe gios... pentru că așa-mi place. Am venit cu sărdarul Cuculeț.

CHIRIȚA: Cu sărdarul? *(În parte.)* Hm! mititica...

CUCULEȚ: Sărut mînele, cucoană Chiriță.

CHIRIȚA: Plecăciune, arhon sărdar. Tot la agie ești?

CUCULEȚ: Director și supusă slugă.

CHIRIȚA: Și la mai mare.

CUCULEȚ: Amin.

AFIN: Da... unde-s duducile?

CHIRIȚA: Îra!... ba că chiar!... unde-s?

AFIN: Ha, ha, ha... pe mine mă-ntrebi?

CHIRIȚA: Bine zici, săruta-ț-aș ochii... S-o pornit de-aici la brațetă cu doi cavaleri.

AFIN: La brațetă?... cu doi cavaleri?

CHIRIȚA: Precum zici, soro: unul, aga Bondicescu, și cellalt, spătarul Pungescovici... doi bujori, surioară, două zarnacadele!

CUCULEȚ *(în parte)*: Bondicescu? Pungescovici?... mare poznă! *(Scoate un răvaș și-l citește.)*

AFIN: Ei bine, și-ncotro o apucat truspatru?

CHIRIȚA: Hoisa, pe șoșe...

AFIN: Dar, îi cunoșteai mai de mult?

CHIRIȚA: Ba, cît hăciu!... Mi-o ieșit în drum să-mi deie agiutor; că nu știi, soro, ce-am pățit?... m-am troienit!... și să vezi d-ta: Mă pornesc de la Bîrzoieni... și încă bărbatu meu îmi zicea: „Soro dragă, nu te porni... stăi..." Cînd ce să vezi?...

AFIN: Apoi bine, cucoană Chiriță, se poate să-ți lași copilele pe mîna unor necunoscuți?... Cine știe ce berbanți?...

CHIRIȚA: Pușche pe limbă-ți... vai de mine! că începe a mă umfla grija din tălpi... mă furnică sudori pe spate... Iaca pozna gata!... Nu cumva se zăresc pe șoșe? *(Se apropie de culise și caută înîntru.)*

CUCULEȚ *(în parte)*: Sameșul din Focșeni îmi scrie, cu poșta de astăzi, despre un Bondici și un Pungescu: doi coțcari care o dizbrăcat lumea pe-acolo... și mă sfătuiește să-i privighez de aproape... Oare tocmai ei să fie?

CHIRIȚA: Nimică! tufă!... o intrat fetele-n pămînt... Vai de mine! Arhon sărdar, nu mă lăsa... de-a afla bărbatu meu, zău, am sfeclit-o!... Ioane, aleargă; ba... ba... stăi la trăsură... Arhon sărdar... rîdică toată agia în picioare... săraca de mine!... așa poznă!... să-mi fure fetele de la ochi!... Hai degrabă cu toții să le căutăm... Biața Aristița!... biata Calipsița! Sfinte Mina... să știi că-ți dau șăpte paraclisuri...

CHIRIȚA

Degrabă, degrabă,
Cu toți s-alergăm;
Să mergem în grabă
Să le căutăm.
Vai, bietele fete!
Că le-am prăpădit
Și le-am dat pe bete...
De-acum m-am topit!...

(Neamțul începe a suna un valț.)

CHIRIȚA *(furioasă, aleargă de împinge pe neamț)*: Da du-te pîrlii, șonțule, cu țîrlîitoarea asta. *(Lunecă.)* Carnacsî! că era să mă prăbușesc!

TOȚI

Degrabă, degrabă
etc. etc. etc.

(Toți alerg în dreapta; Chirița trage de mînă pe Guliță, care trage asemene pe neamț de poala surtucului. Feciorul boieresc și țiganca rămîn lîngă trăsură.)

(Cortina cade.)

ACTUL II

Teatrul reprezintă o odaie mare cu patru uși; una în fund, care dă în tindă; una în stînga, pe al doilea plan, care duce în etacul Chiriței; două în dreapta, dintre care una, cea pe întîiul plan, se deschide în apartamentul Aristiței și Calipsiței, iar cea de mai în fund, în odaia lui Guliță. În fața apartamentului fetelor, este așezată, lîngă păretele din stînga, o măsuță cu o besacte deschisă și cu gavanoșele de dresuri, păișoare de făcut sprincenele și un bust de carton. În dreapta, lîngă ușa din fund, o masă mare cu rochii întinse pe dînsa. Scaune etc...

SCENA I

CHIRIȚA (șede dinaintea toaletei și-și face sprincenele), ȚIGANCA (calcă rochii în fund)

CHIRIȚA
(cîntă)

Ochii și sprincenile
Fac toate pricinile...

(Se aude în odaia lui Guliță un minavet.)

CHIRIȚA *(răsărind)*: Iar!... o să mă năucească trîntoru cu minavetu lui!... Cît îi ziulica de mare tot țîrlîiește... de urlă cînii mahalalei... Fa, fa Ioană, du-te de zi cuconașului să tacă, că m-am săturat de mojică ca de mere pădurețe... îmi vine acru... *(Țiganca intră în odaia lui Guliță.)* Așa mi se cade, dacă mă potrivesc eu de-i cumpăr minavetu cela de la neamț. Las' că ține cît dracu pe tată-său. Tronc! că mi-o dat nucușoară-n ochi... fa... fa... *(Țiganca vine înapoi.)*

ȚIGANCA: Aud, cucoană.

CHIRIȚA: Mă rog, ce ți-am spus cînd ți-am poroncit să-mi gătești păișoare cu bumbac pentru sprincene? aud?...

ȚIGANCA: Mi-ai zis...

CHIRIȚA: Nu ți-am zis să mi le faci subțiri?... Ian vezi cum mi le-ai meșterit... parcă-s buzdugane de vel armaș din vremea domnilor greci!...

ȚIGANCA: Da lasă, cuconiță, că-s tocmai cum trebuie... doar ți-am mai făcut eu pămătufuri și badanale de sprincene.

CHIRIȚA: Cum ai cîrîit?...

ȚIGANCA: Niciodată nu ți-ai făcut așa de frumoase sprincene... parcă-s două lipitori umflate...

CHIRIȚA: Înghinate-s cum trebuie?

ȚIGANCA: Dizghinate... dizghinate...

CHIRIȚA *(strănutînd tare)*: Pe brațe!... M-o fi pomenind d-lui, Ioană.

ȚIGANCA: Te-o fi pominind, cucoană.

CHIRIȚA: Cînd ar fi față sufletelul, să mă vadă... cum și-ar mai răsuci mustețile!... *(Iar strănută.)* Iar mă pominește!

Ochii și sprincenile
Fac toate pricinile,
Și cu foc și cu pîrjol
Pe amor îl dau de gol.
Cînd un tinerel îți place
Ș-amorez voiești a-l face,
Cît mi-l iei puțin la ochi,
L-ai trecut cu dediochi.
Cît îi joci și din sprincene,
De amor se umflă-n pene.
Cît din buze mi-i zîmbești,
Chiar pe loc îl nebunești.
Iar de-i faci ș-așa din mînă...
Îi călare pe prăjină!

(Se aude iar minavetul în odaia lui Guliță.)

CHIRIȚA: Iar! Iar!... Valeu! că mare păcate c-un plod!... îmi vine să latru. *(Aleargă la ușa lui Guliță.)* Țîșt, diavoli, că mă bagi în ipohondrie.

GULIȚĂ *(din odaie)*: Las', nineacă, că învăț mujica.

CHIRIȚA: Ți-oi da eu acuș o mojică, trîntorule, de nu-i putea-o înghiți! *(Intră în odaie.)*

ȚIGANCA: Vai de mine! ce păcate pe capu meu de cînd am venit în Ieșul ista!... ba îmbracă pe cucoana... ba gătește duducile... ba calcă rochii de bal... ba arde nucușoară de sprincene. Mă mir cum nu s-o săturat de zbănțuit!... Ieri o fost la fteatru și-n astă-seară merg la bal, la Afinoaia; ș-apoi și alt păcat! că încep a să-mbrăca de pe la toacă... Îmi vine, zău, să ieu cîmpii...

(Se aude dînd palme în odaia lui Guliță și Guliță plîngînd.)

CHIRIȚA *(intrînd)*: Ia așa... mai bine-i scînci tu, decît oi turba eu... Ce mirosă-aici a pîrlit?... arde ceva, vro petică?... *(Aleargă la masa cu rochii de rîdică una și o arată arsă în poale.)* Iaca poznă! c-o lăsat cioara feru pe rochii... destulă treabă!... Ian privește... rochie de bal îi asta?... Ei! apoi să n-o ucizi în bătaie! bunătate de rochie cumpărată la Leiba Grosu cu o mulțime de bani: douăzeci ș-atîți de jumătăți de irmilici noi!... *(Aruncă rochia în obrazul țigancei.)* Na! stahie-mpelițată... mănînc-o friptă cum îi... și lipsești din ochii mei că întru acuș într-un păcat.

ȚIGANCA: Cuconiță...

CHIRIȚA: Lipsești, îți zic... piei, că te zgîrii... *(Țiganca fuge în odaia Chiriței.)*

CHIRIȚA *(plimbîndu-se furioasă)*: Uf! că nu mai este de suferit!... de cînd am venit în Ieși ca să-mi mărit fetele... am prins la istericale ca o cherațiță... Poftim!... Cu ce-oi să mă duc eu acum la balul Afinoaiei?... trebuie iar să-mi pun rochia cea de catife roșie și turlubanu cel cu pene stacojii... ca să mai aud iar vrun obraznic zicînd că seamăn cu Nastratin Hogea, ca mai daunăzi, la bal-masqué... Nu-i de suferit, nu-i de suferit și pace!

Dumnezeu să te ferească
De cutremur și de foc,
De ghipcani ce stau în loc
Și de slugă țigănească.
Și de-acele slugi plecate
Ce se-nchin, te lingușesc
Păn' ce-ți sar deodată-n spate
Și ca corbii te ciupesc.

Așa slugi le e de fugă
Sau de ele singur fugi...
De nu vrei s-ajungi chiar slugă
La așa plecate slugi...

(Se aude afară următorul dialog:)

AFIN: Acasă-i cucoana?

FECIORUL: Acasă, dar să ghilosește acum.

SCENA II

CHIRIȚA, AFIN, LULUȚA

CHIRIȚA: Auzi, tontu? *(Aleargă la ușa din fund și o deschide.)* Cucoană Nastasiică... poftim, nu te potrivi...

AFIN: Poate că te deranjarisesc, cucoană Chiriță?... dar n-am vrut să-ți trec pe la poartă ca o străină...

CHIRIȚA: Cum să mă rînjarisești tocmai d-ta?...

LULUȚA *(în parte)*: Rînjarisești?... ha, ha, ha...

CHIRIȚA: Iaca și Luluța!... Ai scos-o din pasion astăzi?...

AFIN: Dar; pentru că mîne îi duminică.

CHIRIȚA: Da vezi ce frumușică-i, diavoloaica! îți vine s-o mănînci de vie.

LULUȚA: Să mă mănînci?... mersi. *(În parte.)* Și n-are macar nici dinți.

CHIRIȚA: Ha, ha, ha... Bat-o norocu! Nostimă-i!... vină să te sărute mătușica, Luluță dragă... *(O sărută.)*

LULUȚA: Alei! maman... ce-o pățit mătușica de și-o pus lipitori pe frunte? *(Arată sprincenele Chiriței.)* O doare capu?

CHIRIȚA: Eu, lipitori?...

AFIN: Ce lipitori?... unde vezi tu lipitori?...

LULUȚA: Ha, ha, ha... ba-s sprincene... și una-i numai pe jumătate!

CHIRIȚA: Ha, ha, ha. *(În parte.)* Cum i-aș suci gîtu cînd ar fi a mea!

LULUȚA: Maman, să-mi cumperi și mie o păreche de sprincene din tîrg, ca să le pun păpușei de Anul Nou.

AFIN: Bine, bine, ți-oi cumpăra. Taci din gură.

CHIRIȚA: Da de ce să tacă, soro? las' să vorbească copila... că zice tot niște lucruri... Se cunoaște că învață la pasion.

LULUȚA: Pansion, mătușică... nu pasion.

CHIRIȚA: Fie și pansion, că doar nu m-o crescut mama cu gubernată, ca să știu nemțește.

LULUȚA: Guvernantă, mătușică, nu gubernată... Da bine, mătușică, așa vorbiți pe-acolo, prin provinție?...

Guvernanta ne-a spus nouă
Că vorbiți o limbă nouă;
Cînd e vorba de parchet?
Ziceți curat că-i pichet.
Cînd e de tapiserie?
O numiți patiserie.
Cînd de botine de glanț?
Ziceți botoaie cu clanț.
Un ceasornic hronometru?
Îl numiți cu barometru.
Ș-orice lucru de bonton?
Monton, zebon sau triton!

CHIRIȚA: Ha, ha, ha! Ce giuvaer îi! ha, ha, ha. *(În parte, furioasă.)* Ce triton ți-aș trage eu, trîntorule... *(Tare.)* Ha, ha, ha! are un duh cît șapte, și dă dintr-însa niște vorbe... ha, ha, ha.

AFIN: Mă rog, să nu mi-o diochi...

CHIRIȚA *(scuipînd)*: Ptu... ptu... ptu...

LULUȚA *(culegînd un pai, jos)*: Na! că ți-o sărit un dinte, mătușică.

CHIRIȚA *(spăriată)*: Un dinte? *(Se răpede și ie paiul.)* Ce dinte?... un pai!...

LULUȚA: Altă dată să știi, mătușică, că aici, în Iași, nu este obicei să faci ptu, ptu în obrazul altora... nu-i frumos...

CHIRIȚA: Auzi, păcatu?... auzi cum m-o înșălat? de mi-o sărit inima din loc!... Să-ți spun drept, soro dragă, ți-i hazlie Luluța... dar îi cam obrăznicuță... adică, să nu te superi.

AFIN: Mademuazelă, cere pardon mătușicăi.

LULUȚA: Bai... bai...

AFIN: Nu vrei?... cînd îți poroncește maman?... Apoi, să te duci degrabă la caraul și să nu cîrcnești...

LULUȚA: Mersi, maman. *(Se închină; în parte.)* Tot mă dureau picioarele; mai bine-oi ședea pe scaun. *(Se duce de se pune pe scaun înaintea toaletei și, în toată vremea scenei următoare, se apucă de face sprincene și musteți bustului de carton ce este pe masă... Îi pune roșu și-i așează zulufii.)*

CHIRIȚA *(în parte)*: Bine i-o făcut. *(Tare.)* Da de ce treabă, soro dragă?

AFIN: Las' să mai prindă la minte, că-i pre nebună... Da ia spune-mi, mă rog, ce fac copilele d-tale?

CHIRIȚA: Aristița și Calipsița?... se gătesc de bal pe deseară, la mata.

AFIN: De pe acum?... De-abie o tocat...

CHIRIȚA: Știi mata cum sînt fetele cînd se gătesc de bal... Ba le trebuie una... ba alta... și cînd te trezești, o înnoptat de tot... De aceea-i mai bine să se apuce de tualetă încă cu ziuă... povestea vorbei: însuratul devreme și mîncarea de dimineață...

AFIN: Apropo de însurat... nu s-o înfățoșat nici un holtei ca să ceie duducile?...

CHIRIȚA: Of! bată-i concina holtei!... că asta mă mănîncă pe mine... Ai fete, soro? ai și peri albi... zice că este la fteatru un cîntic cu of, of, of...

AFIN: Îl știu... cel din *Peatra din casă*...

CHIRIȚA: Nu știu din ce peatră o fi; dar, nu-ți uita vorba... I-am auzit o dată la Botoșeni, și de-atunci îmi huiește necontenit în cap ca un bondari... Am să ți-l cînt:

Of, of, of, ce supărare,
De-a avea o fată mare!

AFIN: Da, îl știu, soro... l-am auzit...

CHIRIȚA: Nu-ți uita vorba...

O hrănești
Ca s-o crești,
Ș-apoi trebuie să pornești
La vînat
Prin cel sat
Ca să-i cauți un bărbat.

AFIN: Și celelalte; destul... îl cîntă și țiganii de ne asurzesc.

CHIRIȚA: Nu-ți uita vorba.

De-i flăcău
Nătărău
Te închini la duhul său.
De-i ghebos,
Uricios,
Îi zici nostim și mumos;
Ș-i zîmbești,
Îl slăvești
Doar să-l poți să-l ginerești.

(Împreună.)

CHIRIȚA

Of, of, ce supărare
De-a avea o fată mare!

AFIN

Of, of, of, ce supărare
Cu-o nebună ce leac n-are!

CHIRIȚA: Ei; apoi închipuiește-ți acum, soro... dacă cu o singură fată ai atîte supărări, dar cu două?... cînd ai două cucoare mari ca mine?...

LULUȚA *(în parte)*: Are cucoare mătușica?... am să-i cer să-mi deie una mie.

CHIRIȚA: Îra!... surioară dragă... eu te țin de un ceas în picioare... alei!... ia, așa pățesc de cîte ori gîndesc că am fete de măritat: îmi perd mințile. *(Aduce scaune.)* Poftim de șezi, mă rog... și mă iartă.

AFIN: Foarte-ți mulțămesc... că trebuie să mă duc îndată acasă pentru ca să port de grijă despre cele trebuincioase pentru bal.

CHIRIȚA: Da, ian mai șezi... pentru hatîrul meu... Să mă vezi moartă... să mă-ngropi de te-i duce.

AFIN *(în parte)*: Vai de mine! că mi-am găsit beleaua... *(Șede.)*

CHIRIȚA *(puindu-se pe un scaun)*: Ș-așa cum îți spuneam, zic într-o zi boieriului: Frate! știi c-avem două fete mari? — Ba ce mari, îmi răspunde sufletelul, coșcogea!... cît niște zdragoni! (Bărbatu meu îi tare mucalit, bată-l-ar norocu c-un car de galbeni!) — Ei bine, îi zic eu, gîndit-ai, dragă, să le măritām? — Hai, hai! le-am găsit doi bărbați șucada. — Care și care? — Paharnicul Brustur și căminarul Cociurlă, vecinii moșiei noastre. — Brustur și Cociurlă?... Elei, frate!... cum o să-mi dau fetele după niște boierinași de țară?... Fete frumușele... tinerele... curățele... hărnicele... cu franțuzasca lor... cu ghitarda lor... cu cadrilu lor... gospodine bune... iconoame... cetite... giucate... pricopsite... să le fac eu, pe una Brusturoaie și pe ceealaltă Cociurloaie!... atunci s-agiungă!... — Ea, Brusturoaie... ea, Cociurloaie... mai bine decît or mocni ș-or îmbătrîni în casa părintească... Brustur și Cociurlă au moșioare bune; au bănișori buni... au vitișoare bune. — Ei! și pentru că au vite, de aceea să-mi fac eu blestemul ca să le dau copilele?... ba, cît îi cucu!... Și-or pune d-lor pofta-n cui. — Ba nu și-or pune-o, pentru că le-am făgăduit. — Ba și-or pune-o. — Ba nu și-or pune-o. — Ba și-or. — Ba nu. — Ba și-or. — Ba nu. — Ah... Ah! ș-am leșinat!...

AFIN: Ai leșinat?...

CHIRIȚA: Fără doar și poate... da știi? Iată!... Cînd m-am trezit, bietu sufletelul își smulgea mustețile de desnădăjduire! și pentru ca să mă liniştească, mi-o făgăduit să mă lase ca să vin în cîşlegi la Iaşi cu fete, cu tot... pentru ca să cerc doar le-aş pute mărita aici... însă mi-o hotărît ritos: că de n-oi izbuti să prind gineri prin Ieşi, pînă la sfîrşitul cîşlegilor, apoi îmi brustureşte şi-mi cociurluieşte odoarele, ca mai bine.

AFIN: Ei, şi păn-acum nu s-o arătat nime?

CHIRIŢA: Cum nu?... Înţălegi că îndată ce-am sosit aici, mi-am scos fetele la ivală... pe la fteatru, pe la suarele... ghilosite, gătite, împopoţonate, îmbrăcate tot după modă... Ce dracu să faci?... dacă ai giuvaeruri trebuie să le arăţi.

AFIN: Şi în sfîrşit...

CHIRIŢA: În sfîrşit, am prins doi în căpcană... dar însă nu mi-o pominit nici bechi de Isaia dănţuieşte.

AFIN: Cine şi cine?

CHIRIŢA: Aga Bondicescu şi spătarul Pungescovici!... ştii tinerii cei doi care porniseră cu copilele la braţetă, cînd ne-am troienit în Păcurari, şi care i-am întîlnit intrînd truspatru la han la Pîrlita?... Bondicescu, soro, şi Pungescovici...

AFIN: Da, îi ştiu... i-am zărit, cînd ţi-ai luat fetele înapoi. *(În parte.)* Sărdarul Cuculeţ mi-o vorbit de ei ca de nişte berbanţi...

CHIRIŢA: Aud?...

AFIN: Mă rog... îi cunoşti?

CHIRIŢA: Cum nu?... vin în toate zilele să ne vadă. *(Încet.)* Şi ştii una?... Pare-mi-se că li s-o aprins călcăile...

AFIN: Aş!

CHIRIŢA: Ce-ţi spune Chiriţa...

AFIN: Da n-ai cercetat... ce sînt?... de unde-s?... ce stare au?

CHIRIŢA: Ce atîta cercetare... cînd unu-i agă şi cellalt spătar... Ş-apoi tineri, soro... cu vorbă, cu ighemonicon... cu tabieturi... iar nu ca Brustur şi Cociurlă... groşi în ceafă şi morocănoşi... Aşa gineri mai vin de-acasă, şi să vezi...

(Vorbeşte la urechea Afinoaiei.)

LULUŢA: Uf! m-am săturat de caraul.

AFIN *(apropiindu-se de Luluţa)*: Da ce te-ai apucat acole de făcut?

LULUŢA: Maman, am gătit păpuşa de bal... i-am făcut sprincene... am boit-o cu roş... i-am pus benghiuri ca la mătuşica... ia vezi cît îi de...

AFIN: Sprincene?... benghiuri?... roş?... da de unde le-ai găsit toate aceste?

LULUŢA: În besecteua mătuşicăi!

CHIRIŢA *(furioasă)*: Ha? în besec... iaca dimonu... că mi-o cotrobăit toate lucruşoarele... *(Merge de ascunde gavanoşelele în besecte.)*

AFIN: Madmuazelă, nu-i frumos... *(Pufneşte de rîs.)*

SCENA III

Cei dinainte, GULIŢĂ

GULIŢĂ *(alergînd cu un răvaş din odaia lui)*: Nineacă, nineacă... iaca un răvaş de la băbaca. *(Se opreşte ruşinat, văzînd pe Afinoaie şi pe Luluţa.)*

CHIRIŢA: Un răvaş de la d-lui?... adă-l încoaci... *(Ie răvaşul şi-l deschide.)* Cu voia matale, cucoană Nastasiică...

AFIN: Poftim...

LULUŢA *(în parte)*: *Ah mon Dieu!... quel drôle de monsieur.*

(În toată vremea cetirei scrisorei, Guliţă se uită la Luluţa şi umblă împregiurul ei. Luluţa îl priveşte cu dispreţ.)

CHIRIŢA: Cum îmi bate inima!... parcă-mi vesteşte ceva... *(Citeşte.)* „Sărut guriţa matale, scumpă Chiriţă. Mai întîi, nu lipsesc a cerceta despre întregimea sănătăţii matale şi a copiilor, ca aflînd că se află aşa precum doreşte inima mea, nu puţin să se bucure sufletul meu de soţ şi de părinte; al doile vei şti că din mila Pronici cereşti mă găsesc şi eu sănătos... însă Fifiţa o răposat de jigăraie!..." *(Vorbit.)* Fifiţa o răposat?... mare minune!...

GULIȚĂ: O crăpat!... bine-o făcut, că mă mușca tot de nas.

CHIRIȚA: Taci, varvarule!... biața Fifița!... cînd ai ști, cucoană Nastasiică, ce cățelușă... numai atîtica; și cînd hămăia, nici nu-i auzeai glasul... ia așa: ham, ham, ham...

LULUȚA *(în parte)*: Auzi cum latră?

CHIRIȚA *(ștergîndu-și ochii)*: În sfîrșit, așa i-o fost scris; toți sîntem muritori! *(Citește:)* „Al triilea, te înștiințăz că cîșlegile se apropie de sfîrșit... drept care îți poroncesc să-ți iei catrafusele și să vii înapoi îndată la Bîrzoieni, ca să facem cununia cu paharnicul Brustur și cu căminaru Cociurlă, căci la dimpotrivă vin eu însumi la Iași ca să vă umflu pe sus cu nepus în masă. Al d-tale soț supus și iubit... Grigori Bîrzoi ot Bîrzoieni. 15 Ghenarie 1844."

GULIȚĂ: Băbaca are să vie aici!... E! bine-mi pare!... am să-i cînt toată ziua din minavet...

LULUȚA *(caută la Guliță cu mirare și pe urmă îi întoarce spatele)*.

GULIȚĂ *(Luluței)*: Din minavet...

CHIRIȚA: Ai văzut, dragă cucoană Nastasiică, ce-mi scrie d-lui?... Ce mă sfătuiești să fac?

AFIN: Știu eu?...

CHIRIȚA: Știi ce?... îmi vine să-i strîng cu ușa pe Bondicescu și pe Pungescovici ca să-mi hotărască odată ce gînduri au?... Mi-i că m-oi trezi deodată cu bărbatu meu, țop în spate... ș-apoi, așa-i c-am codălghit-o?...

AFIN: Fă cum îi socoti, dragă cucoană Chiriță... dar eu una te sfătuiesc să nu te grăbești până nu-i afla lămurit cine sînt tinerii.

CHIRIȚA: Elei, dragă!... da nu ți-am spus de atîte ori că unu-i agă și cellalt spătar? *(În parte.)* Nu cumva vre să-i păstreze pentru trîntorul ei?...

AFIN: În sfîrșit, îi treaba d-tale. Eu mă duc... dar nădăjduiesc că nu-i lipsi deseară la bal.

CHIRIȚA: Cum, Doamne, iartă-mă! să lipsesc?... cînd am fete de căsătorit?

AFIN: Hai, Luluță, și zi bonjur mătușicăi.

LULUȚA *(făcînd compliment)*: Bonjur.

CHIRIȚA *(imitînd-o)*: Îi poznă de nostimă!... *(O sărută.)*

LULUȚA *(în parte)*: Știrba-baba-cloanța.

CHIRIȚA *(în parte)*: Ce-o zis?... Hei, că nu ești a mea, păcatule!

(Împreună.)

CHIRIȚA, GULIȚĂ

Adio! în astă-seară
Vom veni cu toți la bal
Să-ngropăm în veselie
Acest vesel carnaval!

AFIN, LULUȚA

Adio! în astă-seară
V-așteptăm pe toți la bal
Să-ngropăm în veselie
Acest vesel carnaval!

AFIN

Să nu mă dai de sminteală...

CHIRIȚA

N-ai, soro, nici o îndoială,
Căci am fete, fete mari:
Două june porumbițe,
Două blînde cănărițe...
Și le caut doi canari.

LULUȚA

Mătușică, dinioare,
Ai zis că-ai două cucoare...

CHIRIȚA
(în parte)

Vai, ce drac împelițat!

LULUȚA

Ah! te rog, dă-mi una mie ..

GULIȚĂ
(Luluței)

Poate-o vrei de jucărie?

LULUȚA
(în parte)

Oh! *le drôle de petit fat!*
(Împreună.)
Adio! în astă-seară
ș.c.l. ș.c.l.

SCENA IV

CHIRIȚA, GULIȚĂ și pe urmă FECIORUL

CHIRIȚA: Ei! de-acum hai degrabă la îmbrăcat... Guliță, du-te de-ți pune straiele cele de Anul Nou și te fă pupuica, sufletul meu.

GULIȚĂ: Da nu pot să mă-mbrac singur, nineacă...

CHIRIȚA: Auzi, coșcoge calindroiu? Doamne! că alintat ai mai fost!.... Măi ficior...

FECIORUL *(îmbrăcat în livre strimtă)*: Aud, cucoană. *(Vine pe ușa din fund.)*

CHIRIȚA: Iaca țuțuianu... și-o pus livreua... Ian să videm, bine-o lucrat-o jidanu?

FECIORUL: Mă cam strînge la coate și-n spate.

CHIRIȚA: Da ce vrei?... să bălălăiești ca într-un sucman?... așa-i moda-n Ieși.

FECIORUL: Nu știu ce mîncare o fi moda ceea... dar știu că mă strînge moda-n spate de-mi ies ochii... parcă m-o pus în teasc!

CHIRIȚA: Taci din gură... și mergi de-mbracă cuconașu. Guliță, să nu mă dai de sminteală.

GULIȚĂ: *Lezebon*, maman... eu acuș sînt gata... cît ai bate-n palme. *(Iesă cu feciorul și intră în odaia lui.)*

CHIRIȚA: Acum, ian să-mi văd și fetele... *(Strigă.)* Aristițo, Calipsițo...

SCENA V

CHIRIȚA, ARISTIȚA, CALIPSIȚA

ARISTIȚA
CALIPSIȚA } *(crăpînd ușa odăiei lor)*: { Aud, maman.

CHIRIȚA: Da veniți încoaci... Ce, Doamne, iartă-mă, de-mi faceți iții?

ARISTIȚA
CALIPSIȚA } *(coborînd ochii)*: { Maman...

CHIRIȚA: Ce-ați pățit astăzi de vă fasoliți așa?...

ARISTIȚA
CALIPSIȚA }: Nu sîntem încă îmbrăcate.

CHIRIȚA *(în parte)*: Bietele copile!... Ce rușinoase-s!... vezi dacă le-am crescut cum se cade?... iar nu ca dimonu cela a cucoanei Nastasiicăi, care dă la om fără băț. *(Tare.)* Ei! cătați de vă-mpodobiți frumos și puneți-vă nasul în talgere cu apă rece să se disroșească, hai. *(Fetele închid ușa.)* Doamne!... Doamne! de cînd m-o adus păcatele aici, am obosit ca un cal de poștă. Ș-apoi ce folos!... cuconașii din Ieși nici nu catadicsesc să se uite la bietele copile, parcă ei sînt cu steua-n frunte.

Ce folos, vai! că am fete,
Porumbițe cucuiete,
Tinerele, frumușele,
Curățele, hărnicele;
Cu cadrilul lor,
Franțuzeasca lor,
Străricica lor
Și ghitarda lor!

Azi bonjurii cu lungi plete
Fug de fete cucuiete
Și-ngroziți de șotii rele
Fug de ele ca de iele!

(Se aude bătînd în palme în odaia fetelor.)

CHIRIȚA: Bat în palme copilele... *(Bate și ea în palme.)* Ioană... Ioană!... nici c-a veni azi surda!... Ioano! fa!... se vede c-o adormit strigoaica... mai știi ce?... Ian să videm... *(Întră în odaia ei. Se aude dînd o palmă și zicînd:)* Na! somnoroasă... să te-nvăț eu.

ARISTIȚA
CALIPSIȚA *(din odaie)*: Ioano... Ioano...

ȚIGANCA *(ieșind din odaia Chiriței cu părul zburlit și întrînd în odaia fetelor)*: Iată-mă-s... iată-mă-s... Ce este?...

CHIRIȚA *(din odaie)*: Ioano... Gheorghi...

FECIORUL *(ieșind din odaia lui Guliță)*: Aud, cucoană. *(Aleargă pănă la ușa Chiriței și se întoarce înapoi la ușa lui Guliță; pe urmă face îndărăpt și întră la Chirița.)*

GULIȚĂ *(din odaie)*: Gheorghi... Gheorghi...

CHIRIȚA *(din odaie)*: Ioană... Ioană...

ARISTIȚA
CALIPSIȚA *(din odaie)*: Na! coțofană. *(Se aude dînd palme.)*

ȚIGANCA *(ieșind amețită, aleargă cînd la o ușă, cînd la alta și în sfîrșit întră iar la fete, care în toată vremea asta o tot cheamă)*: Mare păcat!...

GULIȚĂ *(încălțat cu o singură ciubotă, aleargă după Gheorghi și întră după el în odaia Chiriței)*: Gheorghi... Gheorghi... da vină de-mi pune ciubota...

SCENA VI

PUNGESCU, BONDICI

BONDICI *(deschizînd ușa din fund, încet)*: Nime în tindă, nime în odaie; tufă ca-n punga noastră... *(Deschizînd ușele.)* Poftim, arhon spătar, că aici sîntem la locul nostru.

PUNGESCU: Poftim d-ta întîi, arhon agă.

BONDICI: Ba... mă ferească Dumnezeu!... poftim.

PUNGESCU: Ce se potrivește... *(Întră odată amîndoi rîzînd.)*

BONDICI: Ne poftim ca oarecine la temniță.

PUNGESCU *(răsărind)*: Ia... nu pomeni de temniță, neneo, că mă-nfior pân-în unghii...

BONDICI: Pentru ce, neiculiță?... pentru că ai pîrjolit mai dăunăzi la cărți pe sărdarul Cuculeț?

PUNGESCU: Precum zici... acest onorabil sărdar e director la agie și am însemnat că el ne urmărește ca umbra peste tot locul... Nu cumva oare vrea să ne joace vro coțcă?

BONDICI: Pân' la coțca lui, fora tu înainte cu coțca ta și zi: buni patruzeci.

PUNGESCU: Cu urma cincizeci... o știu! dar mi-e frică... de! ce să fac... mi-e frică.

C-un director de agie
Nu e lucru de glumit,
Căci el poate-ntr-o mînie
Să te puie la dubit.

BONDICI

Pentru ce să-ți fie frică?
Nu ești, neneo, vel-spătar?

PUNGESCU

Azi spătar e chiar nimică ...

BONDICI

Înțeleg ... fii agă dar.

PUNGESCU

Agă? agă? bine, fie!
Rangu-i nobil și-l primesc,
Însă ...

BONDICI

Însă ...

PUNGESCU

De agie,
Eu mă tem și mă feresc.

BONDICI: Ei, geaba! nici c-oi să pot să-l fac om... Da, oare unde să fie cucoanele de gazdă?

PUNGESCU: Poate c-o fi dormind după prînz... obiceiul pămîntului.

BONDICI: Aș! obiceiurile cele bune se perd pe toată ziua... însă, apropo... cum mergi tu cu curtea?

PUNGESCU: Cu Curtea... îi trag opoziție pă zdreavăn păn' ce-oi prinde un os... tot obiceiul pămîntului...

BONDICI: Ha, ha, ha!... Eu te întreb de curtea ce faci demuazelelor?

PUNGESCU: Merg țeapăn... da tu?

BONDICI: Vîrtos... Ei, apoi ce facem?... ne însurăm?

PUNGESCU: Zestre este?

BONDICI: Trebuie să fie că-s de la țară... și știi tu că la țară se-ngrașă bobocii.

PUNGESCU: Bobocii?... vreai să zici gîscănașii?

BONDICI: Bine-ar fi să ne luăm de vorbă în sfîrșit cu cucoana Chirița, cu nineaca.

PUNGESCU: Bine, da!... începe tu, că ești mai ischiuzar.

BONDICI: Numai de s-ar înfățișa. Oare unde să fie?... Ia caută pintre uși.

PUNGESCU: Să trag o răpide aruncătură dă ochi?... bine. *(Se apropie de ușa Chiriței și caută înîntru.)*

BONDICI *(în parte)*: Altă nu ne rămîne decît să ne însurăm, pentru ca să scăpăm de creditori și de lipsa de toate zilele... Duducile-s cam... dar apoi, vorba ceea: rău cu rău, însă mai rău făr' de rău!... *(Se apropie de besecte.)*

PUNGESCU: Aoleo! ce-mi văzură ochii! baba-și pune boia-n păr?... Al naibii! *(Merge la ușa fetelor de caută în odaie.)*

BONDICI: Bre! ce de gavanoșele cu dresuri... și alb, și roșior, și negru... *(Deschide besecteua și găsește o hîrtie.)* Se vede că zugrăvește cucoana...

PUNGESCU: Ha, aferim, frumos... așa-mi mai vine la merchez...

(Trimite sărutări în palme.)

BONDICI *(citind hîrtia)*: Ce văd?... o foaie de zestre!... Neiculiță... neiculiță, vin degrabă să vezi...

PUNGESCU: Ce?..

BONDICI *(citind iute)*: Șaluri... stropitori... afumători!... *(Vorbit.)* Buni patruzeci!

PUNGESCU: Cu urma cincizeci... știu, da ce-i?

BONDICI: Ascultă: *(Citește:)* „Foaia de zestre a fiicelor mele Aristița și Calipsița!"

PUNGESCU: Aoleo!... zi-nainte... cruce-ajută.

BONDICI: „Boccealîcul: două șaluri."

PUNGESCU: Bun! unu mie, unu ție!

BONDICI: „Două blane de jder, două de vulpe."

PUNGESCU: Bun! jderu mie...

BONDICI: Ba vulpea ție. — „Patru rochii de satintur... două de grudinap... două de micaton!"

PUNGESCU: Adică: satin turc, gro de Naplu și micoton... provincialism!

BONDICI: „Argintării... două afumători de argint în formă de mere domnești."

PUNGESCU: Știu c-o să ne dăm fumuri...

BONDICI: „Două stropitori, tij, de argint, în formă de pere cu frunzi poleite. 12 linguri de vermililion, patru chisele de cristal cu hulubi poleiți pe dînsele, 12 pahare săpate cu slove nemțești."

PUNGESCU: Ce chefuri! ce tabieturi!

BONDICI: „Tingiri, castroane și sahane..."

PUNGESCU: Treci dincolo de bucătărie.

BONDICI: „Două oghealuri de cutnie, patru perne de puf și opt prostiri cu mărginile cusute la gherghef..."

PUNGESCU *(răsucindu-și musteţile)*: *Cheschevu*, monsiu Bondici?...

BONDICI *(împingîndu-l cu umărul)*: Du-te naibii. — „Două apărători de păun".

PUNGESCU: Aferim... să ne apere cînd om dormi după masă.

BONDICI: „Două prosoape de mire, berbelăcuri pentru ras, cusute de copile la gherghef. Două chisele de tutun, tij, cusute de copile cu fluturi. Două tocuri de peptine de catife, tij, cu fluturi. Două calăfuri de imamele cu muțunachi, tij, cusute cu fluturi de copile."

PUNGESCU: Aoleo! ce dă mai fluturi! o să părem chiar grădini cu flori dă mac.

BONDICI: „Și, în sfîrșit, cîte 1500 galbeni de fată; bani înaht, împărătești și cu zimți."

PUNGESCU: 1500 galbeni!... ișala! mașala!... m-am făcut chiabur!

BONDICI: Mai bine era mai puțini fluturi și mai mulți galbini.

PUNGESCU: Lasă nenco, că-s buni și aia... cu 1500 galbini capital, îmi fac stare... stos, paroli, chit a dublu, setleva, chensleva și nevasta mazu!... s-a mai văzutără de alea... Da, ian spune-mi... ceva suflete de țigani nu-s în foaie?...

BONDICI *(întorcînd fila)*: Ba, stăi... *(Citește.)* „Mai adaog la această foaie de bun proeresul meu: zece suflete de țigani lingurari... Și închei zicînd: să le fie de bine copilelor, ginerilor și tot neamului lor... iscălit, banu Grigori Bîrzoi, ot Bîrzoieni."

PUNGESCU *(cu entuziasm)*: O! Bîrzoi!... nu te cunosc... dar pre-a mea lege! te-aș băga în sîn dac-ai încăpea dă urechi!... Îmi vine să-i meșteresc un ștaer... *(Joacă.)*

(Împreună.)

Vivat! vivat! pentru noi
Soarta-ncepe-a fi cu nuri!
Vivat! vivat! amîndoi
Ne-am făcut boieri chiaburi.

SCENA VII

Cei dinainte, ARISTIȚA, CALIPSIȚA

ARISTIȚA
CALIPSIȚA *(ieșind din odaia lor, se opresc, zărind străinii, și cobor ochii)*: A!

BONDICI: Sărutăm mînușițele și picioarele duducilor...

ARISTIȚA
CALIPSIȚA *(închinîndu-se ca copile mici)*: Monsiu...

BONDICI *(înaintîndu-se)*: De ce vă siiți de noi care am fost totdeauna, sîntem și vom fi în veci supusele slugi a nineacăi d-voastră și...

PUNGESCU: Și chiar adoratorii copilelor nineacăi. *(În parte.)* Hait!... le-am turnat-o dă la mertepea.

BONDICI: Dar... adoratorii cei mai înflăcărați! *(Încet lui Pungescu.)* Pe care o iei tu?

PUNGESCU: Pă Calipsița.

BONDICI: Treci dincolo, lîngă ea.

PUNGESCU: Hait... *(Trece lîngă Calipsița.)*

BONDICI *(Aristiței, cu foc)*: Nu mă îndoiesc, duducă Aristiță, că din ceasul ce ți-am dat brațul la Păcurari... ai ințăles că te iubesc?...

CALIPSIȚA: *Ui monsiu...*

PUNGESCU *(Calipsiței, cu foc)*: Sper, domnișoară, că...

ARISTIȚA: *Ui monsio...*

PUNGESCU: *Ui?*

Dar, *siarmanta* demuazelă
Anima-mi de columbela
În etern te va iubi!

CALIPSIȚA

(în parte)

Chel bonior!...

PUNGESCU

Aud?

CALIPSIȚA

Mersi.

BONDICI

Și eu, tij, o! dudacuță,
Să fiu bufnă, să fiu cuță
Dacă nu te voi slăvi...

ARISTIȚA

Pur tujur?

BONDICI

Tujur!

ARISTIȚA

Mersi.

(Bondici și Pungescu se pun în genunchi.)

TOȚI

Ce mulțămire!
Ce fericire
Dă peste mine ...
(Strănută o dată cu toții.)
Fie-ți de bine!

SCENA VIII

Cei dinainte, CHIRIȚA

CHIRIȚA *(ieșind din odaia ei și văzînd scena de mai sus, vine răpide și întinde mînile deasupra lui Bondici și a lui Pungescu)*: Amin! vă blagoslovesc!... și la capul altor fete!

ARISTIȚA }
CALIPSIȚA } *(uimite)*: Maman...

CHIRIȚA: Ce maman?... ce vă sastisiți? parc-aș fi caua!... Vă iubiți? Să vă fie de bine!... Doar nu-s vitrigă... Ce doresc eu?... fericirea voastră... inima mea de mamă... eu v-am crescut... *(Plînge.)* V-am hrănit... Luați-vă... însurați-vă... cununați-vă... împărecheți-vă... ca hulubașii și ca cărăbușii... Eu vă dau blagoslovenia mea... acum și pururea și în vecii vecilor... *(În parte.)* Of! slavă ție, Doamne, că m-am cotorosit!...

BONDICI: Cucoană Chiriță... sîntem pătrunși până în suflet!... și crede că ne-om sili de a fi ginerii cei mai supuși... cei mai... *(Își șterge ochii, în parte.)* Căci n-am o frunză de ceapă!

PUNGESCU *(suflîndu-și nasul tare)*: Cucoană soacră... las' pă noi... atîta-ți zic...

CHIRIȚA: Te înțăleg, fătul meu... dragă arhon spătar... noroc bun!

TOȚI

Ce mulțămire!
Ce fericire
A dat pe mine!
(Strănută o dată cu toții.)
Fie-ți de bine!

CHIRIȚA: Amin și într-un ceas bun!

SCENA IX

Cei dinainte, GULIȚĂ, FECIORUL

GULIȚĂ *(ieșind cu feciorul din odaia Chiriței, numai cu o ciubotă)*: Nineacă... nineaca... zi feciorului să mă-mbrace.

CHIRIȚA: Da cum? încă nu te-ai îmbrăcat?

FECIORUL: D-apoi cînd era să-l îmbrac, că pân-acu m-ai ținut de ți-am pus boieua cea neagră pe cap.

CHIRIȚA: Ieși afară, tontule!... Guliță, mergi degrabă de te gătește, că se întîrzie.

GULIȚĂ: *Lezebon,* maman... *(Intră în odaia lui cu feciorul.)*

BONDICI: Da unde merg cucoanele? la teatru?

CHIRIȚA: Ba nu... la bal, la cucoana Nastasiica a banului Afin.

BONDICI: Afin? vrei să zici Dafin?

CHIRIȚA: Ba Afin.

BONDICI: Ba Dafin...

CHIRIȚA: Dafin?... să vede că acu-i moda de a-și anina un dobru?... În sfîrșit, fie și Dafin... Dumneavoastră veniți la balul Afinoaiei?

BONDICI: Mai tîrziu... poate...

PUNGESCU *(încet lui Bondici)*: D-apoi nu sîntem poftiți, neneo.

BONDICI *(împingîndu-l cu cotu)*: Să ne dați voie a vă întovărăși pănă acolo.

CHIRIȚA: Bucuros... Lipon, hai să ne pornim... Guliță... Guliță...

GULIȚĂ *(din odaie)*: Aud, nineacă.

CHIRIȚA: Gata ești, suflete?

GULIȚĂ: Ca ș-un purces... iată-mă-s. *(Iesă din odaie cu minavetu în spate.)*

CHIRIȚA: Ce-mi văzură ochii!... Cu minavetu vrei să mergi la bal?

GULIȚĂ: Cu minavetu... ca să le cînt cucoanelor.

CHIRIȚA: Ai nebunit?... lasă dulapu din spate...

GULIȚĂ: Ei... nineacă.

CHIRIȚA: Dă-l gios, c-apoi te las acasă cu Ioana țiganca... auzi! cu minavetu?... să părem că mergem cu colinda pin sat... Haideți de-acum...

TOȚI

Haideți toți cu veselie,
Hai la bal să alergăm;
Și-n plăcerea cea mai vie
Pănă mîni să tot jucăm.

ȚIGANCA *(singură)*: Slavă Domnului că s-o dus... ș-am scăpat... Decît ai avea un stăpîn, mai bine șăpte slugi. *(Se pune pe scaun.)*

CHIRIȚA *(viind înapoi cu fetele, zice à la cantonade)*: Așteptați puțin în scară, că ne întoarcem îndată... *(Fetelor.)* Veniți încoaci degrabă să vă pun puțintel roș... ia așa, să fiți mai îmbobocite... și ceva benghiuri... așa... dar ian să vă spun: doar îți fi morocănoase ca mai däunăzi... cătați să mai zîmbiți... să mai faceți cochetărismosuri ca la Ieși, că așa se mărită fetele.

BONDICI și PUNGESCU *(intrînd)*: Poftiți, cucoană Chiriță?

CHIRIȚA: Iaca... ia... Fa Ioană, ie sama la focuri... și doar îi adormi...

ȚIGANCA *(în parte)*: Ei... ba nu, că mi-a fi rușine...

CHIRIȚA: Haideți de-acum.

TOȚI

Haideți toți cu veselie,
Hai la bal să alergăm;
Și-n plăcerea cea mai vie
Pănă mîni să tot jucăm.

(Pungescu și Bondici dau brațul fetelor. Chirița îi urmează și feciorul cu livre le deschide ușa.)

ȚIGANCA *(picînd pe scaun ostenită)*: Uf!

(Cortina cade.)

ACTUL III

Teatrul reprezintă un salon elegant cu trei uși mari în fund, care dau în alt salon mare de joc. Ușă în stînga, pe al doilea plan, care duce în apartamentul văduvei Afin. În dreapta, o canape și scaune așezate în rînd pănă în fund. În stînga, pe întîiul plan, o masă de cărți cu toate cele trebuincioase: sfeșnice cu lumînări aprinse, cărți și celelalte. Prin păreții salonului, candelabre pregătite pentru bal. La ridicarea cortinei, ambele saloane sînt încă neluminate.

SCENA I

VĂDUVA AFIN, LULUȚA, FECIORI ÎN LIVRELE
(Arie din „Baba-Hîrca": „Tanana")

FECIORII

Las' pe noi,
Las' pe noi,
Că sîntem biv-vel ciocoi.

AFIN

Să vă văd acum la treabă,
De sînteți feciori de treabă
Şi-i aşa cum ziceți voi,
Că sînteți biv-vel ciocoi!

FECIORII

Las' pe noi
Etc. etc.

AFIN *(la ciocoi)*: Ați înțăles bine ce v-am poroncit? Să aprindeți lumînările peste un ceas şi, dacă a veni Barbu cu tarafu lui, să-l puneți la scară.

LULUȚA: Ca să-l bată?... da de ce, sărmanu bietu moş Barbu?

AFIN *(rîzînd)*: Ba ca să cînte, cînd or veni musafirii. *(Feciorii iesă prin fund.)*

LULUȚA: Maman... eu să gioc dacă m-a pofti cineva?

AFIN: Să gioci... *(În parte.)* Auzi d-ta întrebare?... Un păcat cît o schioapă de mică... ştii că, zău, nu mai sînt copii în ziua de azi?...

LULUȚA *(cu bucurie)*: *Plaît-il... * Îmi dai voie?... *quel plaisir!*

AFIN: Da bine, Luluță, tu ştii să gioci?

LULUȚA: Cum să nu ştiu?... am învățat la pansion şi valțu, şi cotilionu, şi polca, şi mazurca, şi cadril... toate dansurile.

AFIN: Frumos!... dar ceva carte ai învățat?

LULUȚA: Şi nemțeşte, şi italieneşte, şi franțuzeşte... toate limbile.

AFIN: Afară de limba ta, limba românească?

LULUȚA: Apoi dacă nu ştie nici madama...

(Se aude afară cîntînd lăutarii.)

AFIN: Ce este?... cine vine la bal de pe acum?... de-abie o însărat şi nici macar nu s-o aprins policandrele.

(Se aude glasul Chiriței, zicînd: „Carnacsi! ... că era să fac bîca!")

LULUȚA: Maman, maman... vine mătuşica...

AFIN *(cu mirare)*: Cucoana Chirița... de pe acu?

SCENA II

Cei dinainte, CHIRIȚA, ARISTIȚA, CALIPSIȚA şi GULIȚĂ (Toți, în toaletă de bal, întră prin fund.)

CHIRIȚA: Of! slavă Domnului c-am agiuns cu capul teafăr... Sărut ochişorii, cucoană Nastasiică... Doamne! da rău îi pe ulița d-tale!

AFIN: Ca pe toate ulițele.

CHIRIȚA: Lehamete!... am venit păn-aici cu zilele-n mînă... uliți îs aiste?... pave îi asta?... Nu poți face doi paşi, făr-a fi... povestea vorbei: cînd cu capul de peatră, cînd cu peatra de cap... Ș-apoi vă mai lăudați cu Ieşul dumilor-voastre... Cică-i capitalie... aşa capitalie!...

I

Acest tîrg ce-i zic în lume
Unii Iaşul, alții Ieşi,
Însuşi el, prin al său nume,
Te pofteşte ca să ieşi,
Ș-are, zău, mare dreptate,
Căci în sînu-i de-ai întrat,
Crezi că multele-ți păcate
Chiar în iad te-o cufundat!

AFIN: Pentru ce aşa asprime asupra lui, cucoană Chiriță?

CHIRIȚA: Pentru ce?... mă mai întrebi pentru ce?

II

Aici glodul, colbăria
Pe pămînt şi-n cer domnesc!

Şi finarel-Eforia
Tot în lună năzuiesc!
Prin urmare-n veci ieşenii
Păn-în gît sînt înglodaţi,
Şi ca bufne, ca vedenii,
De lumine depărtaţi.

AFIN: Frumos ne zugrăveşti!

CHIRIŢA: Adică... să nu bănuieşti.

III

Iar de vrei să vezi pavele
Sau de peatră, sau de brad,
Vin de cearcă, de ai şele,
Cum se află şi-n ce grad.
Vai de tine! de trăsură!
Dacă voieşti primblare... tronc!
Dinţii toţi îţi sar din gură
Într-un vecinic hodoronc!

AFIN: Ha, ha, ha... Soro, tare te-ai mîniet pe bietul Iaşi.

CHIRIŢA: Aşa, soro, dacă vă place; tot ştiţi a vă bate gioc de provinţie şi nu vedeţi în ce păcat de coclaură trăiţi.

LULUŢA: Mătuşică... poate că ţi-o mai sărit un dinte pe drum?

CHIRIŢA: Ba n-a sări, că i-a fi ruşine, cu paveua asta pocită... Mi-am muşcat limba de vro şăpte ori păn-aici.

GULIŢĂ: Şi eu mi-am muşcat limba.

ARISTIŢA: Şi eu...

CALIPSIŢA: Şi eu...

CHIRIŢA: Iaca şi bietele copile şi-o muşcat limba, sărmănelele!... dar nu-ţi uita vorba, cucoană Nastasiică... parcă nu văd încă pe nime la bal?

AFIN: D-apoi încă nu-i vreme... Aice-n Iaşi, pe la noi, lumea se adună de-abia pe la nouă ceasuri... ş-acum îs de-abia opt.

CHIRIŢA: Elei!... măcar... nu mă mir... aice-n Ieşi, pe la d-voastră, toate lucrurile se fac pe dos... dar pe la noi, în provinţie, ne apucăm de gioc cum amurgeşte... şi, slavă Domnului, precum vezi d-ta, nu ne merge prea rău. *(Îşi arată talia.)*

AFIN *(zîmbind)*: Cu adevărat.

CHIRIŢA: Da bine... ce-o să facem noi acum până la nouă ceasuri?... să şidem aşa, cuc, amîndouă?...

AFIN: Nu vreţi să mergeţi la teatru?... este lojia mea.

CHIRIŢA: La ftiatru?... da ce parastuieşte în astăseară?

AFIN: O piesă nouă... *Două fete ş-o nineacă.*

CHIRIŢA: Ei! mă duc, că drept să-ţi spun... mă nebunesc de rîs la cel ftiatru.

AFIN: Dacă pofteşti să mergi... trăsura mea-i gata. *(Bate în palme. Un fecior intră.)* Zi să tragă la scară.

CHIRIŢA: Sărut ochişorii... Aristiţo, Calipsiţo... veniţi cu mine.

GULIŢĂ: D-apoi eu, nineacă, să nu vin?

CHIRIŢA: Mata, puiule, rămîi aici ca să nu răceşti pe drum... şezi cu duduca Luluţa... *(În parte.)* Mai ştii pozna?... poate să ne încuscrim mai tîrziu cu Afinoaia. *(Tare.)* Hai, fetelor.

(Împreună.)

CHIRIŢA, ARISTIŢA, CALIPSIŢA

Haideţi, haideţi cu grăbire
La teatru românesc,
Unde relele din fire
Necruţat se biciuiesc!

AFIN, LULUŢA, GULIŢĂ

Mergeţi, mergeţi cu grăbire
Etc. etc. etc.

(Chiriţa, Aristiţa, Calipsiţa se pornesc spre fund.)

CHIRIŢA *(întorcîndu-se iute din salonul din fund)*: Ştii una, dragă cucoană Nastasiică?... i-am pus la mînă!...

AFIN: Pe cine?

CHIRIȚA: Pe aga și pe spătarul. I-am prins mai dinioare cu oca mică, la picioarele fetelor în genunchi... și tronc! i-am strîns cu ușa. De-acum poți să-i privești ca ginerii mei... Ce zici?... așa-i că-s volintiroaie?

AFIN: Și, zău, îți plac străinii cei doi?

CHIRIȚA: Disperați tineri!... Tocmai ce-mi trebuie... că și Aristița și Calipsița îs disperate fete... Doamne ferește!

AFIN: Dacă-ți plac... ce să zic? să deie Dumnezeu numai să nu te căiești mai tîrziu.

CHIRIȚA: Da vorbă-i!... să mă căiesc că m-am cotorosit de o nevoie... *(În parte.)* Aș vra eu s-o văd cu două manine ca a mele. *(Tare.)* Cu plecăciune.

(Împreună.)

CHIRIȚA, CALIPSIȚA, ARISTIȚA

Haideți, haideți cu grăbire ș.c.l.

GULIȚĂ, AFIN, LULUȚA

Mergeți, mergeți ș.c.l.

(Chirița cu fetele iesă prin fund. Afinoaia intră în stînga.)

SCENA III

LULUȚA, GULIȚĂ

LULUȚA *(în parte)*: *Oh! la drôle de figure! (Rîde încet.)*

GULIȚĂ *(în parte)*: Cînd aș ave încalte minavetu aici!... aș dura un corțent, de-ar țiui urechile.

LULUȚA *(în parte)*: *La drôle de figure! mon Dieu! la drôle de figure. (Rîde tare.)*

GULIȚĂ *(în parte)*: Dec!... ce se tot uită la mine!...

LULUȚA *(se apropie de Guliță)*: *Monsieur* Guliță?... mai sînt mulți ca d-ta în provinție?... Ha, ha, ha!

GULIȚĂ *(în parte)*: Rîde de mine? *(Tare și mînios.)* Ba nici unul... auzi-tu-m-ai?

LULUȚA: Parcă te-ai mîniet?

GULIȚĂ: Să știi că m-am mîniet. Ce ai să rîzi de mine?

LULUȚA: Apoi dacă nu mă pot stăpîni... ce să fac?... ha, ha, ha!

GULIȚĂ: Ian ascultă... pre legea mea...

LULUȚA: Ce?

GULIȚĂ: Acuș... mă duc acasă.

LULUȚA: Călătorie sprincenată.

GULIȚĂ: Cum ai zis... struncinată?

LULUȚA: Ei! nu te mai rățoi așa, că nu-ți șede bine. Hai mai bine să ne giucăm împreună.

GULIȚĂ *(îmblînzindu-se)*: De-a puia-gaia?... ori de-a baba-oarba?

LULUȚA: Ha, ha, ha!... parcă-i la școală...

GULIȚĂ: Iar rîzi de mine?... mă duc acasă... *(Vrea să iasă.)*

LULUȚA *(oprindu-l)*: Șezi, că-ți făgăduiesc să-ți dau pace de-acum. Numai să nu te uiți drept la mine, că iar mă umflă rîsu.

GULIȚĂ: Foarte bine... m-oi uita de-a curmezișul... cu coada ochiului, dacă vrei.

LULUȚA: Ian spune-mi: știi să gioci?

GULIȚĂ: Hai, hai!... m-o învățat un franțuz să gioc carcanu... Ia așa, și cu mînele și cu picioarele.

LULUȚA: Și să cînți?

GULIȚĂ: Hai, hai!

LULUȚA: Apoi să giucăm împreună tot balul...

GULIȚĂ: Da mata știi să împletești din picioare?

LULUȚA: Auzi întrebare... parcă n-aș fi din Iași!

GULIȚĂ: Nu te supăra... credeam că fiind mititică... poate că...

LULUȚA: Mititică?.. *(Se înalță pe vîrful picioarelor.)* Te poftesc...

GULIȚĂ: Măcar... că și bunica-i mititică, și-i de vro șeptezeci de ani. Așa-i tot tremură capul... Mata de cîți ani ești?

LULUȚA: De cincisprezece...

GULIȚĂ: Treisprezece?

LULUȚA: Cincisprezece... *quinze... (Îi dă trei tifle.) Cinq... dix... quinze...*

GULIŢĂ *(furios)*: Îmi dai tifla!... Ian ascultă, mamzelă... pre legea mea...

LULUŢA *(apropiindu-se de Guliţă)*: Ce? mă rog, ce?...

GULIŢĂ *(domolindu-se)*: Nimic...

LULUŢA: Ha, ha, ha!... Iar te-ai uitat drept la mine.

GULIŢĂ *(în parte)*: Eu, zău, mă duc acuş acasă...

LULUŢA: Iar te-ai supărat?... da iute eşti...

GULIŢĂ: Să ştii că-s iute... ca hreanu...

LULUŢA: Hai să ne împăcăm... vrei?... dă-mi mîna-ncoace.

GULIŢĂ *(îi dă mîna, în parte)*: A dracului fetiţă!... mă suceşte ca pe-un titirez.

LULUŢA: Acum... fiindcă sîntem prietini, hai să cîntăm şi să giucăm... Vrei, monsiu Guliţă?

GULIŢĂ: Bucuros... dar ce să cîntăm?... *frunză verde?...*

LULUŢA: Ba nu... lasă să-ţi cînt eu un cîntic care l-am auzit la guvernanta... cu gioc la sfîrşit.

GULIŢĂ: Să te văd... adică să te-aud... îmi deschid urechile-n patru.

LULUŢA: Dacă-s destul aşa cum sînt... îs deschise cît opt.

GULIŢĂ: Ha, ha, ha! m-o pîcîlit.

LULUŢA *(în parte)*: *C'est un bon garçon...* *(Tare.)* Ascultă...

GULIŢĂ: Da cum îi zic cînticului?

LULUŢA: Drin, drin, drin...

GULIŢĂ: Drin, drin, drin?... parcă-s zurgalăi de sanie... *(În parte.)* Ce păcat că n-am minavetu aici!... i-aş trage un corţent de cele tătăreşti.

(În vremea scenei următoare, feciorii aprind lumînările de prin candelabre. Salonul se luminează.)

LULUŢA

I-iul cuplet

Aici, în Iaşi, de vrei să ai răsunet,
La toţi să placi şi să fii chiar slăvit,
Cel mai bun chip e să produci un sunet,
Un sunet viu şi de toţi pre iubit:
(Sunînd o pungă.)

Drin, drin, drin, drin, drin,
Drin, diririndrin, drin, drin, drin,
Drin, drin, drin, drin, drin,
Drin, diririndrin, drin.

LULUŢA şi GULIŢĂ
(făcînd balanse de cadril)

Drin, drin, drin, drin, drin.
Etc. etc. etc.

LULUŢA
2-lea cuplet

Aici, ades, cînd e vro cununie,
Orhestru-n bal răsun-armonios,
Dar pentru miri cea mai dulce-armonie
E, drin, drin, drin, sunet scump şi voios:
Drin, drin, drin, drin, drin.
Etc. etc.
(Împreună.)
Drin, drin, drin, drin, drin.
Etc. etc.

LULUŢA
3-lea cuplet

De vrei amor, dă-ţi ochii peste spate
Şi la prilej fii cam obrăznicel;
Iar de voieşti să ai în veci dreptate,
Cel mai bun chip e să faci frumuşel:
Drin, drin, drin, drin, drin.
Etc. etc.
(Împreună.)
Drin, drin, drin, drin, drin.
Etc. etc.

(Trece un fecior cu o tabla de cofeturi.)

GULIŢĂ: Îra! iaca cofeturi! *(Aleargă la tabla şi-şi umple buzunările.)* De cele cu fistîci sînt?...

LULUŢA *(alergînd la tabla)*: Da lasă-mi şi mie, *monsieur* Guliţă... nu le lua pe toate.

GULIȚĂ: Pentru mata le-am luat, Luluță...

LULUȚA: Mersi. *(În parte.) C'est un charmant garçon.* *(Tare.)* Dacă-i așa, hai să giucăm ș-o polcă.

GULIȚĂ: Hai ș-o polcă... eu sînt gata să fac ce ți-a plăcea... *(În parte.)* Tare mi-i dragă fetița asta! *(Se prind la polcă și joc cîntînd.)*

(Împreună.)

Polca, polca, vesel joc,
Polca, polca, te iubim!
Polca, polca... plini de foc
Vesel noi te dănțuim!

(Ies amîndoi în fund, jucînd și împing pe sărdarul Cuculeț, care intră.)

SCENA IV

CUCULEȚ (intră prin stînga în fund)

Na! că era să mă deie gios diavolii!... se vede că balul s-o și început, deși n-o sosit încă nici un musafir... Eu sînt cel dîntîi... dar ca prietin vechi a cucoanei Nastasiicăi, îi de datoria mea să vin odată cu lăutarii... Am adus de la agie vro doi epistați ca să șeadă la ușă... după formă... că în ziua de astăzi, un bal fără slujitori la scară și-n tindă n-are nici ifos, nici ighemonicon.

SCENA V

CUCULEȚ, AFIN (iesă din odaia sa, zicînd à la cantonade)

AFIN: Ziceți lui domnu Timofti să gătească limonada. *(Văzînd pe Cuculeț.)* A! sărdarul Cuculeț!...

CUCULEȚ: Eu!... cel întîi și cel de pe urmă... dar pururea credincios și supusă slugă.

AFIN: Cel întîi?... ba astăzi te-ai trezit prea tîrziu, arhon sărdar.

CUCULEȚ: Cum?

AFIN: O venit alții înaintea d-tale.

CUCULEȚ: Și cine?

AFIN: Cucoana Chirița cu tot neamul ei... Încă nu apucaseră feciorii a aprinde lumînările și dumneei, țop!... o și fost aici.

CUCULEȚ: Mare poznașă-i!... Da unde-i, te rog?...

AFIN: Am trimes-o la teatru ca să petreacă pănă ce s-a începe balul.

CUCULEȚ: La teatru?... Da se vede că nu știi ce gioacă în astă-seară?

AFIN: O piesă nouă... *Două fete ș-o nineacă*... nu-i asta?

CUCULEȚ: Ai făcut pacostea!...

AFIN: Ce pacoste?...

CUCULEȚ: Apoi are să se mînie foc cucoana Chirița... pentru că-i chiar piesa ei.

AFIN: Măi, lasă-ncolo, arhon sărdar... Dacă pentru cel mai mic lucru ar fi să se tot mînie unii și alții, cînd să gioacă vro piesă, apoi n-ar mai fi chip de-a avea teatru național.

Teatrul este o școală
Unde-nveți, rîzînd voios,
A te feri ca de boală
De-orice nărav uricios.
Acolo e criticată
Îndeobște fapta rea,
Dar persoana-i respectată
Fie bună, fie rea!

CUCULEȚ: Să deie Dumnezeu să giudece și cucoana Chirița ca d-ta... dar parcă nu-mi vine-a crede.

AFIN: Apropo... știi pe cine și-o ales gineri cucoana Chirița?

CUCULEȚ: Și-o găsit gineri în sfîrșit?... Slavă Domnului!... că mult o mai umblat căutîndu-i cu lumînarea, biata femeie!... da pe cine ziseși?...

AFIN: Pe berbanții cei doi de care mi-ai vorbit mai dăunăzi.

CUCULEȚ: Bondici și Pungescu?... Ce zici?

AFIN: Așa, frate... o ales, o ales... păn-o cules.

CUCULEȚ: Da bine, soro... aceia-s niște tîrîie-brîu de n-au margini... O fugit din Focșani ca să scape din mîna administratorului, fiindcă dizbrăcaseră lumea cu teșmecheriile lor... De cînd îi pasc eu ca doar i-oi prinde cu oca mică și să-i trîntesc la dubă... Pănă și mai alaltaieri m-am pus eu înadins la cărți cu ei...

AFIN: Și nu i-ai prins cu vro coțcărie?...

CUCULEȚ: Nu... se feresc de mine ca dracu de tămîie... și mi-i mai mare ciuda că mi-o luat vro cincisprezece galbini.

AFIN: Din banii d-tale?

CUCULEȚ: Aș!... nebun sînt?... dar las' că nu scapă ei de Cuculeț... nu... de-oi ști că s-or strecura toți banii agiei, am să-i înhaț... Da... ian spune-mi: nu cumva-s poftiți în astă-seară la bal?

AFIN: Nu...

CUCULEȚ: Păcat!

(Se aude în fund lăutarii.)

AFIN: Iaca... musafirii încep a veni... Arhon sărdar, primește d-ta boierii... că eu oi primi cucoanele.

CUCULEȚ: Bucuros... *(În parte.)* Mai bucuros aș primi cucoanele. *(Merg amîndoi înaintea damelor și a cavalerilor, carii intră prin salonul din fund.)*

SCENA VI

FIN, CUCULEȚ, POFTIȚII LA BAL

POFTIȚII

Iată-ne cu toți la bal!
Venim vesel, ne-adunăm,
Ne-adunăm ca să urăm
Mult plăcutul carnaval.
Vivat cei carii dau bal
În plăcutul carnaval!

O DAMĂ
(Afinoaiei)

Doamna mea, îți mulțămim.
Balu-ți este minunat!

UN BOIER BĂTRÎN

Drept să-ți spun, zău, aferim!
Parcă-i halima, curat.

TOȚI

Vivat cei carii dau bal etc.

(Damele se pun pe scaunele de lîngă canape, care rămîne slobodă. Cavalerii se pun în fund.)

SCENA VII

Cei dinainte, CHIRIȚA, ARISTIȚA, CALIPSIȚA, BONDICI și PUNGESCU (coțcarii, dînd brațul fetelor, le aduc spre canape)

CHIRIȚA *(intrînd furioasă și făcîndu-și vînt cu basmaua)*: Auzi d-ta așa batgiocură!... așa catigorie!... așa catahrismie!...

AFIN: Ce este, cucoană Chiriță?... Ce-ai pățit?...

CHIRIȚA: Ce-am pățit?... Foarte-ți mulțămesc de loznița și de ftiatru. M-am englendisit de minune... *(În parte.)* Îmi vine să pleznesc... na!

AFIN: Cum?... cum?...

CHIRIȚA: Vai!... bată-l concina de auftor... care-a fi acela... da ce are el cu fetele mele, de se leagă nitam-nisam de dînsele?... Auzi! *Două fete ș-o nineacă?*... Eu cred, ca o proastă, că-i vro istorie cu moral ca din *Apotichi ton pedon*... și mă duc frumos la ftiatru, fără ca să-mi treacă măcar pin gînd că oi să mă văd parastuind chiar pe mine...

AFIN: Pe d-ta?

CHIRIȚA: Da știi?... bucățică tăietă... Ba încă ce?... să mă arăte la o mulțime de boieri, cum m-am troienit în Păcurari, și cum îmi fac sprincenile, și cum mă sfădesc cu Ioana țiganca, și cum mă chinuiesc ca să-mi mărit fetele!... da ce are el cu mine?... ce are el a împărți cu copilele mele?... aud?...

AFIN: Lasă, cucoană Chiriță... nu-ți mai închipui lucruri de pe ceea lume... Ce te superi degeaba?...

CHIRIȚA: Îmi închipuiesc lucruri de pe ceea lume, eu?... da l-am văzut pe ahtoru cela... făcîndu-și sprincenile dinaintea oamenilor. Așa mi-o venit un paracsîn, că am ieșit din lozniță... și noroc c-am găsit în scara ftiatrului pe spătaru Pungescovici și aga Bondicescu, care m-o întovărășit aici. *(Arătîndu-i.)* Iată-i amîndoi...

(Bondici și Pungescu se închină.)

AFIN *(în parte)*: Cine i-o poftit la bal?

CUCULEȚ *(în parte)*: Iaca voinicii mei... am să le ieu urma toată seara ca un prepelicar.

CHIRIȚA: Doamne! de s-ar face Guliță mai mare, ca să scrie și el pesă de ftiatru... am să-l pun să toarne o pesă auftorului... da știi? să se sature.

(Un fecior aduce înghețate.)

AFIN: Ei bine, bine... treacă-ți mînia acu... și ie o înghețată, doar te-i mai răcori... De care poftești?... de alămîie?...

CHIRIȚA: Ba nu, că-mi strepezesc dinții... dă-mi de cea roșie că-mi bate mai bine la ochi. *(Ie înghețata.)* Răce-i, mămulica mea!... ca o ghețărie. *(Suflă în farfurie.)* Mă furnică nu știu ce pin vîrful nasului... Pune-ți în gînd, soro, că mai anțărț la iarmaroc, la Fălticeni, mă duc la un cofetar ca să ieu înghețată; el îmi trimite răspuns că s-o mîntuit înghețatele pe ziua aceea. Îl poftesc atunci la oblonul trăsurii și-i zic ritos: monsiu cela, mai destupă o putină pentru hatîrul meu!... și el s-o mîniet zicînd că nu-i de la Gogomănești!... Curioji îs nemții iștia!

(Toți rîd cu hohote.)

CHIRIȚA: Dec!... ce i-o apucat? Iaca, frate!... mă rog, boieri, de mine rîdeți d-voastră?... Ei, apoi să vă arăt eu cum se rîde... *(Rîde cu spasmuri.)* Măi, că mare nu știu cum îs boierii ieșeni! *(Merge de se pune lîngă Aristița și Calipsița în fața publicului.)*

CUCULEȚ *(cătră Bondici și Pungescu)*: Domnilor, nu metahirisiți în astă-seară un stosișor ceva?

BONDICI: Cu mare plăcere, domnule director. *(Încet, lui Pungescu.)* Pil, Pungescule, și pe urmă aport...

PUNGESCU *(încet, lui Bondici)*: Oare?

BONDICI *(asemene)*: Dă colb agiei pă zdreavăn.

PUNGESCU *(asemene)*: Dă la mertepea?

BONDICI: Țeapăn...

(Se pun la masa de cărți.)

CUCULEȚ *(în parte)*: Doamne, de i-aș prinde cu vro coțcărie!

(În vremea acestor cuvinte orhestrul începe a esecuta o polcă en sourdine, care ține necontenit. Cavalerii, pe rînd, poftesc damele la joc și merg în salonul din fund. Chirița, Aristița și Calipsița rămîn pe canape.)

CHIRIȚA *(în parte)*: Na... că se-ncepe staeru! *(Fetelor.)* Țineți-vă frumos, și nu fiți așa de posomorîte, c-o să vie cavalerii să vă poftească... mai zîmbiți... mai zîmbiți, soro dragă... mai trageți cu coada ochiului... ca altele. *(În parte.)* Doamne! de n-am păți ș-acum ca pe la celelalte baluri... Să stăm pe loc și, cum zic aice: să facem patiserie... *(Arătînd damele care joc.)* Ian privește!... toate moachele-s poftite pe rînd... numai a mele șed locului parcă-s înfipte... Să vezi că n-or să se miște toată noaptea! *(Se scoală.)*

Un filosof fără minți
A fost, cică, de părere
Că la casă de părinți
Copii mulți sînt o avere!
De-i așa, eu pot să zic
Că-s bogată, am comoare,

Că deși n-am bani nici chic...
Am averi nemișcătoare! *(Arată fetele.)*
(Merge în fund în salonul de joc.)

PUNGESCU: Știos!

CUCULEȚ: Mare noroc ai, domnule!

PUNGESCU: Nu fie dă diochi... mă paște bine norocul cărților.

CUCULEȚ: Să giuri că-s măsluite.

PUNGESCU: *Oriste?*

BONDICI: Ha, ha, ha! că șăgalnic mai ești, arhon sărdar.

CHIRIȚA *(în parte, apropiindu-se de masă)*: Îra! da eu uitasem că am doi gineri... numai buni ca să-mi gioace fetele. *(Tare.)* Arhon spătar...

PUNGESCU: Poroncă?

CHIRIȚA: Este o persoană care ar dori foarte mult să gioace o poalcă cu d-ta.

PUNGESCU: Cît de rău îmi pare... dar mă strînge o cizmă dă mă usuc ca o prună pă streșină.

CHIRIȚA *(în parte)*: Tronc! *(Tare.)* Arhon agă?

BONDICI: Poroncă?

CHIRIȚA: Nu metahirisiți poalca?

BONDICI: Cum nu, cucoană?... dar îs cernit.

CHIRIȚA: Ai perdut vrun neam?

BONDICI: Pe străbunul meu.

CHIRIȚA: Dumnezeu să-l ierte.

(Se apropie un cavaler de Aristița și Calipsița, ca cum ar căuta damă de joc și, după ce le privește prin lornion, se depărtează.)

CHIRIȚA *(zărind cavalerul)*: Ha!... iaca un cavaler... dă, Doamne!... parcă cată damă de gioc?... dar... slavă ție, Doamne! c-o să-mi poftească o fată. Ba nici hîci?... vai! bată-l cucu miliord... cu orbu găinilor... Uf! iar o să facem patiserie! *(Se pune pe canape.)*

(Un fecior trece cu cofeturi.)

PUNGESCU: Știos!

CUCULEȚ: Nu pot să bat măcar o carte!... ce ghinion!... zece galbini pe valet!

PUNGESCU *(întorcînd cărțile)*: Plie!

CUCULEȚ: Iar plie?

BONDICI: Ai goană dă fante, nenișorule.

CUCULEȚ *(în parte)*: Haide, hai, că ți-oi da eu acuș goană.

CHIRIȚA *(feciorului cu tablaua)*: Măi fecior, vină-ncoace... *(Întinde basmaua ș-o umple de cofeturi.)* Ia așa! încalte n-oi șidea o noapte întreagă degeaba la bal!... Păcat că nu mai am o basma!... Altă dată am s-aduc o față de perină și s-o umplu cu vîrf.

SCENA VIII

Cei dinainte, GULIȚĂ și LULUȚA

GULIȚĂ și LULUȚA
(joc)

Polca, polca, vesel joc,
Polca, polca, te iubim!
Polca, polca... plini de foc
Vesel noi te dănțuim!

CHIRIȚA: Iaca Guliță! cum gioacă de frumușel, dragu mamei!... parcă-i un titirez!... Numai voi stați locului ca turnu Trisfetitelor... Guliță... Guliță...

GULIȚĂ: Aud, nineacă... *(Vine lîngă Chirița.)*

CHIRIȚA: Vină, Guguleo, de-ți gioacă țîțacele...

GULIȚĂ: Bucuros... Hai, țîțacă Aristițo...

ARISTIȚA: Baiu.

GULIȚĂ: Baiu?... Hai mata, țîțacă Calipsițo.

CALIPSIȚA: Baiu.

CHIRIȚA: Baiu, baiu?... Ian vezi-le că se și fasolesc acu?... Mări, ian să vă arăt eu cum să gioacă poalca. Vin-încoace, Guguleo... ce atîtea marafeturi... *(Joacă cu Guliță, cîntînd.)*

Polca, polca, vesel joc
etc. etc.

LULUȚA *(cu mirare lui Pungescu)*: *Monsieur... monsieur...*

PUNGESCU: *Mademuazel?*

LULUȚA: De ce ai tras acu pe riga dedesubtul cărților? *(Se depărtează.)*

PUNGESCU *(tulburat)*: Eu? *(În parte.)* M-a zăritără gîngania!...

CUCULEȚ: Aud?... Ha! coțcarule, cu de-aste-mi umbli?... bine că te prinsei...

PUNGESCU: Ce?... Ce vorbe sînt alea, domnule?

CUCULEȚ: Ce vorbe?... da de cînd vă pasc eu cu prăjina?...

BONDICI: Domnule! numai bobocii se pasc cu prăjina... Auzitu-m-ai? și boboc e fecioru tătîni-tău...

PUNGESCU: Boboc?... ba zi, neneo, coșcoge gîscan.

CUCULEȚ: Gîscan eu?... gîscan? *(Dă o palmă lui Pungescu.)* Na, gîscan!... Să te-nvăț eu a batgiocori oamenii stăpînirii.

PUNGESCU: Aoleo!... mi-a scăpăratără pă dinainte... *(Fuge de la masă și vine în dreapta, dregîndu-și frizura.)*

TOȚI *(viind din fund)*: Ce este? ce s-o întîmplat?

PUNGESCU *(amestecîndu-se între musafiri)*: Cine a datără o palmă?... Cine a primitără o palmă!... aud?... o palmă?... brea!... brea!... ce scandal!...

(Împreună.)

POFTIȚII	BONDICI și PUNGESCU
Vai! ce întîmplare!	Vai! ce scandal mare!
Stau încremenit.	Stau încremenit.
Așa scandal mare	De ciudă, turbare,
Nu s-a pomenit.	Mă simt amețit.

CUCULEȚ

Ah! ce bine-mi pare
Că i-am căptușit.
Fie scandal mare;
Eu mi-am răsplătit.

BONDICI: Domnule... satisfacție să ne dai.

CUCULEȚ: Satisfacție?... Ian așteaptă...

(Șuieră tare. Vin doi epistați.)

CHIRIȚA *(astupîndu-și urechile)*: Carnacsî!... că m-o asurzit... parcă-i în codru.

CUCULEȚ *(epistaților, arătînd pe Bondici și pe Pungescu)*: Puneți mîna pe d-lui și pe d-lui.

BONDICI *(în parte)*: Am codălghit-o!

PUNGESCU *(asemene)*: *To esfeclisa!*

(Epistații pun mîna pe amîndoi.)

CHIRIȚA: Pe arhon aga și pe arhon spătar!... ce catahris îi aista, arhon sărdar?...

CUCULEȚ: Nu-i nici un catahris, cucoană... Am poroncă de la Departament să-i opresc.

TOȚI: Da pentru ce?

CUCULEȚ: Pentru că unu-i Bondici și celalalt Pungescu: doi coțcari vestiți din Focșani.

CHIRIȚA *(țipînd)*: Coți... Vai de mine!

CUCULEȚ: Care o dizbrăcat lumea cu teșmecherii și cărți măsluite... Ați înțăles acu?...

CHIRIȚA *(țipînd)*: Coți... coți... ginerii mei?... Valeu! am dat cinstea pe rușine... Ah! ah! *(Leșină.)*

(Afinoaie, Aristița, Calipsița și Guliță pun pe Chirița pe canape și caută s-o desleșine. Damele vin lîngă canape. Cuculeț, Bondici, Pungescu și epistații în stînga. Fundul scenei îi slobod.)

(Repriză.)

CORUL

Vai! ce întîmplare! etc.

CUCULEȚ

Ah! ce bine-mi pare etc.

BONDICI și PUNGESCU

Vai! ce întîmplare!
Mă simt prăpădit,
Groaza-mi este mare...
De-acum m-am topit!

SCENA IX

Cei dinainte, BÎRZOI

BÎRZOI *(intrînd prin salonul din fund)*: Care-i cucoana de gazdă aici?...

GULIȚĂ *(alergînd la Bîrzoi)*: Băbaca!... băbaca!... o venit băbăcuța!...

BÎRZOI: Gugulea băbacăi... *(Îl sărută. Cu glas tare.)* Care-i cucoana de gazdă?... cea cu balul?...

AFIN: Cine răcnește așa?... *(Întorcîndu-se.)* Ce văd?... cuconu Grigori Bîrzoi!...

BÎRZOI: Eu și cu mine, cucoană dragă!... Unde mi-i Chirițușca cu puii?

GULIȚĂ: Nineaca?... o leșinat, băbacă.

BÎRZOI: Ce zici, Guguleo? iar o leșinat?... mări, ce-s marghioliile aiste? *(Merge la Chirița.)* Ama!... ha! frumos îi mai șede!... Ian feriți într-o parte, că eu îi sînt popa. Acuș o să-nvie ca o muscă de iarnă... *(Îi bate în palmă cît poate.)*

CHIRIȚA *(răsărind)*: Carnacsî!... Ce văd! d-lui?...

BÎRZOI *(serios)*: D-lui... banul Grigori Bîrzoi ot Bîrzoieni... și soțul d-tale tocmai din vremea volintirilor.

PUNGESCU *(lui Bondici)*: Ăsta-i socru, nene Bondici?

BONDICI *(oftînd)*: *Neschi.*

PUNGESCU: Urît tată a mai avutără.

BÎRZOI: Înțălegi, cucoană, de ce mă aflu aici în Ieș, pe la ceasul aista, în loc de a horăi boierește la moșie... după obicei?...

CHIRIȚA *(tulburată)*: În...ță...leg. *(În parte.)* Îmi vine leșin la inimă.

BÎRZOI: Potrivit răvașului ce ți-am scris din 15 a următoarei, anul 1844, am venit să te umflu din Ieș, cu nepus în masă... Hai... că Brustur și Cociurlă ne așteaptă cu preoții...

CHIRIȚA: Brustur și Cociurlă!... scăpătații ceia?... niște răzăși!... Nu ți-i greu să vorbești, frate?

BÎRZOI: Ian tacă-ți gura cu fleacuri de-aiste... auzi cuvinte?... scăpătați!... răzăși!... da noi ce sîntem? împărați cu steua-n frunte?... scoborîți cu hîrzobu din cer?...

CHIRIȚA: Hîrzob sau nehîrzob... nu știu... dar cît pentru familia lui Brustur și Cociurlă... mă închin cu plecăciune... răzăși și altă nimică.

BÎRZOI: Cucoană Chiriță... să știi d-ta că răzășii din ziua de astăzi au fost cele mai mari familii în vremea veche. Ei au apărat țara și au scăpat-o cu peptul lor din mîna dușmanilor, pentru că pe atunci tot românul era viteaz și tot viteazul era boieri... boierit pe cîmpul războiului în fața Patriei întregi!

CHIRIȚA: Ei! iar ai să începi cu litopisițu... Mă rog, agiungă-ți...

BÎRZOI: În sfîrșit... vorbă multă, sărăcie!... Brustur și Cociurlă sînt feciori de oameni cu moșioarele lor, cu bănișorii lor...

CHIRIȚA: Cu vitișoarele lor... le știu...

BÎRZOI: Gospodari buni și nedatori cu nimic nimănui... înțălesu-m-ai, cucoană?... nu-s datori nici c-o lețcaie, pentru că nu-și rîdică nasul mai sus decît se cuvine... ca de-alde d-ta, care vrei să te-nalți ca ciocîrlia... și vii pin Ieș, cale de zece poște, ca să-ți faci fetele de rîsul lumei... și ca să le găsești bărbați ca de-alde Bondici și Pungescu... niște tîrîie-brîu, ce sorb zestrele cu lingura...

PUNGESCU *(lui Bondici)*: Aoleo! ne-a pocnitără în pălărie.

BONDICI *(asemene)*: Ghiuju dracului!...

BÎRZOI *(luînd pe Chirița de mînă)*: Hai la Bîrzoieni, la locul nostru... și nu mai umbla după cai pe păreți.

CHIRIȚA: Sufletele...

BÎRZOI: Haide-ți zic astăzi și nu mai lungi vorba... Trăsura ne-așteaptă la scară cu lucruri, cu tot.

GULIȚĂ *(în parte)*: Și cu minavetu meu? *(Iesă cu fuga.)*

CHIRIȚA: Tiranule!...

BÎRZOI: Așa... dacă-ți place... altă dată să știi de la mine o vorbă bătrînească: Nu te-ntinde mai mult decît ți-i oghealu... Haide...

(Guliță vine înapoi cu minavetu.)

CHIRIȚA: Iar letopisițe?... destul!... iaca vin... mai stăi, că doar nu dau tătarii... să-mi ieu măcar ziua bună de la prietini... măi!... că avan mai ești! *(Vine în fața publicului și face compliment.)* Cu plecăciune, boieri d-voastră... copilele le-ați văzut: iată-le-s... Aristițo, Calipsițo... *(Fetele vin lîngă dînsa.)* Aiste-s, cum le-am procopsit de douăzeci ș-atîți de ani... Una-i de 16 pe 17, și una de 18 pe 19... îi împlinesc la lăsatu săcului... Precum le vedeți... îs tinerele, frumușele, curățele, hărnicele, cu ghitarda lor, cu cadrilu lor, cu franțuzasca lor. *Parle françe, madmuzel?...*

FETELE: *Ui, maman.*

CHIRIȚA: Le-ați auzit?... ca apa! *(Fetelor.) Le plese vu, monsio* cavaler din Ieși?

FETELE: *Ui, maman.*

CHIRIȚA: Ei! minciuni v-am spus?... Ce ziceți?... vă place?... Ascultați-mă pe mine, că eu știu ce știu... nu perdeți chilipiru de la mînă.

Fetele-s bune
De măritat,
Îs de minune...
V-o spun curat.

TOȚI

Ha, ha, ha, ha.

CHIRIȚA
(la public)

Frunză verde măcieș,
Pân-a nu pleca din Ieș,
Spuneți-mi, mă rog, îndată,
De vă place vreo fată,
Cuscră-n Ieș ca să mă fac,

Lui Bîrzoi să-i vin de hac.
Iată-le-s bibici hazlie,
Pupuice... seamăn mie.
Vreți sau ba soacră să fiu?...
Fora-n palme ca s-o știu.

BÎRZOI: D-apoi vină azi.

TOȚI

Fetele-s bune
etc. etc.

(Bîrzoi apucă pe Chirița de mînă și o trage spre ușa din fund. Guliță, Aristița și Calipsița îi urmează. Cuculeț face semn epistaților ca să ducă pe Bondici și pe Pungescu. Poftiții la bal se închină la familia lui Bîrzoi, rîzînd cu hohot.)

(Cortina cade.)

CHIRIȚA ÎN PROVINȚIE

PERSOANE

CUCOANA CHIRIŢA
GRIGORI BÎRZOI, soţul ei
GULIŢĂ, copilul lor
LULUŢA, orfană
SAFTA, sora lui BÎRZOI
D-nul ŞARL, profesor francez
LEONAŞ, tînăr iaşan
ION, fecior boieresc
TREI ŢĂRANI

ŢĂRANI, JANDARMI, POFTIŢI LA MASĂ, UN CURCAN

CHIRIŢA ÎN PROVINŢIE

COMEDIE CU CÎNTICE, ÎN 2 ACTE

Reprezentată pe Teatrul Naţional din Iaşi, în beneficiul d-lui Millo, la 1852.

ACTUL I

Teatrul reprezintă o ogradă de curte boierească la ţară. În stînga, casa Chiriţei cu cerdac şi cu ferestre pe scenă. În dreapta, lîngă culisele planului I, o canape de iarbă încunjurată de copaci. În fund, ostreţile şi poarta ogrăzei. Lîngă casă, o portiţă în zaplaz, care duce în grădină. În depărtare se vede satul.

Scena se petrece la moşia Bîrzoieni.

SCENA I

CHIRIŢA (în costum de amazonă intră călare pe poartă încunjurată de ţărani)

(Arie din „Scara mîţei": „Tălharii")

ŢĂRANII

Dreptate, dreptate
Ne fă.

Cucoană, dreptate
Ne dă!

CHIRIȚA

Ce vreți voi?... dreptate?

ȚĂRANII

Așa.

CHIRIȚA

Cu biciul pe spate
V-oi da!

(Împreună.)

ȚĂRANII	CHIRIȚA
Dreptate, dreptate	Cu biciul pe spate
Ne fă.	V-oi da.
Cucoană, dreptate	V-oi da eu dreptate
Ne dă!	Așa.

CHIRIȚA *(amenințînd țăranii cu cravașa)*: Tacă-vă gura, mojicilor.

UN ȚĂRAN: D-apoi bine, cucoană... păcat de Dumnezeu să ne lași a fi de batgiocură!

CHIRIȚA: Ce batgiocură? Ce batgiocură?... Cine v-a batgiocorit?

ȚĂRANII: Cuconașu Gurluiță.

CHIRIȚA: Guliță?... Minciuni spuneți... Ce v-o făcut?

UN ȚĂRAN: Mi-o ucis un vițel la vînat.

ALTUL: Și mie mi-o dat foc bordeiului cu ciubucu cel de hîrtie.

ALTUL: Și eu l-am prins țiind calea Măriucăi.

CHIRIȚA: Țist, bețivilor... bine v-o făcut sufletelu... De ce nu vă păziți vițeii și Măriucele?.. Așa să pățiți... Hai, lipsiți de-aici!

UN ȚĂRAN: Da-i păcat, cucoană, să ne lași păgubași... Dă! dacă nu ne-om jălui la d-ta care ne ești stăpînă vecinică... la cine să rîdicăm glasul, săracii de noi!

ALTUL: Am ajuns mai rău decît țiganii!

CHIRIȚA: Auzi-i?... auzi-i, țopîrlanii!... Ei, apoi să nu-i iei la măsurat cu prăjina de falce?... Afară, mojicilor, că vă știu eu de mult că sînteți buni de gură și răi de lucru... Afară!

ȚĂRANII: Cucoană...

CHIRIȚA: Periți din ochii mei... că vă ieu de fugă cu calul. *(Răpede calul spre ei.)*

(Împreună.)

ȚĂRANII *(fugînd)*	CHIRIȚA *(furioasă)*
Dreptate, dreptate	Cu biciul pe spate
Ne fă.	V-oi da.
Cucoană, dreptate	V-oi da eu dreptate
Ne dă!	Așa.

SCENA II

CHIRIȚA (după ce a alungat țăranii călare, se întoarce și vine în fața scenei):

Vai de mine cu niște țărănoi, că n-ai cap să trăiești de răul lor!... De-abia am ieșit puțintel la primblare ca să mă mai răcoresc... și parcă dracu i-o scos în cale-mi să mă tulbure... Iar m-oi fi făcut roșie la față ca un stacoș. *(Strigă:)* Ioane... Ioane!... ș-apoi astfel hurducă și gloaba asta, că m-o apucat de vro șăpte ori sughițu păn-acu... *(Strigă iar:)* Ioane... Ioane! Iaca somnorosu că iar o fi adormit în podul grajdiului... și nici c-o să vie să mă coboare de pe cal... Ioane... Ioane... mă!... săracan de mine c-or să mă lase să șăd toată ziua călare ca un jăndar... *(Strigă furioasă:)* Ioane... Guliță... Luluță... monsiu Șarlă... Cumnățică...

SCENA III

CHIRIȚA, GULIȚĂ, ȘARL, SAFTA, ION (Ion vine alergînd dintre culisele din dreapta. Ceialalți ies din casă și se cobor din cerdac.)

GULIȚĂ: Cine mă cheamă?... nineaca!
SAFTA: Ce este?... Ce este?
ȘARL: *Qui diable?... Ah! madame!...*
ION: Aud, cucoană... Iaca, ia...

CHIRIȚA: Da veniți azi de mă coborîți de pe cal... Ce, Doamne, iartă-mă!... ați adormit cu toții?

(Ion se pune dinaintea calului și-l apucă de zăbale ca să-l ție. Ceialalți se adun împrejurul Chiriței.)

GULIȚĂ: Ba nu, nineacă... dar învățam Telemac cu monsiu dascalu.

SAFTA: Și eu făceam dulceți în cămară, cumnățică.

ION: Și eu...

CHIRIȚA: Taci din gură... că ești încă cu ochii plini de somn... Ține calu...

ȘARL *(apropiindu-se de Chirița)*: Madam cocona... sari in brați a me.

CHIRIȚA *(cochetînd)*: În brațele d-tale, monsiu Șarlă?... Ești foarte galant... însă mă tem...

ȘARL: O! *non* te tem... că sunt vurtos.

CHIRIȚA: Nu de-aceea... că și eu îs ușurică ca o pană; dar apoi... să sar în brațele unui cavaler... nu știu de se cuvine?...

ȘARL: Daca *non* vre la mine, sari la Ion... *(În parte.) J'aime mieux ça.*

CHIRIȚA: Ei, dacă vroiești numaidecît, monsiu Șarlă... aține-te că sar.

ȘARL: *No...* poftim... *une, deux, trois.*

CHIRIȚA *(sărind)*: Hup.

ȘARL *(în parte)*: *Cristi!* ușuric ca un pan... *merci.*

CHIRIȚA *(în parte)*: Îi nostim franțuzu... *(Tare.)* Ați văzut agilitaua mea? Ioane... du calu la grajdi și-l adapă, dar să nu-i scoți șaua... Auzi?

ION *(căscînd)*: Aud. *(Duce calul între culisele din dreapta.)*

CHIRIȚA: Ho... că parcă-i să ne-nghiți... face-o gură cît o șură.

GULIȚĂ: Nineacă... las'să mă sui și eu pe cal.

CHIRIȚA: Ce face?... ca să te trîntească?... ba nu, Gulița mamei.

GULIȚĂ: Pe mata cum de nu te trîntește?

CHIRIȚA: Eu am învățat la Ieș, la manejărie... *(În parte.)* Numai eu știu cîte bușituri am mîncat... d-apoi dă!... dacă-i moda...

GULIȚĂ *(scîncindu-se)*: Ei... nineacă, las' să mă primblu călare... măcar numai pin ogradă.

CHIRIȚA: Bai... ți-am mai spus o dată că nu vreu... Nu mă supăra mai mult. Mai bine apucă-te de-ți învață franțuzasca cu monsiu Șarlă... că mă ții o mulțime de parale, trîntorc.

GULIȚĂ: Bai și eu... M-am săturat de carte.

ȘARL: *Monsieur Goulitze... taisez vous quand* poroncesc *madam* nenec.

GULIȚĂ: *Madam* nenec... *(în parte)* franțuz stropșit.

ȘARL: Ce spus? *(În parte.) Cré moutard... il m'agace toute la journée.*

CHIRIȚA: Nu te potrivi, mosiu Șarlă, că-i copil încă.

ȘARL: *Oui...* copil... obraznic.

CHIRIȚA: Ce să-i faci dacă are duh, Gulița nineacăi... *(Sărută pe Guliță.)* Îmi seamănă mie... bucățică tăietă. Hai, du-te cu domnu profesor de învață frumușel, că ți-oi face straie de moda nouă.

GULIȚĂ: Da... cal mi-i cumpăra?

CHIRIȚA: Cum s-a face băbacă-tău ispravnic.

ȘARL: *Allons, Goulitze... venez donc.*

GULIȚĂ: Iaca, monsiu... *je vene.*

(Șarl și Guliță se primblă împreună prin ogradă, citind pre o carte și din vreme în vreme zic tare: „Calypso ne pouvait se consoler du départ d'Ulysse".)

CHIRIȚA: Uf! Doamne! că mare cald îi!... Hai sub copaci, cumnățico. *(Merge în boschet.)*

SAFTA *(urmînd pe Chirița)*: D-apoi și d-ta, soro, ai minte s-alergi călare în luna lui iuli? îi păți ceva într-o zi.

Bucureşti

CHIRIȚA: Ce să fac, soro, dacă-i moda... și dacă-mi place... Oi zice și eu ca Ferchezeanca:

Hop, hop, hop,
La galop,
Cînd alerg călare,
Hop, hop, hop,
La galop,
Inima mea sare.
Hop, hop, hop,
La galop,
Cînd sînt *armazoana;*
Hop, hop, hop,
La galop,
Ieu lumea de goană.

Ce plăcere de-a fugi în fuga mare
Pe-un cal sprinten, ușurel ca un ogar.
Cîteodată alivanta pe spinare...
Dar ce-mi pasă... dacă-i moda, n-am habar.
Hop, hop, hop,
La galop
Etc. etc. etc.

Ș-apoi trebuie să știi, cumnățică, că de cînd m-am dezbărat de Calipsița și Aristița... de cînd în sfîrșit le-o măritat bărbatu-meu cu Brustur și Cociurlă... pare c-am întinerit de 20 de ani... îmi vine tot să zburd... că, Doamne!... mult m-am mai năcăjit prin Ieșu cela ca să-mi găsesc gineri... știi?...

SAFTA: Știu... căzuseși în mînile unor coțcari!...

CHIRIȚA: Cine dracu să-i cunoască? Acu toți îs îmbrăcați într-un fel... și nu poți alege care-i boier, care-i coțcar... Dar ce-o fost s-o trecut. De trii ani de cînd m-am întors la moșie la Bîrzoieni... i-am și uitat.

SAFTA: Bine-ai făcut.

CHIRIȚA: Hei!... cînd ar da Dumnezeu să mi se împlinească gîndul... aș da șepte sărindaruri.

SAFTA: Ce gînd, soro?

CHIRIȚA: Ah! cumnățică, să mă fac isprăvnicească!... alta nu doresc pe lume!... Isprăvnicească cu jăndari la poartă și-n coadă.

SAFTA: De ce nu?... Te-i face și d-ta ca alte multe... Doar a izbuti el frate-meu la Ieș unde l-ai trimis...

CHIRIȚA: Așa nădăjduiesc... că și noi... Dumnezeu știe cîte-am pătimit la '48... ca patrioți... Las'că ne-o perit vro zece capete de vite. Dar apoi îți aduci aminte ce friguri o avut Bîrzoi... și cum m-o durut măseua care am scos-o!...

SAFTA: Așa... așa...

CHIRIȚA: De aceea l-am silit pe bărbatu-meu să meargă la Ieș ca să cerce a căpăta isprăvnicia de aice din ținut... Doară și el are drituri... ca patriot... ca pătimit... Nu-i vezi, acu, care de care are pretenții să între în slujbă... sub cuvînt că i-o fost frică la '48?... Helbet! dacă-i pe-aceea... apoi și noi avem temeiuri... Adă-ți aminte ce groază-l apucase pe Bîrzoi... că striga și pin somn c-o venit zavera...

SAFTA: Așa... așa...

CHIRIȚA: I!... cînd să-l văd deodată intrînd pe poartă cu doi jăndari... știi?... i-aș sări în cap.

SAFTA: D-apoi eu?...

CHIRIȚA: Mai tras-ai în cărți, cumnățico?

SAFTA: Tras, soro... că alta nu fac toată ziua...

CHIRIȚA: Și ce zic cărțile?

SAFTA: Menesc a bine... Mi-o ieșit zece ochi de caro... bucurie... lîngă riga de trefli... frate-meu, și dedesubt trii ochi de cupă... drum... trebuie să vie negreșit astăzi... și să-ți aducă veste bună.

CHIRIȚA: Să te-audă Dumnezeu... Atunci să vezi, soro, căpățîni de zăhar... să nu poți dovedi cu dulcețile...

SAFTA: Iaca pozna, că eu mi-am uitat belteua pe foc... și m-am luat cu vorba...

CHIRIȚA: Nu-i nimică... o belte mai mult sau mai puțin pentru o isprăvnicească... nu-i cea pagubă...

Ian spune-mi, te rog... *(Îi vorbește încet, în vreme ce scoate un port-țigar din buzunar.)*

ȘARL *(în fund)*: *Dis donc comme moi, Goulitze: Calypso ne pouvait se consoler du départ d'Ulysse.*

GULIȚĂ: *Calypso ne pouvait d'Ulysse.*

ȘARL *(în parte)*: *Cré gamin!... il m-agace joliment!...*

SAFTA: Iar îi să tragi tiutiun, soro?... Pare că te văd iar c-ai să te îmbolnăvești.

CHIRIȚA: Ba nu, soro, c-așa-i moda. Dacă sînt armazoancă, trebuie să mă deprind cu țigările...

SAFTA: Mă mir ce gust poți găsi să pufuiești din gură ca un neamț?

CHIRIȚA: Ce gust?

Toată lumea azi fumează,
Scoate fum pe nas, pe gît;
Unii moda imitează,
Alții fumează de urît.
Omenirea-i o țigară
Care se preface-n scrum;
Și amorul cel cu pară
Arde și se schimbă-n fum...
Numai fumuri vezi aice
La femei și la bărbați.
Toți fumează... poți dar zice:
Că-s mai toți înfumurați.

SAFTA: Cum înfumurați?... vrei să zici afumați?

CHIRIȚA: Și una și alta... dar... ian spune-mi, cumnățică, ce face Luluța?

SAFTA: Îi în grădină.

CHIRIȚA: Biata copilă!... De cînd o murit cucoana Nastasiica Afinoaie, nineacă-sa, și am luat-o sub epitropia noastră... mi-i drăguță ca o noră.

SAFTA: Mai știi?... poate să-i fii soacră cu vreme.

CHIRIȚA: Țîst! așa am chibzuit treaba cu bărbatu meu... Luluța are zestre bună... Guliță asemine... mai potriviți unde să-i găsești?...

SAFTA: Să-i cauți cu lumînarea...

CHIRIȚA: Numai atîta mă îngrijește că Luluța nu bate nicidecum cu Guliță... și-i tot tristă de cînd o

rămas orfană... ba încă cîteodată parcă se perde... nu-i în toate mințile.

SAFTA: Nu băga de seamă, că-i încă tînără.

CHIRIȚA: Ce tînără?... că-i de vro 15 ani... cînd s-o născut Guliță, era de un an... îmi aduc aminte ca acu... la Sîn-Chetru... *(Vorbind, își caută chibriturile.)* Da oare ce mi-am făcut chibriturile?... Hait... că le-am prăpădit pe cîmp. *(Tare.)* Monsiu Șarlă?

ȘARL *(înaintîndu-se)*: Poroncesc, madam.

CHIRIȚA: Nu cumva ai fosfor cu d-ta?

ȘARL *(aprinzînd un chibrit)*: *Voilà, madame. (În parte.) Elle fume comme un caporal.*

CHIRIȚA *(aprinzîndu-și o țigară groasă)*: *Merci... Voulez-vous aussi boire une cigarre?*

ȘARL *(în parte)*: *Aie... aie... elle va recommencer ses traductions libres...*

CHIRIȚA: *Ils sont* de minune... *cigarres de Halvanne...*

ȘARL *(luînd o țigară)*: *Merci, madame.*

GULIȚĂ: Țigare de halva?... nineacă, dă-mi și mie o țigară.

CHIRIȚA: Auzi?... atîta ar mai trebui... cuconașii nu trag țigări.

GULIȚĂ: Ei... mata de ce tragi dacă ești cucoană?

CHIRIȚA: Tacă-ți gura, plodule... Monsiu Șarlă... ian *dites-moi je vous prie: est-ce que vous êtes...* mulțămit de Guliță?

ȘARL: *Comme ça, comme ça...* mulțămit *et pas trop.*

CHIRIȚA: *C'est qu'il est très...* zburdatic... *mais avec le temps je suis sure qu'il deviendra un tambour d'instruction.*

ȘARL *(cu mirare)*: *Tambour?...*

CHIRIȚA: *Oui...* adică, dobă de carte... *tambour... nous disons comme ça en moldave.*

ȘARL *(în parte)*: *Ah bon!... la voilà lancée.*

CHIRIȚA: *Et alors nous l'enverrons dedans.*

ȘARL: *Où ça, madame?*

CHIRIȚA: *Dedans...* înîntru... *nous disons comme ça en moldave.*

ȘARL *(în parte)*: *Parle donc le moldave alors, malheureuse.*

CHIRIȚA: *Et voyez-vous, monsieur Charles, je ne voudrais pas qu'il perde son temps pour des fleurs de coucou.*

ȘARL: *Pour des fleurs de coucou?*

CHIRIȚA: *C'est-à-dire*: de flori de cuc... *nous disons comme ça...*

ȘARL: *En moldave... (În parte.) Cristi... qu'elle m'agace avec son baragouin!*

CHIRIȚA: *Aussi, je vous prie... quand il se parressera... de lui donner de l'argent pour de miel.*

ȘARL: *Comment?... que je lui donne de l'argent?*

CHIRIȚA *(rîzînd)*: *Non...* Să-i dai bani pe miere... *de l'argent pour du miel... c'est correct... nous disons comme cela...*

ȘARL: *C'est convenu... en moldave... Vous parlez comme un livre.*

CHIRIȚA: *Merci... j'ai apprendé toute seulette le français...* pre legea mea.

ȘARL: *Est-ce possible!... C'est extraordinaire... Hé bien, votre fils vous ressemble... il a une facilité! dans quelques années il parlera aussi bien que vous.*

CHIRIȚA: *Quel bonheur!* Gugulea nineacăi... Auzi ce spune monsiu Șarlă... zice că ai să vorbești franțuzește ca apa... *N'est-ce pas, monsieur Charles, qu'il parlera comme l'eau?*

ȘARL: *Comme?... Ah oui, oui... vous dites comme ça en moldave. Oui... oui.*

CHIRIȚA: Da ian să-i fac eu un examen... Guliță, spune nineacăi, cum se cheamă franțuzește furculița?

GULIȚĂ: *Furculision.*

CHIRIȚA: Frumos... dar friptura?

GULIȚĂ: *Fripturision.*

CHIRIȚA: Prea frumos... dar învîrtita?

GULIȚĂ: *Învîrtision.*

CHIRIȚA: Bravo... Guliță... bravo Guguliță... *(Îl sărută.)*

ȘARL *(În parte)*: *Gogomanition, va!...*

SCENA IV

Cei dinainte, ION (viind pe poartă)

ION: Cucoană, cucoană... Iaca un răvaș de la Ieș.

CHIRIȚA *(tresărind)*: De la Ieș? A fi de la d-lui... Cine l-o adus?

ION: Un jăndar de la isprăvnicie... Cică-i grabnic.

CHIRIȚA: Grabnic?... adă... *(Vrea să ieie răvașul și se oprește.)* Da așa s-aduce răvașul, măi oblojitule?

ION: Apoi cum?

CHIRIȚA: Cum?... Nu ți-am spus c-acum îi moda să s-aducă răvașele pe talgere?... Ha?

ION: Iaca... parcă răvașele-s alivenci.

CHIRIȚA: Ce-ai zis?... lipsești de-aici... și doar nu mi le-i aduce acu îndată după modă... c-atîta-ți trebuie.

ION: Da unde să găsesc eu talgere, cucoană?... că nu-s sofragiu.

CHIRIȚA: Du-te sus la jupîneasa de cere un talger ș-un șervet.

ION: Și șervet?

CHIRIȚA: Și după ce-i pune șervetu pe talger și răvașu pe șervet... să mi-l prezentezi frumos... ai auzit?

ION: Am auzit. *(Se duce în casă zicînd:)* Să pun talgeru pe șervet și răvașu pe șervet... ba șervetu pe răvaș... ba...

SAFTA: Bine, soro, cum ai răbdare s-aștepți, cînd îi răvaș grabnic de la frate-meu poate?

CHIRIȚA: Fie măcar de la Pori-împărat... am hotărît să întroduc în provinție obiceiurile din Ieș, doar ne-om mai roade puțintel și noi... N-am dreptate, monsiu Șarlă?

ȘARL: Mult dreptat, mult... în care pricin?

CHIRIȚA: În predmetul civilizației.

ȘARL: *Civilisation...* cu *serviette?*

CHIRIȚA: Pe *assiette.*

ȘARL: *C'est l'étiquette?*

CHIRIȚA: Cu *serviette.*

GULIȚĂ: Pe *assiette.*
ȘARL: *Au fait... (În parte.) Je n'y suis pas du tout.*

SCENA V

Cei dinainte, ION (viind din casă și aducînd răvașul acoperit sub șervet și sub talger)

ION: Cucoană... iaca răvașul de modă.

CHIRIȚA: Adă-l încoaci... *(Căutînd în talger.)* Unde-i, că nu-l văd în talger?...

ION: Cred și eu dacă-i dedesubt.

CHIRIȚA *(ridicînd talgerul)*: Dedesubt?... Așa te-am învățat eu?... Nu-i nici sub talger... Ce-ai făcut răvașu, tontule?

ION: Dec!... se face că nu știe... îi sub șervet... ca de modă... Nu mi-ai spus?...

CHIRIȚA: Sub șervet?... *(Azvîrle șervetul și găsește răvașul în palma lui Ion.)* Bată-te cucu, mangositule... Ian videți, mă rog, c-o făcut cu totul dimprotivă... *(Ie răvașul.)*

ION: Ei!... parcă eu am fost de gemine cu moda... așa mi-ai poroncit, așa am făcut.

CHIRIȚA: Ai noroc că-i răvaș grabnic de la bărbatu meu... că ți-aș arăta eu...

SAFTA: Da lasă-l încolo, cumnățică, și citește azi...

CHIRIȚA: Ian să videm. *(Citește adresa răvașului:)* „Isprăvnicia ținutului către preaiubita mea soție, Chirița Bîrzoi, ot Bîrzoieni."

ȘARL: *Comment?... Madam est* maritat c-un ispravnicie?

CHIRIȚA *(zîmbind)*: Ba mi se pare că c-un ispravnic nou... Cumnățică, ce semn îi cînd îți țiuie urechea stîngă?

SAFTA: Semn bun, soro.

CHIRIȚA: Să videm... Cruce-agiută. *(Citește:)* „Cu frățească mă închin și te sărut dulce, iubită Chiriţo. În sfîrșit, cu mila lui Dumnezeu, m-am isprăvnicit!... Neamul nostru s-o înălțat!... Ie-o pe-acolo cam pe mare cu megieșii, că pe-aici las'pe mine. Scoală-te îndată și vină în tîrg cu toată gospodăria și cu tot neamul... dintre care nu uita a-mi aduce curcanul cel bătrîn, c-am să-l pun în slujbă. Scris-am.

Al d-tale ca un soț,
Grigori Bîrzoi"

CHIRIȚA: *Kirie eleison!...* iată-mă-s isprăvnicească!... *(Nebună de bucurie.)* Cumnățică, Guliță, monsiu Șarlă, Ioane... îs isprăvnicească!

TOȚI *(cu bucurie)*: Isprăvnicească!

CHIRIȚA *(jucînd singură de bucurie)*: Tra, la, la, la, la... sînt isprăvnicească... Cumnățică, vină să te sărut. *(Sărută pe Safta.)* Guliță, vină și tu să te sărut. *(Sărută pe Guliță.)* Monsiu Șarlă, vină și d-ta să te... *(Coboară ochii rușinată.)*

ȘARL: *S'il vous plaît?*

CHIRIȚA: *Pardon...* Ioane, Ioane...

ȘARL *(în parte)*: Comment?... *Ion aussi?...*

CHIRIȚA: Ce era să-ți spun?... am uitat-o de bucurie... Ha... du-te de spune surugiilor să înhame poștalionii la trăsura cea galbănă... degrabă... degrabă, că o să ne pornim la tîrg.

TOȚI: La tîrg?

CHIRIȚA: Dar... destul am mocnit la țară... ian să mai fantacsesc și eu pin tîrg, ca altele... doar îs isprăvnicească... Nu că adică m-am fudulit dintr-aceasta... sau că mi-ar fi făcut vro mulțămire mai deosebită... Nu... nu se sparie Chirița așa lesne... cu una cu două... Zău, nu... minciuni nu știu să spun, că nu-s ipo... ipocondră... M-am isprăvnicit? să-mi fie de bine... Dac-am dorit-o... am dorit-o numai de-o ambiție care am... iar nu de alta. Ioane... trimis-o boieriu vro ceată de jăndari ca să meargă pe lîngă obloane?

ION: O trimes o ceată întreagă: doi slujitori.

CHIRIȚA: Numai?... Spune-le să se gătească... Hai... cară-te...

ION: Iaca mă car, cucoană isprăvnicească... măria-ta! *(Iesă.)*

CHIRIȚA: Isprăvnicească!... De-acum să vedeți bontonuri și tenechele... am să-i durez ș-un voiaj la Paris.

SAFTA: Tocmai pe-acolo?... în țara nemțească?...

GULIȚĂ: Să mă iei și pe mine, nineacă.

CHIRIȚA: Te-oi lua, puiule... și pe monsiu Șarlă... și pe Luluța... Parcă văd pe pasport: baroana Chirița!... am să mă dau și eu de baroană, cum oi trece granița... să spariu nemții!...

ȘARL *(în parte)*: Îi lipsește un dog.

CHIRIȚA: *Qu' est-ce que*, monsiu Șarlă?

ȘARL: *Je partage votre bonheur, madame.*

CHIRIȚA: *Ah oui*, monsiu Șarlă... *je suis heureuse par-dessus la mesure...*

ȘARL: *Je comprends...* peste masur.

CHIRIȚA: *Tout à fait...* Hai iute să ne gătim, ca să plecăm cu ziuă... Hai.

(Se aude glasul Luluței în grădină, cîntînd.)

GULIȚĂ: Auzi, nineacă, glasu Luluței?

CHIRIȚA: Iat-o, vine într-acoaci... Stați locului. *(Se opresc lîngă boschet.)*

SCENA VI

Cei dinainte, LULUȚA (intră pe portița grădinei cîntînd și alungînd un flutur cu un năvod mic de bariș)

LULUȚA

(Arie din „Baba-Hîrca": „Ei, zău, tare-mi pare bine...")

Fluturaș, vin' lîngă mine...
Ah, ascult-al meu cuvînt,
Că și eu sînt ca și tine
Singurică pe pămînt!
Nu zbura, nu zbura, stăi...

GULIȚĂ

(căutînd pe sus)

Iată-l, iată-l! măi, măi, măi!

LULUȚA

Tare-i sprinten și frumos.

GULIȚĂ

Cînd pe sus îi, cînd pe jos.

LULUȚA

Nu zbura, nu zbura, stăi...

GULIȚĂ

Iată-l, iată-l! măi, măi, măi!

LULUȚA

Zău, te-oi prinde... de-a te prinde
Un dor mare mă cuprinde.
Vin' cu mine fără frică
Că-s și eu o fluturică...
În zădar fugi pe-mprejur;
De-a te prinde eu mă jur.
În zădar zbori așa tare...
Na, te-am prins... Ce bine-mi pare!

(Luluța trîntește năvodul în capul lui Guliță și-l prinde înlntru.)

LULUȚA: L-am prins... l-am prins.

GULIȚĂ: Da șezi binișor, Luluță, că te spun nineacăi...

LULUȚA: Vai de mine!... în loc de flutur, am prins un cărăbuș... Ha, ha, ha, ha, ha.

Cărăbuș, cărăbuș
Pe-a cui mîni încăpuși.

TOȚI: Ha, ha, ha, ha...

GULIȚĂ *(mînios)*: Cărăbuș!... auzi, nineacă?... zice că-s cărăbuș.

CHIRIȚA: Nu te mînie, Guliță, că șuguiește Luluța... Luluțo, vin-încoaci la mătușica să-ți spun o veste bună.

LULUȚA: Ce veste?...

CHIRIȚA: M-am făcut isprăvnicească.

LULUȚA: Ei... ș-apoi?

CHIRIȚA: Apoi... nu sari în sus de bucurie?

LULUȚA: Nu.

CHIRIȚA (*supărată, Saftei*): Îți spun eu că cîteodată se perde. (*Tare.*) Ei dar gătește-te, Luluță, c-o să mergem la tîrg.

LULUȚA (*cu bucurie*): Unde?... la Ieș?

CHIRIȚA: Ba cole, alăture cu Bîrzoieni... unde-am mai fost an iarnă.

LULUȚA (*tristă*): Ori acolo... ori aici la țară... tot una-i.

CHIRIȚA: D-apoi... vezi d-ta... te-ai deprins tot la Ieș... Mai șezi și pin ținut, că nu-i muri.

LULUȚA (*plîngînd*): Ba oi muri...

CHIRIȚA: Îndărătnico!...

ȘARL (*în parte*): *Pauvre enfant!*

CHIRIȚA: Hai, să ne gătim de drum... Monsiu Șarlă... *je vous prie à la bracette.*

ȘARL (*dîndu-i brațul*): *Trop heureux, madame.* (*Dă celălalt braț Saftei.*) Madam cocona Safta, *non* poftesc?

SAFTA: Bucuros, domnule...

ȘARL (*în parte*): *J'ai l'air d'une cruche à deux anses... tableau!*

(*Chirița, Safta, Șarl și Guliță intră în casă.*)

SCENA VII

LULUȚA: Doamne!... tare mi-i urît aici... nu știu ce să fac toată ziua... N-am pe nime care să mă iubească de cînd o murit biata ninecuță... Mătușica-i prea bătrînă și Guliță prea tînăr... nu mă pot înțălege cu ei, cum mă înțălegeam cu nineaca și cu Leonaș... dragu Leonaș!... unde-o fi el acu?... de trii ani de cînd nu l-am văzut, o fi crescut mare și m-o fi uitat poate... da eu una știu că nu l-oi uita niciodată... că-l iubesc din copilărie.

(*Arie din „Însurăței": „Zile dintîi ale-nsoțirei"*)

Scump suvenir de fericire,
Cu glasul tău de nălucire
Alungi ades a mea mâhnire
Și mă îngîni vesel, ușor.

Ah! vin-acum, vis de plăcere,
Ca să-mi aduci o mîngîiere
Și, ca prin vis, a mea durere
Să mi-o rîdici în al tău zbor!

SCENA VIII

LULUȚA, GULIȚĂ (viind pe portița grădinei)

GULIȚĂ (*în parte*): Am fugit pe ușa din dos și am dat pin grădină ca să scap de dascal... Acum... hai la grajdi... Tot oi să încalec, în ciuda nineacăi... mă duc să fur calul de la iesle... Ia așa!... de ce nu mă lasă de bunăvoie. (*Dă cu ochii de Luluța.*) Luluța!

LULUȚA: A!... iaca și monsiu cărăbuș...

GULIȚĂ: Iar mă faci cărăbuș?... Ian ascultă, Luluță... aici nu sîntem la Ieș ca să mă iei în rîs... Acu-s mare! și dar, te poftesc...

LULUȚA: Mare?... vrea să zică: ești cărăbuș de cei cu două coarne?

GULIȚĂ: Ba nici cu două... nici cu unu... îs cavaler!... învăț pe Telemac...

LULUȚA: Zău!... ai agiuns păn-acolo?... Nu te cred!

GULIȚĂ: Nu mă crezi?... Ascultă dar să ți-l spun pe de rost... *Télémaque ne pouvait d'Ulysse dans sa douleur...*

LULUȚA: Destul, că doar nu-s profesor... să-mi spui lecția.

GULIȚĂ: Păcat, Luluță... că nu ești mata în locu lui monsiu Șarlă... că, zău, mai mult aș învăța cu mata...

LULUȚA: Da de ce, Guliță?

GULIȚĂ: Nu știu bine de ce... dar cu mata mi-ar fi dragă cartea.

LULUȚA *(în parte)*: Bietu copil!

GULIȚĂ: Mata îți tot bați gioc de mine... nu înțăleg pricina pentru care... dar cu toate aceste... nu pot să mă mîniiu pe mata cu tot dinadinsul... că-mi ești drăguță... na.

LULUȚA: Drăguță!

GULIȚĂ: Pre legea mea!

(Arie „Căruța poștei")

Îmi plac arșicii și zmeu-mi place;
Mi-e drag cu mingea de-a arunca.
Dar lîngă tine, ah! cum se face
Că-mi trece gustul de-a mă juca?
Nu știu, Luluță, cum, zău, se face
Că-mi trece gustul de-a mă juca.

În puf sînt meșter și suflu tare;
Dar cînd pe tine eu te zăresc,
Rămîn deodată fără suflare
Și nu pot jocul să-l isprăvesc.
Cînd vreu să suflu... n-am răsuflare;
Și bani și minte, tot prăpădesc!

LULUȚA: Bietu Guliță!... Eu te-nțeleg... dar ce folos, că ești încă copil!

GULIȚĂ: Copil?... Ian să vezi acuș dacă-s copil... cînd oi alerga călare.

LULUȚA: Cum!... ce fel?

GULIȚĂ: Pe calul nineacăi... da să nu spui, Luluță... Așteaptă aici. *(Aleargă în culisele din dreapta.)*

SCENA IX

LULUȚA, pe urmă GULIȚĂ și ION

LULUȚA *(singură)*: Auzi, mă rog? Guliță... un copil de ieri, de-alaltaieri, cum zice mătușica... Cine-ar

fi crezut?... Zău că nu mai sînt copii astăzi pe lume... Ce huiet s-aude?...

(Se aude în culisele din dreapta sfadă între Ion și Guliță.)

ION *(în culise)*: Da lasă calu-n pace, cuconașule!

GULIȚĂ *(asemene)*: Taci, Ioane, că ți-oi da bacșiș... Hi... cal... hi... cal...

ION: Ce bacșiș?... Să mă bată cucoana?...

GULIȚĂ: Hi... cal... hi, cal... *(Strigă surugiește.)*

ION: Iaca pozna!... nu lăsa, măi! Săriți de opriți calu!

GULIȚĂ *(răpit de cal, vine în scenă spăriet și țipînd)*: Valeu!... valeu!... nu mă lăsa, Ioane, că mă trîntește. Valeu!... valeu!...

(Iesă călare cu fuga pe poartă în dreapta.)

ION *(alergînd dintre culise)*: Vai de mămulica mea!... de-acum mi-am găsit arțagu cu cucoana... Hait... l-o umflat rusaliile... *(Iesă prin fund, strigînd:)* Săriți... săriți...

LULUȚA: Ha, ha, ha... parcă era făt-logofăt din poveste. *(Cade de rîs pe canape.)*

(Se face zgomot în sat. Chirița, Safta și Șarl ies în cerdac.)

SCENA X

LULUȚA, CHIRIȚA, SAFTA, ȘARL, ȚĂRANI

CHIRIȚA, SAFTA: Ce este?... foc?... tălharii?

(Guliță trece pe la poartă, din dreapta în stînga, în fuga calului, strigînd: „Nineacă... monsiu dascal... nu mă lăsați... valeu..." *Cîțiva țărani alerg după el, alții intră pe scenă.)*

CHIRIȚA, SAFTA: Vai de mine!... Guliță călare?

ȘARL: *Grands dieux!... il est perdu, courons. (Se coboară răpide din cerdac.)*

CHIRIȚA: *Perdu!... mon* odor?... Ah!... vah!... săriți... alergați... *(Se coboară cu Safta în scenă.)*

(Arie din „Baba Hîrca": „Săriți... săriți!")

CHIRIȚA

Săriți, săteni, argați,
Cu toții alergați.
Săriți și-mi ajutați
Copilu să-mi scăpați!
Iată-mă-s în disperare!
Săriți, săriți, alergați.
Guguliță-i în perzare;
Săriți de mi-l scăpați!

COR

Săriți, săteni, argați,
Cu toții alergați.
Săriți de-o ajutați,
Copilu să-i scăpați!

(Toți aleargă pe poartă și apucă pe urmele calului.)

LULUȚA *(singură)*: Vai de mine!... Se vede că-i în primejdie!... Mă duc să caut colonie, că poate să leșine mătușica... *(Intră în casă.)*

SCENA XI

LEONAȘ (ivindu-se la poartă) și, pe urmă, LULUȚA

LEONAȘ: Ce i-o apucat de aleargă ca niște nebuni?... Să giuri că o lovit strechia pe tot satu... Ian privește cum se-ntrec... Ce văd? două cucoane cu dînșii?... Ce să fie oare?... Ian să întreb la curte... *(Vine în scenă.)*

LULUȚA *(ieșind în cerdac)*: Iaca colonia... Hai degrabă după dînșii. *(Se coboară răpide și se întîlnește cu Leonaș.)*

LEONAȘ: Luluța!

LULUȚA: Leonaș!... Leonaș aici! A!... *(Se aruncă cu bucurie în brațele lui.)*

LULUȚA

Tu ești, iubite Leonaș?

LEONAȘ

Eu sînt, iubite îngeraș.

LULUȚA

Nu-i vis?... îmi vine, zău, să plîng.

LEONAȘ

Nu-i vis... în brațe-mi eu te strîng.

(Împreună.)

Ah, ce fericire!
Ce veselă simțire
Simt acum că te-am găsit,
O! scump odor iubit.
Dulcea mîngîiere
Gonește-a mea durere,
Și-n rai mult așteptat
Parc-am intrat.

LULUȚA *(sărind de bucurie)*: I!... cît îmi pare de bine c-ai venit, Leonașule... știi? îmi vine să rîd și să plîng totodată... De mult nu te-am văzut!

LEONAȘ *(cu dragoste)*: De mult, dragă Luluță... tocmai de cînd te-o luat cucoana Chirița sub epitropia ei și te-o adus la Bîrzoieni.

LULUȚA *(ștergîndu-și ochii)*: Așa... de la moartea ninecuței.

LEONAȘ: Nu mai plînge, Luluțică... că, zău, acuș plîng și eu.

LULUȚA: Cum n-oi plînge, dacă de trii ani de zile mă găsesc printre străini care, pentru că mă văd tristă și pe gînduri, zic că dau semne de nebunie... Ei nu pot înțălege că mi-i dor de ninecuța.

LEONAȘ: Ce spui?... Vrea să zică ești nenorocită în casa Chiriței?

LULUȚA: Apoi giudecă tu însuți de pot fi fericită... singură, orfană!... depărtată de toți prietinii copilăriei mele... de tine, Leonaș, care eram deprinsă să te văd în toate zilele în casa maică-mea!...

LEONAȘ: Biata Luluță!... De știam una ca asta... nu mă duceam peste graniță.

LULUȚA: Cum?... ai făcut voiajuri?

LEONAȘ: De cum ne-au despărțit întîmplările... m-am pornit la Paris și am șezut acolo trii ani...

LULUȚA: Trii ani!... încaltea gîndit-ai vrodată la mine?

LEONAȘ: Nu o dată... dar totdeauna... Și cum m-am întors în țară, cea întîi dorință a mea o fost ca să te găsesc și să te văd.

LULUȚA: Ce bine-mi pare!... De-acum cred că-i ședea tot cu mine.

LEONAȘ: Numai de mi-o da voie cucoana Chirița.

LULUȚA: De ce nu?... Ce poate s-o supere șederea ta aici?

LEONAȘ: Poate să nu-i vie la socoteală, pentru că, după cum am aflat la Iași de la sărdarul Cuculeț, se vede că Chirița plănuiește ca să te mărite mai tîrziu cu Guliță.

LULUȚA: Cu Guliță?... Ha, ha, ha, ha... Da nu l-ai văzut cum merge călare? Ha, ha, ha!...

LEONAȘ: Cum?... Ce are a face?

LULUȚA: După dînsu aleargă acu tot satu: îl hăituiește.

LEONAȘ *(cu mirare)*: Nu te înțăleg... Dar oare ce s-aude?

(Zgomot afară.)

LULUȚA: Or fi hăitașii lui Guliță... *(Merge în fund și caută între culise.)* Dar iată-i... ei sînt... aduc vînatul aici... Hai degrabă, Leonaș, să ne ascundem cole în boschet. *(Merg amîndoi în boschet.)*

SCENA XII

LULUȚA și LEONAȘ (în boschet), ȚĂRANII (aduc pe Guliță leșinat și-l așează pe un scaun în fața publicului), CHIRIȚA, SAFTA, ȘARL, ION (vin plîngind împrejurul lui Guliță)

(Aria din „Baba Hîrca": „Bobii hai, bobii na")

COR

Vai de el a murit!
Iată-l.
Calul rău l-a bușit!
Cată-l.
A murit, a murit,
Iată-l!

CHIRIȚA
(cu deznădăjduire)

A murit Gugulea meu!

COR

Ierte-l, ierte-l Dumnezeu!

CHIRIȚA *(bocind)*: Gulița mamei!... Gugulița nineacăi... cît era el de frumușel... cît era de sprintinel, ș-acum iată-l țeapăn... bujorașu mamei... l-am perdut!...

LULUȚA și LEONAȘ *(în parte, spărieți)*: O murit!

ȘARL *(apropiindu-se de Guliță)*: *No...* taci, madam cocona... că el nu-i murit... traiesc bine. *(Caută să-l desleșine.)*

CHIRIȚA: N-o murit!... ești sigur, monsiu Șarlă?... Ah, aș fi în stare să mă duc la Ierusalim pe gios cu traista-n cap. *(Bocind cu bucurie.)* Îngerașu mamei!... n-o murit!...

ȘARL: Destul țipat acum... asurzit la mine... Apă de colonie este?

CHIRIȚA: Na flacornul meu... dă-i la nas... Gugulița mamei... *(Furioasă.)* Ei las', bade Ioane, că te-oi drege eu.

ȘARL *(puind flaconul sub nasul lui Guliță)*: *Enfin!... voilà qu'il revient, son nez remue!*

CHIRIȚA: *Son nez remue?... quel bonheur!... Cher Goulitze!... il a mangé une terrible... comment dites-vous en français?... une terrible...* trîntă!

GULIȚĂ *(trezindu-se, cu glasul slab)*: *Trîntision.*

TOȚI: A!...

CHIRIȚA: *Trîntision!...* o înviet franțuzește! Gugulița nineacăi... *(Îl strînge în brațe.)*

LEONAȘ
LULUȚA } *(în boschet)*: *Trîntision?* Ha, ha, ha, ha.

CHIRIȚA: Cine chicotește aici?... *(Aleargă furioasă în boschet.)* Luluța cu un cavaler!... Ce faci aici, dimoni?... și d-ta, cuconașule, cine ești?... ce cauți? ce vrei?

LEONAȘ *(ieșind din boschet)*: Cucoană Chiriță... mai întîi mă închin cu supunere.

CHIRIȚA: Și al doile?

LEONAȘ: Al doile nu lipsesc a cerceta despre întregimea fericirei sănătății d-tale, ca aflînd...

CHIRIȚA *(de tot furioasă)*: Și al treile?

LULUȚA: Al treile vei ști că d-lui îi Leonaș, prietinul meu din copilărie.

CHIRIȚA: Leonaș?... A! d-ta ești domnu Leonaș?... mă bucur... Ieși afară din ogradă, nerușinatule.

LULUȚA: Să iasă?... de ce să iasă?

CHIRIȚA: Te-oi învăța eu să rîzi de Guliță... Auzi, mă rog?... Vine pe furiș în casa mea și în loc să mă mîngîie la supărare... îi vine chef de rîs?... ghidi ștrengar!

LEONAȘ: Cucoană Chiriță... mai întîi...

CHIRIȚA: Întîi, al doile ș-al treile... ieși afară... cărăte... cît e treaba cu cinste... să nu te mai văd... Auzi? un chichirneț acolo!...

LEONAȘ *(mînios)*: Ian ascultă, Bîrzoaio, ai noroc că ești de cînd Papură-Vodă... c-apoi...

CHIRIȚA: Minciuni spui... că tocmai ieri am împlinit 35 de ani.

ȘARL *(în parte)*: *Oh! elle este bonne celle la.*

LEONAȘ: 35 fără mercuri, fără vineri și fără sîmbete.

CHIRIȚA: Ce-ai zis?... îmi lipsesc sîmbetele? *(Către țărani.)* Mări ian împingeți-l, măi, de spate pe poartă, să-l învăț eu a vorbi cu isprăvnicesele.

(Țăranii vor să se răpeadă asupra lui Leonaș.)

LEONAȘ *(scoțînd un pistol)*: Să nu vă mișcați, că dau.

GULIȚĂ *(ascunzîndu-se după Chirița)*: Nineacă... ne-mpușcă!

CHIRIȚA *(ascunzîndu-se după Safta)*: Vai de mine, c-ai sta-i volintir!

SAFTA *(ascunzîndu-se după Șarl)*: Nu lăsa, monsiu Șarlă!

ȘARL *(alergînd înaintea lui Leonaș)*: *Arrêtez, monsieur...*

LULUȚA *(lîngă Leonaș)*: Leonaș, te rog... nu face vro nenorocire.

LEONAȘ: N-ai nici o frică, Luluță. Cît pentru d-ta, Chirițoaio... scrie-n frunte ce-ți spun: de azi înainte te așteaptă la toate șotiile din partea mea.

CHIRIȚA: Nu-mi pasă, că-s isprăvnicească.

LEONAȘ: Tu, Luluță dragă... fii liniștită, c-oi privighe totdeauna asupra ta. Adio... *(Sărută pe Luluța și se depărtează spre fund.)* Să ne videm sănătoși, Bîrzoaie.

CHIRIȚA: Ba să te văd, cînd te-oi chema eu...

(Împreună.)

LEONAȘ

(Arie din „Baba Hîrca": „Dar ce este, ce-ntîmplare")

Lasă, lasă, Chirițoaie,
Babă-cloanță, ră strigoaie.
Îi păți tu, vai de tine,
Multe șotii de la mine!

CHIRIȚA și CORUL

Cale bună, sprîncenată,
Mergi la dracu, să-i fii plată;
Și să nu dai ochi cu mine
Că-i păți, zău, o rușine.

LULUȚA

(căutînd să împace pe Leonaș)

Mergi, iubite,-n cale bună ...
Nu te pune c-o nebună.

ŞARL
(căutînd să împace pe Chirița)

Non te super de mînie...
Non te-apuc *l'apoplexie.*

(Împreună.)

LEONAŞ

Lasă, lasă, Chirițoaie etc.

CHIRIȚA și CORUL

Cale bună, sprîncenată etc.

(Leonaş iesă.)

SCENA XIII

Cei dinainte, afară de LEONAŞ

CHIRIȚA: S-o dus volintiriu?

ȚĂRANII: S-o dus.

CHIRIȚA: De-acum hai să ne ducem și noi la tîrg ca să ne punem în siguranție... Ioane, gata-s trăsurile?

ION: Gata, cucoană.

CHIRIȚA: Du-te de zi jăndarilor să vie aici cu săbiile scoase... *(Ion iesă.)* Cumnățică, pune la cale să ducă lucrurile la trăsură... *(Safta intră în casă.)* Și voi, na doi fifirigi... să beți în sănătatea boieriului.

ȚĂRANII: Să trăiască boieriu ispravnic!

CHIRIȚA: Amin!

(Jandarmii intră pe poartă cu săbiile scoase și stau în fund. Safta vine aducînd șapca lui Guliță și capela Luluței. Cîteva slugi ies totodată din casă purtînd geamandanuri, cutii și saltele și se îndreaptă spre poartă.)

CHIRIȚA: Iaca și jăndarii... iaca și lucrurile... sîntem gata ca ș-un purces... Haideți de-acum...

Guliță, dă brațul Luluței... *Monsieur Charles, je vous prie à la bracette.*

ŞARL: *Comment?... vraiment, nous partons?*

CHIRIȚA: *Oui, nous lavons le baril.*

ŞARL: *Le baril?*

CHIRIȚA *(cu nerăbdare)*: *Oui... nous lavons le baril...* spălăm putina... *quoi... nous disons comme ça en moldave.*

ŞARL: *Ah! (În parte.) C'est égal, elle m'agace de plus en plus.*

GULIȚĂ: Nineacă... da nu iei ș-un curcan fript la drum?

CHIRIȚA: Iaca că era să uit curcanu cel bătrîn... Ioane, ie curcanu să-l duci boieriului.

ION *(iesă)*: Îndată, cucoană... *(Vine aducînd un curcan în brațe.)*

CHIRIȚA: Hai... *(Cu entuziasm.)* La isprăvnicie!

COR

(Arie „Sonni la trompa 'ntrepida")

CHIRIȚA, SAFTA, ŞARL, GULIȚĂ

Hai la isprăvnicie,
În slavă, avuție
Și-n lungă veselie
De-acuma să trăim!

ȚĂRANII

A voastr-isprăvnicie
Ferice să vă fie.
Bună călătorie
Cu toții vă dorim.

CHIRIȚA

Ah! sînt isprăvnicească!
Parcă-s împărătească.
Aferim, moțpănească!
Chirițo, aferim!
Ah!

(În repriza corului, jandarmii pornesc înainte; după ei, Luluța cu Guliță, pe urmă, Șarl dînd brațul Chiriței și Saftei și, în sfîrșit, Ion purtînd curcanul. Marș general. Țăranii arunc cușmele în sus.)

(Cortina cade.)

ACTUL II

Teatrul reprezintă salonul Chiriței, cu cinci uși: una în fund care duce afară și cîte două de fiecare parte. O canape în stînga pe planul I, jilțuri, scaune ș.c.l.

(Scena se petrece într-un tîrg din ținut.)

SCENA I

(Air „Des Compliments")

CHIRIȚA
(pe canape)

Iată-mă-s isprăvnicească!
Dorul meu s-a împlinit.
Ce vis *(bis)* frumos și fericit!
M-am făcut cea mai aleasă
Și tot neamul mi-am mărit.
Ce vis *(bis)* frumos și fericit!
Toată lumea mi se-nchină,
Căci aice eu domnesc,
Și din oricare pricină
Eu întîi mă folosesc.
Păstrăvi buni și căprioare,
Căpățîne de zahar,
Juvaeruri, bani, odoare...
Toate le primesc în dar!
Iată-mă-s isprăvnicească!
Ș.c.l., ș.c.l.

SCENA II

CHIRIȚA, ION (în livre)

ION: Cucoană... cucoană... jidovii cei cu pricina de ieri o adus zece căpățîni de zăhar.

CHIRIȚA: Numai?... tîrtanii dracului... tot șaferi!... De unde făgăduise 12 căpățîni... Las'că mi-or mai căde ei la mînă...

ION: Să le primesc?

CHIRIȚA: Auzi vorbă?... Du-le în cămară!

(Ion iesă și începe a căra căpățînele prin fundul scenei cîte două, două. El le duce în odaia din fund în stînga și, de cîte ori trece, numără tare căpățînele, zicînd: două, patru, șese, opt, zece.)

CHIRIȚA *(în parte)*: Dulce-i viața de isprăvnicească!... zăhărită viață!... Ai jăndari la poartă, la scară, la ușă... și cînd ieși la primblare, ai alai pe lîngă trăsură... Cu toate aceste, de m-aș porni mai degrabă la Paris!... că m-am săturat de Moldova... of! de-ar veni azi monsiu Șarlă de la Ieș să-mi aducă pasportu, m-aș porni cu nepusă masă... Pune-ți în gînd efect ce-oi să fac la Paris ca isprăvnicească!... Oi să le par franțuzilor cît...

ION *(trecînd prin fund)*: Două!

CHIRIȚA *(întorcîndu-se)*: Ce?

SCENA III

CHIRIȚA, BÎRZOI (iesă din odaia din stînga, cea de pe planul I. El poartă șapcă de aghiotant și un palton cu bumbi mari cît niște farfurioare.)

BÎRZOI *(intrînd)*: Ardă-le focu straie nemțești, că-mi vin de hac!

CHIRIȚA: Da bine, frate, încă nu te-ai mai dus la canțelerie?

BÎRZOI: Apoi dă!... de cînd m-ai scos din minte ca să mă schimosești în straie strimte, pun cîte două ceasuri pănă mă-mbrac... și ian privește ce seamăn... cu bumbii iști mari?... Parcă-s un negustor de farfurii.

CHIRIȚA: Ian taci, taci... că de-o mie de ori te prinde mai bine așa, decît cu anteriu și cu giubeua... Încalte mai seameni a ispravnic... dar înainte parcă erai un lăutar din tarafu lui Barbu... știi? cel cu naiu.

BÎRZOI: Ai vorbit de te-ai prichit. Măcar!... ce-mi mai bat eu capul să te-aduc la cunoștință!... De cînd te-ai făcut isprăvnicească... nu ți-o rămas fire de minte în cap nici măcar...

ION *(trecînd)*: Patru.

CHIRIȚA *(mînioasă)*: Ce face?

BÎRZOI *(văzînd căpățînile)*: Ce-s aeste, Ioane?

ION: Peșcheșu jidovilor celor cu pricina... zece căpățîni.

BÎRZOI *(Chiriței)*: Socot că nu te-i mai jălui că n-ai zahar... Hai, apucă-te de dulceți.

CHIRIȚA: Eu? să fac dulceți?... Ai nebunit?

BÎRZOI: D-apoi cine?... eu?

CHIRIȚA: Facă cumnățica Safta, soră-ta... da eu știu că nu mi-oi pîrli fața la foc.

BÎRZOI: Ce față?... ce față?... Da păn-acum, mă rog, cum ți-ai pîrlit-o ca toate celelalte gospodine din tîrg?

CHIRIȚA: Păn-acu nu eram isprăvnicească... de asta... înțălesu-m-ai?

BÎRZOI: Ard-o focu isprăvnicie!... că mare belea-i pe capul meu!... De cînd m-o împins păcatele să fiu în slujbă... tot dojane primesc de la departament...

CHIRIȚA: Dojane?

BÎRZOI: Asta n-ar fi nimică... dar ați căpchiet cu toții în casă... ba încă m-ați căpchiet și pe mine!

CHIRIȚA: Ce te-o apucat azi?

BÎRZOI: Las'că d-neei cucoana nu se mai catadicsește să caute de gospodărie... să facă cozonaci, pască, păstrămuri, dulceți, vutci, vișinapuri...

ca la casa omului... sau măcar să-mi facă la masă vrun cheșchet, vro plachie, vro musaca, vro capama, vro paclava... vro ciulama ... bucate creștinești... sănătoase și ușoare... unde!... șede toată ziua pe tandur, la tauletă, și din blanmanjele, din bulionuri, din garnituri nemțești nu mă slăbește... auzi?... blanmanjele?... bulionuri?... Borș și alivenci... că cu astea am crescut în casa părintească...

CHIRIȚA: Iar o început litopisițu!

BÎRZOI: Ș-apoi și alt păcat... o luat obicei să aducă la sfîrșitul mesei păhăruțe verzi cu apă caldă... cică așa-i moda la Ieș... de-și spală gura unii dinaintea altora... și nu-i zi în care să nu mă-nșel... și să nu beu apă caldă!

CHIRIȚA *(publicului, arătînd pe Bîrzoi cu dispreț)*: Priviți-l, mă rog!

BÎRZOI: Și cînd ar fi numai atîta... d-apoi de-acole... cheltuieli, nu șagă... pe mobili nouă cu lastic... pe trăsuri de cele cu fundu la pămînt... pe straie cu fir la slugi... pe lampe de cele cu apă... pe fleacuri... capele... rochii cu jăletce... cușme jidovești de ascuns mînile iarna... conțerturi de strîns talia... Cine le mai poate înșira?... Da-i lipsă de păsări în ogradă... da-i cămara pustie... aș!... ce-i pasă cucoanei!... cînd o cauți... unde-o găsești?! la șandra mandra.

CHIRIȚA: Șandra mandra?

BÎRZOI: Dar... cea care vinde rochii și capele... Sărmană Chiriță! ai nebunit la bătrînețe, fata mea!

CHIRIȚA: Ian... nu mai bodogăni... că parcă ești o moară stricată... Mai bine du-te la canțelerie, că te-or fi așteptînd împricinații.

ION *(trecînd)*: Zece!

BÎRZOI *(tresărind)*: Zece împricinați?...

CHIRIȚA: Ha, ha, ha, ha... S-o spăriet ispravnicu de treabă multă. Hai... cară-te și vină mai devreme acasă, că astăzi avem musafiri.

BÎRZOI: Ce musafiri?

CHIRIȚA: Ai uitat că dăm masă mare astăzi... de ziua bună că mă duc la Paris și că logodim pe Guliță cu Luluța?

BÎRZOI: Ba că să zici... altă nebunie!

CHIRIȚA: Nebunie?

BÎRZOI: Guliță-i prea tînăr.

CHIRIȚA: Cu atîta mai bine... însuratu de dimineață și mîncatu devreme...

BÎRZOI: Și Luluța-i bolnavă... pătimașă... are toane de nebunie. N-o vezi toată ziua cum năcăjește biata mîță din casă?... Cum o să-mi dau eu băietu... bunătate de odor în mînile ei?

CHIRIȚA: Cu adevărat îi cam lipsită acu... dar i-a trece... Cînd o ave un bărbat n-a mai bate mîțile.

BÎRZOI: Da de unde știi că s-o îndrepta?

CHIRIȚA: Știu, că doar și mie-mi era dragi mîțile păn-a nu mă mărita... și cum te-am văzut pe d-ta, nu m-am mai uitat la ele... Ș-apoi s-o îndrepta, nu s-o îndrepta... vrei să perdem zestrea Luluței de la mînă?

BÎRZOI: Ei, bine... treacă pentru logodnă... dar la Paris ce ai să cauți?

CHIRIȚA: Să mă primblu... să mă mai răcoresc, că m-am uscat aici în provinție.

BÎRZOI *(pufnind)*: Ba că chiar... se vede că nu te-ai uitat de mult în oglindă!

CHIRIȚA: M-am uscat îți zic... și de nu m-oi porni degrabă... să știi că-mi vine ipohondrie... *(Țipînd.)* Of! că nu mai pot trăi în țara asta!...

BÎRZOI: Taci, soro... nu răcni așa, că te-aude musafirul... Du-te și la Beligrad dacă vrei.

CHIRIȚA: Musafiriu? ofițeriu?... cu adevărat?...

BÎRZOI: De treabă ofițer, să-ți spun drept!... De aseară de cînd o tras în gazdă la noi... tot părinte ispravnice mi-o zis.

CHIRIȚA: Nu ți-o spus cu ce treabă o venit aici?

BÎRZOI: Nu... dar l-am priceput eu... Pare-mi-se că-i trimes teptil ca să cerceteze starea isprăvniciilor.

CHIRIȚA: Dacă-i așa... de ce șezi și nu te duci la canțelerie?... că-s aproape de 12.

BÎRZOI: Iaca mă duc... doar nu dau tătarii... însă ian ascultă, soro: cată să fie masa gata mai devreme, că eu nu-s deprins nemțește.

CHIRIȚA: Înainte de 5 ceasuri nu se poate.

BÎRZOI: La 5?... cînd se pun boierii la cărți?

CHIRIȚA: Așa-i moda la Ieș.

BÎRZOI: Sta-i-ar în gît cine-o mai scornit-o!... *(Iesă furios prin fund.)*

CHIRIȚA *(singură)*: Ei!... geaba, geaba!... cît îmi bat eu capul să-l mai cioplesc... să-l mai chilesc... pace! îi stă rugina de-o șchioapă la ceafă. Ce deosebire cu musafiriu nostru! îl cunoști cît de colo că-i civilizat... Iaca, de pildă aseară, cînd am luat ceaiu... ofițeriu și-o pus frumușel zăharu-n ceașcă cu cleștele cel de argint... da d-lui... las' că bodogănește că n-ar trebui să deie ceai la iuli, pe călduri... dar ce face?... ie zăharu cu degitele din zăharniță ș-apoi îl pune în clește... încît îmi vine așa paracsîn!... Îmi era mai mare rușinea de ofițer aseară... *(Către public.)* mai ales că... știți una? îmi face curte moțpanu... ce vă spune Chirița!

SCENA IV

CHIRIȚA, LEONAȘ (îmbrăcat în uniformă de ofițer și purtînd musteți mincinoase, iesă din odaia din dreapta, cea de pe planul I)

(Arie din „Rămășag": „Am înghețat")

CHIRIȚA *(în parte)*	LEONAȘ *(în parte)*
Iată-l, valeu!	Iat-o, valeu!
Fără să vreu	Fără să vreu
Simt acum, zău,	Baba mereu
Că mă roșesc!	O întîlnesc.
Mii de furnici,	Mă jur aici,
De tricolici,	Ca tricolici,
De vîrcolici	Ca vîrcolici,
Vai! mă muncesc!	Să o muncesc!

CHIRIȚA: Buna dimineața... *bonjur, monsie*... Cum ai petrecut noaptea?

LEONAȘ: Sărut mînile... cît se poate de bine... mai ales că am avut un vis de minune.

CHIRIȚA (*cochetînd*): Îi fi visat poate că te-ai făcut ghinărar.

LEONAȘ: Atîta nu-i nimică.

CHIRIȚA: Crai poate?

LEONAȘ (*apropiindu-se și luînd pe Chirița de mînă*): Crai?... cum o înțălegi vorba asta, cuconiță?

CHIRIȚA: Cum ți-a plăcea mai bine d-tale.

LEONAȘ: Dar... dacă mi-ar plăcea să mă fac puținel... crai... în minutul acesta... nu te-ai supăra?

CHIRIȚA (*coborînd ochii și trăgîndu-și mîna*): Vai de mine, că reci ți-s mînile...

LEONAȘ: Dovadă că mi-i inima ferbinte.

CHIRIȚA: A fi, că-i lumea ră... dar, ce vis zici c-ai avut?

LEONAȘ: O bazaconie din ceea lume. Pune-ți în gînd că parcă mă furase o zînă și mă dusese într-o grădină plină de păsări galbine.

CHIRIȚA: Or fi fost canari.

LEONAȘ: Canari... ganguri... nu-ți pot spune... dar ce-i curios, că toate se închina la mine și-mi cînta ia așa (*imitînd un canar*:) chiririiiiiița... chiririririiiița...

CHIRIȚA: Chirița?... Ei, apoi era canar... și, zău, pomenea numele meu, Chiririiiiița?...

LEONAȘ: Te îndoiești?... (*Caută cu dragoste la Chirița și oftează.*)

CHIRIȚA (*coboară ochii*): Ba... nu... dimprotivă... mai vîrtos... dar mă mir de unde și pănă unde?... nu pot înțălege ce însemnează...

LEONAȘ: Nu înțălegi că am adormit cu gîndu la mata?

CHIRIȚA: Asta mă flatarisește... domnule... (*cu pudoare*) însă nu se cade să mi-o spui nitam, nisam... tronc în obraz...

LEONAȘ (*făcînd că-i deznădăjduit*): Vai de mine! ... poate că te-am supărat cu vorbele mele?...

CHIRIȚA: Ce se potrivește!... Nu se supără Chirița cu una cu două... dar trebuie să socotești că-s o ființă gingașă... impresionabibilă... sintimentabibilă...

LEONAȘ (*în parte*): Iaca, frate!... și ea vorbește limba cea nouă cu bibiluri.

CHIRIȚA: Trebuie să socotești că cuvintele d-tale pot să mă scoată din sărite și să-mi pricinuiască un nicsis...

LEONAȘ: Un nicsis?... Ah, scumpa mea cucoană Chiriță hăi!... crede-mă că de cînd sînt în lume n-am întîlnit un ipochimen atît de nostim ca mata...

CHIRIȚA (*cu dragoste*): Să mă vezi moartă?

LEONAȘ: Să te văd... și cînd ai ști!... cînd ai pricepe zguduiturile inimei mele!... Știi?... parcă se tot cutremură pămîntul!

CHIRIȚA (*cu dragoste*): Să mă vezi pe năsele?

LEONAȘ: Să... M-ai fermecat... m-ai scos din simțiri... căci cînd te zăresc... ia așa-mi scapără pe dinaintea ochilor... să giuri că ești un fulger... o trăsnită...

CHIRIȚA: Trăsnită?...

LEONAȘ: Ba nu, trăsnit... m-o luat gura înainte... Ah! Chirițoaie, ești o zînă.

CHIRIȚA (*cochetînd*): Ian las'.

LEONAȘ: Un muțun...

CHIRIȚA: Ei...

LEONAȘ: O zarnacade.

CHIRIȚA (*bucuroasă*): O acade? O zarnacade? ah!

LEONAȘ: Chirițoaio, Bîrzoaio, dacă mă iubești... dă-mi portretul matale.

CHIRIȚA: Da cum, Doamne, iartă-mă?... așa îndată?

LEONAȘ: Dă-mi-l... or mă-mpușc în ochii matale cei verzi... (*Scoate un pistol de ciocolată.*)

CHIRIȚA (*spărietă*): Vai de mine că avan mai ești!... (*Scoțînd un portret mare din sîn și dîndu-l lui Leonaș.*) Na, frate, și nu face păcat.

LEONAȘ: Ah!... Chirițoaie... să fii blagoveștită în vecii vecilor că m-ai scăpat de la moarte... (*Mușcă pistolul, în parte.*) Bună ciocolată!

CHIRIȚA (*în parte*): Ei, apoi mi-i drăguț și pace...

(Arie din „Doi morţi": „Ia ţiganca maladaia")

LEONAŞ
(cu foc)

Ah, Chiriţo, scumpă zînă,
De-acum eşti a mea stăpînă.
Şi-n veci te-oi iubi!

CHIRIŢA
(cu dragoste)

Ah şi eu, zău, totodată
Cu-a mea dragoste-nfocată
Nici că te-oi slăbi.

(Se îmbrăţişează cu foc.)

(Împreună.)

LEONAŞ
(în parte)

Vai! băborniţă bătrînă,
Bine că te-am pus la mînă.
Cum te-oi mai suci!

CHIRIŢA
(în parte)

Bine că l-am pus la mînă...
De-acum sînt a lui stăpînă...
Cît l-oi mai iubi!

(Leonaş o strînge tare pe Chiriţa în braţe. Chiriţa se smuceşte ruşinoasă.)

CHIRIŢA: Ah... Leonaş... te rog... menajariseşte-mă... nu face abuz de slăbiciunea unei gingaşe fiinţi: dacă mă iubeşti... dacă-ţi sînt scumpă... fii delicat... nu mă opri mai mult... lasă-mă să fug... că mă munceşte cugetul...

(Se tot trage îndărăt.)

LEONAŞ *(fără a să mişca din loc, în parte)*: Du-te la Bender, rusalie.

(Împreună.)

LEONAŞ

Vai, băborniţă bătrînă.

CHIRIŢA

Bine că l-am pus la mînă.

(Chiriţa iesă în stînga, fugînd şi aruncînd o sărutare lui Leonaş care pufneşte de rîs.)

SCENA V

LEONAŞ: Ha, ha, ha, ha!... încă aşa babă strechietă!... Auzi?... ha, ha, ha... Cică să nu fac abuz!... *(Imitînd pe Chiriţa.)* „Ah, Leonaş... dacă mă iubeşti... menajariseşte-mă... lasă-mă să fug... mă munceşte cugetul..." Ha, ha, ha... bine că i-am prins portretu la mînă... de-acum îi la cheremul meu... A! Chiriţoaie, m-ai alungat de la Bîrzoieni?... te-oi învăţa eu... Am giurat să-i gioc feste peste feste... şi văd că păn-acum îmi merge bine... Baba nu mă cunoaşte sub uniforma asta militărească... ea mă crede că-s ofiţer... minunat!... De m-aş putea încalte întîlni cu Luluţa... A!... iat-o... *(Se trage mai deoparte în fund şi priveşte cu dragoste la Luluţa.)*

SCENA VI

LEONAŞ, LULUŢA (intră pe uşa din fund ţiind o miţă în braţe)

LULUŢA *(dismerdînd miţa şi nevăzînd pe Leonaş)*

(Arie nouă)

Frumuşică miţişoară,
Cu-a ta mică unghişoară

Apără-mă nencetat
De oricare-amorezat.
Dar pe cel ce-mi place mîe,
Pe iubitul Leonel,
Să-l dismerzi cu bucurie
Și să-i torci, torci frumușel.
Fă-i miau, miau, pisică dragă,
Ca să-i dai să înțeleagă
Că-a lui ființă-mi este dragă...
Că nencetat gîndesc la el.

LEONAȘ *(în parte)*: Draga Luluță!... gîndește la mine... *(Tare.)* Miau, miau...

LULUȚA *(tresărind)*: Ce-i?... *(Văzînd pe Leonaș se uimește.)* D-nul ofițer!...

LEONAȘ: Eu... Luluță... nu mă cunoști?

LULUȚA *(cu sfială)*: Nu... domnule...

LEONAȘ *(scoțîndu-și mustețile)*: Uită-te bine la mine.

LULUȚA *(veselă)*: Leonaș! *(Se aruncă în brațele lui.)* Tu aici?... în uniformă?... *(Scapă mîța.)*

LEONAȘ: Mai încet... să nu ne-audă baba... Am împrumutat straiele unui prietin ca să pot întra în casa Chiriței și să mă apropiu de tine.

LULUȚA: Și nu te-o cunoscut mătușica?

LEONAȘ: Nu... că almintere mă da afară... ca la Bîrzoieni... îți aduci aminte, dragă Luluțică?... Știi tu că de-atunci îs șese luni?

LULUȚA: Cui o spui, Leonaș dragă?... Am numărat zilele pe degite în toată vremea cît nu te-am văzut.

LEONAȘ: D-apoi eu!... Ce n-am cercat să te pot întîlni!... dar în zădar!... se vede că te ține baba de-aproape... închisă ca într-un harem?

LULUȚA: Așa... se teme să nu-i scape zestrea de la mînă.

LEONAȘ: Cum?

LULUȚA: O hotărît, precît am înțeles, să mă cunune cu Guliță.

LEONAȘ: Să te mărite pe tine... cu țincariu ei?

LULUȚA: Dar... vrea dintîi să ne logodească... ș-apoi peste doi ani să facă cununia... Aista-i planul Bîrzoilor... și chiar astăzi au de gînd să facă logodna.

LEONAȘ: Și tu... primești, Luluță?

LULUȚA: Eu?... astfel primesc de bine, că de două luni de zile de cînd le-am aflat planul, mă fac din vreme în vreme că am toane de nebunie... pentru ca să le gioc o festă de cele frumoase chiar la logodnă.

LEONAȘ: Bravo, Luluță... să nu te dai... dacă mă iubești.

LULUȚA: Îi videa.

LEONAȘ: Cu toate aceste... știi una? Ce-i în mînă nu-i minciună... Hai să fugim împreună.

LULUȚA: Bucuros, Leonaș dragă... cu tine m-aș duce-n fundul lumei. Dar cum să facem? că-s păzită din toate părțile...

LEONAȘ: Foarte lesne... Hai să ieșim pe poartă, la braț... ca cînd am merge la primblare... și cum om scăpa în uliță, ne facem nevăzuți... Vrei?

LULUȚA: Vreu ce-i vrea tu...

LEONAȘ: Haideți dar să nu perdem vreme... și să nu deie stahia peste noi.

LULUȚA: Hai... de-acum mă-ncred în dragostea ta.

LEONAȘ *(strîngînd-o în brațe)*: Draga mea Luluță!

(Împreună.)

(Arie nouă)

Ah! de-acum în fericire
Soarta vrea ca să trăiesc,
Și în dulcea ta iubire
Raiul să găsesc.

(Leonaș rîdică pe Luluța în brațe și o sărută.)

SCENA VII

LEONAȘ, LULUȚA, ION, GULIȚĂ

(Guliță și Ion intră tocmai cînd Leonaș sărută pe Luluța. Guliță îi îmbrăcat după modă: pantaloni foarte strîmți, jiletcă scurtă, frac cu talie și cu cozile scurte, fiong mare la cravată.)

GULIȚĂ *(încremenit)*: Ai văzut, Ioane?

ION: Am văzut, cucoane.

LEONAȘ *(Luluței)*: Cine-i sfrijitu ista?

LULUȚA: Guliță.

LEONAȘ: A!... *(pufnește de rîs, încet).*

GULIȚĂ *(rățoindu-se)*: Domnule... ce făceai aici cu Luluța?

LEONAȘ *(dismerdîndu-l)*: Ce-ți pasă mătăluță, monsiu Gurluiță?...

GULIȚĂ *(sărind înapoi)*: Nu mă chem Gurluiță... da Guliță.

LEONAȘ: Ba Gurluiță.

GULIȚĂ: Ba Guliță, îți zic... auzitu-m-ai?

LEONAȘ: Ei... fie și Gărgăriță, dacă vrei... Ce te rățoiești așa?

GULIȚĂ: Mă rățoiesc pentru că vreu să-mi dai santifacție... duel... auzitu-m-ai?

LULUȚA: Duel?

LEONAȘ: Gugulea băbacăi... că nostimu-i... Vrei santifacție?... Ei, poftim o giucărică de ciocolată.

GULIȚĂ *(zvîrlind ciocolata jos)*: Nu mi-i foame...

LEONAȘ: Nu?... ai păpat zacuscă astăzi?

GULIȚĂ: Domnule... știi d-ta că eu, cînd mă mîniu, mă fac leu?

LEONAȘ: De care?... leu... bătut?

GULIȚĂ *(furios)*: Ai auzit, Ioane?

ION *(mîncînd ciocolata)*: Îi bună, cucoane.

GULIȚĂ: Ba leu, paraleu... auzitu-m-ai... și ca să ți-o dovedesc, îți cer duel.

LULUȚA: Ha, ha, ha, ha.

GULIȚĂ: Ce rîzi d-ta?... Vreu duel! așa să știi.

LEONAȘ: Foarte bine... cum vrei să ne batem?... de-a mingea, ori de-a baba-oarba?

GULIȚĂ: Ai auzit, Ioane?

ION: Am auzit, cucoane.

LEONAȘ: Dacă poftești almintere... trebuie să-ți fac cunoscut că cu pistolul am ucis mai dăunăzi cinci nagîți... cu sabia zece curcani și cu pușca opt șoldani... În care număr vrei să te pun?... în rîndul nagîților, în rîndul curcanilor, ori în a șoldanilor?... alege...

GULIȚĂ *(slăbind)*: Cu pistolu vreu să mă bat!

LEONAȘ: A!... te pui în rîndul nagîților?... Prea bine... îi fi al 6-lea la număr.

GULIȚĂ: Ai auzit, Ioane?

ION: Am auzit, cucoane.

GULIȚĂ: Ba cu sabia.

LEONAȘ: Și mai bine... te-oi face curcan.

GULIȚĂ: Ba... cu... pușca.

LEONAȘ: Minunat... te-oi șoldăni dintr-o chiteală.

GULIȚĂ: Ba... cu pistolu.

LEONAȘ: Ei! hotărăște-te acu... sau nagît, sau curcan... oricum a fi, sînt sigur că te trimit în rai cu cerga-n cap.

GULIȚĂ: Ai auzit, Ioane?

ION: Am auzit, cucoane.

GULIȚĂ *(făcîndu-și curaj)*: Cu cerga-n cap?... ba tu te-i duce-n rai... Auzitu-m-ai?

LEONAȘ: Om videa care...

GULIȚĂ *(răcnind)*: Te-oi învăța eu să săruți pe Luluța...

LULUȚA: Și ce-ți pasă d-tale... cherapleșule?

GULIȚĂ *(furios)*: Cherapleș!... Ai auzit, Ioane?

ION: Am auzit, cucoane... Cherapleș... *(Iesă după sfîrșitul ariei.)*

(Arie din „Chirița": „Vai ce întîmplare")

(Împreună.)

GULIȚĂ	CEILALȚI
Ce obrăznicie!	Vezi-l, de mînie
Stau uimit pe loc.	O-nlemnit pe loc.
Și, zău, de mînie	Fața-i stacoșie
M-am făcut chiar foc.	S-a aprins de foc.

SCENA VIII

Cei dinainte, CHIRIȚA

CHIRIȚA: Ce este?... Cine se sfădește?

GULIȚĂ: Nineacă, nineacă... ofițeriu o sărutat pe Luluța.

CHIRIȚA: Domnu ofițer?... *(Cunoscînd pe Leonaș.)* Ce-mi văzură ochii? Leonaș!

GULIȚĂ: I-am cerut duel.

CHIRIȚA: Duel?... să te omoare!... *(Furioasă.)* Ce cați aice-n casa mea, berbantule?

LEONAȘ: Ce să caut, cucoană?... o zarnacade.

CHIRIȚA: Ți-oi da eu acuș o zarnacade de nu-i putea-o duce, nerușinatule... că te dau pe mînele jandarmilor... *(În parte.)* Auzi? să mă facă a crede... că-mi face curte!

LEONAȘ: Iaca ies, *(imitînd pe Chirița)* dar, te rog, nu face abuz... de slăbăciunea unei ființi sentimentabibile... lasă-mă să fug... cugetul mă mustră... Ha, ha, ha. *(Vrea să iasă.)*

CHIRIȚA: Haiducule!...

LULUȚA: Leonaș... Leonaș... nu mă lăsa singură aici. *(Aleargă lîngă el.)*

LEONAȘ *(încet Luluței)*: N-ai grijă, că oi găsi eu vrun chip să vin iară.

CHIRIȚA: Ce faci acolo, giupîneaso? îți plac ofițerii?... încoace să vii... *(O ie de mînă și o dă deoparte.)*

LEONAȘ: Adio, Chirițoaie Bîrzoaie...

CHIRIȚA: Ieșit-ai azi?

LEONAȘ: Adio, zînă... adio, muțun... Portretul tău nu se va dizlipi niciodată de la sînul meu... Ha, ha, ha.

CHIRIȚA: Portretul meu? *(În parte.)* Vai de mine!... Ce-am făcut!... M-am dat în mînele haiducului!

(Împreună.)

CHIRIȚA, GULIȚĂ	LEONAȘ, LULUȚA
Ce obrăznicie! Etc. etc.	Vezi-i, de mînie Etc. etc.

CHIRIȚA

Ah! ce nebunie!
Stau uimită-n loc.
Și, zău, de mînie
M-am făcut chiar foc.

(Leonaș iesă pe ușa din fund, în dreapta.)

SCENA IX

Cei dinainte, afară de LEONAȘ, BÎRZOI și ION
(intrînd prin fund)

BÎRZOI: Ce spui, mă Ioane, de duel?... Guliță?... duel!... unde-i?... A! iacătă-l... *(Îl ie în brațe.)* Gugulea băbacăi!... unde-i duelgiu, să-l trîntesc la gros?

GULIȚĂ: O luat tălpășița, băbacă... l-am spăriet eu.

BÎRZOI: Viteazu băbacăi, viteaz!... Da bine, Chirițo, pentru ce era să se puie în primejdie odoru?

CHIRIȚA: Pentru că o prins-o pe d-neii, duduca cea crescută în pansioane, sărutîndu-se cu ofițerii.

BÎRZOI: Ialei!

LULUȚA

(făcîndu-se nebună)

Zice că era o babă,
Biată babă ș-un moșneag,
Ș-amîndoi cînd n-aveau treabă,
Se rezemau pe toiag...

(Imitînd poza moșnegilor răzemați pe toiag.)

Ia, așa... și dau din cap... așa *(dă din cap tremurînd)* unu la altu... parcă se tot mustrau... Ha, ha, ha, ha...

BÎRZOI: Iaca pozna, soro, că iar i-o venit toana nebuniei.

CHIRIȚA: Săracan de mine!... tocmai azi, în ziua logodnei?

BÎRZOI: Taci...

LULUȚA

Baba zicea: Moșulică,
Vreu o noră precum nu-i.
Moșu zicea: Băbulică,
Îți mai pune pofta-n cui.
(Rîde perdută.)

BÎRZOI: Sărmana copilă!... mult o ține cînd o apucă?

CHIRIȚA: Cîte-o zi întreagă...

BÎRZOI: Parcă nu-i lucru curat!... Hai, Chirițo, să o lăsăm singură... poate că și-a veni în cunoștinți.

CHIRIȚA: Hai... *(În parte.)* Zău că-mi vine și mie să nebunesc de ciuda ofițerului... Să mă ieie în trei parale... coșcoge isprăvniceasă!... Așa rușine de cînd sînt n-am pățit!

GULIȚĂ: Hai, nineacă.

CHIRIȚA: Ba nu, Guliță... mata șezi cu Luluța de o păzește să nu facă vro nebunie... șezi cu dînsa că ți-i logodnică...

GULIȚĂ *(în parte)*: Dacă mi-i logodnică, de ce-mi zice cherapleș?

(Arie: „Vai ce întîmplare", din „Doi morți vii".)

(Împreună.)

BÎRZOI, CHIRIȚA, GULIȚĂ	LULUȚA *(în parte)*
Sărmana copilă,	Cît îmi pare bine
Ce patimă grea!	C-așa-i amăgesc.
Mă apucă-o milă	Să rîd, zău, îmi vine
Cînd privesc la ea.	La ei cînd privesc.

(Cîntînd, Bîrzoi și Chirița se trag încetișor îndărăpt și intră în odaia lor.)

SCENA X

GULIȚĂ, LULUȚA (pe canape)

(Mică tăcere. Guliță caută să se apropie de Luluța și nu îndrăznește. Luluța îl urmărește cu coada ochiului, zîmbind.)

LULUȚA *(în parte, zîmbind)*: Așteaptă... așteaptă... cocolitule... te-oi pune eu la cale și pe tine acuș.

GULIȚĂ *(cu jumătate de glas)*: Luluță...

LULUȚA *(în parte)*: Ce are de gînd să-mi spuie?

GULIȚĂ *(mai tare)*: Luluță...

LULUȚA *(tresărind)*: Aud?... cine mă cheamă?... A!... monsiu Guliță... Ce poftești?

GULIȚĂ: Fi... Luluță, fi... nu-i frumos să lași ca să te sărute ofițerii.

LULUȚA: Eu?... care ofițer?

GULIȚĂ: Cel cărui am cerut duel... Nu te face-a uita.

LULUȚA: Ha!... cel care te-o făcut nagîț?

GULIȚĂ: Hî, hî...

LULUȚA: M-o sărutat el pe mine?... Nu-mi aduc aminte.

GULIȚĂ *(în parte)*: Se vede că era într-o toană de nebunie și nu știa ce făcea.

LULUȚA: Ba... îmi aduc aminte... că ți-am zis, mi se pare... cherapleș.

GULIȚĂ *(supărat)*: Iar?

LULUȚA: Da nu trebuie să te superi, monsiu Guliță, pentru că cîteodată nu știu ce spun... Îmi vine așa ca o amețeală cu furie... ideile mi se tulbură... ochii mi se aprind... și atunci, dacă nu m-aș stăpîni, aș bate și aș zgîria, și aș mușca pe toți.

GULIȚĂ *(stînd pe loc, în parte)*: Iaca... iaca...

LULUȚA: Atunci cea mai mică împotrivire mă mînie... mă turbează și, zău, mă tem să nu fac vrun păcat într-o zi.

GULIȚĂ *(trăgîndu-se înapoi)*: Iaca!... iaca!...

LULUȚA: Da unde te duci?

GULIȚĂ: Mă... cheamă nineaca.

LULUȚA: Nu-i adevărat... Stăi aici cu mine.

GULIȚĂ: D-apoi...

LULUȚA: Nu vrei?... *(Făcînd că se mînie.)* Valeu!... iaca-mi vine... îmi vine să zgîriiu... Tare aș bate pe cineva...

GULIȚĂ: Nu te tulbura, că șed... *(În parte.)* Parcă-i o mîță.

LULUȚA: Așa mai vii la socoteală... Ian spune-mi, Guliță, știi că o să ne logodim astăzi?

GULIȚĂ: Știu.

LULUȚA: Și îți pare bine?

GULIȚĂ *(cu foc)*: Îmi!

LULUȚA: Și mie... Nu poți crede cu ce nerăbdare aștept să fiu logodită și mai ales măritată... c-apoi atunci ai să fii toată ziua cu mine... pe mîna mea... Știu c-oi avea pe cine zgîrie și mușca.

GULIȚĂ *(în parte)*: Auzi, așa gust? Ba să ferească Dumnezeu...

LULUȚA: Ei, de vreme ce ai să-mi fii soțior... fă-mi puțintică curte. Spune-mi că mă iubești, că mă slăvești... că ești fericit... Dă!... să te văd.

GULIȚĂ *(cu sentiment)*: Luluță... te iubesc... te slăvesc... sînt fericit...

LULUȚA: Și mă giur... zi după mine...

GULIȚĂ: Și mă giur.

LULUȚA: Să fac tot ce-i poronci.

GULIȚĂ: Să fac tot ce mi-i poronci.

LULUȚA: Parol?

GULIȚĂ: Parol?

LULUȚA: Da nu... eu te întreb... Parol că-i fi supus la toate?

GULIȚĂ: Parol.

LULUȚA: Dă-mi parola cu degitul.

GULIȚĂ *(dîndu-i parola)*: Poftim.

LULUȚA: Bravo... așa te vreu... Acum ian cîntă-mi o bucată din *Lucia*... știi?... frumos...

GULIȚĂ: Să cînt?... da... îs răgușit...

LULUȚA: Ce?... poate nu vrei?... *(Îi arată unghiile.)*

GULIȚĂ: Ba vreu. *(În parte.)* Cînd ar veni nineaca să mă scape!

LULUȚA *(cu nerăbdare)*: Hai... începe azi.

GULIȚĂ: Iaca încep... să-mi dreg glasul...

(Guliță cîntă o bucată din „Lucia" cu un chip comic. Luluța pufnește de rîs în batistă.)

LULUȚA *(bătînd în palme)*: Bravo, bravo... bravisimo!

GULIȚĂ *(îngîmfat)*: Ți-o plăcut?

LULUȚA: Minunat... I! ce puișor de bărbățel oi să am!... îmi sare inima cînd gîndesc... dar, apropo, ian gioacă...

GULIȚĂ: Cum?... să gioc?... așa nitam, nisam?... Ai nebunit?

LULUȚA: Ce?... nu vrei?

GULIȚĂ: Nu.

LULUȚA: Nu!... *(Sculîndu-se de pe canape.)* Vină-ncoace să te mușc... să te mănînc...

GULIȚĂ: Vai de mine!... mare bele-i fata asta!...

LULUȚA: Te-oi învăța eu să nu vrei, cînd poroncesc eu... *(Îi arată unghiile și dinții).*

GULIȚĂ: Săracul de mine!... îi în stare să mă mănînce de viu... Să nu rămîie nici o bucățică băbacăi... Luluțo... liniștește-te. *(Aleargă prin odaie pe după canape.)*

LULUȚA *(cîrșnind din dinți)*: Ba nu... c-am să te mănînc...

GULIȚĂ: Ba nu mi-i mînca.

(Aria polcăi.)

LULUȚA

(alungînd pe Guliță împrejurul canapelei)

Ba te-oi mînca.

GULIȚĂ

Ba nu, nu mi-i mînca.

LULUȚA

Ba te-oi mînca
Și nu-i scăpa.

GULIȚĂ

(în parte)

Tare mi-i frică, valeu! valeu! valeu!

LULUȚA

De-a lui figură-mi vine să rîd, zău!

(Împreună.)

LULUȚA

(alungînd pe Guliță)

Zău, te-oi mînca
Întreg, întreg eu te-oi mînca.

Şi nu-i scăpa,
Tot nu-i scăpa.

GULIŢĂ
(fugînd)

Nu mi-i mînca
Zău nu, zău nu, nu mi-i mînca ...
Că oi scăpa,
Tot oi scăpa.

GULIŢĂ *(fugind în odaia tătîni-său)*: Valeu... lupu, lupu!

LULUŢA: Ha, ha, ha, ha... *(Iesă alergînd pe uşa din fund.)* L-am dezgustat de logodnă.

SCENA XI

ION, LEONAŞ (îmbrăcat în costum de bricicar)

ION *(intră pe uşa din dreapta în fund)*: Întră, întră... nu-ţi fie frică.

LEONAŞ: Da oare cuconu ispravnic acasă-i?

ION: Acasă... ai vro treabă cu d-lui?

LEONAŞ: Am, logofete Ioane... Am venit să mă jăluiesc.

ION: Bine-ai făcut... că boieriu-i om drept şi cu frica lui Dumnezeu; dar... adus-ai vrun peşcheş?

LEONAŞ: Ba nu... n-am ştiut că-i plac peşcheşurile.

ION: Nu?... apoi cară-te... N-are vreme să te primească boieriu.

LEONAŞ: Da bine, logofete Ioane... unde să caut eu acu peşcheş?... păcatele mele!... Dă!... că cu toată sărăcia mea...

ION: N-ai nimică?... nici hîrzob de păstrăvi?... nici caş de munte? nici căprioară? nici vro căpăţînă de zăhar?...

LEONAŞ: Doar nu-s băcal.

ION *(la ureche)*: Nici bătuţi?

LEONAŞ: Da bine... boieriu metaheriseşte şi?... *(Face semn de numărat bani.)*

ION: Huf... Ian caută bine-n pungă, că-i găsi poate vro carboanţă ruginită.

LEONAŞ: O carboanţă am... *(Scoate o carboavă din pungă.)* Unde-i ispravnicu să i-o dau îndată?

ION: Nu aşa, că-i prea puţin ca să primească... almintere.

LEONAŞ: Cum?

ION: Aşteaptă că-i vide... avem alte tertipuri pe-aici... Aşteaptă. *(Iesă pe unde a intrat.)*

LEONAŞ *(singur)*: Aferim ispravnic! adună şi cu carboanţa... Bine c-am aflat-o şi asta.

ION *(intră serios aducînd un curcan)*: Vezi d-ta curcanu ista?

Acest curcan bătrîn
În ţară e vestit.
Din el al meu stăpîn
Îşi trage bun venit.
Curcan plin de noroc,
El, ca nealţi curcani,
Scăpînd de orice foc...
A fript mulţi gogomani.

LEONAŞ: Cum asta, logofete?

ION: L-am vîndut păn-acum de 57 de ori pe la împricinaţi şi o slujit păn-acum de 57 de ori ca peşcheş.

LEONAŞ: Nu te pricep bine.

ION: Iaca: cînd vine cineva cu jalobă şi cu mînile goale... de pildă ca d-ta... eu, din poronca boieriului, mă aţin la uşă cu curcanu, îl vînd o carboanţă... şi pe urmă duc carboanţa ispravnicului, şi ieu iar curcanu înapoi de la jăluitor... ca poclon... înţălegi?

LEONAŞ: Care vrea să zică curcanu ista ţine până acum 696 lei?

ION: În capăt.

LEONAŞ: Bună moşie.

ION: Îl cumperi?... ori te îndrept spre calea-ntoarsă.

LEONAŞ: Cumpăr... na carboanţa.

ION: Na curcanu...

LEONAȘ: Noroc să deie Dumnezeu! *(Ie curcanu și dă carboava lui Ion.)*

ION: Amin... și la anu cu bine!... Mă duc să dau carboanța boierului și să-i spun că ești aici. *(În parte, intrînd la Bîrzoi.)* 58 cu asta... am s-o trec la răbuș.

LEONAȘ *(singur)*: Așa, părinte ispravnice?... bine că ți-am aflat coțcăriile și curcăniile... Ne-om răfui mai tîrziu... Dar oare unde-i Luluța?... *(Caută primprejur.)* M-am schimbat în straie de cărucer, ca să pot iar întra aici... să mă-ntîlnesc cu Luluța... De-ar veni... am lua tălpășița amîndoi pe ușa asta de dindos... Bricica mea-i la portița grădinei... ne-am sui iute într-însa și nici tătarii nu ne-ar prinde... Cine vine? A! Ispravnicul!... Ce minciună să-i durez?...

SCENA XII

LEONAȘ, BÎRZOI, ION

BÎRZOI: Unde-i jăluitorul?

ION: Iacătă-l, cucoane.

LEONAȘ *(închinîndu-se)*: Eu sînt, măria-ta.

BÎRZOI: Ce cauți?... Cine ești?

LEONAȘ: Piciu bricicariul... să nu-ți fie cu bănat, măria-ta...

(Arie din „Doi morți vii": „Îi mare cu cei mici")

Eu sînt vestitul Pici
Ce n-am decît un bici
Ș-un cal străin, căzut,
Ș-o bricică de-mprumut.
Dar, vai ș-amar de cine
Mă ie la drum pe mine!
Îl duc în fuga mare.
Cu poșta... și mai tare...
Dar îi paveua rea?
Da-i muștereul greu?

(Bate din bici și zice: „Ce-mi pasă mie... mișcă, copile.")

Nici bricica nu-i a mea,
Nici drumul nu-i al meu;
Că sînt vestitul Pici
Ce n-am decît un bici,
Din care tot pocnesc,
Cu care mă hrănesc.

BÎRZOI: Piciu bricicarul... de la Ieș?

LEONAȘ: Dar, măria-ta... știi?... din colț de la Sfîntul Spiridon... Piciu bricicariu... Întreabă pe cine vrei și ți-a spune de mine... Cîte giupînese cu testemeluri... cîți logofiței cu vipiscă... tot Piciu îi bălăbănește hurduz-burduz, prin toate rătăcăniile... ba pe la vii... ba pe la Rădiu... ba pe la Sprăvale-babă... ba pe la clănțălărie... și tot cam pe datorie... că despre bătuți?... vorba ceea: i-o bătut vîntul de mult! Și cînd mă trezesc!... tufă-n pungă, tufă-n buzunar... afif!... Dar ce-mi pasă!... Piciu să trăiască! treacă de la mine... că doar îs român... îs creștin... slavă Domnului!... din toți negustorii și meșterii din Ieș, numai eu am rămas din neam curat... și un biet halvițar... și un biet brahagiu... și un biet cojocar... toți ceilalți îs cu perciuni. *(Toate aceste le zice foarte răpide.)*

BÎRZOI *(astupîndu-și urechile)*: Mă!... ce daradaică hodorogită!... destul... stăi...

LEONAȘ: Ha, ho... tbrrr... am stătut.

BÎRZOI: Spune acu ce cauți?

LEONAȘ: Ți-am adus un curcan, măria-ta, tocmai de la Ieș...

BÎRZOI *(în parte)*: Auzi Piciu?... și-i curcanu meu cel de pripas...

LEONAȘ: Și mă rog măriei-tale să-l primești drept peșcheș.

BÎRZOI *(făcînd că se supără)*: Adică... fără peșcheș nu puteai să vii?

LEONAȘ: Apoi dă, cucoane... nu te supăra... obiceiul pămîntului.

BÎRZOI: Ei fie... dă-l la fecior.

ION *(apropiindu-se de Leonaș)*: Adă-l încoace.

LEONAȘ: Na... *(Dă curcanu lui Ion.)*

BÎRZOI *(încet lui Ion, de ceea parte)*: Unde-i carboava, hoțule?

ION *(dîndu-i carboava pe dinapoi)*: Iaca. *(În parte.)* Pil.

BÎRZOI *(luînd carboava)*: Bine, bine, fătul meu... Spune acu... ce pricină ai la isprăvnicie?

LEONAȘ *(în parte)*: Oare ce dracu să-i înșir? *(Stă puțin pe gînduri.)*

ION *(ieșind, în parte)*: 58 cu asta! De-a mai ținea isprăvnicia cîtăva vreme, ne suim la sută... *(Sărutînd curcanul.)* Vai! drăguțu-mi-i... mînca-l-aş fript... *(Iesă.)*

BÎRZOI: Ei, dă!... spune azi... că n-am vreme de perdut... Ce ai?

LEONAȘ: Apoi ... ce să am, măria-ta? Ia păcate!... M-am pornit de la Ieș c-o actoriță... și după ce-am adus-o aici numai într-o fugă de cal... cînd la plată?... vrea să-mi mănînce dreptul, sub cuvînt c-am prăvălit-o de cinci ori.

BÎRZOI: O actoriță?... de la fteatru?

LEONAȘ: De-acolo... de la denia cea nemțească.

BÎRZOI: Și unde-o tras în gazdă?

LEONAȘ: La pitariu Chirculici... știi?... de la vale peste drum... Dacă-i avea bunătate să mergi d-ta să-i grăiești... ca părintele ispravnic... poate că nu m-ar lăsa păgubaș...

BÎRZOI: Bucuros, fătul meu... mă duc. *(În parte.)* N-am văzut niciodată actorițe... îs curioz să văd ce lighioaie sînt. *(Tare.)* Mă duc... *(Își caută șapca.)*

LEONAȘ *(în parte)*: Călătorie sprincenată... De-aș putea să-i depărtez pe toți de-acasă... mi-ar veni la socoteală... ca să fugim cu Luluța.

BÎRZOI: Iaca șapca... Vină cu mine, Piciule.

LEONAȘ: Mergi înainte, cucoane... că te-agiung.

BÎRZOI: Bine. *(Vrea să iasă.)*

SCENA XIII

LEONAȘ, BÎRZOI, CHIRIȚA, GULIȚĂ (acești doi ies din odaia din stînga, planul I)

CHIRIȚA: Unde te duci, frate?

BÎRZOI: Vin-acuș... Mă duc pân' la vărul Chirculici... să mă-ntîlnesc c-un ipochimen care-o tras acolo-n gazdă.

CHIRIȚA: La Chirculici?... da Chirculici s-o pornit de trii zile la moșie... ș-o pus să-i grijască casele.

LEONAȘ *(în parte)*: Tronc!... c-am codălghit-o!...

BÎRZOI *(lui Leonaș)*: Apoi... ce dîrdîiai tu, măi bricicarule?

CHIRIȚA: Care bricicar?... *(Cunoscînd pe Leonaș.)* Ce văd?... iar hoțu cel de Leonaș!

BÎRZOI: Leonaș?

GULIȚĂ: Dar, băbacă... aista-i ofițeriu care-o sărutat pe Luluța.

BÎRZOI: Duelgiu?... *(Lui Leonaș.)* Ce însemnează dar?... grăiește... acu ofițer, acu bricicar?...

LEONAȘ: Iaca, măria-ta... Am voit să văd cu ochii cum faci dreptate în isprăvnicie... și cît țin curcanii isprăvnicești.

CHIRIȚA: Vai de mine!... că aista-i Pepelea!

BÎRZOI: Așa? care vrea să zică... ești șpion d-ta?... Apoi, așteaptă... dacă-i așa, să-ți dau o răfuială isprăvnicească pe spinare. *(Strigă.)* Măi jăndari!

CHIRIȚA: Jăndari!

GULIȚĂ: Jăndari!

LEONAȘ: Așa-i socoteala?... apoi... ian așteptați și voi să vă-nvăț eu galopu...

(În vremea cît cîntă, îi lovește cu biciușca peste picioare. Chirița, Bîrzoi și Guliță sar prin casă în măsura muzicei.)

(Aria galopului)

LEONAȘ

Hi, hi, bălan ... Hi, hi, jărpan.

BÎRZOI CHIRIȚA, GULIȚĂ

Vai ce hoț! ce fiară!

LEONAȘ

Hi, hi, bălan ... Hi, hi, șoldan.

BÎRZOI, CHIRIȚA, GULIȚĂ

Vai, că m-o pișcat iară,
Bre! ce om șugubăț!
Da șezi, măi, binișor.

LEONAȘ

Ba nu ... vreu să vă-nvăț
Galopu-ntr-un picior.
Hi, hi, bălan ... Hi, hi, jărpan.

BÎRZOI, CHIRIȚA, GULIȚĂ

Vai! ce hoț! ce fiară!

LEONAȘ

Hi, hi, jărpan ... Hi, hi, șoldan.

BÎRZOI, CHIRIȚA, GULIȚĂ

Vai! că m-o pișcat iară!

(Leonaș iesă rîzînd pe unde o intrat, în vreme ce Luluța intră pe ușa din fund.)

SCENA XIV

BÎRZOI, CHIRIȚA, GULIȚĂ, LULUȚA

LULUȚA: Da ce-ați pățit de săriți drăgaica prin casă?

CHIRIȚA
BÎRZOI
GULIȚĂ *(sărind necontenit)*: Luluță... zi-i să șeadă binișor.

LULUȚA: Cine?... cui?

CHIRIȚA
BÎRZOI
GULIȚĂ *(oprindu-se)*: Lui Leonaș. Unde-i?

LULUȚA: Leonaș?

CHIRIȚA: Bre! ce împușcă-n lună!

BÎRZOI: Bre! ce ienicer!

GULIȚĂ: Am să-i cer iar duel!

LULUȚA: Da tăceți din gură că vă vin musafirii la masă.

CHIRIȚA: De pe-acu?... unde-s?

LULUȚA: I-am văzut întrînd pe poartă... Iacătă-i

SCENA XV

Cei dinainte, MUSAFIRII

(Arie din „Hîrca": „Tanana")

MUSAFIRII

Plecăciune cucuiete!
Iată-ne că am sosit.
Hai la masă, căci de sete
Și de foame am murit.

CHIRIȚA

Mă închin și sînt voioasă
C-ați venit cu toți la masă,
Și sperez că bucuros
Îți mînca și-ți bea vîrtos.

MUSAFIRII

Plecăciune cucuiete!
Iată-ne că am sosit.
Hai la masă, căci de sete
Și de foame am murit.

CHIRIȚA: Cred, boieri d-voastră, că vi s-or fi cam lungit urechile de foame, pentru că pe aici obicinuiți a mînca pe la amiază... dar noi metahirisim evropienește... pe la 5; nu vă fie cu supărare... Peste o jumătate de ceas or da bucatele pe masă... Vă rog să îngăduiți.

MUSAFIRII: Sărut mînile.

CHIRIȚA: Astăzi vreu să-mi ieu ziua bună de la d-voastră... fiindcă mă duc la Paris.

MUSAFIRII: La Paris?

CHIRIȚA: Dar... și nădăjduiesc că îți chili vîrtos în sănătatea isprăvnicesei d-lor-voastre.

MUSAFIRII: N-ai nici o îndoială, cucoană.

CHIRIȚA: Însă păn'la masă... dacă poftiți cîte un păhăruț de rachiu?... Ioane... adă rachiu.

(Ion intră cu o tablă plină de păhăruțe de rachiu și se duce de dă întîi cucoanei Chiriței și pe urmă pe la musafiri.)

CHIRIȚA *(bînd)*: Să trăiți... întru mulți ani... și să ne videm sănătoși!... Bun rachiu... îi pe cursă... ca la Ieș... Poftim, boieri. Ioane!... dă la d-lui... dă la d-lui... dă și la d-lui... *(Arată un musafir mai rușinos.)*

(Ion, după ce dă rachiul, iesă.)

CHIRIȚA: Ș-așa cum vă spuneam, boieri d-voastră... peste vro trii zile vă las cu lacrimile pe obraz... aștept numai pașportul.

SCENA XVI

Cei dinainte, ȘARL (cu pasportul în mînă, dă busta în salon)

ȘARL: Pasport?... *Voilà.*

TOȚI: Monsiu Șarlă?

ȘARL: Present!

(Air du „Royal tambour")

Me voici... am sosit
Moulu, bouillant de rage
Pour cîte-am pătimit,
Am pătimit *dans ce voyage.*

En un caroutze affreux.
On m'a conduit hurduz-burduz.
Les surugi *riaient entre eux,*
Disant: Draco franțuz!

(Închinîndu-se la Chirița)

Mais pour vous, cocona,
On irait en enfer...

CHIRIȚA
(făcînd tali)

Ah! vous êtes juvaer.

ȘARL
(în parte, făcînd semnul gamenilor din Paris)

Tiens! v'là pour toi... voilà!
Quel bonheur! am sosit
Enfin dans ce village...
Ma cîte-am pătimit... etc.

ȘARL: *Madame,* am împlinit *comision* d-tale... Am scos pasport.

CHIRIȚA *(cu bucurie)*: Unde-i?

ȘARL: *Voilà.*

CHIRIȚA: Dă-mi-l degrabă...

ȘARL: *Pardon...* trebui un farfuri... să-l prezentez pe farfuri... *à la mode.*

CHIRIȚA: Bine zici... Ioane!

ȘARL: *Non* strigat... Am găsit farfuri... *Monsieur,* barbat d-tale, port un duzen la surtuc. *(Se apropie de Bîrzoi și-i taie un bumb de la surtuc.) Vous permettez?*

BÎRZOI: Ce faci, neamțule?

ȘARL: *Non* faci *attention...* Am trebuinț un farfuri... *et voilà! (Arată bumbul și pe urmă pune pasportul pe dînsul ca pe un talger de-l prezentează Chiriței.)*

MUSAFIRII: Ha, ha, ha, ha... a dracului franțuz!

ȘARL *(în parte)*: *Voilà une mode commode... On porte toute une vaisselle sur soi... (Tare.) Madame la baronne de Chiritza...*

CHIRIȚA: *Merci*, monsiu Șarlă... cînd ai ști ce mulțămire mi-ai făcut... *Vous m'avez frotté le coeur avec du miel.*

ȘARL: *Quoi?...*

CHIRIȚA: *Oui... avec du miel...* m-ai uns la inimă cu miere... *Nous disons comme ça...*

ȘARL: *En moldave... suffit. (În parte.) Jolie langue!*

CHIRIȚA *(deschizînd pașportul)*: Ascultați, boieri d-voastră... *(Citește.)* „D-neei baroana Chirița Bîrzoi, care merge peste graniță în staturile Evropei..."

TOȚI: Baroană!

BÎRZOI: Baroană!... tu... baroană?...

CHIRIȚA: De ce nu?... dacă-i moda.

GULIȚĂ: Nineacă... da eu nu-s baron?

CHIRIȚA: Ba și tu ești, Guliță... ești baronaș.

GULIȚĂ: Vra să zică și băbaca îi baronoi?

BÎRZOI: Ba... mă ferească Dumnezeu!

CHIRIȚA: Da ian mai spune-ne ceva de la Ieș, monsiu Șarlă?... Ce mai fac ieșenii?

ȘARL: Toți ieșenii s-o făcut bulangeri... chitari.

TOȚI: Pitari?

ȘARL: *Parbleu!...* Plămădesc glodu iarna, ca să-l înghită vara.

CHIRIȚA: Bine zici... îmi aduc aminte cînd am fost acolo cu Aristița și Calipsița... era să mă înec!

ȘARL *(în parte)*: *Ah bah! un tonneau... ça flotte toujours.*

CHIRIȚA: Da despre teatru ce știi?

ȘARL: Est opera italian... am văzut *Robert le diable!*

CHIRIȚA: Nu mă nebuni... și cum o fost?

ȘARL: Formos... tare formos.

CHIRIȚA: Ei... parastuiește și nouă piesa aceea... c-am auzit că-i cu o mulțime de drăcii.

ȘARL: Dacă poroncesc *madame* cocona... bucuros.

(Toți se așează pe canape și pe jilțuri. Șarl, în mijlocul lor, cîntă cînticelul: „Titi à la représ. de Robert le diable".)

TOȚI *(sculîndu-se)*: Mare minune! Nemții ceia îs cu dracu, zău!

SCENA XVII

Cei dinainte, ION și, pe urmă, LEONAȘ (în toaletă femeiască)

ION: Cucoane... cucoane... o vinit o madamă de la Ieș... și cere să între aici.

BÎRZOI: Cine-i?

ION: Cică-i actoriță.

TOȚI: O actoriță?

LEONAȘ *(intrînd răpide)*: Plecăciune, boieri... Mă rog de iertare că dau busta-n casă, nitam, nisam... dar, avînd treabă cu părintele ispravnic, am luat îndrăzneală... Care-i părintele?...

BÎRZOI: Supusă sluga d-tale, madamo.

LEONAȘ: D-ta să fii sănătos.

BÎRZOI: Sărut mînile.

CHIRIȚA *(în parte)*: Mare minune! cum seamănă cu Leonaș!

LEONAȘ: Punc-ți în gînd, părinte ispravnice, că am un frate, care de cîteva zile s-o făcut nevăzut de la Iași... și pre cît am aflat de ici, de cole... am prepus că-i ascuns aici în tîrg... și că-i amorezat de o duducă care-i zic Luluța.

LULUȚA *(în parte)*: De mine?

CHIRIȚA: Luluța?... și cum îl cheamă pe fratele d-tale, cheramo?

LEONAȘ: Leonaș... de nu ți-a fi cu bănat, cucoană.

CHIRIȚA: Nici cît pe-o măsă... să ierți... Și d-ta zici că ești actriță?

LEONAȘ *(făcînd compliment femeiesc)*: La Teatru Național... să ierți.

CHIRIȚA: Să fii d-ta sănătoasă... dar cît pentru fratele d-tale... cine-a fi acela... nu avem cinste...

LEONAȘ: Bunătatea d-tale... dar, mă rog... pe duduca Luluța nu știți unde-aș putea-o găsi?

CHIRIȚA: Nu departe... Dacă vrei s-o vezi? iat-o... O logodim astăzi cu Guliță, fiul meu...

LEONAȘ: Să-ți trăiască.

CHIRIȚA *(cu dispreț)*: Plecăciune.

LEONAȘ *(care în toată vremea asta a întors spatele Luluței)*: A!... dumneei îi duduca Luluța? Tare-i frumușică! Dă-mi voie, dragă, să te sărut și să te fericesc de odorul ce-ai să capeți. *(Sărută pe Luluța și-i zice încet.)* Eu sînt, Luluțo, eu, Leonaș... oprește logodna.

LULUȚA *(țipînd)*: A!...

TOȚI: Ce-i?

LULUȚA *(făcîndu-se nebună)*: Vai de mine! se învîrtește casa cu mine. Toate le văd pe dos... Iaca mătușica să dă de-a tumba... ha, ha, ha, ha....

CHIRIȚA: *Kirie eleison*!... că iar i-o venit nebunia... și tocmai în ceasul aista!... Luluțo...

LULUȚA: Fugiți... fugiți... dați-mi pace... că-mi vine-a mușca... Unde-i Guliță să-l zgîriiu?... unde-i să-l mușc?

GULIȚĂ *(ascunzîndu-se după tată-său)*: Nu mă lăsa, băbacă, că mă mănîncă.

LULUȚA: Ha, ha, ha, ha... Am să mă mărit cu iubitul meu, pe care-l iubesc din copilărie... Iată-mă-s la nuntă... orhestrul începe valțul, valțul!... Unde-i mirele să gioc cu el?

Valsul

LULUȚA
(vălsuind singură)

Tra, la, la, la, la,
Tra, la, la, la, la,
Astăzi chiar mă mărit,
Mă mărit, mă mărit!
Tra, la, la, la, la,
Tra, la, la, la, la,
Chiar astăzi mă mărit
Cu al meu iubit.

(Se oprește din joc, plîngînd.)

Ah, ah, ah, ah, ah, ah!
Dragul meu nu mă vra...

CORUL

Sărmana, vai de ea! *(bis)*

LULUȚA
(rîzînd)

Ha, ha, ha, ha, ha, ha!
Ba mă vrea, ba mă vrea.

CORUL

Sărmana! vai de ea!
Vai de ea!

(Împreună.)

LULUȚA
(jucînd)

Tra, la, la, la, la,
Tra, la, la, la, la,
Astăzi chiar mă mărit,
Mă mărit, mă mărit...
Tra, la, la, la, la,
Tra, la, la, la, la,
Chiar astăzi mă mărit
Cu al meu iubit.

CORUL

Sărmana fată!
Priviți-o, iată,
Iată c-a-nebunit,
Nebunit, nebunit!
Sărmana fată,
Mai bine-ndată,
Îndată-ar fi murit,
Ar fi murit!

(Luluța se aruncă în brațele lui Leonaș.)

LULUȚA: A!... iaca logodnicul meu... iată-l, iată-l!

CHIRIȚA: Cine?... Madama?... logodnic!... *(Către musafiri.)* S-o perdut de istov!

LULUȚA *(țipînd)*: Aista-i, aista-i... vreu să mă măritați cu dînsul... că de nu... nebunesc...

CHIRIȚA: Să te măritām cu madama?... altă belea acu!...

ȘARL: *No*... faceți caprisu Luluței... *non* trebuie *contrarier un malade.*

CHIRIȚA: Bine zici, monsiu Șarlă... Ei... fie, Luluță dragă... dacă ți-i drag dumnealui?... ie-ți-l... Noi ți-l dăm. *(Către Leonaș.)* Mă iartă, madamă, că te supăr...

LEONAȘ: Da unde, cucoană!... dimprotivă...

LULUȚA: Dacă mi-l dați... logodiți-mă acu-ndată cu el.

CHIRIȚA: Fie ș-acu, numai nu te tulbura... *(Către Leonaș.)* Madamă... facem abuz de bunătatea d-tale... dar apoi vezi în ce stare-i biata copilă... Fii bună, te rog, și primește a te logodi cu dînsa... ne-i îndatori peste măsură.

LEONAȘ: Cu mare bucurie... Cea mai mare dorință a mea este ca să vă îndatoresc... poftim inelul meu.

CHIRIȚA: Foarte mulțămesc... Luluțo, iaca inelul d-sale... dă-i acum pe-al tău... și să vă fie logodna într-un ceas bun... amin!

(Leonaș și Luluța schimbă inelele.)

LULUȚA *(veselă)*: M-am logodit... m-am logodit! De-acum ziceți să cînte muzica... să-nceapă balul... la bal... la bal...

CHIRIȚA: Bal înaintea mesei?

ȘARL *(încet Chiriței)*: *Ne la contrariez donc pas... puisqu'elle est folle. (Tare.) En avant la contredanse.*

CHIRIȚA *(căutînd cu dragoste la Șarl)*: Fie, monsiu Șarlă... *Vous serez mon* cavaler?

ȘARL *(în parte)*: Crac.

CHIRIȚA: Hai, boieri... să vă văd...

(Orhestrul cîntă contredansul. Chirița joacă cu Șarl, în față cu Guliță, care joacă cu Luluța. Leonaș slujește de damă lui Bîrzoi și joc amîndoi vis-à-vis cu doi musafiri. Musafirii mai în fund.)

TOȚI

(jucînd)

Ah, ce plăcere de-a juca
Și de griji a să scutura.

CHIRIȚA

Ah! monsiu Șarlă... te rog, îmi spune
Dacă joc frumos cancan?

ȘARL

Ah! que des graces! Joci de minune
(în parte) Elle danse comme un ours blanc.

TOȚI

Ah! ce plăcere de-a juca
Și de griji a să scutura.

CHIRIȚA: Destul, c-am obosit!

LEONAȘ *(strîngînd pe Luluța în brațe)*: Ah! dragă Luluță... de-acum ești a mea și nimic nu ne mai poate dispărți...

CHIRIȚA *(către musafiri)*: Vezi, dacă-i actriță... cît de bine-și gioacă rolu.

LEONAȘ: De-acum festa-i giucată; pot să m-arăt fără grijă.

CHIRIȚA: Festa?... ce vra să zică asta?

LEONAȘ *(scoțîndu-și capela)*: Mă cunoști, Chirițoaie, cine sînt eu?

CHIRIȚA
BÎRZOI } : Leonaș!
GULIȚĂ

LEONAȘ: Eu!... v-am giucat-o bună?

CHIRIȚA *(căzînd pe un scaun)*: Ah! ne-o giucat-o, Pepelea!

BÎRZOI: Ian stăi, moțpane... dacă-i pe feste?... apoi să ți-o gioc eu mai sărată și mai chipărată... doar am puterea-n mînă... doar îs ispravnic!...

LEONAȘ: Ba te șterge pe guriță, boieriule... Iaca demisionul d-tale. *(Îi dă un pachet.)*

BÎRZOI: Demisionu?

LEONAȘ: Așa... mai dinioare am primit un plic de la directorul Departamentului, care mi-i prietin, și înîntru am găsit demisionul d-tale.

BÎRZOI: Da să n-am parte de Chirița dac-am gîndit vrodată să-mi dau demision. *(Citește:)* „Demisionul ce ai dat din postul de ispravnic se primește... și se poroncește d-tale ca să încredințăzi trebile ținutului d-sale d-lui Leonaș, noul diregător." — Am sfeclit-o! *(Cade pe un scaun de altă parte.)* Da bine... pentru ce?... care-i pricina?

LEONAȘ *(încet)*: Curcanu cel bătrîn ți-o giucat festa... Ce să faci?... s-o trecut vremea curcanilor!... Iar cît pentru logodna mea cu Luluța, de nu-i încuviința-o acu îndată... spun lui Piciu bricicariu să deie jalbă că i-ai luat o carboavă chiar de haram.

BÎRZOI: Încuviințăz... încuviințăz, numai taci.

CHIRIȚA *(pe gînduri)*: Să-mi treacă pintre degite bunătate de zestre?... nu se poate... *(tare)* nu se poate!

LEONAȘ *(încet, Chiriței)*: Ba se poate, căci almintire... l-oi ruga pe prietinul meu, pe ofițeriu cel de azi-dimineață, să arăte portretu d-tale lui Bîrzoi... Se poate acum?...

CHIRIȚA *(plecînd capul)*: Se poate!

LEONAȘ: Care vra să zică... toate s-o pus la cale... Acum, boieri d-voastră, fiindcă un ispravnic trebuie să fie un om așăzat... vă poftesc la nunta mea cu duduca Luluța. Dumneei cucoana Chirița și cuconu Grigori, preaiubitul ei soț, s-o primit a ne fi nuni mari... așa este?

BÎRZOI }
CHIRIȚA } *(zîmbind mînzește)*: Cum nu?... cu mare bucurie.

LEONAȘ: Cît pentru monsiu Guliță, dacă tot voiește duel?...

GULIȚĂ: Bai!

ȘARL: *Comment! tu refuses, malheureux!*

GULIȚĂ *(cu nerăbdare)*: *Qu'est ce que vous voulez?... Omorision?*

ȘARL: *Fricosion... va! (În parte.) Quel petit crétin!*

ION *(intrînd)*: Cucoană... să deie bucate?

CHIRIȚA: Strigă să deie.

ION *(la ușa din fund, strigă chiuind)*: Mă Postolachi... mă!.. dă bucate la masă... mă!

CHIRIȚA: Carnacsî, că ne-ai asurzit! Boieri d-voastră... poftim... d-le Leonaș, ce-o fost s-o trecut... nădăjduiesc că nu ne-i refuza de-a șide cu logodnica d-tale la masă.

LEONAȘ: Dimprotivă, cucoană dragă, *(încet)* și drept dovadă că sînt prietinul d-tale, poftim portretul.

CHIRIȚA *(încet, luînd portretul)*: Să-ți spun drept... mare comedian ai mai fost!

LEONAȘ: Apoi... nu știi că lumea-i un teatru plin de comedieni?

CHIRIȚA: Bine zici... blagoslovită să-ți fie vorba!... tocmai asta era s-o spun și eu d-lor-sale... *(Arată publicul și înaintează spre el.)*

Credeți-mi mie: cei mulți în lume,
Fie din Londra sau din Focșeni,
Fie cu stare, cu rang, cu nume,
Joc ades roluri de comedieni.
Cela ce strigă că țara pere
Păn' ce apucă vre un ciolan
Și, cît îl roade, stă în tăcere...
Cine nu-l știe că-i comedian?

GULIȚĂ

Cel care vecinic se tot fălește
Că-i de neam nobil cît un sultan...
Și-n faptă-i neamul și-l necinstește...
Îi prost sărmanul! prost comedian!...

ȘARL

Celui qui tourne cum bate vîntul,
Fiind azi jidov, mîni moldovan...
Est un... non trouve au juste cuvîntul;
Une girouette... un comedian.

LULUŢA

Cela ce caut-o zestre mare,
Deşi el poate nu face-un ban,
Şi zice fetei că-i dragă tare...
Are iubire de comedian.

LEONAŞ

Cel care jacaş fiind de moarte
A luat pelea de pe sărman...
De-l vezi deodată blînd, smerit foarte...
Să fugi de dînsul că-i comedian.

CHIRIŢA

Astfel e lumea... o comedie!
Iar noi, artiştii care-o jucăm,
N-avem dorinţă alta mai vie
Decît aplauzi să merităm.

TOŢI

Astfel e lumea... o comedie!
Etc. etc. etc.

(La sfîrşitul cupletelor uşele din fund se deschid şi toţi se pornesc spre masa care se vede dincolo de uşă.)

(Cortina cade.)

DOI MORŢI VII

PERSOANE

D. GHIFTUI, proprietar bogat
Banul HAGI-FLUTUR, bătrîn ridicol
ACROSTIHESCU, tînăr poet
EGOR, lipovan
Șatrarul TALPĂ-LATĂ, arendaș
TIȚA, orfană
D-na FERCHEZANCA, actriță
D. CÎRCIOC, candidat de judecătorie
ION, lacheu a lui Ghiftui
UN BĂIET DE ȚĂRAN

PRIETINI A LUI GHIFTUI, ȚĂRANI, JANDARMI

DOI MORȚI VII[1]

VODEVIL ÎN 2 ACTE

Reprezentat pe Teatrul Național din Iași, în beneficiul artiștilor români, la 1851.

ACTUL I

Teatrul reprezintă un salon bogat. În dreapta, pe planul I, o ușă deschisă ce dă pe un balcon fără grilaj. În fund, în dreapta, o ușă cu geamuri și perdele, care duce într-un salon mic. Alte două uși cu geamuri în fund, care se deschid în grădină. În stînga, pe al 2-lea plan, o oglindă mare și lîngă aceasta o ușă ascunsă ce duce asemenea în grădină. O canape așezată în stînga privitorilor, un scaun lîngă oglindă și alte două scaune între ușele din fund.
Scena se petrece la Ghiftuieni.

SCENA I

ION (scuturînd mobilele)

(La rîdicarea perdelei se aude în salonul cel mic din fund corul următor, cîntat de Ghiftui, Hagi-Flutur, Acrostihescu și prietinii lui Ghiftui):

Prietini buni, să bem și să mîncăm,
Căci poate mîni vom da de ceas amar!

---

[1] *L'homme blasé,* par Duvert et Lausanne [V.A.].

Hai de pe-acum voios să ne-necăm
Într-un antal de vin bun de Cotnar.
Glu, glu, glu, glu, să bem, să mîncăm;
Glu, glu, glu, glu, şi să tot cîntăm
Glu, glu, glu, glu, glu.

ION: Ian auzi boierii cum se veselesc de ziua stăpînu-meu, d-nu Ghiftui!... O poftit tot Tîrgu-Frumos aici la moşie, la Ghiftuieni, pe banul Hagi-Flutur, pe d-nu Acrostihescu, pe d-nu Zgîrcilă... şi alţii; şi acum, de trei zile, o ţin tot una cu mesele şi cu lăutarii.

(Se aude în salonul cel mic ciocnete de pahare şi chiote de veselie: „Să trăiască Ghiftui!... în sănătatea lui Ghiftui!... vivat!...")

ION *(căutînd pe fereasta uşei salonului)*: Gîl, gîl, gîl... înghite-Agachi... duşcă, băiete!... *(Viind în faţa scenei.)* Parcă văd c-or să cadă bolnavi, de mult ce-nghit la sănătăţi!

(Arie: „M-o pus tata să-nvăţ carte", din „Trîntorul".)

De trei zile, de cînd beu
Şi mănîncă tot mereu,
Cred că dobă s-au făcut...
Numai bună de bătut.
Pan, plan, plan, plan, plan,
Plan, plan, plan, plan.
Ce-aş mai rîde, rîde, zău
De-aş putea c-un melesteu
Să-i măsor în lung şi-n lat,
Şi trivoga-n ei să bat;
Pan, plan, plan, plan, plan,
Plan, plan, plan, plan.

SCENA II

ION, EGOR (vine din fund de-a stînga şi aduce grilage de fer pentru balcon)

EGOR *(în fund)*: A! *cito ti tam?... barabancic?... haraşo!*

ION: A! d-ta eşti, pan Egor?

EGOR: Da, da, eu, pan Ivan.

ION: Ţi-am mai spus că nu mă cheamă Ivan, că doar nu-s lipovan ca tine.

EGOR: A! *duşinca* Ivanuşca!... nu cheamă la tine Ion?... *no*, Ion *po lipovanţchi*... Ivan.

ION: Nici Ion, nici Ivan... m-ai înţăles?

EGOR: *Niet* Ion, *niet* Ivan?... *a cito?*

ION *(cu mîndrie)*: Gion!

EGOR: Gion. *(Rîzînd.)* A! *pojalosti, duşinca moia*... Gion *niet* hristian.

ION: Puţin îmi pasă. Stăpînu-meu, cuconu Dumitrachi Ghiftui, mi-o poroncit să mă numesc de-acum înainte Gion... pentru că sînt giocheu.

EGOR: *Cito?* ciocoi?

ION *(mînios)*: Giocheu, măi... mere murate...

EGOR: Înţăles... ciocoi... *haraşo, haraşo*... Dar să lăsăm vorba asta, că n-am vreme de perdut. Am venit de la Tîrgu-Frumos ca să aşăd ostreţile aiste la balcon. Pot să m-apuc de lucru?

ION: Poţi. Hai, aşază-le mai degrabă, că, zău, cînd gîndesc că balconu-i fără ostreţe... mă umflă spaima.

EGOR: Pentru ce, pan Gion?...

ION: D-apoi n-ai văzut că casa-i zidită chiar pe malul iazului, încît de-ar căde cineva din balconu ista... *(arată balconul)* s-ar duce de-a dreptul în împărăţia broaştelor?

EGOR: *No*... mai bine... că ar învăţa a cînta *(face ca broaştele)* şi ar da conţert la fteatru.

ION: Ian las, pan Egor, că nu-i de şuguit cu iazu ista.

EGOR: Da adînc îi?

ION: De trii stînjini!... mai ales cole sub balcon... zice că n-are fund. Hai, mergi de pune ostreţile, ca să nu se întîmple vro primejdie... *(În parte.)* Boierii s-o cam chefăluit ş-ar pute foarte lesne să facă huştiuliuc...

EGOR: Aista-i balconu cu pricina? *(Arată în stînga.)*

ION: Ie sama bine să nu cazi.

EGOR *(ieşind pe balcon)*: *Ni boissa.*

ION: Să mai văd ce fac boierii. *(Merge la ușa salonului celui mic și privește înîntru.)*

EGOR *(în balcon, bocănește tare și cîntă)*:

Ia țiganca maladaia,
Paulița mastavaia,
Zniaiu varajiti. *(bis)*
Palajiti denche vrucicu
Palajiti barin vrucicu,
Zniaiu varajiti. *(bis)*

ION *(alergînd la ușa balconului)*: Taci, măi omule, că asurzești boierii. Nu poți să pui ostrețile făr-a bocăni?

EGOR: *Niet.*

ION: Ei, las' dar, pănă s-or scula boierii de la masă.

EGOR *(viind în scenă)*: *Harașo... harașo.*

(Se aude iar în salonul cel mic chiote de veselie și corul de la începutul scenei I.)

Prietini buni, să bem și să mîncăm,
Căci poate mîni vom da de ceas amar!
Etc. etc. etc.

EGOR *(căutînd pe fereasta ușei salonului)*: A! *bojî moi!* că nu sînt și eu cu dînșii, să facem la mine glu, glu, glu.

(Se aude în salon glasul lui Ghiftui, strigînd: „Gion! Gion! adă șampanie".*)*

ION: Îndată, cucoane. *(Deschide ușa salonului și intră în el.)*

(Se zărește în salonul cel mic o masă încunjurată de Ghiftui Hagi-Flutur, Acrostihescu etc.)

EGOR *(vine pe gînduri în fața scenei)*: Uvîi! uvîi! dacă n-aș fi pățit ce-am pățit, acum aș ave și eu casă și masă! aș ave și eu cai și trăsură... ca mai înainte. Aș fi tot birjar... iar nu negustor de harbuji și de ferării în Tîrgu-Frumos!

(Arie lipovenească)

Uvîi! uvîi! ce-am pățit!
Cînd eram birjar vestit,

Toată ziua mă primblam...
Cuconaș parcă eram!
Dar acuma calc pe jos,
Glodul din Tîrgul-Frumos!
Vînd căldări, harbuji, zămoși,
La tîrgoveții-frumoși!...

Frumoși... frumoși... vorba vine, pentru că-s din Tîrgu-Frumos... dar almintire... *(Stă puțin pe gînduri.) Bojî moi*!... acu un an eram la Ieș... birjar la ulița mare. Avem o droșcă de Brandmaier și doi cai iuți ca chiperiul: unu Malerchi și celalt Ichim!... cînd le strigam: *paidi Malerchi*... jidanii de pe uliță zice *avei*!... Toți cuconașii vra să se primble cu Egor la Copou și-mi plăte cîte trii sorocovovția pe ceas... dar mai ales unu cu plete lungi... care socoteam că-i cuconaș... și el era un coțcar... După ce m-o purtat pe datorie două luni... o fugit, fără să-mi plătească... Ah, *ti padleț* cuconaș!... de l-oi prinde vrodată, am să-l satur de droșcă... să-i trag o hurducătură... s-o pomenească!...

(Arie lipovenească)

Am să-l ieu la hățuit
Ca pe-un cal rău, nestrunit;
Și din bici pocnind mereu,
Chiar la goană am să-l ieu.
Iar din trupul său cu frac
Un răbuș mare-am să-mi fac,
Ca să-nsemn c-un par uscat
Cîte ceasuri l-am primblat.

Da mai pe urmă încă ce-am mai pățit c-o madamă de la fteatru... una madam Panchița... A! *bojî moi*! ce ochi de drac ave!... cînd căta la mine îmi căde frîile din mînă!... ea umbla tot cu mine zi și noapte și cînd îi pomenem de parale... îmi zicea Egoraș... Egoraș!... cînd o auzem, mă făcem turtă dulce!... Într-o zi, după ce-o primblasem vro trii luni pe datorie, merg la dînsa ca să facem socotelile, ş-o găsăsc plîngînd... *no*... dac-am văzut-o plîngînd... mi-o vinit noduri în gît ş-am început şi eu a plînge. *(Scoate basmaua şi-şi şterge ochii.)* Era datoare c-o sută de galbini în tîrg şi n-ave cu ce să scape de execuţie... eu, bun la suflet şi prost la minte, am alergat degrab' acasă, am pus amanet tot ce-avem, droşcă, hamuri, cai, ş-am adus suta cea de galbini madamei Panchiţ, ca s-o agiut la nevoie... Cînd m-o văzut, mi-o sărit în gît şi m-o sărutat... A! *duşinca* Panchiţ!... *Pauliţ* Panchiţ!... a doua zi o fugit şi ea... s-o făcut nevăzută!... şi de-un an de zile acum, nici n-am auzit de dînsa... *(Bătîndu-se cu pumnul peste cap.) Na! ti scatina*... aşa, am prăpădit tot ce-am avut ş-am agiuns a vinde harbuji şi peşte sărat în Tîrgu-Frumos.

(Arie lipovenească)

Bojî moi! ce păcat
Dac-ajungi amorezat!
Te dau toate de sminteală
Ş-apuci hoisa-n loc de ceală!
Droşcar bun chiar dacă eşti,
Drumul ziua-ţi rătăceşti.
Şi tot ieşi mereu din cale,
Şi te duci mereu devale.

SCENA III

EGOR, TIŢA (viind prin stînga din grădină)

TIŢA *(oprindu-se cu sfială în fund)*: Oare unde să fie boieriul?... Ce văd? pan Egor aici?

EGOR *(întorcîndu-se soldăţeşte)*: Egor? *ia*... o duducă!...

TIŢA *(apropiindu-se)*: Nu mă cunoşti, pan Egor?

EGOR: Ian aşteaptă... *pastoi*... duduca Tiţa?...

TIŢA: Tocmai. M-ai văzut la Iaşi în dugheana lui moş Talpă-Lată, unde vinei să cumperi orz şi ovăs.

EGOR: I! *bojî moi*... cum ai crescut de-un an de zile!... cum ai îmbobocit!... parcă eşti o lale *precrasnai*... Da ce mai face jupînu Talpă-Lată?

TIŢA: Sănătos. O lăsat dugheana şi s-o apucat de moşie. O luat în posesie chiar moşia asta.

EGOR: Moşia lui cuconu Dimitrachi?

TIŢA: Dar, o luat-o de la vechilul d-sale, pentru că ştii că boieriul o lipsit vro patru ani din ţară... şi s-o întors numai de-abia de-o săptămînă... cred că nici nu-l cunoaşte moş Talpă-Lată.

EGOR: Dacă nici eu nu-l cunosc... nu l-am văzut niciodată... Dar se vede că i-o mers bine lui pan Talpă-Lată, cu orzu şi ovăsu... s-o îngrăşet?

TIŢA *(rîzînd)*: Aşa... acum sîntem aşăzaţi aici de vro şese luni.

EGOR: Da el unde-i?

TIŢA: Acasă... de-abia am sosit amîndoi de la Roman, şi cum am aflat că boieriu o vinit la moşie, am alergat ca să-l văd... Nu ştii unde-i, pan Egor?

EGOR: La masă... Ai vro treabă cu dînsu?

TIŢA *(în taină)*: Am să-i vorbesc.

EGOR: Şi nu te temi să vii singurică... aşa... în casa unui cuconaş?

TIŢA: Să mă tem?... de ce?... nu ştii cît e de bun cuconu Ghiftui... Cît bine face locuitorilor... cum îl iubesc toţi!... Ş-apoi cînd ai şti cum s-o îngrijit de copilăria me... cum mă dismerda cînd eram mititică... cum îmi aducea păpuşi şi cofeturi... parc-aş fi fost copila lui... D-lui o cheltuit cu dascalii care m-o învăţat... şi pot zice că-i sînt datoare cu toate.

EGOR *(uimit)*: Bun hristian!... Da Talpă-Lată?... cum ai agiuns la dînsu?

TIŢA: La moartea maică-mea, acum doi ani, neavînd nici o rudă, m-o dat stăpînirea sub epitropia lui... ca prietin a casei noastre.

EGOR: Socotem că ţi-i moş.

TIŢA: Ba nu... aşa-i zic eu pentru că-i bătrîn... E! să fi fost atunci aici cuconu Dumitrachi, sînt sigură că nu m-ar fi lăsat pe mîna altora!...

Doamne! tare-i bun la suflet!... şi tare mi-i drag!... Cînd am aflat că s-o întors din străinătate... ştii?... de mi-ar fi căzut din cer un logodnic cu păru de aur, nu m-aş fi bucurat aşa de mult!...

EGOR *(în parte, ştergîndu-şi ochii)*: Ce sufleţel de hulubiţ! *(Oftează.)* A! Panchiţ! Panchiţ!

TIŢA *(în taină)*: I-am cusut un călăf de ciubuc cu mărgele ş-am vinit să i-l aduc.

EGOR *(cu dragoste)*: *Duşinca!...*

TIŢA *(cîntă):*

(Arie din „Baba Hîrca": „Tata mi-a zis fată, fată")

Pentru mine, biată fată
Fără mamă, fără tată,
N-am pe nime mai iubit
Pe pămîntul părăsit.
Pentru dînsul mi-aş da viaţa;
Mă rog seara, dimineaţa,
Şi zic, Doamne, Dumnezeu,
Ţine-l tot pe dorul meu!

EGOR *(plîngînd)*: A!...

SCENA IV

EGOR, TIŢA, ION (ieşind din salonul cel mic)

ION: Hai, hai, căraţi-vă că s-o sculat boierii de la masă ş-o să vie aici.

TIŢA *(veselă)*: Boieriu... cuconu Ghiftui are să vie?... Cît îmi pare de bine!... am să-l văd.

ION: Ba te şterge pe guriţă, acu deodată, drăguţă... hai...

TIŢA: Apoi dar oi aştepta... poate că mai pe urmă...

ION: Negreşit... du-te-acu de te primblă în grădină, păn' ce şi-or trage ciubucele boierii...

TIŢA *(apropiindu-se de Ion şi căutînd la el cu ochi dulci)*: Da mi-i da de ştire cînd a fi vreme, domnişorule?

ION *(în parte)*: Iaca!... că n-o văzusem cît îi de frumuşică... *(Cu blîndeţe.)* Cum să nu-ţi dau de ştire, drăguţă... cum ţi-i numele? *(O apucă de bărbie)*.

TIŢA: Tiţa.

ION *(în parte)*: Îmi vine s-o sărut.

EGOR: Da eu ce fac cu balconu, pan Ivan?

ION *(mînios)*: Gion... nu Ivan... măi, mere murate... Las' că-i aşeza ostreţile mai pe urmă...

EGOR: *No, haraşo, haraşo. Paidiom,* duducă. *(Ies amîndoi prin fund în stînga. Ion îi urmează.)*

SCENA V

HAGI-FLUTUR, ACROSTIHESCU, trei prietini, GHIFTUI (vine în urma tuturor)

(Ghiftui merge liniştit de se pune pe canape. Ceialalţi se apropie vesel de oglindă şi se grupează în faţa lui.)

(Arie „Haideţi, fraţi, să trăim bine")

TOŢI
(afară de Ghiftui)

Haideţi, fraţi, să trăim bine,
Să trăim noi între noi,
Luînd vremea precum vine
Şi rîzînd de-orice nevoi.

FLUTUR

Vai de-acel care nu ştie
Tinereţ-a preţui!
Eu, trăind în veselie,
Păn' la moarte-oi chiui
Hai, hai...

TOŢI

Haideţi, fraţi... etc. etc.

GHIFTUI *(cu tristeță)*: Ba că chiar... ați vorbit de v-ați prichit!

FLUTUR: Da ce?... iar te-o apucat năbădăicile, vere Ghiftui?... iar ți s-o înecat corăbiile?...

GHIFTUI *(apropiindu-se de ceialalți)*: Ba nu... Zău nu, fraților... vă înșălați... îs tare vesel... atîta numai că mi-i urît!

FLUTUR: Ce fel? ce fel ți-i urît... după ce-am deșărtat zece butelci de șampanie, pentru ca să sărbăm ziua ta?... ce dracu?... ai băut cît șapte și mai ai obraz să te jăluiești... zici că ți-i urît?...

GHIFTUI: Mi-i urît cît opt... *(Oftînd.)* A! voi nu știți ce-i urîtul! Ce boală grozavă-i!...

ACROSTIHESCU: Nu știm?... Ia așteaptă... *(Scoate din buzunar un volum manuscris și caută filele.) Aurora... La mormîntul ei!... Odă la împăratul... Odă la șahul... Odă la craiul...*

FLUTUR *(încet lui Ghiftui)*: Iar o să ne lovească-n cap c-o poezie...

ACROSTIHESCU: Iată:... ascultați. *(Citește declamînd.)*

„Urîtul e un demon ce-alungă omenirea
Cu chinuri nesfîrșite, cu pas neîncetat;
El stinge-n sîn speranța, gonește fericirea,
Și-n locul lor depune dezgustul nempăcat!
Amar de acel suflet pe care el atinge!..."

GHIFTUI: Și celelalte... bravo, Acrostihescule!... de cînd faci ode pe la cei mari, n-ai nimerit niciodată așa de bine...

FLUTUR *(încet lui Ghiftui)*: Nu-s de dînsul...

GHIFTUI: Cu adevărat că urîtul îi un demon fără milă care mă gonește zi și noapte și mă face să mă cred mort de viu...

FLUTUR: Te gonește?... gonește-l și tu...

GHIFTUI: Da cum?... prin care chipuri?

FLUTUR: O mie ș-o sută... Nu ești bogat?

GHIFTUI: Bogat... bogat... ș-apoi?... dacă-s bogat... ce-mi folosește?... Tot asta mi-o aruncați în obraz... că-s bogat... că am zece mii de galbini venit...

FLUTUR: Zece mii de galbini!... auzi?... și-ncă se mai fasolește?

GHIFTUI: Nu mă fasolesc, frate... Știu că sînt creștini care trăiesc cu mai puțin... d-apoi... nu-i totul să ai bogăție...

FLUTUR: Ba-i tot... dacă nu mă crezi... întreabă lumea-ntreagă.

ACROSTIHESCU

(declamînd)

„Ce este bogăția? un vis, o nălucire!
Chiar o nimică toată... un fulger, o lucire,
O himeră..."

FLUTUR *(împingînd pe Acrostihescu)*: Măi, du-te-n colo cu himera ta, smintitule... auzi?... zece mii de galbini o nimica toată!... șuguiești, vere?... zece mii!... dacă eu cu suma asta fac pe dracu-n patru... Zece mii de galbini!... *Kirie eleison!*... ș-apoi încă i-i urît?... dă! pas de nu crede că soarta-i oarbă...

GHIFTUI: Ce să fac?... așa mi-i firea.

ACROSTIHESCU

(declamînd)

„Firea ta îi o tirană,
Îi o aprigă dușmană!
Trebuie de gîlci s-o freci
Și-n vin s-o îneci!"

FLUTUR: Ai auzit?... iaca un chip minunat ca să-ți lecuiești boala.

GHIFTUI: În zădar!... Am cercat de toate și n-am nimerit... Am întrat în slujbă, acu patru ani...

FLUTUR: Tronc, Marico?... ai și găsit chip... Ce slujbă?

GHIFTUI: Dicanicească!... Am văzut cu adevărat multe lucruri de rîs... dar degeaba!... n-am rîs nici măcar de-o lițcaie.

FLUTUR: Cred și eu... pas de pitrece cu haz cînd auzi toată ziua: „Cătră cinstita giudecătorie!... așa precum și în urmarea celor mai sus pomenite... jăluitorii... la fața locului... făcîndu-se sprafcă... și întorcîndu-se cu natpis..."

GHIFTUI: Și celelalte... trii coli întregi, fără punt și fără comă... Mi-am dat dimisia după o lună de zile ș-am început a alerga prin adunări, prin baluri, să caut distracții...

FLUTUR: Ei!... și n-ai găsit?

GHIFTUI: Am găsit pretenții și etichete, care mi-o tăiet deodată tot gustul de pitrecere... Cei mai mulți s-adună, nu ca să pitreacă, dar ca să critice... ș-apoi ce critici?... tot acele și iar acele, care le-am auzit cu șăse ani mai înainte... De este vrun bal?... societatea se-mparte-n două... damele de-o parte și cavalerii de alta, parcă de-abia s-ar cunoaște... zice că-i de *bon-ton*... și cînd se-ncepe giocul, cei mai mulți din cavaleri se duc de se pun la cărți.

(Arie „Azi cu o petițiune", din „Muza")

Deși damele-s plăcute,
Vesele, bine crescute;
Deși joacă lin, ușor,
Și insuflă dulce-amor;
Lor le sînt azi preferate
Patru dame... cam ciudate
Care-aduc la cărți noroc
Și pe care toți le joc. *(bis)*

FLUTUR: Înțăleg... dama de cupă, de pică, de caro...

GHIFTUI: Doamne! priceput ești, vere Hagi-Flutur!

FLUTUR: Așa-s din născare, vere Ghiftui.

ACROSTIHESCU
(declamînd)

„Prostia din născare
Nici un leac nu are!"

FLUTUR: Iaca, mă! da aista de unde-o sărit cu poeziile lui cele șchioape?

ACROSTIHESCU *(supărat)*: Ia ascultă, măi vere... nu te-atinge de cele sfinte.

FLUTUR: Care sfinte, mă?

ACROSTIHESCU: Așa să știi. Poezia este-o artă sfîntă... o fiică cerească.

FLUTUR: Apoi dacă-i o fiică cerească, n-o face să umble cu colinda la sărbătorile unora și altora... m-ai înțăles?...

ACROSTIHESCU *(în parte)*: Bestie incapace!

FLUTUR *(în parte)*: L-am pocnit în pălărie! *(Către Ghiftui.)* Ș-așa, vere Ghiftui, nu-ți uita vorba!

GHIFTUI: Ce vorbă?

FLUTUR: Zicei că n-ai putut scăpa de urît nici în societățile Ieșului... mare minune!... da eu rîd cît șăpte... pitrec... gioc... fac curte, într-un cuvînt, trăiesc... și gust dulceața tinereții.

GHIFTUI: De cîți ani ești?

FLUTUR: La Crăciun împlinesc 45 de ani... și cei mulți înainte.

GHIFTUI: Ce tînăr fericit!... eu am îmbătrînit de tot...

FLUTUR: Auzi, bătrîn de 36 de ani!... *(În parte.)* Îi cam smintit.

GHIFTUI *(desperat)*: Vina me-i dacă nimic nu-mi mai place pe fața pămîntului?... dacă nimic nu mai trezește-n mine-o singură bătaie de inimă?... am făcut voiajuri, și-n loc de-a mă mira ca alții de minunile ce-ntîlneam în calea mea, mi-era greu de ele...

(Arie din „Chirița": „Acest tîrg ce-i zic în lume")

Cei mai mulți din călători
Se socot că sînt datori
De-orice lucru-a să mira
Și-n veci gurele-a căsca.
Ca și ei în drumul meu
Am căscat gura mereu...

FLUTUR

De mirare?

GHIFTUI

Nicidecît...
Ci de somn şi de urît...

ACROSTIHESCU *(furios)*: Cum?... în faţa minunilor civilizaţiei ai putut sta rece şi nesimţitor ca o marmură?... nu ţi s-o înflăcărat imaginăciunea?... nu?...

GHIFTUI: Nu... dar trupul mi s-o ostenit de-agiuns... Am şezut patru ani în străinătate ş-am cercat să fac amoruri...

FLUTUR şi ACROSTIHESCU: Ei?...

GHIFTUI: N-am găsit nici o distracţie în ele... Toate amorurile samănă unu cu altu... nu-i tanda şi-i manda... Începi a face curte... madama se cam supără deodată... apoi se-mblînzeşte, ş-apoi nu mai poţi scăpa.

FLUTUR: Poate c-aşa să fie pe-acolo, pe unde-ai colindat tu... dar pe la noi... slavă Domnului!...

GHIFTUI: În sfîrşit... sînt omul cel mai nenorocit din lume!... ori încotro mă-ntorc, dau de urît... în dreapta urît... *(arată pe Flutur)* în stînga urît... *(arată pe Acrostihescu)*. O!... viaţa-i nesuferită pentru mine!... trebuie să fac ceva, ca să scap de dînsa...

ACROSTIHESCU: Cum?... ai avea de gînd a te sinucide?

GHIFTUI: Poate... dar păn-atunci voi, care-mi sînteţi prietini, nu puteţi discoperi ceva care să-mi înfierbînte sîngele... să-mi zburlească chica în vîrful capului?... Am trebuinţă să ies din letargia-n care mă aflu... am nevoie de zguduituri... de...

ACROSTIHESCU: De emociuni?...

GHIFTUI: Precum zici.

ACROSTIHESCU: Ştii una?

GHIFTUI: Ce?

ACROSTIHESCU: Fă-te poet...

GHIFTUI: Foarte mulţămesc.

FLUTUR *(cu esplozie)*: Ştii alta?

GHIFTUI: Care?

FLUTUR: Mi-o vinit o idee.

GHIFTUI *(căutînd lung şi cu mirare la Acrostihescu)*: Mare minune!...

FLUTUR: Însoară-te.

TOŢI: Bravo... bună idee.

GHIFTUI *(după puţină tăcere)*: Ştii că-i nouă ideea asta?... Nu-mi trăsnise niciodată prin cap... *(Cu lene.)* Aşa-i... d-apoi trebuie să caut, să cercetez, să aleg... şi n-am curaj să m-apuc de-asemine catagrafie... Nu zic... dac-aş ave vro femeie la îndămînă.

FLUTUR: Ce te-ngrijeşti degeaba?... lasă-te la noroc.

GHIFTUI: Cu adevărat... femeia care mi-a ieşi înainte... o ieu, mă cunun... cum o da Dumnezeu... De-oi păţi ceva, atîta pagubă... o mai păţit-o şi alţii... Bravo, vere Hagi-Flutur!... bravo!... ai rareori idei, dar şi cînd îţi vine cîte una, încalte-i gogonată. *(Rîzînd.)* De mult n-am rîs aşa cu chef.

TOŢI: Semn bun, vere...

GHIFTUI

Într-un noroc! de-acum ce-a fi să fie!
Cu ochi închişi voi astăzi să mă-nsor.
Nici mă-ngrijesc de fac o nebunie,
Căci de urît tot era ca să mor.

CEIALALŢI

Într-un noroc! de-acum ce-a fi să fie!
Te sfătuim chiar astăzi să te-nsori.
Nu te-ngriji că faci o nebunie,
Căci de urît tot era ca să mori.

(Ion intră şi se opreşte la uşa grădinei în fund.)

ION: Cucoane, o sosit o trăsură cu poştalioni la scară.

GHIFTUI: Cine-i?

ION: O cucoană... doamna Ferchezanca...

GHIFTUI: Ferchezanca?... n-o cunosc... de unde-i?

ION: N-am întrebat-o... dar mi-o spus că doreşte să vorbească cu d-ta.

GHIFTUI: Văduvă-i?

ION: Nu ştiu.

GHIFTUI: Du-te de-o-ntreabă... De-a fi văduvă, pofteşte-o-n casă... iar de-i măritată, spune-i să-şi caute de drum.

ACROSTIHESCU: Ce zici, domnule Ghiftui?... o damă!...

GHIFTUI: Ai dreptate... *(Lui Ion.)* De-a fi măritată, spune-i că n-o pot primi... că m-o lovit damla şi-mi pun lipitori. *(Ion iesă.)*

TOŢI: Damla?... ce idee!...

GHIFTUI: Mă feresc de femei măritate, ca de tămîie...

FLUTUR: Iaca dracu! *(În parte.)* Îi lipseşte-o doagă...

GHIFTUI: Îs sătul de amoruri... măritate păn-în gît.

FLUTUR: Zi încalte că eşti ghiftuit, ca să ştim de ce te numeşti Ghiftui.

GHIFTUI: Hai... lăsaţi-mă singur cu dînsa... Duceţi-vă în grădină.

FLUTUR: Da ce-ai de gînd să faci?

GHIFTUI: De-a fi văduvă... o disvăduvesc şi mă disholteiesc totodată, nu mai tîrziu decît astăzi.

TOŢI: Vivat!... Noroc bun, vere!...

TOŢI

Într-un noroc! de-acum... etc. etc.

(Iesă prin fund cu toţii, afară de Ghiftui.)

SCENA VI

ION, GHIFTUI, FERCHEZANCA

ION *(deschizînd uşile din fund)*: Doamna Ferchezanca! *(Iesă.)*

GHIFTUI *(în parte)*: Se vede că-i văduvă...

FERCHEZANCA *(intrînd)*: *Bonjur*... Cu domnul Ghiftui am cinste să vorbesc?

GHIFTUI *(în parte)*: Frumuşică. *(Tare.)* Dar, doamna me... Prin care întîmplare?... Mă iartă, mă rog... eşti văduvă?

FERCHEZANCA *(închinîndu-se)*: În toată forma.

GHIFTUI *(cu mulţămire)*: A!... Prin care întîmplare am plăcerea de-a primi vizita d-tale?... Poftim, mă rog... *(Îi arată scaunul de lîngă oglindă şi merge în fund de-şi aduce unul pentru el.)* Poftim...

FERCHEZANCA: *Merci*...

GHIFTUI: Da' mă rog... *(Se pun jos amîndoi.)*

FERCHEZANCA: Domnule, iată pricina în două cuvinte.

GHIFTUI: Te-ascult cu toată luarea-aminte. *(În parte, pipăindu-şi pulsul.)* Curios lucru!... păn-acum nu-mi pricinuieşte nici un efect.

FERCHEZANCA: Ai auzit negreşit, domnul meu, că stăpînirea, voind a veni în ajutorul locuitorilor ce şi-o perdut boii în iarna trecută, o hotărît a să face în ţară o subscriere în folosul lor...

GHIFTUI: Prea frumos!...

FERCHEZANCA: Toţi patrioţii s-o grăbit a răspunde la îndemnul stăpînirei ş-a lua parte la subscriere...

GHIFTUI: Cum?... a lua parte?

FERCHEZANCA: Vrei să şuguieşti, domnule?

GHIFTUI *(serios)*: Ba mă iartă. Nu şuguiesc niciodată.

FERCHEZANCA: Gustul filonichie n-are... Toţi patrioţii s-o grăbit dimpotrivă a mări subscrierea cu daruri generoase.

GHIFTUI: Mă miram şi eu...

FERCHEZANCA: Şi fiindcă d-ta eşti cunoscut ca un om iubitor de oameni... ca un patriot...

GHIFTUI: Aş!... şi eu îs cunoscut de patriot?... mare poznă!... nici prin gînd nu-mi trecea... Se vede c-o început a fi belşug în ţară despre tagma patrioţilor?... Slavă ţie, Doamne! că mare secetă o mai fost vro cîţiva ani!...

FERCHEZANCA *(cu entuziasm)*: Cine nu-i patriot în ziua de astăzi!... Nădăjduiesc dar, domnul meu, că vei binevoi a contribui şi d-ta la binefacerea obştească... De aceea, trecînd pe la moşia d-tale, am luat îndrăzneală...

GHIFTUI: Ce se potriveşte... *(În parte.)* Frumos vorbeşte! *(Tare.)* D-ta eşti însărcinată cu subscrierea în ţinutul nostru?

FERCHEZANCA: M-o poftit ispravnicu să-l agiut în treaba asta, ș-am primit cu mare bucurie.

GHIFTUI: Nu mă-ndoiesc dar că prin mînile d-tale suma subscrierii trebuie să-nflorească și să deie roadă bună... Ș-așa, mă rog, zicei că ești văduvă?...

FERCHEZANCA: Eu?... mi se pare că nici n-am pominit...

GHIFTUI: Văduvă!... plăcută poziție pentr-o femeie!...

FERCHEZANCA: Mai plăcută, nici că se dă.

(Arie din „Scara mîței": „Ca să fii cucoană mare")

Cînd ești fată, fată mare,
Nu poți face nici un pas
Făr' s-auzi de la spinare
A bunicăi dulce glas:
(Imitînd o babă.)
„Ba șezi mai dreaptă,
Șalu-ți îndreaptă,
Ba drege-ți fusta; fii mai cu foc."
Și de-ntîmplare
Dacă cutare
Îți face curte... auzi pe loc:
„Soro, vorbește;
Soro, zîmbește;
Fă-ți ochii galiși să-i amețești."
Ce necaz mare!
De supărare
Ești, zău, în stare să-mbătrînești! *(bis)*

GHIFTUI: Așa-i cît ești în casa părintească!... Dar după ce ieși odată din cușcă... după ce te măriți?...

FERCHEZANCA: După ce te măriți... altă bele!... ai scăpat de bunică și dai...

GHIFTUI: Peste bun?

FERCHEZANCA: Ba peste nebun... peste bărbat care-ți face zile fripte...

GHIFTUI: Care vra să zică, d-ta ești cît se poate de fericită de-a fi văduvă.

FERCHEZANCA *(cu entuziasm)*: Ce este mai dulce decît libertatea!... Ce este mai plăcut decît a nu atîrna de nime!

GHIFTUI: Și... de mult... te bucuri de văduvie?...

FERCHEZANCA: De-abia de cîteva luni... Mai dăunăzi am scăpat de negru.

GHIFTUI: După cît am aflat... parcă sîntem megieși cu moșiile?

FERCHEZANCA: Cale de-un ceas unu de altu. Am o răzășie unde șăd cu multă plăcere... fiindc-acolo am îngropat pe soțul meu...

GHIFTUI: Înțăleg... te îndeletnicești cu vecinica lui pomenire.

FERCHEZANCA: Ba nici gîndesc... O murit? să-i fie de bine și Dumnezeu să-l ierte!...

GHIFTUI: Se vede că nu ți-o fost drag... peste măsură.

FERCHEZANCA: Ba, zău, nici chiar păn' la măsură... Bietu Ferchezanu era bătrîn, uscat și scurt ca Statu-Palmă... adică, să nu bănuiești...

GHIFTUI *(zîmbind)*: Nicidecum.

FERCHEZANCA: L-am cunoscut la Ieș... vinea adeseori la bunică-mea de giuca concina... Pune-te în locu meu, cucoane Dumitrachi... el era boier... avea trăsură... și eu n-aveam altă zestre decît un car de nuri...

GHIFTUI: Puțin lucru...

FERCHEZANCA: Ce fel puțin?

GHIFTUI: Vreu să zic, că-n veacul nostru... nu se cere zestre de nuri... ci zestre de bani.

FERCHEZANCA *(oftînd)*: În rele vremi am agiuns!... Într-o zi, răposatu aducîndu-mi o ocă de castane zăhărite, două ocă de corăbiele și trii ocă de migdale amare...

GHIFTUI: Bre!... se vede că era cofetar?...

FERCHEZANCA: Ba nu... dar căuta să mă-ndulcească, pentru ca să-l ieu de soț...

GHIFTUI: Și te-o îndulcit?

FERCHEZANCA: Cum nu, păcatele mele, dac-avea moșie... trăsură?...

GHIFTUI: N-am ce zice... dac-avea atîtea avuții...

FERCHEZANCA: Adică... le-avea... le-avea... așa vine vorba.

GHIFTUI: Cum?

FERCHEZANCA: Bietu Ferchezanu era brașovan și-mi spusese brașoave.

GHIFTUI: Elei!

FERCHEZANCA: Mai brașoave!... giudecă însuți... Moșia lui cea vestită era o răzășie fără locuitori, și trăsura... o corabie a lui Noe... fără cai.

GHIFTUI: N-avea nici cai?... care cum s-ar prinde... te-ademenise numai cu vorbe dulci și cu migdale amare...

FERCHEZANCA: Tocmai... păn' ce m-o pus în cofă... dar nu-i bănuiesc, sărmanu, că almintere era om de treabă și cu frica lui Dumnezeu... După șăse luni s-o hotărît, ca un om cu minte, a-și lua pașport.

GHIFTUI: Pașport de voiaj?

FERCHEZANCA *(zîmbind)*: Dar... pe ceea lume.

GHIFTUI: Vezi ce de treabă soț!

FERCHEZANCA *(cu mulțămire)*: Și de-atunci am plăcere a fi văduvă.

GHIFTUI: A!...

FERCHEZANCA: În lipsa răposatului, mi-am pus trebile la cale... am vîndut răzășia și, păn-a nu mă-ntoarce de istov la Iași, caut să cîștig dragostea ținutașilor de Roman, făcînd bine pe cît pot. *(Sculîndu-se.)* De aceea sînt prea fericită, domnul meu, că vizita mea te-o hotărît a subscrie în folosul locuitorilor săraci.

GHIFTUI *(dînd o pungă)*: Din toată inima, doamna mea. Poftim 100 de galbini din partea me.

FERCHEZANCA *(în parte)*: 100 de galbini!... galanton boier! *(Tare.)* Îți mulțămesc, domnul meu, în numele sărmanilor care te vor binecuvînta cu toată recunoștința ce meritezi. *(Închinîndu-se.)* Cu plecăciune.

GHIFTUI *(în parte)*: Frumos grăiește! *(Tare.)* Sărut mînile. *(Ducînd-o pănă la ușă.)* Sînt pre fericit c-am făcut cunoștința d-tale...

(Se închină unul la altul. Ferchezanca iese.)

GHIFTUI *(singur, viind în fața scenei)*: Îi hazlic cucoana asta... Iaca! am uitat să mă-nsor!... *(Aleargă la ușa din fund și strigă.)* Cucoană... cucoană!... d-ta... ia, mă rog... *(Vine în scenă.)* Curios lucru!... parcă-mi trecuse de urît cu dînsa...

FERCHEZANCA *(viind înapoi)*: Pe mine mă chemi, domnul meu?

GHIFTUI: Am uitat să-ți spun un lucru foarte însămnat... Știi că ești încă destul de plăcută?

FERCHEZANCA *(cu modestie)*: Ce se potrivește...

GHIFTUI *(serios)*: Se potrivește... nu-ți fac complimenturi, că nu le pot suferi... Am iubit în viața me... pe vremea cînd încă mai iubeam... am iubit poate 50 de femei care era mai urîte decît d-ta.

FERCHEZANCA: Bunătatea d-tale...

GHIFTUI: Ce vrîstă socoți că am?

FERCHEZANCA: D-apoi...

GHIFTUI: Spune drept, că nu mă supăr.

FERCHEZANCA: Sameni a ave... așa... între douăzeci și triizeci și cinci de ani.

GHIFTUI: M-am născut cu șăse ani înaintea răzmiriței.

FERCHEZANCA *(cu mirare)*: Care?... cea de anțărț?

GHIFTUI *(zîmbind)*: Ba nu... cea din vremea volintirilor.

FERCHEZANCA: Vra să zică ai... *(Numără pe degete.)*

GHIFTUI *(oprind-o)*: Nu-ți mai bate capul... am 37 de ani.

FERCHEZANCA: Ești în floare... Dar, mă rog, pentru asta m-ai chemat înapoi?

GHIFTUI: Dar.

FERCHEZANCA *(în parte)*: Parcă-i cam lepșit?

GHIFTUI: Cum mă găsești la față?

FERCHEZANCA: Cam galbîn... dar almintere destul de vioi.

GHIFTUI *(trist)*: Doamna mea... am un haracter foarte trist!

FERCHEZANCA *(zîmbind)*: Vrei să zici, foarte mucalit dimprotivă...

GHIFTUI: Ba mă iartă... îs trist din firea mea... Viaţa-mi pare o comedie giucaţă de oamenii cei cu minte în benefiţiul celor nebuni...

FERCHEZANCA *(în parte)*: Oare nu cumva o fost actor?

GHIFTUI: De aceea... în săptămîna trecută am vrut să mă disfac de dînsa...

FERCHEZANCA: De cine?

GHIFTUI *(posomorît)*: De viaţă... făcusem un testament în folosul a cîţiva prietini care se găsesc acum în grădină, fiindcă m-o ferit Dumnezeu de rude.

FERCHEZANCA *(cu mirare)*: Un testament! da ce vroiai să faci?

GHIFTUI *(tragic)*: Să mă-mpuşc!

FERCHEZANCA *(speriată)*: Ce face?... săraca de mine!... ai nebunit?... să nu cumva să faci una ca asta, că n-or vre să te-ngroape... auzi gust?... *(În parte.)* Îi trăsnit cu leuca.

GHIFTUI: Nu te-ngriji, cucoană dragă... că mi-am schimbat planul.

FERCHEZANCA: Aşa mai vii de-acasă.

GHIFTUI: În diznădăjduirea mea, am făcut alt proiect... la care d-ta îmi poţi fi de-agiutor.

FERCHEZANCA: Eu?

GHIFTUI: D-ta... ascultă: Am în Iaşi o păreche de case cu două rînduri... am moşia Ghiftuieni cu locuitori... care-mi aduce opt mii de galbini... am dugheni, vii şi trăsuri... cu cai... Averea mea să suie la 10.000 de galbini venit.

FERCHEZANCA *(în parte)*: Crişu el!

GHIFTUI: Vrei să împărţeşti cu mine?

FERCHEZANCA *(răsărind)*: Eu? să împărţesc?... Ian lasă şaga... vai de mine, că poznaş mai eşti!

GHIFTUI *(serios)*: Ţi-am mai spus, cucoană dragă, că nu şuguiesc niciodată... Dacă socoţi că poţi să-ţi schimbi văduvia pe soma asta de 10.000 de galbini... eu sînt gata a sfîrşi tîrgul cu d-ta... Azi cîntăm Isaia dănţuieşte împreună.

FERCHEZANCA: Cum? Zău, vrei să ne cununăm cu tot dinadinsul?... Te-ai şi amorezat de mine?

GHIFTUI: Ba nici n-am gîndit... dar în loc de-a mă-mpuşca, am hotărît să mă-nsor... Vrei?... primeşti?... Gîndeşte şi te hotărăşte ori aşa... ori aşa... eu nu silesc pe nime.

FERCHEZANCA *(privind vesel la Ghiftui)*: Cînd îţi spun că eşti mucalit... fie! Te socot un om cumsecade... *(Ghiftui zîmbeşte)* cam tuieş... dar sînt sigură că eşti în stare a face fericirea unei femei.

(Arie din „Nişcorescu": „Lăcustele")

GHIFTUI

(vesel)

De-i aşa, cucoană dragă,
La-ndoială nu mai sta,
Căci voiesc, zău, fără şagă
Să mă-nsor cu dumneta.

FERCHEZANCA

Cum?... voieşti acum îndată?
Dar nu crezi că ne-om căi?...

GHIFTUI

Hai să ne-nsurăm deodată
Ş-apoi... ne-om tot pocăi.

SCENA VII

FERCHEZANCA, GHIFTUI, TIŢA (în fund)

TIŢA *(cu bucurie)*: Iată-l în sfîrşit!

GHIFTUI: Ce este?

TIŢA: Eu îs, cucoane... Tiţa...

GHIFTUI *(mergînd la Tiţa)*: A! tu eşti, dragă Tiţulică?... de mult nu te-am văzut... Ia vezi cum o crescut, de unde era numai cît o păpuşă... *(O dismeardă.)*

FERCHEZANCA *(în parte)*: Ce copilă să fie asta?

TIŢA *(cu dragoste)*: Doamne! cucoane, tare-mi era dor să te văd!

FERCHEZANCA *(în parte)*: Dor?... iaca, mă!...

GHIFTUI: Da de unde şi până unde-ai sărit aici la moşie?

TIŢA: Că aici şăd cu moş Talpă-Lată, posesorul d-tale.

GHIFTUI: Nici nu-l cunosc... El mi-i posesor?... îmi pare bine. Da ia spune-mi degrabă, Tiţo... doreşti ceva de la mine?

TIŢA: Ba nu... doream numai să te văd... că tare-i de mult...

GHIFTUI: Ei, acum m-ai văzut... du-te şi-i vini mai pe urmă... că am puţină treabă...

TIŢA: Cum? mă alungi aşa degrabă?...

FERCHEZANCA: Da ieşi azi, soro dragă, cînd îţi poronceşte boieriu... Nu-nţelegi că are treabă?...

TIŢA *(cu lacrimi în ochi)*: Iaca mă duc... mă duc...

GHIFTUI: Da să vii peste-un ceas, Tiţă... ai auzit?... *(Către Ferchezanca.)* Îţi dau zece minute ca să te hotărăşti de vrei a te numi de-acum Ghiftuianca în loc de Ferchezanca.

FERCHEZANCA *(coborînd ochii)*: Numai zece minute?...

GHIFTUI: Ei, fie 12... îţi dau toată vremea. *(Merge spre salonul cel mic şi se întoarce înapoi.)*

TIŢA *(în parte)*: Ce-am auzit!

GHIFTUI *(întorcîndu-se, se apropie de Ferchezanca şi zice apăsat)*: Trăsurile mele-s cu cai... *(Intră în salonul cel mic.)*

FERCHEZANCA *(în parte)*: Ei!... pas de te mai fasoleşte, dacă poţi, giupîneasă Panchiţă... *(Se pune pe scaun.)*

GHIFTUI *(deschizînd uşa salonului)*: Cu cai!

FERCHEZANCA *(răsărind)*: Carnacsî!...

SCENA VIII

TIŢA (în fund), FERCHEZANCA

FERCHEZANCA *(în parte)*: Mulţi oameni stropşiţi am văzut... d-apoi şi ca aista!... Da oare cine să fie copila cea de dinioare?... *(Întorcînd capul.)* A! tot aice-i... *(Tare.)* Drăguţă... ia vină-ncoaci.

TIŢA *(cu sfială)*: Eu, cucoană? *(Se apropie de Ferchezanca.)*

FERCHEZANCA: Dar... ian spune-mi... de mult îl cunoşti pe boieriu?

TIŢA: Din copilăria me...

FERCHEZANCA: Aşa?... ce soi de om îi?

TIŢA: Cel mai bun din lume, darnic, milostiv... El s-o îngrijit de mine ca un părinte... şi-i păstrez cea mai adîncă recunoştinţă...

FERCHEZANCA: Păstrează, fata mea... păstrează, că bine faci.

TIŢA: Şi-l iubesc din tot sufletul...

FERCHEZANCA *(în parte)*: Iaca... oare nu cumva i-o picat vrun tronc la inimă copilei?...

TIŢA *(după mică tăcere)*: Cucoană...

FERCHEZANCA *(sculîndu-se)*: Ce-i?...

TIŢA: Mă rog, mă iartă dacă îndrăznesc... aş vroi să-ţi fac o întrebare...

FERCHEZANCA *(mîndră)*: O întrebare mie?

TIŢA: Mai dinioare am auzit ceva... adevărat îi că se-nsoară boieriu?

FERCHEZANCA: Aşa-mi pare.

TIŢA *(în parte, cu înduioşare)*: Se-nsoară!... curios lucru!... nu ştiu ce simţesc... bucurie negreşit... dar, parcă-mi vine-a plînge... *(Către Ferchezanca.)* Şi cu cine se-nsoară, cucoană... ştii d-ta?...

FERCHEZANCA *(fără a să uita la Tiţa)*: I s-o aprins călcăile pentru mine.

TIŢA: Pentru d-ta?... nu se poate!

FERCHEZANCA: Ce-ai zis?

TIŢA *(în parte, plîngînd)*: Na, că-ncep a plînge...

FERCHEZANCA *(în parte)*: Doamne! că proaste-s fetele de la ţară! *(Merge spre fund.)*

SCENA IX

TIŢA (în stînga în fund), HAGI-FLUTUR (intrînd pe uşa grădinei din fund), FERCHEZANCA

FLUTUR: Ei! vere Ghiftui, sfîrşit-ai?... *(Văzînd pe Ferchezanca.)* Ce-mi văzură ochii!

FERCHEZANCA *(văzînd pe Flutur)*: Piei drace!

FLUTUR: Panchița!

TIȚA *(în parte, cu mirare)*: Panchița!

FLUTUR *(deschizînd brațele)*: Panchița! foasta stăpînă a inimei mele... foasta prima actriță de la teatru național!

FERCHEZANCA *(rîzînd)*: Hagi-Flutur!... fluturul cel mai bătrîn din Iași!

(Aria „Baletului umbrelor", din opera „Robert le diable")

Ha, ha, ha, ha, ha.

FLUTUR

Ha, ha, ha, ha, ha.
(Împreună.)
Ce-mi văzură ochii!

FERCHEZANCA

Tu?

FLUTUR

Tu?

FERCHEZANCA

Ha, ha, ha, ha, ha.

FLUTUR

Ha, ha, ha, ha, ha.
(Împreună.)
N-ai dat pelea popii?

FERCHEZANCA

Nu!

FLUTUR

Nu!
(Împreună, jucînd cancan.)
Hai dar să jucăm;
Hai dar să cîntăm. } *(bis)*

FERCHEZANCA

Ha, ha, ha, ha, ha.

FLUTUR

Ha, ha, ha, ha, ha.
(Împreună.)
Ce-mi văzură ochii!

FERCHEZANCA

Tu?

FLUTUR

Tu?

FERCHEZANCA

Ha, ha, ha, ha, ha.

FLUTUR

Ha, ha, ha, ha, ha.
(Împreună.)
N-ai dat pelea popii?

FERCHEZANCA

Nu!

FLUTUR

Nu!

TIȚA *(în parte)*: Parcă visez!...

FLUTUR: Da ce dracu te-ai făcut, sufletelule, de-un an de zile de cînd ai perit din ochii mei?

FERCHEZANCA *(veselă)*: Eu, puiule?... m-am sfădit cu directoru teatrului și de diznădăjduire m-am măritat...

FLUTUR *(în mare mirare)*: Te-ai măritat?... tu?...

FERCHEZANCA: Hî, hî.

FLUTUR: Măritat?

FERCHEZANCA *(face semn din cap că așa)*.

FLUTUR: Pravilicește?

FERCHEZANCA: Paragrafu... cutare...

FLUTUR: Mari sînt minunile tale, Doamne!

FERCHEZANCA: Așa, dragă... am luat un bilet de loterie la cantora măritișului, ș-am prăpădit... Dar ce-o fost s-o trecut... *(Închinîndu-se.)* Îs văduvă din cap păn-în picioare.

FLUTUR: L-ai și pus la cale pe bietu...

FERCHEZANCA: Ferchezanu?... altăceva. Era bătrîn ca hanu lui Vangheli...

FLUTUR: Cum s-ar zice... cam hardughie?...

FERCHEZANCA: Ba-ncă ce?... să fi mai trăit păn-în vremea baracilor... îl dobora pojarnicii... dar și-o luat tălpășița mai înainte... *(Oftînd.)* Ah! Fluturaș dragă, cînd ai ști cît l-am jălit!...

FLUTUR *(zîmbind)*: Cît?

FERCHEZANCA: Te mieri ce și mai nimic.

(Rîd amîndoi.)

TIȚA *(în parte)*: Sărmanu boieriu!... Ce femeie vra să ieie!

FERCHEZANCA: Da nu știi o bazaconie și mai gogonată?... Domnul Ghiftui mă iubește peste măsură... și mă roagă să-l ieu... că piere... *(Veselă.)* Ce zici de asta, moș Flutur?... *(Lovindu-l peste pîntece.)* Așa colac!...

FLUTUR *(rîzînd)*: Chiar colac peste pupăză. *(Arată pe Ferchezanca.)*

FERCHEZANCA: Pupăză!... Nu-mi spui că te-ai deschis, Flutur bătrîn?

FLUTUR: M-am deschis ca o lale la ochii matale... Da ia spune-mi, ai de gînd să primești propunerea lui Ghiftui...

FERCHEZANCA: Cum socoți?

FLUTUR: D-apoi... știu eu?...

FERCHEZANCA: Auzi?... și eu ziceam că s-o deschis!... Primesc în complet ca la giudecătorie... Mai am încă vro cinci minute ca să mă hotărăsc... dar le jărtfesc pe altariul amoriului!...

FLUTUR: Să-ți fie de bine... Apropo... știi că ai să găsești aici o mulțime de cunoștinți vechi?

FERCHEZANCA: Care și care?

FLUTUR: Acrostihescu și toți ceialalți prietini.

FERCHEZANCA: Acrostihescu?... care?... Odobașa?

FLUTUR *(rîzînd)*: Ce fel Odobașa?

FERCHEZANCA: Așa-i zic eu... Odobașa, pentru că nu face altă decît ode... Îs aici?... bravo!... mă duc să-i văd... unde-s?

FLUTUR: În grădina... *(cu galanterie)* în grădina d-tale... Dă-mi voie să-ți slujesc de cavaler... *(Îi dă brațul.)*

FERCHEZANCA: Tot galant?... bine te-am botezat eu Hagi-Flutur.

FLUTUR: Îmi place-a zbura din floare-n floare și din Panchiță-n Panchiță...

FERCHEZANCA: Berbantule...

(Arie din „Chirița": „Haideți împreună")
(Împreună.)

Haideți în grădină
Să ne rătăcim,
Și cu-ai mei prietini
Să ne întîlnim.

FLUTUR
(galant)

N-ai frică-n grădină de te-i rătăci,
Printre flori îndată eu te-oi și găsi. *(bis)*

FERCHEZANCA

Vezi-l dacă-i flutur, flori în veci vînează...
Vrabia bătrînă tot malai visează. *(bis)*

(Împreună.)

Haideți în grădină
etc. etc. etc.

(Iesă prin fund amîndoi.)

SCENA X

TIȚA *(singură)*: Nu-mi vine să cred cîte-am auzit... ce femeie nerușinată! și tocmai ea să fie nevasta cuconului Ghiftui!... Cum de-o putut să se orbească așa de tare d-lui care-i om în toată firea?... nu putea să aleagă mai bine?... să găsască o copilă cu purtări bune... care l-ar fi iubit pân' la moarte... ca mine... *(Plînge.)*

(Arie din „Baba-Hîrca": „Of, of, of, și auleu!"

Din a mea copilărie
Eu pe dînsul l-am iubit.
Orice dulce veselie
De la dînsul mi-a venit.
Dar vai mie! -n rătăcire
Dragul meu azi a căzut;
Ș-orice dor de fericire
Pentru mine e perdut!
Doamne!-ascultă al meu dor } *(bis)*
Sau dă-mi voie ca să mor! }

Ah, de-acum s-au sfîrșit toate;
Lumea-ntreagă-i un mormînt.
Și de-acum nimic nu poate
Să mă-ncînte pe pămînt;
Căci în oarbă rătăcire
Dragul meu, vai! a căzut;
Ș-orice dor de fericire

Pentru mine e perdut!
Doamne!-ascultă al meu dor } *(bis)*
Sau dă-mi voie ca să mor! }

SCENA XI

TIȚA, EGOR, ACROSTIHESCU (spăriet, vine din fund alungat de Egor)

ACROSTIHESCU: Nu pune mîna pe mine că te ie dracu.

EGOR: De-acum nu scapi de mine pân' ce nu mi-i plăti... *(Vre să-l apuce de guler.)*

ACROSTIHESCU: Nu te obrăznici, măi zahar *marojna*, că te topesc.

EGOR: *A cito?*... *(Furios.)* Ah! *ti* coțcar... te port două luni de zile cu droșca, ș-apoi, cînd îi la plată, speli putina?... *(Îl ie de guler.) Davai* parale...

TIȚA *(căutînd să-i dispărțască)*: Da ce este, pan Egor?

EGOR: Ce este?... nu băga de samă; am prins un muștereu... *(Îl zgîlție.) Davai* parale...

ACROSTIHESCU: Parale... parale... n-am acu.

EGOR: *Nima?*... *No*, hai cu mine amanet la Tîrgu-Frumos...

ACROSTIHESCU *(în parte)*: Cum dracu să scăp? *(Tare.)* Ia ascultă, Egoraș...

EGOR: *A niet* Egoraș... *ia* Egor!...

ACROSTIHESCU: Egoraș dragă... fii om de treabă că ți-oi face o odă.

EGOR: *Cito?*

ACROSTIHESCU: O odă ca să treci la posteritate...

EGOR: *A cito ti tam post?*... *No*, eu postit destul un an de zile... *davai* parale că-ți ieu surtucu... *(Vrea să-l dizbrace.)*

ACROSTIHESCU *(furios)*: Ce face?... să nu cumva... că te sfărîm în bucăți, de nu te-a putea drege nici un carîtaș... *(Îl împinge departe de el.)*

EGOR *(răpezindu-se)*: Tu?... Așteaptă...

ACROSTIHESCU *(fugind pe ușa cea ascunsă)*: Ba nici gîndesc...

EGOR *(alungîndu-l)*: *A... hti... padleț!... (Iesă.)*
TIȚA *(alergînd după ei)*: Pan Egor... Pan Egor... stăi... *(Iesă.)*

SCENA XII

FERCHEZANCA, FLUTUR, PRIETENI

(Arie din „Scara mîței: „Să trăiască-n veselie...")

PRIETENII
(viind din fund)

Să petreci în veselie,
Doamna mea, precum dorești;
Peste inimi și moșie
Ca o zînă să domnești.
(Se închină la Ferchezanca.)

FERCHEZANCA

Dragii mei, a voastr-urare
Cu plăcere o primesc,
Și la toți avere mare
Eu din suflet vă doresc.
Dragii mei, cu bucurie
Vă poftesc la cununie...

TOȚI

Să trăiești în veselie,
Doamna mea, precum dorești;
etc. etc. etc.

FLUTUR: Să trăiască stăpîna moșiei Ghiftuieni!
FERCHEZANCA *(închinîndu-se)*: Amin.
TOȚI: Să trăiască doamna Ghiftuianca.
FERCHEZANCA *(închinîndu-se)*: Domnilor...
FLUTUR: Negreșit că văru Ghiftui se găsește cuprins de cea mai vie nerăbdare ca să te vadă... Hai să-l hiritisim pentru fericirea lui...

TOȚI: Hai, hai...
(Flutur merge de deschide ușa salonului mic. Ghiftui se zărește dormind pe o canape.)
FLUTUR: Ce văd?... doarme!
TOȚI: Doarme!
FERCHEZANCA *(supărată)*: Doarme!... Nu mă așteptam la una ca asta...
FLUTUR: Negreșit c-o adormit înadins ca să viseze la iubita lui mireasă.
FERCHEZANCA *(mînioasă)*: Flutur bătrîn... acuș îți smulg aripile... Hai, cărați-vă de-aici... lăsați-mă singură cu domnul Horăilă ista... căci am să-i grăiesc... *(În parte.)* Frumoasă impresie i-am făcut se vede!

TOȚI
(ieșind închinîndu-se)

Să petreci în veselie
etc. etc.

SCENA XIII

FERCHEZANCA, GHIFTUI

FERCHEZANCA *(apropiindu-se de Ghiftui)*: Cucoane Dumitrachi...

(Ghiftui horăiește.)

Ian auzi-l cum horăiește!... parcă-i un ogeac aprins... Domnule Ghiftui... pace!... îi dus pe ceea lume... Ian să-l șuier. *(Șuieră. Ghiftui tace.)* O stat moara... acu-i vremea. *(Tare.)* Domnule Ghiftui...
GHIFTUI *(răsărind)*: Ha... ce-i?... cine mă cheamă?... A!... d-ta ești, cucoană?...
FERCHEZANCA: Da frumos horăiești cînd vrei... ai putea întrece toți bondarii din țară la un loc.
GHIFTUI: Se poate... E! ce păcat că m-ai trezit!
FERCHEZANCA: Păcat?...

GHIFTUI: Dar... mi-ai spăriet un vis cît se poate de plăcut... Pune-ți în gînd că visam că erai lîngă mine... *(Ferchezanca zîmbește și coboară ochii)* și că-mi ziceai, c-un glas de înger, că nu mă poți suferi... știi?... parcă mă ungeai cu miere la inimă.

FERCHEZANCA *(cochetînd)*: Adeseori visurile-s mincinoase.

GHIFTUI *(trist)*: Păcatu mare...

FERCHEZANCA: Ha, ha, ha, că șăgalnic mai ești... Cele 12 minute o trecut...

GHIFTUI: Care 12 minute?... A! mă iartă... mi-aduc aminte... dar... dar... pentru propunerea ce ți-am făcut?...

FERCHEZANCA: Tocmai... am gîndit... am chibzuit... și m-am hotărît...

GHIFTUI: A nu primi?

FERCHEZANCA: Ba dimprotivă... primesc.

GHIFTUI *(puindu-se pe canape)*: Ba zău?

FERCHEZANCA: Găsești că-i lucru de mirare?

GHIFTUI *(scoțînd țigarete din buzunar)*: Ba nicidecum... *(Cu mare sînge rece.)* Cînd îi vra să ne cununăm... îs ga...a...ta. *(Cască.)*

FERCHEZANCA: Frumos!... boieriu-ncepe-a căsca, păn-a nu să însura!...

GHIFTUI: Nu băga de samă... *(Dîndu-i o țigaretă.)* Poftești?

FERCHEZANCA *(supărată, se depărtează de canape)*: Foarte-ți mulțămesc... nu metahirisesc pe nemîncate.

GHIFTUI: A! *(Cască.)*

FERCHEZANCA *(în parte)*: Iar cască!... curioasă lighioaie!... de n-ar fi om, aș crede că-i somn...

SCENA XIV

GHIFTUI (pe canape), FERCHEZANCA (în dreapta), EGOR

EGOR *(intrînd iute prin fund)*: L-am scăpat! mi-o perit din ochi!... *(Văzînd pe Ferchezanca.)* *A! boji moi!...* Ce văd?... Panchiț!

FERCHEZANCA *(în parte, cu spaimă)*: Egor!...

EGOR: Panchiț!... în sfîrșit te-am găsit și pe d-ta!... azi în ziua lui *sfeti* Mina.

GHIFTUI *(în parte, cu sînge rece)*: Se vede că mireasa mea are cunoștinți prin lipovenime.

EGOR *(cu durere)*: A! Panchiț! Panchiț! cum ți-ai făcut rîs de bietu Egor!... *A! tam niet* frumos... *niet* hristian.

FERCHEZANCA *(în parte)*: Vai de mine! c-a să mă comprometeze dinaintea boierului... *(Tare.)* Eu?... nu te-nțeleg ... nu știu ce vrei să spui... nu te cunosc...

EGOR *(furios)*: Nu mă cunoști?... A! ai uitat pe Egor birjariu care te-o purtat cu droșca trii luni de zile pe datorie... ai uitat că te-am scăpat de la nevoie?... că m-am calicit pentru ca să te scap de execuție?... Nu mă cunoști?... dar cînd ți-am adus cei o sută de galbini, cum de mă numeai Egoraș?... cum de-mi săreai în gît?... cum de mă sărutai?... Mă cunoșteai atunci?...

FERCHEZANCA *(în parte)*: Am pățit-o!... *(Tare.)* Eu ți-am sărit în gît?... eu te-am sărutat pe tine?... Ce obrăznicie!... un droșcar să mă batgiocorească de la ochi!... *(Către Ghiftui.)* Și d-ta suferi una ca asta în casa d-tale?... ah... ah! *(Se face că leșină.)*

GHIFTUI *(cu sînge rece)*: Ba că bine zici... Lasă, cucoană... nu mai leșina că-l dau eu afară pe bețivul ista.

EGOR *(mînios)*: *Cito?*

GHIFTUI: Ha, ha, vorbești lipovenește?... dacă-i așa... *(Arătînd ușa.)* *Na leva... pașol... scari...*

EGOR: *Ia?...*

GHIFTUI: *Ia!...* vorbești și nemțește?... *also fort, fort... gleich.*

EGOR: Nu vreu... să-mi plătească dintîi 100 de galbini.

GHIFTUI *(cam mînios)*: *Pașol* îți zic. *(În parte.)* Mi se pare că-ncep a mă mînie... *(Își pipăie pulsul.)*

Dar... bate mai iute... slavă Domnului! *(Către Egor.)* Încă n-ai ieşit?

EGOR *(puindu-se pe un scaun, în fund)*: *Niet.*

GHIFTUI: *Niet?...* Ei apoi vrei să te-arunc pe fereastă?

EGOR: Tu? ha, ha, ha. Vin, dacă vrei să te hîrbuiesc ca pe-o droşcă veche.

GHIFTUI *(în parte)*: Auzi!... acu m-am mîniet de tot.

EGOR *(suflecîndu-şi mînicile)*: *No; paidi suda...*

GHIFTUI *(scoţîndu-şi surtucul)*: Aşteaptă, *Marojna...* că te-oi topi eu acuş.

FERCHEZANCA *(în parte)*: Vai de mine! c-or să se bată!... Iaca pozna.

(Aria căluşeilor din „Nunta ţărănească")

EGOR şi GHIFTUI
(împreună)

Vai de tine,
Vai de tine!
Cată de te ţine bine;
Cu mînie şi cu ură
Am să-ţi sfărm dinţii din gură. *(bis)*

FERCHEZANCA
(alergînd între amîndoi)

Staţi pe loc ... nu luptaţi ... şede rău ...

GHIFTUI şi EGOR
(împreună)

Nu vreu! *(bis)*

FERCHEZANCA
(către Ghiftui)

Ah, te rog ... fii blajin, domnul meu ...

GHIFTUI

Nu vreu!
(Împreună.)

EGOR şi GHIFTUI

Vai de tine,
Vai de tine!
etc. etc.

FERCHEZANCA
(în parte)

Vai de mine, vai de mine!
Se bat, iată, ca mai bine ...
Vai de mine! mă tem foarte
Să nu facă vreo moarte.

(Ghiftui şi Egor se luptă cercînd a se trînti la pămînt. Ghiftui îl împinge pe Egor spre balcon.)

GHIFTUI: Ha, ha... Măi, turtă dulce... bătaie vrei?... aşteaptă.

EGOR: *Ah! ti şelma...*

GHIFTUI: Am să te-nvăţ polca... ia aşa... *(Tot întorcîndu-se în luptă, ajung pe balcon.)*

FERCHEZANCA *(spărietă)*: Staţi, staţi, pentru numele lui Dumnezeu!

GHIFTUI *(în balcon)*: Nu te da, *Marojna...*

EGOR: *Pastoi...* *(Se aude un vuiet de grilaje stricate.)*

GHIFTUI: Ţine, mă... ţine, mă...

(Se aud amîndoi răcnind şi căzînd în iaz.)

FERCHEZANCA *(răcnind cu spaimă, caută pe fereasta balconului)*: Vai de mine!... c-o căzut în iaz din balcon!... nu se mai zăresc... poate că nu ştiu să-noate!... *(Deznădăjduită.)* Or să se-nece... şi-ncă n-am apucat măcar a mă mărita... *(Aleargă în fund şi strigă.)* Săriţi... săriţi... alergaţi!...

Bucureşti

SCENA XVI

FERCHEZANCA, TIȚA (viind din fund și aducînd pe brațe o manta)

TIȚA: Ce este? ce este?

FERCHEZANCA *(perdută)*: O căzut în iaz cuconu Egor și Ghiftui droșcariu.

TIȚA: Săracan de mine!... hai s-alergăm degrabă...

FERCHEZANCA: Hai să rîdicăm satu...

(Arie din „Scara mîței": „Tîlharii")

FERCHEZANCA și TIȚA
(deschizînd ușele din fund)

Prietini, săriți, ajutor!
Că-n baltă se-neacă și mor!
(Tița iesă prin fund alergînd.)

SCENA XVII

FERCHEZANCA, FLUTUR, ACROSTIHESCU, PRIETINI, SLUGI (toți vin din toate părțile alergînd)

TOȚI

Ce este? ce vuiet? ce zor?
Cui trebui aici ajutor?

FERCHEZANCA

Egor și Ghiftui ...

TOȚI

Ce spui?

FERCHEZANCA

Bătîndu-s-aici ...

TOȚI

Ce zici?

FERCHEZANCA

În iaz au dat, zău.

TOȚI

Valeu!

FERCHEZANCA
(cu deznădejde)

Ca doi bivoli grei.

TOȚI

Elei!
(Împreună.)

Degrabă, degrab-ajutor, *(bis)*
Că-n baltă se-neacă și mor.

(O parte din persoane se răped în salonul cel mic și se fac nevăzute prin dreapta. Ceialalți se apropie de fereastă și caută cu groază spre iaz... Sînt cu toții grupați astfel, încît ușele din fund să se poată vide de public. După o mică tăcere, se aude sub balcon glasul lui Acrostihescu, zicînd: „S-o înecat!..."*)*

TOȚI: S-o înecat! *(Rămîn încremeniți toți.)*

(Ghiftui acoperit cu o manta se arată întovărășit de Tița la o ușă din fund. Cînd aude cuvîntul „s-o înecat", *se oprește înspăimîntat. Nime nu-l vede.)*

GHIFTUI *(în fund)*: Am făcut moarte de om!... am înecat un sudit!... de-acu-s prăpădit!... or să mă deie în criminal!

TIȚA: Țîst... vin cu mine... că te scap eu.

(Ghiftui și Tița se fac nevăzuți în stînga. Ceialalți de pe scenă caută tot pe fereasta balconului.)

FERCHEZANCA *(pe fereastă)*: Nu mai este nici o nădejde, Odobașa?

ACROSTIHESCU *(sub balcon)*: Nu... îs perduți!

FERCHEZANCA *(cu disperare)*: Perduţi!... or să se mureze ca crastaveţii în iaz... aleluia... am rămas iar văduvă... ah! *(Leşină.)*

TOŢI

Vai, ce întîmplare!
Stau încremenit!...
Printr-o înecare
Toate s-au sfîrşit.
(bis)

(Rămîn toţi încremeniţi. Flutur caută să deie ajutor Ferchezancăi.)

(Cortina cade.)

ACTUL II

Teatrul reprezintă o odaie mare şi simplă mobilată. Uşă în fund, şi de-a stînga ei o scară care duce la rîndul de sus. În capătul scărei, o altă uşă. În stînga, o fereastă ce dă în grădină, în dreapta, o sobă şi dinaintea ei o masă pe care se văd o oglindă mică şi un sfeşnic cu un căpeţel de luminare. Scaune pe lîngă păreţi. O uşă dincolo de sobă, care duce în odăile lui Talpă-Lată.

SCENA I

TIŢA (la fereastă, privind în cîmp)

Nu se zăreşte încă. De azi-dimineaţă de cînd l-o trimis moş Talpă-Lată la Tîrgu-Frumos cu scrisori... *(Viind în scenă.)* Sărmanu bietu boieriu!... s-ajungă a să face cioban tocmai la posesorul lui!... *(Veselă.)* Un cioban cu zece mii de galbini venit!... Cît îmi pare de bine că m-am găsit lîngă dînsu cînd o scăpat din iaz... L-am ascuns într-o manta şi, făr-a fi zărit de nime, l-am adus la noi acasă... de-atunci îl văd în toate zilele... că n-are ce face... de cînd s-o înecat Egor... el îi silit să şadă aici ascuns în straie ţărăneşti... de frica jandarmilor...

(Arie din „Scara mîţei": „Păsărele mult iubite")

Zău, îmi pare foarte bine
C-a scăpat el de la moarte
Şi din ochii tuturor;
Dar îmi pare şi mai bine
C-a scăpat el chiar prin mine...
Şi că-i sînt de ajutor.
A perdut a sa avere,
Boierie şi putere,
Ajungînd a fi păstor;
Dar, în loc de bogăţie
Şi de-o seacă boierie,
Îi rămîne-al meu amor!

SCENA II

TIŢA, TALPĂ-LATĂ (viind din fund)

TALPĂ *(supărat)*: Tiţo?... n-o mai vinit ghiorlanu cel de Stan?

TIŢA: Nu, moş Talpă-Lată.

TALPĂ: Ce mojîc leneş!... de azi-dimineaţă de cînd l-am trimes la Tîrgu-Frumos... s-o fi oprit în vro crîşmă, că tot îi zi de tîrg astăzi.

TIŢA: Cine?... el în crîşmă?... *(În parte.)* Un boier în crîşmă! dacă s-o mai văzut!...

TALPĂ: Aşa-s ţăranii iştia... s-o făcut nişte beţivi de frunte de cînd s-o înmulţit velniţile... şi nu mai poţi face nici o treabă cu dînşii.

TIŢA: Ia las', moş Talpă-Lată, că Stan nu-i ţăran de rînd; el nici nu ştie ce-i vinu măcar.

TALPĂ: Vorbă-i?... un ţopîrlan ca dînsu... leneş... somnoros... tuieş... care cînd îi poroncesc cîte ceva... să măture casa... să aducă apă de la fîntînă... se uită la mine cu ochii boldiţi, ca o broască la soare... Mă mir ce-l tot aperi, Tiţo dragă, că nu plăteşte nici doi bani... *(În parte.)* De n-ar fi un mojîc prost, aş crede, Doamne, iartă-mă, că i-o căzut tronc la inimă.

TIŢA: D-apoi şi d-ta, moş Talpă... nime nu te mai poate mulţămi... bietu Stan lucrează cît poate, sărmanu! şi d-ta, în loc să fii bun cu dînsu, nu încetezi de-a-l ocărî ca pe-un argat prost...

TALPĂ: Ei! ba nu cumva ai vra să-l bag în sîn şi să-l cocolesc!... ce l-oi cocoli într-o zi c-o dispicătură... Da cine oare s-aude afară?

(Se aude la uşa din fund tropote de cai şi glasul Ferchezancăi rîzînd.)

SCENA III

Cei dinainte, FLUTUR, FERCHEZANCA

FLUTUR *(afară)*: Tbrrr... hola... Tbrrr...

FERCHEZANCA *(afară, rîzînd)*: Ţine bine să nu dai rău... ha, ha, ha...

FLUTUR *(intră în costum de călăreţ ridicul)*: Bucuroşi la oaspeţi?

TALPĂ: Bucuroşi... poftim.

FLUTUR: D-ta eşti posesorul moşiei Ghiftuieni?

TALPĂ *(închinîndu-se)*: Eu, cucoane... şatrariu Timofti Talpă-Lată.

FLUTUR: D-ta să fii sănătos... *(Mergînd la uşa din fund.)* Poftim în casă, sufleţele...

FERCHEZANCA *(intrînd răpide în costum de amazoană)*: Uf! bine c-am mai dat de uscat!... ce fugă!... ce primblare de olac... cale de-o poştă călare... de la Tîrgu-Frumos, păn-aici!... Daţi-mi degrabă un pahar de apă... sau de vin, că mi s-o făcut gîtiţa iască.

(Tiţa merge în odaia din dreapta şi aduce un pahar cu apă.)

(Aria „Galopului de la bal-masqué")

FERCHEZANCA

Hop, hop, hop,
La galop
Cînd alerg călare,
Hop, hop, hop,
La galop
Inima mea sare.
Hop, hop, hop,
La galop
De mă vede-oricine,
Hop, hop, hop,
La galop
Saltă după mine.
Ce plăcere de-a fugi în fuga mare
Pe un cal iute, sprintinel ca un ogar.
Cîteodată, alivanta pe spinare,
Dar nu-mi pasă... eu de şotii n-am habar.
Hop, hop, hop etc.

FLUTUR *(în parte)*: Parcă văd maştele, la bal-masché... *(Imitînd muzica militară.)* Tă... nă... nă... nă... dînă... dînă... bum, bum, bum...

TIŢA *(aducînd apă)*: Iaca apă, cucoană... *(În parte.)* Ce văd? Ferchezanca!

FERCHEZANCA *(ie paharul şi be)*: Să trăieşti. *(Puind paharul.)* Parcă cerusem vin... da nu-i nimică, îi bună şi apa... *(Văzînd pe Tiţa.)* Ce-mi văzură ochii? copila cea care-am întîlnit-o la curte, cînd s-o înecat bietu Ghiftui!... mare poznă! Da ce cauţi aici, drăguţă?

TALPĂ: Aici şăde, cucoană... împreună cu mine...

FERCHEZANCA: Aşa?... îi vro strănepoată de-a d-tale?

TALPĂ: Ba nu, cucoană... eu îi sînt epitrop, de cînd i-o murit părinţii...

FERCHEZANCA: Dumnezeu să-i ierte!... *(Către Tiţa.)* Ia ascultă, drăguţă... n-ai o odaie mai curată unde să mă pot odihni puţintel, că mi-o zdrobit calu toate oasele-n mine... ştii? parcă-s făcăluită.

TIŢA *(în parte)*: Altă bele acu!... a să deie boieriul cu ochii de dînsa...

FERCHEZANCA *(în parte)*: Se vede că-i surdă, sărmănica. *(Strigînd tare.)* N-auzi, drăguţă... aş dori o odaie...

TIŢA: Dacă nu-s surdă, cucoană... nu te răguşi degeaba.

TALPĂ: Pofteşti să te odihneşti? îndată... Tiţo, du pe cucoană în odaia ta...

TIŢA: În odaia... mea?

TALPĂ: D-apoi unde... în coşeri?... hai, şi-i dă cele trebuincioase.

FERCHEZANCA: Foarte mulţămesc. *(În parte.)* De treabă posesor... hei! să nu fi răposat bietu Ghiftui... era să-mi aducă mie cîştiurile... *(Oftînd.)* Ce-i lumea asta!... ca un cal breaz... Toate planurile mele o căzut în baltă! *(Stă pe gînduri.)*

TIŢA: Cînd îi pofti, cucoană... odaia-i gata.

FERCHEZANCA *(pe gînduri)*: În baltă!... în baltă!...

FLUTUR: Ha, ha, ha.. copila-ţi spune una şi tu răspunzi alta... ha, ha, ha.

FERCHEZANCA *(răsărind)*: Ce-ai păţit, Hagi-Flutur?... te gîdile rusaliile, de rîzi aşa?

FLUTUR: Ba nu... ha, ha, ha... Da copila-ţi spune alta şi tu îi răspunzi una... vorba ceea: Buna ziua, măi fărtate... şepte pui de raţă, frate... măi fărtate, tu eşti surd... ba c-acu trecur-un cîrd...

FERCHEZANCA *(puţin supărată)*: Mînca-te-ar moliile, că slut eşti cînd rîzi... unde-i odaia, drăguţă?... *(Merge spre fund după Tiţa.)*

TIŢA: Încoaci... poftim. *(Merge spre scară.)*

FLUTUR: Da bine, soro... aşî-şi te duci şi mă laşi cu lacrimile pe obraz?

FERCHEZANCA *(oprindu-se pe scară)*: Ştii ce? spală-te degrabă cu apă de soc, ca să nu te faci chistrui...

FLUTUR: Ian lasă şaga... nu întîrzie, c-avem să mergem la curte.

FERCHEZANCA: Ba-ţi pune pofta-n cui deocamdată, suflete... *(Către Talpă.)* Mă rog, arhon Talpă-Lată... departe-i pîn' la curtea boierească?

TALPĂ: Ca vro giumătate de ceas, cucoană.

FERCHEZANCA: Atîtica?... ei, apoi mă duc să mă culc puţintel... Cu sara bună...

TIŢA *(în parte)*: Vai de mine!... c-acu vre să şi doarmă aici!

FERCHEZANCA *(suind scările)*: Da bine, soro... nu cumva mă duci în hulubărie?

FLUTUR *(jos în capătul scărei)*: Acolo ţi-i locu matale, porumbiţo...

FERCHEZANCA *(în capătul de sus a scărei)*: Hîş... Flutur bătrîn...

(Împreună.)

(Arie din „Chiriţa": „Adio! în astă-seară")

FERCHEZANCA
(pe scară)

Adio, rămîi aice...
Eu mă duc să m-odihnesc.
Adio, mă simt ferice
De-a putea să horăiesc.

FLUTUR

Adio, rămîi aice,
Eu la curte mă pornesc.
Adio,-n curînd ferice
Oi veni să te găsesc.

TIŢA
(în parte)

Vai mie! cu groaz-aice
Eu pe dînsa o privesc.
Cît aş fi, zău, de ferice
De-aş putea s-o mătrăşesc!

FLUTUR

Sufleţele... nu uita
Prin somn dulce-a mă visa.

FERCHEZANCA

Ba, zău, nu; că n-am de gînd
Să prind friguri chiar visînd.
(Împreună.)
Adio etc. etc.

SCENA IV

FLUTUR, TALPĂ-LATĂ

FLUTUR: Ha, ha, ha... poznașă-i!...

TALPĂ: Veselă cucoană se vede!... Îi cucoana d-tale?

FLUTUR *(îngîmfîndu-se)*: Așa ș-așa... Da ian spune-mi, mă rog, de mult ții moșia asta-n posesie?

TALPĂ: De-abia de șese luni, cucoane... și, zău, mult mă tem să nu-mi facă vro șotic clironomii boieriului... Dumnezeu să-l ierte!... cică mare de treabă creștin mai era păn-a nu se-neca!

FLUTUR: Ce fel?... nu l-ai cunoscut în viață?

TALPĂ: Nu... cînd am luat moșia de la vechilul d-sale, d-nu Ciupilă, d-lui era dus înuntru la țara Franțuzului și, vezi păcatu!... tocmai cînd sosisem de la Roman, acu o săptămînă, cu cîștiul... ce să găsesc la curte?... tufă! boieriu făcuse huștiuliuc în baltă și prietinii d-sale spălaseră putina...

FLUTUR: N-avea altă de făcut decît s-o spele... de vreme ce Ghiftui îi părăsise... Da bine... care vra să zică ai rămas cu gura căscată și cu cîștiu-n palmă?

TALPĂ: Mai așa!... că doar nu era să-l arunc în iaz după boier... Aștept să vie clironomii să le ies cu plin...

FLUTUR: Că nu-i aștepta mult... n-ai grijă... Chiar astăzi trebuie să s-adune comisia rînduită pentru facerea catagrafiei a averei lui Ghiftui...

TALPĂ: Comisia... da n-are rude?

FLUTUR: L-o ferit Dumnezeu... după cum spunea el, sărmanu!... Mă duc să fiu față la lucrarea comisiei, ca martur... însă, păn' ce m-oi întoarce, te poftesc să porți de grijă cucoanei celei de sus... *(Cu un aer de protecție.)* Te-oi mulțămi...

TALPĂ *(închinîndu-se)*: Bunătatea d-tale, cucoane.

FLUTUR *(la ușa din fund)*: Parcă ziseși mai dinioare că nu-i departe curtea?

TALPĂ: Ia... cît cole... Cum ieși din sat, apuci de-a dreptul prin pădurea lupului și, cît ai zice cîrc Frangoleo, agiungi în cotunu Sătulei, unde-s casele boierești.

FLUTUR: Foarte bine... rămîi sănătos... și nu uita ce ți-am spus... *(Iesă.)*

TALPĂ: Las' pe mine.

FLUTUR *(deschizînd ușa)*: Te-oi mulțămi. *(Iesă.)*

TALPĂ: Sărut mînile. *(Singur, viind în fața scenei.)* Adică dacă-i omul viță de boier mare... se cunoaște cale de-o poștă... așa ș-aista... Da oare cum îl cheamă?... l-oi întreba cînd m-a mulțămi...

SCENA V

TALPĂ-LATĂ, FEDELEȘ și, mai pe urmă, EGOR

FEDELEȘ *(cepeleag și prost, vine alergînd din fund)*: Cucoane Talpă, cucoane Lată?

TALPĂ *(răsărind)*: Ce-i, mă? ce-ai pățit? parcă tot lupii te-alungă.

FEDELEȘ: Ba să ferească Dumnezeu!

TALPĂ: Ei, ce-i?

FEDELEȘ: Este un om pămîntean ascuns în coșari... și zice așa: că are să-ți spuie o oarecică.

TALPĂ: Un om ascuns în coșari!... a fi vrun tălhar... cine-i?... îl cunoști tu, măi Fedeleș?

FEDELEȘ *(rîzînd prostește)*: D-apoi încă n-am fost la temniță ca să cunosc tălharii... Poate că d-ta, cucoane...

TALPĂ: Taci, prostule... și du-te de-i spune să vie aici...

FEDELEȘ: Cine?

TALPĂ: Iaca malacu!... cel din coşări.

FEDELEŞ: M-am dus. *(Iesă alergînd şi lăsînd uşile deschise.)*

TALPĂ *(singur)*: Să fie vrun tălhar... nu cred c-ar vini ziua meaza mare... a fi poate vrun bejănar care vra să între argat la mine... fără leafă.

FEDELEŞ *(afară)*: Boieriu-i singur... întră-nuntru.

EGOR *(dînd busta în casă, se aruncă peste Talpă-Lată şi-l îmbrăţişează)*: Scapă-mă, jupîne Talpă-Lată!

TALPĂ *(spăriet)*: Ho, ţară!... Ce-mi văzură ochii!... Egor?...

EGOR: Da.

TALPĂ: N-ai murit?

EGOR: *Niet!*...

TALPĂ: Care vra să zică... numai bietu cuconu Dumitrachi.

EGOR: Numai! *(Oftînd.)* L-or fi mîncat racii pe giumătate, de-o săptămînă...

TALPĂ: Sărmanu!... or fi făcut lăsat de săc cu dînsu...

EGOR *(cu deznădăjduire)*: A! nu-i vina mea... premelege că nu... n-am vrut să-l înec... dar cum s-o dovidesc?... *nie znaiu*... cum s-arăt că-s nevinovat?... *nie znaiu* nici atîta... A! jupîne Talpă-Lată... tare-s supărat!...

TALPĂ: Da bine... cum ai scăpat din iaz, pan Egor?... Ian spune...

EGOR: Am ieşit înotînd... şi m-am ascuns în nişte stuh care era lîngă baltă. Cînd în stuh... aud deodată nişte oameni alergînd din toate părţile şi răcnind: s-o înecat! s-o înecat!... *Boji moi*! era să mor de frică.

TALPĂ: De frig?

EGOR: Şi de frig...

TALPĂ: Cred şi eu... murat cum te găsai, puteai să prinzi un gutunar de cele tătăreşti.

EGOR: De-atunci... nici că m-am mai întors la Tîrgu-Frumos, la dugheană... am lăsat tot... şi căldări... şi harbuji... şi zămoşi...

TALPĂ: Şi ce te-ai făcut de-o săptămînă?... cum ai trăit?

EGOR: Cum? furînd noaptea harbuji şi zămoşi de prin harbuzării şi ascunzîndu-mă ziua prin copaci ca o gaiţă.

TALPĂ: Săracu bietu Egor!... putea să te prindă frigurile de-atîta harbuji.

EGOR: Să mă prindă frigurile?... *A... nima... nima*... Nici dracu nu mă prindea, aşa mă umplusem de spăriet...

TALPĂ: Ei! ce vrei acum de la mine?... spune... ce pot să fac pentru d-ta, pan Egor?...

EGOR: Ascunde-mă... hrăneşte-mă... îmbracă-mă... nu-ţi cer mai mult... într-un cuvînt, scapă-mă de spînzurătoare...

TALPĂ: De spînzurătoare?... *(Tremură.)*

EGOR *(tremurînd)*: Da... da... că de m-or prinde jadarnicii... or să mă ducă legat la Ieş... şi de m-or duce legat la Ieş... acolo... or să mă giudice ca pe-un hoţ... şi pe urmă or să mă hotărască la moarte... ş-apoi dacă m-or... hotărî... la moar... te... or să mă... *Uvîi! uvîi!*... *(Cu deznădăjduire.)* Şi, zău că nu l-am înecat eu...

TALPĂ: O ştiu... n-ai nici o grijă, Egor... din casa mea nici dracu nu te-a putea scoate...

EGOR *(strîngînd în braţe pe Talpă)*: *A! bogdaprosti... bogdaprosti.*

(Se aude afară un fluier de cioban.)

EGOR *(spăriet)*: *A! cito tam?*

TALPĂ: Vine Stan ciobanu... hai degrabă... ascunde-te... fă-te nevăzut.

EGOR *(căutînd împrejur)*: Unde?

TALPĂ: Întră iute cole-n pivniţă şi n-ai grijă.. *(Rîdică o trapă.)*

EGOR: A... vin este?

TALPĂ: Este.

EGOR *(coborînd în pivniţă)*: A... stahie *nima*?...

TALPĂ: Piei iute... *(Închide trapa.)* Ia aşa... aici încalte ştiu că-i sigur... numai de nu mi-ar dişărta poloboacile...

SCENA VI

TALPĂ, GHIFTUI (în costum de cioban, intră foarte ostenit și merge de se pune pe un scaun lîngă masă)

GHIFTUI *(intrînd)*: Uf!... dați-mi un scaun... o canape... un divan... că mă prăbușesc... *(Puindu-se pe scaun.)* A!...

TALPĂ: Ian vezi obrăznicie!... cum îndrăznești, măi, să șăzi dinaintea me?

GHIFTUI: Cum?... pentru că nu îndrăznesc să șăd în picioare... de ostenit ce sînt... mă tem să nu mă disfac în bucăți... M-am dogit ca un poloboc vechi, de mult ce-am umblat.

TALPĂ: Auzi tontu?... ș-apoi zice că-i cioban!... așa cioban! nu poate face-un pas făr-a să jălui că-i ostinit...

GHIFTUI: Un pas!... de-aici la Tîrgu-Frumos și-napoi?... cale de-o poștă bună?... Mări, nu ți-i greu să vorbești? dacă de-aș fi cal de poștă, încă m-aș jălui... măcar că ei n-au obicei...

TALPĂ: Taci, prostule... știi numai să răspunzi dobitocii.

GHIFTUI *(cam supărat)*: Ian ascultă...

TALPĂ: Ce?...

GHIFTUI *(în parte)*: Iaca că era să mă dau de gol... *(Tare.)* Nimic, cucoane...

TALPĂ: Hîm... dat-ai scrisorile lui d. polițmuștru?

GHIFTUI: Polițmaistru... nu muștru.

TALPĂ: Nu muștru?... ți-oi da eu un muștru de nu l-îi putea duce... Dat-ai scrisorile cum ți-am poroncit?...

GHIFTUI: Le-am dat d-lui polițmaistru... nu muștru.

TALPĂ *(în parte)*: A să mă scoată din răbdare mojîcu ista. *(Tare.)* De ce-ai întîrziet păn-acu?

GHIFTUI: De ce? pentru că picioarile mele n-au mașină de vapor ca să...

TALPĂ: Ce face? meșînă?... Ce pomenești tu de meșînă, măi?... Te-ai îmbătat se vede, lepșitule.

GHIFTUI *(rîzînd)*: Îmbătat, da... și eu n-am pus vin în gură de-o săptămînă... M-am prifăcut în lișiță, de cînd îs aici.

TALPĂ: Da nu cumva ai vra acu să-ți dau și vin?... cînd nu ești bun nici de-o treabă... leneș, prost, tuieș, mangosit...

GHIFTUI *(în parte)*: Haida!... iar o început pomelnicu...

TALPĂ: Păcat și de apa care-o bei... Da las' pe mine că te-oi iuți eu, bade Stane... nu ți-a merge tot așa, pe somn, pe mîncare și pe bere.

GHIFTUI: Ce bere? ce bere?... că doar nu sîntem la berăria nemțască.

TALPĂ: Ei, apoi să nu-l stropșești? *(În parte.)* Mă duc... ca să nu întru în vrun păcat... *(Tare.)* Măi... deschide-ți ochii în patru, auzitu-m-ai?... atîta-ți spun. *(Iesă prin fund.)*

GHIFTUI *(urmărindu-l)*: În patru?... doar să-mi pun ochelari.

TALPĂ *(deschizînd ușa)*: Auzitu-m-ai?... *(Iesă.)*

GHIFTUI: Aud, cucoane.

SCENA VII

GHIFTUI: Ei!... apoi pas de-ți mai dă moșia-n posesie, ca să primești batgiocuri în loc de cîștiuri... De cînd m-o adus păcatele să întru ca cioban la cuconu Talpă-Lată... nu-i zi în care să nu-mi făgăduiască că m-a stropși... *(Vesel.)* Știi, zău, c-ar ave haz să-mi tragă o bătaie?... și eu... nici să îndrăznesc a zice cîrc măcar... ca să nu mă dau de gol... Ia... mai știi?... se poate ca mai bine... Talpă-Lată îi ca cei mulți...

(Aria „Piciul bricicariul")

Îi mare cu cei mici
Și mic cu cei mai mari;
Mișel cu cei voinici,
Voinic cu cei fugari.

El, după-mprejurări
Ia sute de schimbări: } *(bis)*

Cînd îi șiret vestit,
Cînd prostuleț de tot,
Cinstit... sau necinstit!
Ba chiar și patriot...
Că-i mare cu cei mici
Și mic cu cei mai mari;
Mișel cu cei voinici
Și brav cu cei fugari.

Ce să facă bietu om!... își face interesurile cum poate... Cică: cu lupii să urli, cu oile să zberi... Dar ce-i curios lucru..., că deși Talpă-Lată mă trece cu șaga... nu mă mîniu... dimpotrivă... poziția me îmi place... îi nouă, originală! Eu, boier, proprietar cu venit de 10 000 de galbini, s-agiung cioban!... să argățesc!... la mulți, în locul meu, le-ar veni cam *paracsin*... da eu?... ha, ha, ha!... Îs vesel cu toate aceste. *(Serios.)* Curios lucru... îi trist de-a o mărturisi... da-s vesel... na... Lucrez cît șapte... car apă... tai lemne... și-s sănătos ca tunul... Cînd eram... ceea ce eram, păn-a nu mă-neca... avem zece feliuri de bucate pe masă... zece feliuri de vinațe și geaba... nu-mi ticnea nimica... nu puteam dormi... ș-acu mănînc la borș cu știr de mă prăpădesc... beu la apă din cofă de mă umflu... și-mi merge bine... și-s vesel, rîd... *(Serios și trist.)* Mare minune! eu care nu puteam face doi pași pe gios cînd eram boier... acum umblu toată ziulica pe cîmp după oi... și m-am deprins cu ele... mi-s dragi... Numai caprele mă năcăjesc, mînca-le-ar lupu!... că se acațără peste tot locul... A dracului jiganie! și fudulă!... da i-am găsit eu leac de fudulie. *(Arată cîrligu.)* Ș-apoi încă una... am învățat a cînta din fluier... să giuri c-am ciobănit de cînd îs pe lume, cînd m-ai videa mînînd oile... *(Făcînd ca ciobanii.)* Brrr, oaie... brrr, la strungă... Ha, ha, ha... Curios lucru!... mi-o trecut urîtu de cînd nu mai sînt boier... și-mi vine tot să cînt și să gioc.

(Arie mocănească)

Frunză verde pelinița
Bîr, oiță, bîr,
Dragă mi-e oaia plăviță
Bîr, oiță, bîr,
Cu flori roșii pe guriță
Bîr, oiță, bîr,
Și cu trup de copiliță,
Bîr, oiță, bîr,
Oițica bucălaie,
Bîr, oiță, bîr.
Drăgulița mea bălaie,
Bîr, oiță, bîr,
Hai degrabă-n poeniță,
Bîr, oiță, bîr,
Ca să-ți cînt doina, doiniță,
Bîr, oiță, bîr.

(Joacă ca ciobanii cîntînd.)

SCENA VIII

GHIFTUI, TIȚA (ieșind de sus)

TIȚA *(în parte)*: Iaca boieriu!... ce-o pățit de gioacă?... *(Se scoboară.)*

GHIFTUI *(oprindu-se)*: Cine s-aude?... Tița! *(În parte.)* Ce suflet bun de oiță!

TIȚA: Tare-mi pare bine că te văd vesel, cucoane!

GHIFTUI: Taci, nu mă cuconi, că-mi faci șotia, Tițo dragă... Zi-mi Stan sadea.

TIȚA *(rîzînd)*: Fie și Stan... De mult ai vinit, bade Stane?

GHIFTUI *(imitînd țăranii)*: Ba... ia mai dinioare... cuconiță... și mare foame mi-i... Dac-ai avea puțintică udătură...

TIŢA: Cum nu, bade Stănică?... ţi-am păstrat borş...

GHIFTUI *(iute)*: Iar borş cu ştir?

TIŢA: De care-ţi place... şi mă duc să ţi-l aduc... *(Intră în odaia din dreapta.)*

GHIFTUI *(singur)*: Iar borş cu ştir!... De-aş fi împărat, aş trage 500 la talpe cărui ar mai îndrăzni să mai samene ştir pe faţa pămîntului.

TIŢA *(aducînd o oală, o lingură, un pahar de vin şi o bucată de pîne)*: Iaca, bade Stane, am furat pentru d-ta un pahar de vin de cole din pivniţă... *(Arată trapa.)* Că moş Talpă-Lată îi zgîrcit ca un cîrlig de vie.

GHIFTUI *(luînd oala)*: Mulţămim, cuconiţă... să deie Dumnezeu s-agiungi bogată ca o împărăteasă. *(Se pune lîngă masă pe scaun şi mănîncă.)*

TIŢA: Măcar de-ar fi aşa, ca să te pot scăpa din halul în care te găseşti!

GHIFTUI: Îi tare bun...

TIŢA: Cum?... eşti mulţămit?

GHIFTUI: Numai îi cam pipărat.

TIŢA: Cred şi eu.

GHIFTUI: Altă dată să-i pui mai puţin piperi, Tiţo.

TIŢA: Cui?

GHIFTUI: Borşului... eu îţi vorbesc de borş!... A! tu-mi pomineai de halul meu?... nu te-ngriji... Poziţia mea ar fi destul de plăcută... dacă nu m-ar mustra cugetul... asta mă mănîncă. *(Mănîncă mult.)*

TIŢA: Nu mai gîndi şi mănîncă-n pace... ce-o fost s-o trecut.

GHIFTUI: Să nu gîndesc, cînd am făcut moarte de om?... cînd am înecat un lipovan!... da tu nu ştii, Tiţo, că chipul lui mă alungă necontenit... că-l văd peste tot locul... cu barba lui cea unsă... *(Arătînd în dreapta.)* Ici... *(în stînga)* cole... *(în faţă)* dincolo... Mă primblu cu dînsu la braţetă... mă culc cu dînsu alăturea... mănînc cu dînsu... *(Aduce la gură o lingură de borş şi se opreşte căutînd cu spaimă dincolo de masă... Pe urmă apucă o lingură cu mîna stîngă, avînd ochii tot ţintiţi în preajmă-i, şi cu mîna dreaptă ia paharul, bea vinul pe jumătate ş-aruncă ce mai rămîne în obrazul spectrului ce i se pare că zăreşte.)* Slutu-i, bată-l crucea!

TIŢA *(spărietă)*: Vai de mine! ce-i?

GHIFTUI *(deznădăjduit)*: Şi cu cît îi mai slut, cu atît mă mustră cugetul mai urît!

TIŢA: D-apoi nu eşti d-ta vinovat, cucoane...

GHIFTUI: O ştiu... o ştiu... dar n-am ce face... glasul conştiinţei mă asurzeşte... Ştii tu ce mîncare-i conştiinţa?

TIŢA: Ba nu.

GHIFTUI: Nici eu... Acu, ziua ca ziua... mă mai ieu cu caprele, dar noaptea... toate stihiile năpădesc pe mine... strigoii, moroii, tricolicii, vîrcolicii, dracii din tău, drăgaicele, simzienile, strigile, pănă şi papaluga, pănă şi turca, pănă şi chiraleisa!... şi chiraleisa!... ştii tu ce-i chiraleisa?

TIŢA: Ba nu.

GHIFTUI: Nici eu... dar ce folos! nu pot să pun mîna pe-o cheie, să trag un zăvor, să pun o căldare pe foc pentru jîntiţă, fără să-mi aduc aminte că Egor vindea ferării... îl văd şi prin întuneric... *(Căzînd cu deznădăjduire pe un scaun.)* Am agiuns în halul morţilor! *(Se cufundă în gînduri.)*

TIŢA *(în parte)*: Sărmanu bietu boier! *(Tare.)* Cucoane... cucoane... bade Stane... Stănică. *(În parte.)* Iar o căzut pe gînduri... de-acu-i dus pe ceea lume.

(Arie din „Scara mîţei": „Ah, iubită verişoară")

Stane dragă, fii cuminte,
Vesel, viu, ca mai-nainte
Păn-a nu te fi-necat.
L-al meu glas de mîngîiere
Ah, alung-a ta părere
Că eşti, zău, nevinovat!
De n-ai milă tu de tine,

Fie-ţi milă chiar de mine,
De-al meu suflet întristat...
Şi la glas de mîngîiere,
Ah, alung-a ta durere
Că eşti, zău, nevinovat!

GHIFTUI *(viindu-şi în simţire, încet)*: Ce glas dulce!... numai ea poate să-mi împrăştie gîndurile cele triste...

TIŢA *(apropiindu-se cu sfială de Ghiftui)*: Cucoane... ţi-o trecut?...

GHIFTUI: Mi-o trecut, Tiţico dragă... s-o spart afionu la glasul tău.

TIŢA: Ei... dacă-i aşa, ştii ce te-aş sfătui?... ca să nu-ţi mai vie afionu cela... cum îl numeşti d-ta... bine-ai face să începi iar vro călătorie prin lume...

GHIFTUI *(exaltat)*: Să fac voiajuri?... să mă duc de-aici?... să-mi las oile? să mă depărtez de tine, Tiţo... de tine? *(Cu glas firesc.)* Luat-ai sama că mai dăunăzi te-am strîns de mînă?...

TIŢA *(cu nevinovăţie)*: Ba nu.

GHIFTUI: Te-am strîns. *(Ostenit şi mergînd de ceea parte cu lene.)* Şi de n-aş fi aşa de ostenit, te-aş mai strînge o dată. *(Exaltat.)* Să mă duc de-aici, unde-s scăpat de toată primejdia... unde-s căutat, grijit ca un cănăraş!...

TIŢA *(rîzînd)*: Ba că chiar.

GHIFTUI: Ca un cănăraş care-ar tăia lemne şi ar mînca borş cu ştir... *(Se apropie de Tiţa.)* Da tu nu ştii, dragă copilă, ce bazaconie se întîmplă aici de cîteva zile?... *(Tiţa, neînţelegînd, caută împrejur. Ghiftui o opreşte de mînă şi-i arată inima lui.)* Aici.

TIŢA: Ce?

GHIFTUI: Vrei s-o afli?... vrei numaidecît?... vrei?... vrei?...

SCENA IX

GHIFTUI, TIŢA, TALPĂ-LATĂ (viind iute din fund)

TALPĂ: Hai degrabă... degrabă...

GHIFTUI *(depărtîndu-se de Tiţa)*: Dracu să te ieie...

TALPĂ: Gătiţi odaia degrabă, că vine comisia de la curte cu toţi boierii.

TIŢA: Care boieri?...

TALPĂ: Ştiu eu?... or fi clironomii cuconului Dumitrachi Ghiftui.

GHIFTUI *(tare şi cu mirare)*: Săracul de mine!

TALPĂ: Ho! tontule... ce te-o apucat de răcneşti aşa?... Nu ştii că s-o înecat boieriu?

GHIFTUI *(cu durere)*: Ba ştiu... ş-o prea ştiu... sărmanu!...

TALPĂ: Ei! apoi?

GHIFTUI *(liniştit)*: Nimic... nimic... *(Vrea să iasă.)*

TALPĂ *(oprindu-l)*: Încotro, moţpane... vrei să speli putina?... stăi aici că ai treabă.

GHIFTUI *(în parte)*: De nu m-ar cunoaşte cineva.

TALPĂ: Ghidi, ghidi, leneşule. *(Merge spre uşa din fund.)*

GHIFTUI *(puindu-şi pălăria pe ochi)*: Ia aşa... încalte nu m-or zări...

TIŢA *(încet lui Ghiftui)*: Ie sama bine, cucoane, să nu te dai de gol dinaintea boierilor... *(Intră în odaia din dreapta.)*

GHIFTUI: Odată cu capu... Tiţico... *(cu dragoste)* Tiţico! *(În parte.)* Ei!... mi-i dragă şi pace!

SCENA X

GHIFTUI, TALPĂ-LATĂ, FLUTUR, ACROSTIHESCU, CÎRCIOC, PRIETENI (intrînd pe uşa din fund)

TALPĂ *(deschizînd uşa din fund)*: Poftim, poftim, boieri...

(Aria polcăi din „Chiriţa")

PRIETENII

Haideți, haideți să grăbim
Și lucrarea s-o sfîrșim,
Pe Ghiftui să-l răfuim;
Testamentul să-i cetim...

GHIFTUI
(în parte)

Ia priviți cum mă jălesc;
Ce frumos mă prohodesc!
Aș jura că polca vreu
Să joace de dorul meu.

PRIETENII

Haideți etc. etc.

(În vremea corului, Ghiftui se leagănă ușor ca și cînd ar voi să înceapă polca și, făcînd deodată un gest de mînie, se duce spre ușa din fund... Talpă iar îl oprește.)

TALPĂ *(oprind pe Ghiftui)*: Iar?... dă... dă...

GHIFTUI *(în parte)*: Mare păcat c-un posesor...

FLUTUR *(către boieri)*: Boieri d-voastră... Catagrafia-i sfîrșită... nu ne mai rămîne decît să vizităm moșia și să se cetească testamentul care s-o găsit la curte.

CÎRCIOC: Prea bine... da știți d-voastră c-o avut mare noroc cuconu Ghiftui de s-o înecat, căci, la dimprotivă, ar fi fost dat în criminal pentru moartea lipovanului...

FLUTUR: În criminal?... ești sigur, arhon Cîrcioc?...

CÎRCIOC: Doar nu-s candidat de giudecătorie fără să știu pravelile.

FLUTUR: Asta n-ar fi un rezon... cîți cunosc eu!... și, zău, socoți?...

CÎRCIOC: Socotința me este că prietinul d-voastră ar fi figurat în iarmaroc cu ștreangu de gît...

GHIFTUI *(în parte)*: Valeu!... parcă-mi stă un nod colea...

FLUTUR: Sărmanu! poate că i-ar fi trecut urîtul în spînzurătoare.

GHIFTUI *(în parte)*: Îi mucalit Hagi-Flutur...

ACROSTIHESCU: Și fiindcă era cam fudul... s-ar fi fudulit în ștreang, ca cioara-n par...

GHIFTUI *(în parte)*: Na și istalalt... frumos mă jălesc!... apoi pas de te mai îneacă.

FLUTUR: Almintere era om bun... numai cam... tuieș.

ACROSTIHESCU: Cam... lepșit.

FLUTUR: Cam stropșit.

ACROSTIHESCU: Cam trăsnit.

GHIFTUI *(în parte)*: Haida... nici dracu nu m-ar cunoaște cum mă zugrăvesc ei.

CÎRCIOC: Lepșit, stropșit, trăsnit, cît vă place... dar ia să cetim testamentul.

TOȚI: Dar, dar.

GHIFTUI *(în parte)*: Acu să vedeți comedie.

CÎRCIOC: Boieri d-voastră... hai să ne punem la masa asta, ca să urmăm pe forme.

TALPĂ: Mă... Stane... dă scaune boierilor.

GHIFTUI *(în parte)*: Vorbă-i?... atîta ar mai trebui...

TALPĂ: Mă, surdule... da n-auzi?

GHIFTUI: Aud, cucoane. *(Aduce scaune și le așează împrejurul mesei.)*

TALPĂ: Ia colo și colo, mangositule... Nu băgați de samă, boierilor, că-i un biet cioban necioplit...

GHIFTUI *(în parte)*: Ce te-aș mai ciopli!...

TALPĂ: Cînd nu-i cu oile, nu plătește nici doi bani... îi diprins cu ele... ș-ar vra să le vadă zi și noapte.

GHIFTUI *(în parte)*: Dar; să le văd în frigare.

CÎRCIOC: Poftim, boieri, să cetim testamentul răposatului.

GHIFTUI *(în parte)*: Răposatului de față.

TOȚI *(așezîndu-se pe scaune)*: Ia să videm.

CÎRCIOC *(cetind)*: „Acesta este testamentul meu!... Eu sub-iscălitul, Dimitrie Ghiftui, din mila lui Dumnezeu fiind lipsit de rude, numesc drept clironomi averei mele, pe prietinii mei: Banul Hagi-Flutur..."

FLUTUR *(răsărind)*: Ce zici?...

CÎRCIOC *(cetind)*: „Şi pe d. Acrostihescu... Odobaşa..."

ACROSTIHESCU *(răsărind)*: Ce spui?...

CÎRCIOC *(cetind)*: „Fiind amîndoi capitalişti..."

GHIFTUI *(în parte)*: N-au para-n pungă, da-s din capitalie.

CÎRCIOC *(cetind)*: „Fiind amîndoi capitalişti şi prietini pe care îi preţuiesc... Iar spre a curma tot soiul de neînţelegeri între ei... las anume satul Ghiftuieni lui Hagi-Flutur şi satul Sătula lui Acrostihescu... iscălit, Dimitrie Ghiftui. 20 mai... 1849."

(Toţi se scoală de pe scaune.)

GHIFTUI *(în parte)*: Frumoasă idee ai mai avut, cucoane Dumitrachi...

FLUTUR: Care cum s-ar prinde sînt proprietar?...

ACROSTIHESCU: Şi eu tij.

FLUTUR: Sărmanu Ghiftui! ce de treabă om!

ACROSTIHESCU: Ce suflet nobil!... am să-i fac o odă...

GHIFTUI *(în parte)*: Nici mort n-a să-mi deie pace... Odobaşa.

FLUTUR: Ce păcat c-am perdut aşa prietin! *(Îşi şterge ochii.)*

ACROSTIHESCU: Aşa om cu geniu!... *(Îşi şterge ochii.)*

GHIFTUI *(în parte)*: Ia să vezi c-acu or să mă facă înger.

FLUTUR: Aşa pravoslavnic!

ACROSTIHESCU: Aşa înger!

GHIFTUI *(în parte)*: Na... ce v-am spus?

FLUTUR *(lui Acrostihescu)*: Care vra să zică de-acum, vere Acrostihescule, noi doi o să împărţim cîştiurile.

ACROSTIHESCU: Aşa, vere Flutur... ce jalnică întîmplare!... a!...

FLUTUR: A!... *(Se îmbrăţişează împreună plîngînd.)*

GHIFTUI *(în parte)*: Ia auzi-i cum se mai fasolesc!... să nu-i iei cu toropala?

FLUTUR *(lui Talpă)*: Cît aduce moşia... arhon Talpă?... cu cît o ţii pe an?

TALPĂ: Scump, cucoane... foarte scump... cît nu face. Cuconu Dumitrachi Ghiftui, Dumnezău să-l

ierte!... îmi făgăduise că m-a mai scăde din cîşti... dar n-am avut parte...

GHIFTUI *(în parte)*: Eu?... na şi altul!... da late le croieşte badea Talpă-Lată...

CÎRCIOC: Boieri d-voastră... dacă poftiţi, să mergem acum ca să vizităm hotarăle moşiilor...

TOŢI: Dar, dar.

FLUTUR: Arhon Talpă... vin d-ta de ne-arată moşia... sau, dacă n-ai vreme, dă-ne pe cineva... pe ciobanu ista... *(Arată pe Ghiftui.)*

TALPĂ: Cine? el?... da cunoaşte el ceva, tontu?... vin eu cu d-voastră.

GHIFTUI *(în parte)*: Haida! cică este-o vorbă: Hai, tată, să-ţi arăt hotarăle...

CORUL

Haideţi, haideţi să grăbim
Şi lucrarea să sfîrşim,
Pe Ghiftui să-l răfuim;
Moşia să-i împărţim.

(Iesă cu toţii prin fund, afară de Ghiftui.)

SCENA XI

GHIFTUI: Ei! apoi te mai îneci altă dată?... mai laşi clironomi altă dată?... Nici n-apuci a muri bine, şi ei încep a giuca drăgaica... şi-n loc să te jălească ca pe-un om care-i îmbogăţeşte, te batgiocoresc ca pe-un duşman... I! de n-aş fi mort... ce frecătură de gîlci aş trage lui Flutur şi lui Odobaşa!... *(Se apropie de masă.)* Dac-am fost nebun eu să fac testamentul în folosul lor... aşa mi se cade... O! ce idee năstruşnică!... dar... cu chipul aista le vin de hac! *(Se pune la masă şi scrie cîteva rînduri în testament.)* Ha, ha... dragii mei capitalişti... nu vă aşteptaţi la una ca asta... îs tuieş? stropşit? lepşit?... încalte să vă arăt eu cine-i Ghiftui... să-l cunoaşteţi mai bine... *(Scriind.)* „Ghiftuieni, 19 mai

1849". *(Vorbit.)* M-am înecat la 20 a lunei... se poate dar prea lesne să fi scris aceste rînduri cu o zi mai înainte, la 19. *(Frecîndu-şi mînile de bucurie şi sculîndu-se de la masă.)* Ce-oi să mai rîd acum, cînd i-oi videa cu nasu de-un cot... mă duc să văd cum îmi măsoară moşiile... ha, ha, ha... am căpătat ingineri fără plată... ha, ha, ha... *(Iesă pe uşa din fund.)*

SCENA XII

EGOR, FERCHEZANCA

EGOR *(deschizînd o trapă şi scoţînd capul)*: Nu mai aud pe nime tropăind deasupra capului... acum pot ieşi să mă mai răsuflu. *Uvîi!* m-am săturat de pivniţă... oare unde să fie prietinul meu Talpă-Lată, să-mi aducă de mîncat... c-am flămînzit de tot, de cînd m-am făcut stahia pivniţei... *a cito?... nazat...*

(Ferchezanca bate în palme sus. Egor închide oblonul.)

FERCHEZANCA *(ieşind în capătul scărei)*: Măi! fa!... nime... pace... şi tare mi-i poftă de dulceţi... să mă mai răcoresc... c-am durat un somn năstruşnic... ş-am visat... vai de mine! ce visuri curioase!... tot cu stahii şi cu Hagi-Flutur...

EGOR *(scoţînd iar capul)*: Nu-i nime, se vede... *(Zărind pe Ferchezanca sus.) A! bojî moi!...* Panchiţ!... *(Închide oblonul.)*

FERCHEZANCA *(începînd a să coborî)*: Parcă m-alunga o stahie zburlită şi mă chema pe nume cu glas înăduşit, ca din ceea lume...

EGOR *(de sub scenă)*: Panchiţ!... Panchiţ!...

FERCHEZANCA *(oprindu-se pe scări)*: Aud?

EGOR *(asemene)*: Panchiţ!... Panchiţ!... Cucu...

FERCHEZANCA *(spăimîntîndu-se)*: Vai de mine!... îmi cîntă cucu-n stînga!...

EGOR: Panchiţ! Panchiţ!... ce nu plateşti lui Egor?

FERCHEZANCA: Săracan de mine, că nu-i curată casa asta... îi cu dracu... *(Se suie răpide înapoi.)* Unde să fug?

EGOR: Panchiţ!... Panchiţ!... De nu-i plăti lui Egor... am să te ieu pe ceea lume... să te mănînc de vie... Hîr... ham... ham...

FERCHEZANCA: Auzi gust?... Vai de mine!... doar nu-s stridie!... Mă umflă spaima din tălpi... mă duc să mă-nchid în casă... *(Intră în odaie.)*

EGOR *(arătîndu-se)*: *No, haraşo!* i-am vinit de hac... ha, ha, ha... de-acum ştiu că mi-a plăti. *(Desperat.)* Ha, ha, ha...

SCENA XIII

TALPĂ, FLUTUR, ACROSTIHESCU, CÎRCIOC, PRIETENI

(Flutur şi Acrostihescu intră sfădindu-se)

ACROSTIHESCU: Ba mă iartă, vere... hotaru-i mai încoaci.

FLUTUR: Da nu l-ai văzut cu ochii că-i mai încolo, dimprotivă?

ACROSTIHESCU: Ce mai încolo?... vrei să-mi mănînci doi stînjini de pămînt, din partea me.

FLUTUR: Ba tu vrei să mi-i mănînci cu împresurare.

ACROSTIHESCU: Ba tu.

FLUTUR: Ba tu... şi dacă-i aşa treaba... ne-om giudeca.

ACROSTIHESCU: Ne-om giudeca.

CÎRCIOC: Domnilor... nu vă sfădiţi degeaba pentru doi stînjini, cînd vă-i clironomia aşa de însemnată... că, de-ţi întra o dată în proţes, Dumnezeu ştie de-ţi scăpa buni teferi...

ACROSTIHESCU: Cum?

CÎRCIOC: Ce vă spune Timofti Cîrcioc... helbet!... doar nu-s candidat de flori de cuc... vă sfătuiesc prietineşte...

FLUTUR } *(împreună)*: { Ce flori de cuc?... da nu vezi
ACROST. } { că vra să mă păgubească.

CÎRCIOC: Ei! știți una?... hai să mai cetim testamentu... poate că ne-om lămuri asupra pricinii.

FLUTUR
ACROST. } : Foarte bine.

CÎRCIOC *(luînd testamentul de pe masă)*: Iaca pozna!

FLUTUR
ACROST. } : Ce-i?

CÎRCIOC: Pe ceealaltă față a testamentului este o adăugire care-mi scăpase din videre.

FLUTUR
ACROST. } : Cetește-o!

CÎRCIOC *(în parte)*: O pățit-o clironomii! *(Tare, cetind:)* „Fiindcă se poate întîmpla ca să mă înec mîni, îmi schimb hotărîrea de mai-nainte și-mi las toată averea Tiței..."

FLUTUR
ACROST. } : Ce face?

CÎRCIOC *(cetind)*: „Tiței, copilei care se află subt epitropia lui șătrariu Talpă-Lată..."

TALPĂ: Mare minune!

CÎRCIOC *(cetind)*: „Iscălit, Ghiftui... 19 mai 1849."

FLUTUR
ACROST. } : Nu se poate! îi plastografie.

CÎRCIOC: Ba mă iertați, că-i scris cu mîna răposatului.

FLUTUR *(cu deznădăjduire)*
ACROST. *(cu deznădăjduire)* } : Breee!
TALPĂ *(cu mirare)*

(Aria „Vai! ce este? ce-ntîmplare?" din „Baba-Hirca")
(Împreună.)

FLUTUR și ACROSTIHESCU

De se poate-așa rușine
Să pățim noi amîndoi,
A o crede, zău, nu-mi vine,
El și-o bătut joc de noi!

TALPĂ și CEIALALȚI

Ce rușine, ce rușine!

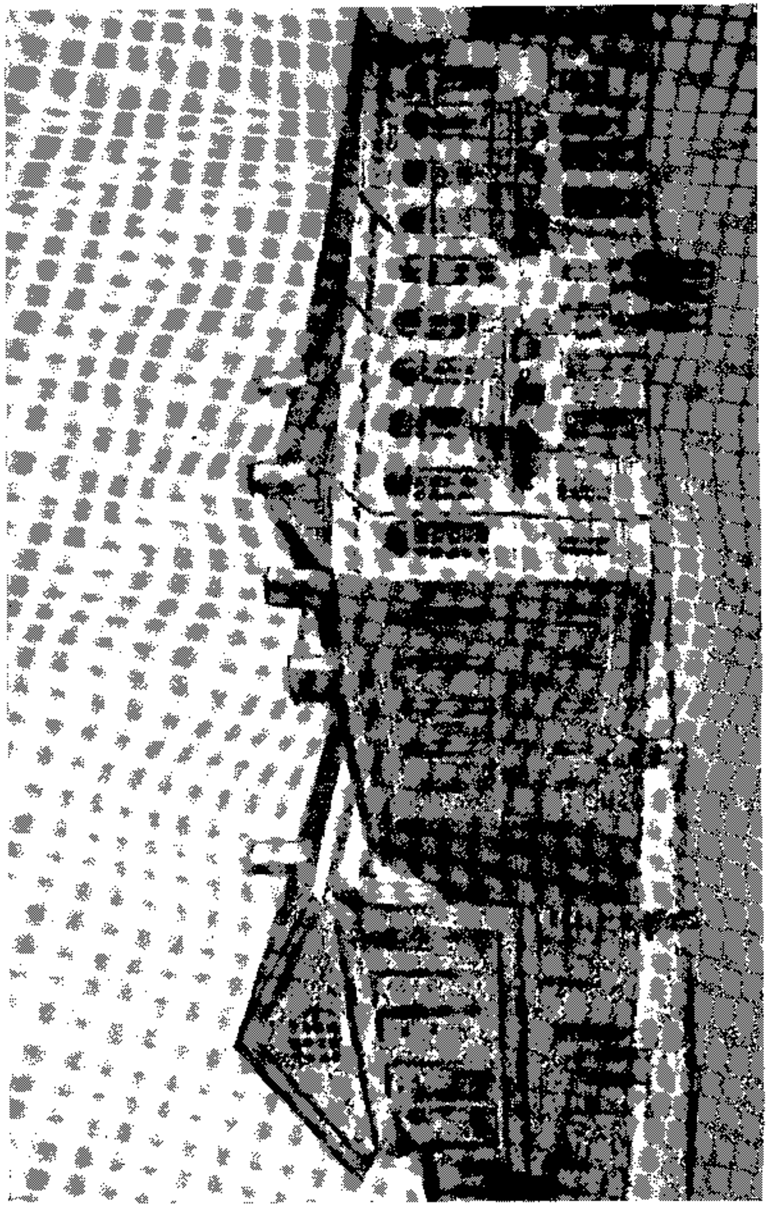

Teatrul de la Copou-Iași (reprodus după I. Massoff, *op. cit.*).

Matilda Pascaly (Muzeul Teatrului Național-București; reprodus după *Istoria teatrului în România*, vol. II, București, 1971, p. 289).

Au pățit-o amîndoi!
Ș-o să-i rîdem ca mai bine,
Zău, să-i rîdem între noi.

SCENA XIV

Cei dinainte, TIȚA (viind din dreapta)

TIȚA: Ce este? ce este, de răcniți așa?

ACROSTIHESCU *(în parte)*: Ce văd? Tița! ea-i clironoamă... bună partidă!

FLUTUR *(în parte)*: He, he... copilița-i frumușică... he... he... și are zestre bună... he... he... mai că de-ar vra să fie Fluturoaie...

TALPĂ *(în parte)*: Îs văduvoi... Tița-i diprinsă cu mine... știi că s-ar putea?... Pravila dă voie epitropilor să se cunune cu...

FLUTUR *(Tiței)*: Duducă Tiță... știi mata că sameni, bucățică tăietă, cu un fenix?

TIȚA: Ce dihanie-i aceea?

ACROSTIHESCU *(Tiței)*: O pasăre măiastră, căreia i-am făcut o odă.

TIȚA: Ce i-ai făcut?... sărmana!

TALPĂ: Tițică, Tițică... ian mai uită-te și la moș Talpă-ncoaci.

TIȚA: Iaca mă uit... ș-apoi?...

TALPĂ *(în parte)*: Ce vroiam să-i spun?...

ACROSTIHESCU: Duducă, crede-mă că tinerii cei mai eleganți ar fi prea fericiți a să număra între adoratorii d-tale.

TIȚA: Ce să facă?... să se numere?... ha, ha, ha!... ha... ha... ha.

TALPĂ: Degeaba-ți bați capu, boieriule, că Tiței nu-i plac tinerii.

TIȚA: Cine ți-o spus d-tale că nu-mi plac?

FLUTUR: Duduca are dreptate. Iaca eu, de pildă, am împlinit 45 de ani la Crăciun... îs numai bun de însurat.

TALPĂ *(trecînd lîngă Tița)*: Dacă-i treaba pe-aceea, apoi eu îs și mai bun, c-am împlinit 50 la Ispas.

ACROSTIHESCU *(trecînd lîngă Tița)*: Atîta ar mai trebui... să se cunune o copilă tînără cu giumătăți de veacuri!... Nu te potrivi, duducă... eu am numai 25 de ani...

FLUTUR *(îndesîndu-se)*: Crede-mă pe mine, că Acrostihescu nu știe ce spune...

TALPĂ *(asemene)*: Ascultă pe moșu, că d-nu Flutur aiurează.

TIȚA *(veselă, către Cîrcioc)*: Da ce-o pățit de-și spun cu toții anii, ca la iarmaroc?... doar n-am să-i cumpăr.

CÎRCIOC: Ce să aibă?... un lucru de nimic... Banu Flutur și d-nu Acrostihescu îs depărtați din clironomie, și-n locul lor, răposatu te lasă pe d-ta clironoama averei sale...

TIȚA *(cu bucurie)*: Așa! nu mă-nșăli?

CÎRCIOC: Să n-am parte de giudecătorie. *(În parte.)* Ce nebunie am făcut că m-am încurcat anțărț!

TIȚA: I! cît îmi pare de bine... cît îmi pare de bine!...

(Sare bătînd în palme.)

(Aria din „Peatra din casă" : „Cît îmi pare de bine")

Eu, o biată fată,
M-am făcut deodată
Cu avere mare.
Oi să fac mult bine
Și s-agiut pe-oricine,
După cum doresc;
Și s-aduc plăcere,
Fericiri, avere,
Celui ce iubesc.
Tra, la, la, la, la.
De-acum tot așa
Vesel voi cînta.
Tra, la, la, la, la.

TALPĂ: Cred și eu că-i cînta tra, la, la, cu zece mii de galbini venit... dar numai cu tra, la, la, nu poți ține casă... trebuie să iei un bărbățel, fata me.

FLUTUR: Iaca eu, de pildă.

ACROSTIHESCU: Ba eu...

TALPĂ: D-apoi eu nu-s pe-aici?

TIȚA *(pe gînduri)*: Negreșit... negreșit... da unde-i Stan?... aș vre să văd pe Stan...

TALPĂ: Stan?... Stan?... Nu cumva ți-o întrat gărgăuni în cap, giupîneaso?

TIȚA: Moșule...

TALPĂ: Un mojîc ca acela?

TOȚI: Un mojîc?

TALPĂ: Auzi!... ce-ar agiunge lumea, dacă fetele de boier s-ar da în dragoste cu ciobanii!

(Arie din „Baba-Hîrca" : „Vai! ce este? ce-ntîmplare?")

(Împreună.)

CORUL

Unde-i, unde-i țopîrlanul
Să-l măsor peste cojoc.
Unde-i, unde-i Stan ciobanul
Să-l zdrobesc aici pe loc.

TIȚA

Vai de bietul Stan ciobanul
C-or să-l lasă mort pe loc!
Și de el, de el sărmanul
Văd că n-oi să am noroc.

(În timpul corului, Ghiftui intră prin fund și pe furiș se suie pe scări și se ascunde.)

SCENA XV

Cei dinainte, GHIFTUI

GHIFTUI *(în parte)*: Măi... măi... măi!... tare-s bosumflați clironomii!

FLUTUR
ACROST. }: Auzi?... un țărănoi... să-l stropșim!...
TALPĂ

TIŢA *(în parte)*: Cum să-l scap de bătaie?... am să-i înşăl... *(Tare.)* De ce vă tulburaţi degeaba, domnilor?... cînd eram o biată fată fără zestre, puteam să iubesc pe Stan... dar acum că-s bogată... cum socotiţi c-aş gîndi la un cioban?...

GHIFTUI *(în parte)*: Iaca, mă!... şi ea?...

TIŢA: Un cioban care-i urît...

GHIFTUI *(în parte)*: Frumos!...

TIŢA: Necioplit.

GHIFTUI *(în parte)*: Hî... hî...

TIŢA: Grosolan.

GHIFTUI *(în parte)*: Ce-s?... grosolan!

TIŢA: Şi pentru ca să nu mai aveţi nici o grijă... vă făgăduiesc că îmi-oi alege chiar astăzi un bărbat.

TOŢI: Bravo, Tiţo!...

GHIFTUI *(în parte, trist)*: Chiar astăzi!... n-am noroc cu clironomii!

TALPĂ: Tiţo... eu te-am crescut, draga me... gîndeşte la mine mai întîi...

TIŢA: Nici vorbă nu-i...

GHIFTUI *(în parte)*: Cum ? şi el umblă după-nsurat?... putregaiu dracului!...

FLUTUR *(încet Tiţei)*: De-i vre să fii Fluturoaie... te fac cucoană şi te duc la Ieşi.

TIŢA *(în parte)*: Aşteaptă, murgule, să paşti iarbă.

ACROSTIHESCU *(încet Tiţei)*: De-i primi să fii Acrostihească... ţi-oi turna patru ode...

GHIFTUI *(în parte)*: Ghidi, Odobaşa!

TIŢA: Domnilor... daţi-mi vreme să mă gîndesc, ca să-mi aleg ursitul...

FLUTUR: Rezon... *(Către ceilalţi.)* Haideţi, boieri, şi ne-om întoarce peste-un ceas...

TIŢA *(în parte)*: Să vă-ntoarceţi cînd s-a întoarce bunica din ceea lume...

(Toţi iesă prin fund. Tiţa intră în odaia din dreapta. Talpă-Lată rămîne mai în urmă, şi cînd voieşte să iasă, Ghiftui îl apucă de mînă şi-l duce în faţa scenei.)

SCENA XVI

GHIFTUI, TALPĂ-LATĂ

TALPĂ *(spăriet)*: Ce? ha?... ce vrei, prostule?

GHIFTUI *(ţiindu-l de mînă)*: Prost o fost ficioru tătîni-tău.

TALPĂ: Cum ai zis, mojîcule?

GHIFTUI: Mojîc îi ficioru tătîni-tău.

TALPĂ: Auzi!... iar te-ai îmbătat, se vede?

GHIFTUI: Iar!... ia spune-mi, mă ghiuj bătrîn...

TALPĂ: Ghiuj bătrîn, eu?...

GHIFTUI: Bătrîn... da cum?... nu ţi-ai mîncat mălaiu de cînd Papură-vodă?... Ia spune-mi... ai de gînd să te-nsori cu Tiţa?

TALPĂ: Şi ce-ţi pasă ţie?

GHIFTUI: Ce-mi pasă?... ascultă... să nu cumva să te-mpingă păcatu să faci una ca asta... m-ai auzit? că te şterg de pe faţa pămîntului...

TALPĂ *(furios)*: Tu... eu... pe mine... tu?

GHIFTUI *(cu sînge rece)*: Tu... eu... pe tine... eu!

TALPĂ: Măi!... da ai uitat cu cine grăieşti?... ai uitat că-ţi sînt stăpîn?... şi că tu nu eşti decît un cioban?...

GHIFTUI: Da cum, Doamne, iartă-mă, s-o uit?... vezi cîrligu ista?

TALPĂ: Ş-apoi?

GHIFTUI: Îi de corn.

TALPĂ: Ş-apoi?

GHIFTUI: Apoi... de-i îndrăzni să gîndeşti la Tiţa... te-apuc la umblăcit ca pe oi... brrr, oaie... brrr, Talpă.

TALPĂ *(furios)*: Brrr, Talpă!

GHIFTUI: Ia brrr.

TALPĂ: Bre! ce hoţ!

GHIFTUI: Hoţ, nehoţ,... ia sama că sîntem singuri aici.

TALPĂ *(în parte, cu frică)*: Că bine zice tălhariu... îs în mîna lui.

GHIFTUI: Şi-s mai tare decît tine... îs cioban.

TALPĂ *(dîrz)*: Şi dacă eşti mai tare... ce te socoţi, beţivule?

GHIFTUI: Ce mă socot, beţivule?... ia să vezi... *(Învîrtind cîrligul.)* Brrr, oaie... mînca-te-ar lupu!

TALPĂ: Stăi!... *(În parte.)* Nu-i treabă cu hoţu ista. *(Tare şi cu glasul blînd.)* Ascultă, măi Stănică... că doar eşti băiet bun...

GHIFTUI: Tare bun.

TALPĂ: Cam...

GHIFTUI: Cam...

TALPĂ: Dar eşti om de omenie!

GHIFTUI: De omenie...

TALPĂ: Nu-ţi place să mă-nsor cu Tiţa?

GHIFTUI: Nu.

TALPĂ: Ei, apoi, iaca... nu mă-nsor... mai mult vrei?

GHIFTUI: Giură-te!

TALPĂ: Să n-am parte de tinereţile mele.

GHIFTUI: De tinereţe?... auzi mofluzu!... Nu aşa: să te mănînce lăcustele?

TALPĂ *(în parte)*: Mă, mă, mă!... ce blăstămat!

GHIFTUI *(strîngîndu-l tare de mînă)*: Să te mănînce?

TALPĂ: Ei... să mă mănînce.

GHIFTUI: Aşa mai vii de-acasă... acum îţi poroncesc, ca unui epitrop, să dipărtezi pe Flutur şi pe Odobaşa.

TALPĂ: D-apoi cum?

GHIFTUI: Nu-i treaba me. *(Îl strînge de mînă.)*

TALPĂ *(strîmbîndu-se)*: Ei, bine... bine...

GHIFTUI: Aşa-ţi dau voie să-mbătrîneşti... dar de mă-i înşăla, îmi trag voia-napoi... şi iar te şterg de pe faţa pămîntului.

TALPĂ: Bunătatea d-tale, bade Stănică.

GHIFTUI: Hai... du-te-ndată de-i mătrăşeşte de-aici.

TALPĂ: M-am dus. *(În parte.)* Ia lasă, hoţule, că te-oi drege eu! *(Tare şi cu glas blînd.)* Rămîi sănătos, bădică.

GHIFTUI *(umblînd turburat)*: Sara bună.

TALPĂ *(întorcîndu-se de la uşă)*: De ce nu mi-ai spus îndată c-o iubeşti pe Tiţa, Stănică dragă?... că ne înţălegeam pe loc... *(Ghiftui îl ia de mînă şi-l strînge vîrtos, drept semn de mulţămire. Talpă se strîmbă de durere şi caută să zîmbească.)*

GHIFTUI: Ai început a mă-ndrăgi... aşă-i?

TALPĂ: Aşa... Stănică... să ne videm sănătoşi, Stănică. *(În parte.)* Aşteaptă, cîrjaliule, că eu îţi sînt popa de-acu... *(Se răpede spre uşa din fund şi iesă iute.)*

SCENA XVII

GHIFTUI (primblîndu-se foarte tulburat)

Breee!... multe-o fost să mai văd astăzi!... şi bine-o zis cine-o zis, că banu-i ochiu dracului!... auzi?... până şi Tiţa să se schimbe din pricina banului... să zică că-s slut... prost... grosolan... Tiţa! care-o credeam că mă iubeşte!... *(Furios.)* În cine să te mai încrezi de-acum, dacă şi fetele te gioc pe degite!

Banu-n lume azi domneşte,
Banul toate le urzeşte,
Fraţi cu fraţi el duşmăneşte
Şi pe duşmani înfrăţeşte.
Pe cuminţi îi nebuneşte,
Pe nebuni îi cuminţeşte,
Păn' şi proşti el duhuieşte,
Păn' şi hoţi el proslăveşte.
Banu-i ochiul dracului
Şi biciul păcatului!

SCENA XVIII

GHIFTUI, TIŢA

TIŢA *(viind veselă)*: I! cucoane, cucoane... veste bună, veste bună.

GHIFTUI *(cu nepăsare)*: Ce veste?

TIŢA: Bine-ai făcut c-ai disclironomisit pe ceilalţi.

GHIFTUI *(asemene)*: Socoţi? *(În parte.)* O dat de miere şi dumneei.

TIŢA: Nici c-ai putut să ai mai bună idee.

GHIFTUI: Aşa să trăieşti?

TIŢA: Pentru că de-acu eşti slobod să faci ce ţi-a plăcea.

GHIFTUI: Care vra să zică... nu mai sînt nici cioban?... mă dai afară?...

TIŢA: Cioban?... cînd ai o avere întreagă ca mai nainte?

GHIFTUI: Eu? *(În parte.)* Are haz că mă ia şi-n rîs... atîta-mi mai trebuia!

TIŢA: Ascultă: aum deodată... trebuie să fugi peste graniţă... ţi-oi da bani cîţi îi vre... şi mai pe urmă ţi-oi întoarce toată starea înapoi...

GHIFTUI: Ce-ai zis?

TIŢA: D-apoi cum?... ai socotit c-aş primi eu vrodată să te clironomisesc de viu?... eu să fiu bogată şi d-ta sărac?... mai bine să mor!... Da nu-i vorba de mine... îi vorba că trebuie să te dipărtezi de-aici cît mai degrabă.

GHIFTUI: Aşa?... am înţăles... Vrei să mă duc, ca să te măriţi în lipsa me.

TIŢA: Eu?... cu cine?

GHIFTUI: Cu Flutur.

TIŢA: Că doar n-am căpchiet.

GHIFTUI: Ei! dacă nu cu Flutur... cu Acrostihescu?

TIŢA: Aşa!... un smintit!

GHIFTUI: Apoi dar cu Talpă-Lată?

TIŢA: Ba că chiar!... un moşneag.

GHIFTUI: Da bine... de ce le-ai făgăduit aici, mai dinioare?

TIŢA: Ce era să fac?... ei vroia să te ucidă... ş-am căutat să-i înşăl.

GHIFTUI: Să mă ucidă!... pentru ce?... n-am murit o dată?

TIŢA: Pentru ce?... pentru c-o înţăles că mi-i drag bădica Stan.

GHIFTUI: Îţi sînt drag, Tiţo... nu mă-nşăli?

TIŢA: Iaca!... da n-o ştiai?...

(Duo din „Scara mîţei")

GHIFTUI

Tiţico!

TIŢA

Cucoane?...

GHIFTUI

O! înger ceresc!
Iubeşti pe Stănică?

TIŢA

Dar, zău, il iubesc!

GHIFTUI
(cu foc)

Ah, spune-mi, dragă,
Că nu e şagă,
Nu-ţi fie frică, nu te sfii.

TIŢA

Eu să am frică?
Nu, căci de mică
M-ai deprins singur a te iubi.

(Împreună.)

O dulce simţire!
O vis îngeresc!
Prin dulcea-i iubire
În rai mă trezesc!

GHIFTUI: Ah, Tiţo... Tiţo... sînt cel mai fericit din toţi pămîntenii *(cade în genunchi)* şi de-acum vreu să trăiesc şi să mor la picioarele tale.

(La aceste de pe urmă cuvinte, Ferchezanca iesă din odaia de sus, vede scena şi începe a rîde cu hohot.)

SCENA XIX

GHIFTUI, TIȚA, FERCHEZANCA

FERCHEZANCA: Ha, ha, ha!... așa minune încă n-am văzut... ha, ha, ha... Ciobanii fac declarații de amor, ca la teatru!... ha, ha, ha.

GHIFTUI *(ridicîndu-se)*: Cine îndrăznește să chicotească... *(Merge furios spre scară.)*

FERCHEZANCA: Cine?... eu... Vai de mine! ce-mi văzură ochii?... Ghiftui!

GHIFTUI: Ferchezanca! *(În parte.)* Am sfeclit-o.

FERCHEZANCA *(scoborîndu-se răpede)*: Ghiftui în viață!... și eu îl credeam dus pe ceea lume!... Ghiftui!...

GHIFTUI: Ei!... eu... ș-apoi?...

FERCHEZANCA: N-ai murit?

GHIFTUI: Așa se vede... ș-apoi?...

FERCHEZANCA: Ș-apoi... ș-apoi... cu atîta mai bine... că avem o socoteală împreună.

GHIFTUI: Ce socoteală?

FERCHEZANCA: Avem să ne cununăm...

GHIFTUI: Ce face? Ba-ți pune pofta-n cui.

FERCHEZANCA: Cum ai zis?... Ia mai zi o dată...

GHIFTUI *(tare)*: Îți pune pofta-n cui... m-ai înțăles?

FERCHEZANCA: Așa mi ți-i vorba, calindroiule?... care vra să zică ți-ai bătut gioc de mine, cînd mi-ai propus să te ieu.

GHIFTUI: Ba nicidecum... ți-am propus cununia păn-a nu muri... dar fiindc-am murit... sînt slobod, mi se pare, să mă cunun cu cine-mi place.

FERCHEZANCA: Ei! și cu nu-ți plac poate?

GHIFTUI: Nici atîtica... da știi? nici de frică.

FERCHEZANCA: Obraznicule... a!... nu-ți plac?... a!... d-sale boieriului îi plac fetele de la țară, copilele nevinovate și proaste?... d-lui boieriu se ascunde în haine ciobănești, ca să tractarisească amoruri cîmpenești cu lapte dulce și cu borș cu știr?... ha, ha, ha, ha, ha!

TIȚA *(cu ochii plini de lacrimi)*: Nu înțăleg, cucoană, ce vrei să spui; dar deși sînt proastă, precum zici, eu n-am obicei să rîd de oamenii care mă primesc în casa lor...

GHIFTUI: Bravo, Tiță... bine i-ai răspuns. D-eei, cucoana cea cu duh mare, este diprinsă, se vede, a fi primită numai la Golia...

FERCHEZANCA: Așa-i povestea, porumbașilor?... Ei, las' că v-oi vini eu acuș de hac... *(Merge în fund, deschide ușile și strigă:)* Hagi-Flutur, Odobașa, viniți digrabă să vedeți minune.

SCENA XX

Cei dinainte, FLUTUR, ACROSTIHESCU, CÎRCIOC, PRIETENII

TOȚI: Ce este? Ce este?

FERCHEZANCA: O înviet Ghiftui...

TOȚI: O înviet! unde-i?

FERCHEZANCA: Iată-l.

FLUTUR și ACROSTIHESCU *(văzîndu-l)*: Ghiftui! mare minune!

GHIFTUI *(energic)*: Dar... Ghiftui! mai mult vreți?

FLUTUR: N-ai murit, scumpul meu prietin?... Nu te-o mîncat broaștele?...

GHIFTUI *(asemene)*: Nu m-o mîncat... Ha, ha! asta nu vă prea vine la socoteală, așă-i?... Nu vă-i rușine obrazului... voi, care-mi erați prietini, să mă lăsați în baltă, făr-a căuta să-mi scăpați măcar trupul...

FLUTUR: Cine putea gîci că te-i ascunde, vere Dumitrachi?

GHIFTUI *(cu mîndrie)*: Să știți că m-am ascuns! dar de ce m-am ascuns? pentru că mi-era frică.

FERCHEZANCA *(cu tînguire)*: Voinicelu mamei!

CÎRCIOC *(viind lîngă Ghiftui)*: Ian mă rog... d-ta ești d-nu Ghiftui? avem două vorbe împreună.

GHIFTUI *(luînd pe Cîrcioc de braț și împingîndu-l de ceealaltă parte)*: Dă-te-ntr-o parte, că încă n-am sfîrșit... *(Cătră Flutur și Acrostihescu.)* Periți din ochii mei, și să vă văd de azi înainte cînd mi-oi videa ceafa... Plecăciune... *(Voiește să iasă prin fund.)*

CÎRCIOC *(aducîndu-l napoi)*: Ian stăi, boieriule, c-avem să ne tălmăcim amîndoi...

GHIFTUI: Ce să ne tălmăcim?... cine ești d-ta?

CÎRCIOC: Eu sînt ftorivist Timofti Cîrcioc...?

GHIFTUI: D-ta să fii sănătos... ce-mi pasă?

CÎRCIOC: Candidat de giudecătorie...

GHIFTUI *(schimbîndu-și glasul)*: Așa!...

CÎRCIOC: Și fiindcă ai încetat de a fi mort... apoi sînt dator să te arestuiesc.

GHIFTUI: Ce fel? ce fel am încetat?... ba dați-mi bună pace, că-s mort ca toți morții... Auzi?... să mă arestuiască?...

CÎRCIOC: Îmi pare rău... însă am poroncă înaltă.

GHIFTUI: Da pentru ce?... pentru ce?...

CÎRCIOC: Pentru moartea lipovanului.

GHIFTUI *(răcnind)*: Da s-o înecat sîngur, pre legea me.

CÎRCIOC: Se poate... însă el o murit la 20 a lunei, așă-i?

GHIFTUI: Ei...

CÎRCIOC: Și d-ta la 19 ai scris în testament cîteva cuvinte care te învinovățesc.

GHIFTUI: Ce cuvinte?

CÎRCIOC: Următoarele: „Fiindcă să poate întîmpla să mă-nec mîni..." Asta dovidește mult înaintea pravilelor.

GHIFTUI *(obosit)*: Vai de mine! ce dobitocie am făcut!

CÎRCIOC: Cu mare părere de rău te înștiințăz că te arestuiesc, și păn'a nu te duce la Ieș, vei fi închis în odaia asta.

GHIFTUI *(căzînd pe scaunul de lîngă masă)*: Îs fript de-acum! *(Tiței, care se apropie de el.)* Îs fript... ce vrei?... îs fript.

FERCHEZANCA *(apropiindu-se de Ghiftui)*: Nu era mai bine să te-nsori cu mine?... spune drept.

GHIFTUI: Piei din ochii mei, Papalugă...

TOȚI

O! ce-ntîmplare!
Ce rău îmi pare!
În belea mare
El a intrat.

GHIFTUI
(abătut)

O! ce-ntîmplare!
Groaza-mi e mare;
În belea mare
Eu am intrat.

FERCHEZANCA
(în parte)

Ce bine-mi pare...
M-am răzbunat!

TIȚA
(în parte)

Nici o scăpare
Nu-i de-așteptat!

TOȚI

O! ce-ntîmplare... ș.c.l.
(Iesă cu toții prin fund.)

SCENA XXI

GHIFTUI: Hait!... de-acum mi-am închiet catastihu!... cînd mă credeam mai sigur!... mai fericit... tronc... vine nebuna cea de Ferchezanca... De unde dracu o ieșit?... *(Stă pe gînduri.)* M-o părăsit cu toții... m-o lăsat sîngur... față-n față cu umbra lui Egor care se rîdică dinaintea me ca o fantasmă și se strîmbă la mine ca o momiță... A! de-ar ști cineva cît costisește înecarea unui lipovan... nu mă îndoiesc că i-ar trece gustu... Ian videți... nu mi-o lăsat decît o bucățică de lumînare... și ... acuș oi să rămîn pin întuneric... brrrt, mă umflă spaima... *(Cu frică.)* Tare m-aș duce... tare-aș fugi... *(Cu energie.)* Trebuie să fug... filotimia nu mă iartă să șăd aici... ș-așa-și pe-aici mi-i drumu. *(Merge la ușa din fund ș-o zgîlție.)* M-o închis pe dinafară ticăloșii!... *(Merge la fereastă.)* Ce văd? un jandarm cu sabia scoasă! *(Către jandarm.)* N-auzi, voinicule... sluga matale... ce mai faci?... sănătos?... foarte mulțămesc... Ian ascultă, nu mă-i lăsa să sar în grădină, că mi-i poftă de persici... nu?... ian las' șaga, că te-oi mulțămi... *(Voiește să sară pe fereastă și dă înapoi cu groază.)* Stăi, mă... nu da... iaca blăstămatu c-o întins pușca spre mine... măi!... Care vra să zică, îs cuprins din toate părțile ca un lup la hăituială... care vra să zică, nu-i chip de spălat putina!... *(Stă pe gînduri.)* O! îmi aduc aminte din copilărie că în casa asta... era vro cîteva tainiți pin care mă giucam de-a baba-oarba... dar... ian să caut... *(Ia lumînarea, caută pe jos și găsește oblonul pivniței.)* *Kirie eleison!*... Iaca o gură de tainiță... ce-i norocu la om!... *(Pune lumînarea jos și deschide oblonul.)* Bre!... da întuneric îi!... parcă-i gura iadului... d-apoi vorba ceea: rău cu rău, dar mai rău făr'de rău! *(Se coboară cîteva scări.)* Frig îi... brrrt... parcă-i o ghețărie... *(Se suie înapoi spăriet, căutînd în fundul pivniței, ca și cînd ar fi văzut ceva.)* Știți una?... mi-i frică!... da frică, nu șagă... *(Se coboară iar.)* Of! cine m-o pus să înec un lipovan!

(Se face nevăzut și închide oblonul peste el. Muzică surdă la orhestră.)

SCENA XXII

GHIFTUI, EGOR

GHIFTUI *(în pivniță)*: Valeu! valeu!

EGOR *(asemene)*: *Uvîi... uvîi!...*

GHIFTUI: Nu mă lăsați... nu mă lăsați...

EGOR: *Pojalosti... pojalosti...*

GHIFTUI: Săriți... valeu!... *(Iesă iute din pivniță cu părul zburlit și alb de tot; închide răpede oblonul și stă deasupra lui spăriet, galbăn și cu glas înădușit.)* Valeu... valeu... l-am văzut iar!

(Arie din „Baba-Hîrca": „Să-i spălați")

Vai ș-aman!
Vai ș-aman!
L-am văzut pe lipovan.
L-am văzut
Negru, slut,
Și cu dînsul m-am bătut.
Ce păcat!
Ce păcat
Peste mine-acum a dat!
Orice fac,
Orice fac,
Nu pot scăpa de-acel drac! etc.

(Vine în fața scenei.) Da n-oi să scap de dînsul nici pe fața pămîntului, nici în fundul pămîntului?... oriîncotro m-oi întoarce, trebuie să dau cu ochii de dînsul?...

EGOR *(rîdicînd o trapă și scoțînd capul)*: A!... iaca oblonu...

GHIFTUI *(răpezindu-se și sărind pe trapă)*: Iaca... iar! *(Tremurînd.)* Săracan de mine, că parcă-s pe ceea lume!...

EGOR *(rîdicînd a doua trapă)*: Pe-aici oi putea să ies...

GHIFTUI *(se aruncă din nou și o închide cu picioarele, și zice cu deznădăjduire)*: Unde mă găsăsc? vai de mine! pe un vulcan de lipoveni?...

EGOR *(rîdicînd trapa cea dintîi)*: Mare minune! că nu dau de ușă...

GHIFTUI *(asemene)*: Nu lăsa... *(Cu glasul stins și deznădăjduit.)* Sfinte Panteleimoane!... n-am înecat mai mult decît un lipovan... ș-acum răsar din toate ungherile, ca ciupercile... Valeu!... tare mi-i frică!... *(Vine în fața publicului și zice în taină.)* Știți cum mi-i de frică?... ca în vremea volintirilor... *(Furios.)* Asta nu-i viață... nu pot să mai trăiesc așa... mai bine să mor... poate că mi-a da pace lipovanul, după ce-oi răposa... *(Umblă nebun pe scenă, ferindu-se de locurile trapelor și merge spre fereastă.)* Mă duc să m-arunc pe fereastă...

(Se aude riturnela corului de mai jos. Ghiftui se răpede cu frică de la fereastă lîngă masă și se pune pe scaun.)

GHIFTUI: Ce s-aude?... cine vine?... să-mi deie pace... n-am vreme să primesc pe nime.

SCENA XXIII

GHIFTUI, ȚĂRANI, ȚĂRANCE (intrînd înainte), pe urmă TIȚA, FLUTUR, ACROSTIHESCU, TALPĂ-LATĂ și EGOR

TOȚI

Veste bună! bucurie!
Ghiftui e nevinovat.
Din a soartei grea urgie
Bine-mi pare c-a scăpat.

GHIFTUI: Ce cabazlîc îi aista?... lor le vine-a giuca mazurca cînd eu mă aflu în ceasul morții?... dați-mi bună pace... n-am chef de gioc. *(Se scoală, ia scaunul pe care ședea, îl anină de braț și pe urmă, rîdicînd masa, se întoarce cu ea, o așează între dînsul și țărani și se pune iar pe scaun, plecîndu-și capul pe masă.)* De-acum, parapanghelos!... am răposat!...

TIȚA *(alergînd cu bucurie)*: Cucoane Dumitrachi... cucoane Dumitrachi...

GHIFTUI *(cu glas stins)*: Mortos, cortos... nu vorbiți cu morții!...

TIȚA *(cu mirare)*: Mortos, cortos?... Cucoane Dumitrachi...

GHIFTUI: Ce este?

TIȚA *(uitîndu-se la dînsul spărietă)*: Vai de mine! ce-ai pățit?... ești alb de tot!

GHIFTUI *(ștergîndu-și mînica, se scoală și vine în scenă)*: Alb?... se vede că m-am atins de vrun părete...

TIȚA *(aducînd degrabă oglinda de pe sobă)*: Păru... păru...

GHIFTUI: Păru?...

TIȚA *(puindu-i oglinda sub ochi)*: Ian privește!

GHIFTUI *(văzîndu-se)*: A!... piei drace! Cine-i ghiuju ista?

TIȚA: Cine să fie?... d-ta.

GHIFTUI: Eu?... nu se poate... ferească Dumnezeu! *(Se uită cu luare-aminte, deschide gura și boldește ochii.)* Cu adevărat... îmi aduc aminte... eu îs!... iată gura... iată ochii mei... *(Cu mare mirare.)* Da bine, cîți ani am șăzut în pivniță, de m-am făcut uncheș?...

TIȚA: Moș Talpă-Lată ne-o spus tot.

GHIFTUI: Ce-o spus tot?

(Flutur, Acrostihescu și Talpă-Lată intră.)

TALPĂ: Dar, cucoane Dumitrachi... nu mai ai nici o grijă... Egor îi scăpat.

GHIFTUI: Scăpat?

EGOR *(deschizînd trapa)*: Da... da... Egor scapat!... Egor *zdaro!*

GHIFTUI *(voind să se arunce pe trapă)*: Nu lăsați... nu lăsați... dați-i în cap... *(Arată pe Egor.)*

TALPĂ *(oprind pe Ghiftui)*: Da nu te teme, cucoane, că-i Egor...

GHIFTUI: Egor!

TALPĂ: L-am ascuns eu în pivniță, pentru că te socotea înecat.

EGOR *(ieșind din trapă)*: A!... nime nu-i murit?... *gospodi pomilui!*

GHIFTUI *(cu sfială)*: Oare?... ești sigur că nime nu-i murit?...

EGOR: Ha, ha, ha... cuconaș vra să rîdă?

GHIFTUI: Ha, ha, ha... *(Rugîndu-se.)* Lasă-mă să te pipăi... ca să mă încredințăz... *(Îl pipăie și-i* *zice cu mare mulţămire.)* A!... mînca-te-ar moliile... că bine-mi pare că te văd... eşti sănătos? *(Îl ia de mînă.)* Doamne! mult am mai gîndit la d-ta... *(În parte.)* De-oi mai îneca lipoveni de azi înainte, să-mi ziceţi cuţu...

FLUTUR *(viind la Ghiftui)*: Da bine... pe noi nu ne vezi, vere Ghiftui?...

GHIFTUI *(cu o bucurie minciunoasă)*: Cum nu? văru Hagi-Flutur şi Odobaşa!... *(Dîndu-le mîna.)* Ce fericire pentru mine!...

FLUTUR
ACROST. : Ce fericire!

GHIFTUI: Scumpii mei prietini... numai voi puteaţi înţălege fericirea me, şi de aceea nădăjduiesc că-ţi binevoi să mi-o faceţi deplină...

FLUTUR
ACROST. : Poronceşte, vere Ghiftui... şi noi sîntem gata...

GHIFTUI *(cu dragoste)*: Dacă-i aşa... tare vă poftesc... tare vă rog să nu mai călcaţi niciodată în casa me...

FLUTUR
ACROST. : Aud?

GHIFTUI: Şi mă veţi îndatora peste măsură.

FLUTUR: Atîta pagubă...

ACROSTIHESCU: Cîtă şi dobîndă!

GHIFTUI: Cît pentru d-ta, pan Egor, îţi dăruiesc o droşcă cu doi cai şi te ieu cu luna...

EGOR: *Cito*?... *A*!... eu?... să fiu iar birjar... la uliţa mare... cu *malerchi*?... A! cuconaş, parc-am mai înviet o dată... *paidi*... *scari*...

GHIFTUI: Ba nu tocmai *scari*, că n-am să fiu singur în droşcă... am să fiu cu cuconiţa me...

EGOR: A... d-ta *niet* însurat...

GHIFTUI: *Niet* însurat... dar mă însor... ieu un înger care m-o ocrotit sub aripile lui.

TOŢI: Cine? Cine?

GHIFTUI: Cine?... vreţi s-o cunoaşteţi?

SCENA XXIV

Cei dinainte, FERCHEZANCA (intrînd la cele din urmă cuvinte)

FERCHEZANCA *(tare)*: Un înger care l-o hrănit cu borş cu ştir... Ţiţa Talpă-Lată!... ha, ha, ha!...

EGOR *(răsărind)*: A! Panchiţ! *(Merge în fund, o apucă de mînă ş-o aduce în faţa scenei.)*

FERCHEZANCA: Încet, măi Zahar Marojnă, că-mi rupi mîna...

EGOR: Plateşte la mine 200 de galbini... sau de nu... te ţin amanet.

FERCHEZANCA: Vai de mine! amanet la un droşcar!...

GHIFTUI: Nu te teme, cucoană dragă, că te scap eu de datoria d-tale... dar cu o condiţie...

FERCHEZANCA: Care?

GHIFTUI: Să intri iar în trupa teatrului naţional, ca să cîştigi aplaudele publicului...

FERCHEZANCA *(întinzînd mîna lui Ghiftui)*: Primesc, dacă mi-i făgădui că te-i abona...

GHIFTUI: N-ai nici o îndoială... Ei ! moş Talpă-Lată... ce mai zici?... tot prost sînt?... tot mojîc îs?...

TALPĂ *(plecîndu-se)*: A! cucoane... cine-o ştiut!... d-ta... un boier atît de... iartă-mă...

GHIFTUI: *(rîzînd)*: Te iert pentru hatîrul Ţiţei... şi tu, Ţiţică, fă cu mine ce-i şti de azi înainte... îmi dau capul în mînile tale.

TIŢA: Las' pe mine, Stănică...

GHIFTUI *(cu multă mulţămire)*: Slavă ţie, Doamne!... mi-o trecut urîtul... l-am înecat! şi din doi morţi, ne-am ales amîndoi vii!... *(Către public.)*

(Arie franceză)

Am înviet şi-mi pare, zău, prea bine
Că dintre morţi pe lume am ieşit.
Dacă sînteţi mulţămiţi ca şi mine,
Daţi-mi un semn, un semn prea mult iubit:

Pan, pan, pan, pan, să mă veselesc,
Pan, pan, pan, pan, să vă mulţămesc,
Pan, pan, pan, pan, să mă veselesc.
Pan, pan, pan, pan, pan.

CORUL

Pan, pan, pan, pan, să vă mulţămim,
Pan, pan, pan, pan, să ne veselim,
Pan, pan, pan, pan, să ne veselim.
Pan, pan, pan, pan, pan.

(Cortina cade.)

CINEL-CINEL

PERSOANE

PITARUL SANDU, boier de 50 de ani
SMĂRĂNDIȚA, nepoata lui
TINCUȚA, vara Smărăndiței
FLORICA, tînără țărancă
GRAUR, fecior boieresc din Moldova
DAME, ȚĂRANI, ȚĂRANCE, LĂUTARI

CINEL-CINEL

COMEDIE CU CÎNTECE ÎNTR-UN ACT,
improvizată pentru beneficiul săracilor.

Scena se petrece la o moșie din Valahia, lîngă hotarul Moldovei, în anul 1858.

Teatrul reprezintă o grădină frumoasă cu un boschet în mijloc; în dreapta, un pavilion cu ușă pe scenă.

SCENA I

ȚĂRANII
(greblînd drumurile grădinei)

Azi e zi cu soare,
Azi e sărbătoare.
Hai să ne grăbim
Ca să curățim
Grădina de schinuri
Și țara de chinuri,
Să le crească flori
De-acum păn-în zori.

SCENA II

ȚĂRANII, SANDU (ieșind din pavilion)

SANDU: Ei! copii, ați sfîrșit dă curățit grădina?
ȚĂRANII: Sfîrșit, cocoane.

SANDU: Să trăiţi, feţii mei! *(Dîndu-le bani.)* Na un bacşiş, să faceţi chef şi veselie, că astăzi e sărbătoarea nepoatei mele, Smărăndiţa.

ŢĂRANII: Să trăiască coconiţa!

SANDU: Amin! Hait, mergeţi acum la horă şi să-mi jucaţi pă zdreavăn.

ŢĂRANII: Las' pă noi, cocoane! *(Iesă cîntînd prin fund, în dreapta.)*

Azi e zi cu soare,
Azi e sărbătoare,
Hai să dănţuim,
Să ne veselim.

SANDU *(singur)*: Aoleo! ce necaz pă capu meu dă cînd a venit nepoată-mea Smărăndiţa cu prietinile ei acilea la moşie! N-am răgaz nici măcar un ceas!... Ba să le aştept cu masa până pă la toacă; ba îmi fac casa *anocato* până pă la două după miezul nopţii, tot cu jocuri şi cu nebunii, încît eu, la vrîsta mea, am ajuns a mă face hurez!... Acu, altă iscodeală!... Le-a abătutără să se îmbrace ţărăneşte! Auzi! fete de boier cu fote!... Ei! s-a trecutără cu hazu... Măcar că... de!... ce să zici?... Le prinde cămaşa cu altiţe dă minune, şi-s frumuşele coz!... dar *oposun! ighemoniconu* boieresc nu iartă... Bre, bre, bre! anapoda-i lumea dă azi! *(Intră în boschet.)* Iaca şi gazeta lui Carcalechi. *(Ia o gazetă şi se pune pe canape.)* Ce mai zice? *(Citeşte puţin şi începe a căsca.)* Frumos! frumos, dar tare mi-i somn. *(Citeşte.)* Departamentul drept...tă...ţii... Aşa...pre...cum... *(Adoarme.)*

SCENA III

SANDU, GRAUR ***(viind din fund, din dreapta)***

GRAUR *(în cantonadă)*: Acasă-i boieriu?... bine. Las' că-l găsesc eu... doar nu-s de la Gogomăneşti. *(Viind în scenă.)* Iată-mă-s bun sosit în Ţara Muntenească, eu, Graur, ficior boieresc a cuconului Tachi Pîcălescu de la Odobeşti. Asară stăpînu meu mi-o zis: „Graure, na răvaşu ista, să-i duci peste hotar la vărul meu, cuconu Sandu; dar cînd îi da cu ochii de el, să-i grăieşti cam tare, că-i surd." Am apucat de cu noapte pe potică ş-am vinit făr-a fi întrebat de răvaş de drum, că n-am întîlnit nici ţipenie de om pe margine. Ba am întîlnit un urs, dar n-avea guler galbăn, ş-am trecut ca în ţara me!... Hai de-acum în casă, la boier. *(Se îndreaptă spre pavilion şi se opreşte auzind horăitul pitarului.)* Dec!... cine hîrîie între copaci?... A fi vrun zăvod, poate. *(Se apropie de boschet.)* Ţîbă, cotarlă... *(Văzînd pe Sandu.)* Piei drace, că-i boieriu!... Da bine-o mai duce!... parcă-i un hereseu. *(Imitează vuietul fereseului.)* Ian să-l trezesc. *(Încet.)* Cucoane, cucoane!... Nici se clinteşte măcar; îi dus pe ceea lume... Mări, să-i chiui la ureche. *(Se apropie de Sandu şi strigă tare la urechea lui.)* U... u... u! cucoane Sandule!

SANDU *(răsărind spăriet)*: Ho! mă... nu lăsa... ho!

GRAUR *(în parte)*: L-am trezit.

SANDU: Ce vrei, măi hoţule?... Ce te-a lovit dă-mi chiui la ureche?

GRAUR *(vorbind tare în toată scena)*: Cucoane, am adus un răvaş de la cuconu Tachi, văru dumnitale.

SANDU: Dă la Moldova? dă la vărul meu? Unde-i?

GRAUR: O rămas acasă.

SANDU: Cine? răvaşul?

GRAUR: Ba, boieriu. Iaca răvaşu.

SANDU: Adă-l astăzi şi nu răcni aşa, că nu te-alungă tatarii. *(Deschide răvaşul.)* Ian să vedem ce-mi mai scrie cabazul cel de Tachi? Iar o fi ghiduşii de-ale lui, că mai Pepelea decît el nici că s-a mai dat. *(Citeşte:)*

„Cu frăţească dragoste, vere Sănduc." *(Vorbit.)* Ha, ha, ha! din Sandu mă fac Sănduc. Tare-i sînt drag! *(Citeşte:)* „Îţi trimit o căprioară ucisă de mine la vînat. S-o mănînci sănătos

Feciorul boieresc care ți-o aduce e cam fudul de-o ureche și de ceealaltă. Grăiește cu el tare, dacă vrei să vă înțălegeți în vorbă.

Al tău văr iubitori,

Tachi."

(Vorbit.) O căprioară! Aferim!... tocmai dă ziua Smărănditei. *(Tare, cătră Graur.)* Unde-i vînatul, măi?

GRAUR *(în parte)*: Vezi, dacă-i surd, cum răcnește!

SANDU *(în parte)*: Măi! că surd îi, sărmanu! *(Tare.)* Unde-i căprioara?

GRAUR: O luat-o vătavu. *(Se apropie de urechea lui Sandu și strigă.)* O luat-o vătavu.

SANDU: Bine. Grasă-i? *(La urechea lui Graur.)* Grasă-i?

GRAUR: Ca de Crăciun. De-abie am putut-o aduce.

SANDU: Aferim! Ce mai face văru Tachi?

GRAUR: Șăde.

SANDU: Cum, șede?... bolnav în pat?

GRAUR: Ba sănătos pe pat.

SANDU: N-a zis c-a veni acilea?

GRAUR: Ba o zis.

SANDU: Cînd?

GRAUR: Ieri.

SANDU: A zis c-a veni ieri?

GRAUR: Ba o zis ieri c-o vini mîni.

SANDU *(în parte)*: Ferească Dumnezeu dă surzi, că-ți vatămi peptul.

GRAUR *(în parte)*: Am răgușit cu surdu ista.

SANDU: Să spui vărului că-i mulțumesc prea mult și că-l poftesc pe mîni la masă. Auzitu-m-ai?

GRAUR *(în parte)*: Ei! ba nu.

SANDU *(în parte)*: N-a auzit! *(Mai tare.)* Să spui stăpînu-tău că-i mulțumesc și că-l...

GRAUR: Și că-l poftești la masă pe mîni. Știu.

SANDU *(mînios)*: Dacă știi, surdule, la ce mă faci să zic dă două ori?

GRAUR *(în parte)*: Cică eu îs surd acu. *(Pufnește de rîs.)*

SANDU: Ce ziseși?

SCENA IV

SANDU, GRAUR, FLORICA (viind din pavilion)

FLORICA *(în parte)*: Ce-a pățit boieru dă strigă așa?

GRAUR: Valeu! că frumușică leliță!

SANDU: Ce cați, Florico? Ce vrei?

FLORICA: Coconița te roagă să mergi pănă sus.

SANDU: Da ce mai este?

FLORICA: Vrea să-ți arăte o rochie nouă dă la București.

SANDU: Poftim!... parcă eu sînt șandra-mandra! *(Mergînd spre pavilion.)* Florico, poartă dă grijă dă băiatul ăla, că-i străin sărmanul, e moldovean.

FLORICA *(cu mirare)*: Moldovean?

GRAUR: Moldovean, muntean, tot una-i... tot român!

SANDU: Tacă-ți ciocul... Florico, dă-i ceva dă mîncat și dă băut, c-a fi ostenit dă pă drum. *(În parte.)* Sărmanu! așa dă tînăr ș-așa dă surd! Păcat! *(Intră în pavilion.)*

SCENA V

FLORICA, GRAUR

GRAUR *(în parte)*: Mă! înc-așa bujor de copilă n-am văzut. *(Tare.)* Fa, Florică!

FLORICA: Ce-i?

GRAUR: Ian uită-te la mine.

FLORICA: Ș-apoi ce?

GRAUR: Multe sînt ca tine aici în sat?

FLORICA: Unde?... acilea?

GRAUR: Ba aici.

FLORICA: Ha, ha, ha, moldoveanu dracului!

GRAUR: Fa, Florico!

FLORICA: Ce mai vrei, mă?

GRAUR: Ian spune-mi... măritată ești?

FLORICA: Ba încă nu.

GRAUR: Vai de mine!... fată mare!... M-am topit... mi se taie picioarele.

FLORICA: Poate ți-i foame?

GRAUR: Foame, dar... Tare ți-aș mînca ochișorii!

FLORICA: Ha, ha, ha. Du-te mai bine la cămară să-ți dea o bucată de malai.

GRAUR: Iaca mă duc, mă duc... Încotro-i cămara ceea?

FLORICA *(arătînd în culisele din dreapta)*: Încolo.

GRAUR: N-o văd bine, fa, că mi-ai painjinit ochii... Nu-i merge tu cu mine să mi-o arăți?

FLORICA: Ba oi merge... dă ce nu?

GRAUR: Hai. *(În parte.)* Să giuri că-i Ileana Cosînzana din poveste... Cînd mă uit la ea, îmi trece foamea. *(Caută lung la Florica.)*

FLORICA *(în parte)*: Bietu flăcău!... nu-i urît. *(Tare.)* Hai la malai.

GRAUR: Fa, Florico... d-apoi mai mălăieș dulce decît tine, unde-aș mai găsi eu!... Te-aș mînca dintr-o îmbucătură, pre legea me!

FLORICA *(rîzînd)*: Șterge-te pă dinți, bădico... Hai, vii?

GRAUR: Viu, viu. *(În parte.)* Ei! mi-o fript inima și pace!

(Iesă amîndoi prin dreapta.)

SCENA VI

SMĂRĂNDIȚA, TINCUȚA și MAI MULTE DAME
(îmbrăcate țărănește, iesă din pavilion).

SMĂRĂNDIȚA: Ha, ha, ha. Bietul moșu-meu!... iar s-a mîniat pă noi că ne-am îmbrăcat țărănește. Zice că nu se cuvine fetelor de boier să poarte haine naționale.

TINCUȚA: Dacă-i *ton patera*... ruginit!

SMĂRĂNDIȚA: Vă întreb, sorioare, care haină poate să ne prindă mai bine, pă noi care sîntem romînce, decît haina românească?

TINCUȚA: Las' că-i națională, dar e și frumoasă și ne scapă dă malacofuri.

SMĂRĂNDIȚA: Știți ce? Hai să ne prindem ca să nu purtăm altă îmbrăcăminte cît om ședea la țară.

TINCUȚA: Eu una aș purta-o chiar și în București, dacă aș îndrăzni.

SMĂRĂNDIȚA: Primiți propunerea mea?

TOATE: Primim.

TINCUȚA: Mare haz ar fi să vie cîțiva cavaleri din capitalie, să ne vadă astfel.

SMĂRĂNDIȚA: Măcar de-ar sosi vrounul, că mie mi s-a făcut dor dă ei.

TOATE: Și mie, și mie.

SMĂRĂNDIȚA: Țist, că ne-a auzi cineva.

(Două dame s-apuc de jucat volanu; alte două se primblă culegînd flori.)

TINCUȚA: Ș-apoi?

SMĂRĂNDIȚA: Nu trebuie să dăm obraz cavalerilor.

TINCUȚA: Ei! parcă ei nu-și iau singuri destul obraz? Dar ia spune, Smărăndițo, ce facem noi astăzi?

SMĂRĂNDIȚA *(căutînd)*: Ce să mai facem oare pentru ca să se mînie moș Sandu?

TINCUȚA: Asta-i lesne, că-i iute ca focul *ton patera*.

SMĂRĂNDIȚA: Iute dar bun. Se înduplecă la tot ce vroim. Știți una, sorioare?... Hai să mergem la hora din sat ca să jucăm dă ziua mea.

TINCUȚA: Cu țăranii?

SMĂRĂNDIȚA: D-apoi cum?... Ei nu-s oameni ca și noi?

TOATE: Bună idee!... Haide.

SMĂRĂNDIȚA: Să facem *déjeuner* mai întîi. *(Strigă:)* Florico, Florico!

SCENA VII

DAMELE, FLORICA (alergînd din fund)

FLORICA: Aud, coconiță.

SMĂRĂNDIȚA: Spune să gătească masa și s-o aducă aci în grădină.

FLORICA: Bine, coconiță. *(Intră în pavilion.)*

SCENA VIII

DAMELE, ȚĂRANII (viind din fund cu buchete de flori)

SMĂRĂNDIȚA: Ce vuiet s-aude?

TINCUȚA: Vin țăranii cu bucheturi dă flori.

SMĂRĂNDIȚA: Vreu să mă felicițeze dă ziua mea, se vede.

ȚĂRANII

Azi e zi cu soare,
Azi e sărbătoare.
Iată-ne venim
Cu flori, și-ți dorim
Ani cu sănătate,
Cinci moșii cu sate,
Și un bărbățel
Ca un bujorel.

SMĂRĂNDIȚA *(luînd buchetele și împărțindu-le la dame)*: Oameni buni, vă mulțumesc din toată inima și vă rog să veniți la mine, la orice nevoie îți avea, că oi fi prea bucuroasă să vă fiu dă ajutor.

ȚĂRANII: Să trăiești, coconiță! *(Se trag în fund.)*

SMĂRĂNDIȚA: Nu vă spuneam eu că țăranii sînt oameni ca și noi?... Priviți ce bucheturi frumoase ne-a aduseră.

TINCUȚA *(zîmbind)*: Românu-i galant din născare.

SCENA IX

Cei dinainte, GRAUR (alergînd din fund)

GRAUR: Florico, Florico!... Unde-o fugit căprioara? *(Văzînd damele, stă încremenit.)* Iaca, mă!... Iaca, iaca!

SMĂRĂNDIȚA: Ce vrea flăcăul ăsta?

GRAUR: Ian privește, tătucă, ce de mai Florici!... Să vede că-i belșug în Țara Muntenească!... *(Se apropie.)* Fa! *(Începe a rîde prostește.)* Fa!... da voi de unde-ați răsărit în calea me?

TINCUȚA *(încet)*: Smărăndițo, mie mi-i frică.

(Damele dau semne de spaimă.)

SMĂRĂNDIȚA: Nu vă temeți!... Ăsta-i moldoveanu care a adus căprioara dă peste hotar.

GRAUR: Măi! că mîndre haine aveți voi pe-aici!... Parcă sînteți tot fete de răzeși de la Cașîn.

TINCUȚA: Ce zice? ce zice?

SMĂRĂNDIȚA: El ne ia de țărance... Las' să rîdem nițel.

GRAUR *(în parte)*: Îs mîndrulițe coz!... Îmi vine să le-apuc la hîrjoană. *(Tare.)* N-auziți, fa?

SMĂRĂNDIȚA: Ce-i, bădică?

GRAUR *(rîde)*: Cînd mă uit la voi... știți? mă furnică pin inimă, că încă așa lighioi frumușele n-am întîlnit eu.

TOATE *(rîzînd)*: Lighioi!... ce-i aia?

GRAUR: Multe căprioare am vînat; multe pătîrnichi am împușcat... D-apoi ș-așa pătîrnichi ca voi...

TOATE: Potîrnichi, noi?... ha, ha, ha.

GRAUR: Ba încă de cele de toamnă... Ș-așî-și îmi vine să vă prind în laț, că, pre legea me! pe soare pot căta, dar pe voi ba! *(Se apropie de dame; aceste se trag în lături.)* Nu vă temeți, fa, că doar și eu sînt om pămîntean... sînt flăcău, și poate să-mi aleg o nevastă dintre voi.

TOATE: Dintre noi? ha, ha, ha.

GRAUR: Da ce!... poate că vă veți fuduli c-un fruntaș ca mine?... Da eu îs ficior boieresc, fa!... Pot s-agiung și pristav, fa!... Care din voi vre să fie pristăvoaie?

DAMELE *(vesele, între ele)*: Tu, ba tu, ba tu, ba tu.

GRAUR: Ei! încet, încet... Nu vă scoateți ochii de la mine, că ar fi păcat de-așa ochișori drăgălași. Trageți în sorți, și care din voi a avea parte de la Dumnezeu m-a lua.

SCENA X

Cei dinainte, FLORICA

FLORICA *(în parte)*: Tot acile-i moldoveanu?

GRAUR: Iaca și Florica!... Bine c-ai vinit și tu, să tragi în sorți... Cine știe, fa?... poate că ție ți-a cădea norocu. *(Voiește s-o ia de mînă.)*

FLORICA *(lovindu-l peste mînă)*: Șezi, mă. *(Se apropie de dame și zice încet:)* Masa-i gata.

SMĂRĂNDIȚA: Bine, bădică... dă-i lua o fată d-aci din sat, ai dă gînd s-o duci peste hotar?

GRAUR: Hai, hai!... ba încă pe sus.

SMĂRĂNDIȚA: Da cum e p-acolo, pă la d-voastră?

GRAUR: La Moldova? la Moldova?... Dar n-ați auzit cînticu cel vechi care zice:

„La Moldova cea frumoasă,
Viața-i dulce și voioasă!
L-a Moldovei dulce soare,
Crește floare lîngă floare!"

SMĂRĂNDIȚA: Așa o fi, bădică; d-apoi vezi că și noi avem p-aci un cîntic ce zice:

„Dîmboviță, apă dulce,
Cine bea nu se mai duce!"

GRAUR: Nu zic ba, pentru că tot pămîntul românesc e un rai dumnezeiesc!... Însă la noi mai avem și alta.

TOATE: Ce?

GRAUR: O veselie mare!... O fală care o întinerit toate sufletele românilor.

TOATE: Da ce e?

GRAUR: Cum?... n-ați aflat vestea cea neașteptată?... Corona lui Ștefan-Vodă s-o găsit!

TOATE: Unde?

GRAUR: La Suceava, în mormîntu domnului!... Acum toată Țara Moldovii se simte mîndră și voioasă! Corona lui Ștefan cel Mare o ieșit din pămînt ca să încunune viitoriul țării!... Alta nu se vorbește pe la noi... Ba încă este ș-un cîntic!

Mihail Pascaly (reprodus după I. Massoff, *op. cit.*).

Neculai Luchian (reprodus după I. Massoff, *op. cit.*).

TOATE: Il ştii?
GRAUR: Care român nu-l ştie?
TOATE: Cîntă-ne-l să-l învăţăm şi noi, bădică.
GRAUR: Bucuros... Ascultaţi:

CORONA MOLDOVEI

I

Pe a ţărei noastre zare
O lumină creşte-ncet!
Tot românul viu tresare
Ca din moarte înviet!
În genunchi toţi cu sfială,
Fii acestui bun pămînt!
Căci lumina triumfală
Iesă dintr-un vechi mormînt!

TOŢI

În genunchi toţi cu sfială,
Fii acestui bun pămînt!
Căci lumina triumfală
Iesă dintr-un vechi mormînt!

II

În acel locaş de pace,
În a morţii vecinic somn,
De trei veacuri cine zace?
Ştefan, bravul nostru domn!
În genunchi toţi cu sfială,
Iată Ştefan cel slăvit,
Şi corona-i triumfală
Ş-al său braţ nebiruit!

TOŢI

În genunchi toţi cu sfială,
Iată Ştefan cel slăvit,
Şi corona-i triumfală
Ş-al său braţ nebiruit!

III

O! coronă, ca şi tine,
Noi în umbr-am fost perduţi!
Varsă-n ţară vii lumine,
Să fim lumei cunoscuţi.
În picioare toţi cu fală!
Saltă, saltă, ţara mea!
Căci corona-ţi triumfală
Iar pe frunte-ţi va şedea!

TOŢI

În picioare toţi cu fală!
Saltă, saltă, ţara mea!
Căci corona-ţi triumfală
Iar pe frunte-ţi va şedea!

TOŢI *(cu entuziasm)*: Ura! ura! ura!

(În timp ce corul cîntă, doi lachei aduc din pavilion o masă bogată, o aşează aproape de uşă şi iesă. Ţăranii se retrag prin fund şi iesă.)

GRAUR *(urmărind ţăranii pănă în fund, fără a vedea masa)*: Hai, mergeţi de-acum din sat în sat şi cîntaţi *Corona Moldovii*, ca să se bucure românii de-o veste aşa de bună.

ORICA *(către dame, încet)*: Coconiţe, iată masa.

SMĂRĂNDIŢA: Poftim la dînsa, sorioare.

GRAUR *(viind în scenă şi dînd cu ochii de masă)*: Iaca, mă!... Ce masă împărătească!... Pentru cine-i masa asta, fa?

DAMELE: Pentru noi.

GRAUR: Pentru voi? ha, ha, ha... Mînca-v-aş de vii, că hître mai sînteţi!... Da unde s-o mai dat aşa praznic pentru de-alde voi?

SMĂRĂNDIŢA: Nu crezi?... Poftim la dînsa.

GRAUR: Cum?... Eu să mă pun la masă boierească, ca să pat vro pacoste?... Ba, leliţă, ba.

SMĂRĂNDIŢA: Atîta pagubă dacă nu primeşti. Noi n-avem teamă... Hai, sorioare, să mîncăm.

(Damele se îndreaptă spre masă.)

GRAUR *(căutînd să le oprească)*: Ian şideţi binişor, fa, şi nu v-apucaţi de pozne, c-or da boierii peste voi, şî-n loc de bucate, îţi mînca o calcavură de cele tătărăşti.

SMĂRĂNDIŢA: Calcavură?... ha, ha, ha... Ce-i aia?

(Damele se aşează împregiurul mesei.)

GRAUR: Iaca, frate, că ele nu şuguiesc!... Se aşează ca la masa lor!... Fa, nu glumiţi cu dracu!

DAMELE: Bune bucate!

GRAUR: Ş-aşî-şi mănîncă ca dintr-a lor!... Mare eşti, Doamne!... Înc-aşa fete obraznice...

SMĂRĂNDIŢA: N-auzi, flăcău, cum te cheamă?

GRAUR: Graur!

SMĂRĂNDIŢA: Dacă eşti graur, vină dă-ţi mănîncă numele fript.

GRAUR *(apropiindu-se)*: Da ce?... poate c-aveţi şi grauri fripţi?

SMĂRĂNDIŢA *(arătînd un talger plin)*: Avem; priveşte aci.

GRAUR: Că bine zici!... Şi buni-s, fa?

SMĂRĂNDIŢA: Dă minune... Vii la masă, ori ba?

GRAUR: Oare?... Mări ce-atîta! Ce-or păţi ele, oi păţi şi eu... Curaj, Graure!... Iată-mă-s că viu.

(Merge de se pune în capătul mesei cu dosul spre pavilion.)

TINCUŢA *(încet Smărăndiţei)*: Smărăndiţo, iată-l că vine.

SMĂRĂNDIŢA: Las' să rîdem.

TINCUŢA: Dar dă ne-a vedea moş Sandu?

SMĂRĂNDIŢA: A rîde şi el.

GRAUR: Florico, tu nu mănînci?

FLORICA: Nu.

GRAUR: Nu?... Pentru ce, sufleţele?

FLORICA: Nu mi-i foame.

GRAUR: Poate că te-ai săturat cu mălai?... Şi eu înc-am îmbucat o fălie, dar de praznic nu mă dau în lături. *(Căutînd pe masă.)* I! tătucă, ce de mai bunătăţi!... Nici nu mai ştiu ce sînt şi din care capăt să încep... Mămăligă nu-i, nici brînză zburată?

SMĂRĂNDIŢA: Ce mămăligă?... Na mai bine zalatină.

GRAUR: Cum ai zis?... slatină?... Adă şi slatină, ce-a fi aceea.

DAMELE: Vrei şi sardele, şi *paté-froid*, şi biftec?

(Îi umple talgerul.)

GRAUR: Vreu, vreu de toate... Puneţi cole să-mi fac un balaniş-balmuş ca la cumătra... povestea ţiganului.

TINCUŢA: Vrei şi saleam?

GRAUR: Alechim-saleam?... bucate turceşti?... Cum nu?... adă şi alechim-saleam.

SMĂRĂNDIŢA *(dîndu-i un gavanoşel cu muştar)*: Na şi dă asta că e bună.

FLORICA *(rîzînd, în parte)*: Îi dă muştar coconiţa... Să vedem ce-a face?

GRAUR *(luînd gavanoşelul)*: Dulce-i mîncarea asta?

SMĂRĂNDIŢA: Dulce.

GRAUR: De-i aşa, am să-nghit ca o lingură de masă, să mi se dreagă pofta. *(Ia o lingură de muştar şi o bagă în gură.)* Valeu! mămulica me, că iute-i!... Valeu!... mă arde, mă arde la inimă!... Apă, apă... Ba nu... vin, vin.

(Damele, rîzînd, îi întind pahare cu apă.)

DAMELE: Na, na.

FLORICA *(dîndu-i un pahar cu vin)*: Na, bea curînd. *(În parte.)* Sărmanu băiatu!

GRAUR *(după ce a băut)*: A! m-am mai potolit!... *(Către Smărăndiţa.)* Aşa ţi-i gioaca, fa?... Ei! las' că te-oi drege eu după masă... Cît pe ce era să-mi saie ochii din cap... Oi fi roş ca un rac.

SMĂRĂNDIŢA: Lasă, Graure, că mai frumos eşti aşa.

GRAUR: Oare?... Aşa să fie, Florico?

FLORICA: Parcă eşti un buhai dă baltă.

GRAUR: De cei care fac bu, u, u, u, la soare? *(Rîde.)*

(Toţi rîd cu veselie.)

SMĂRĂNDIŢA: Ia ascultă... Na un pahar dă vin dă Odobeşti... Be-l în sănătatea noastră şi ne cîntă ceva.

DAMELE: Dar, dar; cîntă-ne ceva.

GRAUR: Bucuros... Am să vă cînt un cîntic din vremea lui Tata Noe care-o discoperit via... Adă păharu-ncoaci, şi să trăiţi la mulţi ani precum doriţi!... Ascultaţi, şi să faceţi toate ca mine.

I

Tata Noe cel bătrîn
Fost-a fost pui de român!
El a născut veselia
Căci a descoperit via!

(Bate încet cu un cuţit peste pahar de-şi împreună astfel cînticul.)

Să-l slăvim,
Să-l cinstim
Tot cu vin,
Cu pelin,
Şi voios
Şi frumos
Să-nchinăm,
Să cîntăm.

TOŢI

(în cor)
(bătînd cu cuţitele în pahare)

Să-l slăvim,
Să-l cinstim
etc. etc. etc.

II

Cînd potopul s-a vărsat,
Toţi cei răi s-au înecat!
Vra să zică, surioare,
Cine-i rău de apă moare!
Însă eu
Sînt bun, zău!
Şi voiesc
Să trăiesc
Bînd voios,
Bucuros

Vin, vin, vin
Şi pelin!

TOŢI
(în cor)

Însă eu
Sînt bun, zău!
etc. etc. etc.

GRAUR *(bînd)*: Ei!... noroc bun să deie Dumnezeu!... şi la anu cu bine!... Să vă văd pe toate măritate tot cu flăcăi ca mine! *(Chiuie, bea paharul pe jumătate şi rămăşiţa o aruncă peste cap în obrazul pitariului Sandu ce iesă din pavilion.)*

SANDU *(arătîndu-se la uşa pavilionului)*: Cine urlă aşa acilea? *(Primind paharul de vin în obraz.)* Carnacsî!

DAMELE *(văzînd pe Sandu, se scol degrabă de la masă şi fug prin grădină, în culisele din stînga, în fund, strigînd)*: *Voilà mon oncle! Sauve qui peut! Sauve qui peut!*

GRAUR: Ce chiper? ce chiper?... Staţi, fa... Ce-aţi păţit?

SCENA XI

GRAUR (la masă), SANDU

SANDU: Ce faci aci, hoţule?

GRAUR *(în parte)*: Îra! boieriu cel surd! Am păţit-o!

SANDU: N-auzişi ce-am spus?... Ce faci aci?

GRAUR *(tare)*: Fac praznic.

SANDU: Praznic!... Dă sufletul cui?

GRAUR: De sufletu bunicăi.

SANDU: Te-oi bunici eu acuş, obraznicule... Auzi! să mă boteze cu vin din cap păn-în picere!... dă bine ce m-am schimbat...

GRAUR *(sculîndu-se)*: Apoi dă, cucoane... vina me-i? Ţărancele dumnitale m-o scos din minte.

SANDU: Care ţărance?

GRAUR: Cele care-o fugit strigînd: chiper, chiper, cînd te-o zărit. Ele mi-o zis că fac praznic şi m-o poftit.

SANDU *(în parte)*: Iar vro nebunie d-a Smărăndiţei! Ei! s-a întrecutără cu gluma!

GRAUR *(în parte)*: Oare ce bodogăneşte surdu?

SANDU: Ai noroc, sărmane, dă ce ai noroc... că almintirea ai mînca un praznic dă la mine, dă l-ai pomeni cîte zile-ai avea... Hait, cară-te dă p-acile, şi să nu te mai văd.

GRAUR: Iaca mă car, boieriule. *(În parte.)* Păcat de copile că le las cu lacrimile pe obraz.

(Doi lachei vin de rîdică masa.)

SANDU: Căratu-te-ai azi?

GRAUR: Cărat, cărat, *(în parte)* surdule!

SANDU: Ce-ai zis?

GRAUR *(cît se poate de tare)*: Cărat, cărat! *(Se depărtează prin fund, în dreapta, şi iesă.)*

SANDU *(singur)*: Măi!... că obraznic român!... D-apoi şi Smărăndiţa!... să se puie la masă c-un mojic!... *to parecsilose!*... Am s-o ocărăsc... Aoleo! că-mi curge vinu pin sîn. Trebuie iar să merg ca să-mi schimb rufele, că m-a lovi un guturai. *(Merge spre pavilion.)* Bre! bre!... *anapodos cosmos!* *(Iesă.)*

SCENA XII

FLORICA (viind pe gînduri din stînga):

Sărmanu bietu Graur!... Ce-a fi păţit el oare cu boieru?... Să fi mîncat o bătaie?... Păcat de-aşa flăcău, că mare hîtru-i şi pă plac!... Eu, una, ştiu că dă cînd a venit moldoveanu, parcă nu mi-s minţile acasă. Îmi vine tot să oftez!... m-a lovit doru!

Un dor ascuns în al meu sîn
Zace plîngind, suferitor.
Ah! cum să fac şi să alin
Plînsul amar acelui dor!

Ce vreu? nu știu!... Pentru-al meu chin
Nimic nu e mîngîitor.
Ah! cum să fac și să alin
Chinul cumplit acelui dor!

Cîmpu-nflorit, cerul senin
În peptu-mi nasc tainic fior.
Ah! cum să fac și să alin
Neîmpăcarea-acelui dor!

O! de-aș putea cu-al meu suspin
În cerul-nalt voios să zbor,
Numai atunci aș ști s-alin
Suspinul trist acelui dor!

SCENA XIII

FLORICA, GRAUR (arătîndu-se după boschet)

GRAUR: Iaca Florica. Pst, pst.

FLORICA *(tresărind)*: Cine-i?

GRAUR: Florico, fa.

FLORICA: Tu ești, Graur?

GRAUR: Eu.

FLORICA: Da n-ai plecat încă d-aci?

GRAUR: Nu fa, că nu pot... Mi-ați făcut farmici... Unde-i boieriu?

FLORICA: S-a dus în casă.

GRAUR: Ducă-s-ar ca ciocîrlia, că mare matuf îi!

FLORICA: Poate că te-a bătut, neiculiță?

GRAUR: Ba nu, dar cît pe ce era să văd pe dracu.

FLORICA *(apropiindu-se de Graur)*: Bietu Graur!

GRAUR: Cică l-am botezat cu vin!... D-apoi și el ce-avea să vie tocmai la mijlocu praznicului?... N-am apucat măcar să-nghit o bucățică de *slatină* și de *alechim*... Am rămas flămînd... Unde-s celelalte fete?

FLORICA: S-a ascunseră pin grădină.

GRAUR: Așa li se cade dacă nu m-o ascultat și s-o apucat să mănînce masa boierească, masă străină.

FLORICA: Ce fel străină?... Era... masa lor.

GRAUR: A lor?... Cum, Doamne, iartă-mă!... așa mănîncă țărancele pe la voi?

FLORICA: Da te-nșeli, sărmane, că ele nu-s țărance.

GRAUR: Țărance, răzeșițe... tot una-i.

FLORICA: Nici răzășițe, cum le ziceți pă la voi.

GRAUR: Măcar vătăjițe să fie, tot nu se cuvinea...

FLORICA: Nici vătăjițe.

GRAUR: De!... că n-or fi cu toate privighitorițe, deși au glas de privighitori.

FLORICA: Ba-s chiar cocoane.

GRAUR: Cucoane? cucoane!... Pușche pe limbă-ți!... Cucoane, ele?

FLORICA: Mai așa!... Nepoata boierului, coconița Smărăndița, cu prietinile ei, s-a îmbrăcatără dă azi-dimineață în haine țărănești.

GRAUR: Pentru ce?

FLORICA: Știu eu?

GRAUR: Poate ca să-mi placă mie?... Ha, ha, ha, ha!... Care vra să zică, m-am hîrjonit cu cucoane, eu?... am mîncat la masă cu cucoane?... I! mămulica me, căci n-am știut una ca asta!

FLORICA: Și ce făceai?

GRAUR: Ce făceam?... Le sărutam pe toate... încalte să pot zice și eu c-am sărutat obraz de cucoană în viața me.

FLORICA: Cum? zău?... ai fi îndrăznit?

GRAUR: Iaca!... ba mi-ar fi fost rușine poate cu niște țărance de sama me?... Dacă pe tine, Florico, de-aș vra să te sărut, nici că te-aș mai întreba.

FLORICA: Ba zău?

GRAUR: Dec! Nu cumva te-ai fasoli poate?

FLORICA: Mai știi?

GRAUR: E, e, e! Nu mă face, că eu acuș cerc.

FLORICA: Ian cearcă, să vezi.

GRAUR: Așa ți-i povestea, fa? Apoi așteaptă! *(Se răpede s-o sărute.)*

FLORICA *(fugind)*: Prinde, dacă poți.

(Florica aleargă împregiurul boschetului; Graur o alungă.)

GRAUR: Măi, că sprintină căprioară!

FLORICA: Zbori, Graure, zbori.

GRAUR: Las' că-i videa tu dacă te-oi prinde.
FLORICA: Hîş, pasere, hîş.

(În fund, în stînga se ivesc damele. Florica aleargă de se ascunde după ele. Graur se opreşte.)

SCENA XIV

DAMELE, FLORICA, GRAUR

GRAUR *(în parte)*: Iaca cucoanele!
SMĂRĂNDIŢA: Ce este dă alergaţi aşa?
FLORICA: Ia, nebunu ăl dă Graur vrea să mă prinză.
GRAUR: Ne giucam de-a baba-oarba. *(În parte.)* Să mă fac că nu ştiu de-s cucoane, ori ba?
SMĂRĂNDIŢA: De-a baba-oarba?
GRAUR: Ştiţi ce, fa?... Hai să ne giucăm cu toţii de-a baba-oarba ca să rîdem.
TOATE: Noi. cu tine?
GRAUR: Voi, cu mine, a-apoi cum?... Eu mi-oi lega ochii, şi pe care-oi prinde-o, oi săruta-o şi-oi lua-o de nevastă. *(În parte.)* Mare minune-ar fi să prind o cuconiţă.
SMĂRĂNDIŢA *(încet, către prietinele ei)*: Ce ne pasă?... Hai să ne jucăm.
GRAUR: Ei! vreţi?
SMĂRĂNDIŢA: Vrem. *(Dînd o batistă Floricăi.)* Na, Florico, leagă-i ochii.
FLORICA: Vină-ncoa, Graure. *(Îi leagă ochii strîns.)*
GRAUR: Iată-mă-s. *(Încet, Floricăi.)* Nu strînge tare, Florico... doar oi prinde-o duducă.
FLORICA: Degrabă ţi-a fi?... Ia aşa.
GRAUR: Valeu! că-mi plesnesc ochii!... Gata sînteţi?
TOATE: Gata.
GRAUR: Cruce-agiută!... Să te văd, Graure, băiete!... acu să-mi vînezi cum se cade.

(Damele se pun în rînd pe lîngă Graur şi-l gîdile pe la nas şi pe la urechi cu paie.)

GRAUR *(căutînd cu braţele întinse)*:

Baba, baba-oarba...
Unde-mi este roaba?
Braţele să-ntind
Roaba s-o cuprind.

(Apărîndu-se ca de muşte.) Hîş, muscă... nu mă gîdili la urechi.

DAMELE
(alergînd vesele împregiur)

Roaba dacă-i prinde,
Capul ţi-i aprinde.
Roaba-i ici, colea,
Ia-te după ea!

(Împreună.)
GRAUR

Baba, baba-oarba... etc.

DAMELE

Roaba dacă-i prinde... etc.

GRAUR: Cine mă gîdile pe la nas? *(Strănută.)* Să-mi fie de bine!

(Sandu se arată la uşa pavilionului. Damele, cum îl zăresc, zic: „Voilà l'oncle, fuyons vite", *şi se fac nevăzute pe furiş, în stînga.)*

SCENA XV

GRAUR, SANDU

SANDU *(pe pragu uşei, în parte)*: Asta-i d-a treia oară că mă schimb astăzi. *(Se coboară în scenă.)*
GRAUR *(îndreptîndu-se spre Sandu)*: Baba, baba-oarba... *(Puind mîna pe Sandu.)* Na că te-am prins! De-acum eşti a me ş-am să te sărut. *(Sărută pe Sandu cu foc.)*

SANDU *(luptîndu-se)*: Măi, şezi binişor.

GRAUR: Ba te sărut. *(Iar îl sărută.)*

SANDU: Măi, hoţule! ai nebunit? *(Smunceşte batista de pe ochii lui Graur.)*

GRAUR *(spăriet, în parte)*: Vai de mine!... iar surdu?

SANDU *(în parte)*: Ce-mi văzură ochii?... iar surdu! *(Tare.)* Măi, tălharule, nu ţi-am poruncit o dată să lipseşti d-acilea?

GRAUR: Ba mi-ai poroncit, cucoane; d-apoi vezi... aşa-i păcatu cînd se leagă de român.

SANDU: Ce zici?

GRAUR *(în parte)*: Tot n-o auzit! *(Tare.)* Păcatu!

SANDU: Ce păcat, măi?

GRAUR: Să vezi d-ta... Cînd plecasem ca să mă întorc acasă, îmi scoate dracu în cale un cîrd de fete.

SANDU: Ei! ş-apoi?

GRAUR: Apoi... dă! Fetele-s cu ochi de şerpe! Ele m-o fermecat şi m-o oprit ca să ne giucăm împreună de-a baba-oarba.

SANDU: De-a baba?...

GRAUR *(în urechea lui Sandu)*: Oarba!

SANDU: Carnacsî! *(În parte.)* Tot nebunii d-a Smărănditei şi d-a prietenelor ei!... Las' că le-oi juca-o eu bună, dacă-i aşa.

GRAUR *(în parte, cu grijă)*: Oare ce mormăieşte?

SANDU: Spune-mi, măi, cum te-a îndemnatără fetele la joacă?

GRAUR: Iaca cum. Se vede că le-am picat tronc la inimă şi, pentru ca să nu-şi scoată ochii de la mine, s-o prins între ele aşa: care mi-a cădea la mînă, în gioc, pe-aceea s-o ieu de nevastă.

SANDU: Aşa?

GRAUR: Aşa.

SANDU: Şi tu vrei să te-nsori?

GRAUR *(ruşinos)*: Cum nu, cucoane?... Aşa copile curăţele şi mîndruliţe unde se mai găsesc!

SANDU: Dar care din ele îţi place ţie mai mult?

GRAUR: Apoi, dă!... Ştiu eu, cucoane?... Toate-mi sînt pe plac.

SANDU *(rîzînd)*: Auzi, hoţu!... Ei, bine; eu îţi dau voie s-alegi pă care-i vrea tu.

GRAUR: Oare?... Nu mă iei în rîs, cucoane?

SANDU: Nu, nicidăcum. Tu seameni a fi fecior dă oameni.

GRAUR: Dar, cucoane. Tată-meu îi vieri, şi eu sînt ficior boieresc.

SANDU: Ce le trebuie mai mult fetelor? *(În parte.)* Am să le dau o spaimă sănătoasă nebunelor alea.

GRAUR *(în parte)*: Cînd să mă-nsor c-o duducă, să mă fac şi eu duducel... Valeu, mămulica me!... Ce-aş mai rîde!

SANDU: Ei! te-ai hotărît?

GRAUR: Hai, hai.

SANDU: Prea bine. *(Strigă.)* Neculae!

(Intră un lacheu.)

GRAUR: Neculai!

SANDU: Du-te dă cheamă preotul din sat şi adună toţi sătenii acilea-n grădină.

(Lacheul iese.)

GRAUR *(în parte)*: Se vede că nu-i glumă... Vra surdu să mă boierească cu tot dinadinsu.

(Damele se ivesc în fund, primblîndu-se printre copaci.)

SANDU: Da oare unde-s fetele? *(Zărindu-le.)* A! iată-le. *(Mergînd spre ele.)* Ian veniţi încoa, fetelor, că am să vă spun o veste mare.

SCENA XVI

GRAUR, SANDU, SMĂRĂNDIŢA, TINCUŢA, FLORICA, DAMELE

DAMELE *(alergînd)*: Ce veste? ce veste?

SANDU *(în mijlocul lor)*: Mi-a mărturisit Graur că l-aţi îndrăgit cu toatele.

DAMELE: Noi?... Ha, ha, ha.

SANDU: Dar, voi!... şi că sînteţi în stare să vă scoateţi ochii pentru dînsul... Fiind însă că nu se poate să vă măritaţi toate cu el, am hotărît ca el s-aleagă dintre voi pă care i-a plăcea şi s-o ia.

SMĂRĂNDIȚA *(încet)*: Glumești, moșule?

SANDU *(încet)*: Ba nici gîndesc... Ați vroit să vă țărăniți; ați mîncat la masă cu țăranii; v-ați jucat d-a baba-oarba cu țăranii... Nu vă rămîne decît să vă măritați cu țărani. Ș-așa-și am poruncit să vie preotul din sat ca să facă chiar acum nunta.

TINCUȚA *(spărietă)*: Auzi, Smărăndițo?

SMĂRĂNDIȚA: Aud, însă nu-mi vine-a crede...

DAMELE *(între ele, deoparte)*: Eu nu vreau să mă mărit cu Graur.

SMĂRĂNDIȚA: Nici eu.

GRAUR *(în parte)*: Ian vezi-le cum se sfădesc de la mine!

SANDU: Hai, Graure, alege din copile pă care ți-a veni la socoteală, și să-ți fie dă noroc. Eu îi dau zestre o păreche de juncani ș-o vacă.

GRAUR *(în parte)*: Pe care s-aleg oare?... Toate-mi sînt pe plac!... ș-apoi de-oi alege pe una, s-or măhni celelalte, mititelele!

SANDU: Ei!... te hotărăști azi?... Spune, pă care fată vreai? Iaca și satul vine ca să fie față la cununia ta.

(Țăranii intră în scenă.)

DAMELE *(între ele, foarte îngrijite)*: Se trece cu gluma, moș Sandu. Mie-mi vine-a plînge. Asta nu-i de suferit.

SANDU *(în parte)*: Ian vezi-le cît sînt de spăriate!... Lasă, lasă! le-oi învăța eu să-și uite *ighemoniconu* boieresc. *(Tare.)* Dă, Graure, fii cu inimă, că fetele-s dă soi.

GRAUR: Cred și eu, dar aș vra s-aleg și nu știu, că-s toate una mai dihai decît alta... Ian să le privesc și să le cercetez mai de-aproape.

(Se apropie de dame și le privește cu de-a măruntul.)

DAMELE *(trăgîndu-se îndărăt)*: Să ne cerceteze!

GRAUR: Nu vă temeți, fa, că doar n-am să vă mănînc.

SANDU: Ei!... ți-ai pus ochiul pă vrouna?

GRAUR *(oftînd)*: Cu greu, cucoane... Dar știi ce?... eu oi zice o cimilitură, și care din ele a gîci-o mai întîi, aceea să fie a me. Te primești?

SANDU: Întreabă-le pă ele dacă primesc.

GRAUR: Vă primiți, fa?

SMĂRĂNDIȚA *(încet către dame)*: Am scăpat! *(Lui Graur.)* Primim.

SANDU *(cu mirare, în parte)*: *Kirie eleison!*... ele primesc!

GRAUR: Ei! dar ascultați și gîciți:

„Două steluțe cu raze line
Lăsat-a cerul plin de lumine
Și pe-a ta frunte ele-au căzut...
Gîci, drăguliță, că le sărut."

(Vorbind.) Gîcit-ați ce-s steluțele cele două?

DAMELE: Ba nu.

FLORICA

„Eu ți-oi răspunde precum tu vrei:
Două steluțe sînt *ochii mei*."

DAMELE *(cu bucurie)*: Bravo, Florico!... A gîcit Florica!... Ea să se mărite cu Graur.

GRAUR: Mai stați, mai stați; nu vă grăbiți, că mai am o cimilitură.

„O vezi închisă rumenă floare;
Cum se deschide vezi lăcrimioare.
În a ta față ea s-a născut...
Gîci, drăguliță, că o sărut."

(Vorbind.) Gîcit-ați ce-i floarea cea rumănă?

DAMELE: Ba nu, ba nu.

FLORICA

„Cimilitura nu-ți este grea:
Rumena floare e *gura mea!*"

GRAUR: Tocmai!... Tu ai gîcit, Florico, tu a me să fii de-acu.

DAMELE *(între ele, cu bucurie)*: A! ne-a scăpat Florica.

SMĂRĂNDIȚA: Dă vreme ce Florica are să aibă parte dă tine, Graure, noi eu toatele îi facem o zestre dă 200 dă galbeni.

GRAUR *(sărind în sus)*: Ura!... să trăiți!... ura!

FLORICA: Coconiță, dă-mi voie să primesc numai pă jumătate din zestre, iar ceealaltă jumătate s-o dați în folosu săracilor.

GRAUR *(nebun)*: Ura!... să trăiască Florica!

SANDU: Aferim, copila mea!... Fapta asta ți-a fi dă noroc; căci cine dă la săraci e bun la Dumnezeu! *(Către săteni.)* Măi!... ziceți lăutarilor să sune o horă, ca să jucăm cu toții la nunta Floricăi.

TOȚI: Hora, hora!

GRAUR: La gioc, voinicește, că eu voi cînta o horă de la Moldova.

(Toți se prind în horă. Graur cîntă)

I

Hai în horă de-i juca,
Lelițo, lelițo, fa!
Că eu sufletul ți-oi da,
Lelițo, lelițo, fa!
Tu ești mîndră la privit,
Lelițo, lelițo, fa!
Eu, voinic, bun de iubit,
Lelițo, lelițo, fa!

II

Lelițo de la munteni,
Lelițo, lelițo, fa!
Treci cole, la moldoveni,
Lelițo, lelițo, fa!
Să ne prindem soțiori,
Lelițo, lelițo, fa!
Și să fim ca doi bujori,
Lelițo, lelițo, fa!

III

Peară dracul dintre noi,
Lelițo, lelițo, fa!
Să fim una amîndoi,
Lelițo, lelițo, fa!
Tot un trup ș-un sufleţel,
Lelițo, lelițo, fa!
Uniți ca Cinel-Cinel,
Lelițo, lelițo, fa!

(Cortina cade)

RUSALIILE

PERSOANE

DOMNUL IONUS GALUSCUS, vechilul moşiei şi profesorul şcoalei din sat
TACHI RĂZVRĂTESCU, subprefect
TOADER BUIMĂCILĂ, vornic de sat
SUZANA, nevasta lui Toader
VASILE VEVERIŢĂ, fruntaş
GHEORGHE A SAFTEI, ţăran
UN JANDARM
CATRINA, ŢĂRANI, ŢĂRANCE

RUSALIILE

VODEVIL ÎNTR-UN ACT

Scena se petrece în Moldova, în satul lui Cremine, la anul 1860.

Teatrul reprezintă piaţa satului. În stînga, casa lui Toader, cu uşă, fereastă şi prispă pe scenă. În dreapta, zaplazul casei boiereşti, cu portiţă. În mijlocul scenei, o fîntînă între copaci. În fund, crîşma; deasupra uşei este scris: *Otel pentru nobili. Această crîşmă o fost zidită în anul mîntuirei 1858 de boieriul Paharnic Cremine.*

SCENA I

SUZANA
(torcînd pe prispă)

Toarce, leleo, toarce, toarce
Păn' ce badea s-a întoarce.
Vai! fuiorul mi l-am tors
Şi bădica nu s-a-ntors!

Adică, ferească Dumnezău pe-o fimeie să se mărite cu vornicu satului, că nu mai are parte de bărbat! Iaca eu, de-o săptămînă de cînd m-am cununat cu Toadir Buimăcilă, care-i vornic aici în satu lui Cremine, trăiesc ca ş-o vădană; nu văd pe soţu meu cu zilele şi cu nopţile!... *(Oftează.)* Sărmanu! o agiuns de clacă de cînd cu prefăcăturile aieste nouă.

SCENA II

SUZANA, ȚĂRANCE (mergînd la fîntînă cu cofe)

ȚĂRANCELE

La fîntîna dintre flori
Fetele se duc în zori
Să-și umple cofițile,
Să-și scalde gurițile.

La puțul fărtatului
Merg babele satului,
Merg, sărind ca ielele,
Să-și scalde zbîrcelele.

O ȚĂRANCĂ: Buna ziua, Catrină.
CATRINA: Mulțămim d-tale, lele Safto.
ÎNTÎIA: Ce-ți mai face bărbatu?
CATRINA: O ieșit la boieresc cu noaptea-n cap.
ÎNTÎIA: Adevărat oare să fie, lelică, c-o să se rîdice boierescu?
CATRINA: Dumnezeu știe! dar, de-o bucată de vreme-ncoaci, românii noștri s-o amețit de cap, parcă i-o umflat rusaliile.
ÎNTÎIA: Mai știi păcatu? De cîtva timp urlă cînii toată noaptea-n sat.
CATRINA: Or fi zărind vrun duh necurat pi-ntuneric.
TOATE *(făcîndu-și cruce)*: Ferească sfîntu!
CATRINA *(apropiindu-se de Suzana)*: Fa, Suzană, de ce șăzi așa dusă pe gînduri?
SUZANA: Duc doru lui Toader, lele Catrino.
CATRINA: Vai de mine!... de-abia însurat ș-o și uitat cărărușa casăi?
SUZANA: Apoi, de cînd poroncile aieste nouă care curg pe nică, pe ceas, nu mai are cap omu să-și mai vadă bordeiu. Cînd îi la subprefecătură, cînd la cășărie...
CATRINA: La cășărie?... la stînă?
SUZANA: Ba nu, fa, la sameșu cel cu cășăria. Ia păcate!
CATRINA: Și tu rămîi cuc pe prispa casăi.

SUZANA: Și torc păn' ce nu mai văd bine; dar voi?
CATRINA: Noi? Nu mai înțălegem ce-o pățit oaminii noștri, că nu mai sînt ca mai-nainte veniți de-acasă. Spun lucruri de pe ceea lume. Mai ieri, bărbatu meu era cu chef și se lăuda că mi-o cumpăra malote de covenție. Ce să fie aceea, Suzano?
SUZANA: Cică-i o materie țăsută nu știu unde... în doi peri.

(Se aud chiote și lăutari în crîșmă.)

CATRINA: Ian auzi hoții de bărbați cum se veselesc făr' de noi. Știți una, fa?
TOATE: Ce, lele Catrino?
CATRINA: Hai să ne-ntoarcem pe-acasă și să ne facem bolnave, ca să nu găsască ei de mîncat cînd s-or întoarce de la crîșmă.
O ȚĂRANCĂ: Dar dac-om păți vro șotie?
CATRINA: Șotie? să nu-i împingă păcatu, c-or da peste rusalii! Haide, haide.

ȚĂRANCELE
(ieșind)

Ardă-i focul de bărbați!
Să-i lăsăm azi nemîncați.
De nimică nu ne pasă,
Că sîntem stăpîne-n casă.

SCENA III

SUZANA, TOADER

SUZANA: Haide, hai; parcă le văd cum or să mănînce păpara... Le-o întrat și lor gărgăuni în cap. *(Se pune iar pe prispă și toarce. Cîntă:)*

Toderică, Toderel,
Mare mult mi-e dor de el!

TOADER *(ieșind din crîșmă, se oprește pe prag)*: Măi, ieșiți azi la boieresc, ori ba?... Ba?... faceți cum vreţi. Să nu ziceţi că nu v-am dat de ştire. Voi îţi împărţi cu dracu ce-a fi de împărţit.

SUZANA: Toadire, Toadire.

TOADER *(viind în scenă)*: Aud, Suzănică.

SUZANA: Da ce mai este?

TOADER: Apoi, ce să fie, dragă nevastă? Îi că, de cînd o vinit pe moşie vechilu ist nou, cuconu Ion Găluşcă, dascalu satului; de cînd le vorbeşte sătenilor tot din carte şi le spune că-s strănepoţi de împăraţi, că se trag din Troian, ţăranii o luat-o de bună... Dacă-i îndemni la lucru, îţi răspund rîzînd că împăraţii nu lucrează.

SUZANA: Dar ce fac ca să-şi hrănească copiii?

TOADER: Ş-apoi nu-i destul atîta. O mai vinit şi d-nu Răzvrătescu, subprefectu, şi le-o poroncit ca să nu mai asculte de nime decît numai de dînsu, ş-acum dacă strîg în sat: Hai la culesu popuşoiului, mă!... ei îmi răspund: du-te dracului pomană, mă!

SUZANA: Care vra să zică, satu ista-i bine numit satu lui Cremine?

TOADER: Bine; şi eu vornic de haimana.

SUZANA: Mări, omule, ce nu te lepezi şi tu de beleua cea de vornicie, bat-o pîrdalnicu!

TOADER: Cum nu m-aş lepăda de dînsa, ca de Satana, păcatele mele! dar apoi ştii povestea ţiganului cu ursu din pădure: Săriţi, oamini buni, c-am prins ursu! — Adu-l încoaci, ţigane, dacă l-ai prins! — L-aş aduce, frăţico, dar nu mă lasă din labe, dihania!

SUZANA *(cu dragoste)*: Sărmanu bietu bărbăţel!

TOADER: Că, zău, sînt de jălit! M-am buimăcit de istov de-o bucată de vreme. Nu-i zi lăsată de Dumnezău în care să nu cadă cîte-o poroncă, cînd cu coroieriu, cînd cu teleaga dracului.

SUZANA: Care teleaga dracului?

TOADER: Cea pe sîrmă, pin văzduh. Ş-apoi ce poronci! scrise în limba păsărească... numai cioarăle să le-nţeleagă! Noroc de mine că mi le tălmăceşte

în româneşte domnu Ion Găluşcă, care-i dobă de carte.

SUZANA: Dar, parcă şi el grăieşte cam de peste deal.

TOADER: Apoi dă, ce să-i faci? O învăţat carte la Braşov.

SUZANA: De-aceea vorbeşte braşoveneşte?

TOADER: Nu ştiu, că eu nu-l înţăleg. Dar să vezi, nevastă, altă bele! Mai dăunăzi vine jăndaru c-o hîrtie în care se poroncea să sărbăm cu solenitate ziua onomastică a lui sfîntu... nu ştiu care. Las' că sosise poronca a tria zi după sărbătoare, d-apoi ne-am dus vro trii oamini la tîrg ca să cumpărăm solenitate şi mastic... Mastic am găsit la băcălie, dar solenitate, mînca-o-ar cine-o iscodit-o! n-am putut găsi nici măcar la spiţărie; ne-am perdut numai ziua digeaba.

SUZANA: Şi cum aţi făcut?

TOADER: Am trimes masticu la isprăvnicie ca să-l ducă la Ieş.

SUZANA: Da bine, bărbate, din toate satele o cerut mastic?

TOADER: Din toate, pe cît am auzit.

SUZANA: Şi oare ce-or să facă boierii cu-atîta mastic?

TOADER: Spunea vătavu de la Pepeleni c-au să prunduiască cu el şoşelele cele nouă.

SUZANA: Pare c-o mai vinit o hîrtie şi azi-dimineaţă?

TOADER: O vinit, da. Cică să ne-apucăm de durat o casă comunală. D-nu Găluşcă ne-o vorbit un ceas întreg de costituţi... una, de covenţi... una, fac două; de Patrie, de amoare...

SUZANA: Ce moare, bărbate?

TOADER: Poate că moare de curechi, fiindcă s-apropie postu.

SUZANA: Bine, dar, ce-are a face?...

TOADER: El o fi ştiind, că ne-o mai spus să fim de azi înainte cetăţeni.

SUZANA: Cum, cetăţeni? să vă-nchidă la cetate?

TOADER: Dracu să-i discurce! *(Scapă jos condicile ce ţine subsuoară)*.

SUZANA: Da aieste ce sînt, Toadire?

TOADER: Condici de însămnat toți trecătorii prin sat; tabloane de gîște, rățe, pui de găină, ouă, toate! Cică-s potrocale de recesemință.

SUZANA: Elei! bărbate, leagă vornicia de gard, că eu nu mai am parte de tine și-ți duc doru.

TOADER: D-apoi eu, nevăstuică dragă? Cînd ai ști cum mă trage inima la căsuța me, lîngă suflețelu meu ist drăgălaș, că mi-i și grijă să te tot las sîngură, Suzano.

SUZANA: De ce, Todirel?

TOADER: De ce? pentru că ești tinerică, mîndrulică; ai vin-încoaci.

SUZANA *(îl împinge rîzînd)*: Iaca vorbă! nu cumva mi-i și teme acu?

TOADER: Ba, zău, nu-ți face cruce. Om sînt și eu și-mi ești drăguță, foc.

SUZANA

Așa să trăiești?

TOADER

Așa să trăiesc!

SUZANA

Că tu mă iubești?

TOADER

Că eu te iubesc!

SUZANA

Și, zău, nu glumești?

TOADER

Și, zău de glumesc!

SUZANA

Așa să trăiești?

TOADER

Așa să trăiesc!

(Împreună.)

SUZANA	TOADER
Ah! ce dulce foc	Ah! ce mare foc
În suflet simțesc!	În suflet simțesc!
Nu pot sta pe loc,	Mă topesc pe loc,
Așa să trăiesc!	Așa să trăiesc!

TOADER *(căutînd împregiur)*: Suzano...

SUZANA: Ce-i, bărbățele?

TOADER: Nu mă-i lăsa să mă-nfrupt c-o sărutare?

SUZANA: Ba te-oi lăsa, Todirică, că doar nu sîntem în post.

TOADER *(ștergîndu-și buzele)*: Drăgulița me... *(Cînd voiește s-o sărute, intră jandarmul.)*

SCENA IV

TOADER, SUZANA, JANDARMUL (intră prin fund, în dreapta)

JANDARMUL: Bade Toadire!

TOADER: Tronc!... Ce-i, jăndarule?

JANDARMUL: O hîrtie de la subprefectură. Na-ți-o. *(Iese.)*

TOADER: Iar o buleandră de hîrtie? Măi, măi, măi! N-are cap cineva să-și sărute nevasta. Să videm ce mai scrie?

SUZANA: Da tu știi să cetești, Todirică?

TOADER: Ba cît hăciu. Mă duc la domnu Gălușcă să mi-o tălmăcească.

SUZANA: Stăi pe loc, că iată-l!

SCENA V

TOADER, SUZANA, GALUSCUS (iese din casa boierească cetind o gazetă)

GALUSCUS: Admirabil! Redaptorul acestui ziar a bine meritat de la patrie! El critică tot, fie bun, fie rău... Admirabil!

TOADER: Domnule Găluşcă!

GALUSCUS: Pe mine me chemi, Teodore?

TOADER: Aşa, domnule Găluşcă. Te-aş ruga...

GALUSCUS: Faci eroare, amice. Eu me numesc din străbuni Galuscus, nu Găluşcă. Sunt roman din Dacia Transcarpatină şi me cobor dintr-un general roman ce a ţinut resbel cu Gaulia pe timpul lui Cezar, din care motiv el a fost supranumit Galuscus de Senatul Romei. În consecinţă, binevoieşte, amice, a nu me porecli Găluşcă, mai cu seamă că nu pot suferi găluscele... nu-mi priesc.

TOADER: Fie ş-aşa, cucoane Găluşcă.

GALUSCUS: Iar cucoane? V-am spus la toţi aice, de cînd me aflu ca profesor în sat, se nu-mi mai ziceţi cucoane, pentru că astăzi nu mai esist boierii, nu mai sunt boieri. Zi-mi frate Galuscus, fiindcă toţi romanii sunt fraţi.

TOADER: Ţi-aş zice frate, cucoane, d-apoi nu-i obiceiu de astfel pe la noi. Numai călugării îşi zic fraţi.

GALUSCUS: Bine; dacă uzul nu iartă, zi-mi domnule. Acest cuvînt e latin, şi ascendinţii noştri, precum scii, Teodore, erau de viţă latină. Strămoşul meu, generalul Galuscus, care era ver primare cu Trifonius Petringelus şi cu nu mai puţin celebrul roman Bostanus Coptus, ce se rudea cu oficiliatul şi mult sapientul Cartofilus Cesarus Craescus...

TOADER: Ian las', domnule, cartofele şi bostanii deoparte şi m-ascultă...

GALUSCUS: Fie. Acum că ţi-am dat esplicăciunile necesarii, spune, ce voiesci?

TOADER: Te-aş ruga, dacă nu ţi-ar fi cu supărare, să-mi ceteşti poronca asta de la subprefecătură.

GALUSCUS: Ai primit iar vrun ordin?

TOADER: Ba nu, o poroncă.

GALUSCUS: Cum ai zis? O poroncă? Rău pronunţi, frate; debe se zici *uă* poroncă.

SUZANA: E trăsnit cu leuca, pe legea me! ha, ha, ha!

GALUSCUS: Cine ride? O femeie?

SUZANA: Ba nu, domnule, uă femeie.

GALUSCUS *(zîmbind)*: A! bela Suzană?... Doamna mea, primesce asigurăciunea înaltei mele considerăciuni cu care am onoare a fi a domniei-voastre devotat serb.

SUZANA *(în parte)*: Ian auzi-l acu, cică vre să fie cerb. *(Rîde şi se aşează torcînd pe prispă.)*

TOADER: Nu te potrivi, domnule, şi ceteşte-mi poronca; poate că-i grabnică.

GALUSCUS: Consimt cu plăcere. Adă. *(Ia hîrtia şi citeşte deoparte:)* „Se ordonă vornicului din satul lui Cremine, ca îndată să scoată toţi sătenii şi să-i pornească la căratul lemnului necesariu pentru casa de arest ce este a să dura în acest sat. Orice lucru ar avea de făcut locuitorii, fie a lor, fie a proprietarului, îl vor părăsi pe loc, pentru ca să grăbească căratul materialului menţionat. Subsemnat Răzvrătescu, subprefect." *(În parte.)* Acest ordin e arbitrar! e uă mesură despotică, uă... uă... uă idee monstruoasă!... Tocmai acum cînd e timpul de strins pînea de pe cîmp, se o lase ca se putrezească, pentru ce? pentru construirea unei temniţi!... O! înţeleg; asta provine din inimiciţiunea lui Răzvrătescu. El vrea se me ruineze, fiindcă opiniunele noastre politice sunt contrarii. Ce este de făcut?...

(Stă pe gînduri.)

TOADER: Ai cetit hîrtia, cucoane Găluşcă?... Ce năzbutii mai cuprinde?

GALUSCUS *(în parte, cu veselie)*: O! ce idee! *(Tare.)* Frate Teodore, subprefectura ordonă ca fără nici o întîrziere se iasă tot satul pentru ca se-mi culeagă pînea de pe cîmp.

TOADER: Oare? Dacă-i aşa, cucoane, grăieşte d-ta cu românii, că eu digeaba m-am cercat să-i scot azi la lucru boierescului.

GALUSCUS: Unde sunt fraţii romani?

TOADER: Fac cislă colea-n crîşmă.

GALUSCUS: Invită-i se vie aice ca se parlamentăm împreună.

TOADER: Îndată, cucoane Găluşcă. *(Se duce în crîşmă.)*

GALUSCUS *(în parte)*: L-oi învăţa eu pe Răzvrătescu să scrie vornicului cu litere latine.

(Suzana cîntă încet.)

GALUSCUS *(o întrerupe)*: Suzano, belă Suzană...

SUZANA: Aud, domnule Găluşcă.

GALUSCUS: Ce faci acolo singurică?

SUZANA: Torc.

GALUSCUS: Torci?... Felice e fuiorul ce-l atingi cu degetele şi cu buzele! *(Oftînd.)* Căci nu sunt eu în locul lui!

SUZANA: Ai vre să te torc?

GALUSCUS: Aş!...

SUZANA: Nu se poate.

GALUSCUS: De ce?

SUZANA: Eşti pre nescărmănat.

GALUSCUS: Ah! Suzană.

SUZANA *(imitîndu-l)*: Ah! Găluşcă.

GALUSCUS: De ce nu vrei se citesci în anima mea? De ce nu vrei se me capisci?

SUZANA: Eu?... ba să te pişte rusaliile mai bine, da nu eu.

SCENA VI

GALUSCUS, SUZANA, TOADER, ŢĂRANII (ieşind din crîşmă)

TOADER: Veniţi încoaci, că vă cheamă vechilu moşiei.

ŢĂRANII

Domnul Găluşcă acum ne cheamă;
Haideţi cu toţii, hai, fără teamă
Să-i vedem faţa cea pricopsită,
S-auzim vorba-i cea procopsită.

GALUSCUS: Bine-aţi venit, fraţilor! Ve salut, *salve!*

ŢĂRANII: Bine-am găsit, cucoane.

GALUSCUS: Ve invit se-mi pretaţi toată atenţiunea.

VEVERIŢĂ: Ce să facem, cucoane?

GALUSCUS: V-am luminat de demult asupra sorgintei voastre, sunteţi romani, strănepoţi a imperatului Traian, anticii dominatori a lumei! Aşa este?

ŢĂRANII: O fi, cucoane.

GALUSCUS: În consecinţă, ve indemn, conform cu ordinul acesta de la subprefectură, se alergaţi la cîmp pentru ca se-mi culegeţi popuşoiul. *Dixi!*

VEVERIŢĂ: Bucuros am merge, cucoane, dar nu ne dă mîna.

GALUSCUS: Şi pentru care motiv, frate Veveriţă?

VEVERIŢĂ: Ne temem de rusalii.

GALUSCUS: Rusalii!... sunt rusalii pe moşie?

VEVERIŢĂ: Sînt, sînt, ardă-le focu! Mai alaltaieri ele o furat boii lui Terinte prisăcariu, şi chiar astănoapte le-o zărit Gheorghi a Saftei, trierînd satu. Aşa-i, Gheorghi?

GHEORGHE: Aşa, cumătri Vasili. Era numai două în catrinţă şi se furişa pe sub zăplazu curţei boiereşti.

GALUSCUS *(pe gînduri)*: Rusalii! Aceasta e un ce grav! uă... uă... uă... calamitate publică! Vechii romani, ascendinţii nostri, pre cît îmi aduc aminte din istorie, se apărau de dînsele cu chipul întrebuinţat de zeul Vulcan cînd a voit se prindă pe Venus cu Apolon in *flagrante delictum*, adică cu mreje. *(Tare.)* Fraţilor romani! cunoaşteţi voi pe Venus şi Apolon?

VEVERIŢĂ: Ba nu, cucoane. N-o vinit niciodată pe-aici pin sat.

GALUSCUS: Serman popul!... cum a uitat tradiţiunele antice!... Fraţilor romani! strămoşii nostri prindeau rusaliile cu nevodul şi apoi le înecau într-o baltă. Astfel debe se facem şi noi. Luaţi un nevod şi o puşcă cu voi şi mergeţi la lucru; iar dacă le veţi zări cumva, zvîr şi poc!... m-aţi înţeles?

VEVERIŢĂ: Înţăles, cucoane. Hai, măi!

ŢĂRANII: Hai!

GALUSCUS: Dar căutaţi bine, fraţilor romani, se nu lăsaţi popuşoii in strujeni!

VEVERIŢĂ: Ferească sfîntu! Hai, fraţilor romani!

ŢĂRANII

(mergînd spre crîşmă)

Hai ca strămoşii, cu vitejie,
Să stăm la pîndă colo-n cîmpie,
C-un năvod mare şi cu o puşcă,
Precum ne-nvaţă d-nul Găluşcă.

SUZANA: Toadire, încotro apucă fraţii romani?

TOADER *(la ţărani)*: Ei, măi! încotro, încotro? Acolo-i lanu de popuşoi?

VEVERIŢĂ *(pe prag)*: Mergem să cătăm năvodu.

(Ţăranii intră rîzînd în crîşmă.)

GALUSCUS *(deschide jurnalul şi se adînceşte în citire)*: Ce stil! ce espresiuni energice! ce logică invincibile! admirabil ziar! admirabil redaptor! Cine-i subsemnat? *(Caută la sfîrşitul foaiei.)* Clevetici! îl gîcisem de la început. *(Citeşte:)* „Douăzeci şi patru de ore au trecut de cînd s-a format noul Cabinet, şi încă nu vedem inovate şi aplicate reformele promise de programa sa! Conchidem dar că şi acest minister a pus sub salte promisiunile sale! Încă o ilusiune perdută! Sermană Patrie! infelice Naţiune! etc." *(Vorbit.)* Sublim! Iaca accente patriotice!... În trei rînduri de tipar numai o singură greşeală de ortografie. Redaptorul a scris naţiune în loc de năciune. Păcat! *(Citeşte.)*

TOADER *(viind lîngă Suzana)*: Suzană...

SUZANA: Aud, bărbate.

TOADER: Nu ne vede nime acu. Ţăranii o întrat în crîşmă, d-nu Găluşcă s-o îngropat în hîrtia cea mînjită cu cerneală... Nu mă-i lăsa să mă-nfrupt c-o sărutare?

SUZANA: Bucuros, Todirică. *(Întinzînd obrazul.)* Na, înfruptă-te digrabă!

TOADER *(ştergîndu-şi buzele)*: Iaca... *(Cînd voieşte s-o sărute, intră jandarmul.)*

SCENA VII

GALUSCUS, TOADER, SUZANA, JANDARMUL

JANDARMUL: Bade Toadire!

TOADER *(supărat)*: Iar! mînca-l-ar cioarăle de jăndar!

JANDARMUL: Bade Toadire!

TOADER: Ce este, măi hemesîtule?

JANDARMUL: Te cheamă d-nu subprefect ca să-i aduci banii birului.

TOADER: Ce să-i duc?... n-am putut strînge încă nimica. De-abia ieri mi-o vinit poronca ca să scot de la săteni două şferturi şi banii şoselei, colac peste pupăză!... N-am ce-i duce.

SUZANA: Nu te supăra pe bietu jăndar, Todirică, că el nu-i vinovat, sărmanu!

TOADER: Cum nu m-oi mînia, dacă tot mă stinghireşte!

SUZANA: Mai bine du-te de te tălmăceşte cu subprefectu.

TOADER: Fie, mă duc; dar vin îndată îndărăt ca să nu rămîn toată ziulica nenfruptat...

SUZANA: Ha, ha, ha, că poznaş mai eşti, bărbate! *(Toader iesă, alergînd împreună cu jandarmul.)*

SCENA VIII

GALUSCUS, SUZANA şi, mai pe urmă, TOADER

GALUSCUS *(tresărind)*: Cine ride? Iar Suzana?... Ce belă e!... ce pudoare în faţa ei!... Suzano, nu te duce încă, că am se-ţi spun un ce misterios.

SUZANA: Ce lucru să fie oare?

GALUSCUS: Ascultă:

Suzană, ești belă, ești chiar̆ florelinte,
Ș-a tale belețe mă scoate din minte!
Ești belă! și chipu-ți treptat se belesce,
Și anima-mi, belo, amînd vestezesce!
Te am cu pășiune, te am cu ardoare
Ș-amoarea-mi vibrează lîng-a ta pudoare,
Te am, și de-acuma viața mea toată
Va fi pentru tine oficiolată!

SUZANA: Nu te-nțeleg, domnule, ce vrei să-mi spui... Tot zici că m-ai... tot pomenești de pășune, de flori de linte, de moare, de putoare... Ce limbă grăiești, că parcă se bat calicii în gura d-tale?

GALUSCUS: Ah! nu m-ai cumprins?

SUZANA: Nici te-am prins, nici te-am înțăles, că doar n-am învățat tătărește.

GALUSCUS: Cum?... Suzană, n-ai priceput că deja un incendiu volcanic arde în anima mea?

SUZANA *(în parte)*: Așteaptă, mangosituIe!... păsărește vrei? *(Tare.)* Stivini, ivini, căvănă, evene, stivini, nevene, buvunu, nuvunu?

GALUSCUS *(cu mirare)*: Buvunu, nuvunu? Ce jerg e acesta? În van îmi tortur inteligința ca să capisc buvunu, nuvunu. Aceste sclămăciuni nu aparțîn idiomului năciunei noastre. În consecință mă găsesc în pusăciune a nu le putea da o înterpretăciune rățională.

SUZANA *(în parte)*: N-o înțăles?... Să-i vorbesc în limba lui. *(Tare.)* Baciune, tăciune, teciune, pîrciune, dalciune, niciune, cuciune, naiciune, minciune, teciune... Ai priceput acum?

GALUSCUS *(cu mulțămire)*: Acu mai vii de-acasă, dar n-am priceput nici acum bine de tot, căci vorbesci prea iute.

SUZANA: Ha, ha, ha, greu ai mai fost de cap!... Ian ascultă, domnule Gălușcă, dacă vrei să vorbești românește ca să te înțăleagă românii, bine; iar de nu, du-te, omule, de unde-ai vinit, că nu ți se trec brașoavele pe la noi.

GALUSCUS: Ei apoi, Suzano, de vreme ce mă condamni să-ți vorbesc în limba vulgară a părinților mei, îți spun curat, pe șleah, că-mi ești drăguță și că mă usuc de dorul tău.

SUZANA *(în parte)*: Iaca, iaca! s-o aprins tăciunele.

(Toader se arată în fund.)

TOADER *(în parte)*: Oare ce pune la cale Suzana cu d-nu Gălușcă?

GALUSCUS: Suzano, răspunde-mi și tu pe șleah, vrei să te dai în dragoste cu mine?

TOADER *(în parte)*: Auzi Gălușca dracului?

SUZANA *(în parte)*: Îmi vine să i-o gioc bună stropșitului.

GALUSCUS: De primești, ai dat peste noroc!... Nu-ți pomenesc de onoarea ce ar fi pentru tine ca să fii în relăciune cu un om învățat cum sunt eu!... Ești femeie pricepută ș-o înțelegi; dar apoi, gîndesce, Suzano, că pusăciunea mea de plenipotinte mă face destul de potinte, ca să fiu de mare folos sau de mare pagubă prostului cel de Toader, bărbatul tău...

TOADER *(în parte, furios)*: Prost!... ghidi, sparge casă!

GALUSCUS: La ce te hotărăști, Suzănică?... Răspunde fără sfială, nici rușine, draga mea, căci pudoarea nu-i inimică amoarei.

SUZANA: Apoi dă, domnule... știu eu ce să fac?

GALUSCUS: Să te-nvăț eu. Cînd a înnopta, oi găsi o treabă lui Toader ca să-l depărtez, și-n lipsa lui, oi veni pe furiș la tine. Vrei?

TOADER *(în parte)*: O! îmi vine să-l toropesc.

GALUSCUS: Să vin pe furiș, Suzano? Sclamă, dragă, sclamă că vrei să vin. Nu-ți etufa simțiciunea.

SUZANA: Dar dacă te-a vide cineva?

GALUSCUS: Asta-i uă considerăciune gravă!... Cum să facem dar?

SUZANA: Știi una? Aștept să vie soră-mea mai într-amurgu. Îmbracă-te-n haine femeiești, și dacă te-a și zări cineva, a crede că-i Ileana.

GALUSCUS: Perfect! Sublim! Suzano, am să mă prefac în zină, în Venus.

TOADER *(în parte)*: Așa vă-i tocmala? *(Vine în scenă.)* Domnule Gălușcă...

GALUSCUS *(tresărind)*: Ha?... Teodor!... Ce voiești, amice?

TOADER: Ce vreu?... Vreu să-ți spun verde-n ochi...

SUZANA *(încet, lui Toader)*: Stăpînește-ți gura, Todirică.

GALUSCUS: Aștept, vornice, să-mi spui verde-n ochi... Ce?

SUZANA *(pișcînd pe Toader)*: Taci, bărbate.

TOADER: Că... că te-așteaptă subprefectu.

GALUSCUS *(în parte)*: O cam sfeclisem! *(Tare.)* Mă așteaptă d-nul Răzvrătescu? Bine, mă duc să-l găsesc. Suzano, nu uita ce te-am rugat... Adio, *salve! (Iesă prin fund.)*

SCENA IX

TOADER, SUZANA

TOADER: Dar de aste mi-ai fost, lele Suzană?

SUZANA: De care, bădiță?

TOADER: Vrei să-mi pui flori după urechi cu sfrijîtu cel de Gălușcă?

SUZANA *(rîzînd)*: Cum ai aflat-o, bărbățele?

TOADER: Ș-încă rîzi, muiere nerușinată!... Rîzi, și nu-i nici o săptămînă de cînd te-am luat! *(Începe a plînge.)* Ce păcate-am avut să mă-nsor!... De unde eram om teafăr, s-agiung de batgiocura satului!... Alei, Suzano, mi-aș fi pus capu-n foc că tu nu ești ca altele.

SUZANA: Nu fii copil, omule. Ce, Doamne, iartă-mă! te scîncești numai pentru-atîta?

TOADER *(bocindu-se)*: Auzi, atîta?... Da ce-mi trebuie mai mult?

SUZANA: Liniștește-te, dragă, c-o fost numai o glumă.

TOADER: Glumă?... să-l înveți chiar tu pe Gălușcă ca să se-mbrace femeiește, pentru ca să vie la tine!...

SUZANA: Dacă, doar n-am orbu găinilor, ca să mă-ndrăgesc de-un șoldan ca dînsu. Am vrut numai să-mi bat gioc de el.

TOADER: Ian las, parcă n-am văzut eu, n-am auzit eu...

SUZANA: Nu crede ce vezi cu ochii, bărbate; crede ce-ți spun eu.

Bărbate, bărbate,
Nu crede ce vezi,
Închide-ți tu ochii
Ș-orbește mă crezi.
De-auzi vorbe rele
Tu, surd să te faci.
Astupă-ți urechea,
Te culcă și taci.

TOADER: Să tac, să tac cînd știu că vechilu umblă după tine ca lupu după oaie.

SUZANA: Lasă-l să umble și, dacă ești om, ie-l la hăituit cînd s-o primbla noaptea prin sat.

TOADER: Iaca! bine zici, nevastă. *(Rîde.)* Ha, ha, ha, că mare pricepută ești!

SUZANA: Vezi?... și tu mă credeai o ră.

TOADER: Iartă-mă, Suzană dragă, că de-acum mă giur să fiu orb și surd. Mă ierți, puiculiță?

SUZANA: Te iert, bărbățele.

TOADER: Și... îmi dai voie să mă-nfrupt c-un sărutat?

SUZANA: Ba și cu două, Todirică.

TOADER: Găinușa badei. *(Cînd voiește s-o sărute, intră jandarmul.)*

SCENA X

TOADER, SUZANA, JANDARMUL

JANDARMUL: Bade Toadire!

TOADER *(furios)*: Bată-l pîrdalnicu de jăndar!... parc-o face într-adins.

JANDARMUL: Bade Toadire...

TOADER: Ce este, măi?

JANDARMUL: O poroncit subprefectu s-aduni toți sătenii aici în piață, că are să le grăiască! *(Iesă.)*

TOADER: Bine. *(Suzanei.)* Dă digrabă, Suzano, păn'ce nu mai vine cineva. *(Voiește s-o sărute.)*

JANDARMUL *(întorcîndu-se)*: Bade Toadire, aleargă iute, că iaca vine subprefectu. *(Iesă.)*

TOADER: Of! mă duc, că văd că n-oi să am parte azi de înfruptat. *(Intră în crîșmă.)*

SUZANA *(singură)*: Bietu Toadir! mare frică i-o fost de șotie! Bine c-o știu. *(Intră în casă.)*

SCENA XI

GALUSCUS, RĂZVRĂTESCU (intră prin fund certîndu-se)

GALUSCUS: Ba n-oi plăti.

RĂZVRĂTESCU: Ba-i plăti.

GALUSCUS: Ba n-oi plăti, domnule subprefect, că ar fi o vexăciune intolerabilă.

RĂZVRĂTESCU: Domnule, ie-ți măsurile cum vorbești!... Cum îndrăznești a numi vexațiune, după limba d-tale, o lege votată de Cameră?... D-ta, care cetești toată ziua gazete, trebuie să fii negreșit informat că toți proprietarii au să plătească statului cîte 5 la sută din venitul lor; prin urmare împrotivirea d-tale o considerez ca o opoziție guvernului.

GALUSCUS: Ba, mă iartă, nu fac opusăciune; însă eu nu-s proprietarul acestei moșii; sunt numai vechil, după limbajul d-tale, și legea specifică clar că proprietarul debue să plătească contribuciunea fonciară. În consecință, *salve!*

RĂZVRĂTESCU: Așa?... te împrotivești poroncilor mele?

GALUSCUS: Nici vreu să te bag în seamă.

RĂZVRĂTESCU: Nu?... se vede că nu știi cine sînt și ce pot eu?...

GALUSCUS: D-ta?... ești domnul Răzvrătescu; atîta tot și lada-n pod.

RĂZVRĂTESCU: Sînt subprefect, domnul meu!... adică a 57-ea parte din guvern!

Sînt subprefect de un ocol,
Și-n țara mea joc mare rol!
Eu cercetez, eu hotărăsc,
Judec, condamn și împlinesc.
De mine toți se tem aici,
Că-s mare peste cei mai mici.
Sînt subprefect, sînt subprefect,
Ș-aici produc grozav efect!
Prefectul meu stă nevăzut,
De ținutași necunoscut.
El în oraș șede pe loc
Vara-n grădini, iarna la foc.
Dar, crișul eu! toți mă rîvnesc,
Și ca de-un drac toți se feresc,
Că-s subprefect de un ocol,
Și-n țara méa joc mare rol!

GALUSCUS *(în parte)*: Infelice țară!

RĂZVRĂTESCU: M-ai auzit, domnule?... prin urmare îți poroncesc, în numele Convenției, să te supui îndată la plata contribuției, căci la dimprotivă, te voi împlini cu execuție.

GALUSCUS *(spăriet)*: Cu execuciune?

RĂZVRĂTESCU: Dar; îți trîntesc jandarmi în casă, așa încît să nu fii liber nici să dormi.

GALUSCUS: Ce-aud? ma asta-i uă... uă... uă inquisiciune!

RĂZVRĂTESCU: Nici să mănînci.

GALUSCUS *(furios)*: Ești un Neron!

RĂZVRĂTESCU: Nici să ieși din casă.

GALUSCUS *(esasperat)*: Ești un Caligul!... Vrei să-mi ataci libertatea individuală?

RĂZVRĂTESCU: Plătește.

GALUSCUS: Să-mi violezi domiciliul?

RĂZVRĂTESCU: Plătește.

GALUSCUS: Ești un Caracal!... Mă duc să-ți aduc banii, dar să știi c-am să dau peticiune ministeriului.

RĂZVRĂTESCU: Plăteşte, şi dă peticiuni chiar dracului.

GALUSCUS *(intră în casa boierească, strigînd)*: O! abominăciune! violăciune! execrăciune!

RĂZVRĂTESCU *(singur)*: Strigă tu la crăciuni cît ţi-a ţinea gura, pedantule, că nu te slăbesc.

SCENA XII

RĂZVRĂTESCU, TOADER, ŢĂRANII (ieşind din crîşmă), mai pe urmă GALUSCUS

TOADER: Da haide, măi, azi, c-aşteaptă subprefectu.

VEVERIŢĂ: Iaca venim, venim; mai încet, vornice, că nu dau tătarii.

RĂZVRĂTESCU: Ha, ha! Iaca şi sătenii; am să-i dăscălesc, după cum am cetit în gazetă. *(Tare.)* Oameni buni!... v-aţi adunat cu toţii?

VEVERIŢĂ: Ne-am strîns, cucoane; am lăsat lucru ş-am alergat la chemarea vornicului.

RĂZVRĂTESCU: Bine... Vornice!

TOADER: Aud, cucoane.

RĂZVRĂTESCU: Ai mai strîns ceva din banii birului?

TOADER: Te miri ce şi mai nimică, vorba ceea, că oaminii îs lipiţi pămîntului.

VEVERIŢĂ: Aşa, aşa, săracii de noi!... lipiţi pămîntului!

RĂZVRĂTESCU: Pîră veche, badeo, pîră veche... Vornice, să te porneşti acu-ndată cu banii cîţi ai adunat şi să-i duci la sămişie.

TOADER: Îra! cucoane, nu s-ar putea să lăsăm pe mîni?

RĂZVRĂTESCU: Nu... hai, pornit-ai?

TOADER: Pornit, pornit; numai să zic două vorbe nevestii. *(Se duce la casa lui.)* Suzano!

SUZANA *(pe pragul uşei)*: Aud, bărbate. *(Vorbesc încet.)*

RĂZVRĂTESCU *(zărind pe Suzana)*: Iaca, mă! da frumuşică vorniceasă are vornicul!... Bună idee am avut să-l espeduiesc.

SUZANA *(încet)*: Şi, zău, iar te duci, Toadire?

TOADER *(încet)*: Mă duc păn' în capătu satului şi mă-ntorc îndărăt pe după ţarină.

RĂZVRĂTESCU: Da nu te-ai mai dus azi?

TOADER: Iaca mă duc... Ard-o focu vornicie!... Rămîi sănătoasă, nevastă. *(Iesă prin stînga.)*

SUZANA: Mergi cu bine, bărbate. *(Se închide în casă.)*

RĂZVRĂTESCU *(în parte)*: Îi frumuşică coz.

VEVERIŢĂ: Cucoane, vornicu ne-o spus că ai să ne grăieşti cîte ceva.

RĂZVRĂTESCU: Dar.

VEVERIŢĂ *(cătră ţărani)*: Tăceţi, mă!

GALUSCUS *(arătîndu-se la portiţă cu o pungă în mînă)*: Ce are să le spuie?

RĂZVRĂTESCU: Oameni buni! v-am adunat pentru ca să vă spun vorbe mari şi late, cum n-aţi mai auzit de cînd trăiţi. Eu vă sînt prietin, frate, tată!... vă vreu binele, şi dar vă întreb: Cum aţi pitrecut păn-în ziua de astăzi?... bine, ori rău?...

VEVERIŢĂ: Apoi, dă, cucoane... cum o dat tîrgu şi norocu, vorba ceea.

RĂZVRĂTESCU: Rău!... Aţi fost lipsiţi de toate, şi de libertate, şi de egalitate, şi de fraternitate, şi de legalitate, şi de inviolabilitate... şi de... *(Scoate un jurnal din buzunar.)*

GALUSCUS *(în parte)*: Ce zice? ce zice?...

VEVERIŢĂ *(la ţărani)*: Ce-or fi, măi, acele toate?

RĂZVRĂTESCU *(citind jurnalul)*: „Şi de drepturi cetăţeneşti, şi de drepturi comunale, şi de drepturi municipale, şi de drepturi civile, şi de drepturi politice, şi de sufragiul universal."

VEVERIŢĂ *(lui Gheorghe)*: Ce-i sufragiu cela, mă Gheorghi?

GHEORGHE: Sofragiu, cumătri, ca la boieri.

RĂZVRĂTESCU *(citind)*: „Dar, în fine, a unsprezecea oră a sunat pentru voi! Cel proletar va scăpa de proletariat! Cel mic se va face mare, şi vice versa, cel mare se va face mic! Cel slab va fi putinte, şi cel putinte neputinte!"

GALUSCUS *(în parte)*: Propagă anarhia, nebunul!

RĂZVRĂTESCU *(citind)*: „De-acum fiecare locuitor debue a fi proprietar de patru fălci de pămînt, căci acel pămînt e a lui Dumnezeu, şi precum glasul

Bucureşti

poporului este glasul lui Dumnezeu, asemenea pămîntul lui Dumnezeu este pămîntul poporului." *(Vorbit.)* Vă vine la socoteală așa, oameni buni?

VEVERIȚĂ: Cum, cucoane?

RĂZVRĂTESCU: Să aveți fiecare partea voastră, cîte 4 fălci, și să nu mai faceți boieresc?

VEVERIȚĂ: Ne-ar vini, cucoane; dar să-mi dai voie a face o întrebare, dacă nu ți-a fi cu bănat.

RĂZVRĂTESCU: Grăiește, moș Veveriță, că d-ta ești om priceput.

VEVERIȚĂ: Patru fălci de pămînt sînt bune acu deocamdată; dar mai tîrziu, cînd ne-or crește copiii, li s-a da oare și lor cîte patru fălci?

RĂZVRĂTESCU: Ba nu, moș Veveriță; copiii vor împărți frățește locul părintesc, că așa-i cu dreptul.

VEVERIȚĂ: Care vra să zică, dac-aș avea patru însurăței, să le vie parte numai cîte-o falce?

RĂZVRĂTESCU: Măi, proștilor, voi nu înțălegeți toate avantajele unei asemine reforme.

VEVERIȚĂ *(lui Gheorghe)*: Ce-a fi acea răformă, Gheorghi?

GHEORGHE: Ce să fie, cumătri? Răformă, adică formă ră.

RĂZVRĂTESCU *(citind)*: „Acele avantage sînt: I-i că vă faceți cetățeni liberi; al 2-lea, că vă faceți liberi cetățeni; al 3-lea, că fiind liberi cetățeni, o să dobîndiți demnitatea de cetățeni liberi; să agiungeți a fi și voi o Nație."

GALUSCUS *(în parte)*: Auzi, Nație!... zi Năciune, ignorantule!

RĂZVRĂTESCU: O nație mare, cultivată, florisantă.

GALUSCUS *(în parte)*: Florelinte, nu florisantă...

RĂZVRĂTESCU: Să aveți și voi școli și comune, și temniți în sate, ca toate națiile civilizate. De aceea vă poroncesc acum să lăsați orice lucru a cîmpului baltă și să vă duceți ca să cărați lemn de durat o temniță aici. Sînteți liberi, bătaia este rîdicată; prin urmare aveți nevoie de-o casă de arest.

VEVERIȚĂ: Temniță la noi?... doar nu sîntem scăpați din ocnă!

RĂZVRĂTESCU: Așa; și să mai cărați lemn pentru clădirea unei case comunale; pentru că toate satele au să fie organizate în comune.

VEVERIȚĂ *(lui Gheorghe)*: Ce să fie cumuna ceea, Gheorghi?

GHEORGHE: Adică, cum una cum alta; tot ca una, fata me.

RĂZVRĂTESCU: Și să mai cărați lemne pentru duratul unei școli sătești, în care copiii voștri să învețe carte, ca să se facă învățați. Bune-s toate aceste, oameni buni?

VEVERIȚĂ: Bune, cucoane. Numai cît, toate-odată... ne vine cam greu; n-avem mijloace, sîntem săraci, și de-a fi să lăsăm pînea pe cîmp, poate, Doamne ferește! să putrezască! și cu ce ne-om hrăni la iarnă?

RĂZVRĂTESCU: Iaca leneșii!... Hai, nu mai lungiți vorba și vă porniți acu-ndată la lemne.

VEVERIȚĂ: D-apoi, cucoane, îi păcat să ne perdem tot lucru anului.

RĂZVRĂTESCU: Ei, măi badeo, nu mă faceți să-mi întorc cojocul pe dos, că, deși sînteți oameni liberi, v-oi face acum s-alergați iepurește.

VEVERIȚĂ *(pe gînduri)*: Sărmanii de noi!... cică vreu să ne facă bine!...

RĂZVRĂTESCU: Pornit-ați azi?

VEVERIȚĂ: Ne ducem, ne ducem, că doar sîntem oamini liberi, cum zici d-ta. Hai, măi.

ȚĂRANII: Hai. *(Iesă prin fund în stînga.)*

RĂZVRĂTESCU *(cu aer de triumf)*: Așa să face educațiunea populului!

GALUSCUS *(viind în fața lui Răzvrătescu)*: Domnule, am ascultat toate aberăciunile cîte le-ai debitat fraților români, și fac aici declărăciune că ești un perturbator! Dumneta nu urmezi instrucciunilor guvernului... urmezi inspiräciunei unor utopiști, carii te port de nas ca pe-un nătărău... Mă duc să espedez o depeșă telegrafică la d-nul ministru, ca să te demasc ca pe un oficiolat incapace și fatal.

RĂZVRĂTESCU: Ai adus banii contribuției?

GALUSCUS: Las' că ți-oi da eu contribuciune.

Ești pentru năciune
O perturbăciune,
Abominăciune,
Și execrăciune!
Om făr' de răciune,
Plin de-aberăciune,
Duci la perdiciune
Pe biata năciune.

(Intră furios în casa lui.)

RĂZVRĂTESCU

Ciune, ciune, ciune,
Du-te-n năibăciune!
Ești o scăpăciune
Din balamuciune.

SCENA XIII

RĂZVRĂTESCU, SUZANA, mai pe urmă CATRINA și SAFTA

RĂZVRĂTESCU: Ha, ha, ha, bată-l dracu c-un tăciune, că poznaș îi!

SUZANA: Oare unde-i cloșca cu puii? *(Caută pe-mpregiurul casei.)* Puii mamii, pui, pui, pui...

RĂZVRĂTESCU: Iaca vorniceasa cea frumoasă. Să-mi cerc norocul în privirea înaintirei neamului.

SUZANA *(viind în scenă)*: Nu-i găsesc. Puii mamii, pui, pui, pui...

RĂZVRĂTESCU *(înaintînd)*: Mă chemi, drăguță? Iată-mă-s.

SUZANA: Eu te chem pe d-ta?

RĂZVRĂTESCU: Nu strigi de-un ceas, pui, pui? Am crezut că mă chemi pe mine ș-am alergat numai într-o fugă.

SUZANA: Iaca! nu-mi spui că ești glumeț?... Dacă te-aș chema pe d-ta, n-aș striga pui, pui, pui; aș zice: na, mălac, na, ne, ne, ne.

RĂZVRĂTESCU: M-ai pîcîlit, leliță; dar vorba ceea: Pîcîlire de leliță, cere plată o guriță. *(Caută s-o sărute.)*

SUZANA *(respingîndu-l)*: Da cată-ți de drum, omule; doar nu-i țara-n jac.

RĂZVRĂTESCU: Țara nu-i de jac, dar tu-mi ești pe plac, pre legea me!...

SUZANA: Ți-oi fi, d-apoi știi povestea lui Ivan: Măi Ivane, dragi ți-s fetele? — Dragi. — Dar tu, lor? — Și ele mie...

RĂZVRĂTESCU: N-auzi, leliță?

SUZANA: Aud, bădiță.

RĂZVRĂTESCU: Cum te cheamă?

SUZANA: Suzana, să ierți.

RĂZVRĂTESCU: Suzano, știi una?

SUZANA: Ba nici două.

RĂZVRĂTESCU: Îmi vine să mă prind argat la voi.

SUZANA: Pentru ce?

RĂZVRĂTESCU: Pentru vorba ceea: Decît a bărbatului, mai bine-a argatului.

(Catrina și o altă țărancă vin la fîntînă și ascultă.)

SUZANA *(în parte)*: Umblă ș-aista după colaci calzi. Îmi vine să i-o gioc și lui.

RĂZVRĂTESCU: Aud?... cum ai zis, leliță?

SUZANA: Am zis așa, că de te-ar împinge păcatu să fii argatu meu, te-aș pune să paști gîștele.

RĂZVRĂTESCU: Dar m-ai hrăni bine?

SUZANA: Te-aș hrăni cu răbdări prăjite.

RĂZVRĂTESCU: Și cu alivenci?... Care vra să zică, tocmala-i sfîrșită. Întru chiar acu-ndată în argăție. *(Voiește să între în casă.)*

SUZANA: Ho, țară!... că te-or videa oaminii și m-or face de vorbă-n sat.

RĂZVRĂTESCU: Bine zici; încă n-o înnoptat de tot. Dar mai tîrziu, leliță, să vin?

SUZANA: Apoi, dă... știu eu? Dac-a vini bărbatu-meu?

CATRINA *(către țărancă)*: Elei! Auzi, Safto?

RĂZVRĂTESCU: Bărbatul tău? N-ai nici o grijă, că l-am trimes la tîrg.

SUZANA: Sărmanu Toadir!

RĂZVRĂTESCU: Nu-l mai căina, drăguţă, că un mojîc ca dînsul de atîta-i bun.

SUZANA *(în parte)*: Las' că te-o mojîci el, mangosîtule.

RĂZVRĂTESCU: Ei, Suzano, ce zici?... Să vie bădiţa?... Să-ţi aducă bădiţa şiraguri de mărgele?

SUZANA: Adă, că văd eu, păcatele mele, că nu pot scăpa de d-ta... dar cum să facem ca să nu te zărească nime?

RĂZVRĂTESCU: Cum?

SUZANA: Ştii una?... Aştept pe soră-mea în astă-noapte. Îmbracă-te femeieşte şi vină, de te-o întîlni cineva, a crede că-i Ileana.

RĂZVRĂTESCU: Minunată idee!... Aşî-şi chiar mă duc să-mi pun catrinţă... Ha, ha, ha!... oi să par că-s Ileana Cosînzana.

SUZANA: Cu musteţi?... ha, ha, ha!

RĂZVRĂTESCU: Mă duc ca vîntu şi mă-ntorc ca gîndu.

Mă duc ca vîntul, dragă Suzană,
Şi vin în haine de moldovenci.
Tu-mi pregăteşte ceva de hrană
Şi mă aşteaptă cu alivenci.

SUZANA

Du-te ca gîndul, te fă ţărancă,
Şi te întoarce vesel, gigit,
Că-i găsi gata o alivancă...
(În parte.) Care-ţi va merge cam greu pe gît.

(Răzvrătescu iesă alergînd prin fund, în dreapta.)

SUZANA: Ha, ha, ha. Atunci s-agiungi tu, sfrijîtule, cînd îi mînca alivenci de la mine... Oi să am ce rîde acuş, numai de-ar sosi Toadir mai curînd... Da unde, Doamne, iartă-mă, s-o vîrît cloşca cu puii?... Puii mamii, pui, pui... *(Intră în casă.)*

CATRINA: Ai auzit, Safto, aşa poznă şi minune?... Suzana s-o dat în dragoste cu privighitoriu!... Hai, fa, să dăm de ştire nevestelor din sat. *(Iesă amîndouă în stînga.)*

SCENA XIV

ŢĂRANII (viind din fund şi aducînd un năvod)

VEVERIŢĂ: Iaca năvodu lui Costantin Păscariu. Viniţi încoaci, măi, să ne punem la pîndă...

GHEORGHE: Da nu mergem la lemne, cumătri?

VEVERIŢĂ: Măi, cată-ţi de treabă, Gheorghi. Dac-a fi să ne potrivim noi la cîte ne-nşiră cei guleraţi, om căpchia de tot... Hai noi să ne cătăm de nevoi.

GHEORGHE: Vasile, măi frate, d-apoi cică-i pentru binele nostru...

VEVERIŢĂ: Se poate, cumătri, însă vina noastră-i dacă nu-i pricepem?... Ei ne grăiesc într-o limbă străină, parcă noi am fi pricopsiţi ca dînşii... Ce-ai zice tu, Gheorghi, dacă te-aş povăţui în limba nemţască?... ai căsca gura?... Aşa păţim şi noi cu cei ce zic că ne vreu binele.

GHEORGHE: Oricum să fie, nu te giuca cu dracu. Îi privighitor măi, îi subprefect d-nu Răzvrătescu!... are putere, frate.

VEVERIŢĂ: Las', cumătri, că de-alde Răzvrătescu se schimbă pe toate lunele. Ca mîni a vini altu şi ne-a zice alte poveşti... Hai la pîndă, doar om pune mîna pe rusalii.

GHEORGHE: Unde să ne punem la pîndă, moş Veveriţă?

VEVERIŢĂ: Cole-n crîşmă. Rusaliile se primblă noaptea prin sat; cum le-om zări, amandea pe ele.

GHEORGHE: Dar dac-or da ele busta la noi?

VEVERIŢĂ: Le-om înhăţa cu năvodu ista. Hai, măi, c-o început a înnopta.

ŢĂRANII: Hai. *(Intră cu toţii în crîşmă şi se pun de pîndă la fereastă.)*

(Începe a înnopta.)

SCENA XV

TOADER (viind pe furiș din stînga)

O înnoptat... nu mă vede nime?... Acasă, Toadire. *(Vine spre casă.)* M-am dus păn' la calea-ntoarsă ș-am făcut hăisa pe după gardu jităriei. *(La ușă.)* Suzano, dischide că ți-o vinit bărbățelu. Iată-mă-s. *(Intrînd în casă.)* Lasă-mă să mă-nfrupt c-o sărutare, că-i de mult de cînd postesc. *(Închide ușa după el. Se aude înăuntru un sărutat gros și rîsete.)*

SCENA XVI

CATRINA și ȚĂRANCELE (viind din stînga și oprindu-se lîngă fîntînă)

Auzit-ați poznă!
S-o vezi, să n-o crezi;
Vorniceasa noastră
Calcă-n străchini verzi!

Haide să ne punem
Colea la pîndit,
C-așa poznă mare
Nu s-a pomenit!

(Se ascund pintre copacii de primpregiurul fîntînei.)

SCENA XVII

GALUSCUS *(îmbrăcat ca o țărancă, iesă din casa boierească)*: Am espedat depeșa domnului ministru; m-am costumat ș-acum zbor la amoare!... Dar de ce oare palpită anima mea cu-atîta sforță?... genunchii mi se taie încît n-am forță ca să mă locomot. *(Își freacă genunchii.)* Ce emociune inspiră pășiunea!...

SCENA XVIII

ȚĂRANII (ieșind din crîșmă stau pe prag), TOADER și SUZANA (la fereasta casei lor)

VEVERIȚĂ: Iaca una din rusalii, măi; gătiți năvodu.

SUZANA: Toadire, ian privește ce bine-i șăde catrința!... Ha, ha, ha.

GALUSCUS: O! amoare! amoare! fi-mi propice!... O! Galuscus; invoacă pe strămoșul tău și, curagiu, amice!...

SCENA XIX

Cei dinainte, RĂZVRĂTESCU (îmbrăcat ca o țărancă, vine din fund, prin dreapta)

RĂZVRĂTESCU *(alungat de cîni ce hămăiesc)*: Tio, haită! Țibă, tio... Era să mă mănînce haitele dracului. *(Văzînd pe Galuscus.)* Ce văd? o nevastă? A fi Suzana.

GALUSCUS *(zărind pe Răzvrătescu)*: Iaca Suzana! Ah! îmi vine zburdăciune.

VEVERIȚĂ: Ațineți-vă, măi, că iată-le-s amîndouă rusaliile. *(Țăranii pregătesc năvodul.)*

RĂZVRĂTESCU *(apropiindu-se)*: Pst...

GALUSCUS: Pst...

RĂZVRĂTESCU: Ea-i!

GALUSCUS: Ah!

(Răzvrătescu și Galuscus se răped și se îmbrățișează.)

RĂZVRĂTESCU: Dragă vorniceasă!

GALUSCUS: *Cară* Suzană! *(Se sărută.)*

RĂZVRĂTESCU *(în parte)*: Are barbă!

GALUSCUS *(în parte)*: Are musteți!

VEVERIȚĂ: Acu-i vremea să ne-apropiem pe furiș.

(Țăranii se apropie cu năvodul gata.)

RĂZVRĂTESCU *(strîngînd tare pe Galuscus în brațe)*: Cine ești? Spune, că te sfărîm!

GALUSCUS *(schimbîndu-și glasul)*: Rusalie! dar tu?

RĂZVRĂTESCU: Şi eu.

GALUSCUS şi RĂZVRĂTESCU *(spărieți)*: Rusalie!... piei drace!

(Voiesc să fugă.)

VEVERIȚĂ: Odată, copii!... acu, să nu ne scape.

(Țăranii arúnc năvodul peste Galuscus şi Răzvrătescu.)

SUZANA şi TOADER: Ha, ha, ha, ha!

GALUSCUS şi RĂZVRĂTESCU: Ce-i asta?

VEVERIȚĂ: Strîngeți bine năvodu, c-am prins rusaliile.

ȚĂRANII

(împleticind năvodul)

Le-am prins, le-am prins, le-am prins!
Haideți ca să le dăm
În foc, în foc nestins,
Sau să le înecăm.

GALUSCUS şi RĂZVRĂTESCU *(zbătîndu-se)*: Agiutor! agiutor!

VEVERIȚĂ: Degeaba vă zbateți, rusalii pocite ce sînteți, c-ați căzut pe mîna moşului. Umflați-le pe sus, copii, şi huştiuliuc! în fîntînă.

(Țăranii voiesc să-i ridice.)

GALUSCUS şi RĂZVRĂTESCU: Agiutor! agiutor!

SCENA XX

Cei dinainte, JANDARMUL, TOADER, SUZANA

(Jandarmul aduce un fanar)

JANDARMUL: Unde-i subprefectu?

VEVERIȚĂ: Da ce este?

JANDARMUL: O depeşă de la telegraf.

RĂZVRĂTESCU: Depeşă de la Iaşi? ad-o-ncoaci.

JANDARMUL: Ce-mi văzură ochii! Subprefectu în năvod?

VEVERIȚĂ: Vai de mine! Subprefectu era?... Am pățit-o!

JANDARMUL: Ba n-ați pățit nimică, că domnu Răzvrătescu îi dat afară din slujbă.

RĂZVRĂTESCU: Eu? *(Deschide depeşa şi rămîne încremenit.)* O! ce nedreptate!

GALUSCUS: Destituat?... bravo! Depeşa mea a avut acțiune.

VEVERIȚĂ: Iaca!... Da aistalalt cine-i?... Cuconu Găluşcă? mare minune!... Da bine, cum de vă găsiți amîndoi în catrințe?

SUZANA: Să vă spun eu, oamini buni. Dumnealor o vrut să vă vindece de spaima rusaliilor.

TOȚI: Aş!

RĂZVRĂTESCU: Ghidi, şirată!

GALUSCUS: Am pățit-o ca Apolon cu Venus. Eu sînt Apolon; asta-mi dă consolăciune.

TOADER: Dacă-i aşa povestea, hai, români, să ne veselim c-am scăpat de rusalii.

TOȚI *(veseli)*: Haide, haide.

ȚĂRANII

Vivat, vivat, minunat,
De rusalii am scăpat!

TOADER

Ard-o focul vornicie
De cînd e Constituție,
N-am parte de însurat...
Chiar rusalii m-au umflat!

ȚĂRANII

Vivat, vivat, minunat,
De rusalii am scăpat!

VEVERIȚĂ

De cînd e prefecătură,
Noi, sărmanii cască-gură,
Cîmpii, zău, am apucat...
Chiar rusalii ne-au umflat!

ŢĂRANII

Vivat, vivat, minunat,
De rusalii am scăpat!

RĂZVRĂTESCU
(arătînd pe Galuscus)

De cînd ţara, din păcate,
Are capete-nvăţate,
Biată limbă s-a zvîntat ...
Chiar rusalii ne-au umflat!

ŢĂRANII

Vivat, vivat, minunat,
De rusalii am scăpat!

GALUSCUS
(arătînd pe Răzvrătescu)

De cînd cu liberalismul
Şi convenţionalismul
Multe capete-au secat ...
Chiar rusalii le-au umflat!

ŢĂRANII

Vivat, vivat, minunat,
De rusalii am scăpat!

SUZANA

N-auzi astăzi decît forme;
Toţi cer forme şi reforme,
Eu nu cer nimic şi tac;
Dar cer numai să vă plac.

ŢĂRANII

Vivat, vivat, minunat,
De rusalii am scăpat!

(Cortina cade.)

AGACHI FLUTUR

PERSOANE

AGACHI FLUTUR, holtei de 50 de ani
GHIȚĂ COȘCODAN, nepotul său
BOMBEANU, ofițer de artilerie
MOISESCU, factor evreu și advocat
ION BARZĂ, fecior
ȘĂTRARUL NĂRILĂ, proprietar
CHIR CHIRILĂ, lipscan bogat
LUXIȚA FESPEZANCA, văduvă
TINCA, fata Luxiței
SMĂRĂNDIȚA, fata lui Nărilă
MATILDA, actriță
NECULAE, servitor de otel
FRIȚ, chelner neamț
POFTIȚI LA BAL, MĂȘTI, TAPIȚERI

AGACHI FLUTUR

COMEDIE CU CÎNTICE, ÎN 3 ACTE

Scena se petrece în București, în carnavalul anului 1863. Actul I se petrece la otelul lui Hugues; al II-lea, la Fespezanca, și al III-lea, la Ghiță Coșcodan.

ACTUL I

Teatrul reprezintă sala de mîncare de la otelul lui Hugues. Ușă în fund ce duce în grădină. Alte două uși ce duc în dreapta și în stînga. Pe planul I, în stînga, două mese cu tacîmuri. La rîdicarea cortinei, un orologiu sună două după mezul nopții.

SCENA I

NECULAE, FRIȚ, mai pe urmă BARZĂ

NECULAE: Două după mezul nopții! Balul de la teatru trebuie să fie pe sfîrșite. În curînd au să ne curgă o mulțime de flămînzi cu flămîndele lor.

FRIȚ: *Gut, gut!* Bucat est gata: șnițel, paprica, potîrnichi de pui de găină, fazani de clapon...

NECULAE: Taci, neamțule, să nu te-audă cineva... De vreme ce sîntem în carnaval, bieții claponi au și ei dreptul a să costuma în fazani, ca toată lumea...

Mulți cunosc anume
Claponi și curcani,
Ce lucesc în lume
Ca niște fazani;
Însă a lor ceată,
Deși joacă rol,
Miros-a poiată
Ș-ades e răsol.

FRIȚ *(rîzînd)*: *Jawohl, jawohl...*

NECULAE *(în parte)*: Bată-l concina, că urît e cînd rîde! *(Tare.)* Friț.

FRIȚ: *Befehlen...*

NECULAE: Ai aprins lumînările în cabinetul domnului Agachi Flutur?

FRIȚ: Aprins tot policander. *Aber*, spune la mine, *bitte*, cine-i *Herr von Agachi Vlutur?*

NECULAE: Cine-i? Nu-l cunoști? Un berbant de frunte, care mînă viața cu poșta, rîde, cîntă, joacă, mănîncă cît șapte și bea cît opt. O butilcă de șampanie ți-o înghite dintr-o dușcă... Cît ai bate-n palme de trei ori, s-a dus!...

FRIȚ: *Sapperment!* Bea șampanie, cum eu bere!... *Aber* e tiner?

NECULAE: În floare... între 30 și 60 de ani.

FRIȚ *(rîde)*: În floare, ca ciuperca.

NECULAE *(în parte)*: Iar rîde șoacăța! a să mă bage în boală.

FRIȚ: *Aber* e bogat?

NECULAE: Nu știu ce avere o fi avînd, dar știu că-i darnic cît un crai. Într-o zi mi-a dat bacșiș un galben pentr-un chibrit.

FRIȚ: *Donnerwetter!* am să-i dau un cutie întreg, cînd l-oi vedea.

NECULAE: A venit mai dinioare o scrisoare pentru d-lui, unde-i?

FRIȚ: Aici la mine, în buzunar din dreapta, lîngă inimă. *Herr Ober...*

NECULAE: Ce?

FRIȚ: Știi ce socot eu?... *(În taină.)* Eu cred că ravașul ista e femeiesc, nu e barbatesc... pentru că nu mirosă a țigară.

NECULAE: Scrisoare de la vro damă?

FRIȚ: *Ia, ia*, de la un dam. *(Rîde).*

NECULAE: Piei, drace!

BARZĂ *(intră prin fund, îmbrăcat cu o livre strimtă)*: Aice-i hanu lui *Hîc*?

NECULAE: Aici. Ce poftești?

BARZĂ: M-a trimes stăpînu-meu să-i opresc o odaie cu două tacîmuri.

NECULAE: Nu cumva dorește ș-o masă cu două paturi?

BARZĂ: Nu.

FRIȚ *(rîde)*: *A! schön! a! sehr schön!*

BARZĂ *(răsărind)*: Tio dihanie, că m-ai speriat! *(Își scuipă în sîn.)*

FRIȚ: Ha, ha, ha. Odaie cu două tachimuri!... D-ta vii de la Gogomănești?

BARZĂ: Ba nu, domnule; n-am fost încă prin țara d-tale... Eu sînt de la Prosteni.

NECULAE: Se cunoaște cale de-o poștie.

BARZĂ: Mai așa? Dar să nu ne luăm cu vorba... Aveți odaie cu două?...

NECULAE: Este cabinetul no. 3. Cum îl cheamă pe stăpînu d-tale?

BARZĂ: Cuconu Ghiță Coșcodan.

NECULAE *(în parte)*: Ai!... prost tacîm!

BARZĂ: Trebuie să-l cunoști d-ta, mănîncă în toate zilele aci.

NECULAE: Dar; mănîncă de-un sfanț și face gură de-un galben... îl știu; strică pe toată ziua zece scobitori și dă bacșiș un firfirig.

FRIȚ: *Der Teufel!*

BARZĂ: Un firfirig! în toate zilele!... Crișu el!... Dacă-i boier, tot boier!... Mă duc să-i dau de știre ca să vie degrabă. *(În taină.)* E c-o duducă de la fteatru, dar să nu scoateți vorbă.

FRIȚ: Un duduc?

BARZĂ: Ibovnica boierului... dar nu spuneți nimărui; mocles! *(Iesă prin fund.)*

NECULAE: Halal de dînsa... Sărmana!...

(Se aude afară rîsete și chiote de veselie.)

FRIȚ: *Was ist?*

NECULAE: Vine domnu Agachi Flutur cu tarafu lui.

SCENA II

NECULAE, FRIȚ, AGACHI, MĂȘTI

AGACHI *(îmbrăcat în costum de pașă și purtînd pe cap o cealma mare cu o semilună în vîrf, intră adus în triumf de o bandă de măști).*

MĂȘTILE: Ura! ura! să trăiască Mustafa-pașa! *(Se prind de mîni, joc în rond împregiurul lui Agachi, cîntînd:)*

Vivat pașa Mustafa,
Vivat Mustafa-pașa,
Ișala și mașala,
Mașala și evala!

AGACHI: Fraților cauzași! cer cuvîntul: Aș avea să vă arăt adînca mea recunoștință, făcîndu-vă un *engomion* vrednic de a voastră strălucită adunare estraordinară, dar m-ați urducat astfel de tare, de la teatru și până aci, că mi s-a răsuflat *oratornicul.* Dați-mi voie însă să mă cobor pe uscat și, drept mulțămire, v-oi cînta jalnica tragedie a lui Mustafa-pașa.

MĂȘTILE: Bravo! bravo!

AGACHI: Deschideți-vă urechile și pregătiți-vă basmalele, căci o să vărsați șiroaie de lacrimi... Jalnica tragedie a unui suzeran, în trei cuplete:

AGACHI

Cică demult era, era,
Era un pașă Mustafa.

CORUL

Cică de mult era, era,
Era un pașă Mustafa.

AGACHI

În București se-namora
De-un pui de drac și mi-l fura.
Tra, la, la, la.

Cel drăcușor coarne purta
Și nimărui nu le-arăta.

CORUL

Cel drăcușor coarne purta
Și nimărui nu le-arăta.

AGACHI

Dar după ce se mărita
Le dărui lui Mustafa.
Tra, la, la, la.

Pașa voios se bucura
Zicînd: aman și mașala!

CORUL

Pașa voios se bucura
Zicînd: aman și mașala!

AGACHI

(făcînd cu degetele semnul de coarne)

Și de-atunci pașa Mustafa
Poartă-un crai-nou sus pe cealma.
Tra, la, la, la.

MĂȘTILE: Vivat Mustafa-pașa!

AGACHI: Destul, că am să fac o interpelațiune... *(Către Neculae.)* Neculae! Vin aci și caută de te destăinuiește, ca și cînd ai fi să dai pelea popei.

NECULAE: Gata *sum pro confesare.*

AGACHI *(serios)*: Neculae, nu-mi vorbi braşoveneşte, că nu-mi plac braşoavele. *(Cu sentiment.)* Viaţa-i scurtă, sufletul meu; ziua se duce şi altele vin, fără urmă se strecor şi ne lasă cu buza umflată... prin urmare n-avem timp de perdut cu palavre; că... aiure; răspunde numai cîte-un cuvînt la întrebările mele. Cabinetul meu gata-i?

NECULAE: Gata.

AGACHI: Masa?

NECULAE: Pusă.

AGACHI: Icrile?

NECULAE: Moi.

AGACHI: Supa?

NECULAE: Ferbinte.

AGACHI: Friptura?

NECULAE: În frigare.

AGACHI: Şampania?

NECULAE: În gheaţă.

AGACHI: *Işala!* să ai blagoslovenia mea... Na! *(Îi aruncă făină în obraz.)*

TOŢI: Ha, ha, ha.

AGACHI: Fraţilor cauzaşi!... Păn-a nu întra în sanctuarul banchetului, fiecare să-şi ascuţă dinţii şi să-şi spoiască urechile. Pe la sfîrşitul mesei d-nii cavaleri vor fi îngăduiţi a povesti cu glas uimit istoria amorurilor ce-au avut în frageda lor tinereţă. Cît pentru dame, gingăşia lor va fi liberă, în vremea asta, a să îndeletnici cu vro cetire morală, precum nasul lui Nichipercea sau foiţa *Românului*. Acum haide.

MĂŞTILE: Hai, hai. *(Întră în dreapta, sărind şi cîntînd:)* Tra, la, la, la.

SCENA III

AGACHI, FRIŢ, mai pe urmă MOISESCU

FRIŢ *(oprind pe Agachi la uşă)*: *Herr von Vludur,* iată o scrisoare pentru d-ta.

AGACHI: De unde? Ad-o degrabă că n-am vreme de perdut cu literatura. *(Deschide scrisoarea.)* Tronc! Serdarul Pipirig mă înştiinţează că are să vie la *soupé*... Ce bondar năuc!... Cînd zice da, cînd zice ba... Niciodată nu-i hotărît la nimică. *(Către public.)* Dar poate că mă veţi întreba de ce-l economisesc, de ce-l alint? *(În taină.)* Să rămîie între noi... Serdarul îi însurat c-o nevăstuică... coz!... Serdarul îi stricat de vărsat ca un ciur; iar serdăreasa are nişte ochi... *şucada*... ş-o guriţă numai atîtica, ş-o talie, care merită a să înălţa în grad; căci eu eram spătar, pe cînd boieriile... *(Cu mînie.)* Bată-l concina de serdar; din pricina lui o să fim acum 13 la masă; 13! număr fatal, număr pocit!... eu poroncisem să puie numai 12 tacîmuri... Dac-a mai veni şi el... *(Strigă:)* Chelner! Neculae!

FRIŢ: *Befehlen. (Aprinde un chibrit.)* Poftesc un chibrit?

AGACHI: Un chibrit? *(Stinge chibritul.)* Du-te de mai adauge două tacîmuri la masă, ca să fie 14... mai iute, *schnell, geschwind.*

FRIŢ: *Gleich. (În parte.)* Nu avut noroc ca Neculai. *(Iesă.)*

AGACHI: Acum trebuie numaidecît să-mi caut un al 14-lea musafir... unde să-l găsesc?... *(Zărind pe Moisescu care intră.)* Ce văd? un arnăut? Un arnăut poate să mănînce la masă cu un paşă. *(Tare.)* Hei! căpitane, căpitane.

MOISESCU *(costumat arnăuţeşte şi purtînd ochelari pe nas, vine prin fund)*: Pe mine mă chemi, domnule?

AGACHI: Iaca pozna! Moisescu, factorul meu, îmbrăcat arnăuţeşte?

MOISESCU *(apropiindu-se)*: D-nul Agachi Flutur schimbat în paşă?

AGACHI: Bine că te-am găsit, Moisescule... ştii vorba ceea, că beţivului şi dracu-i iesă cu ocaua înainte?...

MOISESCU: Cine-i dracu şi cine-i beţivul dintre noi?

AGACHI: Alege care ți-a plăcea... Eu unul am nevoie numaidecît de-o somă de 500 de galbini. Poți să mi-i împrumuți acu-ndată?

MOISESCU: Chiar acu? 500 de galbini. Ia să caut. *(Caută prin buzunar.)* Am trei sfanți.

AGACHI: Bagă-ți-i în ochi. Să-mi aduci mîni dimineață banii acasă.

MOISESCU: Bucuros.

AGACHI: Cu cît la sută? tot cu 18?

MOISESCU: Ba cu 24.

AGACHI: Cu 24! de ce nu cu 50?

MOISESCU: Persoana care împrumută a găsit cu cale să mai mărească dobînda.

AGACHI: Pentru ce?

MOISESCU: Vremele-s grele... A dat locustele-n țară...

AGACHI: Ce cămătar afurisit!

MOISESCU: Mă iartă, boierule, domnul Zarafopulos nu-i cămătar. El își speculează banii ca toată lumea.

AGACHI: Ca toată lumea cea evreiască... Fie!... primesc să plătesc și dobînda de 24.

MOISESCU: Afară de comisionul meu?

AGACHI *(în parte)*: Fie chiar botezat, evreul tot zaraf.

MOISESCU: Aud?

AGACHI: Se înțelege, bez comisionul d-tale.

MOISESCU: Prea bine; mîni dimineață, ți-oi număra banii.

(Voiește să iasă.)

AGACHI: Moisescule!

MOISESCU: Poroncă?

AGACHI: Aș vrea să-ți fac două propuneri. Primo, să-mi arăți pe hoțul de Zarafopulos, care mă mănîncă de viu.

MOISESCU: Nu se poate; el dorește să rămîie necunoscut.

AGACHI: Pricep; vrea să stea la potecă, nevăzut de grija potirei. Secundo, ți-aș propune să mănînci cu mine astă-seară, știu că ești posomorît și nesuferit, dar n-am ce face; îmi trebuie un al 14-lea musafir. Primești?

MOISESCU: Ba mi-i peste putință... foarte mulțămesc. M-am îmbrăcat arnăuțește ca să pot urmări, la bal masché, pe un datornic rău de plată, un cuconaș cu geamu-n ochi, și n-am vreme de banchetuit.

AGACHI: Nu? Ei! apoi să-ți spun una?

MOISESCU: Spune.

AGACHI: Să-mi plesnească ochii dacă-mi pare rău... fiindcă ești vesel ca un cioclu.

MOISESCU *(atins)*: Se poate, boierule; dar eu, vezi d-ta, sînt un om regulat, liniștit, precum se cuvine la vîrsta mea; iar nu ca d-ta, care trăiești în nebunii.

AGACHI: Bravo, Moisachi; fă-mi morală, dă-mi bani pe miere, cît sîntem încă în carnaval... Cruce-agiută, zi-nainte; te-ascult cu dragoste și cu umilință.

MOISESCU: Poate că n-am dreptate?... Degeaba ai îmbătrînit. D-ta te crezi tot de 25 de ani, arunci banii pe fereastă și nici gîndești că ai un nepot, un clironom.

AGACHI: O! cît pentru nepotul meu, nu-i duce grijă. El are stare; a clironomisit 10 000 de galbini de la biata soră-mea, de la maică-sa, și se vorbește în tîrg că ar fi întreit soma cu speculație... Crișu el! știu că profitează de plăcerile tinereților!... Cînd cheltuiește un galbin, se-mbracă în negru și bocește trei zile.

MOISESCU: Ei! ș-apoi rău face?

AGACHI: Apoi, Moisescule, dacă nu l-aș cunoaște creștin, l-aș crede botezat ca hahambașa ta... *(Se închină.)*

MOISESCU *(mînios)*: Sluga d-tale. *(Iesă prin fund.)*

AGACHI *(urmărindu-l pănă la ușă)*: Hep, hep, hep. *(Vine îndărăt.)* Ha, ha, ha, s-a supărat tîrtanul!... Țîfnoasă iudă!... Ei! dar cu toate aceste n-am un al 14-lea musafir... *(Strigă:)* Chelner!

SCENA IV

AGACHI, FRIȚ, mai pe urmă BOMBEANU

FRIȚ *(alergînd cu chibritul aprins)*: *Befehlen...* Poftesc un chibrit, domnule?

AGACHI: Măi, da ce are neamţul ista cu chibriturile? *(Stinge chibritul.)* Ascultă: aleargă la uşa teatrului şi-mi adă la masă pe cea întîi mască care-a ieşi.

BOMBEANU *(intră prin fund)*: Chelner! adă-mi un bulion, o potîrniche friptă ş-o butelcă de Bordeaux. *(Se aşează la o masă.)*

AGACHI *(încet lui Friţ)*: Stăi pe loc. *(În parte, căutînd la Bombeanu.)* Un tînăr care se pare flămînd şi-i singur... Iată musafirul ce-mi lipseşte: *ecce homo!*

BOMBEANU: Chelner, ai auzit ce ţi-am poroncit?

FRIŢ: *Jawohl*; aduc îndată.

AGACHI *(apucînd pe Friţ de mînă, încet)*: Să n-aduci macar un morcov degerat, că te ucid... Haĭ, piei!

FRIŢ *(spăriet)*: *Was ist? Sapperment!* *(Iesă alergînd.)*

AGACHI *(închinîndu-se lui Bombeanu)*: Domnule...

BOMBEANU: Domnule... *(Rîzînd.)* Mucalit paşă?

AGACHI *(zîmbind)*: Îţi plac?... Ei! apoi, treaba merge strună.

BOMBEANU: Ce treabă, domnule? Nu te-nţeleg.

AGACHI: Domnule, bunul meu, fie-i ţărîna uşoară! zicea că, decît singur la masă, mai bine tatari în casă.

BOMBEANU: Bunul d-tale avea dreptate!... Cum îl chema?

AGACHI: Banul Hagi Flutur...

BOMBEANU *(închinîndu-se)*: Dumnezeu să-l odihnească.

AGACHI *(închinîndu-se)*: Amin!... Prin urmare, îmi vine să plîng văzîndu-te c-ai să mănînci ca un cuc.

BOMBEANU: Bunătatea d-tale, *efendi*... însă nu-i vina mea... Am sosit mai dinioare în Bucureşti, de unde lipsesc de doi ani, şi n-am avut timp să-mi găsesc tovarăşi pentru *soupé*.

AGACHI: Ce-mi auziră urechile?... ai avut nenorocire a te depărta de acest oraş, cuibul veseliei ş-a noroiului! Te jălesc din fundul inimei... Poate că din pricina creditorilor ai fost silit...

BOMBEANU *(rîzînd)*: Tocmai... am vro cîţiva, care-s din soiul corbilor.

AGACHI *(strîngînd de mînă pe Bombeanu)*: A! domnule, sîntem meniţi amîndoi a ne cunoaşte ş-a ne apreţui. Eu am numai un creditor, dar cumpăneşte cît o sută. Închipuieşte-ţi un eleşteu plin de lipitori, şi astfel îi avea fotografia lui Zarafopulos.

BOMBEANU: Zarafopulos!... E unul din corbii mei.

AGACHI: 18 la sută?

BOMBEANU: Cu dobîndă plătită-nainte.

AGACHI *(cu simpatie)*: Avem amîndoi acelaşi calău. *(Strînge de mînă pe Bombeanu.)* Şi de răul lui ai părăsit Parisul României?

BOMBEANU: Dar... şi din alt motiv.

AGACHI: Vro desperare de amor, poate?

BOMBEANU: Ai gîcit ca Nastratin Hogea.

AGACHI: Îmi era văr primar păn-a nu muri, căci eu sînt Mustafa-paşa.

BOMBEANU: Ha, ha, ha, te găsesc nostim, domnule, şi-mi placi.

AGACHI: Cu atît mai bine, că şi eu te găsesc nurliu. Domnule, vorbă multă, deputăţie... sărăcie vreu să zic; ai să faci *soupé* singur, lucru foarte trist!... pe de altă parte, noi sîntem 13 la masă, lucru foarte primejdios...

BOMBEANU: În adevăr, unul din d-voastră trebuie să moară păn' la anul...

AGACHI: Despre care Dumnezeu ferească!... Prin urmare, vin de te-adauge la masa noastră, ca să fim 14... Vrei?

BOMBEANU *(rîzînd)*: Bucuros.

AGACHI: *Işala!* acum ascultă: ai stomah bun?

BOMBEANU: Cît un tun.

AGACHI: Bei voiniceşte?

BOMBEANU: Cînd se-ntîmplă...

AGACHI: Ai urechile deprinse cu glume cam răsunătoare?

BOMBEANU: Domnule, urechile mele-s deprinse cu tunul, căci am fost artilerist.

AGACHI: Minunat... Hai degrabă dar, că ne-aşteaptă prietenii... *(Se îndreaptă spre uşa din dreapta şi zice până a nu ieşi.)* A! apropo... Vreu să te încredinţăz că nu-s un intrigant. Mă numesc Agachi din botez; mă cobor din vechea şi vestita familie a Flutureştilor şi... nu umblu după domnie...

BOMBEANU: Nici eu...

AGACHI *(strîngîndu-l de mînă)*: Dă-mi voie să te felicit... Numele d-tale?

BOMBEANU: Bombeanu, ofiţer de artilerie.

AGACHI: Şi la mai mare... Ne cunoaştem, ca şi cînd ne-am fi făcut unul pe altul. Haide la masă.

(Iesă amîndoi la braţetă cîntînd:)

Hai, prietene, voios,
Să mîncăm, să bem vîrtos,
Şi să rîdem amîndoi
De necazuri şi nevoi.

SCENA V

COŞCODAN, MATILDA, NECULAE

(Coşcodan intră prin fund, dînd braţul Matildei. El e îmbrăcat cu frac negru şi poartă numai o mănuşă albă; are nas minciunos. Matilda e în costum de fantazie.)

COŞCODAN *(în pragul uşei)*: Tontule, dobitocule, chiorule...

NECULAE *(alergînd din dreapta)*: Ce este?

COŞCODAN: Hemesitul cel de chelner mi-a vărsat pe frac o butelcă de untdelemn.

MATILDA: Mare lucru!

COŞCODAN: Poftim!... tocmai cînd eram dispus să petrec şi eu, să fac cheltuială...

MATILDA: A! *(În parte.)* Nu-l credeţi, că se laudă.

COŞCODAN *(cătră Neculae)*: Ce stai acolo înfipt ca un butuc şi boldeşti ochii la mine? Adă un şervet de mă şterge.

NECULAE: Îndată, domnule. *(Şterge mînica lui Coşcodan.)*

COŞCODAN: Mai încet, că-mi rozi postavul... Un frac nou-nouşor, numai de 5 ani. Uf! cald e aci!... Matildă, scoate-mi nasul, că mă înăduş.

MATILDA *(dezlegîndu-i nasul)*: De ce l-ai luat aşa de strîmt?

COŞCODAN: Ăsta era mai ieftin.

NECULAE *(în parte)*: Iaca! Domnişorul ăla care se hrăneşte cu ouă coapte? Prost tacîm!

COŞCODAN: Neculae, venit-a feciorul meu să-mi oprească un cabinet?

NECULAE: Venit. Cabinetul no. 3 e gata.

COŞCODAN: Bine... Azi sînt hotărît să întru în cheltuială, pentru hatîrul Matildei. Ţi-e foame, dragă?

MATILDA: Foame, de mi s-au lungit urechile cît a tale.

NECULAE *(în parte)*: Bre! flămîndă trebuie să fie!

COŞCODAN: Neculae, pune degrabă să ne coacă vro trei ouă.

MATILDA: Trei ouă?

COŞCODAN: Două pentru mata şi unul pentru mine.

NECULAE: Nu-s proaspete, domnule. Bucătarul le-a aruncat pe toate, că erau clocite; dar dacă poftiţi în loc de ouă o omletă cu zahar, e gata.

COŞCODAN: Unde-i carta?

NECULAE: Poftim. *(Dă carta de bucate.)*

MATILDA: Adă s-aleg eu.

COŞCODAN: Ba nu, ba nu; asta-i treaba mea. *(În parte.)* De-aş lăsa-o pe dînsa, cine ştie ce-ar mai cere... şi deodată m-aş trezi c-o notă de doi icosari...

NECULAE: Avem un ananas proaspăt... Nu poftiţi, cuconiţă?

MATILDA: Ananas? unde-i?... Mă nebunesc după ananaşi.

NECULAE *(aducînd un ananas)*: Iată-l.

COȘCODAN *(în parte, consultînd carta)*: Ananas, jumătate de icosar felia!

MATILDA *(mirosind ananasul)*: Ce frumos mirosă! E numai bun de mîncat!

COȘCODAN *(în parte)*: Jumătate de icosar! *(Tare.)* Dă-l încoaci să-l văd. *(Îl mirosă.)* Nu-i destul de copt, nu-i ajuns în vîrsta legiuită.

MATILDA: Da ce, ai vrea poate să se scrie la oaste?

COȘCODAN: Matildă, ananasul verde e otravă curată... Neculae! pregătește-ne o salată de rîdichi.

MATILDA: Ce face? rîdichi în loc de ananas?

COȘCODAN: *Stomahicon,* soro.

MATILDA: Rîdichi? ananas țigănesc? Mănîncă-le d-ta.

COȘCODAN: Ei! apoi adă-ne un *befteac,* fără cartofe.

MATILDA *(în parte)*: Fără cartofe e mai ieftin.

COȘCODAN *(consultînd carta)*: 10 lei biftecul! Era numai 5 lei azi-dimineață.

NECULAE: După mezul nopții prețurile-s îndoite.

COȘCODAN: Și porțiile scăzute. *(În parte.)* Altă dată am să vin ziua să fac *soupé.*

MATILDA *(după ce a consultat carta)*: A!... eu mi-am găsit ce-mi trebuie.

COȘCODAN *(îngrijit)*: Ce-ai găsit, ce-ai găsit?

MATILDA: Papagal fript!

COȘCODAN: Papagal? Unde-ai văzut papagal?

MATILDA *(arătînd carta)*: Aci, în rîndul fripturilor.

COȘCODAN *(cetind)*: Cașcaval fript!... auzi? papagal? *(În parte.)* Prost dascal a mai avut, sărmana!

NECULAE: În sfîrșit, eu mă duc s-aprind lumînările în cabinetul no. 3. Aveți bunătate d-voastră de-alegeți bucatele.

SCENA VI

COȘCODAN, MATILDA

COȘCODAN: Du-te, du-te... Nu pot să sufăr să-mi stea un chelner în spinare... Tot te îndeamnă să iei ba una, ba alta. Mai bine s-alegem ce ne place, nu-i așa, Matildo?... doar n-am venit aci ca să mîncăm...

MATILDA: Ce zici?

COȘCODAN: Să ne-mbolnăvim... Am venit mai mult pentru mulțămirea de a fi singuri... ca doi porumbași. *(Consultînd carta.)* Ia să vedem... am zis un biftec...

MATILDA: Fără cartofe și fără carne.

COȘCODAN: Îl vrei fără carne?... fie!

MATILDA: Nu ți-e rușine obrazului!... o dată în viața ta m-ai adus la *restorant* și te tîrguiești pentr-o cartoafă... A! de-aș fi putut gîci că ești ceea ce ești, pe cînd îmi făceai curte...

COȘCODAN: Ceea ce sînt? da ce sînt, Matildo?

MATILDA: Ești un... nu mă face să-ți zic pe nume... De cînd am avut slăbiciunea să te-ascult, n-ai avut galantomie să-mi faci un prezent cît de mic; nu mi-ai dat nici macar un buchet de flori.

COȘCODAN *(atins)*: Poate să fi uitat buchetul; însă mi se pare că ți-am dat...

MATILDA: Ce?

COȘCODAN: Ți-am dat sfaturi prietenești.

MATILDA: Și altă nimică... Eu știu că cavalerii sînt fericiți să dea suvenire la dame: inele, brățele, buchete... d-lui însă dă sfaturi... că nu-l țin nici o para. Vrei să-ți spun una și bună? Ești un guzgan.

COȘCODAN: Un guzgan? A! Matildo... dacă te-ar auzi cineva, ar crede că rod oase... că mă închin la bani, că sînt un om interesat... În adevăr, nu-mi place să fiu mînă spartă, ca mulți alții; dar asta nu vrea să zică că aș fi ceea ce-ai spus... A! Matildo, m-ai atins fără nici o cruțare, m-ai supărat peste măsură, și nu m-aș fi așteptat niciodată, după cîte-am făcut pentru d-ta, să mă tratezi astfel. *(Se înduioșează.)* Guzgan? Eu? *(Plînge.)* Pentru că, în loc de ananas, am cerut rîdichi!... am crezut că-ți plac mai bine... *(Consultînd carta.)* Dar, de vreme ce nu le poți suferi, să nu mai fie vorbă... Spune, vrei o porție de licorin zvîntat?

MATILDA *(întorcîndu-i spatele)*: Dă-mi bună pace.

COȘCODAN: Matildo...

MATILDA: Poroncește ce ți-a plăcea... Eu mă duc în cabinet.

COȘCODAN: O porție de licorin...

MATILDA *(ieșind în stînga)*: Așa mi se cade, dacă am a face cu domnișori perpeliți.

COȘCODAN: Perpelit! eu?... Ei! s-a trecut cu gluma... Auzi? inele, brațele? tot lucruri scumpe!... Vrea să zică ea nu mă iubește pentru mine, mă iubește pentru juvaeruri, parc-aș fi juvaergiu... *(Stă pe gînduri.)*

SCENA VII

COȘCODAN, FRIȚ, mai pe urmă AGACHI

FRIȚ *(viind prin fund)*: Iar un ravaș pentru d-nu Agachi... Îmi vine a crede că-i *Postmeister*. *(Intră în dreapta.)*

COȘCODAN *(către public)*: Oare n-aș face bine să-i dau pașport de drum jupînesei Matilda?... Cum mă sfătuiți?... Decît m-oi ruina, dîndu-i diamante și hrănind-o cu papagali fripți, mai bine... plecăciune... Nu-i așa?

AGACHI *(afară)*: Tronc!... altă belea acu...

COȘCODAN: Aud? vine cineva... Să nu mă cunoască. *(Își pune nasul.)*

AGACHI *(intrînd cu răvașul în mînă)*: Mînca-l-ar moliile să-l mănînce! Năucul cel de Pipirig îmi scrie din nou că nu poate veni la masă... și din pricina lui ne găsim iar 13... Bată-l pîrdalnicul!... cum să fac?... Am apucat de-am poftit pe Bombeanu ș-acum nu pot să-l dau afară, pentru ca să rămînem numai 12... Bombeanu mi-i drag; el mănîncă și bea ca un voinic, e vesel, mi-a istorisit amorurile lui c-o demoazelă Tinca, fata cucoanei Luxița Fespezanca, care-a fi aceea... nu pot

să-i zic: prin urmare, domnule, fă-mi plăcerea de a-ți căuta de drum... Cum dracu să scap de numărul 13? *(Se primblă tulburat prin scenă.)*

COȘCODAN *(șezînd la o masă și oftînd)*: Păcat că nu mai sînt ouă!...

AGACHI: Ce văd? Un nas mincinos! *(Se apropie de Coșcodan și-l bate pe umere.)* Domnule Nasoian.

COȘCODAN *(răsărind)*: Ha! *(Îi cade nasul.)*

AGACHI: Nepotul meu!

COȘCODAN *(cu mirare)*: Moșul meu! Moșul meu în șalvari de pașă!

AGACHI: Precum vezi, Ghiță dragă... Fiind în carnaval...

COȘCODAN: La vîrsta d-tale!... un om aproape de 60 de ani!... Ce rușine! Ar trebui să-nțelegi că ți-ai trăit traiul și ți-ai mîncat malaiul de mult... Eu sînt tînăr, și nu fac nebunii ca d-ta.

AGACHI: Așa este; tu ai tinerețe, dar fiindcă nu știi să profiți de dînsa, ți-am luat-o împrumut pentru ca să nu mucezească.

COȘCODAN: Frumos!

AGACHI: Ce-ți folosește că ai numai 25 de ani ș-o inimă zbîrcită ca o ciupercă degerată; eu sînt cu părul sur, nu zic ba, dar încai inima mea e de 25 de ani. Ea zburdă și bate ca un clopot...

COȘCODAN: Ca un clopot dogit.

AGACHI: Mai bine așa decît să sune a gologan, ca inima ta.

COȘCODAN: Nu te-nțeleg; dar oricum să fie, eu știu unde merg și unde-oi s-ajung...

AGACHI: Tu, să-ți spun eu ce-ai s-ajungi. Toată viața ta ai să strîngi para cîte para ș-ai să trăiești sărac, ca să mori bogat. Hainele tale ai să le porți cîte zece ani, ș-o păreche de mănuși cîte șese luni. Caii tăi or să șeadă cu dinții la stele; slugile tale or să postească 365 de zile pe an, luînd pildă de la stăpînul lor, și, cînd îi închide ochii, lumea are să zică c-ai murit pentru ca să economisești cheltuielile vieții.

COŞCODAN: Prea bine; şi d-ta ai s-ajungi în curînd cu cîrjă, cu trupul gîrbovit şi cu tufă-n buzunar.

AGACHI: Fie, însă păn-atunci, fiindcă am nevoie de un al 14-lea musafir, vin de mănîncă cu noi.

COŞCODAN: Ba, foarte mulţămesc... Căci în astă-noapte sînt hotărît să cheltuiesc o parte din averea cea care-o adun para cîte para...

AGACHI: Taci, nu spune una ca asta, că se cutremură pămîntul.

SCENA VIII

AGACHI, COŞCODAN, BARZĂ

BARZĂ: Cucoane, a început a ninge. S-aduc o birjă?

COŞCODAN: Nu-i nevoie, că doar nu şed peste lume... O palmă de loc.

AGACHI *(în parte)*: Tocmai la barieră. Se teme să cheltuiască doi sfanţi.

BARZĂ: Cucoane, da-i zăpada la genunchi.

COŞCODAN: Ei! nu mai bodogăni.

AGACHI: Al tău e ţopîrlanul ista?

COŞCODAN: E lacheul meu.

AGACHI: Trebuie să fie flămînd. Împrumută-mi-l pe vro două ore.

COŞCODAN: Da ce vrei să faci cu el?

AGACHI: Vreu să-l fac al 14-lea musafir. Hai, ţopîrcă, vin cu mine la masă. Oi spune prietenilor că eşti un prinţ costumat în lacheu.

COŞCODAN: Moşule, nu se cuvine...

AGACHI: De ce eşti prost? O fac în interesul tău.

COŞCODAN: Cum asta?

AGACHI: Am să-l îndop astfel, încît să n-aibă nevoie a mînca toată ziua de mîni... O cheltuială mai puţin pentru tine.

COŞCODAN: Bine zici.

AGACHI *(în parte)*: Bre! înc-aşa zgîrcit! *(Către Barză.)* Hai, mă; dar să nu cumva să deschizi gura cît îi fi la masă.

BARZĂ. Dec! d-apoi cum, Doamne, iartă-mă! oi mînca, fără să deschid gura?

AGACHI: Vreu să zic, să nu vorbeşti.

BARZĂ: N-ai grijă, cucoane, eu înghit şi tac.

AGACHI: Rămîi sănătos, Ghiţă, fătul meu, dar ia seama să nu faci cheltuieli nebuneşti în astă-noapte... Fii măsurat, dragul moşului, fii măsurat; suie-te păn' la o sfanţoaică, o sfanţoaică şi jumătate... nu mai mult.

COŞCODAN *(supărat)*: N-am nevoie de sfaturile d-tale.

(Agachi şi Barză intră în dreapta.)

SCENA IX

COŞCODAN, mai pe urmă MOISESCU

COŞCODAN: Are noroc Barză, are să mănînce cît şepte fără să scoaţă o para din pungă.

MOISESCU *(viind prin fund)*: A! Domnule Ghiţă, bine că te găsesc...

COŞCODAN: Moisescu, arnăut!

MOISESCU: Nu băga de seamă... Am văzut astăzi dimineaţă pe şatrarul Nărilă; i-am vorbit de d-ta şi i-am spus că doreşti să-i fii ginere.

COŞCODAN: Mai încet, nu vorbi aşa tare, să nu te-audă oarecine. *(Arată cabinetul din stînga.)*

MOISESCU: O damă?

COŞCODAN *(în taină)*: O primadonă de la opera din Paris, sosită ieri în Bucureşti.

MOISESCU: Cum?... de-abia s-a coborît din trăsură ş-ai şi izbutit?... berbantule!

COŞCODAN: Cine-i galantom şi frumos, lesne izbuteşte cu actriţele... Dar spune-mi ce-ai pus la cale cu şatrarul?

MOISESCU: După recomandaţia mea, şatrarul este dispus a-ţi da fata... Cît pentru duduca Smărăndiţa...

COŞCODAN: Grasă-i?

MOISESCU: Cine? duduca?

COŞCODAN: Ba... zestrea.

MOISESCU: Şatrarul e proprietar mare.

COŞCODAN: N-are datorii?... Nu se amestecă în politică?

MOISESCU: Nu.

COŞCODAN: Prea bine.

MOISESCU: Am decidat cu şatrarul ca să vă întîlniţi într-o casă străină, la o cunoştinţă a mea, d-na Luxiţa Fespezanca, care dă mîni un bal.

COŞCODAN: N-o cunosc.

MOISESCU: Nu face nimic. Te-oi prezenta eu... Vino pe la 9 ore, împreună cu moşul d-tale.

COŞCODAN: Ce nevoie este să mai vie şi moşul meu?

MOISESCU: Ca un om care-i mai bătrîn, ar fi bine să între el în vorbă cu şatrarul.

COŞCODAN: Fie; mîni om veni amîndoi, negreşit.

MOISESCU: Minunat!... A! apropo; se înţelege că, îndată după nuntă, mi-i plăti comisonul de 5 la sută din capitalul zestrei, după obicei... Adio.

COŞCODAN: Nici vorbă nu-i. *(În parte.)* Aşteaptă, murgule, să paşti iarbă verde.

SCENA X

COŞCODAN, NECULAE, mai pe urmă MATILDA

NECULAE *(ieşind din cabinetul din stînga)*: Domnule, dama cea din cabinet spune că moare de foame.

COŞCODAN: Na, deocamdată dă-i *Reforma* s-o citească. *(Neculae iesă.)* Ce dracu să-i dau să mănînce... ouă nu mai sînt, rîdichi nu vrea... şi celelalte bucate-s scumpe foc... Dar oare dac-aş împlini-o cu dînsa înainte de *soupé* n-ar fi mai nemerit? Fiindcă o să mă-nsor, nu se cade să mai am relaţii de mîna stîngă... Biata Matildă!... Ce-o să mai plîngă, ce-o să mai jălească!...

Dragă Matildă! ce rău îmi pare
Să pun un capăt l-al tău amor;
În al meu suflet simt o mustrare, } *(bis)*
Dar n-am ce face, eu mă însor! }

Astfel e lumea, Matildă dragă!
Toate, ah! toate au un sfîrşit.
Amorul nostru a fost o şagă } *(bis)*
Ş-acum sorocul i s-a-mplinit. }

MATILDA *(intrînd furioasă)*: Mă rog, d-ta mi-ai trimis *Reforma* pentru ca să-mi potol foamea? Na, mănînc-o friptă. *(Îi aruncă jurnalul în obraz.)*

COŞCODAN: Ah! Matildo, nu te mînia, ci mai bine plînge-mă, boceşte-mă, căci mi-a căzut un trăsnet pe cap.

MATILDA: Ce trăsnet?

COŞCODAN: Măiculiţa mea! a aflat moşul meu că sîntem în legătură amîndoi.

MATILDA: Ei ş-apoi?

COŞCODAN: A! Matildo!... nu-l cunoşti pe moşul meu ce om este!... un paşă... ba nu... un bătrîn serios, morocănos, de pe vremea lui Papură-vodă, care crede că actriţele-s cu dracu. El mi-a hotărît!... Ah! Matildo, nu mă lasă inima să-ţi spun ceea ce mi-a hotărît.

MATILDA: Da nu te mai strîmba şi spune.

COŞCODAN: Matildo, să fii cu curaj... Moşul meu mi-a găsit o mireasă şi mi-a poroncit să mă-nsor numaidecît păn-în trei zile, căci alminterea mă blastămă şi mă desclironomiseşte.

MATILDA: Ş-apoi ce-mi pasă mie? Însoară-te.

COŞCODAN: Cum? nu-ţi smulgi părul de desperare?

MATILDA: Nici gîndesc. Căsătorie bună! să te văd c-o claie de copii şi cu floricele la urechi. *(Voieşte să iasă.)*

COŞCODAN: Matildo...

MATILDA: Ce mai vrei?

COŞCODAN: Dinioarea m-ai acuzat c-aş fi un zgîrcit, m-ai poreclit guzgan... ca să-ţi dovedesc că şi eu am obiceiul a da suvenire la dame, te rog să primeşti din parte-mi, păn-a nu ne despărţi, o buclă de păr. *(Voieşte să taie cu un cuţit o buclă din părul lui.)*

MATILDA: Păstrează-l pentru mireasa d-tale ca un prezent de cununie, un adevărat prezent de perucher.

COŞCODAN: Matildo!... *(Îşi pune nasul.)*

(Se aud în dreapta chiote vesele.)

MĂŞTILE: În sănătatea lui Mustafa-paşa!

SCENA XI

COŞCODAN, AGACHI, MATILDA, BOMBEANU, BARZĂ, NECULAE, MĂŞTI (toţi intră cu paharele în mînă)

MĂŞTILE

Vivat paşa Mustafa!
Vivat Mustafa-paşa! etc.

AGACHI: Neculae, adă punciul aci. *(Neculae aduce un mare vas cu punci.)*

COŞCODAN *(în parte)*: Înghite-Agachi!

AGACHI: Ce-am văzut? Matilda! artista noastră cea iubită? Fraţilor căuzaşi, să bem în sănătatea Matildei.

MĂŞTILE *(bînd)*: În sănătatea Matildei!

MATILDA: Domnilor... vă mulţămesc... Daţi-mi voie însă să vă prezint o persoană rară în societatea românească! Un tînăr de 25 de ani, elegant, frumos ca soarele, dar zgîrcit... de se răsuflă numai pe-o nară de economie.

AGACHI: Unde-i?

MATILDA *(aducînd din fund pe Coşcodan, care caută să fugă)*: Iată-l!

AGACHI *(în parte)*: Nepotul meu! *(Tare.)* Fraţilor căuzaşi! rîdicaţi-l în triumf şi-l puneţi pe masă, ca să asculte judecata lui Solomon.

COŞCODAN *(zbătîndu-se în mînile măştilor)*: Domnilor! îmi boţiţi hainele.

AGACHI: Acum, în puterea noastră de cadiu, îl osîndesc să asculte cu luare-aminte cînticul său. *(Măştile stau grupate împregiurul mesei pe care stă Coşcodan.)*

I

Cunosc din întîmplare
Un tînăr Coşcodan
Ce are multă stare
Şi suflet de guzgan.
Elegant ca o păpuşă,
Acest tînăr galantom
Poartă numai o mănuşă,
Căci e foarte econom.
El trăieşte calicit,
Ca să moară-mbogăţit.

II

El cu răbdări prăjite
Hrăneşte trupul său
Şi nencetat înghite
Bordo... din eleşteu.
Cînd doarme-n nepăsare,
Acest tînăr galantom
Se răsuflă pe o nară,
Căci e mare econom.
El trăieşte calicit,
Ca să moară-mbogăţit.

COŞCODAN *(furios)*: Domnilor, daţi-mi drumul. *(Voieşte să sară de pe masă.)*

MATILDA: Ba nu; ţineţi-l pe loc, că mai este un al treilea cuplet.

AGACHI: Cîntă-l, Melpomeno!

MATILDA: Bucuros.

III

Sărmanul se socoate
Un Don Juan frumos;
Înşeală cît se poate
Şi-i foarte generos.
Ca prezente de iubire
Acest tînăr galantom

Dă din păru-i două fire,
Căci e mare econom.
El trăiește calicit,
Ca să moară-mbogățit.

TOȚI: Ha, ha, ha.

(Coșcodan sare de pe masă și fuge prin fund, în rîsul tuturor.)

ACTUL II

Teatrul reprezintă un salon de bal cu uși mari în fund, care se deschid în al doilea salon luminat cu policandre; ușă în dreapta; o masă de cărți în fund, în stînga.

SCENA I

FESPEZANCA, TINCA, MOISESCU, INVITAȚI LA BAL, mai pe urmă NĂRILĂ CU SMĂRĂNDIȚA
(Arie de valț)

TOȚI
(jucînd valțul)

Ce plăcere-n carnaval
De-a petrece noaptea-n bal,
De-a sări mereu în joc
Și de-a să-nvîrti pe loc!

(Cavalerii se închin la dame și le duc în salonul din fund.)

MOISESCU: Cucoană Luxiță, balul d-tale e minunat de frumos și de vesel!

FESPEZANCA: Așa mi se pare și mie... nu că mă laud, dar ca mine nici o damă nu are talentul să însuflețească o adunare.

MOISESCU: Și nici că-i de mirat, cucoană. Amabilitatea d-tale încîntă pe toți cavalerii... ea-i un capital cu dobîndă de 50 la sută.

FESPEZANCA: Destul, destul, Moisescule; nu-mi bombarda modestia cu complimente... Tincă!

TINCA *(viind din fund)*: Aud.

FESPEZANCA *(încet)*: Ce ți-a spus la urechi cavalerul tău, în vreme ce jucați valțul?

TINCA: Mi-a mărturisit că-i era prea cald.

FESPEZANCA: De treabă tînăr!... Se cunoaște că-i bine crescut.

TINCA: Și că se teme de căldură... Dar cum de-ai văzut, maman, că mi-a vorbit la ureche?

FESPEZANCA: Ochii mei te urmăresc necontenit...

TINCA: Pentru ce?

FESPEZANCA: Pentru ca să privegheze asupra nevinovăției tale. *(Duios.)* Tincă, tu nu știi ce vrea să zică a fi mamă.

TINCA: Încă nu, maman.

FESPEZANCA *(sărutînd-o)*: Draga neneacăi!

MOISESCU: Iaca și șatrarul Nărilă cu duduca Smărăndița.

NĂRILĂ: Sărut mînile, cucoană Luxiță... sănă... *(strănută)* toasă?

FESPEZANCA: Mulțămesc, dar d-ta?

NĂRILĂ: Eu am prins un gutu... gutu... *(strănută)* rai de cele tătărești.

TINCA: De ce-ați venit așa de tîrziu, Smărăndiță?

SMĂRĂNDIȚA: Din pricina babacăi. Pune-ți în gînd că, de vro zece zile, babaca s-a îndrăgit de paseri ș-a cumpărat vro 30 de canari.

TINCA: Și ce face cu dînșii?

SMĂRĂNDIȚA: Petrece toată ziua în societatea lor... Păn-îl scoți dintre jigănii, îți iesă sufletul.

NĂRILĂ: O mărturisesc, singura mea mulțămire e să... e să... *(Strănută.)*

FESPEZANCA *(rîzînd)*: Să strănuți?

NĂRILĂ: Ba, să aud canarii ciripind... De-acolo încolo, lumea mi-i cu totul *adiafora*.

FESPEZANCA: Frumos compliment ne faci, *arhon* șatrar!

NĂRILĂ: Adică vorba vine, căci îmi plac și adunările care se isprăvesc devreme... Moisescule, sosit-a *ipochimenul?*

MOISESCU: Domnul Ghiță Coșcodan? Încă nu, dar îl aștept să vie cu moșul său, ca să între în vorbă cu d-ta despre cununie.

TINCA: Ce cununie?
NĂRILĂ: A Smărăndiței.
TINCA: Ce-aud? Te măriți, dragă?
SMĂRĂNDIȚA: Așa se vede.
NĂRILĂ: Și la capul d-tale, duducă Tincă.
TINCA: *Merci.*

FESPEZANCA: O! cît pentru dînsa, avem vreme... Amatori n-or lipsi.

MOISESCU: Cred și eu; duduca Tinca are zestre de 30 000 de galbini!

NĂRILĂ: Vorba ceea: marfa să fie bună, mușterii nu lip... *(strănută)* sesc.

TINCA și SMĂRĂNDIȚA: Mușterii!

FESPEZANCA: Cu adevărat... Chiar în iarna aceasta s-au prezentat mai mulți tineri... vro șepte, foarte buni.

TINCA: Mai cu seamă domnul Bombeanu... un ofițer de artilerie, recomandat de însuși moșul meu, prefectul.

NĂRILĂ: D-nul Bombeanu? îl cunosc... un tînăr cu stare și cu *hristoitie*... De ce nu l-ai ginerit, cucoană Luc... Luc...? *(Strănută.)*

FESPEZANCA: Tinca e prea tînără încă... prea fragedă... *(în parte)* ș-apoi nu vreu s-ajung iacă de pe-acu.

MOISESCU: Lăsați-mă pe mine, cucoană, să găsesc un barbat duducăi Tincăi. Am la mînă un procuror *fein, fein*... Să-mi dați voie ca să vi-l prezint.

FESPEZANCA: Fie; prezentează-l... însă nu ieu nici o hotărîre... Dacă mi-a plăcea... om vedea... avem vreme.

(Orhestra începe a cînta un cadril. Doi cavaleri vin de invită pe Tinca și Smărăndița.)

MOISESCU: Iaca contradansul începe... Cucoană Luxiță, vrei să jucăm împreună?
FESPEZANCA: Oare... să joc?... Hai! *(Moisescu îi dă brațul.)*

TOȚI
(iesă cîntînd)

Ce plăcere-n carnaval
De-a petrece noaptea-n bal etc.

(Toți se duc în salonul din fund.)

SCENA II

AGACHI, COȘCODAN, BARZĂ

AGACHI: Da bine, unde mă duci, Ghiță?
COȘCODAN: La bal, moșule.
AGACHI: La bal?... la cine?
COȘCODAN: La o văduvă.
AGACHI: Se vede că face praznic de sufletul răposatului...
BARZĂ *(rîzînd)*: Hi, hi, hi, mare poznaș e cuconul Agachi.
COȘCODAN: Bade Stane, te poftesc să nu te-amesteci în conversația noastră.
AGACHI: Da de ce-l oprești?... vorbește frumos creștinul.
BARZĂ: Hi, hi, hi; mă iei în trei parale... Hi, hi, hi.
COȘCODAN: Iar te hlizești?... *(Către Agachi.)* Te-ai apucat de l-ai îmbătat ieri noapte, și de-atunci e nesuferit.
AGACHI: Bietul flăcău! nu mîncase de două zile acasă la tine.
COȘCODAN: Să lăsăm vorba asta, moșule; știi pentru ce te-am rugat să mă-ntovărășești acilea?
AGACHI: Ba.
COȘCODAN: Pentru o treabă foarte importantă.
AGACHI: Mă miram eu să cheltuiești tu degeaba doi sfanți cu birja!

COŞCODAN: La întoarcere vei plăti d-ta.

AGACHI: Dar; pentru că tarifa e mai scumpă după mezul nopţii.

COŞCODAN: A! moşule, cum poţi crede...

AGACHI: Cred tot, dar nu te sînchisi... fă-ţi trebuşoarele, că eu te studiez. Te găsesc interesat... interesant vreu să zic.

COŞCODAN (*către Barză*): Du-te de-aşteaptă jos la feciori; dar mai întîi adă-mi mănuşile.

BARZĂ (*dîndu-i două părechi de mănuşi*): Poftim.

AGACHI: Două părechi de mănuşi şi cu cele din mînă trei? Ce însemnează acest lux de mănuşerie?

COŞCODAN: Aşa mi-i obiceiul meu... Fiecare bal mă ţine trei părechi de mănuşi.

AGACHI: Bre! ce cochetărie!... schimbi de trei ori?

COŞCODAN: Întîi, cînd mă înfăţişez în salon, mă arăt cu mănuşi proaspete... noi...

AGACHI: Ca toată lumea.

COŞCODAN: Peste zece minute, după ce am complimentat pe stăpînii casei, mă retrag deoparte şi pun a doua păreche... pe aste. (*Arată alte mănuşi.*)

AGACHI: Pe aste?... d-apoi nu-s noi, sînt purtate...

COŞCODAN: Şi mai tîrziu, cînd aduc feciorii paharele cu limonadă, vine rîndul ăstorlalte. (*Arată alte părechi.*)

AGACHI: Sînt negre de tot.

COŞCODAN: Tocmai pentru asta, n-am grijă să le mai mînjesc.

AGACHI: Care vrea să zică, tu cu trei părechi de mănuşi o duci un an, ca ţiganu cu cămaşa!

BARZĂ: Hi, hi, hi.

COŞCODAN: Tot aci ai fost, mojicule?... Ieşi afară.

BARZĂ: Hi, hi, hi. (*Iesă prin dreapta.*)

SCENA III

AGACHI, COŞCODAN

AGACHI: Sîntem singuri?

COŞCODAN: Singuri.

AGACHI: Vreau să-ţi dau o reţetă ca să economiseşti şi mănuşile ale purtate.

COŞCODAN (*cu bucurie*): Care reţetă, moşule? Spune!

AGACHI (*în taină*): Nu ne-aude nimeni?

COŞCODAN: Nimeni.

AGACHI: Cumpără o bucată de cridă de 5 parale şi-ţi freacă mînile cu dînsa, de cîte ori eşti poftit undeva.

COŞCODAN (*supărat*): Tronc!... eu crezusem că vorbeşti serios.

AGACHI: Bre! ai întrecut şi pe vărul meu Antohi zgîrcea.

COŞCODAN: Ia lasă glumele deoparte, moşule, că nu-i aci locul de spus cabazlîcuri... Să vorbim de motivul pentru care te-am rugat să vii cu mine.

AGACHI: Care motiv?... A fi iar vro speculaţie cu folos sigur.

COŞCODAN: Ba nici gîndesc la speculaţie în bal... Te-am adus aci ca să punem la cale o cununie.

AGACHI: Aş! a cui?

COŞCODAN: A mea.

AGACHI: A ta? Nu mă nebuni... Tu, te-ai hotărît a intra în cheltuiala unei nunţi?

COŞCODAN: Eu... m-am hotărît, precum zici, a intra în cheltuiala unei nunţi.

AGACHI: Ai avea tu curajul să scoţi bani din pungă ca să hrăneşti şi să îmbraci mai multe suflete? Pun rămăşag zece galbini.

COŞCODAN: Zece galbini? Ţin rămăşagul.

AGACHI (*în parte*): Ai! m-a prins hoţul.

COŞCODAN: Mai întîi că nevasta mea am s-o deprind cu gusturi simple, n-are să facă cheltuieli cu mătăsării, cu fleacuri de modă care ruinează familiile; cît pentru copii, cred că m-a feri Dumnezeu să am mai mult decît unul... Ş-apoi, în sfîrşit, fie ce-a fi, cînd inima iubeşte... cînd inima doreşte...

AGACHI: Se vede că e bogată?

COŞCODAN: 10 000 de galbini zestre.

AGACHI: Numai?

COŞCODAN: Şi are un tată...

AGACHI: Ofticos?

COŞCODAN: Ba nu tocmai ofticos, dar cam slab. Şatrarul Nărilă, trebuie să-l cunoşti.

AGACHI: Eu?... să-l îngrop dacă-l ştiu cine-i.

COŞCODAN: Şatrarul Nărilă e proprietar de moşie şi mai are în Bucureşti un loc întins, care în curînd are să aibă o valoare foarte mare.

AGACHI: Cum asta?

COŞCODAN: Am aflat din izvor sigur că stăpînirea are nevoie de el ca să zidească un spital pentru nebuni... Şatrarul încă n-o ştie; prin urmare, am de gînd să-l cumpăr eu, îndată după cununie, cu preţ de nimic, ş-apoi să-l vînd stăpînirei cu folos de sută la sută.

AGACHI: Ce-aud? Neruşinatule, vrei să înşeli guvernul? şi inima ta de cetăţean te lasă să comiţi o asemenea scamatorie în banii statului?... Glasul conştiinţii nu te înspăimîntă? Vocea Patriei române nu te opreşte pe malul abisului?...

COŞCODAN: Ha, ha, ha; vorbeşti chiar ca un redaptore... însă n-am vreme să-ţi răspund, că treaba-i grabnică.

AGACHI: Cu atît mai bine, că şi eu am o treabă importantă pe la mezul nopţii.

COŞCODAN: Vrei să te culci, să te odihneşti?

AGACHI: Ferească Dumnezeu!... Am un *soupé* cu cîţiva prieteni şi prietene.

COŞCODAN: Iar *soupé*. Mă mir, zău, ce mulţămire poţi găsi cheltuind starea cu străinii?

AGACHI: Mulţămirea de a n-o lăsa clironomie la nepoţi ca tine.

COŞCODAN: A!... fie!... însă ai putea-o întrebuinţa mai bine decît cu mesele.

AGACHI: Tu nu ştii, nu-ţi poţi închipui plăcerea unui *soupé* cu persoane vesele care glumesc şi rîd la lumina policandrelor şi în sunetul paharelor de şampanie... Pentru tine-i halima.

Cînd vinul curge în pahare,
Cînd ochii vesel strălucesc,
Inima-mi saltă şi tresare

De un fior dumnzeiesc.
Ridic un pahar
Plin, plin
De vin de Cotnar
Plin, plin,
Şi cînt voios şi mi-l închin.
Ah! ah! ah!
Glu, glu, glu, sufletul meu rîde,
Glu, glu, glu, raiul se deschide,
Glu, glu, glu, glu, glu, glu.
Şi oricare chin
Eu mi-l botez cu vin
Pluf!
Viaţa se stinge cu grăbire,
Anii cei tineri se strecor;
Dar eu nu simt nici o mâhnire,
Căci mă ţin tot de urma lor.
Purtînd un pahar
Plin, plin,
De vin de Cotnar
Plin, plin
Şi bînd voios lor îl închin.
Ah! ah! ah!
Glu, glu, glu, sufletul meu rîde,
Glu, glu, glu, raiul se deschide,
Glu, glu, glu, glu, glu, glu.
Şi oricare chin
Eu mi-l înec în vin,
Pluf!

COŞCODAN *(în parte)*: Bine l-a numit Agachi cine l-a botezat!

SCENA IV

AGACHI, COŞCODAN, MOISESCU

MOISESCU *(viind din fund)*: A! bine c-aţi sosit... Vă aşteptam cu nerăbdare.

COŞCODAN: Unde-i şatrarul?

MOISESCU: S-a dus să tragă un ciubuc în etacul gazdei.

COȘCODAN: Dar domnișoara Smărăndița, fata lui?

MOISESCU: E în salon, mergi de-o poftește la joc.

COȘCODAN: Bucuros.

MOISESCU: Cît pentru șatrarul, îndată ce și-a face cheful și s-a întoarce aci, domnul Agachi, unchiul d-tale, ar trebui să nu peardă vreme și să-i vorbească de măritiș.

AGACHI: D-apoi nu cunosc pe șatrarul.

MOISESCU: Îl vei cunoaște, cum îl vei vedea; e îmbrăcat cu antereu și cu giubea.

AGACHI: Ca un lăutar?... Nu cumva are și nai?

MOISESCU *(către Ghiță)*: Acuș are să înceapă contradansul... Vin iute. *(Iesă prin fund.)*

COȘCODAN: Mergi înainte că te-ajung. *(Către Agachi, în taină.)* Unchiule, îți încred soarta mea și nu mă îndoiesc de izbîndă.

AGACHI: N-ai nici o grijă, nepoate. Cît l-oi zări pe șatrarul, am să-l sucesc ca pe-un titirez.

COȘCODAN: Să te văd, unchiule, dacă ești diplomat bun... să nu-i pomenești însă de locul care vrea să-l cumpere guvernul. *(Iesă prin fund.)*

AGACHI: Ferească sfîntul!... *(În parte.)* Nepotul meu e chiar salba dracului.

SCENA V

AGACHI, CHIRILĂ (viind din fund)

CHIRILĂ: Măi, măi, măi! cald îi în sală!... Musafiri sînt grămădiți ca sardelele-n putină. *(Se aerează cu o basma roșie de bumbac.)*

AGACHI *(examinînd pe Chirilă)*: Un antereu cu giubea!... trebuie să fie șatrarul... se vede că și-a făcut cheful. *(Tare.)* Arhon... *(În parte.)* I-am uitat numele.

CHIRILĂ *(în parte)*: Mie-mi zice *arhon*?

AGACHI *(apropiindu-se)*: *Arhon*... mă închin cu plecăciune.

CHIRILĂ *(închinîndu-se)*: Sărut mînile, boierule.

AGACHI: Frumos bal, nu-i așa?

CHIRILĂ: Prea frumos, numai cam înghesuit.

AGACHI: Așa-i moda de astăzi. Cu cît salonul e mai mic, cu atît numărul invitaților e mai mare.

CHIRILĂ: Proastă modă... drept să-ți spun... În vremea noastră oamenii știau să petreacă mult mai bine.

AGACHI: Negreșit, negreșit... *(În parte.)* A să-mi vorbească din vremea lui Caragea.

CHIRILĂ: Pune-ți în gînd că de-un ceas îmi caut copila prin bal și n-o găsesc, așa de multă lume e în salon.

AGACHI: A! sînteți părinte, *arhon*... aveți o copilă?... *(În parte.)* El e șatrarul.

CHIRILĂ: Dar, boierule; m-a învrednicit Dumnezeu să fiu tată.

AGACHI: Nu-i vina d-tale... și eu, *arhonda*, sînt unchi.

CHIRILĂ: Am o copilă care-mi seamănă mie bucățică tăiată... un bujor.

AGACHI: Să-ți trăiască!... Eu, *arhon*... am un nepot care nu-mi seamănă nicidecum... *(În parte.)* Slavă Domnului!

CHIRILĂ: A! cum îl cheamă?

AGACHI: Ghiță Coșcodan, un tînăr cu stare, econom și numai bun de însurat.

CHIRILĂ: Coșcodan?... frumos nume!... Eu mă chem *chir* Chirilă.

AGACHI: *Chir* Chirilă?... și la mai mare. *(Se închină.)*

CHIRILĂ: Sărut mînile... De cîți ani e nepotul d-tale?

AGACHI: De 20 000 de galbini.

CHIRILĂ: 20 000 de ani?... de galbini? vreu să zic!

AGACHI: Da, și cu toate aceste el aspiră a să însura cu fiica d-tale, *arhon*...

CHIRILĂ: Ce spui, boierule?... Vrea să-mi fie ginere nepotul d-tale?

AGACHI: Așa se vede... S-a înamorat de domnișoara... și m-a rugat ca să intru în vorbă cu d-ta... să rupem tîrgul, cum se zice.

CHIRILĂ *(în parte)*: 20 000 de galbini! *(Tare.)* Boierule, propunerea d-tale mă cinstește peste măsură și nu zic ba... Însă înțelegi că datoria mea de părinte mă silește a lua oareșicare *pliroforii*.

AGACHI: *Pliroforisește-te*, boierule, *pliroforisește-te*.

CHIRILĂ: Aș vrea să știu mai întîi dacă nepotul d-tale are *hristoiftie?*

AGACHI: Are.

CHIRILĂ: Dacă-i om statornic, econom?

AGACHI: El?... e în stare să taie un fir de păr în patru.

CHIRILĂ: Mă bucur, că și eu sînt asemenea, și copila mea tij.

AGACHI: Minunat! să vă caute cineva cu lumînarea, nu v-ar putea găsi mai potriviți... Cînd facem nunta?

CHIRILĂ: Nunta?... cît mai în grabă... Mă duc să dau de știre Marghioliții... *(Se îndreaptă spre fund.)*

AGACHI *(în parte)*: Marghioliții? Credeam că se numește Smărăndița.

CHIRILĂ: 20 000? *(Iesă.)*

AGACHI: Nici o para mai puțin. *(Singur.)* Miroasă a băcan șatrarul... Șmecherul cel de Ghiță l-a ales înadins ca să nu cheltuiască cu băcăniile, după ce s-a însura. *(Căutînd ceasornicul.)* Mi-am isprăvit pețitoria... mai am încă jumătate de ceas de jărtfit în folosul familiei.

SCENA VI

AGACHI, COȘCODAN (viind vesel din fund)

COȘCODAN: A! unchiule, am jucat cu domnișoara Smărăndița și m-a fermecat.

AGACHI: Așa degrabă?

COȘCODAN: Ea mi-a mărturisit că are gusturi simple, că nu-i plac tualetele, diamantele... E un înger, unchiule, un înger... Am strîns-o de mînă. *(Își scoate mănușile.)*

AGACHI: Și de-acea-ți scoți mănușile?

COȘCODAN: Ba nu, dar a venit rîndul să pun no. 2... Ia spune-mi, ai văzut pe socrul meu?

AGACHI: Pe *chir* Chirilă? l-am văzut.

COȘCODAN: Ce fel *chir* Chirilă?... Nărilă, vrei să zici?

AGACHI: Cum Nărilă? Chirilă.

COȘCODAN: Ba Nărilă.

AGACHI: Nărilă, Chirilă, tot într-o rilă, tot doi lei ș-un ort... I-am cerut fata mai dinioarea.

COȘCODAN: Ai cerut pe Smărăndița?

AGACHI: Ce fel Smărăndița?... Marghiolița.

COȘCODAN: Marghiolița?... te înșeli, Smărăndița... Da unde l-ai văzut pe șatrarul?

AGACHI: Chiar aci.

COȘCODAN: Aci? nu se poate... șatrarul n-a ieșit încă din etac... nu și-a isprăvit ciubucul.

AGACHI: Apoi dar cu cine dracul am vorbit, cu care lăutar?

COȘCODAN: Cu *chir* Chirilă, poate?...

AGACHI: Tocmai; un soi de băcan cu antereu...

COȘCODAN: Te-ai înșelat, unchiule... ai făcut pozna... Iaca șatrarul Nărilă cu fiică-sa... trebuie să dregem îndată greșala.

SCENA VII

AGACHI, COȘCODAN, NĂRILĂ, SMĂRĂNDIȚA
(viind din fund)

NĂRILĂ: Smărăndiță, vin-în salonul ăsta să ne răsuflăm.

COȘCODAN: *Arhon* șatrar, dați-mi voie să vă prezentez pe unchiul meu, domnul Agachi Flutur, proprietar bogat și neînsurat.

NĂRILĂ: Sînt prea fericit, cucoane Agachi de a... a... *(Strănută.)*

AGACHI: Într-un ceas bun.

NĂRILĂ: Amin... Guturaiul dracului nu mă slăbește.

AGACHI: Freacă-ți nasul c-o lumînare, că trece îndată.

NĂRILĂ: Oare?... Doftorul Flaimuc m-a sfătuit să întrebuințăz tereben... *(Strănută.)*

AGACHI: tină... Să-ți fie de bine.

NĂRILĂ: Amin.

COȘCODAN (*încet către Agachi*): Deschide vorba.

AGACHI (*încet*): Ce vorbă?

COȘCODAN (*asemenea*): Despre căsătorie... însă cu meșteșug.

AGACHI: Las' pe mine. (*Își drege vocea.*) *Arhon* șatrar, în calitatea mea de unchi, am un nepot care-i în vîrstă de căsătorit și care iubește pe domnișoara Smărăndița ca un hai-hui; prin urmare dorința lui și a mea cea mai mare este ca să ne însurăm.

NĂRILĂ: Aud?

AGACHI: Ca să se-nsoare cu copila d-tale; primești?

NĂRILĂ: *Arhon* Agachi, chipul *simandicos* cu care mi-ai făcut această propunere îmi măgulește *filotimia*... dă-mi voie însă să mă gîndesc...

AGACHI: Mă iartă, *arhon* șatrar, că n-am vreme; păn-în trei ori, primești?... Una, două... tr...

NĂRILĂ: Pri... pri... (*Se luptă cu strănutatul.*)

AGACHI: Dă-i, drumul, dă-i.

NĂRILĂ (*strănută*): mesc.

COȘCODAN: A! cît sînt de fericit, *arhon* șatrar, de a întra în familia d-tale; dă-mi voie să vă sărut mîna, ca la un părinte.

NĂRILĂ: Vină în brațele mele, fiule. (*Strînge în brațe pe Coșcodan.*)

AGACHI: Tablou!

NĂRILĂ: Și pe d-ta, *arhon* Agachi.

AGACHI (*în parte*): A să mă umple de guturai. (*Se îmbrățișează cu Nărilă.*)

COȘCODAN (*apropiindu-se de Smărăndița*): Credeți, domnișoară, că inima mea...

SMĂRĂNDIȚA (*coborînd ochii*): Domnule...

NĂRILĂ: Dă-i mîna să ți-o sărute, că ai să-i fii nevastă. (*Coșcodan sărută mîna Smărăndiței.*) Noroc să dea Dumnezeu... Ghiță, fătul meu, te las cu Smărăndița; ține-o de vorbă, în vreme ce eu cu moșul tău om pune la cale despre condițiile cu... nu...nu...nu...

AGACHI (*viindu-i a strănuta*): nu... nu... nu...

NĂRILĂ și AGACHI (*strănutînd odată*): niei.

AGACHI: Na, că m-am molipsit și eu... *Arhon* șatrar, hai să bem un pahar de ponci la bufet, ca să înecăm guturaiul.

NĂRILĂ: Bucuros, *arhon* cuscri. (*Merg amîndoi pănă la ușa din fund.*)

AGACHI (*la ușă*): Poftim, *arhon* șatrar.

NĂRILĂ: După d-ta, *arhonda*.

AGACHI și NĂRILĂ: Da mă rog... Ce se potrivește... Na, na, na. (*Strănută.*) Amin! (*Ies.*)

SCENA VIII

COȘCODAN, SMĂRĂNDIȚA

SMĂRĂNDIȚA (*în parte*): Babaca mă lasă singură cu un cavaler... mi-e frică.

COȘCODAN (*în parte*): Îi frumușică de tot. Încă n-o văzusem bine păn-acum. (*Tare.*) Cuvintele părintelui d-voastră, domnișoară Smărăndiță, îmi dau curajul a vă mărturisi că inima mea simte o bucurie fără margini cînd gîndesc la fericirea ce mă așteaptă!

SMĂRĂNDIȚA (*rușinoasă*): Domnule...

COȘCODAN: Aș fi însă de o mie de ori mai mulțămit, dac-aș afla din gurița d-voastră, că primiți fără displăcere a vă cununa cu mine.

SMĂRĂNDIȚA: Domnule, nu-mi trecea prin minte nicidecum să mă mărit așa degrabă; dar fiindcă tata a găsit de cuviință...

COȘCODAN: Ah! domnișoară, credeți că oi face toate jărtfele, ca să nu vă căiți de a purta numele meu.

SMĂRĂNDIȚA: Nu mă îndoiesc, domnule, căci te cred un galantom.

COȘCODAN: O! cît pentru galantomie, nime nu mă-ntrece. Îți vedea cît de plăcută este viața în căsătorie. Vom locui amîndoi într-o căsuță mică, la mahala, fără lux, fără... tereremul deșărtăciunilor lumești; căci adevărata fericire nu stă în acele secături... Priviți la cuibul turturelelor... un pic de puf și cîteva frunze, și cu toate astea nu sînt alte jigănii pe lume mai iubitoare și mai fericite...

SMĂRĂNDIŢA: O! pentru mine, gusturile mele sînt prea simple. Cît oi avea un clavir, mă-mpac lesne, oriunde aş fi.

COŞCODAN: Un clavir!... Nici vorbă nu-i că-ţi avea unul... Îl veţi avea pe-a d-voastră.

SMĂRĂNDIŢA: Al meu e cam vechi, cam hîrbuit...

COŞCODAN: L-om da de l-a drege.

SMĂRĂNDIŢA: Mai bucuroasă aş fi să am unul nou, un piano Erhard.

COŞCODAN: O! Smărăndiţă... domnişoară Smărăndiţă, fericirea nu stă într-un piano vechi sau nou; ea izvorăşte din dragoste, din amorul ce mi-ai inspirat de cum te-am văzut. *(Se pune pe canape lîngă Smărăndiţa.)*

SMĂRĂNDIŢA *(depărtîndu-se în celalalt capăt a canapelei)*: Domnule...

COŞCODAN: Nu vă temeţi, că aveţi a face cu un galantom.

Eu te iubesc ca gentilom,
Pre legea mea! *(bis)*
Sînt gentilom, sînt galantom
Pe cît ai vrea. *(bis)*
Ah! pentru mine... fără frică,
Fii turturică
Şi eu voi fi amant fidel,
Un turturel.

(Împreună.)

COŞCODAN	SMĂRĂNDIŢA *(în parte)*
Un turturel ş-o turturică	Un turturel ş-o turturică
Noi amîndoi pe lume-om fi,	Noi amîndoi pe lume-om fi,
Ca turturică şi turturel	Ca turturică şi turturel
Neîncetat ne vom iubi.	Neîncetat noi vom trăi.

COŞCODAN: Ce zici, Smărăndiţă? Aşa-i că viitorul e plin de făgăduinţi frumoase?

SMĂRĂNDIŢA: Cu adevărat. Însă, spune-mi te rog: îţi plac voiajurile?

COŞCODAN: Aşa ş-aşa.

SMĂRĂNDIŢA: Eu doresc foarte mult să văd Parisul.

COŞCODAN: Unde-i scumpetea cea mare?

SMĂRĂNDIŢA: Şi-ţi mărturisesc că cea mai mare mulţămire ce mi-ai putea face ar fi, după ce ne-om cununa, să mă duci în capitala Franţiei.

COŞCODAN: Cum nu? cum nu? cel mai lesne lucru.

SMĂRĂNDIŢA: Şi la băile de mare, la *Dieppe...*

COŞCODAN: Aerul e cam sărat acolo... Umezala mărei mă supără.

SMĂRĂNDIŢA: Apoi dar ne-om opri în Paris ş-om merge pe la magazii, pe la teatre, pe la concerte... om petrece iarna în plăceri de tot soiul.

COŞCODAN: Se-nţelege, pe la magazii... pe la teatru... *(În parte.)* Îmi pare cam cheltuitoare domnişoara.

SMĂRĂNDIŢA: A! domnule Ghiţă, nu pot să-ţi spun cît mă simt de mulţămită, gîndind c-am să văd ţările străine şi minunile civilizaţiei... Acesta-i visul meu cel mai scump.

SMĂRĂNDIŢA

Îmi dai cuvîntul de gentilom?

COŞCODAN

Pe legea mea! *(bis)*

SMĂRĂNDIŢA

Vei fi cu mine galantom?

COŞCODAN

Pe cît îi vrea! *(bis)*

SMĂRĂNDIŢA

Primesc a fi dar, fără frică,
O turturică
Şi să te am barbat fidel,
Un turturel.

(Împreună.)

COȘCODAN	SMĂRĂNDIȚA
Un turturel ș-o turturică etc. etc.	Un turturel ș-o turturică etc. etc.

COȘCODAN *(în parte)*: E a mea!... Am cîștigat rămășagul cu unchiul meu... 10 galbini!

SMĂRĂNDIȚA *(în parte)*: Păcat că nu se mărită și Tinca; am face nunțile tot într-o zi... *(Stă pe gînduri.)*

COȘCODAN *(în parte)*: Un lucru numai mă cam îngrijește... îi prea place voiajul... oi duce-o la țară după ce m-oi însura.

SMĂRĂNDIȚA: Domnule Ghiță...

COȘCODAN: Poroncă...

SMĂRĂNDIȚA: Pintre prietenii d-tale nu cunoști vrun tînăr cumsecade, cu educație și de familie bună?

COȘCODAN: Pentru ce?

SMĂRĂNDIȚA: Ca să-l cununăm cu o prietenă a mea, care-i foarte plăcută.

COȘCODAN: Are zestre?

SMĂRĂNDIȚA: Are 30 000 de galbini.

COȘCODAN *(tresărind)*: 30 000 galbini, și încă nu s-a măritat! Se vede că-i urîtă, ciuntă, oloagă, cocoșată, oarbă, surdă, stafia lumei?

SMĂRĂNDIȚA *(rîzînd)*: Ba, din contra, e frumușică, tînără și nu-i lipsește nimic.

COȘCODAN: Nimic... și are 30 000?... Cine-i?

SMĂRĂNDIȚA: Fiica cucoanei Luxiței Fespezanca.

COȘCODAN: Am văzut-o... cu adevărat e foarte plăcută... *(În parte.)* 30 000!

(Se aude orhestra sunînd un valț.)

SMĂRĂNDIȚA: Orhestra începe a cînta cotilonul... Nu joci, domnule Ghiță?

COȘCODAN: Valțul mă supără.

(Un cavaler vine de poftește pe Smărăndița.)

SMĂRĂNDIȚA *(către cavaler)*: Cu mulțămire, domnule. *(Îi dă brațul și zice, îndreptîndu-se spre salonul din fund.)* Gîndește la ce ți-am spus, domnule Ghiță... A revedere. *(Iesă.)*

COȘCODAN: A revedere... *(Singur, foarte agitat.)* 30 000 galbini! Este aci în casă o zestre de 30 000 galbini și Moisescu nu-mi dă de știre... El mă lasă de mă încurc cu o fată cheltuitoare, ce n-are decît 10 000!... *(Se preumblă turburat.)*

SCENA IX

COȘCODAN, MOISESCU

MOISESCU *(viind răpide)*: Domnule Ghiță, domnule Ghiță...

COȘCODAN: Ce este?

MOISESCU: Am venit să-ți spun că guvernul a cumpărat pentru spital un loc străin lîngă barieră.

COȘCODAN: Ei, și șatrarul rămîne cu locul lui sterp și fără preț? Dacă-i așa rămîne și cu domnișoara Smărăndița.

MOISESCU: Cum?

COȘCODAN: Nu-mi place... e cheltuitoare... visează cai pe păreți; și, într-un cuvînt, m-am înamorat de fata cucoanei Luxiței.

MOISESCU: De domnișoara Tinca?

COȘCODAN: Sînt nebun după dînsa... Ce frumoasă-i!... Ce păr negru ca pana corbului!

MOISESCU: Negru? Tinca e blondă... are părul galbin.

COȘCODAN: Ce păr galbin! parcă e aur de Olanda... Moisescule, mergi iute de vorbește cu Fespezanca.

MOISESCU: Nu se poate, că i-am anunțat vizita unui alt ginere, domnul Ghiță Radian.

COȘCODAN: Radian, Coșcodan... tot una-i... și el Ghiță și eu Ghiță, trece-mă în locul lui... îți făgăduiesc un comision de 6 la sută.

MOISESCU: Fie, însă știi că unchiul d-tale a pus toate la cale cu șatrarul Nărilă.

COȘCODAN: Bine zici... o uitasem... Trebuie găsit un mijloc de a ne strica cu șatrarul.. Cum să facem?... cum să facem?

MOISESCU: Iaca și șatrarul.

SCENA X

COȘCODAN, MOISESCU, NĂRILĂ, CAVALERI

(Mai mulți cavaleri se așează la masa de cărți.)

CAVALERII

Danțu-i plăcut, balu-i frumos;
Însă decît să sar în joc,
Mai bine voi să cerc în stos
Și-n lanschenet de am noroc.

NĂRILĂ: Domnule Ghiță, d-ta nu metahirisești cărțile?

COȘCODAN: Dar d-ta?

NĂRILĂ: Eu?... ferească Dumnezeu!... nu m-ating nici de ale sfinte, nici de dracul. *(Încet.)* Pentru mine un jucător de cărți sau un om vîndut diavolului tot una-i. *(Se apropie de masa de cărți.)*

COȘCODAN *(în taină, lui Moisescu)*: O! îmi vine o idee!

MOISESCU: Care?

COȘCODAN: Ai auzit opinia șatrarului asupra cărturarilor?

MOISESCU: Dar.

COȘCODAN: Ca să mă dezbăr de dînsul, oi să mă fac că-s bețiv de cărți... Du-te colo lîngă masă și pariază sume mari... Eu le-oi ținea... în glumă.

MOISESCU: Înțeleg... Vrei să-l sparii?... Minunat. *(Merge de stă în dosul bancherului.)*

NĂRILĂ *(viind lîngă Coșcodan)*: Ghiță... cunoști pe domnișorul ăla care taie lanschenetul?

COȘCODAN: Ba nu.

NĂRILĂ: Mare destrămat seamănă a fi! joacă cîte un icosar odată.

COȘCODAN: Numai atîta? Sărmanul!

NĂRILĂ: Ce fel? numai atîta?

MOISESCU *(tare)*: Pun rămășag 50 de galbini că lanschenetul nu trece de-a patra oară. Cine ține?

COȘCODAN: Eu.

NĂRILĂ: Aud?... d-ta, Ghiță, pui 50 de galbini pe carte?... 50?

COȘCODAN: Niciodată mai puțin, *arhon* șatrar.

NĂRILĂ *(în parte)*: *Kirie eleison!*

MOISESCU: Ai perdut, domnule Ghiță.

COȘCODAN *(fără a să întoarce)*: Perdut?... Nu face nimica... Așa-i soarta. *(Cîntă încet:)* Așa-i soarta... așa-i soar...ta.

NĂRILĂ *(în parte, cu mirare)*: Și încă are curaj să cînte!

FECIORUL *(viind din fund, zice încet lui Moisescu)*: Domnule Moisescu, te poftește un boier la scară.

MOISESCU: Cum îl cheamă?

FECIORUL: Iată carta lui. *(Iesă.)*

MOISESCU *(în parte)*: Ce văd?... Ghiță Radian, procurorul!... A venit ca să-l prezentez cucoanei Luxiței... Mă duc ca să-l trimit înapoi de unde-a venit. *(Iesă prin fund fără să fie văzut de Coșcodan.)*

BANCHERUL: Sînt 100 de galbini în caniotă... cine-i ține, domnilor?

COȘCODAN *(neîntorcîndu-se)*: Eu.

NĂRILĂ: Iar?

COȘCODAN *(în parte)*: S-a îngrozit șatrarul... Minunat. *(Cîntă încet:)* Mi... nu...nat.

NĂRILĂ: Domnule Ghiță... să am iertăciune... Mă rog, joci ades cărțile?

COȘCODAN: Ba nu; cînd sînt singur nu joc niciodată.

NĂRILĂ *(cu bucurie)*: A! slavă Domnului!... Mă spăriesem.

BANCHERUL: Domnule Ghiță, ai perdut.

COȘCODAN *(vesel)*: Iar am perdut? Tra, la, la la.

BANCHERUL *(viind lîngă Coșcodan)*: Îmi ești dator 100 de galbini.

COȘCODAN *(spăriet)*: Eu? d-tale?... Ce spui, domnule?

BANCHERUL: Ai ținut 100 de galbini în contra mea, și ai perdut.

COȘCODAN: Ce fel? ce fel? Eu am ținut rămășagul în contra lui Moisescu.

BANCHERUL: Domnul Moisescu a ieșit, în vreme ce tăiam cărțile; prin urmare ai jucat în contra mea, și-mi ești dator 100 de galbini.

COȘCODAN: A! *(Cu glasul slab.)* Prea bine, domnule... ți-oi plăti mîne; căci n-am bani asupra mea.

BANCHERUL: Prea bine, domnule.

COȘCODAN: Cît zici c-am să-ți dau? 20 de galbini?

BANCHERUL: Ba o sută întreagă. *(Iesă împreună cu ceilalţi cavaleri.)*

COŞCODAN *(în parte, cu desperare)*: 100!

CAVALERII

Danţu-i plăcut, balu-i frumos;
Însă decît să sar în joc,
Mai bine voi să cerc în stos
Şi-n lanschenet al meu noroc.

SCENA XI

COŞCODAN (turburat)

O sută de galbini! am perdut, eu, Ghiţă Coşcodan, 100 de galbini... în cărţi! eu, care nu pun mîna niciodată pe un valet!... Îmi vine să ameţesc!... M-am calicit... am rămas lipit pămîntului... 100 de galbini!... Cîte economii trebuie să fac pentru ca să-mi acopăr paguba. *(Scoate mănuşile şi pune altele mai vechi.)* Am să tai leafa lui Barză.

(Arie „O! dulci ochi negri")

Dragii mei galbini, cum v-am perdut!
O să vă duceţi de lîngă mine
Şi să ajungeţi pe mîni străine.
Aşa durere nici c-am avut!

Dragii mei galbini mîndri şi noi!
De-acum departe de a mea stare
O să fiţi punte de desfrînare!
Ce foc pe mine! ce foc pe voi!

SCENA XII

COŞCODAN, AGACHI (vine cu un pahar de ponci)

AGACHI: Cu mare greu am căpătat un păhăruţ de ponci, dar m-am luptat.

COŞCODAN: A! unchiule.

AGACHI: Ce-i? ce-ai păţit de eşti limoniu la faţă, Ghiţă?

COŞCODAN *(cu desperare)*: Unchiule, am perdut 100 de galbini în cărţi!

AGACHI: Tu? ha, ha, ha... Pun zece galbini rămăşag c-ai visat.

COŞCODAN *(iute)*: Zece galbini!... îi ţin.

AGACHI *(în parte)*: A!... iar m-a prins hoţul!

COŞCODAN *(în parte)*: Zece galbini mai puţin din pagubă. *(Tare.)* Unchiule, poţi să-mi faci un mare serviciu, să nu mă refuzi.

AGACHI: Care, nepoate?

COŞCODAN: M-am înamorat ca un nebun de domnişoara Tinca...

AGACHI: Ce Tincă? ce Tincă? Smărăndiţa vrei să zici, fata lui Nărilă?...

COŞCODAN: Ba nu, Tinca... Tinca... Are 30 000 de galbini zestre, unchiule... şi mi-i dragă.

AGACHI: Măi, ai nebunit?

COŞCODAN: Unchiule, dacă mă iubeşti, strică tocmeala cu şatrarul.

AGACHI: Du-te naibei...

COŞCODAN: Eşti tînăr, unchiule... ştii ce vrea să zică amorul... Nu mă lăsa.

AGACHI: Da bine, măi, ce vrei să-i spun lui Nărilă?

COŞCODAN: Iată-l vine aci. Spune-i ce ţi-a trece prin minte, numai strică tocmeala. *(Iesă, în parte.)* Mă duc să ameţesc pe Fespezanca.

SCENA XIII

AGACHI, NĂRILĂ, mai pe urmă CHIRILĂ

NĂRILĂ: *Arhon* Agachi, veste bună... Smărăndiţa e încîntată de nepotul d-tale. Porumbaşii tatii!... Se vede că au vorbit împreună despre ale gospodăriei, şi Ghiţă a făgăduit că a duce-o la Paris, la marea...

AGACHI: Care mare? cea roşie?

NĂRILĂ: Ba cea albă.

AGACHI: Caută bine c-a fi cea neagră.

NĂRILĂ: Fie macar şi cea galbină... Copiii se iubesc şi-s potriviţi.

AGACHI: *Arhon* şatrar, eşti proprietar?

NĂRILĂ: Sînt... am o moşie, Mlăştinoasa, dată în arendă.

AGACHI: Prin urmare aştepţi cu nerăbdare pe Sfîntul Gheorghe şi pe Sfîntul Dimitrie?

NĂRILĂ: Cu cea mai vie nerăbdare; o mărturisesc fără ruşine.

AGACHI: Şi cu toate aceste se întîmplă cîteodată că arendaşul nu aduce banii la vadea?

NĂRILĂ: Ba se întîmplă chiar ades... însă nu pricep ce analoghie...

AGACHI: Mă esplic... Aşa precum aşteptarea unui proprietar e înşelată... ades de către arendaş, astfel şi nu mai puţin planurile cele mai bine întemeiate rămîn... ades... abraşe.

NĂRILĂ: Tot nu pricep.

AGACHI: Mă esplic... Ghiţă e un tînăr cumsecade?

NĂRILĂ: Un juvaer.

AGACHI: Nu zic ba... însă cam... ştii... nici prea-prea, nici foarte-foarte... ca vinul cel mistreţ... prin urmare trebuie lăsat să se învechească în bute.

NĂRILĂ: Ghiţă, în bute?...

AGACHI: Mă esplic... adică... cum s-ar prinde...

CHIRILĂ (*intrînd*): Domnule Agachi, primesc...

AGACHI: Ha?... Na şi altul acum. Ce primeşti?

CHIRILĂ: Primesc să ne încuscrim împreună.

AGACHI: Noi?... fugi încolo; nu te cunosc.

CHIRILĂ: Ce vorbă-i asta?... da nu mi-ai cerut fata mai dinioarea, acilea?

AGACHI: Ba am cerut-o; ş-apoi?

NĂRILĂ: Ce fel, ce fel?... şi pe-a mea ai cerut-o tot acilea!

AGACHI: Şi pe-a d-tale.

CHIRILĂ: Ce cabazlîc e ăsta?... *pliroforiseşte-ne,* domnule.

AGACHI: Un cabazlîc de carnaval; mai mult vreţi?

NĂRILĂ şi CHIRILĂ (*furioşi*): Auz? Care vrea să zică, ţi-ai bătut joc de noi... Eşti un *catergar,* un *pehlivan...* (*Nărilă strănută de trei ori.*)

AGACHI: A! duceţi-vă la naiba, în sfîrşit, şi-mi daţi bună pace.

NĂRILĂ şi CHIRILĂ

(*Arie din „Baba-Hirca"*)

Pehlivan făr' de ruşine!
Tu ţi-ai bătut joc de mine!
Dar de-acum te ţine bine
C-a să fie rău de tine!

(*Ies prin fund.*)

SCENA XIV

AGACHI, COŞCODAN, mai pe urmă FESPEZANCA, TINCA, MOISESCU şi CAVALERI

AGACHI: Ha, ha, ha! s-au aprins ca doi cocoşi... la poiată... la poiată! Cîte ceasuri sînt?... aproape 12! Prietenii mă aşteaptă la *soupé;* mă duc.

COŞCODAN (*alergînd*): Unchiule, am ameţit pe cucoana Luxiţa; cere-i fata.

AGACHI: Iar? d-apoi nu fac alta de cînd sînt la bal!

COŞCODAN: Nu mă refuza, unchiule... Gîndeşte că Tinca Fespezanca are 30 000 de galbini zestre.

AGACHI: Cum ai spus? Tinca Fespezanca?... (*În parte.*) Amoreza prietenului meu Bombeanu? (*Tare.*) Nu se poate... Fă-ţi trebuşoarele singur, fătul meu.

COŞCODAN: Unchiule, te rog... fericirea mea stă în mînile d-tale. (*Îi sărută mînile.*)

AGACHI: N-am vreme... e aproape 12...

(*Damele intră prin fund.*)

COŞCODAN: Iaca damele... (*Împingînd pe Agachi.*) Nu scăpa prilejul.

AGACHI (*iute*): Doamna mea, în calitate de unchi, am cinste a cere pe domnişoara Tinca, fiica d-tale, pentru nepotul meu Ghiță Coșcodan... *(Sună 12 ore.)* Mezul nopții!... M-am închinat cu plecăciune. *(Iesă alergînd.)*

FESPEZANCA: Aud?

COȘCODAN: A! Doamna mea! aștept răspunsul d-tale ca o sentință judecătorească!

COR FINAL

Curioasă întîmplare!
Flutur vine-n adunare,
Cere fete și dispare,
Alergînd în fuga mare!

(Cortina cade.)

ACTUL III

Teatrul reprezintă un salon elegant. Ușă în fund, în dreapta și în stînga. Pe păretele din fund, portretul lui Ghiță Coșcodan în ramă poleită. În dreapta, o canape. În stînga, o masă și oglinzi.

SCENA I

BARZĂ, TAPIȚERII, mai pe urmă AGACHI

TAPIȚERII
(lucrînd)

Grabnic, grabnic să lucrăm,
Casele să mobilăm;
Domnul Ghiță negreșit
Ne-a plăti chiar îndoit.

BARZĂ *(căutîndu-se într-o oglindă)*: Eu sînt oare sau nu-s eu?... Mă privesc în oglindă de azi-dimineață și nu mă cunosc... Cuconu Agachi m-a poleit din cap păn-în picere, încît nici nu îndrăznesc să mă pun jos... Ian vezi-mă, parcă-s un boț de aur... îmi vine să mă pun în pungă... I!... măiculiță!... cînd m-ar zări fata dascălului din sat de la Prosteni, ce s-ar mai da de-a tumba de dorul meu.

AGACHI *(intrînd din stînga)*: Gata-i, copii?

UN TAPIȚER: Gata, cucoane... Iaca nota.

AGACHI: Bine... treceți mîne de dimineață pentru plată.

TAPIȚERII
(ieșind)

Zi și noapte am lucrat,
Casele le-am mobilat;
Domnul Ghiță negreșit
Va fi foarte mulțămit.

SCENA II

AGACHI, BARZĂ

AGACHI *(cercetînd nota)*: Trei sute șeptezeci și cinci de galbini pentru mobilarea salonului... Nu-i scump; credeam c-a fi nota mai pipărată... S-o pun în colecția celorlalte note, ca să le dau odată pe toate lui Ghiță... Ce-o să se mai minuneze bietul Coșcodan cînd s-a întoarce de unde s-a dus ș-a vedea luxul apartamentului său!... D-apoi cînd a fi să plătească prețul mobilării casei!... Mă aștept să-l aud țipînd ca în ajunul Crăciunului.

BARZĂ: Cucoane Agachi...

AGACHI: Ce este, Barză?

BARZĂ: Oare nu m-a ucide boierul cînd m-a vedea ferecat în aur?

AGACHI: Mai știi, păcatul? *(Rîzînd.)*

BARZĂ *(scîncind)*: Săracul de mine!... apoi dă, eu îs vinovat, dacă pe soare poți căta și pe mine ba?... D-ta, cucoane Agachi, te-ai apucat de m-ai schimonosit cum sînt.

AGACHI: Ei! las', măi Barză; nu te spăria dinainte... te-oi scăpa eu de la moarte.

BARZĂ: Mă rog, cucoane, să-ți faci milă și pomană... că d-ta m-ai băgat în foc.

AGACHI: Eu, dar; și nu cred c-am făcut rău să schimb tot în casa stăpînu-tău. Ghiță are să se-nsoare cu Tinca Fespezanca, o copilă cu 30 000 de galbini zestre; nu se cuvenea să-și aducă mireasa în apartamentul lui cel vechi, unde toate mobilele la un loc nu plăteau nici cît scaunul cel patriot care s-a vîndut cu 10 000 de lei. Ia privește-acum... Totul e scump și elegant... Chiar pe stăpînul tău l-am pus într-o ramă nouă... *(Arată portretul.)*

BARZĂ: Îi șede mult mai bine așa... însă nu prea pare vesel.

AGACHI *(în parte)*: Presimte că are să plătească notele... *(Tare.)* Barză, n-ai aflat unde s-a dus stăpînul tău de-o săptămînă?

BARZĂ: Nu, cucoane.

AGACHI: Curios lucru!... s-a pornit din București făr-a da de știre nimărui. N-a venit vro scrisoare astăzi?

BARZĂ: Ba, a adus două factorul de la poștă. Iată-le pe masă.

AGACHI: A!... asta-i pentru Ghiță, e timbrată... Astalaltă e pentru mine, nefrancată... Trebuie să fie de la nepotul meu. *(Deschide scrisoarea.)* Tocmai; a economisit un sfanț... *(Citește:)* „Iubite unchiule! Am plecat din București cam răpide, fiindcă voiam, păn-a nu mă însura, să vizitez însumi moșia de zestre a domnișoarei Tincăi. Am cercetat-o cu de-amănuntul, în lung și-n lat, și m-am încredințat că e moșie de preț." *(Vorbit.)* Ce amorez speculant! *(Citește:)* „Pămîntul e roditor, pădurea întreagă, acareturile în bună stare." *(Vorbit.)* Scrie ca un vatav. *(Citește:)* „Vitele frumoase... Am găsit însă vro cinci boi cam slabi, dar nu-mi pasă, căci aceștia sînt ai posesorului. Într-un cuvînt, sînt mulțămit de voiajul meu, și mă întorc chiar astăzi la București, unde oi sosi pe la vreme de masă. Poroncește lui Barză să-mi gătească vro două ouă coapte și cașcaval fript."

BARZĂ: Îndată. *(Voiește să iasă.)*

AGACHI: Așteaptă, că este un *post-scriptum*. *(Citește:)* „M-am răzgîndit... Spune lui Barză să nu gătească nimic... Oi mînca ce s-a găsi acasă."

BARZĂ: Nu-i nimic.

AGACHI: Păstrează-l pe mîne; cît pentru astăzi, îi pregătesc eu o surpriză. Am comendat lui Hugues, în socoteala lui Ghiță, o masă mare, la care am poftit pe cucoana Luxița cu fiică-sa și pe prietenul meu Bombeanu.

BARZĂ: Ofițerul?... De treabă boier, și nicidecum mîndru.

AGACHI: Ce-o să mai rîd, ce-o să mai rîd, cînd s-a întoarce Coșcodan!

Ce-o să rîd cînd a veni
Și cînd a începe-a răcni
Tare, tare, tare, tare, tare, tare, tare.
Spăriet s-a minuna
Și gura o va căsca
Mare, mare, mare, mare, mare, mare, mare.
(Rîzînd.)
Ha, ha, ha, ha, ha, ha, ha.
Ce-o să mai rîd eu;
Ha, ha, ha, ha, ha, ha, ha.
Ce-o să mai rîd, zău!

AGACHI și BARZĂ
(rîzînd)

Ha, ha, ha, ha, ha, ha, ha.
Ce-o să mai rîd eu!
Ha, ha, ha, ha, ha, ha, ha.
Ce-o să mai rîd, zău!

SCENA III

BARZĂ, apoi COŞCODAN

(Barză se priveşte în oglindă cîntînd încet. Se aude în tindă un clopoţel.)

BARZĂ: Cine trage clopoţelul, nu cumva-i boierul?

COŞCODAN *(afară)*: Da deschide azi.

BARZĂ *(spăriet)*: Vai de mine!... el îi!... Stăpînu-meu!... Mă duc să dau de ştire lui cuconu Agachi. *(Fuge pănă la uşa din dreapta.)* Nu-i aci... e în aialaltă parte... să te duci, duluţă. *(Iesă alergînd prin stînga.)*

COŞCODAN *(intrînd prin fund)*: A! iată-mă-s acasă... *(Căutînd împregiur.)* Mare minune!... Nu-s la mine... M-am înşelat, se vede... m-am oprit la rîndul I-^{iu}, în loc să mă sui la al doilea, unde şed... Bine că nu m-am întîlnit cu cineva... *(Iesă prin fund.)*

SCENA IV

BARZĂ, AGACHI (ieşind din stînga)

AGACHI: Unde-i?

BARZĂ: Ştiu eu... acuşica chiar i-am auzit glasul.

AGACHI: Se vede c-ai visat, măi Barză... dac-ar fi sosit... ar fi aci.

(Se aude iar clopoţelul.)

BARZĂ: Iată-l, m-am dus! *(Fuge în dreapta.)*

SCENA V

AGACHI, COŞCODAN, mai pe urmă BARZĂ

COŞCODAN *(agitat)*: Ba nu, nu m-am înşelat... aci e rîndul al 2-^{lea}... Sînt în apartamentul meu... *(Căutînd împregiur cu mirare.)* Aparta...men...tul meu! nu se poate. *(Îşi freacă ochii.)* Doar

n-am orbul găinilor... *(Zărind pe Agachi.)* A! unchiule, vorbeşte, spune ce însemnează?

AGACHI *(în parte)*: Are să-l prinză gălbinarea. *(Tare.)* Ce mai faci, Ghiţă?... Eşti sănătos?... Ai umblat bine la drum?...

COŞCODAN *(nerăbdător)*: Nu-i vorba de drum... Ce sînt mobilele, luxul ce văd aci la mine?

AGACHI: Nu înţelegi? o surpriză.

COŞCODAN: O surpriză?

AGACHI: Dar; cucoana Luxiţa, soacră-ta, a socotit că, în poziţia ta, nu se cuvenea...

COŞCODAN: A! cucoana Luxiţa a avut ideea... *(În parte.)* Soacră-mea a voit să-mi facă o surpriză?... *(Cu mulţămire.)* Prezentul e foarte frumos şi atenţia foarte delicată.

AGACHI *(în parte)*: Ce mormăieşte ca un urs?

COŞCODAN *(primblîndu-se prin salon)*: Frumos... elegant... minunat... îmi place.

AGACHI *(în parte)*: Iaca!... nu ţipă?... *(Tare.)* Vrea să zică, nepoate, eşti mulţămit de mine?

COŞCODAN: Pentru ce de d-ta?

AGACHI: Eu am ales mobilele şi am prezidat la împodobirea apartamentului.

COŞCODAN: Bravo, bravo, unchiule... Ai probat că ai gust... Îţi fac compliment.

AGACHI *(în parte)*: Ce-a păţit? *(Tare.)* Ia priveşte... M-am gîndit şi la tine, te-am pus într-o ramă nouă... *(Arată portretul.)*

COŞCODAN: Bine zici... A! unchiule, cît eşti de amabil! *(Îl strînge de mînă.)*

AGACHI: Aşa-i că e mai bine acum?

COŞCODAN: Mult, mult... însă găsesc rama cam simplă, n-are destulă polială.

AGACHI *(în parte)*: Mare minune!... Nu-mi cunosc nepotul. Mi l-a schimbat în provinţie... Acu e vremea să-i dau notele.

BARZĂ *(intrînd)*: Cucoane, a sosit cucoana Luxiţa cu fiica d-sale.

AGACHI: Bine, mă duc să le primesc la scară. *(Iesă prin fund.)*

COȘCODAN *(în parte)*: Cucoana Luxița la mine?.. de unde și pînă unde? *(Tare.)* Barză!

BARZĂ *(cu sfială)*: Aud, cucoane.

COȘCODAN: Ia spune-mi... *(Văzîndu-l.)* Iaca! și tu ești pus în ramă nouă?

BARZĂ *(tremurînd)*: Nu-i vina mea, cucoane, mi-a pus-o în spinare cu de-a sila.

COȘCODAN: Nu face nimica... te prinde; parcă ești un feldmarșal. Știi tu că porți pe tine cel puțin de 15 galbini aur?

BARZĂ: O stare de om!

COȘCODAN *(cercetînd găitanele)*: Și-i aur de cel bun!

BARZĂ: Care vrea să zică, a putea să-mi slujească toată viața mea?

COȘCODAN: Ce fel, să-ți slujească? Socoți poate că livreua e a ta? Te înșeli, măi badeo... Ia mai bine seama să nu rozi găitanele.

BARZĂ *(în parte)*: Dacă nu-i a mea... n-are haz. *(Iesă prin dreapta.)*

SCENA VI

COȘCODAN, FESPEZANCA, TINCA, AGACHI

(Împreună)

FESPEZANCA și TINCA	AGACHI *(închinîndu-se)*
La amabila-ți poftire	Primind a mea poftire
Noi venim cu mulțămire;	Ne-ați cuprins de mulțămire;
Căci simțim plăcere mare	Căci simțim plăcere mare
În a voastră adunare.	În a voastră adunare.

COȘCODAN *(înaintînd)*: A! cucoană Luxiță... domnișoară Tincă, ce fericire pentru mine de a vă primi în apartamentul meu... Nu mă așteptam...

FESPEZANCA: Am venit, domnule Ghiță, îndată ce a sosit biletul d-tale de invitație.

COȘCODAN *(în parte)*: Aud? *(Încet către Agachi.)* Ce invitație?

AGACHI *(încet către Coșcodan)*: Le-am poftit la masă în numele tău... Nu te îngriji, bucatele-s comendate la Hugues.

COȘCODAN *(în parte)*: La Hugues?

TINCA: Spune-mi, te rog, domnule Ghiță, ce te-ai făcut de opt zile de cînd nu te-am mai văzut pe la noi?

COȘCODAN: Am fost absent din București, domnișoară... Am fost... am fost la Iași.

FESPEZANCA și TINCA: Tocmai la Iași? în fundul lumei?

COȘCODAN: Dar; auzisem că acolo s-ar găsi stofe și juvaere mai frumoase decît în orașul nostru, și m-am răpezit în fosta capitalie, ca să cumpăr cele trebuincioase pentru prezentul de nuntă...

FESPEZANCA: Ce galantomie!

AGACHI *(în parte)*: Gogonată minciună.

COȘCODAN: Însă n-am găsit nimică ca să fie demn de d-ta, domnișoară, și m-am întors cu mînile goale.

AGACHI *(în parte)*: Adică fără mănuși... tot de economie.

FESPEZANCA: Nu face nimică... Îi găsi în Lipscani de toate cîte ți-a plăcea... *(Căutînd împregiur.)* Dar ce lux în apartamentul unui holtei!... ce eleganță! se cunoaște că ești gentilom...

COȘCODAN: Îmi plac lucrurile simple și elegante.

AGACHI *(în parte)*: Mai cu seamă simple.

FESPEZANCA: Toate cîte le văd sînt alese și așezate cu mult gust.

COȘCODAN *(în parte)*: Cum își laudă singură prezentul!

AGACHI: În adevăr, mobilarea-i prea frumoasă, dar și ține cam scump.

FESPEZANCA: Fie, că face; ș-apoi cine caută la bani cînd lucru-i plăcut?

COȘCODAN: Se-nțelege, cine caută la bani cînd lucru-i plăcut?

AGACHI *(în parte)*: Bre! vorbește ca un rîsipitor!... Acu-i vremea să-i dau notele.

TINCA: Salonul acesta seamănă făcut înadins pentru muzică... e mare, nalt și ferit de zgomotul trăsurilor.

FESPEZANCA: Însă nu zăresc nici un piano.

AGACHI: E în celalalt salon... un piano de Erhard.

COȘCODAN *(buimăcit)*: Dar... e în celalalt salon... un Erhard de clavir.

AGACHI: Nou, de 200 de galbini.

TINCA: Nu-i scump, dacă-i bun.

COȘCODAN *(în parte)*: Iar o surpriză de-a soacrei, se vede.

FESPEZANCA: Nu-i scump nicidecum... Al meu ține 250 de galbini.

COȘCODAN: Se-nțelege că nu-i scump... 200 de galbini... o bagatelă... unchiul meu crede că-i scump pentru că nu cîntă din clavir... Nu-i scump, unchiule.

AGACHI: Cu atîta mai bine, nepoate, dacă-l găsești ieftin... Domnișoară Tincă, nu dorești să-l vezi?

TINCA: Cum nu? vreau să-l și cerc.

AGACHI *(dîndu-i brațul)*: Dă-mi voie dar să te întovărășesc în salonaș. *(Trecînd pe lîngă Coșcodan, îi dă notele.)* Na, nepoate, ține.

COȘCODAN: Ce sînt astea?

AGACHI: Notele.

COȘCODAN: De muzică?

AGACHI: Ba; notele de pe la magazii. *(Iesă prin stînga cu Tinca.)*

SCENA VII

COȘCODAN, FESPEZANCA

COȘCODAN *(în parte)*: Notele!... De ce mi le dă mie?... A! poate ca să le reveduiesc. *(Cercetîndu-le.)* O! o!... sînt cam încărcate!... dar nu mă privesc pe mine. *(Le dă Fespezancăi.)* Cucoană Luxiță... poftim.

FESPEZANCA: Ce-s astea?

COȘCODAN: Notele.

FESPEZANCA: A! vrei să le cercetez? *(Adiționînd.)* 375 cu 150 fac 525 și cu 275 fac 800 și cu 134 fac 934. Tocmai 934 de galbini, pentru mobilarea întreagă a casei... *(Dînd notele lui Coșcodan.)* Poftim.

COȘCODAN *(în parte)*: Ce fel, poftim?... Nu cumva socoate că le-oi plăti eu? *(Tare.)* Cucoană Luxiță, mă iertați...

(Se aude în salonul din dreapta variații pe piano, care sună en sourdine, *în tot cursul scenei următoare.)*

FESPEZANCA: Taci!

COȘCODAN: Aud?

FESPEZANCA: Ascultă cum cîntă de frumos Tinca din piano... Ce talent! ce ușurință!... ce sentiment!... A! mă simt înduioșată... îmi vin lacrimi în ochi.

COȘCODAN *(în parte)*: Na!

FESPEZANCA: Ghiță, Ghiță, sîntem singuri?... Ah!... nu mai pot opri lacrimile... lasă-mă să plîng... *(Plînge.)*

COȘCODAN: Să plîngi? da de ce să plîngi, cucoană?

FESPEZANCA: Ah! peste trei zile ai să-mi răpești fata... să rămîn fără copilă!

COȘCODAN: Așa este... însă notele...

FESPEZANCA: Singură, singură pe lume!... cuc! Ah! Ghiță... n-oi putea niciodată să mă deprind cu singurătatea.

COȘCODAN: Îi veni să șezi cu noi la un loc... Cît pentru cheltuială ne-om pune la cale. *(În parte.)* Oi chibzui-o să plătească tot.

FESPEZANCA: Ba nu, Ghiță, căci om trăi strîmtorați... *(Coborînd ochii.)* Ah! Ghiță... Am să-ți fac o destăinuire la care nu te-aștepți nicidecum.

COȘCODAN *(în parte)*: Ce vrea oare să-mi destăinuiască?

FESPEZANCA: Ai să mă găsești negreșit foarte copilăroasă... dar ce să fac?... așa mi-i firea... Astănoapte am făcut...

COȘCODAN: Ce?

FESPEZANCA: Am făcut un vis poznaș... Închipuiește-ți că parcă mă găseam la bal, în rochie stacojie... Stacojiul mă prinde de minune...

COȘCODAN: Nu zic ba; însă notele...

FESPEZANCA: Lîngă mine se afla un cavaler cam... sur, dar încă destul de verde... El mă mînca cu ochii de vie, și cu mă roșeam pe obraz ca o fată mare.

COȘCODAN *(în parte)*: Iaca dracu! Nu cumva soacra are idei ciudate?

FESPEZANCA: Deodată el mă apucă de talie.

COȘCODAN: Aș!

FESPEZANCA: Și mă rîdică în văzduh ca o peană... Orhestra cînta un valț... Cavalerul mă strîngea cu dragoste la pept și-mi zicea niște cuvinte înfocate pline de amor, niște cuvinte pe care modestia nu mă iartă să le repetez.

COȘCODAN *(în parte)*: Ce dracu să-i fi spus?

FESPEZANCA: Și cînd orhestra încetă, cînd orhestra încetă...

COȘCODAN: Ei!...

FESPEZANCA: Cavalerul mă urcă într-un cupeu și mă duse la biserică, unde parcă ne cunună părintele Aftanasie.

COȘCODAN: Ia lasă gluma...

FESPEZANCA: Ah!... însă n-a fost decît un vis; căci nu gîndesc să mă mărit de-a doua oară... Cu toate că, dacă s-ar prezenta un cavaler încă verde...

COȘCODAN: Pardon, pardon, cucoană soacră... să ne tălmăcim...

FESPEZANCA *(cu sentiment)*: Ah! Ghiță... n-oi putea niciodată să trăiesc singură... Visul m-a amețit, m-a exaltat, m-a rîdicat tocmai într-al 19-lea cer.

COȘCODAN *(în parte)*: Prea sus!... a nebunit baba.

(Pianul încetează.)

FESPEZANCA

Ce vis frumos, ce vis ferice
Pe mine ieri m-a încîntat!

Un glas iubit, tainic îmi zice
Că el va fi realizat.
Ah! de atunci, mintea-mi se perde,
Și nencetat parcă zăresc
Un cavaler plăcut și verde
Ce-mi zice, zice: te iubesc.
Un cavaler ce-mi zice, zice:
Ah! te iubesc și sînt ferice!

(Iesă în stînga, acoperindu-și obrazul cu batista.)

SCENA VIII

COȘCODAN *(își freacă urechile)*: Ce-am auzit?... Îmi țiuie urechile... Baba are gînduri de măritiș!... E în stare să ia un barbat tînăr și... verde, precum zice ea; un barbat care i-a mînca toată averea cu lingura, după obicei... ș-apoi mai știi păcatul!... poate să facă și copii... S-a mai văzut de-alde astea pe lume... *(Furios.)* Ei!... și clironomia?... așa-i că-i în pericul? *(Se primblă agitat pe scenă.)* Nu-i timp de perdut... Baba s-a aprins... trebuie să fac ce-oi face ca să-i scap averea din gura lupului... O! dac-aș avea la mînă un barbat copt, vestejit, limoniu, nu verde... un om șters de pe fața pămîntului să-l dau babei... aș fi garantat despre viitor.

SCENA IX

COȘCODAN, AGACHI

AGACHI: Ghiță, da nu vii să asculți pe Tinca drîngănind din piano?

COȘCODAN: O! ce idee! *(Arătînd pe Agachi.)* Iaca barbatul cel copt! *(Tare și iute.)* Unchiule, unchiulică, ascultă: ești bătrîn, ostenit, batojit, ai podagră; prin urmare trebuie numaidecît să pui capăt holteiei; n-ai timp de perdut.

AGACHI: Ce să fac? Cum ai zis?

COŞCODAN: Trebuie să te-nsori.

AGACHI: Eu? ferească-mă Dumnezeu!

COŞCODAN: Ţi-am găsit o femeie plăcută, bogată şi grasă, care te iubeşte.

AGACHI: Aş! cine?

COŞCODAN: Cucoana Luxiţa.

AGACHI: Soacră-ta?

COŞCODAN: Caracterul d-tale vesel îi place. Mi-a vorbit de d-ta chiar acum cu entuziasm... A făcut un vis înfocat... cu rochie stacojie... în care d-ta jucai valţul şi rolul de amorez. Primeşti? Mă duc s-o bucur pe cucoana soacră... să-i duc veste bună.

AGACHI *(oprindu-l)*: Ho, ţară! Nu dau tatarii.

COŞCODAN: Unchiule, gîndeşte că are două moşii cu mori.

AGACHI: Aibă macar şi zece... eu nu-s de-nsurat... De-abia am văzut-o pe Fespezanca şi n-am apucat a mă îndrăgi de dînsa.

COŞCODAN: Îi iubi-o ca un nebun, cînd îi cunoaşte-o mai de-aproape. Unchiule, închipuieşte-ţi fericirea de-a avea o soţie drăgălaşă... inimoasă, care te-a căuta cînd îi fi zaif, te-a freca la tîmple cu oţet de trandafir cînd te-a durea capul şi ţi-a purta de grijă la bătrîneţe... căci bătrîneţele sînt triste.

AGACHI: Aşa este... însă...

COŞCODAN: Ş-apoi ce-i dai greş cucoanei Luxiţei?... Ea-i încă hazlie, nurlie... mai cu seamă cînd e îmbrăcată-n stacojiu.

AGACHI: Cu adevărat, stacojiul o prinde de minune.

COŞCODAN: Şi luat-ai seama ce umere albe... ce braţe rotunde are?

AGACHI *(aprinzîndu-se)*: Le-am admirat la balul ei.

COŞCODAN: Ei! apoi, ce mai stai la îndoială?... primeşte.

AGACHI: Da cum, Doamne, iartă-mă, la vîrsta mea?...

COŞCODAN: Ce-ţi pasă?... Luxiţa te iubeşte, te găseşte că eşti verde...

AGACHI: Oare?... dacă-i aşa, mai că... mai că... *(Rîzînd.)* Ştii c-ar avea haz să facem nunţile amîndoi tot într-o zi?

COŞCODAN *(în taină)*: Mai haz... şi, astfel, în loc să cheltuim cu două mese, facem numai una şi bună.

AGACHI *(vesel)*: A! hoţule, vrei să mă-nsori de economie?

COŞCODAN: Taci, că-ţi vine mireasa... Unchiule, arată-te înfocat... fii verde.

AGACHI: Las' pe mine.

COŞCODAN: Adă-ţi aminte că te numeşti Flutur... să te văd, fluturaşule.

SCENA X

AGACHI, COŞCODAN, FESPEZANCA

FESPEZANCA *(în pragul uşii din stînga)*: Vă derangez, domnilor?

COŞCODAN: Nicidecum, cucoană Luxiţă; tocmai acum vorbeam de d-ta cu unchiul meu.

FESPEZANCA: Zău?

AGACHI *(în parte)*: Face parale încă soacra.

FESPEZANCA: Şi ce ziceaţi de mine?

COŞCODAN: Unchiul meu, sărmanul, îmi istorisea un vis încîntător ce a făcut astă-noapte.

FESPEZANCA *(apropiindu-se)*: Aş! şi d-lui a visat?

COŞCODAN: Şi!... pare că era la bal... lîngă o ladă cu flori se găsea o damă frumoasă, îmbrăcată cu rochie stacojie...

FESPEZANCA *(în parte)*: Ca mine?

COŞCODAN: Stacojie. *(Încet, către Agachi:)* Oftează, unchiule.

AGACHI: Bucuros. *(Oftează.)*

COŞCODAN: Acea damă era văduvă şi îmbobocită ca o zarnacadea.

AGACHI: O! dar, ca o zarn...

COŞCODAN *(încet)*: Oftează.

AGACHI *(oftînd)*: acadea.

COȘCODAN: Unchiul meu, sărmanul!... uimit, electrizat, se apropie de dînsa tremurînd ca frunza *(apucă pe Fespezanca de mînă)* ș-o apucă de mînă.

FESPEZANCA *(uimită, în parte)*: Vai de mine!... Nu știu ce-mi vine.

COȘCODAN: Și-i zise cu un glas verde: O! doamna mea! cît ești de frumoasă! cît ești de grandioasă! cît ești de maiestoasă!... cît ești de...

AGACHI *(încet)*: Destul... Fă-i propunere de cununie.

COȘCODAN: Eu?

AGACHI: Fiecare la rîndul lui... Eu am lucrat destul pentru tine.

COȘCODAN *(Fespezancăi)*: Și, în sfîrșit, bietul meu unchi îndrăzni să adauge: *(se pune în genunchi)* Luxiță, Luxiță! te iubesc peste măsură.

FESPEZANCA *(turburată)*: Pe mine?... d-ta?

COȘCODAN

Ce vis frumos, ce vis ferice
Pe mine ieri m-a încîntat!
Un glas iubit tainic îmi zice
Că el va fi realizat.

AGACHI *(întrerupîndu-l)*: Scoală, mă, că nu-i locul tău

COȘCODAN *(sculîndu-se)*: Bine zici. *(Își șterge genunchii.)*

AGACHI

(îngenunchind, urmează cînticul)

Ah! de atunci mintea-mi se perde;
Căci neîncetat eu te zăresc.
Deși sînt sur, sînt încă verde
Și de amor mă prăpădesc.
Luxiță, ah! spune-mi aice
Că primești să fiu ferice.

FESPEZANCA: Domnule Agachi... Vai de mine! ce vorbești?... Ai nebunit?

AGACHI: Dar, am nebunit de amor sau de amoare, după limba cea nouă... Luxiță, ești văduvă, eu sînt văduvoi... Hai să unim văduviile noastre, ca să le prefacem într-o păreche de porumbași.

FESPEZANCA: Domnule, mă confusarisești.

AGACHI: Luxiță... te rog... nu mă despera... spune-mi macar un cuvînt dulce; zi că primești, să nu mai fie vorbă...

FESPEZANCA: Nu acum, că-s prea sastisită... Altădată... mîni... *(În parte.)* Ah! inima mi se bate ca o toacă. *(Fuge în stînga.)*

COȘCODAN: După dînsa, unchiule.

AGACHI: Las' pe mine... Nu scapă ea cu una, cu două... Îmi place, m-a fărmecat; de-acum eu îi sînt popa. *(Intră în stînga.)*

SCENA XI

COȘCODAN: Ha, ha, ha, ha. L-am însurat pe unchiul meu... Mi-am asigurat clironomia... Tra, la, la, la... Îmi vine să joc polca de bucurie.

(Aria polcăi din „Chirița în provinție": „Ba te-oi mînca")

L-am însurat!
Tra, la, la, la, tra, la, la, la,
L-am însurat pe bietul moș,
L-am înfocat,
Tra, la, la, la, tra, la, la, la,
De s-a aprins ca un cocoș.
Ce bine-mi pare.
Tra, la, la, la, la, la, la, la, la,
Că l-am băgat în cuib căsătoresc
Și pe-a lui stare
Tra, la, la, la, la, la, la, la, la,
Sînt sigur eu s-o clironomisesc.
(Joacă polca cîntînd.)
L-am însurat!
Tra, la, la, la, tra, la, la, la, la,
L-am însurat pe bietul moș,
L-am înfocat,
Tra, la, la, la, tra, la, la, la, la,
De s-a aprins ca un cocoș.

(Jucînd, ajunge lîngă masă și rămîne cu un picior în aer.)

Ce văd? o scrisoare pentru mine?... nefrancată?... *(ia scrisoarea)* ba-i francată. *(O deschide.)* Cine-mi scrie? Moisescu? *(Citește:)* „Domnule Ghiță! Mă grăbesc a te încunoștiința că averea cucoanei Luxiței e în proces... Moșiile sale i-au fost lăsate prin testament de bunul său, Tachi Craioveanu; însă testamentul se găsește atacat de mai multe persoane, sub cuvînt de oarecare lipse de forme. Pricina se caută astăzi la Curtea de Casație... Primește asigurarea înaltei stime... etc..." Tronc! altă istorie acu!... Starea soacrei e în proces... Care vrea să zică, dacă s-ar perde pricina, e ruinată... Ruinată! și eu am apucat de l-am încurcat pe unchiul meu... Destulă treabă-am făcut!...

SCENA XII

COȘCODAN, AGACHI

AGACHI: Ura!... am izbutit!

COȘCODAN: Ce-ai izbutit?

AGACHI: Am făcut-o pe Luxița să primească... S-a cam fasolit la început, dar în sfîrșit s-a îmblînzit ca o meioară, și mi-a dat mîna s-o sărut... Am sărutat-o pănă dincolo de cot... Crișu eu!

COȘCODAN *(în parte)*: Ia priviți moșneagul!

AGACHI: Ei! măi nepoate, ce mai zici?... sînt țonțoroi, ori ba?

COȘCODAN: Bine, bine; liniștește-te... Planu-i schimbat.

AGACHI: Ce plan? Ce schimbat?

COȘCODAN: Averea cucoanei Luxiței e în proces. Chiar astăzi se tratează pricina la Curtea de Casație. De-a perde-o, nu-i rămîne nici o lețcaie.

AGACHI: Ce proces, mă?... ce lețcaie? parcă vorbești într-aiurea.

COȘCODAN: Crede-mă, unchiule; nu te grăbi cu însuratul... Lasă-te pe tînjeală.

AGACHI: Ai nebunit, mă?... Auzi, să nu mă grăbesc, cînd m-am aprins?... Dacă doar nu-s un poponeț să m-aprind și să mă sting pe mică pe ceas.

COȘCODAN *(în parte)*: Nici că vrea să-nțeleagă... *(Tare.)* Poate să peardă procesul.

AGACHI: Și ce-mi pasă?... Eu nu mă-nsor pentru banii Luxiței... Mă-nsor pentru brațele ei, pentru ochii ei, pentru nurii...

COȘCODAN: Doamne! ce-s bătrînii, cînd li se aprind călcăile... Da gîndește, unchiule.

AGACHI: Du-te la naiba și dă-mi bună pace.

COȘCODAN *(în parte)*: A luat foc stogul de paie; nu-l mai pot potoli.

SCENA XIII

AGACHI, COȘCODAN, BARZĂ, mai pe urmă BOMBEANU

BARZĂ: Cucoane, a venit d-nul Bombeanu, știi, ăla care-a mîncat cu noi la *Hîc.*

AGACHI: Poftește-l. *(Barză iesă.)*

COȘCODAN *(în parte, intrigat)*: Bombeanu?

BOMBEANU *(intrînd)*: Domnilor...

COȘCODAN *(în parte)*: El e!... ai! ai! *(Se întoarce.)*

AGACHI: A! bine-ai venit, prietene. Ai primit biletul meu de învitare?

BOMBEANU: L-am primit cu mulțămire și, precum vezi, m-am grăbit. *(Zărind portretul lui Coșcodan.)* Ce văd?

COȘCODAN *(în parte)*: Ai! ai!... m-a cunoscut.

BOMBEANU: Curios lucru!

AGACHI: Ce?

BOMBEANU: Cum se face de ai la d-ta în salon figura astă pocită?

AGACHI: E portretul lui...

BOMBEANU: Lui Zarafopulos, cămătarul meu.

AGACHI: Zarafopulos? 24 la sută?

BOMBEANU: Tocmai.

COȘCODAN *(în parte, ascuzîndu-și obrazul)*: Aș da bucuros un sfanț, să fiu aiurea.

AGACHI *(uimit)*: Zarafopulos!... A! înțeleg acum pentru ce Moisescu n-a voit niciodată să mi-l arate. Figura astă pocită, precum zici, ne-a esploatat pe-amîndoi fără nici un pic de cuget.

COȘCODAN *(în parte)*: Cum? și unchiul meu se împrumuta din banii mei?

AGACHI *(apropiindu-se de Coșcodan, încet)*: Nerușinatule!... ai ajuns a fi și cămătar?

COȘCODAN *(întorcîndu-se, încet)*: Să-ți spun, unchiule...

BOMBEANU *(zărindu-l)*: Iaca și originalul portretului... *Kir* Zarafopulos, adevărat e că ai de gînd să urci dobînda la 50 la sută?

COȘCODAN: Să vă spun... Nu credeți... În adevăr... mi s-a întîmplat cîteodată să oblig prietenii, împrumutîndu-i cu opt, cu zece la sută pe an...

AGACHI: Minciuni.

COȘCODAN: Chiar cu 12...

AGACHI: Minciuni.

COȘCODAN: Cu 15 cel mult; dar cu 24 niciodată!... Moisescu, blestematul cel de Moisescu, m-a compromitat, după cum înțeleg... Eu îi încred banii mei, și el se vede că-i speculează în folosul lui... A! n-aș fi crezut că ar fi abuzat astfel de nevinovăția mea.

AGACHI: Minciuni! *(Încet către Coșcodan, cu mînie.)* Ticălosule! Potlogarule! Iudă! Mi-e rușine să mă uit la tine. De azi înainte să nu zici cumva că-mi ești nepot, că te stîlcesc.

COȘCODAN *(încet)*: Unchiule...

AGACHI: Taci, că întru în păcat pe loc... Păn-în 5 minute să renunți la mîna Tincăi, auzitu-m-ai?

COȘCODAN: Eu să perd zestrea?... Niciodată... Mai bine moartea!

AGACHI *(căutînd la ornic)*: Acum sînt 4 și cinci; la 4 și zece, de nu-i fi următor poroncii mele, spun la toți istoria lui Zarafopulos Coșcodan.

COȘCODAN *(în parte)*: Am pățit-o!

AGACHI: Iaca Tinca cu maică-sa... Arată-te iscusit... Hait.

(Bombeanu se retrage în fund.)

SCENA XIV

Cei denainte, FESPEZANCA, TINCA

FESPEZANCA: Veste bună!... veste bună!... Am cîștigat procesul. *(Arată o hîrtie.)*

COȘCODAN: Cîștigat? Bravo!... Testamentul rămîne bun! Ce fericire!

AGACHI *(cu ornicul în mînă)*: 4 și șeapte!

FESPEZANCA: 4 și șeapte? Ce ne pasă?

AGACHI: Am o treabă importantă la 4 și 10. D-nul Ghiță o cunoaște.

COȘCODAN *(încet)*: D-apoi a cîștigat procesul, unchiule!...

AGACHI *(încet)*: Tocmai de-aceea, arată-te și mai iscusit.

COȘCODAN: Cucoană Luxiță...

FESPEZANCA: Ce este, Ghiță?

COȘCODAN *(în parte)*: Uf! cald e!

AGACHI: 4 și 8.

COȘCODAN *(rugîndu-se încet)*: Unchiulică...

AGACHI: 4 și 9.

COȘCODAN: Cucoană... Conștiința mea mă obligă, în acest minut solemn, să vă fac o destăinuire... *(În parte.)* Uf! *(Tare.)* M-ați crezut negreșit un tînăr cuminte și econom?...

FESPEZANCA: Negreșit.

COȘCODAN *(încet, cu desperare)*: Unchiulică...

AGACHI: 4 și 10 minute!

COȘCODAN: V-ați înșelat, cucoană... *(Iute.)* Sînt, dimprotivă, un cheltuitor, un destrămat. În loc să șăd acasă ca un bătrîn, îmi petrec zilele și nopțile pe la birturi; mă împrumut cu bani în tîrg de plătesc 18 și 24 la sută și merg la bal masché! îmbrăcat în costum de Mustafa-pașa.

FESPEZANCA și TINCA *(indignate)*: O!...

COȘCODAN: Iată adevărul... astfel sînt!

AGACHI: Se împodobește Coșcodanul.

FESPEZANCA: Domnule Ghiță, purtarea d-tale în acest minut solemn merită o răsplată. Primește dar înalta mea considerațiune; cît pentru Tinca, șterge-te pe buze.

TINCA: Aud? Vrea să zică iar rămîn fată mare?

AGACHI: Ba nu, Tincă; nu te-ngriji de asta... Eu ți-am găsit un barbat, care socot că ți-a plăcea mai mult decît Zar... Coșcodan... Domnul Bombeanu, prietenul meu.

TINCA *(cu bucurie)*: A!

BOMBEANU *(înaintînd)*: Aș fi prea fericit, dac-aș merita favorul...

AGACHI: Auzi, Tincă... cere un favor tînărul... primește, să se isprăvească comedia.

TINCA *(coborînd ochii)*: Cum a hotărî maică-mea.

FESPEZANCA: Eu primesc cu bucurie.

AGACHI: Bravo... și mata, Tincă?... ce zici?

TINCA: Nu știu de se cuvine.

AGACHI: Vrea să zică, nu primești... fie...

TINCA *(răpide)*: Ba primesc.

FESPEZANCA: Ce te mai fasoleai dar?

COȘCODAN *(trăgînd pe Agachi la o parte)*: Unchiule, mărturisește că, cu toate defectele mele, am contribuit mult la fericirea d-tale... te-am logodit c-o avere *șucada*...

AGACHI: Nu cumva vrei să-ți plătesc comision?

COȘCODAN: Nu, dar, în sfîrșit... mai tîrziu, după moartea d-tale, tot mi-a veni și mie ceva parte.

AGACHI: Ție?

COȘCODAN: Tot eu am să-ți fiu clironom, căci despre copii cred că te-a iertat Dumnezeu.

AGACHI: Culcă-te pe-acea ureche. Purtarea ta m-a revoltat astfel, că, în ciuda ta, am de gînd să las în urmă-mi o jumătate duzină de fluturi.

COȘCODAN *(în parte)*: Se laudă, unchiul, nu-i tocmai așa de... revoltat.

BARZĂ *(intrînd)*: Poftim la masă.

AGACHI: Ura! și poftă bună!

Plăcerile-s paseri ușoare
Ce-aprind a inimilor dor;
Omul prost le lasă să zboare,
Iar eu le prind vesel din zbor

Cu al meu pahar
Plin, plin
De vin de Cotnar
Plin, plin
Și cînd paharul meu închin,
Ah! Ah! Ah!
Glu, glu, glu, sufletul meu rîde,
Glu, glu, glu, raiul se deschide,
Glu, glu, glu, glu, glu, glu;
Căci oricare chin
Eu mi-l înec în vin.
Pluf!

TOȚI

Glu, glu, glu, sufletul meu rîde etc.

(La finele cupletului, Agachi dă brațul Fespezancăi, Bombeanu dă brațul Tincăi și toți se îndreaptă spre fund.)

(Cortina cade.)

ARVINTE ŞI PEPELEA

PERSOANE

ARVINTE, de 50 ani
PEPELEA, de 25 ani
MĂNDICA, nepoata lui Arvinte

ARVINTE ŞI PEPELEA

VODEVIL ÎNTR-UN ACT

Scena se petrece într-un sat din Moldova, în anul 1864.

Teatrul reprezintă o cameră de ţară cu o uşă în fund, altă uşă în dreapta; lîngă dînsa, un cui mare în părete; în stînga, fereastă; în fund, un pat acoperit cu scoarţă; alăturea cu patul, un paravan prost; în mijloc, o masă de lemn cu două scaune.

SCENA I

PEPELEA *(întră prin fund)*: Măndică! Măndică!... Unde eşti?... Unde te-ai ascuns? *(Merge spre uşa din dreapta, voind s-o deschidă.)* Măndică!...

SCENA II

PEPELEA, MĂNDICA (după uşă)

MĂNDICA: Cine-i acolo?
PEPELEA: Eu... Pepelea... Ursitul tău, Măndică!

Eu, Pepelea din poveste,
Eu, românul drăgălaş,
Cum n-a fost şi nici nu este
Altu-n sate şi-n oraş!

Eu, nepotul lui Pîcală,
Care-n orice timp și loc
Rîd de proști, rîd de Tîndală
Și de dracul îmi bat joc.

Multe fete după mine
Zac pe coaste și oftez;
Dar eu numai pentru tine
Inimioara mi-o păstrez.

MĂNDICA: Tu ești, Pepeleo?... Ce cați?

PEPELEA: Am venit să-ți spun că-mi ești drăguță ca ochii din cap.

MĂNDICA: Așa să trăiești?

PEPELEA: Să n-am parte de moșu-tău, giupînu Arvinte, de-ți spun gugoși... Da deschide ușa, Măndico, să ne vedem la față.

MĂNDICA: Nu pot, că m-o închis moșu-meu cu cheia...

PEPELEA: Elei!... și de ce te-o închis?

MĂNDICA: Cică să nu mă fure zmeii.

PEPELEA: Mînca-l-ar zmeoaicele, ghiuj afurisit!... Și ce faci tu acolo singurică?

MĂNDICA: Cos!

PEPELEA: Rochița ta de nuntă?

MĂNDICA: Ba nu, antereu lui moș Arvinte...

PEPELEA: Iar îl cîrpești?... De cînd te știu, alta nu faci... Mai dăunăzi i-ai scos mînicile ca să-i pui spete.

MĂNDIȚA: Acum i-am scos spetele ca să-i fac poale.

PEPELEA: Ha, ha, ha!... O s-agiungă vestit în țară antereu lui Arvinte, mînca-l-ar guzganii!

MĂNDICA: Pe cine?... pe antereu?

PEPELEA: Ba! pe moșu-tău, că mare zgîrcit îi! Îi în stare să taie un fir de mălai în opt...

MĂNDICA *(rîde)*.

PEPELEA: Măndică!... Știi una?

MĂNDICA: Ce?

PEPELEA: Te-am cerut ieri dimineață la dînsu.

MĂNDICA: Elei! și ce ți-o răspuns?

PEPELEA: M-o trimes dracului pomană.

MĂNDICA: Da pentru ce?

PEPELEA: Cică nu-s de neam mare.

MĂNDICA: Auzi!

PEPELEA: De-aceea am hotărît să-i gioc una și bună...

MĂNDICA: Ce?

PEPELEA: Ce m-a sfătui dracu.

(Se aude afară tușind și strănutînd.)

PEPELEA: Iaca vine strigoiu.

MĂNDICA: Fugi iute, să nu te găsască aici!

PEPELEA: M-am dus... Să ne videm cu bine, Măndică! Pe unde să ies ca să nu mă-ntîlnesc cu el? Ha! pe fereastă... dos la față. *(Sare pe fereastă, în timp ce Arvinte intră prin fund.)*

SCENA III

ARVINTE (cu giubea strențuroasă)

U! hu, hu, hu! geru-i! *(Își suflă în pumni.)* Bine zice românu, că iarna n-o mănîncă lupu... Am fost să cumpăr un car de lemne; dar mi-o cerut cît dracu pe tată-său și n-am luat nici o dispicătură, ca să-i viu de hac celui cu lemnu... *(Strănută.)* Na! că iar m-o prins gutunariu. U! hu, hu, hu!... De mi-ar găti Măndica antereu, să pun ceva cald pe mine, că, zău, am înghețat... Hei! blagoslovită să fie vorba țiganului: „Mai bine două veri decît o iarnă".

Banul se cîștigă greu,
Dar ușor se cheltuiește.
Cine-i prost și derbedeu
Lesne-n lume mofluzește;
Însă eu am bani și minte,
Căci mă chem jupîn Arvinte.
(Strănută.)

Într-un ceas bun!

Iarna vine, timpu-i rece,
Eu o las frumos de trece
Și nu mă-ncălzesc la foc...

Mă-ncălzesc sărind în loc...
Astfel, eu jupîn Arvinte
Sînt cu trupul tot ferbinte.

(Strănută.) Ha !... ian așa... și la anu cu bine !... *(Își suflă nasul.)* Măndică !... *(Se apropie de ușa din dreapta.)* Măndică !... Nu răspunde, drăcoaica... Se vede că-i mînioasă c-am închis-o în odaie... Apoi dă !... cu fetele... vorba ceea... paza bună ferește primejdia ră... Dumneei, giupîneasa Măndica, era în plecare să se deie în dragoste cu pușchiu cel de Pepelea... un tîriie-brîu, care-și bate gioc de toată lumea !... Atunci s-agiungă... *(Se depărtează de ușă.)* L-am întîlnit mai dăunăzi și i-am zis să-mi vîndă casa asta, în care șăd acu de doi ani... îi casa lui, hoțu ! Cum aș face să i-o ieu pe nimică ?... Să-l port cu vorbe, că l-oi însura cu Măndica, pănă ce-oi mîntui tîrgu... ș-apoi, de spate și pe uș-afară. Ha !... iată-l... cică, cînd vorbești de lup, lupu cît cole !...

SCENA IV

ARVINTE și PEPELEA

PEPELEA: Bună dimineața, giupîne Arvinte !

ARVINTE: Ha ! ha !... ai vinit, berbantule, ca să sfîrșim tocmala pentru casă ?

PEPELEA: Așa, giupîne !

ARVINTE: Fie !... cu toate că n-am nevoie mare de bordeiu tău... însă fiindc-am fost bun prietin cu tată-tău...

PEPELEA: De-aceea ai vre să-mi iei casa pe nimic ?...

ARVINTE: Las' nu mai lehăi, după cum ți-i obiceiu !... Cît cei pe hardughia asta ?

PEPELEA: Cît dai d-ta ?

ARVINTE: Cît să-ți dau ? Casa-i dărăpănată... are trebuință de meremet... streșina-i putredă...

PEPELEA: Vra să zică, nu-ți place ?

ARVINTE: Să ne-nțălegem, fătul meu... Eu primesc să fac o jertfă, cheltuind cu meremetu ; însă banii ce-oi cheltui să fie socotiți drept prețu casei... Te primești așa ?

PEPELEA: Bună tocmală !... Dar ceva adalmaș ?

ARVINTE: O baniță de nuci uscate... hai, treacă de la mine ; unde-o mers mia, meargă și suta...

PEPELEA: Bunătatea d-tale !... însă un lucru strică...

ARVINTE: Care ?

PEPELEA: Nu-mi plac nucile !...

ARVINTE: Nu fi prost, măi !... O baniță de nuci vechi, de șăse ani... Nu scăpa chilipiriu din mînă.

PEPELEA: Ba nu așa, giupîne !... Almintire... Dă-mi pe Măndica adalmaș !... Vrei ?

ARVINTE *(în parte)*: Auzi hîtru !... Să-i dau bunătate de fată, nouă-nouță, pe-o hardughie veche...

PEPELEA: Ce zici, giupîne ? Ne lovim cu tîrgu ?

ARVINTE: Ți-i dragă fata, hain ?

PEPELEA: Dragă, de mor... Mi-o dai de nevastă ?

ARVINTE: Om vide... om vide... Hai să facem zdelça mai întîi.

(Scoate hîrtie și călămări din saltarul mesei.)

PEPELEA *(în parte)*: Umblă cu mîța-n sac, ghiujul... Aține-te, Pepeleo !...

ARVINTE: Iaca tot ce trebuie pentru scris !... Unde mi-am pus ochelarii ?... *(Îi caută peste tot locul.)* Unde mi-am pus ochelarii ?

PEPELEA *(rîzînd)*: Nu-i mai căta degeaba, giupîne !

ARVINTE: I-ai găsit ?

PEPELEA: Ce să-i găsesc, că-i ai pe nas.

ARVINTE: Oare ?... Se vede că de mult ce-am strănutat...

PEPELEA: Ai prins orbu găinilor...

ARVINTE: Cine ? eu ?

PEPELEA: Ba ! ochelarii !

ARVINTE *(în parte)*: Ghidi, obraznic !... *(Tare.)* Pepelaș dragă, știi carte ?

PEPELEA: Știu.

ARVINTE *(în parte)*: Păcat !... *(Tare.)* Facem zdelca ?

PEPELEA: Facem!

ARVINTE: Prea frumos! Iaca scriu. *(Scrie.)* „Să fie știut, prin acest zapis de vecinică vînzare, că eu, Pepelea, am vîndut d-sale, giupînului Arvinte, casa mea ce-o am de la părinți și că am priimit toți banii..."

PEPELEA: Ce bani? N-am luat nici o para...

ARVINTE: Așa-i forma, fătu meu! *(scrie)* „și că am priimit toți banii, în galbini împărătești, cu zimți, fără ca să-mi mai rămîie cuvînt de-a întoarce vrodată tocmala făcută". *(Vorbind.)* Bun e așa?

PEPELEA: Bun!

ARVINTE: Vin' dar de iscălește!

PEPEPLEA: Bucuros! însă...

ARVINTE: Ce?

PEPELEA: Să vezi d-ta, giupîne! Bietu răposatu tată-meu mi-a lăsat cu limbă de moarte că, de-a fi să-mi vînd casa vrodată, să-mi păstrez în stăpînire cuiu ist mare din părete. *(Arată cuiul de lîngă ușă.)*

ARVINTE: Ce vorbă-i asta!...

PEPELEA: Poronca tatii... n-am ce face!

ARVINTE: Ei! ș-apoi?

PEPELEA: Apoi mai adauge d-ta în zdelcă ce ți-oi zice eu... scrie...

ARVINTE: Da bine, măi, la ce-a să-ți folosască ție un cui în părete?

PEPELEA: La nimic... doar numai să am unde să-mi anin căciula cînd oi vini la d-ta.

ARVINTE *(în parte)*: Prostu-i, sărmanu! *(Rîde încet.)*

PEPELEA: Ei! scrii?

ARVINTE: Scriu, scriu... spune. *(Pufnește de rîs.)*

PEPELEA *(dictînd)*: „D-lui, giupînu Arvinte, se leagă cu giurămînt de afurisenie..."

ARVINTE *(în parte)*: Giurămînt!!... de afurisenie!!...

PEPELEA *(dictează)*: „să lase în stăpînirea me cuiu cel mare din păretele din dreapta, fără ca d-lui să se poată atinge de el și fără ca să se împrotivească vrodată la orice aș vra eu să fac cu pomenitul cui". Ai scris?

ARVINTE: Am... Na! iscălește!

PEPELEA: Bucuros!... *(Ia condeiul.)* Dar îmi dai pe Măndica?

ARVINTE: Ți-o dau!... Pune-ți talpa gîștei pe zdelcă.

PEPELEA: Ba nu! Cheam-o aici pe Măndica...

ARVINTE: N-ai încredere în mine?... Eu, om bătrîn, cu frica lui Dumnezău... și care am fost prietin cu răposatul?...

PEPELEA: Ei, fie! dacă-i așa... Iaca iscălesc.

ARVINTE *(examinînd hîrtia)*: Minunat!... Ai o slovă mai citeață chiar decît a dascalului Pricochi din Podu-Iloae. *(Strînge hîrtia în sîn.)*

PEPELEA: Acum, zi Măndicăi să vie!

ARVINTE: Vrei numaidecît s-o iei?

PEPELEA: Vreu!

ARVINTE: Și ți-i dragă de tot?

PEPELEA: De tot!

ARVINTE: Fără șagă?

PEPELEA: Fără!

ARVINTE: Dacă-i așa, adă mîna-ncoaci, să te duc la Măndica... *(Ia pe Pepelea de mînă și-l duce spre ușa din fund.)* Da făgăduiești că-i ține-o bine!

PEPELEA: Ca pe-o floare!

ARVINTE: Ei, aferim, fătu meu!... Primește blagoslovenia me! *(Ajungînd la ușa din fund.)* Și să ieși afară, hoțule! că-ți rup ciolanele!...

PEPELEA: Ce-ai pățit, giupîne?

ARVINTE: A! pușchiule!... ai chitit că ți-oi da bunătate de fată, nouă-nouță, în schimb pe-o hardughie veche ca bordeiu tău!... Ai chitit să întri în neamuri, mojîcule?... Afară!...

PEPELEA: Așa ți-i povestea, gîrbovitule?... Ei! lasă, că eu ți-s popa tău de-acu-nainte... M-ai înșălat cu minciuni, păn' ce m-ai pus la mînă, șafer bătrîn ce ești...

ARVINTE: Afară!

PEPELEA: Am să-ți fac zile fripte, ca să pomenești de Pepelea cît îi mai trăi!...

ARVINTE: Afară!

PEPELEA: Oi ieşi dacă mi-a plăce... Am drept să viu aici oricînd... să-mi pun căciula-n cui, ş-am să viu zi şi noapte... auzi tu, oftigosule? Ţine-te bine de-acu... atîta-ţi zic. *(Iese.)*

SCENA V

ARVINTE şi MĂNDICA

ARVINTE *(singur)*: Afară... Ghidi, tricolici neruşinat... să mă ameninţe el c-a vini în casa me, cumpărată cu bani buni şi peşin?... hoţu, ieniceriu, cîrjaliu!... Brrr! îmi curg sloiuri de gheaţă pe spinare de mînie... *(Merge de deschide uşa din stînga cu cheia.)* Măndică!

MĂNDICA *(dinîntru)*: Ce este?

ARVINTE: Gata-i antereu?

MĂNDICA: Gata!

ARVINTE: Adă, să-l îmbrac, doar m-oi mai încălzi, c-am îngheţat. *(Ia antereul şi închide iar uşa.)* Ian să videm, bine-i cusut? *(Îl dezvăleşte.)* I-o scos spetele, de i-o făcut poalele... Minunat!... Spetele-s de prisos... Nu se văd... Ian să-l îmbrac... *(Trece după paravan şi-l îmbracă.)* Pepelea dracului... l-am pus la mînă. Atîta numai mă îngrijăsc... cuiu cel din părete... pare-mi-se că-i un cîrcioc... *(Iese îmbrăcat cu antereul.)* Îi dres cît se poate de bine... şi mă prinde... *(Îmbracă giubeua.)* Iaca cuiu cel cu pricina... dacă l-aş scoate din părete?... Nu se poate, că-s legat cu giurămînt de afurisenie!... *(Se scarpănă în cap cu ciudă.)* Măi, măi, măi... să nu-mi fi pus opinca, berbantu cel de Pepelea?... Ian să merg să mă sfătuiesc cu popa Macovei din sat... El, om cu carte... ştie multe... poate să mă dezlege de giurămînt... Hai! bunu-i Dumnezeu, meşter îi Arvinte. *(Îşi ia şapca şi iese prin fund, în timp ce Pepelea intră pe fereastă.)*

SCENA VI

PEPELEA *(la fereastă)*: Acasă-i strigoiu?... Ba iată-l că iesă... *(Sare pe fereastă în casă.)* Hup şi eu! *(Aduce o frînghie şi o traistă plină cu rufe ude.)* Mi-am adus rufele spălate la fîntîna din sat, ca să le anin în cuiul meu şi să le întind în odaie. *(Anină traista în cui; din traistă curge apă prin odaie.)* Ian aşa... Acu să-ntind şi frînghia. *(Anină un capăt a frînghiei de cuiul cel mare din păretele din dreapta, iar celalalt capăt îl leagă de alt cui ce se găseşte înfipt în păretele din fund, lîngă uşă.)* Are să se cam zborşască giupînu Arvinte, d-apoi n-am ce-i face... Cuiu-i-al meu şi am drept de-a pune în el ce-oi vra... Iaca şi frînghia gata... Acu să-mi întind rufele... Ce-aud?... Parcă vine moroiu... Să videţi haz acuş! *(Stă lîngă uşa din dreapta.)*

SCENA VII

PEPELEA şi ARVINTE

ARVINTE *(pe pragul uşii din fund)*: N-am găsit pe părintele Macovei acasă... *(Cînd să între, se loveşte cu capul de frînghie şi-i cade şapca şi ochelarii.)* Carnacsî! Ce-i asta?

PEPELEA: Ţine-te bine să nu dai rău!

ARVINTE: Tu eşti, antihîrţule? Ce caţi aici?

PEPELEA: Nu băga de samă, giupîne!... Îmi întind rufele ca să se usuce.

ARVINTE: Ce face? Strenţele tale în casa me... Da aici îi spălătorie?

PEPELEA: Nu ştiu eu... Cuiu meu...

ARVINTE: Cuiu tău, căpcăunule? *(Arătînd celalalt cui din fund.)* Dar aista tot al tău îi? ha? Cum de-ai îndrăznit să te-atingi de el?

PEPELEA: Ascultă, giupîne!

ARVINTE *(furios)*: Iaca ascult, Pasvantoglu ce eşti! *(Smunceşte frînghia din cui şi o azvîrle afară.)*

Da ce te socoţi tu?... Să-mi întinzi frînghii pin casă, ca într-un şopron... să-mi sparg capu la vîrsta me?... Afară, pehlivanule!... *(Îl împinge de spete.)*

PEPELEA: Nu pune mîna că te afurisesc!

ARVINTE: Afurisi-te-ar Zarzavela, să nu te mai văd în ochii mei!

PEPELEA *(rezistînd pe pragul uşii din fund)*: Îmi dai pe Măndica?

ARVINTE: Ian aşteaptă să-ţi dau eu o Măndică de corn peste cap. *(Apucă un băţ. Pepelea fuge rîzînd.)*

PEPELEA: Sus, părinte, că se udă cărţile!

ARVINTE: Anaftima să fii!

SCENA VIII

ARVINTE *(foarte necăjit)*: Breee!... aista-i Neaga!... Popa Belea. *(Calcă în apa ce a curs prin casă.)* Da asta ce mai este?... priveşte cum curge apă pin casă... să giuri c-o vărsat Bahluiu. Or să se facă broaşte... *(Ia o cîrpă şi şterge pe jos.)* Poftim!... viaţă-i asta? s-agiung a şterge urmele lui Pepelea... Da de unde, Doamne, iartă-mă, curge şiroiul... *(Zărind traista în cui.)* Iaca pozna... şi-o aninat traista cu rufe ude în cui... Bată-l potopu, fariseu, să-l bată. Cum i-aş arunca-o în uliţă, de nu mi-ar fi nu ştiu cum de giurămînt... Părinţii noştri zicea: „Cine-şi calcă giurămîntu nu-l primeşte pămîntu!" şi mă tem că nu mi-oi afla loc pe ceea lume. *(Oftează.)* Hei, hei! răbdare, Arvinte, fătu meu, răbdare!... *(Merge la uşa din dreapta, o deschide şi zice:)* Măndică!... adă o lumînare, c-o însărat de tot şi începe a nu să mai videa. *(Măndica îi dă o lumînare de seu aprinsă.)* Noapte bună, fata mea, noapte bună!... Culcă-te, căci culcatu devreme şi sculatu de dimineaţă e o dovadă de înţălepciune... Priveşte, de pildă, găinile... Noapte bună!... *(Închide uşa cu cheia.)* Îmi vine să mă culc şi eu... să dorm ca un stăpîn vecinic în căsuţa lui. *(Merge de-şi drege patul din fund, aşează perina şi-şi pune un ghigilic.)* Oi să mă culc îmbrăcat cum sînt, doar mi-a fi mai cald... Brrr!... geru-i... de cască şi mîţile... *(Cască.)*

(Arie din „Fra-Diavolo": „Allons, ma femme, il faut dormir")

Iată ceasul de odihnă!
Oi să dorm... să dorm în tihnă
(cască)
În căsuţa ast-... a mea.
Noapte bună, moş Arvinte.
Fă hor, hor, de-acu-nainte.
(cască)
Fără grijă de belea.
Fă hor, hor şi iar hor, hor,
În somn dulce şi uşor.

(În timp ce cîntă, se găteşte de culcat, se întinde pe pat îmbrăcat în antereu, se acopere cu giubeua, îşi trage o cergă pe deasupra, îşi vîră capul în perină şi începe a horăi.)

SCENA IX

ARVINTE şi PEPELEA

PEPELEA *(bate la uşă)*.

ARVINTE *(tresare)*.

PEPELEA *(bate mai tare)*.

ARVINTE *(se întoarce în pat cu faţa la părete)*.

PEPELEA *(afară)*: Giupîne Arvinte!

ARVINTE *(deşteptîndu-se, spăriet)*: Ha!... ce este?... am visat că s-o spînzurat Pepelea-n cui...

PEPELEA: Giupîne Arvinte!

ARVINTE: Cine-i acolo?

PEPELEA: Eu, Pepelea!

ARVINTE: Iar? Ce caţi noaptea, tricoliciule?

PEPELEA: Deschide-mi să ieu traista din cui!

ARVINTE: Bată-te pîrdalnicu, ş-ai agiunge în traista goală!... Auzi! să mă trezască din bunătate de vis!

PEPELEA: Deschizi uşa azi?

ARVINTE: Du-te naibei!

PEPELEA: Dă-mi drumu, că stric uşa... Am treabă la cuiul meu.

ARVINTE *(sculîndu-se)*: Ei stăi, spînzura-te-ai în el! *(Se scoală numai în antereu şi merge de deschide uşa.)*

PEPELEA: Bine-am găsit, giupîne!

ARVINTE: Hai! ie-ţi degrabă strenţele şi piei, că răcesc!

PEPELEA *(luîndu-şi traista)*: Iaca!... frumos antereu porţi... Ian întoarce-te puţin... Ha, ha, ha!... n-are spete... antereu de spatari... cată să şi asuzi în el, giupîne!

ARVINTE: Ieşi! nu lungi vorba.

PEPELEA: Ba nu, zău, cînd a face pui antereu, să-mi dai şi mie unu de sămînţă.

ARVINTE: Ieşi! îţi zic, obraznicule!

PEPELEA: Îmi dai pe Măndica?

ARVINTE: Măndica? *(Scoate un papuc din picior.)* Na! Măndică, Strîmbă-lemne ce eşti!

PEPELEA: Parcă eşti ciofu cel din bortă, c-un papuc şi c-o... *(Fuge rîzînd.)*

SCENA X

ARVINTE *(Închide uşa din fund cu zăvorul, apoi vine posomorît în faţa publicului şi zice)*: Eeei!... aşă-i c-am păţit-o? Care vra să zică, am casă şi nu-s stăpîn într-însa!... Aşă-i că mi-o întors şurubu, puşchiu cel de Pepelea? *(Îşi dă tifla.)* Na! cap săc... bostan fără sîmburi... Na, na!

Na tifla, Arvinte,
Bătrîn fără minte!
Un puşchi de nimică
Te prinse de chică.
Na tifla, mişele,
Un ţînc să te-nşele!
Te-or rîde golanii,
Ba chiar şi curcanii!

Bree!... aşa ruşine de cînd sînt n-am păţit!... îmi vine să-mi calc giurămîntu... că doar n-oi fi eu cel dintîi... Ba nu, Arvinte dragă... mai bine mergi de te culcă şi rămîi cu sufletu curat... iaca mă duc... *(Merge de se pune în pat.)* I!... călduţ îi şi bine. *(Adoarme cîntînd încet:)*

Noapte bună, moş Arvinte,
Fă hor, hor, de-acu-nainte!

(Începe a horăi.)

SCENA XI

ARVINTE şi PEPELEA

PEPELEA *(bate la uşă)*.

ARVINTE *(urmează a dormi)*.

PEPELEA: Giupîne Arvinte!... hei, giupîne Arvinte!

ARVINTE *(cu spasmuri prin somn)*: Nu lăsa, măi!... nu lăsa!... prinde-l!...

PEPELEA: N-auzi, somnorosule?

ARVINTE *(deşteptîndu-se)*: Na!... Ce-i? foc?

PEPELEA: Deschide uşa!

ARVINTE: Iar tu eşti, hurezule?... Ce vrei?

PEPELEA: Dă-mi drumu să-mi pun căciula-n cui!

ARVINTE: Du-te pîrlei! *(Se întoarce la părete.)*

PEPELEA: Nu deschizi?... Te afurisesc! Te faci că dormi?... Ei! las' că-ţi vin eu de hac!

ARVINTE *(visînd)*: Frînghie... spînzurătoare... Nu... da şăzi binişor, că mă gîdel... Zapis?... A!

PEPELEA *(deschide fereasta)*: Ba că să zici... doarme, povîrnitu... Acu-i vremea să-mi întind rufele. *(Sare în odaie, trăgînd o frînghie lungă după el, şi merge de leagă un capăt de cui, celalalt capăt e legat afară de un copac. Fereasta rămîne deschisă.)*

ARVINTE *(dă semne că-i este frig şi se ghemuieşte în aşternut)*.

PEPELEA: Să-mi întind bine frînghia... aşa... Acu să-mi spînzur averea... *(Ia traista de pe fereastă* *și anină rufe albe pe frînghie de-a lungul scenei.)* Iaca basmalele boieriului; iaca ștergarele boieriului; iaca naframa de vornicel de nuntă...

ARVINTE *(strănută)*.

PEPELEA: Să-i fie de bine!

ARVINTE: Ce dracu, vine un vînt de cele muscălești... iar m-o prins gutunariu. *(Strănută.)*

PEPELEA: Pe brațe, și la mulți ani!

ARVINTE: Aud? *(Se întoarce.)* Piei, drace!... ce-mi văzură ochii?... fereasta-i deschisă!... Ce bulendre-s aiste?

PEPELEA: Ale mele!

ARVINTE: Tu! iar?... tu!... ale tale!

PEPELEA: Eu, iar eu, ale mele!

ARVINTE: Pe unde-ai întrat, potlogariule?

PEPELEA: Pe fereastă...

ARVINTE: Ș-ai lăsat-o dischisă în mez de iarnă! *(Se scoală iute.)*

PEPELEA: Nu cerca s-o închizi, că trece frînghia!

ARVINTE: Ce frînghie?

PEPELEA: Asta cu rufele... Am legat un capăt de copacu vecinului.

ARVINTE: Breee!

PEPELEA: Precum zici.

ARVINTE: Breee! care vra să zică, tu ești stăpîn aici, și eu îs de haimana?

PEPELEA: Cetește zdelca... cea cu cuiul... știi?

ARVINTE: Ghidi, șuler viclean!

PEPELEA: N-o scoți în capăt cu mine, giupîne!... din două, una: ori rupem zapisu de vînzare, ori îmi dai pe Măndica... Alege!... *(Se depărtează spre ușa din dreapta.)*

ARVINTE *(în parte, pe gînduri)*: Să rup zapisu?... nu-mi vine la socoteală!... să-i dau pe Măndica?... nu-mi vine la *kerem!*... Cum să fac?... Dac-aș găsi vrun tertip ca să schimb zdelca și să scot cuiu din ea... Dar ce tertip?... Hoțu de Pepelea îi cîrciocar de frunte... doar numai să-l îmbăt, să-i fur mințile... omul la chef multe face... Minunată idee... Ia să cerc!...

PEPELEA *(în parte, observîndu-l)*: Oare ce mormorosește ursu?

ARVINTE *(sculîndu-se)*: Pepelaș dragă!

PEPELEA: Aud, giupîne!

ARVINTE: Ție nu ți-i frig, fătu meu?

PEPELEA: Ba-ncă cum frig!

ARVINTE: Apoi dar... în loc de-a ne certa împreună, n-ar fi mai nimerit să ne-nțălegem ca doi oameni de treabă, încălzindu-ne c-o stacană de vin? Ce zici tu, Pepelaș dragă?

PEPELEA: Zic că ai dreptate, giupîne! Dar unde să găsim vin la ceasu aista? Jidanii sînt în sărbători și crîșma-i închisă.

ARVINTE: Unde să găsim vin?... Așteaptă... am un pui de Cotnari, care face cu ochiul... *(În parte.)* Am să-l fac cuc! *(Scoate de sub pat un ulcior și două pahare.)*

PEPELEA *(în parte)*: Are gînd rău, digeratu!

ARVINTE: Iaca toiagu bătrîneților și nebunia tinereților!... vin' cole la masă, să înecăm ura în ulcioru ista și să închiem pace! *(Se așează la masă și toarnă vin în pahare.)*

PEPELEA: Bucuros!

ARVINTE: Da nu închidem fereasta, fătu meu?

PEPELEA: Ba închidem, să nu ne zărească luna.

ARVINTE: Luna? Ha, ha, ha!... Luna-i o șirată bătrînă... Multe vede, multe știe și tot spăsită se pare.

(Pepelea închide fereasta; apoi vine de se pune la masă în fața cu Arvinte.)

PEPELEA: Ei, giupîne! îmi dai pe Măndica?

ARVINTE: Nici vorbă nu-i... dar mai întîi să ciocnim cîteva pahare!

PEPELEA: Să ciocnim, giupîne! Noroc și într-un ceas bun.

ARVINTE: Amin! *(Bea.)* A!... bun îi.

PEPELEA: Bun... c-a fi din bute.

ARVINTE: Ce plătește mii și sute... Vezi tu, măi băiete!... omul căruia nu-i place vinu îi om rău... să fugi de el păn' la Odobești!

Bucureşti

PEPELEA: Ș-acolo să te oprești.
ARVINTE: Și să nu te mai urnești!... Eu unu, cînd beu, îmi vine tot să cînt.
PEPELEA: Cîntă, giupîne, că trebuie să fi avînd glas bun!
ARVINTE: Cum nu?... Am fost dascal la sfîntu Pantilimon. Ascultă! *(Rîdică un pahar și cîntă:)*

(Arie din „Agachi Flutur")

Cînd vinul curge în pahare,
Cînd ochii vesel strălucesc,
Inima-mi saltă și tresare
De un fior dumnezeiesc.
Rîdic un pahar
Plin, plin,
De vin de Cotnar
Plin, plin
Și mie vesel mi-l închin.
Ah! ah! ah!
Glu, glu, glu, sufletul meu rîde,
Glu, glu, glu, raiul se deschide,
Glu, glu, glu, glu, glu, glu
Și oricare chin
Eu mi-l înec în vin.
Chiu!
(Chiuie și bea.)
(Împreună.)
Glu, glu, glu, sufletul meu rîde,
Glu, glu, glu, raiul se deschide,
Glu, glu, glu, glu, glu, glu
Și oricare chin
Eu mi-l înec în vin.
Chiu!
(Beu împreună.)

PEPELEA: Merge la inimă, giupîne!
ARVINTE: Meargă sănătos, că eu nu i-oi zice ho!
PEPELEA *(în parte)*: Pare-mi-se că se cîrpește moșneagu!

ARVINTE *(cam amețit, în parte)*: Am să-l fac să prindă prepelița de coadă. Las' pe mine!... Eu sînt Arvinte cel cu minte... Arvinte Crișu!
PEPELEA: Giupîne, știi una?
ARVINTE: Spune, băiete, spune, c-apoi ți-oi răspunde!
PEPELEA: Să trăiască moș Noe, cel care-o discoperit via!
ARVINTE: Să trăiască... dar... tata Noe... să trăiască!... el o fost odată român... Cică el avea în corabia sa vro zăce antale de Cotnari de pe vremea lui Ștefan-Vodă... Crișu el!... Potopu îl boteza cu apă, el se boteza cu vin, de dimineață păn-în sară... ian așa... *(Bea.)* Be și tu, măi Pepeleo!... be, dă-i gît, că te lovesc cu ulcioru-n cap!... Ha, ha, ha!... mare înțălept om mai era tata Noe! El zicea așa: că numai trii lucruri pe lume sînt bune...
PEPELEA: Care, giupîne?
ARVINTE: Pînea cît de proaspătă, vinu cît de vechi și nevasta cît de tînără... Crișu el!... zăce antale de Cotnari! Avere, măi... comoară, băiete...
PEPELEA *(prefăcîndu-se că-i amețit)*: Hei! căci n-am fost și eu cu dînsu în corabie!...
ARVINTE: Ce-ai fi făcut, Pepelaș dragă?
PEPELEA: Eu?... l-aș fi dat huștiuliuc! în baltă pe moș Noe, ca să-mi rămîie mie tot vinu!
ARVINTE *(beat)*: Iaca!... bun!... huștiuliuc, tată Noe, huștiuliuc... știobîlc!... s-o dus! *(Privește în jos.)* Ian privește cum se duce-n fund... s-o duuus!... *parapanghelos*... ș-am rămas noi stăpîni pe corabie... *(Se scoală și șovăiește.)* Măi, că tulburată-i marea! Nu mă ține picioarele. *(Se lovește cu capul de rufe.)* Bate vîntul în pînze... de aceea... *(Către Pepelea.)* Moș Noe... Ian ascultă, moș Noe!...
PEPELEA: Ce-i, nepoate?
ARVINTE: Așa să trăiești... strînge-ți pînzele, că se pre clatină corabia! *(Se sprijină de Pepelea.)*
PEPELEA: Mergi de te razămă de-un catarg!

ARVINTE: Iaca... m-am răzămat... moș Noe... Ian ascultă, moș Noe!

PEPELEA: Aud, nepoate!

ARVINTE: Cunoști pe Pepelea?

PEPELEA: Îl cunosc, îi un șiret de frunte!

ARVINTE: Șiret el, dar eu și mai și... pune-ți în gînd, moș Noe, că i-am întors un șurub... Ha, ha, ha!...

PEPELEA: Cum?

ARVINTE: I-am luat casa pe nimică... ș-apoi mi ți l-am chefăluit frumos, de-am prifăcut zapisu cu cuiu...

PEPELEA: Cucui?... Unde ai cucui, nepoate?

ARVINTE: Eu?... cucui... *(Se pipăie.)* Nu se află... Eu știu una și bună... Are înscris? bine! n-are? și mai bine! Vorba ceea: Cîrc Frangoleo... huștiuliuc... s-o dus...

PEPELEA: Bietu Frangolea!

ARVINTE: Nu-l mai căina... un blăstămat!... știi d-ta, moș Noe, că Frangolea mi-o cerut pe Măndica?

PEPELEA: O avut obraz?

ARVINTE: Cică are un cui în păretele ista... spune-i să-și puie pofta-n cui!... Ha, ha, ha!...

PEPELEA: I-am spus-o de mult... dar știi ce mi-o răspuns?

ARVINTE: Ba!

PEPELEA: Mi-o răspuns că are de gînd să se spînzure în cuiu lui, dacă nu-i vei da pe Măndica.

ARVINTE: Spînzure-se sănătos!

PEPELEA: Ba, ferească sfîntul!... A zice lumea că l-ai ucis d-ta, în casa d-tale, și-i căde în criminal!

ARVINTE *(buimăcit)*: Criminal!

PEPELEA: Ș-apoi, haite-n ocnă.

ARVINTE: Ocnă!

PEPELEA: Ș-apoi haite-n ștreang...

ARVINTE *(cam trezindu-se)*: În ștreang? eu? hait! *(Rămîne încremenit.)*

PEPELEA: Nepoate, nepoate!

ARVINTE: Ce-i?

PEPELEA: Ia-n privește colo, la părete!... Iaca Pepelea... El își pregătește lațul să se spînzure... Nu lăsa!... *(Se depărtează de Arvinte și merge de anină un laț în cuiul din păretele din dreapta.)*

ARVINTE *(frecîndu-și ochii)*: Se spînzură!... Cine se spînzură? Criminal! Ocnă!... *(Dă cu ochii de Pepelea.)* Piei, drace! Iaca!... Ce dihanie-i acolo?... Moș Noe?... Frangoleo!... Pepeleo!...

PEPELEA *(lîngă cui)*: Aud, cine mă cheamă?

ARVINTE: Tu ești, Pepelaș! Ce faci acolo?

PEPELEA: Nu băga de samă!... Mă spînzur!

ARVINTE *(trezindu-se)*: Te spîn... te spînz...?... Nu face una ca asta, că te-i căi mai pe urmă!

PEPELEA: N-am grijă!

ARVINTE: Măi creștine!... da nu te-or îngropa!

PEPELEA: Puțin îmi pasă! *(Își pune lațul în gît.)*

ARVINTE: Da mă bagi pe mine-n belea... Mergi încalte de te spînzură aiurea... nu în casa mea!

PEPELEA: Ba... aici îmi vine la socoteală... în cuiul meu... Rămîi sănătos, giupîne!

ARVINTE: Da stăi, măi nebunule!

PEPELEA: Să ne videm cu bine în căldarea lui Scaraoțchi!

ARVINTE *(oțerindu-se)*: Căldarea cea cu smoală clocotită!... Brrr! Nu da drumu lațului, pehlivanule... Spune, ce vrei?

PEPELEA *(cu glas slab)*: Îmi dai pe Măndica?

ARVINTE: Pe Măndica?

PEPELEA: Răspunde, că mă duc pe ceea lume.

ARVINTE: Stăi, nu muri, că ți-o dau!

PEPELEA: Cheam-o aici dar!

ARVINTE: Iaca o chem, o chem... Măndico! Măndico! *(În parte.)* Bată-l crucea, antihîrț. *(Tare.)* Măndico! Măndico!...

SCENA XII

ARVINTE, PEPELEA, MĂNDICA

MĂNDICA *(de după ușă)*: Ce este, moșule?

ARVINTE: Vin' iute, că se spînzură Pepelea de doru tău!

MĂNDICA: Vai de mine!... Pepeleo!

PEPELEA: Aud, Măndică!

MĂNDICA: Dacă mă iubeşti, nu te ucide!

PEPELEA: Fie!... dar vin-aici să ne logodim!

MĂNDICA: Nu pot vini, că-s dizbrăcată.

PEPELEA: Apoi dă inelu tău pintre uşă şi primeşte pe-a meu.

MĂNDICA: Na-ţi-l!

PEPELEA: Giupîne Arvinte, deschide uşa şi-mi adă inelu!

ARVINTE: Eu să ţi-l aduc?

PEPELEA: Iute, iute, că strîng laţu!

ARVINTE *(deschizînd uşa, în parte)*: Ce i l-aş strînge eu însumi, de nu mi-ar fi teamă!

PEPELEA *(mergînd la uşă)*: Măndico, na inelu meu. *(Îi dă inelul pintre uşă şi ia inelul Măndicăi.)*

MĂNDICA: Ţine şi tu pe-a meu!

PEPELEA: Noroc bun! Logodna-i făcută... de-acum, moş Arvinte, să te văd c-o claie de nepoţei.

ARVINTE: Pepeli ca tine? Mă ferească Dumnezeu!

PEPELEA: Ian las', moş Arvinte!... nu mai fi supărat, că după ce m-oi însura, prifac zapisu cum ţi-o plăce... Acu hai să mai tragem o duşcă în sănătatea Măndicăi.

ARVINTE: Fie, fătu meu!... de-acu, noroc şi veselie!

(Ia un pahar cu vin şi chiuie:)

Viaţa se trece cu grăbire,
Anii cei tineri se strecor;
Dar eu nu simt nici o mâhnire,
Căci mă ţin tot pe urma lor.
Cu al meu pahar
Plin, plin
De vin de Cotnar
Plin, plin
Şi mie vesel mi-l închin.
Ah! ah! ah!

Glu, glu, glu, sufletul meu rîde
etc. etc. etc.
(Împreună.)
Glu, glu, glu, sufletul meu rîde
etc. etc. etc.

(Ciocnesc împreună paharele şi chiuiesc.)

(Cortina cade.)

MILLO DIRECTOR

PERSOANE

MILLO, director al Teatrului Național
NENEA NAIE
LUXIȚA, soția lui Naie
LINA, fiica lor
TACHI
SERVIESCU
CIUPICI
ION, servul lui Naie

MILLO DIRECTOR
SAU
MANIA POSTURILOR

COMEDIE CU CÎNTICE ÎNTR-UN ACT

Scena se petrece într-un oraș de provinție din Valahia, la anul 1864.

Teatrul reprezintă un salon bine mobilat; o ușă în fund; două uși laterale, în dreapta piano; în stînga, un gheridon, canapea și jilțuri.

SCENA I

LUXIȚA (pe canape), TACHI, LINA (la piano)

LUXIȚA: Tăchiță!...

TACHI *(viind iute de lîngă piano)*: Aud, doamna mea!

LUXIȚA: Fost-ai pe la croitorul meu, ca să-i spui să-mi aducă mantela cea de drum?

TACHI: Am fost. Trebuie să vie croitorul numaidecît!

LUXIȚA: Și la cizmar, pentru botinele mele cele blănite?

TACHI: Și la cizmar!

LUXIȚA: Și la caretaș?

TACHI: Și la el!... Caleașca e gata; mai are nevoie numai de un resor, de cîteva sbanțuri și de mai multe șuruburi.

LUXIȚA: Prea bine! Dar la capitanul de poștă trecut-ai?

TACHI: Caii vor fi mîne pănă-n ziuă în curte... cai de cei noi... Zmei!

LUXIŢA *(sculîndu-se)*: Bravo! eşti un tînăr nepreţuit pentru comisioane!

TACHI *(căutînd pe furiş la Lina)*: Numai pentru comisioane?

LUXIŢA: Om vedea mai pe urmă la ce ai mai putea fi bun... O! Tăchiţă, cînd gîndesc că am să merg la Bucureşti, ca să-mi petrec iarna, nu mă ţine locul de bucurie... îmi vine tot să cînt şi să joc... dar tu, Lină?

LINA *(sculîndu-se de la piano)*: Şi eu, maman... Dar d-ta, domnule Tachi?

TACHI: Eu şi mai mult, domnişoară, căci mi-aţi permis să vă întovărăşesc.

LUXIŢA: Dar... ne-i face comisioane în Bucureşti?

TACHI *(în parte)*: Iar?

LINA: Şi-i fi cavalerul nostru pe la grădini, pe la teatru, pe la baluri.

LUXIŢA *(esaltată)*: Baluri, teatru, grădini!... iaca viaţă împărătească; dar nu ca în oraşele astea de provinţie, unde spiritul lîngezeşte într-o atmosferă uricioasă ce usucă inima ca un zbîrciog... o! Bucureşti! Bucureşti!

(Arie nouă)

O! Bucureşti
Cu magic nume!
Ai fost şi eşti
Unic pe lume!
De plăceri, zău,
Eşti o comoară
Şi gîndul meu
La tine zboară!
Unii tot spun
Că pe căldură
N-ai miros bun...
Da-s răi de gură.
Alţii bîrfesc
Că-n sîn la tine
Mulţi nebunesc,

Cîntînd ca mine...
(Împreună.)
O! Bucureşti
Cu magic nume!
etc. etc. etc.

SCENA II

Cei denainte, SERVIESCU (vine pe uşa din fund)

SERVIESCU: *Servus* şi plecăciune!

LUXIŢA: A!... Domnule Serviescu... poftim!

SERVIESCU: Vă aduc, doamna mea, dragă cucoană, o veste importantă!

LUXIŢA: Care?

SERVIESCU: Acasă e nenea Naie?

LUXIŢA: Ba nu, barbatu meu a ieşit!... dar ce veste?

SERVIESCU: O veste colosală!... Şi unde s-a dus nenea Naie?

LUXIŢA: S-a dus la biuroul poştei, ca să caute scrisori de la arendaşul moşiei noastre! Dar ziseşi că ai o veste?...

SERVIESCU: Piramidală!... Tot pleacă mîne la Bucureşti nenea Naie?

LUXIŢA: Tot... plecăm cu toţii... dar vestea, vestea?

SERVIESCU: Gigantescă şi uriaşă!

TACHI: Importantă, colosală, piramidală... spune-o astăzi!

SERVIESCU: A! domnule Tachi, aci ai fost?... nu te zărisem... *Servus* şi plecăciune, vere!

TACHI: Te-a fi orbit vestea cea mare.

SERVIESCU *(căutînd la Lina)*: Ba nu, mă orbiră razele brilante şi strălucitoare ce ies din ochii domnişoarei Lina!

LINA *(rîzînd)*: Pune ochelari, domnul meu!

SERVIESCU: Ah!... dacă mi-aş pune geamuri, aş fi lipsit de felicitatea şi de fericirea...

LUXIŢA *(cu nerăbdare)*: Eşti nesuferit!... Spune-mi vestea, că stau pe cărbuni!

SERVIESCU: Ha, iaca... Stați să mi-o aduc aminte!... Închipuiți-vă că... am uitat-o!

LUXIȚA: Tronc!

(Toți stau grămadă pe lîngă Serviescu, aprinși de curiozitate.)

SCENA III

Cei denainte, CIUPICI (grav și misterios, se apropie în taină)

CIUPICI *(cu glas adînc)*: *Umilissimus!*

LUXIȚA *(spărietă)*: A!

LINA *(tresărind)*: A!

LUXIȚA: M-ai speriat, domnule Ciupici, cu glasul d-tale!

CIUPICI: Pardon, doamna mea!... Vă aduceam o novelă.

LUXIȚA: Și dumneata?

CIUPICI *(căutînd împregiur, cu sfială)*: O novelă colosală!

SERVIESCU: Ca a mea?

CIUPICI *(după ce a ascultat pe la uși)*: Piramidală!

TACHI: Și gigantescă... o știm!

CIUPICI: O știți?... Apoi dar mă duc s-o spun aiurea... *(Se închină.) Umilissimus!*

LUXIȚA: Ia stăi, omule, și spune azi, că-mi vine să țip!

CIUPICI: Bine... dați-mi toată atențiunea, că încep!

SERVIESCU: Stăi! nu deschide gura! mi-o aduc aminte acu... Iaca... Am întîlnit mai dinioarea un servitor de la masa șefului de biurou a prefecturei, care mi-a spus în taină că a aflat de la un amic și prieten al lui ce-i întrebuințat la telegraf că... ce, Doamne, iartă-mă, mi-a spus că i-a spus?... *(Caută să-și aducă aminte.)*

LUXIȚA: Iar ai uitat?

CIUPICI: Că o depeșă de la București anunță prefectului ca să prepare recepțiune directorului ministeriului de interne, care trece la Craiova în reviziune.

LUXIȚA: Directorul?

TACHI: Ministeriului de interne?

LUXIȚA: Și n-ai aflat unde i s-a pregătit gazda?

CIUPICI: Nu! însă cred că d-voastră, avînd casa cea mai confortabilă din oraș, veți fi invitată, certamente, a-l primi.

LUXIȚA: Așa s-ar cuveni, pentru că cîți miniștri și directori, tot noi i-am găzduit! Astă dată însă mi-e teamă că prefectul...

SERVIESCU: Oare? nu sînteți bine împreună?

LUXIȚA: Nu prea!... Cucoana d-sale pretinde să-i fac eu vizită mai întîi, în contra tuturor regulilor etichetei... dar de-oi ști că o prinde gălbinarea de ciudă... nu m-oi duce!

SERVIESCU: Să nu vă duceți... mai bine să trăiți fiecare cuc de-o parte... Ce dracu! filotimia-i filotimie și amorul-propriu e amor-propriu...

LUXIȚA: Nu-i așa?

SERVIESCU: Așa!... Cu toate aceste, îmi pare rău că nu trage aci în gazdă directorul, pentru că aș fi avut de adresat o petițiune de jalbă.

LUXIȚA: Ai vreun proces?

SERVIESCU: Ba... am mai multe, dar nu mă îngrijesc de ele! Am ambiție să fiu funcționar în slujbă.

CIUPICI: Și eu am ambițiune de funcțiune!

LUXIȚA: Și barbatu meu are aceeași ambiți...

CIUPICI: une... Minunat!... vrea să zică, tot orașul vrea să fie împiegat. *(Vorbesc încet împreună.)*

LINA *(încet, lui Tachi)*: Dar d-ta, domnule Tachi?

TACHI: Eu, domnișoară, nu înțeleg o asemenea proastă și ridiculă ambiție... Doresc ca guvernul să aibă nevoie de mine, iar nu eu de guvern, și astfel ar trebui să cugete toți românii!

SERVIESCU: Cum am face, oare, ca să aducem pe directorul aci?

LUXIȚA: Știi una?... Răpede-te la capitanul de poștă și așteaptă acolo până a sosi directorul și...

SERVIESCU: Destul, am înțeles... să-i spun că i s-a gătit gazda la d-ta de către domnul prefect.

CIUPICI: Perfect!

SERVIESCU: Cum perfect? prefect!... N-are a face una cu alta!

LUXIȚA: Să te văd, Serviescule, de ești meșter!

SERVIESCU: Las' pe mine; cînd e de jucat feste prefectului... sînt unic!

LUXIȚA: Du-te dar, nu perde vreme!

SERVIESCU: M-am dus... *Servus* cu plecăciune... Ha, ha, ha... *(Iese prin fund.)*

CIUPICI: Admirabil!

LUXIȚA: De-a veni directorul aci, l-om ruga să ne recomande ministrului, după obicei... și, vorba ceea: bunu-i Dumnezeu! meșter e...

CIUPICI: Sublim!

LUXIȚA: Trebuie dar să-l primim mai cu deosebire... Tachi! aleargă prin oraș de găsește taraful de lăutari, și d-ta, domnule Ciupici, mergi la cofetărie de-mi adă vro două ocale de bonboane.

TACHI: Bucuros!

CIUPICI: *Umilissimus!*

(Împreună.)

Domnul director aice vine,
Haideți degrabă să ne gătim,
În casa noastră primindu-l bine,
A lui favoare să dobîndim!

(Tachi și Ciupici ies prin fund.)

SCENA IV

LUXIȚA, LINA, mai pe urmă ION

LUXIȚA: Acum, Lină, hai iute să facem tualeta, ca să arătăm bucureșteanului că și noi, provincialii, știm să ne gătim după modă!

LINA: Bine, maman!

LUXIȚA: Și cine știe?... Dac-a fi directorul neînsurat poate că... de ce nu?... Tu ești tînără... nu seameni tătîne-tău...

LINA: Maman... d-apoi Tachi?...

LUXIȚA: Tachi, Tachi... nu zic... e bun tînăr, are calitățile lui... face bine comisioanele, dar nu are nici o poziție în lume, nu e nici într-un post; cînd directorul e... coșcogea director.

LINA: Așa este, maman... însă...

LUXIȚA: Însă, neînsă... așa-i cum zic eu. *(Strigă.)* Ioane! Ioane! *(Bate în palme.)*

ION *(iese din dreapta)*: Aud, cucoană!

LUXIȚA: Să dai poroncă bucatarului să gătească bucate franțuzești cu *blanc-manger* și tu pune masa... A! cere la jupîneasa să-ți dea față de masă și șervete curate.

ION: Apoi de-abia cinci zile de cînd am pus șervete noi!

LUXIȚA: Nu face nimica... astăzi avem un director!... A! să nu uiți să așezi în mijlocul mesei turnul Malacovului cel de migdale amare!

ION: Aud, cucoană! *(În parte.)* De șase luni de cînd slujesc turnul Malacovului și nime nu-l încolțește... îmi vine să-i trag eu un asalt.

LUXIȚA: Dusu-te-ai azi?

ION *(ieșind)*: Aud, cucoană!... Îi trag!

LUXIȚA: Oh!... toate mulțămirile îmi vin deodată... parcă am prins aripi ca să zbor la București! *(Cîntă:)* O! București cu magic nume...

SCENA V

LUXIȚA, LINA, NAIE

NAIE *(afară, furios)*: Fire-ar a naibei!

LUXIȚA: Ce s-aude?...

LINA: Vine papa!

NAIE *(intrînd prin fund cu o scrisoare deschisă în mînă)*: Îneca-l-ar maslinele care le mănîncă, arendașul dracului!

LUXIȚA: Da ce este, frate?

NAIE: Ce este, ian ascultă ce-mi scrie grecul în limba lui. *(Citește:)*
„Cu plecațune ma încino la dimiata, cocoane Naie. Chito pentru chisto mosiei dimitale a sfintolo Dimitri, si mi ertațo, che nu amo niți frinta, fiindo che am traso primezdia *simandicosa*...

Destulo che s-a aprinso un clae de grio, l-am stinso; destulo che s-a aprinso alta clae tot de sacară, iar l-am stinso... *Ma* a arso bordeio de la aria... M-a ferito Dimnezeo de vinto, che me afanisemo. Chito pentru mosia dimitale, Gusganesti, si mi iertaţi, che nu poto si ţino mai multo la dimiaei, che a venito lezea riurala, che mi a luato boerescu, che m-a afanisito... *Lipon*, spun la dimiata *ritos*, che de astazi nu mi erta intereso si filotimia se mai fiu arendasi la dimiata, *ma* tot remuno supuso sluga dimitale. Ma închino cu plecaţune,

Agamemnon Trufandas."

LUXIŢA *(după ce a ascultat, dînd semne de mirare şi de furie)*: Ce zice grecu? Ce zice? că lasă moşia?

NAIE: O lasă!... Eeei! aşa-i c-am păţit-o? Ce fac eu de-acum? Am rămas făr' de venituri!... *to procopsamen*, cum zice *chir* Trufanda.

LUXIŢA: Caută-ţi alt arendaş!

NAIE: Altul?..., pe care?... Unde-i, să-l bag în sîn, dac-ar încăpea de urechi... Astăzi toţi arendaşii se aţin ca la potică şi te chitesc cu legea rurală ca cu o *şuşana*... Eei!... Ce ne mai facem de Paşti, de unde cheltuim?... De unde ne îmbrăcăm? De unde ne hrănim?... Cu ce ne ţinem caifetul?... Cu ce mergem la Bucureşti?

LUXIŢA: Cum? să nu mergem nici la Bucureşti?...

NAIE: Ba nu!... pune-ţi pofta-n cui despre voiaj şi petreceri!... Trebuie să ne închidem în casă, să nu mai primim pe nime, şi să trăim cu cea mai mare economie.

LUXIŢA *(apucînd-o istericale)*: Ah! ah!

LINA: Maman...

NAIE: Na, şi altă belea acum... a apucat-o *istericale!*... Luxiţo, vină-ţi în simţiri!

LUXIŢA: Ah! ah!

NAIE: Luxiţo, să mă vezi pe năsălii...

LUXIŢA *(trezindu-se, furioasă)*: Să mă las de Bucureşti! *(umblă răpide pe scenă)* odată cu capul! de-oi şti că m-oi duce pe jos val-vîrtej păn-în capitală...

Nu vreu să-mi petrec iarna aci... nu vreu!... Mi-am gătit toate tualetele... oraşul întreg ştie că ne pornim mîne... Ce-or zice cînd or afla că ne-am lăsat de voiaj... or rîde de noi... Prefectoriţa să rîdă de mine?... Nu vreu, nu vreu, nu vreu!... *(Cade obosită pe canape.)*

NAIE: Luxiţo, sufletul meu! înţeleg că nu vrei, dar dacă nu-s mijloace... ce să facem?... trebuie răbdare, fata mea!

LUXIŢA *(plîngînd)*: Răbdare!... de zece ani de cînd tot rabd, şi cînd era să-mi împlinesc visul, să mă văd deodată osîndită a zice adio la mulţămirile ce-mi făgăduia!... Ah!... simt c-am să mor de durerea asta!

LINA *(plîngînd)*: Maman...

NAIE: Ba, ferească Dumnezeu, să nu mori, că... mor şi eu, pe legea mea. *(Îşi suflă nasul.)*

LUXIŢA

(Arie „Adio, rămîi ferice")

Adio, vis de plăcere,
Vis frumos şi desmerdat,
În cumplită, grea durere
Sufletu-mi s-a deşteptat!
Ah! de-acum făr-încetare
Am să plîng şi să suspin,
Am să gust zile amare
Fără nici un minut lin!
(Stă cufundată în tristeţă.)

NAIE: Luxiţo, nu te despera, că voi face toate chipurile să te duc la Bucureşti, de-ar fi chiar să-mi vînd moşia pe nimica... Oi cere o slujbă în capitală... M-oi alege deputat...

LUXIŢA: O slujbă?

NAIE: Dar!... Am scris de mult la un prieten din Bucureşti ca să intrigarisească...

LUXIŢA *(inspirată)*: O slujbă?... Dar... trebuie numaidecît s-o capeţi... Directorul ministerului de interne vine aci la gazdă... şi printr-însul...

NAIE: Ce spui?... Direct... Minist... cînd?... de unde?... cum?

LUXIȚA: Îl așteptăm să cază dintr-un moment în altul...

NAIE: Dar cum?... ce fel?... cine v-a spus... de unde și pănă unde?...

(Se aude afară răcnete de surugii.)

LUXIȚA: Taci că iată-l... vine!

NAIE: Da bine, soro... *pliroforte-mă.*

LUXIȚA: Ți-oi spune tot, mai pe urmă!

NAIE *(buimăcit)*: Direct... Minist... intern... aci?... M-am buimăcit!

SCENA VI

Cei denainte, SERVIESCU

SERVIESCU *(intrînd iute)*: Vine, vine, iată-l... l-am adus!

NAIE: Pe direct... Minist?...

SERVIESCU: Dar! Cum i-am zărit caleașca la poartă, m-am răpezit la oblon și l-am poftit aci la gazdă.

NAIE *(aiurit)*: Pe oblon?

SERVIESCU: Ba, pe directorul!

LUXIȚA: Bravo! Serviescule... ești un amic neprețuit... Haide iute să ne gătim... să ne-mbrăcăm!

NAIE: Iar să mă-mbrac?

LUXIȚA: Vin' de-ți pune fracul și cravata albă... Haid'!... și d-ta, Serviescule, primește-l în locul nostru!

(Împreună.)

Domnul director iată-l că vine;
Haide cu toții să ne gătim!
În casa noastră primindu-l bine,
A lui favoare să dobîndim!

(Ies prin stînga.)

SCENA VII

SERVIESCU, MILLO

SERVIESCU *(în parte)*: Am să profit de momentul acest favorabil ca să-i cer prefectura... Iată-l... Poftim, domnule director, poftim!

MILLO *(intrînd prin fund)*: Mulțămesc, domnul meu! Dumneavoastră sînteți stăpînul casei?

SERVIESCU: Ba nu, domnule director!... Nenea Naie cu soția sa, doamna Luxița, și cu fiica lor, domnișoara Lina... un înger!... au să vie în curînd... Acum își pregătesc o tualetă potrivită și conformă cu rangul d-voastră.

MILLO: Conformă cu rangul meu? *(În parte.)* Ce rang? *(Tare.)* Dar, mă rog, să mă onorați și cu numele d-voastră, domnul meu. Amabilitatea cu care m-ați oprit în drum ca să mă aduceți aici în gazdă mă face a dori ca să vă cunosc mai de aproape.

SERVIESCU: E multă cinste și onoare pentru mine... Eu sînt Ghiță Serviescu, om și prieten a casei.

MILLO: Ghiță?

SERVIESCU *(închinîndu-se)*: Serviescu, fost membru la tribunalul judecătoriei, *(oftînd)* însă astăzi în disponibilitate!

MILLO: Serviescu?... Serviescu... Pare că nu-mi e necunoscut numele d-voastră... Nu aveți cumva un frate la București?

SERVIESCU: Nu, domnule director, am fost unic și singur la părinți... născut în 7 luni.

MILLO: Poate vrun nepot?

SERVIESCU: Nici... m-a ferit Dumnezeu de salba dracului... Dar pentru ce mă întrebați?...

MILLO: Pentru c-am cunoscut un actor la București care se numea... Felendreș.

SERVIESCU: Nu-mi e neam... eu sînt orfan, fără părinți, și nu am alte rude decît patria, și alt părinte decît guvernul.

MILLO: Îl fericesc, domnul meu, că are asemenea copii.

SERVIESCU: Bunătatea dumnevoastră, domnule director... însă cu toate aceste mă văd abandonat, și pot zice chiar... părăsit, depărtat de scena poli...

MILLO: Păcat!... *(În parte.)* Ar fi bun de actor.

SERVIESCU: Și aceasta mă *șagrină,* și chiar mă... mâhnește, cu atît mai mult că... fără modestie, mă simt vrednic și demn de orice rol în sînul patriei mele.

MILLO *(în parte)*: Nu cumva aș putea să-l angajez în trupa mea?... *(Tare.)* Domnule Serviescu, pre cît înțeleg, ai dori să mergi la București!

SERVIESCU: Cum nu, domnule director!... ăsta-i visul de aur a tuturor provincialilor din district!

MILLO: Ai voi să joci un rol și d-ta pe scenă?...

SERVIESCU: Ba și mai multe... dacă s-ar putea!

MILLO: Prea bine!... Aveți bunătate dar a-mi răspunde... știi ceti și scrie?

SERVIESCU *(cam atins)*: Întrebarea e cam curioasă... domnule director ... Vă spusei mai adinioarea c-am fost membru la tribunalul judecătoriei...

MILLO: *Pardon*... o uitasem...

SERVIESCU *(în parte)*: E mucalit directorul.

MILLO *(în parte)*: Ar fi bun de jucat rolul de amorez... cam naiv. *(Tare.)* Domnul meu!... încă o întrebare... Fost-ai înamorat vrodată?

SERVIESCU *(în parte)*: E mucalit! *(Tare.)* Am fost de mai multe ori, de vreme ce mă siliți să mă spovedesc și să-mi fac confesiunea.

MILLO: Însă înamorat... colea... nu...

SERVIESCU: Din talpă păn-în creștet... Am făcut și stihuri în versuri.

MILLO: Zău? Nu ai avea bunătate să mi le recitați?

SERVIESCU: Bucuros, domnule director... nu am nimică a vă refuza. Ascultați!... Stihurile mele sînt jumătate românești și jumătate grecești.

MILLO: Așa?... Se vede că sînteți elin desăvîrșit?

SERVIESCU: Am învățat la dascalul Gaitani, cel care bătea la falangă.

MILLO: Știu! îi învăța pe băieți din talpă!... Zi, domnule!

SERVIESCU *(recitează cu pretenție)*: „Săgeata amorului sau copacul raiului“.

'Αναστεναγμοῦ τὸ πλῆθος, τὸ πικρόν μου τὸ ἀμόρ,
Tu ești singur, numai unul, dulce pricinuitor.

'Εξ ἀρχῆς 'στο στῆθος μ' ἦλθενὴ σαίτα, ἡ χρησή,
Ai trimis să mă omoare orișiunde m-a găsi.

Δένδρου τοῦ ἐν παραδείσω μορφὴν φέρεις καθαρός[1],
Eu îți sînt cu hotărîre robul cel prea credincios.

MILLO: Și celelalte... Minunat!... *(În parte.)* De n-a cere leafă mare, îl angagez.

SERVIESCU *(căutînd să-și aducă aminte urma)*: Nu-mi mai aduc aminte celelalte!

MILLO: Nu-i trebuință.

SERVIESCU: Păcat... că mai sînt vro nouăzeci tot astfel!

MILLO: În doi peri?... E de prisos să vă mai osteniți... V-am judecat îndestul după cele ce mi-ați recitat și cred că ne vom putea înțelege ușor împreună.

SERVIESCU: A! domnule director... nu vă pot esprima gratitudinea recunoștinții mele... *(În parte.)* Am căpătat prefectura!

MILLO: Dar mult se mai împodobesc stăpînii casei.

SERVIESCU: Dacă poronciți, mă duc să-i aduc!

MILLO: Sînt nerăbdător să le mulțămesc de ospitalitate.

SERVIESCU: Merg să le pun execuție... Ah! domnule director... în d-ta stă nu numai toată sperarea mea, dar pot zice chiar și toată nădejdea. *(Iese prin stînga, în parte.)* Haid'?... îs prefect!

---

[1] A oftărilor mulțime, amarul meu amor,/Din început la pept mi-a venit săgeata cea de aur,/Tu porți chipul cel mai curat al pomului din rai. [V.A.].

SCENA VII

MILLO *(scoțînd un portofoliu mic)*: Degrabă să-l înscriu între numărul actorilor mei... *(Scriind.)* „Domnul Ghiță Serviescu, rol de amorez naiv, adică... prostuț... leafă cincisprezece galbini pe lună..." Am plecat din București ca să-mi completez trupa în provinție; căci am luat iar direcția pe trei ani și doresc s-aduc mulțămire publicului.

Sînt director și doresc
Publicul să-l mulțămesc,
Nu prin drame zbuciumate
Cu țipete răgușate,
Dar prin bune comedii,
Cîntece de veselii,
Care fac a da uitării
Negurile supărării.

Sînt director și voiesc
Actori buni să întrunesc,
Iar pe muza teatrală
Să o văd națională,
Cu ochi dulci, fermecători,
Cu dinți albi și mușcători,
Cu flori mîndre pe cosițe
Și cu rîsuri pe gurițe.

SCENA IX

MILLO, CIUPICI (intră misterios, aducînd un cornet de bomboane)

CIUPICI *(în parte)*: Iată-l! *(Se apropie nevăzut.)* Domnul meu!... am onoare...

MILLO *(răsărind)*: Ha?

CIUPICI: A vă saluta cu cea mai profundă considerațiune.

MILLO: Domnule!... *(În parte.)* Cine să fie barza astă neagră?

CIUPICI: Domnule direptore, mă felicit că vă găsesc disponibil, căci am să vă confes un ce misterios și... oribil! *(Merge de caută pe la uși.)*

MILLO *(îngrijit)*: Iaca! ce are de caută pe la uși ca un trădător de melodrame?

CIUPICI *(apropiindu-se posomorît)*: Domnul meu! nu mă cunoașteți?

MILLO: Nu!

CIUPICI: Eu sînt cetățeanul Stanciu Ciupici, al d-voastre devotat *serb.*

MILLO: Ciupici!... D-voastră sînteți celebrul Ciupici?

CIUPICI: Eu, domnul meu! Ați auzit negreșit vorbind de mine?

MILLO: Ba... niciodată!

CIUPICI: Mă mir, căci eu sînt cel dîntîi care am aclamat cu entuziasm ziua de 5 și 24 Ghenar; eu am fost cel dîntîi care am aclamat cu frenesie Unirea țerilor surori; eu am fost cel dîntîi care am aclamat cu convicțiune și esclamațiune proclamațiunea Constituțiunii; eu am fost cel dîntîi care am aclamat ziua de 2 mai!

MILLO: Și unde le-ai făcut toate acestea, domnule?

CIUPICI: Aci! Am dat probele cele mai necontestabile de profundul meu devotament către noul regim; dar nu-s destule atîtea! Vroiesc astăzi să probez guvernului că nu are alt partizan mai călduros decît Stanciu Ciupici! *(În taină.)* Domnule direptore, am descoperit o conspirațiune în Craiova cu ramificațiuni la Gorj, la Dolj și la fostul județ a Cîrligăturii de peste Milcov.

MILLO: În contra cui?

CIUPICI: În contra guvernului!... Cunosc pe toți complotașii, căci sînt amicul lor cel mai devotat, și pot să-i dau pre toți în mîna domnului ministru, dacă exelenția sa ar vroi să-mi facă onoare a să încrede în devotamentul meu și dacă... *(Caută împregiur.)*

MILLO: Și dacă?...

CIUPICI: Și dacă mi-ar da oarecare putere de acțiune.

MILLO: Cum?

CIUPICI: Numindu-mă aci prefect!

MILLO: Ha, ha!... ai ambițiune de funcțiune și d-ta, ca toți patrioții?

CIUPICI: Nu pentru mine, domnule direptore, dar, pentru patrie și, dacă guvernul vroiește să capete un om al său, un instrument capace și devotat până la moarte, n-are decît să închidă ochii și să puie mîna pe mine.

Patria, domnul meu,
Iată tot ce iubesc!
La patrie mereu
Gîndesc și iar gîndesc;
Pentru ea sînt în stare
Să-mi dau viața din pept!
Patria!... prin urmare,
Numiți-mă prefect!

Patria! alt cuvînt
Eu nu știu să rostesc.
Patrie! Nume sfînt!
Eu ție mă jertfesc!
Pe calea de mărire
Eu voi să te îndrept!
Patrie!... cu grăbire
Numește-mă prefect!

MILLO *(în parte)*: Ar fi minunat în rol de trădător... De-aș putea să-l angagez... *(Tare.)* Domnul meu! nu mă îndoiesc de patriotismul și de... capacele d-voastre, dar vă mărturisesc că-mi pare lucru de mirare a vedea un om ca d-voastră cu atîtea... capace! să nu aibă altă ambiție decît aceea de a deveni un simplu prefect în provinție. Talentele d-voastre cer a să dezvolta pe un teatru mai mare... mai...

CIUPICI: Zău!... îmi faceți onoare de a mă crede capabil!... Nu poftiți ceva bomboane, domnul meu?

MILLO *(luînd bomboane)*: Mulțămesc... dar aș dori să vă văd figurînd în București pe o scenă mai înaltă.

CIUPICI: Ori pe care scenă, domnul meu; eu sînt la ordinele d-voastre!

MILLO *(în parte)*: Ori pe care scenă? Apoi e al meu! *(Scoate portofoliul și scrie.)* Stanciu Ciupici, rol de trădător, 12 galbini pe lună.

CIUPICI *(în parte, cu bucurie)*: Mă înscrie între impiegații statului. O! în fine, guvernul a pus mîna pe mine! *(Tare.)* Mai poftiți un bombon, domnule direptore?

MILLO: Mulțămesc... *(În parte.)* Caută să mă îndulcească!

CIUPICI: În consecință, îmi este permisă dulcea speranță?...

MILLO: Cum nu?... Mai vîrtos!... un om care descopere comploturi merită cel puțin...

CIUPICI: Cel nițel?...

MILLO: O leafă de 12 galbini pe lună.

CIUPICI: Aud? *(În parte.)* S-a greșit cu cifra.

(Se aude în stînga începutul corului de mai jos.)

MILLO: Dar ce s-aude?

CIUPICI: Vocile gazdelor!

MILLO: A! în sfîrșit...

SCENA X

MILLO, CIUPICI, NAIE, LUXIȚA, LINA, SERVIESCU și, mai pe urmă, ION

NAIE, LUXIȚA, LINA și SERVIESCU
(în toaletă de bal, intră cîntînd)

Domnul director binevoiască
În acest dulce și scump moment
Cu amicie să priimească
Al nostru vecinic devotament.

MILLO: Domnule Naie... Doamnă Luxiță, sînt pătruns de bunătatea cu care mă primiți și vă rog să credeți...

NAIE: Ce se potrivește, domnule director!

LUXIȚA: Noi, dimprotivă, ne găsim flatați de onoarea ce ne-ați făcut-o, dînd preferință casei noastre!

NAIE: Noi am găzduit păn-acum pe toți miniștrii!

LUXIȚA: Și pe toate persoanele însemnate care au trecut pe-aci.

MILLO: Sînteți provedința celor carii trec!

LUXIȚA: Poftim, vă rog! *(Se pune pe canape.)*

MILLO: Sărut mînile. *(Se pune alăturea cu Luxița.)* Dumneei e negreșit domnișoara Lina, fiica dumnevoastre?

LUXIȚA: Dar, domnul meu... Am scos-o nu de mult din pension; dar ce folos că a învățat franțuzește, latinește și clavirul? Talentele sale se perd aci în provinție!... Sînteți însurat, domnule director?

MILLO: Ba nu, doamna mea! sînt încă tot holtei... holtei tomnatic, precum vedeți.

LUXIȚA: Tomnatic?... Vreți să glumiți?... Vă găsiți în floarea tinereții!

NAIE: Un trandafir!

SERVIESCU: Ba încă de cei de lună!

CIUPICI: Boboc!

MILLO: Mă rog... mă confuzați... aici nu văd decît un trandafir îmbobocit... domnișoara Lina... și vă seamănă dumnevoastre, cucoană Luxiță!

LUXIȚA: *Merci.*

NAIE *(în parte)*: Iaca! da mie nu?

MILLO *(sculîndu-se, în parte)*: E frumușică copila; ar fi bună de amoreză pe scenă. *(Tare.)* Și ce mai veste pe-aici, d-lor?

NAIE: Bună, domnule director, bună pace!

SERVIESCU: Mulțămire obștească și generală.

CIUPICI: Intuziasm!

MILLO: Mă bucur!... dar parcă auzisem că legea rurală...

NAIE: Dimprotivă, domnule director, sîntem cu toții mulțămiți!

MILLO: A! mă bucur și mai mult!

NAIE: Atîta numai că arendașul mi-a lăsat moșia... almintirea...

MILLO: Moșia d-tale?... departe-i?... în care județ?

NAIE: Nu ți-oi putea spune, că n-am mers niciodată s-o văd.

MILLO: A! Minunat!... ești și d-ta ca Cresus, care nu-și cunoștea averile!

NAIE: Ba sînt ca mulți de-ai noștri... și mărturisesc că retragerea arendașului de pe moșie mă pune într-o stare...

MILLO *(zîmbind)*: Fără stare?

NAIE: Tocmai!... Blagoslovită să-ți fie vorba! *(Se apropie de Millo și-i zice încet:)* Domnule director! sînt... ruinat!... pe de altă parte nevasta mă silește s-o duc la București... Nu-mi rămîne alta de făcut decît...

MILLO: Înțeleg... să te împuști!

NAIE: Ba! mă ferească sfîntul!... Vreu să zic că nu-mi rămîne alt liman decît să alerg la îndurarea guvernului...

MILLO: Aleargă!

NAIE: Ca să-mi dea vreun post cu leafă bună. *(Se retrage lîngă Luxița.)*

MILLO *(în parte)*: Și el?... Se vede că-i boală... ian să vedem!... ian să vedem!... Toți umblă după posturi, adică după lefi; toți aspir a să face bucureșteni... Dacă s-ar angagea în trupa mea, ar căpăta și leafă, ar merge și în capitală!... *(Observîndu-i cu coada ochiului.)* Eu, asemene, aș căpăta deodată cu tata *ton patera*, o mamă nobilă, o amoreză, un amorez și un trădător... trupă completă! Însă trebuie mai întîi să văd dacă știu să cînte, să rîdă, să plîngă și să leșine etc... științi neapărate în arta dramatică. Să-i cerc!... *(În timpul acestui aparte, celelalte persoane stau grupate lîngă canape și vorbesc împreună despre director.)*

LUXIȚA *(încet)*: Oare ce pune la cale deoparte?

SERVIESCU: Face negreșit combină...

CIUPICI: ciuni...

NAIE: Pentru noi, ca să ne puie în slujbe!...

MILLO *(în parte)*: Să cerc de au glas!... *(Înaintînd spre canape.)* Doamnă Luxiță, salonul domniilor voastre e prea elegant și văd că aveți un piano Pleyel... iubiți muzica?

LUXIȚA: Ea este una din ocupările mele favorite.

MILLO: Aveți mare dreptate s-o iubiți, căci armonia înalță sufletul și-l mîngîie în orele cele triste ale vieții... ea e soră cu poezia, fiica cerului.

NAIE *(către ceialalți)*: Frumos vorbește!

SERVIESCU: Dacă-i director!

CIUPICI: Sublim!

MILLO: Care muzică vă place mai mult, doamna mea?... cea italiană sau cea germană?

LUXIȚA: Cea italiană, domnule director, căci e mai sentimentală!

MILLO: Dar dumneavoastre, domnișoară Lină?

LINA: Eu mărturisesc că iubesc mai mult cea românească.

MILLO: Vă felicit... și cîntați cîteodată împreună?

LUXIȚA *(cu modestie)*: Ca în provinție... cu jumătate de glas!

SERVIESCU: Ba, mă iertați, cucoană, că aveți nu numai un glas prea frumos, dar pot zice și o voce prea... plăcută!

MILLO: A! doamna mea... binevoiește a ne cînta ceva!...

LUXIȚA: Bucuros!... însă cu condiție ca și d-voastră să ne faceți plăcerea de a cînta după mine. *(Merge de-și alege un caiet de muzică de pe piano.)*

MILLO: Primim toți această condiție!... Om cînta cu toții!... Nu-i așa, domnilor?...

TOȚI: Noi? *(Între ei.)* Dar nu știu!... N-am voce... Sînt răgușit.

MILLO *(în parte)*: Oi să văd astfel de au glas, precum îmi trebuie la teatru!

(Luxița înaintează în fața publicului.)

MILLO: Tăcere, domnilor!

(Luxița cîntă o arie după placul ei.)

MILLO: Bravo! bravo! cîntați ca o primadonă assolută! *(În taină.)* E bună, o angagez.

TOȚI: Minunat!... Sublim!... Aferim!...

MILLO: Domnișoară Lină, e rîndul dumnevoastre!

LINA: Mă iertați, domnul meu, că sînt cam bolnavă și nu pot.

MILLO: Îmi pare prea rău!... Ei, domnule Serviescu, domnule Ciupici, domnule Naie, să vă văd!... Dregeți-vă glasurile!... Nu, nu, nu, mă rog! nu mă puteți refuza, căci m-am angageat în numele dumnevoastre.

CIUPICI: Fie!... Eu pentru domnul direptore mă arunc și în incendiu, dacă-mi ordonă!

MILLO: Mă-i îndatora, frate Ciupici!

CIUPICI *(încîntat, în parte)*: Frate!... Mi-a zis frate Ciupici!...

(Ciupici scoate cîteva note grave, voind a imita pe un baso italian.)

MILLO: Destul! De te mai coborai nițel, ajungeai la catul de jos. *(În parte.)* E bun și Ciupici!

SERVIESCU: Acum eu!... Cer denainte *pardon* și iertăciune onorabilului public!

(Serviescu scoate niște note subțiri, voind să cînte ca un tenor.)

MILLO: Domnule Serviescu! domnule Serviescu!... stăi că te sui în naltul cerului!

SERVIESCU: V-a plăcut!... Sînt flatat și măgulit... Nene Naie, vină la rînd de cîntă!

NAIE: Eu? Și eu să cînt? *(În parte.)* Dacă nu mi-ar fi de slujbă, i-aș arăta eu cîntec!

MILLO: Domnule Naie!... voiești să fii rugat?

NAIE: Ba nu!... Ce se potrivește!... Iaca încep! *(Naie începe un cîntec vesel de lume cu glas răgușit.)*

LUXIȚA *(oprindu-l)*: Taci, frate!... că-ți scîrție gîtul ca o roată de car... Să juri că ești Stanciu lăutarul!

TOȚI: Ha! ha! ha!...

LUXIȚA: Domnule director, nu uitați ce mi-ați promis!

MILLO: Bucuros, doamna mea!... Am să vă cînt o arie, în care dumneavoastră cu toții veți face corul. *(În parte.)* Astfel voi putea să-i judec mai bine... *(Tare.)* Atențiune!... *Marseilesa*

Ciuniscilor... improvisăciune în considerăciunea *ciunelui!!!*

(Aria „Chiriței la Paris")

MILLO

Vivat sacr-apariciune
A lui Nenea ciune!

TOȚI

Ciune, ciune, ciune, ciune,
Ciune, ciune, ciune.

MILLO

Ce-a adus deșteptăciune
L-a noastră năciune.

TOȚI

Ciune, ciune, ciune, ciune,
Ciune, ciune, ciune.

MILLO

E frumos ca un tăciune.

TOȚI

Ciune, ciune, ciune.

MILLO

Ca un jidov c-un perciune.

TOȚI

Ciune, ciune, ciune.

TOȚI

E frumos ca un tăciune,

Ciune, ciune, ciune,
Ca un jidov c-un perciune,
Ciune, ciune, ciune.

CIUPICI: Vivat, domnule direptore!

LUXIȚA: Domnul meu, primiți complimentul meu!... Aveți un glas foarte just!

MILLO *(cu modestie)*: Așa ș-așa...

SERVIESCU: Ba, să-mi dați iertare de *pardon!*... Cîntați ca o privighetoare, și pot zice chiar...

MILLO: Ca o filomelă?

SERVIESCU: Tocmai!... Mi-ați luat cuvîntul din gură!

(Ion, în livre încărcată, intră.)

ION: Poftiți la masă!

LUXIȚA: Domnule director, sper că ne-ți face onoare...

MILLO: Cu multă plăcere... doamna mea! *(Îi dă brațul și se îndreaptă spre dreapta; în parte.)* Au destul glas cu toții, dar mai trebuie cioplíți!

LUXIȚA *(încet, către Ion)*: Ioane! iluminează salonul. *(Intră în dreapta, Lina intră pe urma ei.)*

NAIE *(către Serviescu și Ciupici)*: Eeei!... Așa-i că-i traserăm ohtoicuri și aghioase?

SERVIESCU: Vorba ceea... trebuie să urli cu...

CIUPICI: A!... domnilor, protest!... Domnul direptor nu-i lup!

SERVIESCU: Lup?... un înger!

NAIE: Numai de ne-ar pune în *schivernisealǎ*.

(Ies cu toții.)

SCENA XI

ION *(aprinde policandrul)*: Să aprind lumînările eu, Ion Buftea, un cetățean! după cum zice domnul Ziarescu în cafenea la Chir Chor! Dreptate-i? N-aș fi mai la locul meu într-un post a lui Administrativ?... de pildă, un capitan de *carieră*... asta... de barieră...

Toți alerg cu limba scoasă
După slujbele de stat;

Chiar o boală lipicioasă
De români s-a aninat;
Deci și eu la *cariera*
Voi să fiu un capitan,
Ca să-mi fac o *bariera*
Ca oricare cetățan!

SCENA XII

ION, TACHI

TACHI: Ioane! a venit domnul director?

ION: A venit... D-ta să fii sănătos.

TACHI: Și unde-i?

ION: La masă cu boierii... Ian ascultă vivatele!

(Se aude în dreapta glasul lui Ciupici strigînd: „În sănătatea direptorelui. Ura!"*)*

TACHI: La masă!... și eu încă n-am găsit lăutari!... Are să se mînie foc pe mine doamna Luxița!... Ioane, nu știi tu unde-aș putea pune mîna pe lăutari?

ION: La prefectul... îi cîntă toată ziulica la perdea.

TACHI: Nu-s acolo!... i-am căutat!

ION: Apoi cată-i la crîșmă la Ochi-de-broască... Acolo petrecem nopțile... Vinu-i bun, ocaua-i mare.

TACHI: Încotro-i crîșma aceea?

ION: De la vale peste drum; alăturea cu musiu de Covrig simigiul!

TACHI: Covrig?

ION: Dar! în față cu Pericli băcanul.

TACHI: Du-te naibii, prostule! *(Iese.)*

ION *(singur)*: Ba du-te tu prostului, naibă... Auzi?... Eei! las' că-i vedea tu cine-i Ion Buftea, cînd oi fi la *carieră*... asta... la barieră... Dar ce-aud?... se scoală de la masă. Aprinse-s toate lumînările?... Aprinse! Parcă-i luminație de poronceală!

SCENA XIII

MILLO, LUXIȚA, LINA, NAIE, SERVIESCU, CIUPICI, ION

TOȚI
(afară de Millo, cîntă intrînd)

Domnul director binevoiască
Să se întoarne iar în salon,
Ca să deguste cafea turcească
Și să mănînce vreun bonbon!

MILLO *(lăsînd brațul Luxiței, se închină)*: Doamna mea!

LUXIȚA *(face un compliment adînc)*: Domnule!... *(Se întoarce către Ion.)* Adă cafeua!

MILLO: Îmi dați voie să fumez o țigară?

LUXIȚA: Vă rog!

MILLO: Nu vă supără fumul?

NAIE: Pe cine? pe Luxița?... Ea fumează ca pașa de la Vidin.

MILLO: Asămănarea e măgulitoare pentru pașă.

LUXIȚA *(făcînd alt compliment)*: Domnule!... *(Se duce cu Lina lîngă piano.)*

MILLO *(închinîndu-se)*: Doamnă!... *(În parte, pregătindu-și o țigară.)* I-am studiat la masă pe toți și i-am găsit... *a prima vista*... destul de buni de pus pe scenă... Au glas mulțămitor, dar nu știu încă de au celelalte calități neapărate pentru arta dramatică... Zîmbetul, rîsul, plînsul, leșinul etc. Cum aș face ca să-i cerc? *(Caută foc pentru țigară.)*

NAIE, SERVIESCU, CIUPICI *(aprinzînd chibrituri)*: Domnule director, poftiți foc?

MILLO: A! domnilor... de la care s-aprind... luați seama că vă frigeți!...

CIUPICI: Din contra!

SERVIESCU: Ba pot zice, chiar dimprotivă! *(Se frige și-și suflă în degete.)*

NAIE: Ba eu mă frig!... aoleu!... ține curînd!...

(Millo aprinde țigara la chibritul lui Naie.)

(Ion aduce o tabla cu tase de cafe.)

LUXIȚA *(alegînd o tasă)*: Cum vă place cafeua, domnule director, turcească sau nemțească?

MILLO: Ba turcească, pentru că jumătate se bea și jumătate se mănîncă!

SERVIESCU: Ș-apoi și alta, că cea turcească are nu numai mai bun arom, dar pot zice chiar și bun *parfum*. *(Soarbe cu vuiet.)*

MILLO: D-apoi miros?... Asta e minunat de bine făcută.

LUXIȚA *(pe canape)*: N-a fi ca cea de la București!

SERVIESCU: Cred și eu, căci la București e feartă cu apă dulce...

CIUPICI: Cine-o bea nu se mai duce!

MILLO: O Doamne! Dumneavoastră credeți că toate ce sînt în București sînt fără defect?

TOȚI: Toate, toate!

MILLO: Vă înșelați rău... De n-ar fi sărbătoare-n casă, aș putea spune niște lucruri... *(Caută la Lina.)*

LUXIȚA: Lino, mergi de-mi caută evantailul în budoar.

(Lina intră în stînga. Ion iese în dreapta cu tablaua.)

MILLO: Voiți să vă fac un tablou de prăpăstiile, spoielele și cerșitoriile capitalei?

LUXIȚA: Orice ni s-ar spune, nimic nu e în stare să scadă admirarea noastră pentru ea!

MILLO: Bravo!... Prin urmare visul d-voastre cel mai drăgălaș este de a trăi pe malul Dîmboviței?

CIUPICI: Ba pot zice chiar... și a muri!

LUXIȚA: Ah, ce n-aș da să se împlinească acel vis!

TOȚI: D-apoi eu!

MILLO *(în parte)*: Acu-i momentul! *(Tare.)* Ei bine!... Ce-ați zice dac-aș închipui eu un plan care să realizeze dorința d-voastre?

LUXIȚA: Ah!

CIUPICI: Te-am rîdica în nouri!

SERVIESCU: Ba chiar în cer, pot zice!

NAIE: Care ți-i planul?

MILLO: E secretul meu!

SERVIESCU *(încet, cătră ceialalți)*: Vrea să ne puie în slujbe și în serviciuri pe toți!

MILLO: Dumnevoastră aveți ambițiune să... *fantacsiți* în capitală... Nu-i așa?

TOȚI: Așa!

MILLO: Doriți o pozițiune importantă și... salariată?

TOȚI: Hî, hî... cu leafă.

MILLO: Apoi dar pentru ca să vă fac a ajunge la scopul d-voastre, sînt silit a vă supune mai întîi la oarecare esamin... prealabil; căci, vedeți d-voastră, publicul Bucureștilor nu sufere nulități; el cere persoane cu talente, care să știe a ocupa rolurile sale.

CIUPICI: Are rezon!

NAIE: Rezon, dar!

SERVIESCU: Ba chiar, pot zice, și dreptate!

MILLO: Prin urmare, vă primiți ca să fiți esaminați?

TOȚI: Cum nu?... Mai vîrtos... Vă rugăm.

MILLO: Binevoiți dar a zîmbi.

TOȚI *(cu mirare)*: Aud?

MILLO: Zîmbiți nițel, ca să văd dacă răspundeți la condițiile direcției.

SERVIESCU *(încet, cătră ceialalți)*: Direcția departamentului!

LUXIȚA: Curioase condiții?!
NAIE: Ce să facem? } *(încet)*
CIUPICI: Să zîmbim!

MILLO: Ei! gata sînteți?

NAIE: Gata!

MILLO: Priviți la mine galiș și-mi zîmbiți grațios.

(Toți, în rînd lîngă canape, zîmbesc.)

MILLO: Prea frumos!... Domnule Serviescu, să-mi dați voie a vă face o observare.

SERVIESCU: Poronciți!

MILLO: Nu e nevoie, cînd zîmbiți, să întindeți buzele păn' la ceafă; ar crede cineva că voiți să vă mușcați de urechi... Mai cercați o dată.

SERVIESCU: Bucuros! Așa? *(Zîmbește.)*

MILLO: Minunat! Parcă sînteți un mutunachi... Acum, domnilor, binevoiți a rîde.

TOȚI: Să rîdem?
LUXIȚA: Original esamin!
NAIE: Ce să facem?
CIUPICI: Condițiunile direpțiunei... Să rîdem dar.
SERVIESCU: Ba chiar să și hohotim.
(încet, între ei)

MILLO: Gata?... Porniți cu toții.

(Toți încep a rîde încetișor.)

MILLO: Mai tare.

(Rîd mai tare.)

MILLO: Și mai tare.

(Rîd tare.)

MILLO: Cu hohot.

(Rîd cu hohot și spasmuri.)

NAIE: Uf! am obosit! *(Se pune pe canape lîngă Luxița.)*

MILLO *(în parte)*: Păn-acum merge destul de bine. *(Tare.)* Bravo! bravo! rîdeți foarte natural! Numai domnul Ciupici e cam lugubru, cum ar zice d-lui; rîde ca un cioclu care s-ar duce singur să se îngroape.

CIUPICI *(cu umilință)*: Altă dată oi fi mai *gentil*, domnule direptore.

MILLO: Domnilor! știți prea bine că adeseori după rîs urmează plînsul! Să trecem dar la esaminul plînsului!

LUXIȚA: Ce face?

NAIE: Da cum o să plîngem, că doar n-am perdut vrun neam!

MILLO: Pretextul vă lipsește?... Ei bine! voi povesti eu o întîmplare atît de dramatică, că ea vă va stoarce lacrimi din ochi, fără voie!... Dumnevoastră gătiți-vă basmalele și nu uitați a și leșina la sfîrșitul istoriei.

LUXIȚA: Domnul meu, dacă n-aș ști că sînteți un personagiu oficial, aș crede...

MILLO: Doamna mea! În cariera noastră sîntem siliți adeseori a plînge și chiar a leșina. Plînsul, bine imitat, este una din artele cele mai prețuite de direcție!

NAIE: Dacă-i așa, începe, domnule, că-ți făgăduiesc să și bocesc.

LUXIȚA *(încet, cătră Naie)*: Cum? vrei?...

NAIE *(încet)*: Luxiță! cariera noastră... Direcția ministerului... înțelegi?... Numai așa putem merge la București!

MILLO: Să încep istoria?

TOȚI: Începeți! *(Își pregătesc basmalele.)*

MILLO: Ascultați! *Jalnica tragedie a lui Mustafa-pașa!*

(Arie din „Agachi Flutur")

Cică demult era, era,
Era un pașă Mustafa; *(bis)*
În București se-namora
De-un pui de drac și mi-l fura.
Tra, la, la, la, tra, la, la, la,
Tra, la, la, la, la, la, tra, la, la!

TOȚI

(plîngînd)

O! la, la, la. O! la, la, la!
O! la, la, la, la, la. O! la, la!

MILLO

(cu indignație)

Cel drăcușor coarne purta
Și nimărui nu le-arăta; *(bis)*
Iar după ce se mărita,
Le dărui lui Mustafa!
Tra, la, la, la, tra, la, la, la,
Tra, la, la, la, la, la, tra, la, la!

TOȚI

(plîngînd mai tare)

O! la, la, la. O! la, la, la,
O! la, la, la, la, la. O! la, la!

MILLO

(cu înduioșare)

Pașa cumplit se întrista,
Zicînd: Alah! și Mașala! *(bis)*
Și de-atunci pașa Mustafa
Poart-un crai-nou sus pe cealma.
Tra, la, la, la, tra, la, la, la,
Tra, la, la, la, la, la, tra, la, la

TOȚI

(bocind)

O! la, la, la. O! la, la, la,
O! la, la, la, la, la. O! la, la!

MILLO: Leșin general!

TOȚI *(leșinînd, strigă)*: Ah! Dumnezeule! leșin!... mor!

(Naie și Luxița cad pe canape, Serviescu pe un jilț, Ciupici jos.)

SCENA XIV

Cei denainte, TACHI, LINA și ION

(Tachi, Lina și Ion intră deodată, spărieți, pe tustrele ușile)

MILLO *(privindu-i)*: Tablou!... *(În parte.)* Îs de zugrăvit!... Îi angagez. *(Scoate portofoliul și scrie deoparte.)*

TACHI *(la ușa din fund)*: Ce este?

LINA *(la ușa din stînga)*: Ce este?

ION *(la ușa din dreapta)*: Ce este?

LINA: Vai de mine... a leșinat maman! *(Aleargă spărietă lîngă Luxița.)*

ION: Auleo!... A peritără boierii!

NAIE *(lui Millo)*: Să ne trezim, domnule?

MILLO *(întorcîndu-se)*: Treziți-vă!

TOȚI *(sculîndu-se)*: Ah!

TACHI *(zărind pe Millo, vine lîngă el)*: Ce văd!... Domnul Millo aci?

MILLO: Domnule Tachi! *(Strîngîndu-l de mînă.)* Ce mai faci?... Ai părăsit Bucureștii?

LUXIȚA: Tachi!... cunoști pe domnul director?

TACHI: Cum nu? Cine nu-l cunoaște?... Domnul Millo, artistul nostru!

TOȚI: Artistul?

TACHI: Dar!... Directorul Teatrului Național.

LUXIȚA: Directorul teatrului?... A! *(Își ascunde obrazul cu rușine în sînul Linei, pe canape.)*

NAIE: Cum?... Domnul nu este directorul...

SERVIESCU: Departamentului...

CIUPICI: de interne? *(Se apropie de Millo tustrei, furioși.)*

MILLO: Nu, domnilor... n-am onorul...

NAIE: Apoi dar, pentru ce ne-ai făcut să cîntăm?

SERVIESCU: Și să rîdem?

CIUPICI: Și să plîngem?

LUXIȚA *(desperată)*: Și să leșinăm!

MILLO: Pentru că doresc să vă angagez la teatru...

NAIE: Ca actori?... Care vra să zică, ți-ai bătut joc de noi, lăsîndu-ne a crede că ești directorul ministerului...

(Îl apucă de un braț și-l zguduie.)

SERVIESCU: Vra să zică, noi iar rămînem fără slujbă?

(Îl apucă de celalalt braț.)

CIUPICI *(apucîndu-l pe Millo de guler)*: Domnule!... satisfăciune să-mi dai!...

MILLO *(luptîndu-se)*: Da dați-mi pace!... ați turbat? Nu mă hurducați așa, că de-abia am mîncat!

NAIE: Te-om învăța noi, berbantule, să ne iai în trei parale!

TACHI *(intervenind)*: Domnilor!... Vă puneți trei în contra unuia... E o lașitate!

SERVIESCU: Fie chiar o mișelie, nu-l dau din mînile mele!

(În luptă, cade o scrisoare din buzunarul lui Millo.)

TACHI *(ridicînd scrisoarea)*: Iată o scrisoare, a cui e? *(Citește adresa:)* „Domnului Neculae Onofrescu".

NAIE: Pentru mine?... Ad-o... *(Deschide scrisoarea.)*

(Toți las pe Millo și s-apropie de Naie.)

MILLO *(în parte)*: Uf! Era să mă rupă ca nişte haite!...

(Îşi drege toaleta.)

NAIE: Ce văd? Mă cheamă la Bucureşti ca să-mi dea prefectura de-aci?

LUXIŢA *(sărind de pe canape)*: Cine? *(Smunceşte scrisoarea şi o citeşte.)*

NAIE: Da cine-a adus scrisoarea asta?

MILLO: Eu, domnul meu... mi-a dat-o directorul departamentului, un amic al meu, ca s-o duc în provinţie domnului Neculae Onofrescu... Dumneata eşti Onofre...?

NAIE *(strîngînd pe Millo în braţe şi sărutîndu-l)*: Eu! Ah! Vin' să te sărut!

MILLO: Încet... încet... că mă înăduşi...

LUXIŢA *(nebună de bucurie)*: E adevărat... sînt prefectoriţă... A! domnule Millo... *(Îl sărută.)*

MILLO *(în parte)*: Curioşi provinciali!... Acu te strîng de gît, acu te pupă... *(Către Tachi.)* Ian spune-mi, Tachi, nu cumva au nebunit gazdele?

(În timpul următorului aparte, toţi ceialalţi stau grupaţi lîngă canape şi citesc scrisoarea.)

TACHI: Aşa se vede... dar ce le-ai făcut?

MILLO: Am crezut că voiesc să se angageze la teatru şi i-am esaminat.

TACHI *(cu mustrare)*: Cum?... şi pe Lina?... A!

MILLO: Ha! ha!... asta-i copila de care mi-ai vorbit aşa de mult la Bucureşti?

TACHI: Asta!... O iubesc... însă părinţii mă poartă cu vorbe!

MILLO: Las' pe mine...

NAIE *(apropiindu-se de Millo)*: Domnule Millo!... mă iertaţi dacă am fost cam iute mai adinioarea...

MILLO: Vă iert, domnul meu, din toată inima.

NAIE: Mi-aţi adus o veste atît de neaşteptată, că, zău, nu ştiu cum să vă mulţămesc!

MILLO: Dacă doriţi a-mi face o mare mulţămire, daţi-mi voie să fiu nunul domnişoarei Lina.

NAIE: Nun?

MILLO: Cununînd-o cu amicul meu Tachi... care m-a scăpat din... ghearele dumnevoastre.

NAIE *(după ce consultă pe Luxiţa)*: Fie!... *(Strigă:)* Ioane! adă ponciul.

(Ion iese şi aduce o tabla cu ponci.)

TACHI: A!... Domnule Naie!... Doamnă Luxiţă!... *(Sărută mîna Luxiţei şi apoi se trage deoparte cu Lina.)*

MILLO *(în parte)*: Am făcut doi fericiţi... din treacăt!

NAIE *(către Serviescu şi Ciupici)*: Cît pentru d-voastră, *(cu un aer de protecţie)* cînd îţi avea vro nevoie... voi fi gata...

CIUPICI *(închinîndu-se)*: *Umilissimus!*

SERVIESCU *(asemenea)*: Vă sărut nu numai mînile, dar pot zice chiar...

LUXIŢA: Iaca ponciul, domnilor!... beţi în sănătatea directorului...

MILLO: Departamentului!...

LUXIŢA *(zîmbind)*: şi al Teatrului Naţional!

MILLO

(luînd un pahar de pe tabla)

(Arie din „Agachi Flutur")

Cînd ponciul curge în pahare,
Cînd ochii veseli strălucesc,
Inima-mi saltă şi tresare
De un fior dumnezeiesc.
Ieu un păhărel
Plin, plin,
De ponci rumenel
Plin, plin,
Şi publicului îl închin.
Ah! ah! ah!
Tra, la, la! Sufletul meu rîde,
Tra la, la! Raiul se deschide.
Tra, la, la, tra, la, la!

Cînd văd mulțămit
Publicul meu iubit!

TOȚI

Tra, la, la! Sufletul meu rîde ... etc. etc.
Ura! Vivat prefectul! *(Închin paharele cu Naie.)*

(Cortina cade.)

PARACLISIERUL

SAU

FLORIN ȘI FLORICA

PERSOANE

FLORIN, tînăr țăran
FLORICA, tînără orfană
COLIVESCU, paraclisier

PARACLISIERUL
SAU
FLORIN ȘI FLORICA

OPERETĂ ÎNTR-UN ACT

Scena se petrece în Tîrgul-Frumos, în anul 1865.

Teatrul reprezintă o curte cu zaplaz (uluci); în fund o portiță se deschide în zaplaz. În dreapta, o șură cu bageacă spre scenă; o scară răzemată de streșina șurii. În stînga, o căsuță veche cu cerdac. În mijlocul scenei, spre fund, un copac mare. La rîdicarea cortinei, se aude în podul șurii un fluier, cîntînd doina.

SCENA I

FLORIN și FLORICA

FLORICA *(iese din căsuță aducînd un paner cu de-ale mîncării)*: Florine! măi Florine! *(Chiuie:)* Florine, hăi!...

FLORIN *(scoate capul pe bageacă)*: Ce este, fa Florică? Te-o mușcat lupu, de țipi așa?

FLORICA: Ce faci tu acolo de azi-dimineață, ca un lăstun?

FLORIN: Așăd fînu în podu șurii.

FLORICA: Da cu ce-l așăzi, măi bădică?... cu gura?... că țăpoiul îi gios.

FLORIN: Cu gura? Iaca, mă! m-o pîcîlit drăcoaica! *(Rîde prostește.)* Ha, ha, ha, m-ai pîcîlit, fa, mînca-ți-aș ochii!

FLORICA: Vezi mîncău, tot ar vre să-mbuce cîte ceva.

FLORIN: D-apoi cum? doar eu nu-s fată mare, ca tine, să mă hrănesc cu răbdări prăjite.

FLORICA: Ei! dacă nu ești fată mare, cobori iute, că ți-am adus papă. Ian cată colea, cîșșșș...

FLORIN *(supărat)*: Dec! mă cășăiești acu, ca pe lăstuni?... Așteaptă să-ți arăt eu cîș... *(Se coboară pe scară.)*

FLORICA *(în parte)*: Se face că s-o mîniet, doar i-oi mai aduce ceva de sus, ca să-l împac.

FLORIN *(viind pe scenă)*: N-auzi, fa! știi tu că te prea întreci cu gluma?

FLORICA: Ce face, bădică? *(Arătînd panerul.)* Ia... malai și lapte dulce...

FLORIN *(îmblînzindu-se)*: Ba mă pîcîlești, ba mă cășăiești, ba mă... parc-aș fi agiuns în doaga palamariului de la sfîntul Onofrei.

FLORICA: Și vro două costițe de...

FLORIN: Costițe? de care?

FLORICA: De cela... știi tu, care-i bălan la păr și grăiește ca tine.

FLORIN: Unde-s? *(Caută în paner.)* I! Doamne! Fa, Florico, știi una?

FLORICA: Ba nici două.

FLORIN: Nici că se află pe fața pămîntului altă lighioaie de fată mai bună ca tine! Dar puțintică chileală adus-ai?

FLORICA *(scoțînd o garafă din paner)*: Așa-mi pare.

FLORIN: I! Doamne! Florică, știi două?

FLORICA: Ba nici trii.

FLORIN: Cînd aș fi Pori-împărat, pe crucea me că te-aș lua giupîneasă-n casă. Dar ceva mere dat-ai după persic?

FLORICA *(scoțînd mere din sîn)*: Numai vro șăse.

FLORIN *(întinzînd mîna)*: Las' să le culeg eu.

FLORICA *(lovindu-l peste mînă)*: Nu pune laba.

FLORIN: I! Doamne! Florică, știi trii?

FLORICA: Ba nici patru.

FLORIN: Mult îmi mai ești drăguță, fa hăi!... și, zău, mare dor mi-i să mă-nsor cu tine.

FLORICA: D-apoi mie, Florine.

FLORIN: Dacă-i așa povestea, știi patru?

FLORICA: Ba nici cinci.

FLORIN: Hai să ne... punem la masă și să facem prînz de logodnă.

FLORICA: Bucuros. Vin' cole, la umbra istui păr. *(Se așează amîndoi sub copac și întind masa pe iarbă.)*

FLORIN: Pe iarbă verde, ca la zi-ntîi mai...

FLORICA: Numai privighitori ne lipsesc...

FLORIN: Ba nu, că ești tu aici, Florică.

FLORICA: Eu îs privighitoare? da tu?

FLORIN *(cu mîndrie)*: Eu? privighitor! *(Rîd.)*

FLORICA: Iaca masa, poftim la dînsa, cucoane...

FLORIN: I! ce de mai bielșug, mămulica me! Ian privește: mălai din rai, lapte dulce, ochii ți se duce... *(Strigînd ca laptarii:)* Lapte, lapteee!

FLORICA *(dîndu-i un pumn)*: Taci, mă, și mănîncă azi.

FLORIN: D-apoi coaste fripte! inima le-nghite! *(Bocind:)* Vai! săracu bălăel! mult era el frumușel! Cum l-o pîrlit pe spinare, și mi l-o pus în frigare, de strigă în gura mare: covit, covit, rău mă doare!

FLORICA: Lasă bocitul, mă, că-mi vine-a plînge. Parcă îngropi pe frate-tău.

FLORIN *(atins)*: Ce face?

FLORICA *(tornîndu-i vin)*: Zic să bei un pahar de vin, ca să nu te îneci.

FLORIN: Mulțămim, puiculiță, și poftă bună. *(Bea.)*

(Hora „Arde-mă, frige-mă")
(Împreună.)

Poftă bună, poftă bună!
Să petrecem împreună
Și să bem și să mîncăm
Ș-apoi să ne cununăm.

FLORIN

Fa, Florică, draga mea,
Parcă ești o viorea!

FLORICA

Măi, Florine, dragul meu,
Parcă ești un paraleu!
(Împreună.)
Poftă bună, poftă bună!
etc. etc. etc.

FLORIN *(închinînd)*: Ei! să trăiești, Florico, după cum dorești! și la anu cu bine să deie Dumnezeu.

FLORICA: Mulțămim, bădică.

FLORIN: Să te văd cu bujori în față și cu copil în brațe. *(Bea.)*

FLORICA: Înghite-Agachi, vîrtos.

FLORIN: Na și ție! Bea de te răcorește!

FLORICA *(bînd)*: Noroc bun, Florine! să te văd cu flori la ureche.

FLORIN: Pușche pe limbă-ți... Așa că-i bun, fa? Lunecă pe gît ca un șarpe. Să-l tot bei și să mai cei.

FLORICA: A fi, că doar îi de cel de Cotnar cu cercuri de fer.

FLORIN: De Cotnar?... I! că nu mă pot face și eu o bute, să mă cercuiești tu cu brațele tale!

FLORICA *(sculîndu-se)*: Bute, tu?... Da nu vezi că-ți lipsește o doagă.

FLORIN: Că de-acu poți zice tu cîte ți-o plăcea. Am ospătat de-agiuns, slavă Domnului!... Cine mi-o dat azi să-mi deie și mîni.

FLORICA *(strîngînd masa)*: Ei! acu ce mai facem? că sîntem chiar de capu nostru, de cînd o murit biata cucoana Tudosia, stăpîna noastră, Dumnezău s-o ierte!

FLORIN: Așa sărmana!... De-o săptămînă de cînd am îngropat-o, am rămas noi doi stăpîni în casa ei, și, zău, de cînd nu mai am pe nime în capu meu, ca să mă silească la treabă, m-o apucat o sfîntă

de lene, de mi se rup fălcile. Ca... a...asc toată ziulica și do...o...orm toată nopticica. *(Cască.)*

FLORICA *(cu jale)*: Sărmana cucoană! mare bună o fost cu noi cît o trăit!

FLORIN *(întinzîndu-se)*: Dumnezeu s-o odihnea...a...scă!

FLORICA: Ea ne-o crescut de mici și ne-o îngrijit ca pe copiii ei. Acu am rămas cuc și nu știm ce să facem cu averea ei.

FLORIN: Da n-o lăsat-o nimărui cu limbă de moarte?

FLORICA: Nu. Tot ce știu îi că, după moartea ei, o vinit de la giudecătorie de-o rîdicat din casă cîte hîrtii s-o găsit. Poate să fie ceva scris în ele de stăpîna noastră.

FLORIN: A fi, n-a fi, nu ne privește pe noi. Treaba noastră îi să ne-ngrijim de toate și să le păstrăm în bună stare, păn' ce-a vini vro rudă de-a răposatei ca să ieie averea. Helbet! s-a găsi el cineva pe lume care s-o clironomisască.

FLORICA: Bani să fie, mușterii nu lipsesc.

FLORIN: Vorba ceea: la stupu de miere, roi de muște.

FLORICA: Ei! da păn-atunci ce facem noi, Florine?

FLORIN: Până cînd? Păn' la ziua cununiei noastre? *(Se apropie de Florica.)* Ia... ne dismierdăm, fa, ne sărutăm ca să ne deprindem cu măritișu.

FLORICA *(depărtîndu-se)*: Degrabă ți-a fi?

FLORIN: D-apoi cum? N-o hotărît răposata ca să-mi fii nevastă?

FLORICA: Așa este, nu zic ba, dar...

FLORIN: Ce dar, ce dar?... tocmala sfîrșită, nu se mai încape vorbă. Vin-încoaci, nevastă, de mă pupă.

FLORICA *(rîzînd)*: Iaca, mă! poroncește parc-ar fi Ciubăr-Vodă.

FLORIN: Nu vrei? Nu te supui de bună voie? Vrei poate cu de-a sila?

FLORICA: Cearcă, dacă poți.

FLORIN: Dacă pot? Ian așteaptă, leliță. *(Se răpede ca să prindă pe Florica.)*

FLORICA: Șăzi binișor, măi. *(Fuge primpregiurul copacului.)*

FLORIN: Ba nu, te-oi învăța eu...

FLORICA: Atunci s-agiungi tu cînd mă-i prinde.

FLORIN: Degeaba fugi, că n-ai să scapi.

FLORICA *(apucînd țepoiul)*: Să nu vii, că te ieu în țăpoi.

FLORIN *(oprindu-se)*: Lasă țăpoiu, fa.

FLORICA: Ba nici gîndesc.

FLORIN: Nu? nu? Ce? socoți poate că mă tem? *(Se răpede.)* Ghidi, șopîrlă ce ești...

FLORICA *(împungînd cu țepoiul pe Florin)*: Ha, ho, ha, ho, bălan, ho...

FLORIN: Încet, fa, că mă gîdili. *(Se lipește rîzînd de copac.)*

FLORICA *(înfige coarnele țepoiului în copac și prinde pe Florin între ele)*: Na că te-am prins eu, în loc să mă prinzi tu. Te mai lauzi acu? Mai poroncești, măi badeo?

FLORIN: Nu mai zic nimica... dă-mi bună pace.

FLORICA: Ba nu, am să te țin aici păn' disară.

FLORIN *(mînios)*: Aici? în coarnele țăpoiului?

FLORICA: Așa, ie-mă și tu în coarne, dacă poți.

(Se aude pe după zaplaz glasul lui Colivescu cîntînd: „Pa, vu, ga, de, ni, ghe, pa".)

FLORIN: Auzi? Vine pălămariul de la Sfîntu Onofrei... Dă-mi drumu, Floricuță dragă, că mă giur să fac ce-i vra.

FLORICA: Să n-ai parte de bunică-ta?

FLORIN: Să n-am! *(În parte.)* Tot îi moartă.

FLORICA: Ei bine. Te prinzi să-mi torci un fuior păn' disară?

FLORIN: Un fuior? eu? Ferească sfîntu!

FLORICA: Nu vrei? Dacă-i așa, șăzi aici să te vadă pălămariu.

FLORIN: Ei, mă prind.

FLORICA *(dîndu-i drumul)*: Acu mai vii de-acasă. Na, du paneriul ista sus și să mi te-ntorci cu fuioru la brîu. Auzi?

FLORIN *(rușinos)*: Aud... *(Ia panerul.)* Ei! las', leliță, că mi-i fi tu nevastă într-o zi...

FLORICA: Hai degrabă la furcă.

Maria și Theodor Theodorini (reprodus după I. Massoff, *op. cit.*).

Fanny Tardini (reprodus după I. Massoff, *op. cit.*).

FLORIN: Iaca mă duc, mă duc... Încet, că nu dau tătarii.

FLORICA *(mînîndu-l cu țepoiul)*: Hăis, tălășman... ța, bourean.

FLORIN *(suindu-se în cerdac)*: Te-oi tălășmăni eu cînd mi-i cădea la mînă. *(Intră în casă.)*

FLORICA: Ha, ha, ha, ha; o pățit rușinea flăcău! Ha, ha, ha, are să toarcă ca babele. Ha, ha. ha.

SCENA II

FLORICA, COLIVESCU (intrînd pe portița din fund)

COLIVESCU *(gîngav)*: Iaca! ce-mi văzură ochii! Florica cu țăpo... poiu-n mînă? Ce-ai pă-pățit, Florico?

FLORICA *(îngînîndu-l)*: N-am pă-pățit nimica, Colivescule. *(Razimă țepoiul de copac.)*

COLIVESCU: Am crezut că faci războ-boi cu, cu, cu, cu...

FLORICA: Cu cine? cu cucu? N-ai gîcit.

COLIVESCU: Ei! iar ai început a-ți ba-bate gioc de mine.

FLORICA: Eu?... să-mi ba-bat gioc?... Nu se află.

COLIVESCU: Da, da... Mă îngîni pentru că mi se leagă limba cînd te văd... Dragostea mă gîngăvește, și tu n-ai nici un pi-pic de milă de-un pă-păcătos care se usucă pentru tine.

FLORICA: Ești păcătos? Dumnezău să-ți ierte păcatele și să nu mai fie vorbă.

COLIVESCU: Da de ce să nu mai fi-fie vorbă? că doar nu-s gîngav totdeauna... Numai cînd sînt cu tine mă apucă.

FLORICA: Ce te-apucă? gîngăvia, ori cepeleagu?

COLIVESCU *(supărat)*: Na și alta acu!... cică-s cepeleag... ș-apoi?... Nu-s și eu ficior de oa-oa...

FLORICA *(rîzînd)*: De oa-oa?

COLIVESCU: De oameni. Nu-s și eu bun de însurat?

FLORICA: Însoară-te, cine te oprește?

COLIVESCU *(oftînd)*: Ah! Florico, cînd ai vra tu să fii pa-pa-pa-la-ma-ma...

FLORICA: Pa-pa-la-ma-ma? Ce mîncare-i aceea?

COLIVESCU: Palamareasă.

FLORICA: Da ce? Ai agiuns acu palamar? Parcă erai numai clopotar.

COLIVESCU *(cu mîndrie)*: M-am suit în *gard*.

FLORICA: În gard, ca curcanu?

COLIVESCU: Ba, ba în grad... Acu învăț psaltichia, ca să mă fac psalt la biserică la Sfîntu Onofrei.

FLORICA: Psalt! și la mai mare!

COLIVESCU: Amin!

FLORICA: Da bine, ai glas?

COLIVESCU: Am!... Psaltul Chiriac mi-o spus că am un ohtoic de cele zdravene. Vrei să-l asculți?

FLORICA: Vreu. Dă, începe și cruce-agiută.

(Arie nouă)

COLIVESCU

Pa, vu, ga, de, ni, ghe, pa!
Mult îmi place a cînta
Și clopotele-a suna:
Tanda, tanda, tanda, la.

Dacă moare-un boier mare,
Pun clopotele-n mișcare
Și fac mare dandana:
Danda, danda, danda, na.

Iar cînd mor oameni mai mici,
Trag clopotul de calici,
Care sună ca telinca:
Linca, linca, linca, linca.

Pa, vu, ga, de, ni, ghe, pa!
Dac-ai vra, Florico, fa,
Toată ziua ți-aș cînta:
Tanda, linca, danda, na!

FLORICA *(în parte)*: Parcă-i clopotu cel țigănesc.

COLIVESCU: Ei! ce zici, Florico, îți place?

FLORICA: Frumos! să giuri că se bat calicii în gură-ți.

COLIVESCU *(mulțămit)*: Așa-i? Apoi ce mai stai la gînduri, Florică! Spune că te primești să fii pa-pa-lamareasă; încalte să te înalți odată cu mine.

FLORICA: Unde?... în clopotniță?

COLIVESCU: Ian, lasă glu-gluma. Vrei, ori ba?

FLORICA: Apoi dă, cum n-aș vra, păcatele mele?... Auzi, s-agiung deodată cucoană, pălămăreasă... să amiros tot a tămîie și să mă hrănesc tot cu colivă... Mai frumoasă viață unde se dă?

COLIVESCU: Nu-i așa?

FLORICA: Mai așa!... decît un singur lucru ne stinghereşte pe-amîndoi.

COLIVESCU: Care?

FLORICA: Că nu te iubesc pe d-ta și că iubesc pe Florin.

COLIVESCU: Florin?... un mojîc?

FLORICA: Mojîc, da voinic.

COLIVESCU: Elei! Florico, prost gust ai mai avut!

FLORICA: Prost, neprost, aista-i, dacă-ți place, cucoane pălămariule.

COLIVESCU: Da ascultă, copilă hăi! Florin nu-i de tine; nu-ți întuneca zilele cu dînsu.

(Se aude între culise clesonurile vînătorilor sunînd un marș militar compus pe aria: „Pasere cu galben cioc.)“

FLORICA: Ce s-aude?

COLIVESCU: Trec soldații care merg la lagăr.

FLORICA: Soldații?... I! tare mi-s dragi soldații!... Mă duc să-i privesc. *(Aleargă spre fund.)*

COLIVESCU: Florico, stăi, nu te duce făr' să-mi dai un răspuns ca oamenii.

FLORICA *(pe pragul portiței)*: Întră la oaste dacă vrei să-mi placi. *(Iese.)*

COLIVESCU *(singur)*: Să mă scriu la oaste? eu? Să-mi las eu clopotele și pălămăria?... ferească sfîntu Onofrei!... Mai bine... ian să cerc a presăra chiper între Florin și Florica... vorba ceea: chiper între voi, să rîdem și noi... Mi-o spus azi-dimineață ficioru protopopului, care-i scriitor la giudecătorie, că s-o cercetat hîrtiile lăsate de răposata, cucoana Tudosia, şi că ea ar fi lăsat starea ei unuia din copiii crescuţi de dînsa. Care să fie oare? Florin ori Florica? *(Stă pe gînduri.)*

SCENA III

COLIVESCU, FLORIN (iese în cerdac, purtînd o furcă la brîu şi toarce cîntînd)

FLORIN

(cîntă fără acompanement de muzică)

Frunză verde de pelin,
Vai de tine, măi Florin;
Fost-ai fost băiet de treabă,
Ş-ai ajuns a fi chiar babă!

COLIVESCU *(în parte)*: Ce-mi văzură ochii!... Florin cu furca la brîu?... Ei! apoi, netotul ista de însurat îi?

FLORIN *(smuncind fuiorul)*: Ardă-l focu fuior, că încîlcit îi!

COLIVESCU: Măi Florine... da... cine te-o fărmăcat să torci ca baba Rada?

FLORIN *(ascunzînd furca după spate, zice în parte)*: M-o zărit pălămariu dracului.

COLIVESCU: Pun rămăşag că iar Florica şi-o bătut gioc de tine, sărmane!

FLORIN *(coborîndu-se în scenă)*: De unde ştii? Ea ţi-o spus-o?

COLIVESCU: Ea. Zicea aşa mai dinioare că nu eşti bun decît să paşti bobocii şi să încîlceşti fuioare.

FLORIN *(mîniindu-se)*: Aşa o zis? aşa?... Dacă-i aşa povestea... *(Scarmănă fuiorul.)* Na fuior... na furcă, na tors! *(Aruncă furca jos ş-o calcă în picioare.)*

COLIVESCU: Nu face poznă, măi, că te-a bate Florica.

FLORIN: Pe mine? că doar am şi eu o păreche de pumni ca să mă apăr.

COLIVESCU: Ei! bravo! Acu văd şi eu că eşti bărbat, om verde, colea, care rupe mîţa-n două.

FLORIN: Da cum m-ai socotit?

COLIVESCU: Apoi dă, ce să-ţi spun?... Cînd te-am văzut torcînd, am chitit, în gîndu meu, că-i păcat de un voinic ca tine să fie de rîsu fetelor, mai cu samă că tu, Florine, nu eşti făcut să-ţi mănînci viaţa c-o ţărancă ca Florica.

FLORIN *(intrigat)*: Cum asta, Colivescule?

COLIVESCU: Cum?... Da n-ai aflat că răposata, cucoana Todosia, ţi-o lăsat ţie toată averea ei?

FLORIN: Elei!

COLIVESCU: Tu, de azi înainte, eşti bogat şi poţi să-ţi înalţi neamu ca ciocîrlia.

FLORIN: Elei!... care vra să zică, mă pot îmbrăca şi eu ca ciocoii cu surtucă şi cu giretcă?

COLIVESCU: Se-nţălege.

FLORIN: Şi cît pentru nevastă, pot să-mi aleg una chiar dintre negustori, chiar o fată de făclier?

COLIVESCU: Ba ş-o fată de boier, dacă-i vra.

FLORIN *(sărind de bucurie)*: I! mămulica me! că bine-mi pare! Îmi vine tot să sar şi să cînt:

(Florin cîntă, jucînd ţărăneşte.)

Frunză verde baraboi,
Am ajuns şi eu ciocoi.
Sus, Florine, sus!

Sînt ciocoi, ciocoi cu stare,
Ş-am s-o ieu de-acum pe mare.
Sus, Florine, sus!

Să mă-nalţ pe catalici,
Să fiu mîndru cu cei mici.
Sus, Florine, sus!

Sai, voinice, sus, sus, sus,
Şi te-ntoarce ca un fus.

(Colivescu şi Florin joc împreună.)

Sai, voinice, sus, sus, sus,
Și te-ntoarce ca un fus.
Sus, Florine, sus!

FLORIN: Alerg degrab' în tîrg, să-mi cumpăr haine nemțăști... Unde-aș găsi haine nemțăști, Colivescule?

COLIVESCU: În colț, la giupîn Herșcu.

FLORIN: M-am dus. *(Iese alergînd și chiuind:)* Sus, Florine, sus!

COLIVESCU *(singur)*: Ian vezi, ce-i mîndria? cum orbește pe om!... Până și Florin, un argat necioplit, cît l-ai încălecat pe-o minciună, se duce pîrle de nu-l mai poți ține!... Meargă păn' la măru roș, că eu nu l-oi chema înapoi... Ha, ha, ha, ha, are haz că de-acu n-a să mai cate la Florica, și Florica de ciudă a să se deie în dragoste cu mine. Bravo, Colivescule! Se vede, cînd te-ai născut tu, c-o strănutat dracu!

SCENA IV

COLIVESCU, FLORICA (viind pe portiță)

FLORICA: Doamne! Mare mîndri-s la privit soldații noștri!... Știi? ți se duc ochii cînd îi vezi trecînd cu muzica și cu steagu întins... D-apoi vivandiera! ... mi-o rămas inima la uniforma ei... I! cînd aș fi de capu meu, pre legea me, m-aș face vivandieră.

COLIVESCU: Florico!

FLORICA: A! tot aici ești?

COLIVESCU *(oftînd)*: Tot, tot, păcatele mele, că nu mă lasă inima să mă depărtez de căsuța ta.

FLORICA: Iar ai început ohtoicul cel de dragoste? Nu ți-i greu să-ți perzi vremea de flori de cuc!... mai bine te-ai duce să caști gura pe uliță, privind la soldați; și dacă ai fi om în toată mintea, în loc să umbli după cai verzi, te-ai face oștean de-a țării, ca să tragi cu pușca, iar nu să tragi clopote.

COLIVESCU: Eu?

FLORICA: D-apoi cum? eu? Ești coșcoge român, cît un butoi... ți-ar șidea de-o mie de ori mai bine cu mindir în spinare, decît cu antereu ist' de lăutar.

COLIVESCU: Oare?... dar... ian spune-mi, Florico, dacă ți-aș urma sfatu, mi-ai îndeplini și tu doru?

FLORICA: Om videa atunci ce-a mai fi. *(Zărind furca jos.)* Iaca! ce furcă-i asta? Cine-o împrăștiet fuioru pin ogradă?

COLIVESCU: Florin.

FLORICA: El? și de ce?

COLIVESCU: S-o schimbat flăcău! Nu mai e cum îl știi.

FLORICA: Ce vrei să zici?

COLIVESCU: Las' că-i videa acuș.

FLORICA: Ce-oi videa?...

COLIVESCU: Îi videa, atîta-ți spun, îi videa. *(Iese prin fund.)*

SCENA V

FLORICA: Vorbește în bobote pălămariul. Se vede că l-o amețit dragostea; aibă parte de ea, și ea de dînsu! *(Stă pe gînduri.)* Mare poznă și minune! De cînd am văzut vivandiera regimentului, nu-mi mai pot aduna gîndurile pe-acasă. Ce frumoase haine purta!... Am întrat în vorbă cu dînsa ș-am aflat că-i de-aici din tîrg și că vre să se lase de oaste, pentru ca să se mărite... Auzi treabă! să se facă iar mireancă, de unde era oșteancă?... Doamne! dacă eu nu m-aș lăsa odată cu capu.

(Aria vivandierei)

De-aș fi vivandieră
Eu, pănă ce-aș muri,
De-a țării bandieră
Cu falǎ m-aș umbri.

Pe soare şi pe ploaie
Aş merge tot la rînd,
Şi-n duşmani, la războaie,
M-aş răpezi cîntînd:
Sună dobele, sună,
Soldaţi, cu voie bună,
Hai toţi, într-un noroc,
Să ne-aruncăm în foc.
Ram, pataplam, plam, plam etc.

(Ia ţepoiul drept puşcă şi face marş intrînd în căsuţă.)

SCENA VI

FLORIN *(vine pe portiţă, îmbrăcat ridicul cu surtuc verde, giletcă roşie, pantaloni galbini de nanchin, pălărie naltă cu mărginile strimte şi guler de cămaşă, care-i ascunde urechile. El poartă metanii şi un ciubuc)*: *Bonjur monsu*... Iată-mă-s cu tot şartul boieresc!... M-o îmbrăcat giupînu Herşcu chiar de mondă, ca la Ieşi. Se vede că mă prinde de minune, că se uită oamenii la mine ca la un comediant şi m-arată pe uliţi cu degitu. În sfîrşit, îs boier!... cu ciubucu meu, cu giretca me, cu surtuca me... Crişu eu! ştiu că am să mi-o scot în pele de-acu-nainte!

(Cîntă aria de la scena III, jucînd astă-dată cu aer serios, voind să-şi dea aer de boier.)

Frunză verde lemn dubit;
Iată că m-am boierit!
Dă-i, cucoane, dă-i.

Ş-am să mă aşed, măi vere,
Pe mîncare şi pe bere.
Dă-i, cucoane, dă-i.

Să petrec cu lăutari
Şi să-nşel la fete mari.
Dă-i, cucoane, dă-i.

Să mă bag pintre lingăi
Şi să frig la nătărăi.
Dă-i, cucoane, dă-i.

SCENA VII

FLORIN, FLORICA (iese din cerdac)

FLORICA: Ce văd? Florin? Ha, ha, ha, ha, ha!

FLORIN: Cine chicoteşte cînd gioacă boieriu?

FLORICA: Da ce-ai păţit, Florine, de te-ai schimosît aşa? Ha, ha, ha! parcă eşti Flaimuc ciubotariu.

FLORIN *(supărat)*: Ian ascultă, fa, ie-ţi sama cum grăieşti şi cu cine grăieşti... Auzi tu?

FLORICA *(viind în scenă)*: Iaca, mă! Nu cumva s-o boierit ţopîrca?

FLORIN: Ţopîrcă eşti tu, obraznico. Eu de azi înainte sînt boier, aşa să ştii. Cucoana Todosia mi-o lăsat mie averea ei.

FLORICA: Cucoana te-o lăsat pe tine clironom? I! tare-mi pare bine, Florinaş dragă. *(Se apropie veselă de Florin.)*

FLORIN *(respingînd-o)*: Ce Florinaş dragă? Ce Florinaş? Da mai cucoane nu poţi să-mi zici?

FLORICA *(rîzînd)*: Bată-te cucu, că poznaş mai eşti!

FLORIN: Şi te poftesc, giupîneaso, să nu te hlizeşti aşa dinaintea me, că doar nu sîntem de-o samă amîndoi.

FLORICA: Ha, ha, ha... bine se mai priface a boier! *(Îi dă un pumn.)*

FLORIN *(mînios)*: Ian ascultă, fa, acuş o împlineşti cu mine.

FLORICA: Dec!... ce te-o apucat?

FLORIN: Nu se cade să glumeşti cu mine, că ţi-am mai spus-o o dată... nu sîntem de-o samă.

FLORICA: Măi, cu tot dinadinsul grăieşti?

FLORIN: D-apoi cum?... Eu sînt cu stare, sînt boier, sînt stăpîn aici în casă, şi tu eşti o biată ţărancă... Vezi că sîntem departe unu de altu, ca ceriu de pămînt.

FLORICA *(cu lacrimi în ochi)*: Așa?... pentru că ți-o dat Dumnezău cîteva parale, ai și uitat c-am fost crescuți împreună, că sîntem amîndoi niște bieți orfani culeși de stăpîna noastră?

FLORIN: Eu nu știu ce-am fost, știu ce sînt.

FLORICA: Ce ești? Vrei să-ți spun eu ce ești, Florine? Ești un nerecunoscători, un om fără nici un pic de suflet, dac-o putut banii să te schimbe astfeli într-o clipală. *(Plînge.)* Auzi? Nu mai sîntem de-o samă! eu, care i-am fost ca o soră și l-am iubit ca ochii din cap!...

FLORIN *(în parte)*: Mi-i milă de dînsa, dar n-am ce-i face; eu boier, ea țărancă... nu ne potrivim.

FLORICA *(plîngînd)*: Cine s-ar fi așteptat la una ca asta? Sărmana biata cucoană! unde-i să vadă ce blăstem și-o făcut cu banii, lăsînd în urmă-i sămînță de vrajbă...

FLORIN *(cu blîndețe)*: Ei taci, Florico, nu mai plînge, că nu te-oi lepăda eu pe drumuri... Dacă-i fi cuminte, te-oi lua fată-n casă la mine.

FLORICA *(zîmbind)*: Zău!

FLORIN *(cu un aer protector)*: Și dacă te-i purta cum se cade, te-oi mărita cu palamariu de la Sfîntu Onofrei.

FLORICA: Ce face? să mă dai lui Colivescu? Da ai uitat că sîntem logodiți împreună și c-am făcut azi-dimineață prînzul logodnei?

FLORIN: Așa este! d-apoi gîndește tu singură, Florico... eu acum nu mă iartă pojîjia să mă-nsor decît c-o fată de boier... și tu...

FLORICA: Să iei pe alta? Ba să nu te-mpingă păcatu, că-ți scot ochii, auzi tu?... îți scot ochii cei de boier perpelit.

FLORIN *(atins)*: Perpelit? eu?... Florico, pune-ți gard la gură, că, pe crucea me...

FLORICA: Ce?... Ce mi-i face?...

FLORIN: Ian te-oi lua frumos de spate și te-oi da afară.

FLORICA: Tu, pe mine?... Că doar n-o agiuns o fată ca mine de rîsu curcanilor...

FLORIN *(furios)*: Curcan? eu?... Ieși de-aici, pe loc, nerușinato... obraznico...

FLORICA: Vai! mînca-te-ar moliile, Flaimucule... Na... *(Trage o palmă lui Florin.)*

FLORIN: Valeu!

FLORICA: Na, țărancă... na, obraznică... A! mangositule, te-ai fudulit? Na, na, na... boieriule. *(Îi dă pumni.)*

FLORIN: Șăzi binișor, fa... Valeu!... Nu te-atinge de boierie, fa! *(Fuge pe după copac și scapă ciubucul din mînă.)*

FLORICA *(rîdicînd ciubucul)*: Las' să-ți măsor eu boieria pe spinare cu ciubucu ista...

FLORIN: Ie sama, fa, să nu strici *lichimbariu.*

(Arie din „Baba Hîrca")

(Împreună.)

FLORICA

Lega-s-ar dracii de tine,
Nătăfleț făr' de rușine.
Am să sfărm cu ist ciubuc
Capul tău cel prost de cuc.

FLORIN

Fa, Florico, da șezi bine,
Șezi, nu te lega de mine;
Că muierii [-i] este dat
Să se teamă de barbat.

SCENA VIII

FLORIN, FLORICA, COLIVESCU (îmbrăcat cu uniformă de muzicant recrut, aduce cu dînsul un trombon de cele mari)

COLIVESCU *(alergînd)*: Florico, Florico, veste bună!

FLORICA: Ce veste?

COLIVESCU: Bucură-te... M-am scris la oaste, după cum ai dorit... Ian privește, m-am și îmbrăcat...

așa-i că-mi șăde bine? *(Se întoarce într-un picior.)*

FLORICA: N-ai fi de diochi... Da ulucu ist de aramă ce-i?

COLIVESCU: Să vezi... d-nu căpitan o chitit c-aș fi bun de trîmbițaș și mi-o dat trîmbițoiu ista, ca să mă diprind a cînta la *mojică*... ian ascultă... *(Suflă din trombon.)*

FLORICA *(astupîndu-și urechile)*: Ho, că m-ai spăriet.

COLIVESCU: Ei! acu nu mai ai ce zice, Florico... M-am lăsat de pălămărie și m-am dat la miliție de dragostea ta... mă iei?

FLORICA: Poate... *(În parte.)* Să-i viu de hac lui Florin...

COLIVESCU: Poate? Ah! Florico... *(Cîntă:)*

Pentru tine le fac toate,
Ș-apoi tu zici numai: poate!

FLORIN: Colivescule!...

COLIVESCU: Taci, mă!... Florico... unde-i mai găsi așa bujor de trîmbițaș ca mine?... trupeș și cu pept de buhai? Ian ascultă... *(Suflă iar din trombon.)*

FLORIN: Destul! că ne rupi urechile.

COLIVESCU: Taci, mă! Ei! Florico, spune: vrei, nu vrei?

FLORICA: Apoi știu eu ce să fac?... o biată fată săracă ca mine...

COLIVESCU: Tu, săracă?... Elei! da nu ți-am spus încă vestea cea bună? Nu știi cum s-o întors roata norocului?

FLORICA: Nu!

COLIVESCU: Ești bogată, Florico, bogată!

FLORICA: Eu?

FLORIN: Ea?

COLIVESCU: Dar!... Iaca o hîrtie de la giudecătorie... mi-o dat-o ficioru protopopului ca să ți-o aduc.

FLORICA: Ce hîrtie?

COLIVESCU *(deschide o coală de hîrtie)*: O copie de pe testamentu cucoanei Todosia, prin care te lasă pe tine clironoama averii sale.

FLORICA *(uimită)*: Pe mine?

FLORIN: Pe dînsa? D-apoi eu?

COLIVESCU: Tu, te spală pe buze despre avere! Pe tine te lasă argat Floricăi.

FLORIN: Minciuni spui, hoțule, ca să înșăli pe Florica.

COLIVESCU: Nu crezi? Hai la giudecătorie să afli adevăru!

FLORIN: Hai! Auzi? argat? *(Iese prin fund.)*

COLIVESCU: Florico, mă duc și vin îndată ca să batem mîna împreună... crede-mă, fa, nu scăpa chilipiriu de la mînă; așa pept! *(Suflă tare în trombon și apoi iese.)*

SCENA IX

FLORICA: Eu bogată?... nu-mi vine-a crede o fericire așa de mare... bogată!... Care vra să zică, giupînu Florin nu se mai poate fuduli cu mine, și dacă s-o schimbat el în haine boierești, și eu pot să-mi pun rochie de cucoană... A! bădică Florine, ai zis că mă-i lua fată-n casă și că ți-i face milă și pomană să mă măriți cu altu?... Ei, lasă, moțpane, că ți-oi arăta eu fudulie... Mă duc să mă împodobesc cu straie de-a cucoanei Todosia... cînd m-a videa Florin, să-și scoată căciula dinaintea me... Haide, cucoană Florică, la tauletă... Ha, ha, ha, cucoană Florică... tare-mi pare deșanț!... cucoană Florică... Ha, ha, ha, ha... *(Intră în căsuță.)*

SCENA X

FLORIN *(se întoarce abătut cu pălăria pe ochi)*: Am pățit-o... Cenușerii de la giudecătorie o rîs de mine cu hohot și m-o tiuit ca pe-un dulău cu tingirea-n coadă, cînd le-am cerut averea răposatei! Nu mai am nimică pe fața pămîntului!... Hoțu cel de pălămari m-o luat în trii parale, cînd m-o făcut să cred cai verzi pe pereți... I! de l-aș prinde la largu meu, ce colivă de sufletu bunicăi i-aș trage la ceafă... El îi pricina că m-am stricat cu Florica... Ce-oi să mă fac de-acu, săracu de mine?... Florica-i mînioasă pe mine... ea-i cucoană în locul meu și are să mă deie afară, s-agiung pe uliți, fără căpătăi. *(Dîndu-și pumni peste pălărie.)* Na, tontule! na, prostule! fudulie-ți trebuia ție? boierie-ți lipsa?... la grajdi, nătărăule... acolo ți-i locu... în podu șurii cu țăpoiu-n mînă, dar nu cu ciubuc!

(Arie veche „Pom, pom eram eu, pom")

Pom, pom, pom eram eu, pom!
Pom eram cu frunză lată,
Pom, pom, pom
Ș-am rămas neom.

Prost, prost, prost am fost eu, prost!
Căci prostia din născare
Niciodată leac nu are.
Prost, prost, prost,
Un biet cap de prost.

SCENA XI

FLORIN (după copac), FLORICA (îmbrăcată ridicul cu o rochie foarte umflată și cu o capelă mare împănată, iese în cerdac, dîndu-și vînt cu evantail)

FLORICA *(veselă)*: Tra, la la, tra, la, la, la.

FLORIN: Aud glasul Floricăi.

FLORICA *(ieșind în cerdac)*: Tra, la, la, tra, la, la, la.

FLORIN *(în parte)*: I! ce bine-i șade cu capelă!

FLORICA *(cu mîndrie, strigă)*: Loc, loc, faceți loc, măi, că trece cucoana Florica, cucoana Florica... Ha, ha, ha... *(Se coboară în scenă, se împedecă în poalele rochiei.)* Na! că era să dau alivanta peste cap... Marlacofu îmi gioacă feste... mă tot bate peste glezne... Fie! că-i frumos... Ian privește, parcă-s umflată cu țevia; am talie de modă, cît o bute, ș-o oboroacă de capelă cu streșină... *(Se primblă îngîmfată.)* Vai de mine! Cine mă gîdilă la picioare?... Marlacofu? *(Sare bătînd cu palma peste rochie.)* Da șăzi binișor, blăstămatule!

FLORIN *(în parte)*: Are și malac? of! *(Oftează.)*

FLORICA *(își drege toaleta)*: Ia așa, să mă fac pupuică, cu fesfesele boierești, ca să nebunească flăcăii după mine. *(Se primblă, imitînd mersul damelor.)*

(Arie din „Scara mîței" : „Ca să fii cucoană mare")

Voi să fiu și eu cucoană
Cu deschisuri sfranțuzești,
Să fac proașcă, s-arunc zvoană
În feciorii boierești.
Să port fîșnele
Cu tinechele;
Să port capele
Cît un șopron;
Să am corseturi
Fără șireturi
Și marafeturi
Tot de *bon ton*.
Dragă Florică!
Ești frumușică,
Ești marmuzică
Plină de nuri;
De-acum te ține
S-amețești bine
Pe cioclovine
Și pe bonjuri.
(Împreună.)
Ha, ha, ha, ha,
Ha, ha, ha, ha.

FLORIN
(cu mirare)
Na, na, na, na,
Na, na, na, na!

FLORIN *(scăpînd ciubucul jos)*: Tronc!

FLORICA *(zărind pe Florin, în parte)*: Aice-i hîtru. *(Tare.)* Ce este? Cine-i acolo?

FLORIN *(cu sfială)*: Eu!

FLORICA: Care eu?

FLORIN: Florin.

FLORICA *(mîndră)*: Ce vrei?

FLORIN: Aș vre, dacă n-ar fi cu supărare, să rămîn argat la măria ta, Florico.

FLORICA *(atinsă)*: Florico?... Florico!... parc-aș fi de-o samă cu dînsu!... parc-am fi păscut bobocii amîndoi!... Da cucoană Florică nu poți să zici, giorlane?

FLORIN: Ba pot, Florico!

FLORICA: Bine. Și de-acu-nainte să-ți torci pe limbă cînd îi dischide gura ca să vorbești cu mine, auzi tu?

FLORIN: Mi-oi toarce, cucoană!

FLORICA: Iaca!... Da căciula de ce ți-o ții pe cap dinaintea me, năucule?... gios cușma!

FLORIN *(scoțîndu-și pălăria)*: Mă iartă, cucoană!...

FLORICA: Fie, pentru astă-dată. Acu spune, ce vrei?

FLORIN: Apoi, dacă s-ar putea, aș dori să rămîn aici la curte, că pe cînd trăia biata cucoana Todosia, stăpîna noastră...

FLORICA: Ba stăpîna ta, nu a me. Mie mi-o fost mamă.

FLORIN *(buimăcindu-se)*: Așa vroiam să spun, stăpîna ta, nu a me... adică stăpîna me, nu a ta...

FLORICA *(rîzînd, în parte)*: S-o buimăcit... *(Tare.)* Vrei să întri în slujbă la mine? Fie! te primesc cu leafă de 50 de lei pe an, un suman și trii părechi de opinci.

FLORIN: Suman și opinci? Apoi eu îs diprins cu straie de iste ciocoiești!

FLORICA: Da de cînd te-ai diprins, măi badeo? De gioi păn' mai apoi?... Mie-mi trebuie argat, nu ciocoi.

FLORIN *(oftînd)*: Bine, cucoană, oi purta și opinci, cinstită fața dumnitale.

FLORICA: Să porți dar, că, după cum zicea răposata, opinca-i talpa țării; ea se lipește bine de pămîntu țării, iar nu ciubota nemțască, nici papucu grecesc. Hai, du-te sus de-mi adă un scaun ca să mă mai odihnesc!

FLORIN: Îndată, Florico!

FLORICA: Iar?

FLORIN: Ba, ba nu... cucoană Florică. *(Intră în casă.)*

FLORICA: Ha, ha, ha... bietu Florin!... Nu mă pot stăpîni de rîs cînd mă uit la el... samănă cu o găină smulsă.

FLORIN *(aducînd un scaun)*: Iaca scaunu, cucoană!

FLORICA *(așezîndu-se pe scaun)*: Bine; aleargă acu de-mi adă un scăueș de pus sub picioare.

FLORIN *(alergînd)*: M-am dus.

FLORICA: Am să-l obosăsc ca pe-un cal de poștă.

FLORIN *(vine iute)*: Iacă și scăueșul. *(Îl așează sub picioarele Floricăi.)*

FLORICA: Așa! Du-te de-mi adă ș-o pernă să mi-o pun la șele, că-i pre tare scaunu.

FLORIN: M-am dus! *(Iese alergînd.)*

FLORICA: L-oi vindeca eu de boala fuduliei.

FLORIN *(aducînd o perină)*: Unde s-o așăd, cucoană?

FLORICA: Cole, la spate.

FLORIN *(așezînd perina)*: Poftim.

FLORICA: Încet, mă, că mă gîdili... bine... acu mergi de-mi adă dulceți.

FLORIN: Alerg. *(În parte.)* Multe-i mai trebuie! *(Iese.)*

FLORICA *(răzimîndu-se pe perină)*: I! că bine-i în puf! te încălzește la șele și-ți aduce o sfîntă de lene... De asta poate unii oameni sînt așa de somnoroși... trăiesc cu pufușor. *(I se rîdică malacoful.)* Pei drace!... *(Își drege rochia.)* Poznașă modă... de nu-i lua sama, te dă de rușine.

FLORIN *(aduce o tabla cu dulceți și două pahare cu apă. El calcă cu sfială și se cumpănește cînd în dreapta cînd în stînga, de frică să nu verse tablaua)*: Iaca dulcețile, cucoană!

FLORICA *(în parte)*: Ian vezi-l cum se clatină... parcă-l bate vîntu. *(Luînd dulceți.)* Da nu te băga așa în sufletu meu, că doar n-ai să mă-nghiți... stăi cole... drept... și te diprinde a sluji cum se cade, că de m-oi mărita, poate să te ieu ficior în casă...

FLORIN *(mâhnit)*: Ai să te și măriți, Florică... cucoană Florică?...

FLORICA *(bînd apă)*: D-apoi cum? Să rămîn fată mare?

FLORIN: Ba ferească sfîntu de-așa rușine!...

FLORICA: Am să-mi ieu de bărbat un om de treabă, care să nu se sparie de bani, să nu-l farmece ochiu dracului, un suflet bun, recunoscători, fără fudulie, fără prostie... ca alții.

FLORIN *(scîncind, în parte)*: Adică ca mine... bate șaua...

FLORICA *(mai luînd dulceți)*: Da bune dulceți!... Pălămariu de la Sfîntu Onofrei îi băiet cu inimă, frumos, voinic, îi militar și moare de doru meu... *(Bea.)*

FLORIN *(scîncind)*: Pălămariu, frumos!... Pe Colivescu vrei să-l iei?

FLORICA: Și ce-ți pasă ție?

FLORIN *(plîngînd cu bocit)*: Elei!... să nu faci una ca asta, Florico, că mă dau în fîntînă!

FLORICA: Ce face?

FLORIN: Fusese vorba să ne cununăm împreună; dar de vreme ce nu se mai poate, nu vreu să fii pălămăreasă, Florico... nu-ți dau voie.

FLORICA *(sculîndu-se)*: Tu?... Ian lipsești de-aici, păcătosule, și nu te mai scînci, că ești slut ca păcatu cînd te bocești.

FLORIN *(pune tablaua pe scaun)*: Ascultă, Florică! Am fost un ticălos mai dinioare... m-am purtat cu tine ca un mișăl și nu mai sînt vrednic nici să-ți sărut mîna... dar nici pot suferi ca să te faci Colivească. *(Plînge.)* Nu pot, da!... apoi dacă nu pot, nu pot!

FLORICA *(în parte)*: Sărmanu Florin! *(Tare.)* Și de ce nu poți, mă rog?

FLORIN: Pentru că mi-ești dragă... na... și mă giur pe-o lege care-o am, că, de nu mă-i asculta, întru în păcat!...

FLORICA: Mare-i lauda la casa omului!

FLORIN: Nu glumesc, Florico... Mă giur, să mă duc pe lume, să nu mai auzi de mine cît îi trăi.

FLORICA: Și ce-mi pasă mie de te-i duce?... doar nu sîntem de-o samă... Călătorie sprîncenată...

FLORIN: Așa!... Apoi să dai samă, fa, de ce s-a întîmpla. *(Desperat.)* Merg să mă scriu la oaste, ca să mă duc la bătălie... să mor de mîna dușmanului... în ciuda ta...

FLORICA *(în parte, îngrijită)*: Ce zice?

FLORIN: Și cît pentru pălămariu, am să-l îngrop de viu în trîmbițoiu cel gros. *(Se răpede spre portița din fund și se lovește de Colivescu, care întră.)*

SCENA XII

FLORIN, FLORICA, COLIVESCU

COLIVESCU: Ho, mă!

FLORIN: Tu ești?... Na! *(Îi dă un pumn.)*

COLIVESCU: Valeu! Nu da, mă!

FLORIN: Și mai na!...

COLIVESCU: Măi, șăzi binișor că scot satîru și te hă... hăcuiesc!

FLORIN: Satîru?... Na satîr... *(Îi mai dă un pumn și apoi iese alergînd.)*

FLORICA: Florine!...

COLIVESCU: Ian mai dă unu, fricosule, ș-apoi să vezi... o fugit mișălu.

FLORICA *(la portiță)*: Florine!...

COLIVESCU: Bre!... da ce l-o apucat de cărăbănește cu pumnii în oameni? Nu cumva l-o mușcat vro cucoană chiftiriță?

FLORICA: Ba l-o pișcat zulia de inimă, sărmanu!

COLIVESCU *(zîmbind cu mulțămire)*: Dacă-i zulia, îl iert. Bietu flăcău! îi zuliar de norocu meu... o și aflat c-o să ne cununăm împreună, Florico, și asta-l roade!

FLORICA *(în parte)*: L-am pre întrecut cu didiochiu și mă tem să nu-și facă samă...

COLIVESCU: Vezi că el te iubea de mult, Florică, și-i mergea gîndu la măritiș... Vorba ceea: Vre broscoiu să se lipească de floare.

FLORICA *(în parte, fără să-l asculte)*: Cum aș face să-l aduc înapoi... unde să-l găsăsc?

COLIVESCU: Dar să-l lăsăm dracului pomană... Am vinit, Florico, să-ți spun, că poimîne pleacă regimentu și că-i vreme să ne cununăm.

FLORICA *(în parte, tristă)*: Sărmanu Florin!

(Aria horei)

COLIVESCU

Frunză verde rozmarin!

FLORICA
(în parte)

Sărmanul Florin!

COLIVESCU

Sufletu-mi varsă venin,

FLORICA

Sărmanul Florin!

COLIVESCU

Fie-ți milă de-al meu chin!

FLORICA

Sărmanul Florin!

COLIVESCU

Că-s un biet băiet străin.

FLORICA

Sărmanul Florin!

COLIVESCU

Florico, floare de crin...

FLORICA

Sărmanul Florin!

COLIVESCU

Pentru tine-amar suspin!

FLORICA

Sărmanul Florin!

COLIVESCU

Ah! eu ție mă închin;

FLORICA

Sărmanul Florin!

COLIVESCU

Dă-mi mîna și zi: Amin!

FLORICA

Sărmanul Florin!

COLIVESCU: Aud?

FLORICA *(în parte)*: Nu mai pot sta locului. Mă duc în tîrg după el...

COLIVESCU: Aud?

FLORICA: Așteaptă-mă aici, că viu îndată să-ți dau răspuns... *(Iese prin fund alergînd.)*

COLIVESCU: Da unde te duci?... Încotro?... Haid'! o zburat rîndunica... mi-o zis s-o aștept cu răspunsu... halal de tine, Colivescule!... ți se clocește norocu și are să scoată pui... Oi să capăt o nevăstuică frumușică și cu avere... Ce de mai colivi... iaca... vreu să zic, ce de mai bencheturi... de-acu-nainte!... Asta-i casa Floricăi... ian s-o cercetez puțin pe dinîntru, că ea o să-mi fie cuibu. *(Întră în casă cîntînd fără acompanement de muzică.)*

Fost-am fost un clopotar
Ș-am mai fost și pălămar;
Dar acum sînt militar
Ș-am s-ajung și ghenerar.

SCENA XIII

FLORIN *(în uniformă de vînători, întră prin fund)*: Iaca și eu!... M-am scris la oaste ș-am întrat la vînători, ca să-mi alung aleanu... Unde-i Florica? Am venit să-mi ieu ziua bună de la dînsa, păn-a nu pleca cu regimentu... oi să merg tocmai... hăt... la București... să mi se peardă urma... Las', Florico, că mă-i plînge tu în lipsa me... te-a mînca el doru de Florinaș, și Florinaș unde? Nu-i!... s-o dus peste nouă mări și țări... pe unde-o cutrierat Alexandru Machedon.

(Arie nouă)

Sînt vînător!
Copil de munte,
Ostaș de frunte
Învingător!

(Imitînd cleronul.)

Tra, ra, ra, ra, tra, ra, ra, ra;
Țara mea scumpă voi apăra.
Tra, ra, ra, ra.

Sînt vînător!
La căprioare
Glăsuitoare
Am să dau zor;

Tra, ra, ra, ra, tra ra, ra, ra;
Copile mîndre voi săruta.
Tra ra, ra, ra.

Sînt vînător!
De-acuma vie
Pe Românie
Orișice nor;
Tra ra, ra, ra, tra ra, ra, ra;
Norul de dușmani voi alunga.
Tra ra, ra, ra.

SCENA XIV

FLORIN, COLIVESCU (iese din casă cu o sticlă de vin la gură)

COLIVESCU: Înghite-Agachi!... *(Bea.)*

FLORIN: Iaca pălămariu! dracu mi l-o scos în cale.

COLIVESCU *(coborînd în scenă)*: Halal de gospodărie bună... Încă o dușcă, băiete. *(Voiește să mai bea.)*

FLORIN *(smuncindu-i sticla)*: Ian mai stăi, badeo, că ai treabă cu mine. *(Bea.)*

COLIVESCU: Ce? iar tu?... Ce vrei, măi, cu mine?

FLORIN: Ai să-mi dai samă de pehlivăniile tale, șonțîtule.

COLIVESCU *(îngrijit)*: Care pehlivănii, nebunule?

FLORIN: A! ți-ai bătut gioc de mine?... A! pușchiule, m-ai făcut să cred că-s clironom?... Ai cercat să mă strici cu Florica, pentru ca să tragi cenușa pe turta ta?

(Scoate sabia.)

COLIVESCU *(cu frică, bîiguind)*: Ce tur-tur-turtă?

FLORIN: Apără-te! sfrijîtule, c-am să-mi răzbun... să te tai bucățele, bucățele ca pe-o ciupercă...

COLIVESCU *(spăriet)*: Ciu-per-per-percă?

FLORIN *(răpezindu-se)*: Scoate-ți sabia, oblojîtule, că întru-n păcat!...

COLIVESCU *(apărîndu-se cu trombonul)*: Măi, nu face pozna... măi, vină-ți în fire... *(Fuge primpregiurul copacului, alungat de Florin.)*

FLORIN: Ba nu, hemesitule, am să te-nvăț eu a umbla cu satana-n sîn!

COLIVESCU: Sfinte Onofrei! scapă-mă...

FLORIN: Te-oi învăța eu să umbli după Florica...

COLIVESCU: Da ascultă, Florinașule...

FLORIN: N-ascult nimic... Te lepezi de satana?

COLIVESCU: Mă lepăd!

FLORIN: Te lași de Florica?

COLIVESCU: Ce face?

FLORIN: Te lași de Florica?

COLIVESCU: Ba nici gîndesc!

FLORIN: Ei! apoi, mori de mîna me, păcătosule!... *(Luptă între sabia lui Florin și trombonul lui Colivescu.)*

SCENA XV

FLORIN, COLIVESCU (luptîndu-se), FLORICA
(în uniformă de vivandieră se arată la portiță)

FLORICA: Ram, pa, ta, plan, pa, ta, plan... etc.

FLORIN }
COLIVESCU }: Ce văd? Florica, vivandieră? *(Încremeniți.)*

FLORICA: Vivat! M-am făcut vivandieră, ca să urmez regimentu în care ai întrat tu, Florine!

FLORIN: Zău?... *(Cu dragoste.)* Ah! Florico!... ești un bujor de fată!... Dar cum ai aflat?...

FLORICA: Cînd ai fugit de-aici mînios și deznădăjduit, m-am luat după tine ca să te cat pin tîrg... și te-am zărit ieșind din casa căpitanului cu uniformă de vînător... atunci am înțăles tot... și făr-a mai sta la gînduri, m-am dus degrabă de m-am alcătuit cu vivandiera ca să-i ieu locu. Ea rămîne aici și mi-o vîndut uniforma sa... așă-i că mă prinde bine?

FLORIN: Parcă ești Ileana Cosînzana...

COLIVESCU: Cea din poveste, cu păru de aur...

FLORIN: Care vra să zică, plecăm împreună de-aici?

FLORICA: Împreună! c-așa o lăsat cucoana Todosia cu limbă de moarte... să nu ne dispărțim niciodată.

FLORIN: Apoi ca să nu ne dispărțim... Florico... trebuie mai întîi să fim cununați... ce zici, Florico?... vrei să uiți că ți-am greșit?

FLORICA *(dîndu-i mîna)*: Uit tot... și noroc să deie Dumnezău!... mîni ne-a cununa căpitanu.

COLIVESCU: Iaca!... d-apoi eu?... d-apoi eu cum rămîn?

FLORICA: D-ta, dacă vrei, te răscumpăr eu de la oaste, ca să tot pălămărești cît îi trăi.

COLIVESCU: Ba, foarte-ți mulțămesc! M-am făcut militari... militari rămîn, pentru ca să trăim tustrii la un loc, ca niște frați buni. Vreți?

FLORIN }
FLORICA } *(dîndu-i mîna)*: Vrem din toată inima.

COLIVESCU: Ura! să trăiască Florica!...

FLORICA: Ba mai bine să strigăm: Vivat! să trăiască oastea română!

TOȚI *(cu entuziasm)*: Vivat!

(Arie „Pasăre galbenă-n cioc")

FLORICA

Bravi ostași de-ai României,
Vivat țara me!
Floare mîndr-a vitejiei.
Vivat țara me!
Ne vom duce la războî,
Unul chiar în contra doi.
Vivat, mîndră ca o ste,
Vivat țara me!

TOȚI

Ne vom duce la război,
Unul chiar în contra doi.
Vivat, mîndră ca o ste,
Vivat țara me!

FLORIN *(ia în brațe pe Florica, o sărută și o pune în picioare pe scaun, strigînd)*: Vivat puica me!

FLORICA

Romănași voinici de frunte,
Vivat țara me!
Ne vom face punte, munte.
Vivat țara me!
Ș-om striga murind în foc:
Rămîi, țară, cu noroc!
Vivat, mîndră ca o ste,
Vivat țara me!

TOȚI

Ș-om striga murind în foc:
Rămîi, țară, cu noroc!
Vivat, mîndră ca o ste,
Vivat țara me!

(Cortina cade.)

DRUMUL DE FER

PERSOANE

MAMA BALAȘA, jupîneasă bătrînă cu fes alb, testemel, paftale etc.
CUCONUL MATACHI NALBĂ, proprietar
ADELA, fiica lui Nalbă
RADU, inginer topograf
CUCOANA CALIOPI, văduvă
KIR MANOLE, arendaș
MANOLACHI, fiul său
IOANA, fată în casă
SAVA, tînăr țigan

DRUMUL DE FER

COMEDIE CU CÎNTICE ÎNTR-UN ACT

Scena se petrece în Moldova, la o moșie pe malul Siretului, în anul 1868.

Teatrul reprezintă un salon de țară, simplu mobilat. Trei uși în fund, în stînga și în dreapta; o fereastă în fund; o canape în stînga și alta în dreapta, pe planul întîi.

SCENA I

IOANA *(șede la pămînt răzimată de canapeua din stînga și coase la gherghef)*:

Arde-mă, frige-mă,
Pe-un cărbune pune-mă;
De mă-i pune pe-un cărbune
Ibovnicul nu ți-oi spune...

Ardă-l focu gherghef și pe cine m-o pus să cos la el! Cît îi ziulica de mare șăd cu trupu ghemuit și cu picioarele zgîrcite... Mi-am ciuruit degitile cu acu... Na!... iar s-o rupt ața!... Unde-i giupîneasa Bălașa să-nceapă iar a bodogăni... *(Imitînd pe Balașa.)* Bată-te-ar gardu, coțofană. Numai la zbănțuituri ți-i gîndu... ghidi, ghidi, pupăză bălțată. *(Caută să bage alt fir de ață în* *urechile acului.)* Ba că chiar!... zbănțuituri cu gherghefu... dacă se potrivește... *(Cîntă încet:)*

Arde-mă, frige-mă ... etc.

SCENA II

IOANA, SAVA (ivindu-se în fund)

SAVA: Fa, Ioană!

IOANA: Ce-i, Savo?

SAVA: Singură ești?

IOANA: Ca un cuc.

SAVA *(intrînd)*: Unde-i giupîneasa Bălașa?

IOANA: Dracu o știe... A fi umblînd ca o strigoaică pe la cămară, pe la bucătărie, pe la spălătorie, pe la grajdi, pin podu casii, pin fundu pivniții, tot țipînd și ocărînd, și pălmuind, după cum i-i obiceiu.

SAVA: Mare neastîmpărată-i, bat-o pîrdalnicu! Ne face zile fripte.

IOANA: De și-ar frînge picioru sau vro mînă...

SAVA: Sau mai bine gîtu...

IOANA: Știu că i-aș plînge de milă.

SAVA: I! mămulica me! Cînd te-ar auzi sfîntu, bine ne-ar merge nouă, fa hăi.

IOANA: Cred și eu.

SAVA: Am rămînea de capu nostru ș-am giuca drăgaica pin curte... Ian așa! *(Joacă țigănește.)*

Somaikires mo, beșau,
Zarzavela Kirostau.
Ohto, pende, dabulică,
Dragul tetii dănciulică.

IOANA: Taci, măi, că doarme boieriu.

SAVA *(oprindu-se spăriet)*: Aoleu!...

IOANA: Ian ascultă!

SAVA: Ce? *(Merge de pune urechea la ușa din stînga.)* Bine zici, hîrîie boieriu ca zăvodu cel din lanțuh; doarme dus pe lumea somnului. Nu-l mai trezește de-acu nici toaca din iad... *(Vine lîngă Ioana.)* Adevărat îi, fa, că boieriu vre să se-nsoare din nou?

IOANA: Așa am auzit. Cică i-o trăsnit ca să ieie pe cucoana Caliopi, vecina moșiei.

SAVA: Cum, păcatele mele ș-ale tale? la bătrînețe îi mai zburdă? Și ce zice giupîneasa Bălașa?

IOANA: Giupîneasa îi discîntă de strechie.

SAVA: Dar duduca?

IOANA: Duduca-i blîndă ca o mieoriță... Nu zice nimică.

SAVA: Ce-i drept. Dumnezău să-i înflorească zilele! îi bună de pus pe rană. Tot ea ne scapă de năcaz și de bătăile giupînesei... Mai dăunăzi îi abătusă strigoaicei ca să-mi puie coarne de fer, ca pe vremea veche... De nu era duduca ca să mă apere, pățam rușinea.

IOANA *(rîzînd)*: Păcat, că bine ți-ar fi prins coarnele.

SAVA: Iaca! rîzi?... Așa ți-i povestea?... Ei! las' că te-oi face eu să rîzi păn-îi plînge.

IOANA: Cum asta?

SAVA *(gîdilind pe Ioana)*: Ian așa.

IOANA *(rîzînd)*: Dă-mi pace, nu mă gîdili.

SAVA: Ba nu...

IOANA: Șăzi binișor, nebunule, că, zău, te-mpung cu acu.

SAVA: Măcar și cu sula să dai.

IOANA: Na, blăstămatule! *(Îl împunge.)*

SAVA: Aoleu! M-ai ucis!

IOANA: Satură-te de gîdilit fetele.

SAVA: Să mă satur?... Na! *(Sărută pe Ioana.)*

IOANA *(apărîndu-se)*: Elei! bădică... ce faci?

(Balașa se iveşte la ușa din dreapta și-i vede.)

SCENA III

IOANA, SAVA, BALAȘA (cu o mătură în mînă)

BALAȘA: Cine se hîrjonește aici?... Iaca bălaurii... *(Se apropie pe furiș și lovește pe Sava cu mătura.)* Na hîrjoană, bălțatule!

SAVA: Aoleu !

BALAȘA: A ! tălhariule, vii sus de stinghirești fata de la gherghef? Na, na, spurcatule!

SAVA: Aoleu ! aoleu ! *(Fuge prin fund.)*

BALAȘA: Taci, baragladină, că trezești boieriu. Stăi pe loc, stăi ! *(Îl alungă.)*

SAVA *(în parte, ieșind)*: Calu dracului !

BALAȘA: Las' că mi-i încăpea tu-n mînă, cioroiule ! *(Ioanei.)* Și tu, spanchie, cum de te hlizești cu țiganii din curte, ha?

IOANA *(cu frică)*: Giupîneasă...

BALAȘA: Ce-ai zis? Cum ai cîrîit?

IOANA: N-am zis nimică, giupîneasă.

BALAȘA *(examinînd gherghetul)*: Ian privește, lucru-i aista? Vai ! umfla-te-ar rusaliile !... Ce-ai zis?

IOANA: Nimică.

BALAȘA: Să nu-ți aud clanțu... Hai, lasă gherghefu și mergi de freacă boieriu pe picioare.

IOANA: D-apoi boieriu doarme.

BALAȘA: Dacă doarme, du-te de-l apără de muște cu apărătoarea cea de păun... Hait'... cară-te de-aici, și doar l-îi gîdili pe la nas cu penele, c-apoi atîta-ți trebuie.

IOANA *(în parte, ieșind prin stînga)*: Of ! îmi vine să ieu lumea-n cap !

SCENA IV

BALAȘA: Un păcat cu niște țigani ! de nu s-ar teme de sfîntu Neculai cel din cui, ar da foc casii. Noroc că-s eu pe-aici, căci bietu cuconu Matachi, deși se crede iute ca muștariu, bine l-o poreclit cine i-o zis Nalbă... îi bun de fert în oală și de făcut oblojele cu dînsu; n-are vlagă-n el nici de-o lițcaie... De-aceea l-o scos din minte gaița cea de cucoana Caliopi cu ohtoicurile sale de la fteatru. Auzi ghiuju ! În loc să-și bată capu ca să mărite pe duduca, el umblă să se-nsoare. Să se-nsoare, cînd îi bătut de brumă ca un zbîrciog. Poftim ! ca și cînd eu, Bălașa, la vrîsta me, aș face cu ochiu logofeților... s-ar prinde ca nuca-n părete și m-ar rîde și cioarăle de pe gard... Nu zic... am fost și eu cînd am fost; dar acum, privește, parcă-s un testemel vechi și clătit în leșie clocotită.

Pe cînd rușii cei cu coadă,
Pentru inimi aveam nadă,
Nuri, tacliturі, fesfesele;
Ș-acum am numai zbîrcele.
Eram floare trandafir
Și-am ajuns frunză de știr;
Eram dragă la oricine,
Iar acum fug toți de mine.
Înainte m-alintam
Și pe tineri încîntam;
Iar acum nu-i mai încînt,
Ci de friguri îi descînt.
Ah ! amar, amar de viață !
Fost-am foc ș-acum sînt gheață,
Fost-am mîndră, cînd am fost;
Ș-am ajuns un lucru prost !

Apoi dă ! ce să faci? Vremea vremuiește, floarea se pîrlește. Așa-i lumea, bat-o s-o bată !... *(Își șterge ochii și-și suflă nasul tare.)*

SCENA V

BALAȘA, ADELA (viind din dreapta)

ADELA: Mamă Balașă !...

BALAȘA *(cu dragoste)*: Ce este, Adeluța mamii?

ADELA: Am zărit de la fereastă vro două trăsuri coborînd dealul spre sat.

BALAȘA: Or fi niscaiva musafiri... poate chiar vecinii moșiei matale.

ADELA: Of ! de n-ar mai fi iar *kir* Manole cu fiiul său cel nesuferit !

BALAȘA: Și cu gaița cea de cucoana Caliopi, care m-o asurzit cu miorlăiturile sale nemțăști. Bat-o concina!... mare străchietă-i.

ADELA: Și pretențioasă.

BALAȘA: Așa; are niște apucături de stăpînă, care mă strîng de gît; ea poroncește aici, cînd vine, ca în casa ei. Ba încă în luna trecută nu-i trăsnise prin cap să mă puie să-i gioc parola? Atunci s-agiungă!... Am giucat, cînd am giucat, și parola, și cordeua, și... dar acu am alte de făcut, am de căutat de gospodărie, ca o giupîneasă bătrînă ce sînt.

ADELA: Și de alintat pe mine; nu-i așa, mămucă?

BALAȘA: Și de alintat pe mătăluță, sufletu mamii, că eu te-am înfășat, eu te-am legănat, eu te-am hărăcsît de spasmuri, eu te-am discîntat di diochi, eu te-am crescut la sînu meu de-ai răsărit ca un crinișor... încît băieții, cînd te văd, rămîn cu ochii holbați ca niște buhai de baltă. *(Se pune pe canape și ia pe Adela pe genunchi.)* Apoi dă!... Cum nu li s-or aprinde călcăile, bieții flăcăi, că asta-i viorica mă-sii, împărăteasa lumii. Ce face? Nu ești împărăteasă? Ian să-ndrăznească cineva să zică ba, că-l opăresc.

ADELA *(rîzînd)*: Nu mă sui, mămucă, tocmai în naltul cerului, c-or fugi de mine toți tinerii.

BALAȘA: Or fugi?... pentru ce?

ADELA: De frică să nu-și frîngă gîtul, cînd or cerca s-ajungă până la mine.

BALAȘA: Și ți-ar părea rău, puișorule?

ADELA *(zîmbind)*: Gîci, mămucă.

BALAȘA: Am gîcit... Ți-o căzut tronc la inimă vrun pușchi din Ieși.

ADELA *(coborînd ochii)*: Ba... nu...

BALAȘA: Ba nu? *(O sărută.)* Îngerașu mamii! Ian spune drept: tînăr îi? frumos îi? bogat îi? boier mare-i? nalt îi? subțire-i? are musteață răsucită? spune, drăgulică, nu-mi ascunde nimică... De-a fi cum îl chitesc eu și de ți-a fi drag matale, sînt în stare să ți-l aduc din fundul lumii, călare pe prăjină.

ADELA *(sărutînd pe Balașa)*: Scumpă mămucă!

BALAȘA: Ți-i drag, ha?

ADELA *(ascunzîndu-și obrazul în sînul Balașei)*: Nu știu...

BALAȘA: Știu eu... Și cînd, și cum, și unde l-ai cunoscut?

ADELA: Acum două luni, știi, cînd am căzut bolnavă de lungoare la Iași, la mătușa me.

BALAȘA: Îmi aduc aminte, păcatele mele; cît pe ce o fost să nebunesc, cînd am aflat că te-ai găsit în primejdie de moarte. *(Înduioșîndu-se.)* Să moară turturica mă-sii? Mai bine m-ar fi rîdicat pe mine Dumnezău... tot îs o biată babă... Mi-am trăit traiu, mi-am mîncat mălaiu... Ce-mi rămîne?... De azi până mîni... *(Își suflă nasul.)* Ei, și? nu-ți uita cuvințelu.

ADELA: În timpul periodului celui mai dureros a boalei, pe cînd nu mai aveam conștiință de nimic pe lume, m-a vegheat zi și noapte un tînăr...

BALAȘA: Doftor?

ADELA: Ba nu... un tînăr inginer topograf.

BALAȘA: Potograf!... Cum asta?

ADELA: Ca amic din copilărie a vărului meu, el venea în toate zilele în casa mătușei mele, unde mă aflam.

BALAȘA *(în parte)*: Înțăleg.

ADELA: Și din ora ce m-am îmbolnăvit, el n-a voit să se dezlipească de lîngă patul în care sufeream. Ah! mămucă, cu ce îngrijire m-a căutat! cu cîtă răbdare, cu cîtă iubire frățească a petrecut zile întregi la capul meu, fără a închide ochii! De-aș trăi o sută de ani, nu voi uita că-i sînt datoare cu viața.

BALAȘA: Bun suflet de potograf!

ADELA

Precum veghează o mamă bună
Lîngă copilul ce-i adormit,

Astfel cu mine stînd împreună,
De gheara morții el m-a ferit!

Prin vălul negru de suferire
Ca pe un înger îl zăream eu,
Și de atunce dulcea-i privire
Ades îngînă sufletul meu.

BALAȘA: Înțăleg, înțăleg... ți-i drag îngeru; îl vezi prin vis... el îți face iții. Apoi dă!... tinereța... inima... Așa sîntem noi, partea femeiască... slabe de oțele... Și cum îl cheamă pe îngeru cel potograf?

ADELA: Radu.

BALAȘA: Radu?... frumușel nume... Și unde-i el acu?

ADELA *(tristă)*: Nu știu, mămucă... De cînd m-am întors aici la moșia tatălui meu, n-am mai avut nici o știre despre dînsul.

BALAȘA: Nu te mâhni, puișorule, că-ți spune mătușa-ndată unde se află Fătu-Frumos. Am să-ți trag în cărți. *(Scoate o părechе de cărți din sîn.)*

ADELA *(veselă)*: Ian să videm ce-or spune cărțile.

BALAȘA: Ele-s gura adivărului... stăi să le menesc. *(Amestecă cărțile, apoi le apropie de gură și zice:)* „32 de cărți, bine știți, bine gîciți, bine să ieșiți. Cum o știut cel ce v-o zugrăvit în roș, în negru, în albastru, așa și voi să-mi spuneți cu dreptu; dac-a fi să fie bucurie și cununie, să cadă drum în drum, dar în dar, inimă-n inimă; iar de nu și nu, să vă sufle vîntu, să vă-nghită pămîntu." *(Pune cărțile pe canape.)* Acu taie cărțile, dudücă. *(Adela taie cărțile; Balașa așează cărțile.)*

BALAȘA

Riga de caro, ia seama,
Cade tocmai lîngă dama!
Trei ochi, drum! și mai la vale
Asul, casa dumnitale.
Lîngă as, privește, vine
Un valet de roș... pre bine!

Apoi șepte... bucurie;
Apoi zece... cununie.

ADELA: Cununie?

BALAȘA: Cununie!... Noroc să deie Dumnezeu.

ADELA: Elei! mamă Balașă, zici c-are să vie?

BALAȘA *(arătînd cărțile)*: Iată-l cole... Iaca, îl văd viind ca vîntu și ca gîndu... Na! ian ascultă.

(Se aud afară pocnete de surugii.)

ADELA: Se aude o poștă.

BALAȘA: El a fi... potografu!

ADELA: Vai de mine! Cum mi se bate inima!

BALAȘA *(strîngîndu-și cărțile)*: Nu fi copilă, Adeluță. Mergi în odaia matale de te mai liniștește, că l-oi primi eu cum se cade. Fugi iute!

ADELA *(pe pragul ușii)*: Mamă Balașă, n-ar fi mai bine să șed cu d-ta?

BALAȘA: Nu, drăguță, să nu-i dăm obraz... Las' pe mătușa, că știe ea ce face... Mergi.

(Adela iese prin dreapta.)

BALAȘA: Să te văd, Bălașo... acu-i acu... Ian să-mi mai dreg fiongu de la testemel.

SCENA VI

BALAȘA, MANOLE (intră prin fund)

MANOLE: Bine-am găsit, giupîneasă.

BALAȘA: Piei, drace!... Da de unde-ai ieșit deodată popîc, *kir* Manoli? Așteptam pe riga de caro, și-mi iesă cel de ghindă.

MANOLE: Ce ghindă? ce vrei să zici?

BALAȘA: Nimică... Te-ntreb de unde vii?

MANOLE: Vin de la moșie de la Bursuceni, cu fiiul meu Manolachi, ca să facem vizită lui cuconu Matachi. Ce face cuconu Matachi?

BALAȘA: Doarme. *(În parte.)* Cum dracu de m-o înșălat cărțile?

MANOLE: Doarme!... rău face. Somnu lung îi damlagiu. Am cunoscut un băcal, pe *kir* Sfetcu, la 1834, ba mă-nșăl... la 1835... Ce zic eu?... la 1830... adică nu știu bine; mi se pare însă că era pe la 1835. În sfîrșit, fie: Am cunoscut la 1834... asta... la 1835...

BALAȘA: Iar te-ai încurcat în socotele, după obicei?

MANOLE: Nu-nțăleg, soro, ce-am pățit de vro 20 de ani încoaci, sînt cam uitit.

BALAȘA: Tinereța... Dar unde-o rămas cuconașu d-tale, Manolachi?

MANOLE: Manolachi? de Manolachi mă-ntrebi?... s-o oprit lîngă iaz ca să-mpuște niște rățe. Îi un vînător... groaznic... Almintere un copil blînd și nevinovat ca o fată mare. Ai crede, giupîneasă... că la vrîsta lui... *(Voiește să-i vorbească tainic la ureche.)*

BALAȘA *(depărtîndu-se de Manole)*: Parcă s-o trezit boieriu.

(Ascultă la ușa din stînga.)

MANOLE: De-aceea am hotărît să-l însor, și-ți mărturisesc că mi-am pus ochiu pe duduca Adela. Ce zici d-ta, giupîneasă?

BALAȘA: Adela?... șterge-te pe buze, *kir* Manoli.

MANOLE: Pentru ce?

BALAȘA: Adeluța nu-i de obrazu d-voastră... adică să nu bănuiești.

MANOLE: Iaca! Nu cumva-i cu ste-n frunte?

BALAȘA: Ba cu ste, așa să știi... Eu am crescut-o, eu am hărăcsit-o, eu am înflorit-o ca pe-o garofiță; ei îi trebuie alt soi de bărbat, nu ca de-alde...

MANOLE: Ce ca de-alde?... Și eu l-am crescut pe Manolachi ca pe-o... cum ai zis? care floare?

BALAȘA: Ba că chiar, l-ai crescut cu țiganii.

MANOLE: Ei! Ș-apoi? ce-o ieșit de-acolo?

BALAȘA: O ieșit un obraznic și altă nimică.

MANOLE: Na... Pricep acu de ce ești supărată pe el... pentru că ți-o împușcat motanu cel alb?... Apoi dă... îl zgîriese pe nas.

BALAȘA: Păcat că nu i l-o frînt de tot.

MANOLE: Mare pagubă! un motan!... dacă-mi aduc aminte... pe vremea rușilor, la 1828, am avut

în gazdă un ofițeri de cazaci... La '28 o întrat moscalii?... ba la '29... dar, la '29... Așa, cum îți spuneam, giupîneasă, la 1828... asta... la 1829...

BALAȘA: Iar te-ai încurcat.

MANOLE: Ba nicidecum. N-o întrat Prozoroțki la una-mie-opt-sute...

BALAȘA: Doisprezăce.

MANOLE: Cum?... la 1812.

BALAȘA: Tocmai, rușii cei cu coadă.

MANOLE: Ba fără coadă...

BALAȘA: Ba cu coadă. Adă-ți bine aminte.

MANOLE: Ian să videm, ian să videm. Eu am împlinit 50 de ani la Sfîntu Ilie. De la 1812 până azi sînt 56 de ani aproape... Care vra să zică, aș fi venit pe lume cu 6 ani înaintea nașterii mele? Mare minune!

BALAȘA: Mai așa... Acum ai nimerit.

MANOLE: Însă... dă-mi voie; dacă m-am născut la una mie ș-atîta... *(Stă pe gînduri.)*

BALAȘA: Ce-ți mai bați capu degeaba, omule? Vrei să știi curat de cîți ani ești?

MANOLE: De cîți?

BALAȘA: De 68.

MANOLE: 68! Cum, Doamne, iartă-mă!

BALAȘA: 56 și cu 12, cît fac?... taman 68. Dacă nu mă crezi, cată-te-n gură.

MANOLE *(intrigat)*: Să fiu oare așa de bătrîn? *(Numără pe degete.)*

BALAȘA *(în parte)*: Ian privește socru pentru Adela. Ama! cap de cuc.

SCENA VII

BALAȘA, MANOLE, MANOLACHI

MANOLACHI *(intră prin fund, spăriet)*: Băbăiță, băbăiță...

MANOLE: Ce este, copile?

BALAȘA *(în parte)*: Auzi, copil... Coșcoge nagîț!

MANOLACHI: Iaca şi Baba-Cloanţa!... Ce faci, Cloanţo?

BALAŞA: Ce să fac, gogu mamii... te privesc şi rîd.

MANOLACHI *(mînios)*: De mine?

MANOLE: Ian lasă, bobocu tatii, nu te mai aprinde... destul de aburit ai vinit de-afară...

MANOLACHI: M-am sfădit cu un domnişor, colo în capătul grădinii.

MANOLE: Un domnişor? Cine să fie, şi ce făcea acolo?

MANOLACHI: Zugrăvea nu ştiu ce cu plumbul pe hîrtie. Mă luasăm după o turturică cît cole, cît cole! Cînd să trag în ea, mă trezăsc cu domnişoru cela în dreptul puştii; îi strig să se deie-ntr-o parte, el începe a rîde; eu mă mîniu, el mă numeşte păstîrnac şi mă ameninţă că mi-a rupe urechile. Atunci m-am făcut foc ş-am alergat în casă, băbăiţă. Ian aşa.

BALAŞA: Viteazu mamii! Să giuri că se trage din Ciubăr-Vodă, care l-o mîncat guzganii.

MANOLACHI *(furios)*: Ciubăr-Vodă?

MANOLE *(intrigat)*: Ciubăr-Vodă!

SCENA VIII

Cei denainte, IOANA

IOANA: Giupîneasă, s-o trezit boieriu.

BALAŞA: S-o trezit? Duceţi degrabă dulceţi şi cafe. *(Iese prin fund, strigînd:)* Savo, Savo, adă apă proaspătă de la şipot. Savo, da unde te-ai ascuns, bălaure?

MANOLE: Cuconu Matachi îi în etac?

IOANA *(arătînd în stînga)*: Aici.

MANOLE: Mă duc să-i zic ziua bună. Manolachi, vin cu mine să săruţi mîna lui cuconu Matachi. *(Intră în odaia din stînga.)*

MANOLACHI: Iaca viu, băbăiţă. *(Merge pănă la uşa din stînga după tatăl său, apoi se întoarce răpide şi apucă pe Ioana de mînă.)*

SCENA IX

MANOLACHI, IOANA

MANOLACHI: Fa, ian mai stăi.

IOANA: Da dă-mi pace, cuconaşule, ce te tot legi de mine cînd mă vezi?

MANOLACHI: Îmi placi, fa, ş-am hotărît să te fur de-aici, ca să te duc cu mine la Bucureşti.

IOANA: Tocmai la Bucureşti?

MANOLACHI: Tocmai!... Tată-meu mă crede tot în faşe şi mă ţine de-aproape ca pe-o fată mare. M-am săturat de ţară, m-am săturat de casa părintească, şi mi-am pus în gînd să fug chiar astăzi în capitală, ca să mă mai spoiesc în lumea cea mare.

IOANA: Da, bine, acolo-i tîrgu spoielilor?

MANOLACHI: Aşa m-o încredinţat vărul meu Pehlivanu. Cunoşti pe vărul meu Pehlivanu?

IOANA: Ba nu.

MANOLACHI: El îi... Iaca ce-mi scrie din Bucureşti. *(Deschide un răvaş şi cîntă, cetind:)*

„Eşti chior sau nătărău
De dai în gropi mereu?
Eşti bun de mîncat fîn,
Dar ai galbini în sîn?
Poftim la Bucureşti,
De vrei să te spoieşti.

Eşti crai, eşti iuschiuzar
Şi tufă-n buzunar,
Dar ştii cu chip frumos
Să furi o carte-n stos?
Poftim la Bucureşti
De vrei să te spoieşti.

Eşti tînăr, nalt, spătos
Şi nu pre ruşinos;
Eşti bun de cumpărat

Ca un... amorezat?
Poftim la București,
De vrei să te spoiești."

De-aceea găsăsc că locul meu îi în capitală, ș-al tău, Ioano! Ascultă, vrei să vii? Nu scăpa prilejul. Eu te-oi ținea bine; ți-oi da rochii de mătasă și malacof... primești?

IOANA: Bai.

MANOLACHI: Auzi, proasta? Se vede că nu te-ai săturat de bătăile giupînesei Bălașii? Ascultă, am să te-aștept din dosul gardului cu brișca băbăiții. Să vii acolo, cum îi scăpa de sus. M-ai auzit?

IOANA *(în parte)*: Degrabă ți-a fi?

MANOLACHI: Acum fugi, că vine băbăița. Nu uita că te-aștept.

IOANA *(în parte, ieșind prin fund)*: Așteaptă, murgule...

MANOLACHI *(în parte)*: Una la mînă.

SCENA X

NALBĂ, MANOLE, MANOLACHI

MANOLE: Așa, cucoane Matachi; dacă vrei să-mi dai grîul cu 50 de lei chila și popușoiul cu 16 lei merța, îți cumpăr toată pînea de pe moșie.

NALBĂ: Elei! *kir* Manoli, cum se poate să-mi dai niște prețuri atît de proaste? D-ta știi că-s iute, și vii nitam, nisam să mă iei în trii parale.

MANOLE: Nu se-ncape mînie la negoț, cucoane Matachi. Îți dau prețul obicinuit.

NALBĂ: Ce feli? îmi dai 50 de lei pe chila de grîu, cînd chila se vinde 120 de lei în Galați?

MANOLE: Așa este, însă unde pui chiria de-aici păn' la Dunăre? Cărăușia-i scumpă, șosele mai n-avem, și păn-agiung productele la malul Dunării, cîte care se sfarmă, cîți boi se dezghină și mor, cîtă pîne se perde! Nu zic, dac-am avea un drum de fer, cică ne-ar căra roada pămîntului în străinătate, cît ai bate-n palme, și noi proprietarii am cîștiga cîte 50 la sută, numai din cărătură... însă fiindcă n-avem drumuri de fer...

NALBĂ: Drumuri de fer?... iar mă iei în trii parale, *kir* Manoli?...

MANOLE: Ba nici gîndesc.

NALBĂ: D-ta crezi în povești de-acele?

MANOLE: Cred, nu cred, așa aud vorbind lumea, așa zic și eu; ți-o vînd în cît am cumpărat-o.

NALBĂ: Palavre franțuzești, *kir* Manoli, palavre franțuzești. Las' pe alții să plece urechea la ele; dar nu noi, oameni cu toată giudecata.

MANOLE: Fie! Noi să ne căutăm de treabă, mai bine, ca niște părinți buni. Cucoane Matachi, una și bună: Vrei să ne-ncuscrim împreună?

NALBĂ: Cum asta?

MANOLE: Cununînd pe Manolachi al meu cu Adela d-tale? De primești, îți dau doi galbini pe chila de grîu pe loc.

NALBĂ *(atins)*: *Kir* Manoli... mă superi! Copila mea nu-i de dat adalmaș.

MANOLE: Breee! că iute-ai mai fost! Cine-ți pomenește de adalmaș? Iaca băietul, vezi-l, îi frumos, țapăn, cu duh, ș-apoi încă una, care n-ai crede-o... Pune-ți în gînd... că la vrîsta lui... *(Voiește să vorbească la urechea lui Nalbă.)*

NALBĂ *(neascultînd)*: De cîți ani îi?

MANOLE: De 21... asta... de 22... ba de 21.

NALBĂ: Nu-i prea tînăr de-nsurat?

MANOLE: Ei, dragă cucoane Matachi, nu știi, mîncarea de dimineață și-nsuratul devreme... Ș-apoi noi eram mai în vrîstă cînd ne-am căsătorit? Eu am giucat Isaia la 1821, cînd cu răzmirița.

NALBĂ: Și eu la 1825.

MANOLE: La 21 o fost răzmirița?... ba la 1820.

NALBĂ *(urmîndu-și gîndul)*: Ba nu la '25, ci la '24.

MANOLE: Ce feli la '24? La 1821 sau '20, pe cît îmi aduc aminte, întrase Ipsilant în țară.

NALBĂ: Ia lasă, frate, c-am însămnat în ceaslov; m-am cununat spre sfinții Aftanase și Chirilă.

(Stau amîndoi afundați în gînduri.)

MANOLACHI *(în parte)*: Îs afundați în calendar. Acu-i vreme de fugit. Pe-aici mi-i drumul la București. *(Iese pe furiș prin fund.)*

NALBĂ *(trezindu-se)*: Bine ziceam eu, *kir* Manoli, la 1825.

MANOLE *(vorbind odată cu Nalbă)*: Bine ziceam eu, cucoane Matachi, la 1821.

(Se aude afară o trăsură de poștă.)

NALBĂ: Ce s-aude?

MANOLE: O poștă.

NALBĂ: Cine să fie?

(Se aud rulade italiene afară.)

NALBĂ: Aud glasul cucoanei Caliopi.

MANOLE: Cu adevărat.

NALBĂ *(cu bucurie, în parte)*: Ea-i! privighitoarea mea.

MANOLE: Iat-o!... Dar unde-i Manolachi?

SCENA XI

NALBĂ, MANOLE, CALIOPI (în costum de voiagiu, intră prin fund)

CALIOPI *(se închină, fredonînd după aria: „Bona sera“ din „Bărbierul de Seviglia“)*:

Bună ziua dumnitale,
Buna ziua îți doresc.
Iată după lungă cale
Cu plăcere-aici sosesc...

NALBĂ: Sărut mîna matale, cucoană Caliopi; dar ce vînt fericit te-o adus pe la noi... De unde?

CALIOPI: De unde? tocmai de la București.

NALBĂ: Tocmai de-acolo?

CALIOPI: Am avut un proces cu posesorul la Casație, ș-acum, întorcîndu-mă acasă, m-am abătut pe la moșia d-tale. Zi că nu-s gentilă!

NALBĂ *(sărutîndu-i mîna)*: Ești o zînă... Îmi spunea inima c-ai să vii. Te-am visat.

CALIOPI: Dovadă că ai o inimă care nu minte, cucoane Matachi; de-aceea am și primit fără sfială curtea d-tale.

NALBĂ *(sărutîndu-i amîndouă mînile)*: Afrodito!

CALIOPI: Afrodită... dar!... însă cît pe ce era să nu-ți mai vezi Afrodita.

NALBĂ: Vai de mine! Cum?

CALIOPI: Închipuiți-vă că, de la București și păn-aici, am pus șase zile, m-am prăvălit de șase ori, ș-am agiuns cu giumătate de suflet. Cît n-om avea drumuri de fer, tot de-aceste o să pățim.

NALBĂ: Da ce-ai pățit, îngerașule, spune.

CALIOPI: Ce-am pățit? Ascultați:

(Arie din „Domino noir“: „Ah! quelle nuit!“)

Ah! ce-am pățit
Ce-am pătimit
Aici păn-am sosit!
Oh! cîte supărări
Și zdruncinări!
Drumu-i stricat,
Caii-s căzuți și surugiul bat;
Ei plec de pe loc
Într-un noroc.
Iată c-ajungem la un deal;
Cînd să-l suim, cade un cal,
Ceilalți dau înapoi, trăsura dă de mal,
O roată iese din butuc,
Și surugiul stă năuc;
Caii se duc,
Iar eu rămîn și de cap m-apuc,
Răcnesc, oftez mereu
Ca vai de eu!
Și zic în gîndul meu;
Ah! te rog, sfinte Dumnezeu,
Scapă-mă din acest greu!

NALBĂ și MANOLE: Cum se poate!

CALIOPI

Dar în sfîrşit
La sat trimit
Postaşul buimăcit;
Vro patru boi sosesc
Şi iar pornesc.
„Ţa, măi, Prian,
Hăis, Tălăşman!“ striga bietul ţăran;
Dar boii, nenvăţaţi,
Stau înjugaţi.
Românul bate-n boii săi;
Eu strig la el, mai ţip la ei,
Şi boii spărieţi pornesc ca nişte zmei;
Însă deodată, hodoronc,
Dăm într-un şanţ cu toţii, tronc!
Eu cad în fund
De-a rostogolul ca un pachet rotund,
Ş-acolo, vai de eu!
Gemînd mereu,
Ziceam în gîndul meu:
Ah! te rog, sfinte Dumnezeu,
Scapă-mă din acest greu!

NALBĂ şi MANOLE: *Kirie ton dinameon!*

CALIOPI

Ce-o să mă fac?
Cu al meu sac,
Ca un biet neamţ sarac;
Pe cîmpul cel glodos
Plec, vai! pe jos!
La orice pas
Alunec, cad, răcnesc în mare glas,
Şi chiar papucii-mi las
La orice pas!
Cînd ajung seara lîngă sat,
Cînii s-apuc de latrat,
Şi ca pe-un şoldănaş mă iau la alungat,
Iar eu cu spaimă crudă-n sîn

Sar iute pe-o claie de fîn
Şi până-n zori,
Plîngînd, gemînd, cuprinsă de fiori,
Am stat acolo, zău,
Ca vai de eu!
Ş-am zis în gîndul meu:
Ah! te rog, sfinte Dumnezeu,
Scapă-mă din acest greu!

NALBĂ: Vai de mine! era să-mi mănînce cînii odorul, şi eu să rămîn văduoi păn-a nu mă-nsura... Cucoană Caliopi... în privirea stării drumurilor, te rog să nu mai amîni ziua cununiei noastre... Eu, mă ştii, sînt iute din fire şi-mi place lucrul grabnic... Spune, vrei să facem nunta peste cinci zile?

CALIOPI *(cu sentiment)*: Ah! tiranule... fie.

NALBĂ *(transportat)*: Eşti un serafim!

MANOLE: Noroc să deie Dumnezeu!... parcă sînteţi doi hulubaşi.

CALIOPI: Efectul amoriului, *kir* Manoli.

MANOLE: A fi... prin urmare, ştiţi una?... haideţi să facem amîndouă nunţile-ntr-o zi.

CALIOPI: Care amîndouă? Şi d-ta vrei să te-nsori?

MANOLE: Ba, ferească Dumnezău!... doar n-am căpchiet la vrîsta mea.

NALBĂ *(atins)*: Aud?

MANOLE: Vorbesc de căsătoria fiiului meu, Manolachi, cu duduca Adela.

CALIOPI: Bună păreche... Să trăiască!

MANOLE: Amin!... Nu l-ai întîlnit pe Manolachi cînd ai sosit, cucoană Caliopi?

CALIOPI: El mi-a deschis oblonul trăsurii, şi chiar mi-a luat din mînă sacul meu de drum, ca să-l aducă aici.

MANOLE: Trebuie să vie acuş, păunaşul tatii.

CALIOPI *(cam îngrijită)*: Bine-ar face, fiindcă am nişte bani în sac *(în parte)* şi o corespondenţă de amor, foarte...

MANOLE: Să n-ai nici o grijă, cucoană; sacul d-tale se află în mîni sigure. Manolachi îi un mieluț nevinovat, un păunaș... Pune-ți în gînd, că la vrîsta lui... *(Voiește să vorbească la urechea Caliopii.)*

CALIOPI *(fără a-l asculta)*: *Apropo*, cucoane Matachi, am întîlnit, pe la capătul livezii, un păunaș străin care se furișa pe sub gard și părea că studia locurile... Cine-i?

NALBĂ: Nu știu.

MANOLE: A fi poate obraznicul cela care i-o zis lui Manolachi păstîrnac?

CALIOPI: Aducea de departe cu un amic a maiorului...

NALBĂ: Care maior?

CALIOPI *(îngăimată)*: Maiorul... Velinescu... din București... un văr a răposatului...

NALBĂ *(cam cu îndoială)*: Așa?

MANOLE *(căutînd pe fereastă)*: Iată-l!

CALIOPI: Maiorul? Unde?

NALBĂ *(observînd pe Caliopi, în parte)*: Iaca... iaca...

MANOLE: Colo, pe movilă, în față cu casa.

CALIOPI *(alergînd la fereastă)*: Maiorul?

MANOLE: Ba nu, păunașu cel străin care ziceai că l-ai întîlnit pe sub gard.

CALIOPI: Bine zici... Ce face oare-acolo?

MANOLE: Parcă scrie...

CALIOPI: Ba, parcă face sămne cuiva din casă. Privește, cucoane Matachi, el pune acu mîna la ochi ca să vadă mai bine.

NALBĂ: Să nu fie Radu Anghel?

CALIOPI: Nu cred, că-i prea elegant îmbrăcat.

MANOLE: Asta nu-i o dovadă.

NALBĂ: Apoi dar cine dracu să fie?

CALIOPI: Ha! am gîcit.

MANOLE și NALBĂ: Ce?

CALIOPI: A fi vrun tînăr înamorat de Adela.

MANOLE și NALBĂ *(împreună)*: Oare?

CALIOPI: Și după pantomina ce-l văd făcînd, aș giura că-i în corespondență cu dînsa.

NALBĂ: Cum? Adela?...

MANOLE: Noră-mea...

NALBĂ: Să facă năzbutii?

MANOLE: Păn-a nu să mărita.

NALBĂ și MANOLE: Nu se poate!

CALIOPI: Ba se prea poate. Cine-o știe mai bine decît mine?

NALBĂ: Aud? *(În parte, nemulțămit.)* Hmm!

CALIOPI: Ssst!... tăceți... hoțul s-apropie de gardul grădinii.

NALBĂ și MANOLE: Ce scop are?

CALIOPI

(Arie din „Dame blanche“ : „D'ici voyez ce beau domaine“)

Priviți, priviți cum naintează
Acel străin înamorat
Și pe sub gard se furișează,
Chiar ca un lup după vînat.
De aveți voi amîndoi
Miros bun, nas de copoi,
Luați seama, pîndiți bine;
Iată lupul, lupul vine!
Iată lupul încruntat!
Iată lupul, lupul vine
Și-n grădină a intrat!

TOȚI

Iată lupul, pîndiți bine;
Iată lupul încruntat!
Luați seama, lupul vine
Și-n grădină a intrat!

SCENA XII

Cei denainte, BALAȘA

BALAȘA *(în parte)*: Iaca! ce s-o apucat?... Nu cumva vreu să s-arunce pe fereastră... *(Tare.)* Cucoane Matachi, ie sama să nu cazi.

CALIOPI: Ha, ha! giupîneasă Bălașă, bine c-ai venit să te complimentez de buna creștere a Adelei.

BALAȘA: Bunătatea d-tale, cucoană.

CALIOPI: Frumoasă educație!

BALAȘA: Frumoasă... nu mi-i rușine.

CALIOPI: O copilă de părinți buni să se compromită la vîrsta ei! Bravo! de cu vreme-a început!

BALAȘA: Ce face?... Cum ai zis?

CALIOPI: Zic că ai abuzat de încrederea boierului.

BALAȘA: Ce-am făcut boierului?

CALIOPI: Ai abuzat...

BALAȘA: Buzat?... Cine-i buzat? Cuconu?

CALIOPI: Nu te preface că nu-nțălegi.

BALAȘA *(esasperîndu-se)*: Da ce să-nțăleg, ce să-nțăleg? Vorbește-mi creștinește.

CALIOPI *(arătînd pe fereastă)*: Cunoști pe tînărul acela care se uită-ncoaci cu ocheanul?

BALAȘA: Care? Cel de colo?... Să-l îngrop de l-am mai zărit păn-acu.

CALIOPI: Cu atîta ești mai vinovată, giupîneasă. Ai ochi și nu vezi manevrele Adelei.

BALAȘA: Manevre?... Ce manevre? Adeluța mea face manevre? Pușche pe limbă-ți, cucoană!

NALBĂ *(sever)*: Bălașo!...

CALIOPI: Las-o, cucoane Matachi, s-o înfund cu minciuna. Giupîneasă Bălașă... privește cum tînărul face sămne într-acoaci. Așă-i? Cui le face, mă rog?... Dumitale? nu!... mie? nu! lui cuconu Matachi? nu! lui *kir* Manoli? nici atîta!... prin urmare numai Adelei.

BALAȘA: El? să îndrăznească... Adeluții mele?... Așteaptă, marțafoiule, să te-nvăț eu a zădărî fetele. *(Merge la ușa din fund și strigă.)* Savo! Savo!

NALBĂ: Da ce vrei să faci?

BALAȘA: Vei videa d-ta... Savo!

SCENA XIII

Cei denainte, SAVA

SAVA *(intrînd prin fund)*: Aud, giupîneasă.

BALAȘA: Savo, vezi pe domnișoru cel de colo?

SAVA *(la fereastă)*: Îl văd.

BALAȘA: Aleargă iute de-i spune că-l poftește boieriul sus; iar de n-a vra cumva să vie, umflă-l în spinare și-l adă aici, hurduz, burduz.

SAVA: Bine, giupîneasă. *(Iese alergînd.)*

NALBĂ: Ce gînd ai, Bălașă?...

BALAȘA: Ce gînd am? Vai! bată-l așa și pe dincolo venetic! Auzi, să vie un pușchi din lume ca să fure mințile copilei? Să-mi smulgă garofița de la sîn ș-apoi să fugă cu ea peste nouă mări și țări?... Hei! doar încă n-o închis ochii Bălașa... N-am crescut-o eu, n-am discîntat-o eu, n-am hărăcsit-o eu de flori de cuc... Adeluța-i a mea; n-are să s-amestece nime unde nu-i ferbe oala... M-ați auzit? Nime!

NALBĂ: Cum? nici eu care-i sînt tată?

MANOLE: Nici eu care am să-i fiu socru?

CALIOPI: Nici eu care am să-i fiu maștigă?

BALAȘA: Nici d-ta, nici d-ta, nici d-ta!... Eu sînt mama Adeluții, de cînd o murit răposata, Dumnezău s-o ierte! Eu am învățat-o gospodăria. Auzi! nu i-am dat creștere bună!... nu i-am dat educație!

Dar pentru gospodărie
Cine poate s-o întreacă?
Ca Adela cine știe,
Cine știe ca să facă
  Dulcețuri bune,
  Vutci de minune,
Păstrămuri, pască și cozonac?
  Și aluaturi,
  Și marinaturi,
Și cataifuri, și caimac?
  Pohaci, plăcinte
  Grase, ferbinte,
Să le mănînce chiar împărați;
  Varză, bulionuri,
  Dobă, jambonuri
Și bujăniță de mușchi zvîntați.

Da! bujăniță!... degeaba dai din umeri *kir* Manoli; poate că știi d-ta s-o faci mai bună? Cum ai zis?

MANOLE: Da dă-mi pace, giupîneasă, că nu zic nimică.

BALAȘA: Apoi, ian să te-mpingă păcatu să zici dimprotivă. *(Caută pe fereastă.)* Iaca, nu se mai vede. L-a fi umflat Sava pe sus.

SCENA XIV

Cei denainte, SAVA

SAVA: Giupîneasă, l-am adus.

TOȚI: Unde-i?

SAVA: Suie scările. *(Iese.)*

BALAȘA: Bine! să-l luăm la depănat.

NALBĂ: Ce să-i spunem? Cucoană Caliopi, să-i vorbești d-ta.

CALIOPI: Ba d-ta, cucoane Matachi, ca stăpînul casei.

NALBĂ: Eu îs cam iute, și...

BALAȘA *(în parte)*: Iute ca nalba.

NALBĂ: Socot c-ar fi mai potrivit să vorbească *kir* Manoli, ca socru.

MANOLE: Eu? bucuros; însă nu știu cum să-ncep; prin urmare, tot mai cuviincios îi cuconu Matachi, ca părinte...

NALBĂ: Dacă n-aș fi iute...

BALAȘA: Mări, ce vă poftiți ca grecii la temniță? Las' că-i grăiește Bălașa. Iată-l!

SCENA XV

Cei denainte, RADU

RADU: Domnilor!... Un curier estraordinar, în chip de țigan, a venit să mă învite aici din partea stăpînului său... Cine-i, mă rog, stăpînul pomenitului balaur?

NALBĂ *(blînd)*: Eu, domnule.

RADU: Domnul meu, iată-mă dinaintea d-tale. Ce poftești?

NALBĂ: Eu?... Întreabă pe cucoana Caliopi.

CALIOPI: Ba, pardon... pe *kir* Manoli.

MANOLE: Ba pe giupîneasa Bălașa.

RADU: A!... Se vede că ne jucăm de-a baba-oarba.

BALAȘA *(atinsă)*: Ce baba-oarba?... Cine-i baba-oarba?... N-auzi, *mosiu* cela?...

RADU: Mie-mi vorbești, jupîneasă?

BALAȘA: D-tale... Se vede că-ți plac fetele?

RADU: Cum nu?... cînd îs frumușele... dar ce are-a face?...

BALAȘA: Îți plac!... și de-aceea te furișăzi pe sub gardurile oamenilor?

RADU: Eu?

BALAȘA: Și faci sămne la ferestrele caselor?

RADU *(în parte)*: E lipsită!

BALAȘA: Faci sămne, ha? Așa, cu mînile, ca o moară de vînt, și cu capu, așa, ca un cal ce se apără de muscă?

RADU *(lui Nalbă)*: Domnule, esplică-mi, te rog, cimiliturile jupînesei.

NALBĂ: Ce să-ți esplic, domnule... În două cuvinte îți spun curat că-ți perzi timpul în zădar... Copila mea nu-i de-acele...

RADU: De care?

NALBĂ: Copila mea are creștere bună, domnule.

BALAȘA: Are dar, că eu am crescut-o, eu am...

RADU: Ș-apoi?... Ce mă privește pe mine?

BALAȘA: Dacă nu te privește, de ce cați s-o scoți din minte cu schimonositurile d-tale?... De ce te-ai așăzat dincolo de grădină în față cu fereastra ei? De ce-i faci sămne cu mîna și te uiți la dînsa cu ocheana? Nu ți-i rușine ca să te porți ca un sare-garduri?

RADU: A! înțeleg acum... Ha, ha, ha, ha, ha!

BALAȘA: Ian auzi-l că și rîde! are obraz să rîdă!

TOȚI: Rîde!

RADU: Mă iertați, dar, zău! nu mă pot opri de rîs... prepusurile d-voastre sînt atît de comice!...

BALAȘA: Ce sînt?... Ian mai zi o dată?

RADU: Domnilor! în cîteva cuvinte vă pot liniști... Ați crezut că fac curte prin semne telegrafice nu știu cărei domnișoare de aici? V-ați înșelat. Dacă m-am așezat cu instrumentele mele pe movila de lîngă grădină, am făcut-o ca să ridic planul locului pe unde are să treacă drumul de fer.

TOȚI: Planul... locului drumului de fer!

RADU: Dar, domnilor! Compania drumului de fer m-a însărcinat cu ridicarea planului; căci sînt inginer topograf.

BALAȘA: Potograf!

NALBĂ: Și pe unde, mă rog, are să treacă drumu?

RADU: De-a lungul moșiei acesteia.

NALBĂ: De-a lungu?... Să mi se strice-o mulțime de fălci de-arătură și de fînaț?

MANOLE: Pagubă însămnătoare!

RADU *(scoțînd un plan din carton)*: Iată linia trasă aici pe plan. Ea începe de la hotarul moșiei, trece prin pădure...

NALBĂ: Să-mi taie și pădurea?

RADU: Cotigește pe lîngă iaz, apoi apucă drept prin grădina boierească, și chiar drept...

NALBĂ: Prin mijlocu casei poate?

RADU: Precum zici; chiar prin mijlocul casei... Îmi pare rău, domnul meu; însă avem să fim siliți a-ți da casa la pămînt, pentru ca să treacă drumul.

NALBĂ *(furios)*: Casa mea!

MANOLE: Casa lui!

NALBĂ: Dărăpănată!

CALIOPI: Cu grădină!

BALAȘA: Și cămară!

RADU: Tot!

BALAȘA: Ca pe vremea ienicerilor!

RADU: Ba nu, căci ienicerii nu dau despăgubire.

(Nalbă, Manole, Caliopi și Balașa se apropie de Radu și vorbesc odată cu toții.)

NALBĂ: Și socoți d-ta c-oi lăsa eu să-mi stricați bunătate de casă, unde m-am născut, unde-am crescut, unde m-am însurat, unde mi-au murit răposata? Odată cu capu!

BALAȘA: Și socoți d-ta c-oi lăsa eu să strici bunătate de casă, unde-am trăit ș-am îmbătrînit cu cheile în mînă, și unde-am crescut pe Adeluța? Odată cu capu!

MANOLE: Și socoți d-ta c-oi lăsa eu să stricați bunătate de casă unde m-am deprins a veni de douăzăci și-atîți de ani și care are să fie zestrea miresei? Odată cu capu!

CALIOPI: Și socoți d-ta c-oi lăsa eu să stricați bunătate de casă unde-am să mă mărit, să fiu stăpînă și să-mi fac cuibu fericirii mele căsătorești? Odată cu capu!

RADU: Încet, încet, nu vă aprindeți.

NALBĂ: Ce să nu m-aprind? Eu sînt iute, domnule. Auzi? Să mă păgubească de nu știu cîte fălci de pămînt, pentru ce? pentru un drum de fer!... parcă noi n-am trăit păn-acum și fără drumuri.

MANOLE: Ba am trăit și ne-au mers bine, slavă Domnului!

RADU: Bine, dar!... și mai cu seamă moale... prin glod... cu carul... Hăis, Tălășman, ța, Boian!... și boii se spetesc întinzînd la jug și carul scîrție prin glod, și bietul român asudă bătînd cu prăjina în boii lui... Hăis, Boțolan, ța, Prian!... și roata dă într-o groapă și carul se frînge!... Ha ho! ha ho!... Dai la deal? e pre înalt... Dai la vale? e pre răpide... Dai pe șes, e pre mlăștinos!... sosești la malul unei ape? pod nu-i! Ha ho! ha ho!... Carul stă iar pe loc!... și tot astfel, cînd cauți, țara ca și carul rămîne înglodată, în timp ce țările vecine merg înainte cu răpeziciunea gîndului.

NALBĂ: Ș-apoi, meargă sănătoase... Ce ne pasă nouă?

MANOLE: Ce-avem noi a împărți cu ele?

BALAȘA *(lui Manole)*: Te-ntreb?

RADU: Ce-avem a împărți? Avem a împărți binefacerile civilizației și razele acelui soare modern ce poartă falnicul nume de progres. Avem a împărți cu alte popoare comorile pămîntului nostru și a lua în schimb de la ele ceea ce ne lipsește: industrie, arte, cunoștințe folositoare țării. Avem a proba că și noi sîntem demni de a face parte din marea familie europeană, care pășește cătră un viitor măreț. Avem a ne feri de a fi porecliți: Cîrtițile Europei... Și pentru toate aceste, pentru ca să pășim ca toată lumea pe calea ce se deschide înaintea noastră, ne trebuie drumuri de fer, domnilor, precum ne-au trebuit telegraful electric și marele reforme de care se bucură România.

NALBĂ: Ba că chiar!

MANOLE: Ama!

RADU: Dar! drumuri de fer, care ne vor pune în relație cu lumea întreagă; drumuri de fer, care vor înlesni transportul roadelor muncii noastre; drumuri de fer, care ne vor înzeci și înmii averile; drumuri de fer, care, la caz de boală, ne vor da mijlocul a ne procura ajutorul științei medicale; drumuri de fer, care ne vor scăpa de ruină și de moarte; dar! drumuri de fer, domnilor, adică: înflorirea, întinerirea, reînvierea patriei noastre.

Drumul de fer este un zmeu
Ce trece munți în zborul său
Și riuri mari, și văi adînci,
Și bălți, și rîpi, și-nalte stînci.

Drumul de fer cu-aripi de foc
Duce lumini în orice loc,
Și-n calea lui naște belșug,
Și-n urma lui lipsele fug.

Drumul de fer unește-n zbor
Orice popor cu alt popor,
Ș-aprinde-amor duios, frățesc
În orice suflet omenesc.

NALBĂ: Palavre, domnule, palavre!... așa ne-ați asurzit cu vorbe mari păn' ce ne-ați luat moșiile

și ne-ați făcut una cu locuitorii... Palavre franțuzești! Drumurile de fer au să îmbogățască pe străinii care le-or face, iar nu pe noi.

RADU: Iaca!... Nu cumva veți pretinde ca străinii să ne aducă în țară știința lor... pentru hatîrul ochilor noștri cei frumoși? Ei, domnilor! să fim drepți și să ne ferim de a ne potrivi acelor ce tot strig în contra străinilor; căci am cădea în trista categorie de oameni nerecunoscători... Țărilor civilizate străine sîntem datori noi, romănii, cu luminile ce avem astăzi; prin urmare, cînd străinii voiesc să înzestreze România cu instituții folositoare, trebuie să le întindem mînile cu dragoste, trebuie să-i încuragem, dîndu-le avantage potrivite cu sacrificiile lor, iar nu să facem ca orbul din basme, care a spart capul celui ce i-a arătat drumul.

NALBĂ: Toate aceste-s frumoase, domnule, dar eu unul sînt hotărît să nu las ca să treacă drumul d-tale pe moșia mea.

RADU: Pre bine; însă cum îl vei opri?

NALBĂ: M-oi aține la hotar cu paru, dac-a trebui.

RADU: Ha, ha, ha, ha!

NALBĂ: Sau mai bine m-oi duce la București ca să intrigarisăsc în contra lui Helbet!... doar oi găsi eu acolo oameni cu cap, care să înțăleagă lucrurile ca mine.

RADU: Nu cred.

NALBĂ: Auzi? palavre; drumul de fer îi zmeu cu aripi de foc... trece peste munți *ke ta lipa*... poveste de mancă... parc-am fi copii... Mai bine carul cu boi, decît drumuri de fer... Nu-i așa, boieri d-voastră?

MANOLE: Așa!...

SCENA XVI

Cei denainte, ADELA

ADELA: Ce ceartă-i aici, mamă Balașă?

BALAȘA: Nu-i nimică, Adeluță... S-o aprins boieriu.

RADU: Adela!

ADELA: Radu!

(Se apropie cu bucurie unul de altul.)

TOȚI *(în parte)*: Se cunosc!

RADU: Cum de vă găsesc aici?

ADELA: Aici e moșia tatălui meu.

NALBĂ: Ian ascultă, domnule, de unde cunoști pe fiică-mea?

RADU: Am avut onorul de a-i fi prezentat la Iași.

BALAȘA *(în parte)*: Aista-i potografu!

NALBĂ: Așa?... Apoi de ce m-ai înșălat, spuindu-mi că nu făceai nimărui din casă sămne mai adinioarea?

RADU: Domnule, vă încredințez...

NALBĂ: Ai vrut să-ți bați gioc de mine?

CALIOPI: Și de mine?

MANOLE: Și de mine?

BALAȘA *(în parte, arătînd pe Manole)*: Na și el!...

RADU: Domnilor, vă rog să m-ascultați...

NALBĂ: Ce să te-ascult?... iar palavre?... Ha, ha! vrei să-mi faci drumuri prin casă și cați să-mi amăgești copila!

ADELA *(cu rugăminte)*: Tată...

RADU: Domnule...

NALBĂ: Afară, berbantule!

RADU *(indignat)*: Domnule...

NALBĂ: Afară păn' nu mă iuțesc.

RADU: Ai noroc, domnule, că ești părintele Adelei...

(Iese prin fund.)

NALBĂ: Părinte, nepărinte, afară din casa mea... și cît pentru d-ta, duducă, care cunoști ingineri, să nu te mai arăți în ochii mei, nerușinato!

ADELA *(plîngînd)*: A!

BALAȘA: Ce face?... pușche pe limbă-ți!

NALBĂ: Taci, nebună bătrînă ce ești, că numai vorba-i de tine... nu ești nici de-o ispravă... De azi înainte nu-mi trebuiești... Mergi de-ți cată loc aiurea.

BALAȘA *(furioasă)*: Cum ai zis? Mă dai afară după 25 de ani de slujbă, pe mine, Bălașa?... și socoți poate că m-oi duce cu una, cu două? C-oi lăsa eu pe Adeluța... garofița mă-sii?... care-am crescut-o, *(plîngînd)* am discîntat-o, am hărăcsit-o...

ADELA: Tată, tată, iartă pe mama Balașa...

NALBĂ: Lipsiți amîndouă... să nu vă mai văd.

ADELA: Ah! mamă... *(Leșină în brațele Balașei.)*

BALAȘA: Vai de mine! Mi-o ucis puiu, hapsînu dracului... Adelă... Adeluță... *(O așează pe canape.)*

TOȚI: A leșinat!... Colonie... oțet... pene arse la nas.

BALAȘA: Gheață, gheață... Aduceți un lighean cu gheață.

CALIOPI: Aleargă degrabă la ghețărie, *kir* Manoli.

MANOLE: Iaca mă duc. *(Iese prin stînga.)*

NALBĂ *(buimăcit)*: Bălașo... nu-și vine-n simțiri?

BALAȘA: Fugi, căpcăunule, că mi-ai omorît odoru... Adeluța mătușii.

NALBĂ *(lîngă Adela)*: Adelă...

CALIOPI: E nesimțitoare... ar trebui un doftor.

NALBĂ: Dar... un doftor... Să trimetim îndată...

BALAȘA: Unde să trimetim?... Cale de trii poști de-aici nu se găsește nici doftor, nici spițer... Ar trebui o zi-ntreagă ca să meargă un om păn' la tîrg.

CALIOPI: Dac-ar fi un drum de fer pe moșie, într-o clipă ar sosi doftorul aici.

NALBĂ *(năuc)*: Dar... un drum de fer... bine zici.

BALAȘA: Ce mai pomenești de drum de fer, cucoană Caliopi! N-ai auzit că boieriu vra să s-ație cu paru la hotar?...

NALBĂ: Ei! așa... am zis-o... dar mă căiesc... *(Cu desperare.)* Aș da acu și moșia-ntreagă, numai să scape Adela... Treacă drumul de fer prin pădure, prin grădină, prin casă... pe unde i-a plăcea... treacă chiar peste trupul meu, numai să nu-mi perd copila... Adeluță, vină-ți în sîmțiri... ți-oi da ce-i vrea, oi împlini toate dorințile tale.

BALAȘA *(în parte)*: Bietu boieri... plînge!

NALBĂ: Bălașă!... tu mi-ai crescut-o, tu să mi-o scapi de moarte... auzi tu?... Spune ce să fac?... ce să fac, săracul de mine!

BALAȘA: Ce să faci? S-o măriți cu potografu.

NALBĂ: Care potograf?

BALAȘA: Cel de dinioare, care l-ai dat afară și care se iubește cu Adela.

NALBĂ: Fie... dar unde-i, unde-i?

BALAȘA: Unde-a fi, n-ai grijă... îl aduc eu cu ulcica...

NALBĂ: Adă-l!

CALIOPI: Ai să vrăjești?

BALAȘA: Am. *(Scoate din buzunar o ulcică și o vărguță, și începe a descînta iute.)* Tăceți molcu, să nu-mi smintiți vraja... Sss! *(Descîntă învîrtind vărguța în ulcică.)*

Vărguță de alun,
Acum într-un ceas bun,
Prefă-te balaur
Cu solzii de aur,
Și pe cel dus
Adă-l pe sus;
Ca un nebun,
Pe-o prăjină de alun.

NALBĂ și CALIOPI: Vine?

BALAȘA: Vine, vine... iată-l sositor.

SCENA XVII

Cei denainte, SAVA

SAVA: Giupîneasă, giupîneasă...

BALAȘA: Carnacsî.

SAVA: Săriți!... Cuconașu Manolachi o răpit pe Ioana.

TOȚI: Cum?

SAVA: L-am văzut cu ochii mei... din dosu grajdiului, apucînd pe Ioana în brațe, sărind cu ea în brișcă și luînd drumu spre iaz.

CALIOPI: A fugit Manolachi?... cu sacul meu!... Vai de mine!... aleargă, Savo!...

(Sava iese alergînd.)

NALBĂ: Ce sac?

CALIOPI *(desperată)*: Sacul meu de voiagiu în care aveam 3000 de galbini și corespondența de amor a maiorului... Săraca de mine!

NALBĂ: Corespondență de a maior... de amor a maiorului!... Ha, ha! cucoană... aveai corespondență de a maior... cu alții?...

CALIOPI: Ah!... ce-am spus!... ah! ah! *(Cade în istericale pe canapeua din stînga.)*

NALBĂ: Bălașă... nu mă lăsa... îmi vine-amețală...

BALAȘA: Altă bele, acu!... Mergi iute de-ți pune la cap un șervet cu gheață.

NALBĂ *(ieșind prin stînga, amețit)*: Gheață... a maior... Adela...

CALIOPI *(în spasmuri)*: Sacul... banii... maiorul...

BALAȘA: Ian privește ce frumos o prinde!... coșcogea spanchie cu istericale... Se vede că cucoana era scrisă la oaste... Aferim!

CALIOPI: Sacul... sacul...

SCENA XVIII

Cei denainte, SAVA, IOANA

SAVA *(aducînd sacul)*: Iaca sacu... iaca și Ioana... *(Pune sacul în brațele Caliopii.)*

CALIOPI *(trezindu-se)*: Sacul!... el e! săcușorul meu... averea me... iată-l!... Nu-i lipsește nimic?... *(Deschide sacul și-l examinează.)*

BALAȘA: Dar cum ai scăpat, fa, din ghearăle hoțului?

IOANA: Un străin m-o auzit strigînd: agiutor; o ieșit înaintea cailor, i-o oprit, și cuconașu Manolachi, cum l-o văzut, o sărit spăriet din brișcă ș-o apucat fuga pe cîmpi.

BALAȘA: Da unde-i străinu?

IOANA: Nu știu... el m-o adus în curte cu brișca ș-apoi s-o făcut nevăzut.

BALAȘA *(în parte)*: El a fi, potografu!... Să-i mai vrăjăsc... doar a vini mai degrabă. *(Începe iar a vrăji și a descînta.)*

Vărguță de alun,
Adă-l într-un ceas bun;
Cu iuțeala vîntului
Pe fața pămîntului;
Iar copila să-nflorească,
Pe loc să se curățească
De fapt,
De dat,
De pîră,
De ură,
De-ntristare
Și de vătămare.
Ursitul să vie
Fata să renvie
Curată,
Luminată
Ca să fie măritată.

SCENA XIX

Cei denainte, RADU

TOȚI: Iată-l!
RADU: Pardon... m-am întors aici ca să vă spun...
BALAȘA: Sss!
RADU: Ce-i?
BALAȘA *(o arată pe Adela)*.
RADU: Ce văd! Adela leșinată! *(Se apropie de Adela.)* Adelă... Adelă!

SCENA XX

Cei denainte, NALBĂ (legat cu un șervet la cap), MANOLE (cu un lighean în mînă)

MANOLE: Iată gheața!

BALAȘA: Sss!

(Manole rămîne încremenit lîngă ușă.)

NALBĂ: Ce-i?
BALAȘA *(arătînd pe Radu)*: Potografu.
NALBĂ: A vinit?
BALAȘA: L-am adus cu ulcica.
NALBĂ: Ce face-acolo?
BALAȘA: Sss!
RADU *(cu glasul uimit)*: Adelă, Adelă... Ascultă glasul meu... Eu sînt lîngă tine... eu, Radu, care te iubesc ca pe îngerul tinereților mele; eu, care mi-aș da viața pentru tine.
MANOLE: Ce zice?... ce zice?
BALAȘA: Sss!!
RADU: Adelă, din lumea în care te găsești întoarce-te iar pentru noi, ca să vezi cum te plîngem, cum te dorim, cît te iubim... Adelă!
ADELA *(deșteptîndu-se)*: Unde sînt?... Cine mă cheamă? Radu! Radu!... Ah! *(Se pleacă pe umărul lui Radu.)*
RADU: Scumpa me!
NALBĂ *(pășind spre Adela)*: A înviet copila!
ADELA *(spăimîntată)*: Tatăl meu!... fugi, Radule!
RADU: N-ai frică, scumpa me... Nici moartea nu mă va putea smulge de lîngă tine... De-a fi chiar să ne ucidă părintele tău, om muri împreună unul lîngă altul...
NALBĂ *(viind lîngă Adela)*: Să vă ucid eu?... mă ferească Dumnezău! Mai bine vă voi cununa, ca să fac fericirea voastră... și să viu de hac lui *kir* Manoli.
MANOLE: Aud?
ADELA *(sărutînd mîna lui Nalbă)*: Bunul meu părinte!
BALAȘA: Așa mai vii de-acasă, cucoane.
RADU: Domnule... cum să vă probez recunoștința me?
NALBĂ: Cum?... Fericind pe Adela și făcîndu-mi drumuri de fer pe toată moșia.
CALIOPI: Bravo, bravo, amicul meu!
NALBĂ: Cît pentru d-ta, cucoană Caliopi, îți poftesc s-agiungi din maioreasă ghinărărească.

CALIOPI: *Merci*... Mă duc la Iași să mă mărit cu maiorul.

NALBĂ: Călătorie... *(în parte)* sprîncenată.

MANOLE: Ei bine, eu ce fac cu ligheanu ist de gheață?

BALAȘA: Bagă-l în sîn, *kir* Manoli.

MANOLE: Dar cu fiiul meu, Manolachi?

BALAȘA: Trimite-l la volintirie pe malu Dunării.

MANOLE: Cine?... el volintir?... bobocul tatii?... dar nu ți-am spus, giupîneasă Bălașă, că el încă... *(vorbește Balașei la ureche)* n-a schimbat toți dinții.

BALAȘA: Ha, ha, ha! mare natafleț o mai fost.

MANOLE: Natafleț!

ADELA: Ce rîzi, mamă Balașă?

BALAȘA: Nimic... Ian *kir* Manoli spune ghidușii.

TOȚI: Ce ghidușii?

BALAȘA: Cică...

MANOLE: Să mă-ngropi de-i spune, giupîneasă.

BALAȘA: Cică... drumul de fer îi iscodirea dracului.

RADU: Chiar așa să fie, noi să strigăm cu entuziasm: Vivat drumul de fer!

TOȚI: Vivat!

Drumul de fer unește-n zbor
Orice popor cu alt popor;
El va sădi amor frățesc
În orice suflet omenesc. *(bis)*

(Cortina cade.)

NOTE ȘI VARIANTE

TEATRUL LUI ALECSANDRI

Interesul lui Alecsandri pentru scenă pare să fi fost stîrnit încă de timpuriu de preocupările tatălui său pentru un teatru în „limba patriei", accesibil tuturor (v. G. C. Nicolescu, *Viața lui Vasile Alecsandri*, ed. a 2-a revăzută, București, Editura pentru literatură, 1965, p. 19, 35).

Tînăr de 17—18 ani, aflat la studii la Paris, el se duce, probabil, adesea la teatru, unde are prilejul să cunoască „acea specie dramatică ușoară, agreabilă, accesibilă publicului, a vodevilului, pe care Scribe, cel atît de la modă, îl îmbogățise, înlocuind vechile personaje convenționale prin unele mai reale, cu vorbirea lor, cu ticurile lor, personaje luate din mijlocul societății și făcînd publicul să rîdă, dar să și mediteze după ce pleca de la teatru" (*ibidem*, p. 42).

Întors în țară în 1839, cunoaște nemijlocit starea teatrului românesc, monopolizat de trupe franceze sau germane.

În absența unui repertoriu național, avîntul patriotic general impune prezentarea, la începutul anului 1840, a unor piese străine prelucrate sau traduse în românește. Dar dorința arzătoare a unor bărbați hotărîți ca Mihail Kogălniceanu, C. Negruzzi și ceilalți din jurul lor era formarea unei dramaturgii naționale. Campania pornită încă din primul număr al *Daciei literare* a determinat în cele din urmă autoritățile să satisfacă cererea tot mai insistentă a publicului de a i se da un teatru românesc. Pentru început este numită o comisie — alcătuită din C. Negruzzi, Kogălniceanu, Alecsandri și Petru Cîmpeanu (pe atunci profesor de filozofie la Academia Mihăileană) — care trebuia să redacteze un proiect de reorganizare a teatrului. După aprobarea acestuia, la 27 februarie 1840, autorii lui sînt desemnați să conducă noul așezămînt, ca membri ai comitetului teatral. Peste cîteva săptămîni, la 18 martie 1840, contractul încheiat între guvern și comitet (Negruzzi, Alecsandri și Kogălniceanu) încredința acestuia din urmă, pentru o perioadă de 4 ani, direcția teatrelor francez și român reunite. Din cele 100 de reprezentații, prevăzute pentru primul an, un sfert trebuiau să fie românești, iar restul franțuzești. Întrucît însă literatura dramatică românească originală abia de acum încolo trebuia creată, prima reprezentație a unei piese românești va avea loc numai la 18 noiembrie 1840. Această piesă, „comedie în trei acte, prelucrată de A... B...“, este *Farmazonul din Hîrlău* a lui Alecsandri (publicată imediat în broșura nr. 1 din „Repertoriul Teatrului Național din Iași“).

În urma succesului înregistrat de acest început, peste trei luni, la 5 februarie 1841, Alecsandri oferea publicului o nouă comedie într-un act: *Modista și cinovnicul*, publicată și ea în broșura nr. 7 din seria „Repertoriului Teatrului Național din Iași“ (cu mențiunea: „Înfățoșată pentru întăiași dată pe Teatrul Național din Iași, sîmbătă în ianuarie 1841“. Acțiunea și personajele ambelor piese erau luate din viața Iașilor de atunci, ceea ce constituia o atracție deosebită pentru spectatori.

Cum însă cei trei directori ai teatrului ieșean, numiți în 1840, întîmpinau mari dificultăți în îndeplinirea sarcinilor pe care și le asumaseră, neprimind nici un sprijin din partea oficialităților, ei sfîrșiră prin a concesiona, în 1842, contractul lor baronesei Frisch, directoarea unei trupe germane poposite pe atunci la Iași. Această trupă prezenta numai spectacole în franceză și germană, întrucît, de la cele două comedii scrise de Alecsandri în iarna 1840—1841, publicul românesc nu mai avusese prilejul să asiste la reprezentația altei piese naționale. La 18 ianuarie 1844, în fine, ieșenilor le este prezentată noua piesă a lui Alecsandri, *Iorgu de la Sadagura*, care este primită cu mult entuziasm și constituie, de fapt, momentul întemeierii teatrului românesc (cf. G. C. Nicolescu, *op. cit.*, p. 84).

Cu privire la aceste împrejurări, deosebit de grăitoare este însăși mărturia scriitorului:

„În 1844 — scrie el, făcînd o confuzie de date, fiind vorba, în realitate, de 1840 — prințul Sturza ne-a impus lui Kogălniceanu, Negruzzi și mie cele două direcții ale teatrului francez și ale teatrului moldovenesc. Pînă atunci, scena națională, condusă mai întîi de Asachi, de un profesor de la Academie, abia se putea susține datorită proastei alegeri a unor proaste traduceri. Periercourt, cu dramele sale, și Kotzebue, cu comediile sale, împlineau toate nevoile reprezentațiilor. Nu exista o singură piesă originală în tot repertoriul. Nimeni nu se apucase de teatru pentru motivul că limba noastră nu era formată. Am avut curajul să încerc și am obținut un succes colosal.

Prima piesă[1] care mi s-a jucat a fost o [comedie] în trei acte, intitulată *Iorgu de la Sadagura* (Sadagura este un mic orășel din Bucovina). Mă sileam în această piesă să biciuiesc un defect care domnea atunci în înalta societate și care putea provoca rezultate dezastruoase, și anume: proasta afectare de a disprețui tot ceea ce era național — limbă, obiceiuri, plăceri, și chiar Moldova însăși! Orice persoană care trecuse frontiera pentru a merge în străinătate, chiar și numai pînă la Cernăuți, se credea îndreptățită să afecteze că nu mai poate trăi în țara sa. Atît le-am acoperit de ridicol pe cele două personaje ale comediei mele, încît, începînd de la prima reprezentație, defectul dispăruse ca prin farmec. Nu mai îndrăznește nimeni să facă paradă de antinaționalism, de frică să nu fie confundat cu Iorgu de la Sadagura sau cu doamna Gafița; mai mult încă, au ajuns să facă din mine un fel de sperietoare: « Bagă de seamă, se șoptea la ureche, Alecsandri te poate zugrăvi pe scenă ».

Îmi amintesc această primă reprezentație ca și cum ar fi fost ieri, pentru că a lăsat o impresie adîncă în mintea mea. Teatrul era arhiplin, prințul Sturza și toată înalta societate se adunaseră acolo pentru prima dată după mulți ani. Eram în loja tatălui meu și numai Dumnezeu știe cum tremuram!

Primul act se termină în zgomotul aplauzelor, cel de-al doilea, în zgomotul tropăielilor, la al treilea, sala se ridică în picioare și cheamă pe autor cu zgomot de adevărată furtună. Stau la îndoială; sînt forțat să mă arăt în marginea lojei noastre, aplauzele mă asurzesc și, la ieșirea din lojă, doamne și domni se aruncă asupra mea, mă îmbrățișează, mă trimit de la unul la celălalt și o fac în așa măsură, încît mă întorc acasă bolnav de emoție și rămîn în pat timp de o săptămînă. Desigur, era foarte măgulitor pentru un tînăr de 22 de ani să primească asemenea ovații din partea compatrioților săi, dar cea mai scumpă recompensă mă aștepta acasă, și am aflat-o în îmbrățișările tatălui meu. Plîngea îmbrățișîndu-mă“ (scris. B.A.R., ms. rom. 3370, f. 259—262, către Ubicini — în românește de Marta Anineanu, în Vasile Alecsandri, *Scrisori. Însemnări*, București, E.P.L., 1964, p. 153-155).

Rolul personajului principal, Iorgu de la Sadagura, fusese interpretat magistral de Costache Caragiale. La cererea insistentă a publicului, peste o săptămînă, la 25 ianuarie 1844, are loc cea de-a doua reprezentație a piesei (cf. nota semnată M.[ihail] K.[ogălniceanu] din *Propășirea*, 1844, nr. 3,

---

[1] După cum se vede, el nici nu mai amintește de *Farmazonul din Hîrlău* și *Modista și cinovnicul*, pe care le va menționa totuși în prefața ediției 1875.

23 ian., p. 24: „Marți trecut, în 18 ianuarie, s-au reprezentat pe Teatru Național cea întăi piesă putem zice romănească, *Cuconu Iorgu de la Sadagura*, comedie în trii acte, compusă de d. V. Alecsandri. Succesul au fost deplin. La sfîrșit tot publicul au cerut a doua sa reprezentație, care va fi în 25 ianuarie. Așteptăm aceasta pentru ca să putem da cetitorilor noștri o idee despre această piesă, adevărată expresie a societății noastre, cu toate ridicolele de astăzi").

Comedia a intrat în repertoriul permanent al teatrului și s-a tipărit în același an, în tipografia Institutului Albinei. La sfîrșitul volumului, Alecsandri adăuga cu modestie un *post-scriptum:*

„Această piesă este o piesă *de circonstance*, o compunere improvizată, o scriere aruncată pe hîrtie în două-trei zile; în urmare autorul nădăjduiește că publicul cetitor va trece cu vederea și va ierta greșalele dramatice cuprinse în ea. Acele greșăli autorul le cunoaște prea bine și știe de înainte defectele care ar putea da materie unei critici aspre; însă el se măgulește cu ideea că spectatorii binevoitori care au aplaudat pe C. C. Iorgu de la Sadagura la deosebitele lui reprezentații îi vor păstra și acum măcar o parte din acea dragoste neașteptată ce d-lor i-au arătat atunce. Această idee, precum și oarecare lene l-au oprit de a face corecțiile cuviincioase.

În sfîrșit, ca cea mai bună și de pe urmă îndreptare, autorul mărturisește că, neavînd nicidecum pretenția de a fi *autor dramatic*, el au compus această piesă pentru plăcerea a cîțiva prietini (cărora le mulțămește de încuragiare) și pentru ca să dovedească că tinerii actori români pot juca foarte bine pe scenă, cînd vor fi însărcinați fieștecare cu rolul ce i se cuvine; căci arta teatrală este la noi încă în copilărie și, prin urmare, *piesele trebuie să fie lucrate după actori*, până ce aceștii se vor putea deprinde cu scena.

Iunie 1844."

Acest *post-scriptum* este deosebit de important pentru că el constituie dovada lucidității cu care Alecsandri sesizase greutățile pe care le avea de învins pe atunci, la noi, un autor dramatic. „Un teatru perfect nu se improvizează de azi pînă mîni" — scria el și într-o scrisoare datînd de prin 1843, cuprinsă în prefața ediției de teatru din 1875 (vezi volumul de față, p.21).

Triumful piesei *Iorgu de la Sadagura* marchează deci o dată însemnată în istoria teatrului la noi, data „începutului unei adevărate creații dramatice originale românești". Comedia era cea dintîi piesă românească nu numai în ce privește limba în care era scrisă, ci și în construcția personajelor, în numele, identitatea lor socială și națională, în subiect și conflict, în tabloul societății, în moravurile și atmosfera ei românească (vezi G. C. Nicolescu,

op. cit., p. 93; cf. și G. Bogdan-Duică, *Vasile Alecsandri*, București, 1926, p. 17).

La cîteva zile de la prima reprezentație a acestei piese și înaintea celei de a doua, pe scena Teatrului Național din Iași era prezentată, la 23 ianuarie 1844, o nouă piesă a lui Alecsandri, *Spătarul Hațmațuchi*, o comedioară în versuri, al cărei text — după cum ne spune autorul însuși (vezi vol. de față, p. 14) — s-a pierdut. Ceva mai tîrziu, Alecsandri înzestra teatrul cu încă o comedie într-un act, *Creditorii*, tipărită în broșură în 1845, la Cantora *Foaiei sătești* din Iași.

Piesa următoare va fi tot o comedie, *Iașii în carnaval* sau, așa cum s-a numit inițial, *Complotul*, tablou în trei acte. În prefața ediției din 1875, Alecsandri spune că țelul său a fost să combată „persecutarea opiniei publice" (vezi vol. de față, p. 24-25). Așa se explică intervenția autorităților la prima reprezentație a piesei, care a avut loc la 22 decembrie 1845: „În timpul reprezentației — îi relata scriitorul împrejurările prietenului său Ubicini în scrisoarea citată — prefectul de poliție a vrut să se tragă cortina — din ordin venit de sus — dar publicul l-a împiedicat. Atunci a venit să mă înștiințeze că trebuie să-mi retrag piesa, căci, dacă nu, mă vor închide pentru cîtva timp într-o mănăstire; i-am răspuns că piesa aparținea deja publicului și că, dacă mă vor trimite la mănăstire, voi face o nouă piesă cu acest subiect. M-au lăsat în pace și, comedia mea continuîndu-și cu succes reprezentațiile, zvonurile despre comploturi închipuite au căzut baltă" (cf. V. Alecsandri, *Scrisori. Însemnări*, p. 153-155).

La numai o săptămînă (27 decembrie 1845) avea loc a doua reprezentație a piesei, iar la 19 ianuarie 1846, cea de-a treia. E limpede că acțiunea comediei era legată, nemărturisit, de frămîntările populare stîrnite de catagrafia din 1845, care împovăra tot masele (cf. Gh. Ungureanu, *Frămîntări social-politice premergătoare mișcării revoluționare din 1848 în Moldova*, în *Studii*, nr. 3, 1958, p. 64; *Anul 1848 în Principatele Române*, vol. I, p. 16; vezi și G. C. Nicolescu, *op. cit.*, p. 108, 121—126).

Ascuțimea criticii la adresa ocîrmuirii din această piesă, ca și din *Iorgu de la Sadagura*, determina numirea unui cenzor al pieselor de teatru. La intervenția acestuia, după reprezentarea, la 25 februarie 1846, pe scena Teatrului Național din Iași a piesei lui Russo *Jicnicerul Vadră*, autor și actori sînt surghiuniți la mănăstire. Deși textul acesteia nu s-a păstrat, ea trebuie să fi venit în sprijinul aceleiași mișcări populare ca și *Iașii în carnaval*, de la a cărei primă reprezentare nu trecuseră decît două luni (cf. și G. C. Nicolescu, *op. cit.*, p. 125-126).

În același an 1846, Alecsandri prezintă o nouă comedie-vodevil într-un act, *Rămășagul* (publicată, sub titlul *Un rămășag*, la Cantora *Foaiei sătești*, Iași, 1846), dramatizare a scrierii în proză *O intrigă la bal masche* (vezi vol. IV al ediției noastre, p. 154—158). Muzica a fost compusă de A. Flechtenmacher, care va compune și pe aceea a următoarei „comedii cu cîntece în 1 act", *Peatra din casă*, reprezentată pentru prima oară la Iași, în 3 mai 1847, „în folosul arșilor din București" (publicată în broșură în același an, la Institutul Albinei). Aceasta fusese scrisă de Alecsandri la Palermo, în febr.— martie 1846, pentru a oferi un divertisment Elenei Negri, care se apropia de sfîrșitu-i tragic. Numise acest „vodevil într-un act" *Peatra din casă*, după porecla „pe care unii părinți aveau obiceiul să o dea copiilor lor de sex feminin". „În această piesă — îi scria el lui Ubicini *(loc. cit.)* — criticam cu amărăciune purtarea părinților care își căsătoreau copiii pentru a scăpa de ei și atingeam și coarda dezrobirii țiganilor. Succes complet". Înainte de a fi prezentată, în lipsa autorului, pe scena teatrului din Iași, unde stîrnește „un aplauz sunător" (cf. T. Burada, *Istoria teatrului în Moldova*, vol. II, Iași, 1922, p. 14), *Peatra din casă* îi avusese ca primi spectatori, la Palermo, pe Elena Negri și Bălcescu, care nu fuseseră mai puțin încîntați decît publicul ieșean.

Întors în țară, Alecsandri revine la teatru. În toiul pregătirilor mișcării revoluționare din Moldova, în cadrul celui de-al doilea spectacol dat în folosul săracilor de tineretul cu idei avansate, la 3 februarie 1848 se prezenta noua piesă românească a lui Alecsandri, *O nuntă țărănească*, tablou național într-un act. „Rolurile acestui tablou de obiceiuri naționale, improvizat de autor pentru o așa de frumoasă ocazie [în beneficiul săracilor — *n.n.*], au fost jucate de către d-na E. Mavrocordat și d-nii A. Mavrocordat, V. Alecsandri, C. Negruzzi, A. Russo ș.a." — ne informează, într-o notă, Th. Codrescu, primul editor al piesei (o broșură de 28 p., apărută în 1850, la Iași). Autorul însuși amintește, în scrisoarea citată adresată lui Ubicini, că vodevilul fusese jucat de „persoane din societate".

La 9 martie 1848 piesa se juca din nou. Desigur că la această reprezentație se referă Alecsandri în prefața ediției din 1875, atunci cînd afirmă că piesa s-a jucat pe un vulcan. Vulcanul, revoluția, clocotea între culise, în timp ce pe scenă era înfățișată „marea valoare umană a țăranului, a omului din popor, pînă atunci disprețuită" (cf. G. C. Nicolescu, *op. cit.*, p. 160).

După înăbușirea mișcării revoluționare din Moldova în martie 1848, Alecsandri, ca atîția alți participanți la revoluție, ia calea exilului. Aflat departe de țară, el se va ocupa în continuare și de teatru. La întoarcerea în patrie, în 1850, solicitat probabil de vechiul său prieten, Matei Millo, acum conducătorul teatrului românesc din Iași, Alecsandri nu ezită să-și alăture eforturile celor care se străduiau să scoată din impas scena românească. Chiar la începutul lui aprilie erau prezentate publicului două noi piese ale sale: la 2 aprilie 1850, comedia muzicală într-un act *Scara mîței*, iar o săptămînă mai tîrziu, la 9 aprilie, comedia cu cîntice în trei acte, *Chirița în Iași sau Două fete și-o neneacă*. „Mai tîrziu — își depăna el amintirile în aceeași scrisoare către Ubicini — am încercat o mică operă comică, pentru care un tînăr compozitor, dl. Flechtenmacher, a făcut muzica; succesul s-a datorat numai stimei de care mă bucuram, dar m-am revanșat după aceea datorită *Chiriței la Iași, Chiriței în provincie*, [piesei] *Doi morți vii* și cîtorva cînticele comice, care au avut succese nemaiauzite.

Astfel am avut fericirea să distrug multe prejudecăți înrădăcinate, să biciuiesc multe defecte, să îndrum teatrul nostru pe adevărata cale națională și să dovedesc că limba noastră se potrivește admirabil și pentru comedie, și pentru muzică.

Încă un cuvînt înainte de a termina cu aceste notițe asupra carierei mele dramatice. Piesele de teatru nu aduc autorilor lor decît satisfacția de a le vedea mai bine sau mai rău jucate. Repertoriul meu a adus, pînă acuma, directorilor, între Iași, București, Galați și Craiova, mai mult de o sută de mii de franci și, ori de cîte ori sînt lipsiți de bani pentru a plăti lefurile actorilor, se montează îndată vreuna din piesele mele sau din cele ale lui Millo. (Compun acum o mare dramă națională, al cărei subiect este scos din istoria Moldovei). Toate acestea îți dovedesc un singur lucru, dragă Ubi, acela că este mare lipsă de autori dramatici în Moldo-Valahia" (cf. V. Alecsandri, *Scrisori. Însemnări*, p. 154-155; scrisoarea datează de prin 1856—1857).

Departe de prietenii săi care luaseră parte la mișcarea de la 1848 și cărora nu li se îngăduia întoarcerea în țară, Alecsandri revine la ocupațiile literare: „În general mă... plictisesc pentru 100 de franci de cap, dar lucrez mult — îi scria el la 3 oct. 1850 lui Ion Ghica.— Ce? Din toate cîte puțin. Fac piese de teatru în care spun multe prostii celor care le merită și lumea mă găsește încîntător. Este, dealtfel, singura tribună care ne mai rămîne și profit de ea ca să întrețin unele sentimente care se caută a fi înăbușite. Și asta se prinde. Reușește mai mult decît jurnalismul. Jurnalele nu se citesc, dar lumea asistă la reprezentații și acolo se cîștigă idei. Asta face mult" (cf. V. Alecsandri, *Corespondență*, București, E.S.P.L.A., 1960, p. 62).

În toamna acestui an el înzestrează teatrul românesc cu o serie de cînticele sau canțonete comice, care oglindeau schimbările petrecute pe nesimțite în viața societății noastre. *Mama Anghelușa*, *Barbu Lăutarul*, apoi *Surugiul* erau tipuri pe cale de dispariție, dar *Șoldan Viteazul*, ca și *Vivandiera* erau figuri noi, legate de reorganizarea armatei naționale și a jandarmeriei.

În anul următor, Alecsandri era preocupat îndeosebi de publicarea primului său volum de versuri, adunase de asemenea material pentru un volum de poezii populare, dar, probabil la insistențele lui Millo, care voia să ofere noi spectacole de teatru publicului, în aceeași vreme a așternut pe hîrtie și cîteva piese pentru stagiunea de toamnă. De atunci datează, probabil, *Doi morți vii, Kir Zuliaridi, Crai-nou.* Între timp, Millo prezenta cu mare succes *Chirița în Iași* la Bacău, Focșani, apoi, între 5 august și 15 septembrie la București, în prezența a o mulțime de boieri întorși anume de pe la moșii, ba chiar a domnitorului și doamnei. Revenit la Iași, Millo anunța că Alecsandri, aflat atunci la Paris, făgăduise pentru acea stagiune „un nou repertoriu de piese originale, menit a înavuți scena națională“ (v. T. Burada, *Istoria teatrului în Moldova,* II, 1922, p. 64; cf. și G. C. Nicolescu, *op. cit.,* p. 253-254).

Prima dintre aceste noi piese anunțate este cea de-a doua comedie avînd-o ca personaj principal pe Chirița, de data aceasta isprăvnicească: *Chirița în provincie.* Scrisă probabil chiar în primăvara lui 1852, premiera a avut loc la Iași, în 8 mai 1852, cu Millo în rolul principal, înregistrînd un succes la fel de mare ca și *Chirița la Iași.*

Pînă la această dată, într-un interval de cîțiva ani numai, Alecsandri îmbogățise repertoriul scenei naționale cu un număr însemnat de piese. Cum era preocupat de tipărirea poeziilor sale și a celor populare, era firesc să se gîndească și la tipărirea creației sale dramatice.

„1852 — Mă ocup de tipărirea repertoriului meu dramatic și de prima parte a baladelor populare“ — notează el în scrisoarea către Ubicini amintită mai sus. Și lui Ion Ghica îi scrie prin iulie 1852: „îți voi trimite curînd intreg repertoriul meu dramatic imprimat într-un volum mare pe două coloane. Vei citi acolo multe prostii... dar cînd copiezi fidel o societate caraghioasă ca a noastră, cum să ai haz?“ În continuare îl informa despre condițiile în care își desfășura activitatea:

„Autorii dramatici din România au de luptat cu patru obstacole foarte grele de trecut:

1. limba care este încă în fașă;
2. publicul care seamănă cu limba;
3. actorii care seamănă cu publicul;
4. cenzura!

Descurcă-te dacă poți! În orice caz, țin să cunosc părerea ta despre piesele mele și îmi vei face plăcerea să mi-o spui fără nici o rezervă“ (cf. V. Alecsandri, *Corespondență,* p. 66—67).[1]

În toamna anului 1852 volumul vedea lumina tiparului (cf. G. C. Nicolescu, *op. cit.,* p. 261-262), iar în decembrie, Alecsandri își anunța prietenul că-i trimisese un exemplar încă din septembrie.

Volumul *Teatru românesc. Repertoriul dramatic* a d-lui V. Alecsandri, Iași, Tipografia Francezo-română, 1852 — cuprindea următoarele piese:

1844. *Iorgu de la Sadagura sau Nepotu-i salba dracului*
1844. *Creditorii*
1845. *Iașii în carnaval*
1845. *Rămășagul*
1847. *Peatra din casă*
1848. *Nunta țărănească*
1850. *Scara mîții*
1850. *Chirița în Iași sau Două fete ș-o neneacă*
1851. *Crai-nou*
1851. *Doi morți vii*
1852. *Kir Zuliaridi*
1852. *Chirița în provinție*
1850. *Șoldan Viteazu.* Cînticel comic
1850. *Mama Anghelușa, doftoroaie.* Cînticel comic
1851. *Herșcu Boccegiu.* Cînticel comic.

Autorul îi adăuga și un cuvînt înainte:

„Teatrul românesc, prin vederatul progres ce au făcut în Moldova, au cîștigat dreptul de a figura pintre cele mai însemnate instituții naționale. El au înfruntat nenumărate greutăți atît din lipsa de artiști, cît și din acea de piese; dar, în sfîrșit, ca orice lucru menit a aduce folos societății, el au izbutit a învinge cea mai mare parte din piedeci și acum se poate făli că are și artiști de merit și un repertoriu național.

Luptele de tot soiul ce au avut teatrul nostru în calea propășirei sale pot sluji mai tîrziu la formarea unei scrieri interesante asupra artei dramatice în România. Prin urmare, publicarea pieselor, originale sau prelucrate și localizate din limbi străine, este neapărată, ca documenturi trebuitoare istoriei teatrului național.

Aceasta e singura idee care au îndemnat pe autorul pieselor cuprinse în tomul acesta de a le scoate la lumină.

Mai toate din piesele aice adunate au fost compuse în potrivire cu puterile artiștilor începători pe scena românească. Cel mai mare merit a lor este dar că au dat prilej de dizvoltare talentelor dramatice din Moldova, şi cel mai scump titlu le este că unele din ele au fost reprezentate în benefiţiurile artiştilor români şi celelalte în agiutorul sărmanilor.

V.A."

Deşi în cuprinsul acestui volum figurează două localizări: *Doi morţi vii* (după *L'homme blasé* de Duvert şi Lausanne) şi *Kir Zuliaridi* (după *Le Tigre de Bengale* de Ed. Brisebare şi Marc-Michel), totuşi primele prelucrări ale lui Alecsandri — *Farmazonul din Hîrlău*, *Modista şi cinovnicul* — nu sînt şi nici nu vor mai fi reluate vreodată de scriitor în vreunul din volumele sale de teatru.

Pînă în 1854, cînd editorul T. Codrescu publică, sub titlul *Potpuri literar*, volumul selectiv din creaţia dramatică a lui V. Alecsandri şi M. Millo (din aceea a lui Alecsandri: *Şoldan Viteazul*, *Mama Anghelușa*, *doftoroaie*, *Herşcu Boccegiul*, *Iaşii în carnaval* — Scena VIII, *Peatra din casă* — Scena VI, *Nunta ţărănească* — Scena III, *Scara mîţii* — Scena VI, *Chiriţa în Iaşi* — Scena I — Act I şi Scena II — Act III, *Doi morţi vii* — Scena II — Act I, *Chiriţa în provinţie* — Scena III din Actul I şi Scenele I, II, XII şi XVII din Actul II), la Iaşi, în Tipografia *Buciumului român* mai apăruseră, între 1850 şi 1853, printre altele:

„*Nunta ţărănească*, scene cimpene de V. Alecsandri

Balade poporale de V. Alecsandri

Chiriţa în Iaşi, *Chiriţa în provinţie* şi *Crai-nou* din repertoriul d. V. Alecsandri" — cum îşi anunţa cititorii *Foaie pentru minte...*, 1854, nr. 24—25, 30 iunie, p. 135—136.

Din toamna anului 1852 şi pînă în toamna 1854, Alecsandri lipseşte din ţară, călătorind în apusul Europei şi în Africa. Roadele literare ale acestei îndelungate călătorii sînt relatarea *Călătoriei în Africa* şi o serie de poezii legate de o iubire care a rămas învăluită în taină.

Întors în patrie după moartea tatălui său, Alecsandri este ferm hotărît să acţioneze pentru realizarea Unirii şi constituirea statului naţional român, obiectiv comun al emigraţiei româneşti şi al mişcării progresiste din Valahia şi Moldova. Cunoscînd bine importanţa literaturii şi a teatrului în răspîndirea ideilor social-politice în rîndurile poporului, el solicită, la 20 noiembrie 1854, domnitorului Grigore Ghica, direcţia teatrului românesc din Iaşi (cf. T. Burada, *Istoria teatrului în Moldova*, vol. II, 1922, p. 124-125; cf. şi G. C. Nicolescu, *op. cit.*, p. 283).

Tot acum începe să se agite pentru a pune în practică proiectul publicării unei reviste care să fie continuatoarea *Propăşirii*, suprimate chiar în primul ei an de existenţă. La începutul anului 1855 capătă, în sfîrşit, viaţă revista *România literară*, pe care încercase, fără succes, s-o publice încă în 1852. Avea astfel la îndemînă două instrumente cu ajutorul cărora să mobilizeze spiritele, să trezească în pături tot mai largi conştiinţa naţională.

În anul următor cedează conducerea teatrului din Iaşi actorului Luchian, pentru că el însuşi era prea angajat în pregătirea politică a măreţului act al Unirii. Teatrul îi serveşte însă, în atmosfera generală de mare fierbere, la combaterea în mod eficace, pentru că pe această cale se putea adresa cît mai multor oameni, a duşmanilor Unirii. Din această perioadă datează piesa *Păcală şi Tîndală*. Tot acum publică (în *Steaua Dunării* din 9 iunie 1856) *Hora Unirii* care, în numai cîteva zile, cîntată pe o melodie dintre cele mai populare, se răspîndeşte cu iuţeală în ambele principate.

Autorităţile din Moldova pornesc însă făţiş la reprimarea mişcării unioniste, interzicînd şi prezentarea *Horei Unirii* în public şi reprezentarea scenetei *Păcală şi Tîndală* (cf. G. C. Nicolescu, *op. cit.*, p. 317). Alecsandri nu se va lăsa însă descurajat şi-şi va continua activitatea literară, care îl făcea să uite „mizeriile politice", cum îl înştiinţa el pe la sfîrşitul lui decembrie pe prietenul său Grenier, plecat în Franţa: „Adun în acest moment într-un volum — continua el — tot ce am scris în proză de cîţiva ani, Compun o dramă naţională în trei acte pentru nefericitul nostru teatru şi, din cînd în cînd, comit cîte o mică doină. Prinţesa Natalia, prinţesa Catiţa şi d-na Mavrojeni îşi propun să dea o reprezentaţie în folosul săracilor; mi-au cerut un mic tablou naţional... Le-am făcut o bluetă care le va da satisfacţia de a se arăta pe scenă în fermecătoare costume de ţărance..." (cf. V. Alecsandri, *Scrisori inedite. Corespondenţa cu Edouard Grenier*, Bucureşti, [1911], p. 25). Drama naţională în trei acte era *Sobieţki şi plăieşii* (cum intitulează iniţial Alecsandri *Cetatea Neamţului*), iar micul tablou naţional, piesa *Cinel-Cinel*. Volumul pe care îl pregătea în acea vreme era *Salba literară*, care va apărea în martie anul următor, la Tipografia Bermann din Iaşi, cu un cuprins variat: la început scrieri în proză, apoi cîteva piese de teatru (*Cinel-Cinel*, *Păcală şi Tîndală* — avînd în încheiere *Hora Unirii*, *Sobieţki şi plăieşii* şi *Vivandiera*). *Sobieţki şi plăieşii* evoca un moment de luptă eroică din trecutul poporului, *Vivandiera* pleda pentru organizarea armatei naţionale, iar primele două piese, pentru cauza Unirii.

Cît de mult era apreciat în acel moment teatrul patriotic al lui Alecsandri o dovedeşte apariţia, în acelaşi an 1857, a încă unui volum, de data aceasta o selecţie de cuplete din piesele: *Iaşii în carnaval*, *Rămăşagul*, *Peatra din casă*, *Nunta ţărănească*, *Scara mîţii*, *Chiriţa în Iaşi*, *Crai-nou*, *Doi morţi vii*, *Chiriţa în provinţie*, *Şoldan Viteazul*, *Mama Anghelușa*, *Herşcu Boccegiu*, *Cinel-Cinel*, *Vivandiera*, *Cetatea Neamţului* (volumul *Vioara teatrului românesc. Culejere de cîntice şi de cupleturi din repertoriul dramatic al* d-lui V. Alecsandri. Publicate de dl. Luchian, directorul Teatrului Național din Iași, Ed. A. Bermann, Iași, 1857).

Din vara acestui an și pînă în 1860, Alecsandri nu se va mai ocupa de literatură decît sporadic. Politica îl absoarbe cu totul, participă cu întreaga sa ființă la pregătirea și înfăptuirea Unirii, apoi la consolidarea ei. Aceste idealuri împlinite, în 1860 părăsește activitatea politică și se retrage la Mircești. De acum încolo se va întoarce la îndeletnicirea preferată: scrisul. Teatrul avea să-i servească și de data aceasta la combaterea opoziției, ale cărei încercări de a împiedica reformele democratice inițiate de Cuza nu-l puteau lăsa nepăsător pe poet nici după ce părăsise arena politică.

Din mai pînă în octombrie, el scrisese mai multe piese: *Lipitorile satului, Zgîrcitul risipitor, Satul lui Cremine, Retrogradul* și *Demagogul* — cum îl anunța pe Ghica într-o scrisoare din 26 octombrie. „Cînticelele comice“ *Retrogradul* (devenit *Sandu Napoilă, ultra-retrogradul*) și *Demagogul* (devenit *Clevetici, ultra-demagogul*) făceau parte din „galeria de tipuri contimpurane“, vizînd demascarea celor două partide politice: conservator și liberal, amîndouă adversare reformelor lui Cuza. *Zgîrcitul risipitor* și *Satul lui Cremine* (devenit *Rusaliile în satul lui Cremine*, apoi *Rusaliile*) aveau același obiectiv. În *Lipitorile satelor*, Alecsandri încerca să dezvăluie, cu multă simpatie pentru țărani, exploatarea la sate, pe care o pune însă, în mod eronat, numai în seama arendașilor, cămătarilor și cîrciumarilor străini.

Toate aceste piese au fost reprezentate la Iași încă în toamna și iarna aceluiași an. În primăvara viitoare, Alecsandri pornește spre Apus, cu misiunea încredințată de domnitorul Cuza de a obține recunoașterea Unirii din partea marilor puteri apusene. După ce își îndeplinește misiunea, în ianuarie 1862 îl anunța pe Ghica că „începuse o nouă piesă, o mare comedie în patru acte intitulată *Ciocoii dinainte de 1848, Ciocoii din zilele noastre*“ (cf. G. C. Nicolescu, *op. cit.*, p. 439), pe care o va termina mult mai tîrziu, abia în 1873, din păcate însă atenuînd mult din vigoarea inițială a notei critice.

În anul următor, 1863, apărea volumul al doilea al *Repertoriului dramatic (Lipitorile satului, Rusaliile, Zgîrcitul risipitor, Ultra-demagogul, Ultra-retrogradul)*. Piesele apăruseră și separat, în broșuri, în același an *(Lipitorile satului* împreună cu *Ultra-demagogul* și *Ultra-retrogradul)*. Așteptate cu interes de public, ele ajungeau repede pînă în cele mai îndepărtate meleaguri. Astfel, Alex. Hurmuzachi citise piesa *Zgîrcitul risipitor* imediat după apariție și-i comunicase autorului satisfacția sa, căci Alecsandri îi răspundea de la Iași, la 14 martie: „Îmi pare bine că ai rămas mulțumit de cetirea *Zgîrcitului risipitor*“ (cf. V. Alecsandri, *Cele mai frumoase scrisori*, București, Ed. Minerva, 1972, p. 135-136).

Publicarea pieselor în volum și reluarea lor pe scenele din Iași și București determina dezlănțuirea unei noi și violente campanii împotriva lui Alecsandri. Dacă el fusese atacat, încă în 1861, după primele reprezentații ale pieselor *Zgîrcitul risipitor, Clevetici, Sandu Napoilă* și *Rusaliile*, de ziarele *Dacia, Țăranul român* și *Ateneul român*, acum porneau împotriva lui revista umoristică a lui Orășanu, *Nichipercea*, ziarele *Țăranul român* și *La voix de la Roumanie*, legate de gruparea liberală a lui Brătianu și Rosetti, acuzîndu-l că ar fi „dușman al marilor reforme democratice necesare în țara noastră“! (cf. G. C. Nicolescu, *op. cit.*, p. 446-452). Ținta atacurilor nu era însă numai Alecsandri, ci și domnitorul Cuza însuși și linia sa politică. Contrar obiceiului său, Alecsandri răspunde acestor atacuri printr-o scrisoare adresată conducătorului ziarului *La voix de la Roumanie*, în coloanele căruia s-a și publicat (cf. prefața ediției 1875, în vol. de față, p. 30-31). În sprijinul lui vine Hasdeu, care, în articolul *Mișcarea literelor în Ieși*, din martie 1863, se situa hotărît împotriva adversarilor lui Alecsandri și ai lui Cuza.

Scîrbit de viața politică, Alecsandri își află din nou un scurt refugiu la Mircești, unde scrie cînticelele *Chirița în voiaj, Barbu Lăutaru, La București* și comedia *Paraclisierul sau Florin și Florica*. Toate se vor juca în februarie și martie 1864 la București. Numai *Chirița în voiaj, Barbu Lăutarul* și *Paraclisierul* vor fi publicate mai tîrziu de autor, dar cînticelul *La București* va fi chiar retras de pe scenă, probabil tot din motive politice (cf. și G. C. Nicolescu, *op. cit.*, p. 454).

La sfîrșitul toamnei lui 1863, Alecsandri era trimis din nou în misiune diplomatică în Apus, probabil în legătură cu viitoarea lovitură de stat din 1864, pentru care trebuia cîștigată bunăvoința împăratului Napoleon III (v. R. V. Bossy, *Agenția diplomatică a României în Paris și legăturile politice franco-române sub Cuza-Vodă*, București, 1931, p. 301-303; Ioan Hudiță, *Franța și Cuza-Vodă. Lovitura de stat proiectată în* 1863, București, 1941, p. 90—92, 97—99; G. C. Nicolescu, *op. cit.*, p. 457-458). Scriitorul rămîne toată iarna și primăvara următoare la Paris, ocupîndu-se, între altele, și de teatru. Acum încearcă să prezinte la Comedia Franceză piesa într-un act, scrisă atunci sau poate mai înainte, *Les bonnets de la comtesse*. Încercarea nu izbutește, și Alecsandri nici nu publică piesa decît în 1882 (cf. C. Gane, *Vasile Alecsandri refuzat la Comedia Franceză*, în *Arhiva românească*, IV, 1940, p. 219-228). Probabil că tot în acest interval va fi scris și comedia *Millo director sau Mania posturilor*, publicată mai tîrziu, în 1867, la Cernăuți, în *Foaia Societății pentru literatura și cultura română în Bucovina*, apoi și în broșură separată. La întoarcerea în țară, după lovitura de stat, primele demersuri pe care le va face pe lîngă primul ministru Kogălniceanu vor fi în vederea obținerii pentru vechiul lor prieten Matei Millo a concesiunii Teatrului Național pe care dorea să-l vadă dezvoltîndu-se după modelul teatrului francez. „Scumpul meu ministru — îi scria el lui Kogălniceanu, de la Mircești, în iunie 1864, deci curînd după ce se întorsese de la Paris — lovitura de stat a fost încununată de un succes deplin nu numai în țară, dar chiar în afara granițelor. Trebuie să fii mulțumit, de aceea vin să-ți reamintesc făgăduiala pe care mi-ai făcut-o cu privire la direcția teatrului românesc.

Cunosc prea bine această dugheană ca să-mi fac vreo iluzie asupra rezultatelor ce s-ar obține încercînd noi combinații, care ar cere sacrificii de bani peste măsură de mari din partea guvernului. Singura măsură bună pe care statul ar putea-o lua ar fi de a trimite la Paris trei băieți și trei fete în aceleași condiții ca și pe ceilalți bursieri, destinîndu-i studiului artei scenice. Ar trebui să-i încredințeze vreunui artist al Teatrului Francez care ni-i va trimite înapoi, după trei ani, în stare să joace cum trebuie operele dramatice și să formeze în țară un conservator.

Pînă atunci este mai înțelept ca Teatrul Național să fie lăsat să meargă ca și în trecut, sub direcția absolută a unui om inteligent, a unui artist încercat. Or, pe acest om îl cunoști de multă vreme, este unul din vechii noștri colegi de școală, este Millo, singurul artist de mare talent pe care îl avem.

El a părăsit totul, după cum știi, pentru a-și urma chemarea, și-a străbătut cariera cu greutate, consacrîndu-i averea și facultățile sale, a produs opere de merit, a creat roluri care formează baza repertoriului nostru național. Acestea sînt titluri suficiente pentru a merita protecția guvernului.

Toți ceilalți, flușturatici, crede-mă, nu sînt decît niște păcătoși lipsiți de talent, saltimbanci formați la școala paiatei de la Caimata și care caută să lase pe Millo departe pentru a exploata publicul, servindu-i spectacole pe măsura lor. Nu merită nici un interes și cu toate acestea au pretenții absurde. Nu merg ei pînă acolo încît să reclame onorarii de miniștri pentru a parodia pe scenă traducerile în limba sabiră [1] a pieselor teatrului francez sau drame pline de infirmități?

[...] A le lăsa lor direcția înseamnă să vrei transformarea scenei în teatru de bîlci și a impune pe acești oameni viitorului director ar însemna perpetuarea în teatru a spiritului de intrigă. Acționează deci cu îndrăzneală, ca un ministru practic, și, în interesul chiar al literaturii dramatice, dă (așa cum mi-ai făgăduit) conducerea absolută lui Millo. Toată lumea te va aproba

---

[1] Amestec de arabă, franceză, italiană și spaniolă, vorbită în Orient și în Algeria.

și eu îți voi fi foarte recunoscător" (cf. V. Alecsandri, *Corespondență*, p. 180). Demersul lui Alecsandri este încununat de succes, iar Millo pus în fruntea Teatrului Național.

Alecsandri însuși, retras din nou la Mircești, este preocupat în această perioadă îndeosebi de teatru. În ceea ce scrie pentru scenă este mereu prezentă viața socială a țării, atît de frămîntată în acea vreme. Pe la sfîrșitul lui decembrie 1864 scrie piesa *Concina*, care pare a oglindi confruntarea propriei lui conștiințe cu realitatea. Piesa avea la început titlul *Barcarola* și a fost publicată în 1866 în *Foaia Societății...*; revăzută de autor, ea va fi republicată, în 1874, în *Revista contimporană*. În sihăstria lui de la Mircești, scriitorul păstra o permanentă legătură, în scris, cu prietenii săi, cărora le răspundea cu hărnicie. Printre aceștia se număra și Alecu Hurmuzachi, care se interesa mereu de preocupările poetului, de viața pe care o ducea la Mircești, solicitîndu-l să colaboreze la *Foaia Societății...* pe care o conducea.

„Mă întrebi cum petrec și lucrez la țară? — îi răspundea Alecsandri la 30 ianuarie 1865, mărturisindu-i cît de mult era preocupat de scena românească. — Petrec cu mulțămire în compania bibliotecei mele și mă ocup de compuneri dramatice. Am trimis pînă acum lui Millo, la București, vreo 5 manuscrise, adică două comedii și trei cînticele comice și, de nu aș fi fost bolnav vreo trei săptămîni, aș mai fi adăugat ceva la acele opere ușoare.

Dacă m-ar întreba cineva de ce mă dedau la un șir de lucruri de asemine natură, voi răspunde că lipsa de artiști capabili îmi taie aripele și mă silesc a mă mărgini într-un cadru potrivit cu puterile trupelor actuale din țară. Nu-ți pot spune însă, dragă Alecule, ce adîncă desperare simt în sufletul meu cînd mă văd lipsit de artiști de talent, care să știe interpreta tot ce aș voi să scriu. Adeseori mi s-a întîmplat la Paris, asistînd la vreo minunată reprezentare de la Théâtre Français, să-mi vie lăcrămi în ochi, și asta pentru că n-am actori după placul meu! Mă găsesc ca un om culcat într-un pat prea scurt, prea îngust, nu mă pot întinde fără să mă lovesc și să-mi fac vînătăi. Singurul om de un talent adevărat și mare este Millo; prin urmare lucrez mai mult pentru el și am întreprins o serie de portreturi, de tipuri, sub nume de cînticele comice, carele sînt totdeauna jucate în perfecție. Astfel am făcut:

Șoldan Viteazu; Anghelușa, doftoroaie; Herșcu Boccegiul; Napoilă — retrogradul; Clevetici — ultra-progresistul; Surugiul; Chirița în Paris; Barbu Lăutarul; Gură-căscată, om politic; Paraponisitul; Ioan Păpușeriul etc.

Toate acestea sînt monologuri amestecate cu cîntice; unele din ele reprezintă tipuri ce se pierd pe toată ziua din societatea noastră, precum *Mama Anghelușa, Surugiul, Barbu Lăutarul, Ion Păpușeriul* etc. Pentru urmașii noștri ce vor fi curioși a avea o idee de timpul actual, acele cînticele vor înfățișa portreturi fotografice. Întru aceasta consistă tot meritul lor.

De la 1840 mă ocup necontenit cu teatrul românesc și caut a înavuți repertoriul nostru dramatic cu piese originale, pentru a combate mania traducerilor păcătoase de drame pocite ce există la București, și care s-au lățit în toată țara; însă au trebuit să pășesc treptat în lucrarea mea, adică potrivit și cu necultura limbei și cu gustul neformat al publicului și mai vîrtos cu neexperiența amatorilor ce se dedau la arta dramatică.

Limba noastră, deși frumoasă în gura poporului și poetică în cîntecele sale, nu a fost încă mlădiată pentru conversare în salonuri, prin urmare ea nu ajută cu îndestulare rostirea simțirilor de un grad mai înalt, de o nuanță mai delicată; trebuie cineva să o manieze cu multă știință și cu mult tact pentru ca să o facă a exprima scene de înaltă comedie.

Publicul, fiind încă tînăr și pot zice necioplit, în mare parte nu se interesează decît la drame cu strigăte și cu omoruri sau la farse pipărate, de soiul lui *Lumpatius vagabundus*[1] etc.

Actori?... Ce sînt? O adunătură de tineri amatori fără învățătură, fără vocație și de tinere carele de-abia știu a ceti. Cei mai mulți fac parte din o lume în care simțirile înalte sînt cam străine; prin urmare ei nu pot să se urce pînă la gradul adevăratei comedii. Rolurile de țărani, de boieri de țară, de mahalagii, de giupînese din casă, de *madmuzele* de la grădină publică etc., le cuvin; însă rolurile de amoreze delicate, de dame de salon, de cavaleri nobili, într-un cuvînt, de caractere ce sînt din domeniul comediei înalte devin ridicole pe scena noastră de astăzi. Există în adevăr cîteva excepții în numărul actorilor, dar cu o rîndunică sau două nu se face primăvară.

Din aceste cauze am fost obligat a mă ținea pînă acum de soiul pieselor ca *Chirița*, *Doi morți vii*, *Peatra din casă* etc., însă am cercat necontenit a mă sui treptat către regioanele comediei de salon, care singură este chemată a forma limba convorbirei românești.

Nu știu dacă am creat teatrul național, dar știu că i-am adus un mare concurs și că aș fi fericit de a-l vedea prosperînd și reformîndu-se în bine. Am dat guvernului ideea de a trimite la Paris un număr de tineri, bărbați și femei, ca să studieze arta teatrală... Acum aud că s-a instituit în București un conservator și că Millo a fost însărcinat să facă un concurs de declamare. Dea Domnul să o scoată la capăt.

---

[1] Farsă de Johan Nepomuk Nestroy (1801—1862), actor și autor de comedii austriac; a satirizat cu ascuțime societatea vieneză a vremii.

Reforma teatrului cere numaidecît reforma limbei pocite ce s-au descoperit în București și au năvălit pe scenă. Nu poate exista o mai urîtă dihanie limbistică decît aceea ce răsună în sala teatrului din noua capitală. Și cum să nu fie așa, cînd cele mai multe din piese sînt traduse de niște oameni care nu cunosc bine nici franțuzește, nici românește? Dacă aș avea artiști cum mi-ar trebui, te încredințez că totul s-ar reforma în puțin timp.

Sînt foarte mulțămit că la Cernăuți teatrul român este aprețuit și îți făgăduiesc concursul meu cu toată bunăvoința pentru sezonul viitor. Acum deodată ți-am trimis o comedie și două cînticele comice și mai adaog aici o romanță intitulată *Bucovina*..."

Scrisoarea avea și un *post-scriptum:* „...încă nu ai scăpat de mine; deschid pachetul pentru ca să mai adaog cîteva rînduri împreună cu manuscrisul micului proverb intitulat *Barcarola*" (cf. V. Alecsandri, *Cele mai frumoase scrisori*, p. 143-152).

Comedia de care vorbește în scrisoare este, probabil, *Paraclisierul sau Florin și Florica* (publicată în *Foaia Societății*..., II, 1 april 1866, nr. 4), iar cînticelele comice, poate *Paraponisitul* (publicat în *Foaia Societății*..., II, 1 febr. 1866, nr. 2) și *Barbu Lăutarul* (publicat în *Foaie*..., III, 1 martie 1867, nr. 3). Proverbul, intitulat acum *Barcarola*, devine mai tîrziu *Concina*.

În același timp scriitorul era solicitat cu insistență și de scena Teatrului Național din București, unde se afla Millo. Dealtfel, repertoriul lui Alecsandri ajunsese acum impresionant și nu e de mirare că se gîndea să găsească un editor pentru el. Într-o scrisoare din 30 oct. 1865 el se adresa lui Pantazi Ghica (fratele lui Ion Ghica, om de teatru și el) pentru a-l apăra iarăși pe Millo, dar și pentru a-și exprima încă o dată interesul pentru teatrul românesc:

„Acum să vorbim de teatru — preciza Alecsandri obiectul discuției.— Mi se pare că am băgat de seamă — cu părere de rău — că ai o oarecare înclinare de a te lăsa tîrît în clica ostilă lui Millo. Adu-ți aminte de acest vers din *Ruy-Blas:*

«Pentru un om de spirit, zău, mă uimiți!»

Cum, dragă Pantazi, ai avea încă naivitatea să dai crezare declarațiilor și tînguirilor acelora care se prefac că deplîng soarta teatrului românesc? Dar oamenii aceia nu urmăresc decît un lucru: să exploateze scena în locul lui Millo. Care sînt cunoștințele deosebite, care sînt operele dramatice pe care le-ar aduce la direcția teatrului... Le cunoști... *Zero!*

Millo, dimpotrivă, este un artist adevărat, singurul cu care ne mîndrim pe bună dreptate. Posedă un repertoriu original, național; a creat tipuri care vor rămîne și talentul său mă îndeamnă să lucrez pentru scenă. Adaug aceste ultime cuvinte pentru că din scrisoarea dumitale m-ai lăsat să cred că reprezentațiile pieselor mele erau pentru dumneata seri foarte plăcute. Dacă este așa, de ce combați un om pentru care îmi face plăcere să creez roluri? Fără el, te asigur că voi încuia de tot sertarul meu dramatic. [...]

Aceste zise, îmi rămîne să-ți anunț două lucruri: primul este că am trimis lui Millo pentru stagiunea dramatică actuală următoarele piese:

Ginerile lui Hagi-Petcu — comedie în 2 acturi
(imitată după *Ginerile d-lui Poirier*)
Concina — proverb într-un act
Harță Răzeșul — vodevil într-un act
Kera Nastasia — cînticel
Covrigarul — scenă din poarta Cișmegiului.

Îmi propun, în afară de aceasta, să-i trimit o mare comedie în 5 acte pe care o clocesc de multă vreme.

A doua veste este că am găsit la București un editor pentru repertoriul meu dramatic și poate ar fi necesar să se facă un anunț în jurnalul[1] dumitale, însoțit de o mică tiradă de circumstanță.

Publicul este un cerber pe care îl hrănești cu tirade. Iată deci lista pieselor mele:

Comedii

Iorgu de la Sadagura — 3 acturi
Creditorii — 1
Iașii în carnaval — 3
Kir Zuliaridi — 1
Ginerile lui Hagi-Petcu — 2
Concina, proverb — 1

Vodeviluri

Rămășagul — 1
Peatra din casă — 1
Nunta țărănească — 1
Chirița în Iași — 3
Chirița în provincie — 2
Doi morți vii — 2
Cinel-Cinel — 1
Agachi Flutur — 3
Rusaliile — 1

---

[1] *Cugetarea*, jurnal politic, comercial și literar, București, 30 oct.—4 nov. 1865. Suspendat pentru atacuri împotriva guvernului.

Paraclisierul — 1
Millo director — 1
Harță Răzășul — 1

Drame și tablouri

Cetatea Neamțului — 3
[..........................]
Zgîrcitul risipitor — 4

Scene

Tîndală și Păcală — dialog politic
Vivandiera — scenă militară
Covrigarul — scenă din poarta Cișmegiului

Operete

Scara mîței — 1
Crai-nou — 1

Cînticele comice

Șoldan Viteazul
Anghelușa, doftoroaie
Herșcu Boccegiul
Napoilă, ultra-retrogradul
Clevetici, ultra-demagogul
Surugiul
Chirița la Paris
Barbu Lăutarul
Gură-căscată
Paraponisitul
Ion Păpușerul
Kera Nastasia

Of! Îmi ajunge, și dumitale asemenea, bănuiesc...“ (cf. V. Alecsandri, *Corespondență*, p. 171-173).

Pantazi Ghica îi satisface rugămintea, publicînd în ziarul său o notă cu privire la repertoriul dramatic al lui Alecsandri; mai mult chiar, făgăduiește să scrie mai pe larg despre acesta. La 17 nov. 1865, scriitorul îi mulțumește și-l roagă să se intereseze de editorul necunoscut al operei sale dramatice: „Ai avut bunătatea de a face o mică reclamă în favoarea repertoriului meu, îți mulțumesc; ea va încuraja desigur pe editorul meu, pe care nu-l cunosc. Află-i numele de la Bolintineanu și, dacă găsești ocazia, îndeamnă-l să înceapă tipărirea cît mai curînd" (cf. V. Alecsandri, *Corespondență*, p. 176). Acest editor rămîne însă tot un deziderat pentru o vreme.

Departe de mașinațiile politice de la București, care aveau să ducă la detronarea lui Cuza și pe care le dezaproba, Alecsandri, în singurătatea lui de la Mircești, se gîndea mereu la teatru și la mult doritul editor: „... renunțînd la viața publică — îi scria el la 10 ianuarie 1866 lui Ion Ghica — am legat prietenie cu literatura și, din timp în timp, trimit de aici, sub formă de piesă de teatru, cîte un bobîrnac în direcția caraghioșilor care se lăfăiesc în capitală. [...] Nu ai putea să-mi găsești la București un editor pentru repertoriul meu dramatic?" (cf. V. Alecsandri, *Cele mai frumoase scrisori*, p. 157-158).

Profund îndurerat de vestea detronării domnitorului Cuza, Alecsandri nu-și putea ascunde amărăciunea într-o lungă scrisoare, datată 20 mart 1866, adresată lui Alecu Hurmuzachi: „E curios — își exprima el indignarea față de făptașii acestui act josnic — de a videa cum oamenii își însușesc tot patriotismul și toată capacitatea îndată ce au ajuns la o culme oarecare și cu ce ușurință ei acuză pe ceilalți muritori de rea-credință și de ignoranță.

Pentru mine, găsesc un bun sujet de comedie în această slăbiciune și îmi propun de a scrie un proverb asupră-i, destinat pentru *Foaia Bucovinei*." În continuare, Alecsandri își informa prietenul cu privire la rezultatele activității sale din iarna aceea: „Vrei să afli cum am petrecut iarna? Am zăcut pe ici pe colea, și, cînd am avut timp, am scris: 1) *Kera Nastasia*, un cînticel în contra maniei de pensie a fraților de peste Milcov. 2) *Plăcintarul*, scenă din poarta Cișmigiului. 3) *Harță Răzeșul*, comedie în 1 act. 4) *Pepelea și Arvinte*, poveste în 1 act. 5) *Drumul de fer*, comedie în 2 acte și, în fine, am început o comedie în 5 acte, *Ciocoii Reglementului*, carele va fi urmată de *Ciocoii Convenției*. Iată rodul iernii" (cf. V. Alecsandri, *Cele mai frumoase scrisori*, p. 162—163).

De fapt, numai *Arvinte și Pepelea* și *Drumul de fer* fuseseră scrise în iarna 1865—1866, pentru că pe celelalte, am văzut din scrisoarea adresată lui Pantazi Ghica la 30 oct. 1865, le și trimisese lui Millo pentru a fi reprezentate în stagiunea de iarnă.

Scrisoarea readuce iarăși la suprafață proiectata comedie din 1861: *Ciocoii dinainte de 1848* (intitulată acum *Ciocoii Reglementului*), care nu va fi realizată decît mult mai tîrziu, în 1872—1873 (cînd începe publicarea ei în *Convorbiri;* premiera pe scenă a avut loc la București, în 1874). În anii 1866—1869, se publică în *Foaia Societății*... multe din piesele lui Alecsandri, teatrul lui fiind, cum am văzut, bine cunoscut și apreciat la Cernăuți. În 1864 și 1865, trupa în turneu a actriței Fani Tardini jucase, în aplauzele entuziaste ale publicului, cîteva din piesele sale de inspirație națională (cf. și G. C. Nicolescu, *op. cit.*, p. 489). Cînd scriitorul, în drum spre Paris, se oprește, în decembrie 1866, în acest oraș, i se face o primire triumfală, care dovedește dragostea românilor de aici pentru autorul pieselor pe care le aplaudaseră.

După întoarcerea în țară, în vara lui 1867, Alecsandri este invitat să colaboreze la revista de curînd apărută, *Convorbiri literare*. Alegerea lui se oprește asupra *cînticelelor comice:* „Am socotit că nu ar fi poate o lucrare greșită — îi scria el în sept. 1867 lui Iacob Negruzzi — de a compune pentru curiozitatea urmașilor noștri o galerie de tipuri contimporane, iară, spre a da acestor figuri o expresie mai vederată, am adoptat pentru ele forma dramatică și le-am prezintat publicului amator de teatru sub denumirea de *Cînticele comice*. Iată partea I a acelei galerii:

Șoldan Viteazul, Mama Anghelușa, doftoroaia, Herșcu Boccegiul, Piciu cîrciumarul, Șatrarul Napoilă, ultra-retrogradul, Clevetici, ultra-demagogul, Paraponisitul, funcționar vechi, Gură-căscată, om politic, Cocoana Chirița în Paris, Barbu Lăutarul, Ion Păpușeriul, Surugiul, Kera Nastasia, Stan Covrigariul.

Această galerie, din care o parte s-au publicat, o pun la dispoziția foaiei ce redigeați sub titlul de *Convorbiri literare* și însărcinez pe Stan Covrigariul să o prezinte amatorilor, ca unul ce chiar prin meseria lui este deprins a se înfățișa cu colaci, după datina strămoșească" (cf. *Convorbiri literare*, I, nr. 16, 15 oct. 1867, p. 213-214; V. Alecsandri, *Scrisori*, 1904, p. 26-27).

Se pare că Negruzzi îi solicitase între timp și poezii, pentru că Alecsandri îi scria în grabă peste alte cîteva zile: „În urma apelului ce mi-ați făcut prin scrisoarea d-voastre, v-am trimis o poezie intitulată *Tînăra creolă* și o scenă dramatică: *Covrigarul*. Nu știu însă dacă le-ați primit.

Acum, avînd a pleca la Paris, unde voi zăbovi cîtva timp, vă expeduiesc de la țară un pachet cuprinzînd patru tipuri din galeria contimporanilor: *Chirița la Paris, Ion Păpușarul, Gură-Cască* și *Surugiul*, căci nu cred să fiu dispus în străinătate a mă ocupa de lucrări literare.

Dacă asemine scrieri pot găsi gazdă în coloanele foii d-voastre, oi fi prea mulțămit de ospeția ce li s-ar da; în caz contrar, vă rog să-mi înapoiați manuscrisele la Mircești" (cf. vol. citat, p. 28-29).

Alecsandri pleca la Paris, la începutul lui octombrie 1867, pentru a-și duce fiica la studii. *Cînticelele comice* și poezia trimise *Convorbirilor* au fost publicare în revistă în 1867—1868.

Epoca următoare întoarcerii din această călătorie este epoca *Pastelurilor*, a hotărîrii scriitorului de a se ține departe de luptele politice, de a gusta din plin pacea Mirceștilor.

Colaborarea cu *Convorbirile literare* va continua însă, în paginile acestei reviste apărînd multe din scrierile lui Alecsandri, versuri, proză și teatru (în 1869 — *Drumul de fer*, în 1870 — *Ginerile lui Hagi-Petcu*, în 1871 — *Harță Răzeșul*, *Haimanaua*).

În primăvara anului 1872, din simpatie pentru Franța, a cărei eliberare de sub ocupația prusacă era condiționată de plata unor foarte împovărătoare despăgubiri de război, Alecsandri participă activ la stringerea de ajutoare organizată la noi în țară și tot acum trebuie să fi scris și piesa *Nobila cerșetoare*, publicată ceva mai tîrziu (în *Revista contimporană*, 1874).

Moartea lui Cuza, în mai 1873, a fost o lovitură grea pentru întreaga suflare românească. Pentru Alecsandri lovitura era cu atît mai grea cu cît el pierdea totodată un vechi prieten și tovarăș de luptă pentru făurirea României moderne. Durerosul eveniment trebuie să fi determinat, în sfîrșit, și realizarea piesei schițate încă din 1861, care se va numi *Boierii și ciocoii*, creație literară de o deosebită valoare, oglindind epoca, moravurile și frămîntările sociale din Moldova dinainte de 1848 (cf. și G.C. Nicolescu, *op. cit.*, p. 536-543). Comedia în 5 acte dedicată lui M. Kogălniceanu, se publică în *Convorbiri literare* din ianuarie—martie 1874, apoi în broșură separată, la București, în același an. Premiera a avut loc pe scena teatrului din Iași în ian. 1874 (cf. V. Alecsandri, *Cele mai frumoase scrisori*, p. 222-224, nota 1 și ms. B.A.R., S. 16(1)LVIII, scris. către George Duca). Succesul primei reprezentații a determinat reluarea piesei de încă două ori. Alecsandri, care asistase la primele repetiții, se îmbolnăvește și pleacă la Mircești, fără să aștepte prezentarea piesei în fața publicului (cf. și G.C. Nicolescu, *ibidem*). În toamna aceluiași an, la insistențele vechilor săi prieteni M. Kogălniceanu și Millo, Alecsandri încuviințează reprezentarea comediei și la București, unde se dau patru spectacole în aceeași săptămînă, cu același succes de public ca și la Iași, stîrnind însă și aici aceeași reacție de nemulțumire în rîndurile „lumii bune" care asistase la reprezentații.

La sfîrșitul anului 1874, Alecsandri scrie încă o *Chiriță* pentru prietenul său Millo, creatorul rolului: sceneta *Chirița în balon*, care se va publica însă mai tîrziu, într-un calendar (*Calendarul amuzant*, 1876). Această nouă *Chiriță* nu era decît o „farsă de carnaval", a cărei premieră a adus ghinion interpretului, care... a căzut din balon pe scenă. Incidentul l-a impresionat în așa măsură pe Alecsandri, încît l-a determinat să retragă piesa din repertoriu (cf. scrisoarea din 4 mai 1875, în V. Alecsandri, *Corespondență*, p. 186).

Sfîrșitul acestui an și începutul celui următor marchează pentru Alecsandri un moment de o deosebită însemnătate: acum se conturează ferm împlinirea unui vechi deziderat al său, și anume, încep să apară primele volume ale ediției sale de *Opere complete*.

Am văzut mai sus că Bolintineanu părea să-i fi găsit, încă în 1865, un editor pentru repertoriul său dramatic. Peste patru ani, Alecsandri era încă în căutarea acestui rîvnit editor:

„Ți-am vorbit, mi se pare — îi scria el, tot de la Mircești, lui I. Negruzzi, la 20 genar 1869 — de un proiect ce am de a publica întregul meu repertoriu dramatic. Caut pentru aceasta un editor caruia aș lăsa tot beneficiul vînzărei, dar totodată și toată cheltuiala și osteneala tipărirei. Nu ai putea să-mi găsești un asemine giuvaer?" (cf. V. Alecsandri, *Scrisori*, p. 41—42).

Cînd Alecsandri primește răspunsul lui Negruzzi (la 2 febr. 1869), prin care acesta îl înștiința că editorul ar putea fi „Junimea", el este de-a dreptul fericit. „Iubite domnule Negruzzi — se grăbea el să-i răspundă la 10 febr., exprimîndu-și încîntarea — Christof Columb a descoperit America, d-ta ai făcut o descoperire și mai rară și mai neașteptată. Ai descoperit un editor de opere literare. Glorie d-tale și glorie «Junimei», care primește a edita scrierile mele" (*ibidem*, p. 43).

Acest proiect nu s-a putut realiza, dar editorul a fost totuși în curînd găsit, și tot prin intermediul lui I. Negruzzi, în persoana lui Socec. La 1 apr. 1872 contractul era încheiat, dat tipărirea operelor întîrzia; de aceea Alecsandri se adresa nerăbdător lui Negruzzi: „Binevoiți a întreba pe dl. Socec din parte-mi pentru ce nu s-a ținut de cuprinsul contractului încheiat între noi; pentru ce până acum nu a început publicarea scrierilor mele, cînd eu de mult i-am trimis materia pentru volumul I?" (*ibidem*, p. 60).

Tipărirea începe, în sfîrșit, dar întîmpină dificultăți, mai cu seamă din pricina particularităților lingvistice din opera lui Alecsandri, cu care editorul de la București nu era obișnuit. Nepriceperea acestuia a provocat iritarea autorului, sporită de prea lunga așteptare.

„Dl. Socec are mare dreptate să-i fie rușine — îi scria Alecsandri, profund nemulțumit, lui I. Negruzzi, la 17 ghenar 1874 — căci negligența d-sale de editor e cel puțin pe aceeași linie cu negligența corectorului pe care l-au lăsat în locul d-tale, cînd ai plecat la București. Îmi vine să rup contractul încheiat între noi și să opresc continuarea ediției operelor mele" (*ibidem*, p. 63).

Editorul, bucureștean, își dădea seama că scrisul lui Alecsandri, presărat cu termeni regionali și învechiți, are nevoie de explicații pentru a fi înțeles de cititorii din Muntenia. Acest fapt l-a determinat, probabil, să alcătuiască și *glosarul* publicat la finele volumului al IV-lea al ediției.

Numeroasele semne de întrebare din acesta, glosările greșite, repetițiile demonstrează că Alecsandri nu a văzut lista de termeni glosați, căci, atent cum era, de obicei, cu corecturile operelor sale, n-ar fi îngăduit, cu siguranță, dacă ar fi fost consultat, ca ea să apară astfel. De bună seamă, lucrul acesta s-a datorat raporturilor încordate dintre editor și autor în acea vreme.

Pe la sfîrșitul lui martie 1875 însă, toate necazurile aveau să fie date uitării: Alecsandri își vedea, în cele din urmă, visul împlinit. Partea întîi a *Operelor complete*, cuprinzînd repertoriul dramatic, apărea în patru volume, format in 8°, cu o prefață a autorului și glosarul amintit întocmit de editor, de care se vede că nu se mai preocupase nimeni între timp (*Opere complete*. Partea I. *Teatru*. 4 vol. București, Ed. Librăriei Socec, 1875, XXXII-1742 p. (numerotate în continuare). Vol I—Cantonete comice: *Șoldan Viteazul, Mama Anghelușa, doftoroaia, Herșcu Boccegiul, Clevetici, ultra-demagogul, Sandu Napoilă, ultra-retrogradul, Surugiul, Ion Păpușăriul, Cucoana Chirița în voiaj, Barbu Lăutarul, Paraponisitul, Kera Nastasia sau Mania pensiilor, Haimana, Gură-Cască, om politic*. Scenete: *Stan Covrigariul, Vivand'era*— scenă militară, *Pîcală și Tîndală* — dialog politic în versuri. Operete: *Scara mîței, Crai-nou, Harță Răzeșul;* Vol. II—Vodeviluri: *Rămășagul, Peatra din casă, Nunta țărănească* — tablou național, *Chirița în Iași sau 2 fete ș-o neneacă, Chirița în provinție, Doi morți vii, Cinel-Cinel, Rusaliile, Agachi Flutur, Arvinte și Pepelea, Millo director sau Mania posturilor, Paraclisierul sau Florin și Florica, Drumul de fer;* Vol. III — Comedii: *Iorgu de la Sadagura sau Nepotu-i salba dracului, Creditorii, Iașii în carnaval, Kir Zuliaridi, Concina* — proverb, *Ginerele lui Hagi-Petcu, Nobila cerșetoare, Boieri și ciocoi;* Vol IV — Drame: *Cetatea Neamțului, Lipitorile satelor, Zgîrcitul risipitor*).

La 28 martie 1875, Alecsandri aștepta să i se trimită volumele: „Voi trimite în curînd mai multe exemplare din repertoriul meu dramatic — îi scria el lui I. Negruzzi la Iași. — Aștept un mare transport de la Socec și îndată voi îndeplini dorința ce mi-ai manifestat. Te rog să binevoiești a trece pe la librăria lui Levandovski și să-l întrebi dacă primește ca să-i scriu lui Socec să-i adreseze de-a dreptul 200 de exemplare? D-lui mi-a propus să fie debitantul operelor mele și ne-am înțeles oarecum despre asta. Eu cred că ar face bine să tipărească afișă mare, pe care să o lipească la fereastra magaziei lui, anunțînd publicarea teatrului meu“ (*ibidem*, p. 71).

Marea satisfacție de a-și vedea tipărită ediția operelor complete o mărturisea fără rezerve tot lui I. Negruzzi, o lună mai tîrziu, la 20 apr. 1875, cu gîndul la apariția apropiată a următoarelor volume cuprinzînd poeziile: „... în publicarea poeziilor mele aș dori să iasă patru volume: 1. *Doine și lăcrimioare;* 2. *Mărgăritărele;* 3. *Pasteluri;* 4. *Legende*.

Astfel, operele mele complete vor forma un total de 10 volume, cu proză cu tot, încît, de mi-a ajuta D-zeu să mai găsesc în mine o materie de 2 volume, voi îndeplini o duzină, Atunci voi avea dreptul a mă odihni, culcîndu-mă, de nu pe lauri, dar cel puțin pe un pat de hîrtie moale și inspirătoare de visuri poznașe“ (*ibidem*, p. 72).

Poeziile au apărut în următoarele trei volume ale ediției, în septembrie 1875, iar proza, într-un singur volum, în ianuarie 1877 (datat însă 1876).

O bună bucată de vreme după această mare izbîndă, Alecsandri nu se va mai ocupa de teatru. La sfîrșitul anului 1877, anul războiului nostru pentru independență, scriitorul adaugă ciclului de poezii închinate bravurii ostașilor români „o mică comedie în versuri, intitulată: *La Turnu Măgurele*“ (cf. V. Alecsandri, *Scrisori*, p. 91), destinată a fi reprezentată la București „în folosul văduvelor și orfanilor soldaților morți pe cîmpul de luptă“ (cf. V. Alecsandri, *Corespondență*, p. 44). Comedia a fost publicată în *Albina Carpaților*, I, 1878, p. 237-240, și în broșura *Ostașii noștri*, București, 1878.

În anul următor retras iarăși la Mircești, gîndul i se întoarce din nou la teatru. „Deocamdată — îi scria el la 12 nov. 1878 lui I. Negruzzi — atenția mea a fost atrasă prin epoca lui Alexandru Lăpușneanu, atît de dramatică și de caracteristică. În ea am descoperit mai cu deosebire trei personagii care merită de a fi reînviate pe scenă: Jolde, Lăpușneanu și Despot. Tustrei ar forma o trilogie istorică, care, bine împărțită, bine țesută, bine scrisă, ar îmbogăți literatura noastră“ (cf. V. Alecsandri, *Scrisori*, p. 111-112). Legenda lui *Jolde* o va părăsi îndată ce va schița lista personajelor (cf. B.A.R., ms. 2254, f. 82; v. și Il. Chendi și E. Carcalechi, *Prefață* la vol. V. Alecsandri, *Opere complete*. Vol. IV. *Teatru*. III, București, Ed. Minerva, 1905, p. V). Dar de Despot nu se va mai despărți pînă cînd va „divorța de manuscris“, după care — îi mărturisea lui I. Ghica în aceeași zi de 12 nov. 1878 (cf. V. Alecsandri, *Corespondență*, p. 87), „voi încerca să purced la alte noi căsătorii dramatice“. La 16 martie 1879 îl invita pe Ollănescu-Ascanio la Mircești ca să-i citească „drama în versuri a lui *Despot-Vodă* scrisă în iarna aceasta“ (*ibidem*, p. 200), iar la 11 aprilie îl înștiința pe I. Negruzzi că fusese vizitat la Mircești de Ion Ghica, pe atunci director al Teatrului Național din București, care, „ascultînd drama lui *Despot*, a decis a se ocupa îndată cu punerea ei pe scenă, voind să fie reprezentată numaidecît la 15 septembie“ (cf. V. Alecsandri, *Scrisori*, p. 114).

Piesa a fost reprezentată în premieră la București pe data de 30 septembrie 1879, bucurîndu-se de aprecierea publicului, dar stîrnind și criticile răuvoitoare ale ziarelor *Presa* (S. Șoimescu), *Românul* (Fr. Damé), *Renașterea*. În noiembrie, manuscrisul era expediat editorului Socec, iar la începutul anului următor vedea lumina tiparului. La 5 febr. 1880, Alecsandri îi scria lui I. Negruzzi: „Despot se tipărește la Socec; peste vreo opt zile ți-oi trimite unul din cele întîi exemplare. Nu rămîne decît ultima jumătate de coală sub teasc" — *ibidem*, p. 115 (volumul *Despot Vodă*. Legendă istorică în versuri, 5 acturi și 2 tablouri. 1558—1561, București, Editura Librăriei Socec & Comp., 1880, însuma 152 p. + XXVII).

Cît despre criticile aduse dramei, pe care Alecsandri le califica drept „bazaconiile lui Șoimescu și compania", acestea îi sugerează ideea de a scrie o comedie cu titlul *Invidioșii*, în care să fixeze „unul sau două personaje luate din grupul acelora care au făcut cerul și pămîntul", adică din grupul lui C.A. Rosetti (v. scris. din [nov. 1879] adresată lui I. Ghica — în V. Alecsandri, *Cele mai frumoase scrisori*, p. 271-272). Din piesa proiectată Alecsandri nu a scris însă decît titlul și lista personajelor (v. B.A.R., ms. 2254, f. 82^v).

În timp ce se afla la București, adus de apariția volumului *Despot-Vodă*, scriitorul, îndemnat poate și de prietenul său Ion Ghica, ia hotărîrea de a scrie o „poveste națională în 5 acturi", pentru a fi reprezentată la teatrul din Capitală. Întors prin aprilie la Mircești, el se apucă îndată de scris, iar la 15 mai 1880 îi trimitea lui Ghica primul act al feeriei *Pepelea*. „Îți voi trimite pe rînd pe celelalte — îi scria el — pentru ca să poți comanda la timp decorurile și costumele. Va trebui, de asemenea, să însărcinezi pe Flechtenmacher sau pe altcineva să compună muzica" (v. V. Alecsandri, *Corespondență*, p. 96). Se vede că piesa îl acaparase cu totul, căci pînă la 6 iunie, cînd expedia actul al IV-lea, le scrisese și expediase și pe cel de-al II-lea și al III-lea (*ibidem*, p. 99). Pînă la 21 iunie 1880 fusese trimis și actul al V-lea, cînd Alecsandri îi scria și lui Al. Papadopol-Callimah: „Sînt obligat a merge la București pentru ca să luăm cu Ghica oarecare măsuri în privirea Teatrului și să pun la cale înscenarea unei feerii naționale ce i-am trimis zilele trecute și care poartă titlul de *Povestea lui Pepelea*" (cf. V. Alecsandri, *Cele mai frumoase scrisori*, p. 277). Ghica îi sugerează unele modificări, pe care scriitorul le face în cursul lunii următoare. „Îți trimit primele patru acte din *Pepelea* — îi scria el la 9 august 1880. — Cît despre al cincilea, trebuie să-l corectez înainte de a ți-l trimite... Sper să le termin în curînd, și atunci mă pun pe lucru ca să sfîrșesc drama *Dezrobirea țiganilor*" (cf. V. Alecsandri, *Scrisori, Însemnări*, p. 42). Din scrisoare se vede că în această vreme se gîndea să reia un proiect mai vechi (v. B.A.R., ms. 2231, f. 20, 24 — începutul unei piese intitulate *Țiganii*), pe care ar fi dorit să-l ducă la capăt poate și pentru că atunci aflase de moartea prietenului său din copilărie Vasile Porojan. Nici de data aceasta însă nu va izbuti să-și realizeze planul, căci din varianta nouă nu va scrie

decît primele 3 scene din actul I (v. B.A.R., ms. 2254, f. 84, 85 — *Dezrobirea țiganilor*).

Tot acum pare să fi scris și *Sfredelul dracului* — farsă de carnaval imitată din franțuzește, care se reprezintă la București în stagiunea de iarnă 1880—1881. În *Convorbiri literare* (XV, nr. 8, 1 nov. 1881, p. 297-312) piesa se va publica, la cererea autorului, nesemnată: „Un simplu X e suficient" — îi recomanda el lui I. Negruzzi (cf. V. Alecsandri, *Scrisori*, p. 123). *Sfredelul dracului* i-a înveselit pe bucureșteni, astfel încît țelul lui Alecsandri, care nu urmărise altceva, fusese atins: „nu mai vreau să-mi leg numele de farse de carnaval — îi scria el lui Ghica la 11 ian. 1881. Localizînd vodevilul lui Bayard, am vrut doar să procur d-nei Sarandi și lui Iulian ocazia de a crea roluri caraghioase, care distrează marele public" (cf. V. Alecsandri, *Corespondență*, p. 105—106).

Feeria națională însă îl va mai ocupa un timp, va mai fi nevoie de unele schimbări reclamate de punerea în scenă a piesei sau de compozitorul Ștefănescu, cel care va compune muzica. Premiera are loc la 29 martie 1881, repurtînd un mare succes. Curînd după aceea, la 11 mai 1881, Teatrul Național din București, prezintă, în reluare, și *Concina* revizuită. În iulie, același an, prietenul său Ghica este numit ambasador la Londra. Plecarea acestuia îl îndepărtează și pe Alecsandri de Teatrul Național din București.

Prezența lui Ghica la Londra îl va apropia, în schimb pe Alecsandri, ceva mai tîrziu, de teatrul din Londra, pentru că pe la sfîrșitul lui noiembrie 1883, el se gîndea să traducă în franțuzește feeria, pentru a înlesni traducerea ei în engleză și reprezentarea pe scena vreunuia din teatrele din Londra (v. B.A.R., ms. fr. 179 — fragm. în franceză). Prietenul comun al lui Ghica și Alecsandri, Kingston, cel care trebuia să mijlocească înfăptuirea acestui proiect, va spulbera însă iluziile scriitorului nostru, arătîndu-i că pe englezi nu-i interesau feeriile (v. V. Alecsandri, *Scrisori. Însemnări*, p. 60).

Sînziana și Pepelea n-a fost publicată în volum în timpul vieții scriitorului. Ea n-a văzut lumina tiparului decît în paginile *Convorbirilor literare* (XVII, nr. 6, 1 sept. 1883, p. 201-216; nr. 7, 1 oct. 1883, p. 247-262; r. 8, 1 nov. 1883, p. 293-299).

După ce Ghica părăsește direcția Teatrului Național, plecînd în Anglia Alecsandri nu mai creează, vreme de un an și mai bine, nici o operă dramatică. Și iată că la 20 decembrie 1882 îi vestește și pe Ghica și pe I. Negruzzi că a început „o comedie antică în trei acte și în versuri". „Subiectul e luat din Roma lui Augustus — îi dădea el amănunte lui Ghica — iar

Horațiu este personajul principal. Este un studiu al moravurilor romane, pe care îl fac cu mare plăcere, ca operă literară. Am terminat la repezeală primul act și, dacă Dumnezeu îmi dă putere, sper ca lucrul să meargă repede" (cf. V. Alecsandri, *Corespondență*, p. 127). La 9 ian. 1883 continua cu sîrguință: „lucrez zdravăn la comedia antică a lui Horațiu și trăiesc în plin secol al lui Augustus. Este o fericită abatere de la prostiile secolului nostru" (*ibidem*, p. 131), nu se putea el opri de a face aluzie la atacurile violente îndreptate împotriva sa de Macedonski, care-l acuza de venalitate. La sfîrșitul lui ianuarie piesa era gata. În martie se pregătea s-o supună „areopagului ce se adună pe fiecare săptămînă la Maiorescu", iar în noiembrie, așezat pentru iarnă la Mircești, copia manuscrisul pentru reprezentația proiectată pe scena teatrului din București pentru luna ianuarie 1884, după ce la 14 oct. 1883 ținuse o conferință la Ateneu pentru ajutorarea lui Eminescu, bolnav, cu care prilej citise un fragment din *Fîntîna Blanduziei*.

Repetițiile mergeau însă greu, astfel încît premiera va avea loc abia la 22 martie 1884. Îndeosebi jocul actorilor îl nemulțumea pe autor, cum îi mărturisea el soției sale (v. V. Alecsandri, *Corespondență*, p. 21).

În stagiunea următoare, 1884—1885, piesa va fi prezentată și la Iași, de echipa Teatrului Național din București, în turneu, cu aceiași interpreți din capitală, avînd-o pe Aristizza Romanescu în frunte.

Fîntîna Blanduziei va apărea în același an mai întîi în *Convorbiri literare* (XVIII, nr. 3, 1 iunie 1884, p. 92-104; nr. 4, 1 iulie 1884, p. 141-153; nr. 5, 1 august 1884, p. 169-184), apoi în volum: *Fîntîna Blanduziei*. Piesă în 3 acturi și în versuri. *Varia* (poezii). București, Ed. Socec, 1884 (Vol. X al *Operelor complete*. Vol. V al *Teatrului*).

Succesul răsunător al piesei, care se reprezintă de 10 ori în răstimp de o lună, nu l-a scutit pe Alecsandri și de critici, pe care însă nu le va lua în seamă, cu o noblețe care va stîrni admirația lui Vlahuță (v. *România liberă*, nr. 1764, 14 mai 1883) sau a lui Duiliu Zamfirescu (v. *România liberă*, nr. 2018, 25 martie 1884; cf. și G. C. Nicolescu, *op. cit.*, p. 628-629).

Ultima lucrare dramatică a lui Alecsandri, *Ovidiu*, începe să capete contur încă în iarna 1883—1884. În acel moment însă scriitorul era asaltat de o mulțime de preocupări de altă natură: căsătoria nepotrivită a fiicei sale, boala fratelui său, care îl vor îndepărta o vreme de acest proiect. În toamna lui 1884, cînd se retrage pentru iarnă la Mircești, nu are alt gînd decît să aștearnă pe hîrtie drama nefericitului poet exilat la Tomis. Punctul de plecare al piesei se afla în ultima scenă din *Fîntîna Blanduziei*. Pe Ovidiu, poetul latin mort între sciți, Alecsandri îl considera aproape un compatriot, iar tragicul său sfîrșit i se părea demn de a servi de subiect unei tragedii sau unei drame în versuri (cf. scrisoarea din 27 dec. 1883, adresată lui Lascăr Rosetti, citată de Charles Drouhet, *Vasile Alecsandri și scriitorii francezi*, 1924, p. 291-292).

La 12 oct. 1884, planul piesei era deja schițat: „Am început să mă ocup de *Ovidiu* — îi scria el prietenului său George Steriade, membru în comitetul Teatrului Național între 1881—1888 — adică am înghițit cu nesaț o mare lucrare intitulată *Roma în secolul lui Augustus* de Ch. Dezobry, și cu mintea plină de tablourile antichității am dat naștere ca prin minune planului piesei mele.

Ea va avea patru acte" (cf. V. Alecsandri, *Corespondență*, p. 216).

La 3 nov. îi trimisese lui Steriade actul I (care va deveni actul V) și-i dădea indicații cu privire la decor. Peste zece zile, la 12 nov., le scria lui I. Ghica și lui I. Negruzzi că terminase primul și ultimul act, „căci, împotriva obiceiurilor moștenite, am început lucrarea mea de la coadă" — le mărturisea el. La această dată Alecsandri încă socotea că mai avea de scris doar două acte, pe care le și isprăvește la 29 nov. 1884 (cf. scris. către I. Ghica, în V. Alecsandri, *Corespondență*, p. 145). La 8 decembrie Alecsandri era la București cu manuscrisul piesei, la 11 se făcea lectura lui la directorul Teatrului Național, Gr. Cantacuzino, iar la 12, la Maiorescu. În același timp însă scriitorul era obligat să prezideze ședințele Senatului, pentru care fusese chemat în mod expres la București. Nedorit de senatori, el era „și mai puțin nerăbdător" să ocupe „fotoliul lui beizadea Mitică" (= Dimitrie Gr. Ghica — fiul fostului domn Grigore Ghica — președintele Senatului, căruia Alecsandri trebuia să-i țină locul — cf. scris. din 29 nov. 1884, adresată lui I. Ghica; vezi V. Alecsandri, *Corespondență*, p. 145).

Direcția teatrului îi cere unele modificări ale piesei, pe care Alecsandri le va face în cursul lunii decembrie, la Mircești: „m-am pus de am copiat pe *Ovid* întreg într-un album — îl informa el pe Al. Papadopol-Callimah la 10 ian. 1885 —, făcînd îndreptări mulțime și trimițînd pe rînd acturile la direcția teatrului.[1] Această muncă terminată, am început să-mi fac pregătirile de plecare la București" (cf. V. Alecsandri, *Scrisori*, p. 177). Prezența sa în capitală era necesară atît pentru punerea în scenă a piesei cît și pentru apropiata sa plecare în străinătate (era vorba să fie numit ambasador la Bruxelles, dar la începutul lui februarie i se încredințează postul de ambasador la Paris, în urma demisiei lui Bălăceanu). Îngăduindu-i-se să rămînă în țară pînă la sfîrșitul lui martie, el profită de aceasta pentru a grăbi reprezentarea piesei *Ovidiu*. Premiera are loc la 9 martie 1885, deși autorul nu era mulțumit deloc de repetiții, actorii se îmbolnăviseră și — ceea ce îl mîhnea cel mai mult — nu-l putea avea alături în acest moment însemnat pe vechiul și bunul său prieten I. Ghica, aflat atunci la Lisabona pentru încheierea unei convenții poștale. După premieră, care a fost bine primită de publicul bucureștean, Alecsandri se întoarce la Mircești pentru a se pregăti de plecare. La 17 aprilie părăsea Bucureștiul, pornind spre Paris în tovărășia lui Ghica, revenit între timp în patrie.

---

[1] Această primă versiune a piesei, în patru acte, a apărut în *Convorbiri literare*, XIX, 1885, nr. 1, p. 1-47; nr. 2, p. 146-167; nr. 3, p. 234-255.

Nemulțumit, cum am mai spus, de forma prezentată pe scenă la 9 martie 1885, Alecsandri era mereu cu gîndul la revizuirea piesei. Abia spre sfîrșitul anului următor însă ocupațiile și sănătatea îi îngăduie să-și împlinească această dorință. El adaugă piesei un nou act, iar la 30 dec. 1886 îl înștiința, în sfîrșit, pe Al. Papadopol-Callimah: „am prelucrat pe *Ovid* din cap pînă în picioare și sînt destul de mulțumit de el. Acesta e prezentul ce mi l-am făcut de Anul Nou. Îl voi supune aprecierii publicului în viitoarea stagiune teatrală". Cum în același an, 1886, la Sibiu se publicase o traducere germană a piesei (*Ovid*. Schauspiel in vier Aufzügen von V. Alecsandri, aus dem Romänischen, von Adolf Stern, Hermannstadt, Druck der Typographischen Anstalt, 1886), Alecsandri se apucă să o traducă și în franceză (cf. B.A.R., ms. 1674, f. 1-74^{r} și 75^{r}-208). Tot acum lucrează și la o versiune franceză prescurtată a dramei (din care nu s-au păstrat decît trei acte), proiectatul libret al unei opere a cărei muzică urma să fie compusă de Charles Gounod, prieten cu scriitorul. Proiectul nu a fost însă realizat (cf. G. C. Nicolescu, *op. cit.*, p. 655).

Întors în țară în vacanța anului 1887, Alecsandri predă noua versiune a piesei conducerii teatrului din București pentru a fi reprezentată în stagiunea de toamnă. La 1 sept. îl anunța pe G. Bengescu: „La 28 septembrie se va deschide teatrul cu reprezentația lui *Ovidiu* refăcut. Se spun minuni despre decoruri și costume. Mă voi duce la București din timp, ca să dirijez ultimele două repetiții generale" (cf. V. Alecsandri, *Scrisori. Însemnări*, p. 18). Succesul acestei prime reprezentații a piesei refăcute (care a avut loc la 26 sept.) a întrecut toate așteptările autorului, artiștii (Aristizza Romanescu, Manolescu și Nottara) au jucat excelent, dar ovațiile nu-l mai bucurau pe Alecsandri ca altădată.

Cel de-al cincilea act, cel nou, pe care Alecsandri îl așeza în fruntea piesei, îi este cerut de Maiorescu pentru publicare în *Almanahul Societății academice social-literare „România Jună"* din Viena. La 10 oct. 1887 i-l trimitea, corectat cu grijă, după obiceiul lui: „De-abie azi am primit copia actului I din *Ovidiu*, pe care mi-ai cerut-o pentru *Călindarul* tinerilor studenți de la Viena. Am avut dreptate să cer acea copie, pîn-a nu ți-o trimite, căci eram sigur că trebuia să cuprindă mulțime de greșeli. Iat-o acum corectată; dispune de dînsa cum îi vroi" (cf. V. Alecsandri, *Scrisori*, p. 13). Actul apare în *Almanahul* de la Viena în 1888, însoțit de următoarea notă: „Drama d-lui Alecsandri, *Ovidiu*, a fost la început scrisă și reprezentată în 4 acte. Însă la noua reprezentare a lui *Ovidiu*, în 26 sept. 1887, pentru începerea actualei stagiuni a Teatrului Național din București, dl. Alecsandri a scris un al 5-lea act, care în dramă, sub forma de acum, figurează ca actul I. Acesta este actul, care pentru prima oară se publică în *Almanahul* de față."

Drama poetului Ovidiu, la care a trudit mai mult decît la oricare alta din scrierile sale dramatice, avea să mai fie încă o dată prelucrată de Alecsandri, de data aceasta pentru a fi tipărită, în sfîrșit, în volum: „Pîn-a nu pleca din Paris — își împărtășea el intențiile într-o scrisoare din 1 martie 1890, adresată lui Al. Papadopol-Callimah — poate că voi publica pe *Ovidiu, revu et corrigé*, într-o ediție frumoasă [...].

Îți voi trimite cel de-al doilea exemplar, cu rugămintea ca să citești cu luare-aminte piesa, așa cum e prelucrată, și să-mi spui cu franchețä impresia ce-ți va produce" (cf. V. Alecsandri, *Cele mai frumoase scrisori*, p. 418).

La 14 aprilie trimisese manuscrisul la tipar: „Am trimis lui Socec întregul manuscris al lui *Ovidiu* — îi scria el aceluiași prieten — și am primit de la editor răspunsul că se va începe tipărirea piesei cît mai curînd, în formatul *Fîntînei Blanduziei*.

Precum vezi, tot am lucrat ceva în cursul boalei mele atît de supărătoare; adevărul e că am găsit o mare distragere în acea ocupație literară. Acum stau și mă gîndesc de ce să mă mai apuc pentru ca să alung uritul pînă la plecarea mea în țară" (*ibidem*, p. 255).

La începutul lui iunie 1890 se afla, în sfîrșit, acasă la Mircești. Deși cu puterile slăbite, Alecsandri face el însuși corecturile piesei, pe care le isprăvește cu două zile înainte de a se stinge din viață, la 22 august 1890. Volumul avea să apară postum (*Ovidiu*. Dramă în 5 acturi și în versuri, București, Ed. Socec, 1890. Volumul XI al *Operelor complete* și VI al *Teatrului*), încununînd impresionanta operă dramatică, prin care Alecsandri a adus, cu adevărat, „un mare concurs" teatrului nostru național.

CANȚONETE COMICE

ȘOLDAN VITEAZUL (p. 41)

Scris în 1850, cînticelul a fost prezentat, în interpretarea lui Millo, pe scena teatrului din Iași, în toamna aceluiași an, cum ne informează următorul anunț apărut în *Zimbrul*, I, nr. 43, 27 nov. 1850, p. 172:

„Teatru Național
Gioi în 30 no[ie]mvrie se va reprezenta pentru al II-le abonament
UN TEȘMECHER
Comedie în 1 act de * * *
ȘOLDAN VITEAZU
Cîntecel compus de d. V. Alecsandri
PROFESORUL ȘI CHINEZA
Vodevil în I act de d. C. Negruzzi
URSUL NEGRU ȘI URSUL ALB
Vodevil în I act prelucrat de d. Millo."

În ziua reprezentării, cînticelul era publicat și în *Zimbrul*, I, nr. 44, 30 nov. 1850, p. 173-174. În anul următor apărea în *Foaie pentru minte, inimă și literatură*, XIV, nr. 7, 15 febr. 1851, p. 55-56, apoi în volumele: *Teatru romănesc. Repertoriul dramatic* a d-lui V. Alecsandri, vol. I, Iași, 1852 (fiecare piesă cu paginație separată); *Potpuri literar* de V. Alecsandri și M. Millo, Iași, 1854, p. 16-19; *Vioara teatrului romănesc.* Culejere de cîntece și de cupleturi din repertoriul dramatic a d-lui V. Alecsandri. Publicate de dl. Luchian, directorul Teatrului Național din Iași, Iași, 1857, p. 47-50 (cupletele: *Eu sînt Șoldan Viteazul* I și II, *Frunză verde, Cînd la boieresc eu vara*); V. Alecsandri, *Opere complete.* Partea întîia. *Teatru.* Volumul I. Canțonete comice, scenete și operete, București, Socec, 1875 p. 1-6.

Mult mai tîrziu, Alecsandri îi mărturisea lui Alecu Hurmuzachi, într-o scrisoare datată 30 ian. 1865, că scrisese cînticelele comice anume pentru a fi jucate de Millo, pe care îl considera „singurul om de un talent adevărat și mare“ (cf. V. Alecsandri, *Cele mai frumoase scrisori*, p. 143-151).

În sept. 1867, răspunzînd solicitării lui I. Negruzzi, Alecsandri adăuga acestor creații de tinerețe alte cîteva mai noi și trimitea partea I a „galeriei de tipuri contimpurane“, spre a fi publicate în noua revistă *Convorbiri literare*. În nr. 16 din 15 oct. 1867 al acesteia apărea primul cînticel, *Stan Covrigarul*, precedat de următoarea notă a redacției:

„Scrisoarea d-lui Vasile Alecsandri, către redactorul *Convorbirilor literare*:

« Domnule redactor!

Fiecare generație produce naturi felurite de oameni, tipuri caracteristice de un mare interes pentru studiul social și istoric a fiecărei epoce. Acele figuri serioase sau comice, mărețe sau ordinare, nobile sau tîmpite, frumoase sau urîte, blînde sau fioroase etc., poartă întipărirea secolului lor și compun tabloul original al societăților ce se succedă și se prefac cu timpul.

Dacă vijeliele necurmate la care au fost espuse țările noastre nu ar fi stabilit dezvoltarea literaturei și a frumoaselor arte în sînul lor; dacă pe lîngă cronicarii ce s-au ocupat cu descrierea faptelor istorice am avea și alți autori care să ne fi lăsat portretele străbunilor precum și schițe amănunte despre obiceiurile trecutului, noi astăzi ne-am putea face o idee exactă de societatea română cu fizionomia sa particulară, cu spiritul ei, cu tendințele sale în epocele de mai înainte și astfeli am fi înlesniți în lucrările literare ce am întreprinde; însă asemine prețioase cunoștințe ne lipsesc!

Ce importanță nemărginită ar avea pentru noi o scriere de pe timpul lui Ștefan cel Mare, care ne-ar arăta ca într-un album fotografic chipurile și caracterele energice ai contimpuranilor acestui domn măreț!

Tot românul care se mîndrește cu trecutul patriei sale simte dorința de a ști ce soi de oameni au fost acei viteji care ne-au lăsat așa de glorioasă moștenire; cum era portul, graiul, chipul lor oțelit în focul războaielor, inima lor mărită prin adevărata iubire de moșie; cum era poporul care trăia în frăție cu coasa, cu toporul, cu codrul și cu calul său pentru apărarea vetrei părintești; ce fizionomie aveau locuitorii orașelor, breslașii, funcționarii, negustorii de pe atunce și ce aspect aveau însuși orașele noastre astăzi înghesuite de evrei; cum viețuiau domnii în curțile lor și cum era traiul patriarhal al boierilor pân-a nu se introduce luxul străin în țară ... etc. etc. etc.

Zădarnice întrebări! Tipurile cele mai interesante s-au stins în umbrele trecutului fără a lăsa nici o umbră vederată, și numai un geniu profund ar putea să le întrevadă prin vălul întunericului și să le scoată iară la lumină. Însă unde este acel geniu? S-a observat cu multă justeță că societatea română este una din cele mai sătoase de schimbări, fie bune, fie rele. Reformele care se introduc în alte părți ale lumei cu greutate și cumpănire găsesc calea deschisă în țara noastră și năvălesc fără împiedecare. Legile se înnoiesc pe tot anul, datinele vechi sunt părăsite cu o nepăsare întristătoare, iară în locu-le prind rădăcină obiceiurile străine ca în pămîntul lor și dau o fizionomie străină atît orașelor cît și orășenilor. Cine astăzi recunoaște societatea română de acum douăzeci de ani? Cine mai întîlnește tipurile acele originale de boieri cu frica lui Dumnezeu, de cucoane gospodine, de slugi credincioase și îmbătrînite în casele stăpînilor, de lăutari nelipsiți la sărbători, de meseriași și negustori români cu calfele lor ce formau un soi de *tiers état* prin orașe? Unde și unde se mai zărește cîte una din acele umbre rătăcite în lumea nouă.

În prezența unei asemene prefaceri ce se realizează atît de grabnic, am socotit că nu ar fi poate o lucrare greșită de a compune pentru curiozitatea urmașilor noștri o galerie de tipuri contimpurane, iară spre a da acestor figuri o expresie mai vederată am adoptat pentru ele forma dramatică și le-am prezentat publicului amator de teatru sub denumirea de *cînticele comice*. Iată partea I a acelei galerii:

Șoldan Viteazul
Mama Anghelușa, doftoroaia
Herșcu Boccegiul
Piciu Căruceriul
Șatrarul Napoilă, ultra-retrogradul
Clevetici, ultra-demagogul
Paraponisitul, foncționar vechi
Gură-cascată, om politic
Cucoana Chirița în Paris
Barbu Lăutariul
Ion Păpușeriul
Surugiul
Kera Nastasia
Stan Covrigariul.

Această galerie, din care o parte s-au publicat, o pun la dispoziția foaiei ce redigeați sub titlul de *Convorbiri literare*, și însărcinez pe Stan Covrigariul să o prezinte amatorilor, ca unul ce chiar prin meseria lui este deprins a se înfățișa cu colaci, după datina strămoșească.

Primiți, domnul meu, amiciele mele.

Mircești, sept. 1867 *V. Alecsandri*»“.

Din seria de cînticele trimise *Convorbirilor* numai *Stan Covrigarul, Cucoana Chirița la Paris, Ion Păpușarul, Gură-cască, om politic* și *Surugiul* vor apărea în paginile revistei, iar mai tîrziu li se va adăuga și *Haimana*.

Șoldan, tipul fixat de Alecsandri în acest monolog, era o apariție nouă în societatea vremii, legată de reorganizarea jandarmeriei naționale pe baze militare, inițiată de domnitorul Grigore Ghica, „domn patriot, generos, liberal, cu suflet blînd și frumos ca și fața", cum îl caracteriza Alecsandri în prefața ediției de *Opere complete* din 1875 (cf. vol. de față, p. 28).

VARIANTE

Zimbrul (A), Foaie pentru minte ... (B),
Repertoriul dramatic, I (C), Potpuri literar (D),
Vioara teatrului românesc (E), Teatru, I, 1875 (F)

Numai în *C*, înaintea titlului: 1850. || 41, 2-3 — lipsesc în *A,B.* || 3 — *C,D:* Teatrul Național din Iași. / *F:* Teatrul din Iași. 1850. || 4-5 — *A,B,D:* (La ridicarea perdelei Șoldan e de strajă lîngă o gheriță pe o piață mare. / *C: Șoldan Viteazul.* (La rădicarea perdelei Șoldan îi de strajă lîngă o gheriță, pe o piață mare. / *F:* (Teatrul reprezintă o piață.) *Șoldan* (e de gardă lîngă o gheriță. || 6 — *A,B,C,D:* și vine [...] de [în *B:* și] cîntă. / *F:* vine [...] și cîntă. || 10 — *A,B,C,D,E:* Ce-mi zic voinic / *F:* Voinic însă || 13 — *A,B:* casca asta-n / *C,F:* coiful ist pe / *D,E:* coiful ista-n || 23-24 *A,C:* fie cu / *B,D,F:* fie vorba cu || 25-27 — note, numai în *F.* || 42, 4—*A,B,C,D:* de / *F:* acum de || 7 — *A,B,C,D:* bobocii... / *F:* bobocii!... (Oftînd.) || 26 — *A,B,C,D:* una... a... a... / *F:* una... a... două... || 43, 3 — *A,B, C,D,F:* Ibovnica / *E:* Drăgulița || 17 — ultimul vers al cupletului lipsește în *D.* || 23 — *A,B,C,D:* mustru / *F:* esercițiu || 25 — *A,B,C:* rantaplan, rantaplan / *D,F:* rantaplan || 34 — *A,B,C,D,F:* Că / *E:* Dar! || 37 — *A,B,C, D,F:* Atunce / *E:* Acuma || 44, 5 — *A,B,D:* de-a / *C,E:* de / *F:* pe || 13 — *A,B,C,D:* (Perdeua / *F:* (Cortina ||

MAMA ANGHELUȘA, DOFTOROAIE (p. 45)

Scris în aceeași vreme cu *Șoldan Viteazul* și *Barbu Lăutarul*, și acest cînticel a fost prezentat în 1850 pe scena teatrului din Iași, cîntat de Millo. *Mama Anghelușa* se înscrie în galeria figurilor pe cale de dispariție în acea vreme, pe care Alecsandri le consemna pentru urmași.

A fost publicat în volumele: *Teatru românesc. Repertoriul dramatic*, I, 1852; *Potpuri literar*, 1854, p. 20-25; *Vioara teatrului românesc*, 1857, p. 50—54 (cupletele: *Iată, iată și mătușa, Știu să fac și cu ulcica, Știu să sting în apă rece, Mai știu leacuri multe încă, Credeți, credeți pe mătușa,*

Știu să fac discînteci grele, Dragi boieri și cuconițe, Credeți, credeți pe mătușa); *Opere complete*, I, 1875, p. 7-15.

VARIANTE

Repertoriul dramatic, I (A), Potpuri literar (B),
Vioara teatrului românesc (C), Teatru, I, 1875 (D)

Numai în *A*, înaintea titlului: 1850. || **45**, 3 — *A,B:* Național din Iași. / *D:* din Iași. 1850. || **46**, 21 — *A,B:* chema / *D:* mai numi || 23 — *A,B:* tînără / *D:* tînără cochetă || 24 — *A,B:* da ce / *D:* ce || 27 — *A,B:* supărați ... că așa șuguiesc / *D:* spărieți ... c-așa glumesc || 28 — *A,B:* dacă / *D:* de cumva || 36 — *A,B:* dracu / *D:* dracii || **47**, 35—37 — nota numai în *D.* || 49, 3 — *A,B:* cescuț / *D:* ceas || **50**, 5—6 — indicațiile scenice numai în *D.* ||

HERȘCU BOCCEGIUL (p. 51)

Scris în 1851, cînticelul a fost interpretat pentru prima oară pe scena teatrului din Iași, în același an, de Matei Millo.

S-a publicat în volumele: *Teatru românesc. Repertoriul dramatic*, I, 1852; *Potpuri literar*, 1854, p. 26—32; *Vioara teatrului românesc*, 1857 p. 54-59 (cupletele); *Opere complete*, I, 1875, p. 17-26.

Figura pitorească a evreului negustor ambulant de mărunțișuri, cu existența lui trudnică, strivit de concurența necruțătoare a marii negustorimi, este înfățișată de Alecsandri cu simpatie și compasiune, ca și celelalte personaje din cadrul „galeriei de tipuri contimpurane" pe cale de dispariție: neuitatul Barbu Lăutarul, Mama Anghelușa, Stan Covrigarul ș.a.

VARIANTE

Repertoriul dramatic, I (A), Potpuri literar (B),
Vioara teatrului românesc (C), Teatru, I, 1875 (D)

Numai în *A*, înaintea titlului: 1851. || **51**, 3 — *A,B:* Național din Iași. / *D:* din Iași. 1851. || 4 — *A,B:* (O uliță din Iași. La rădicarea perdelii / *D:* (Teatrul reprezintă o stradă din Iași. La ridicarea cortinei || 6-7 — *A,B:* chețel. / *D:* chețel. (Intrînd.) || 9 — *A,B:* strigînd pe uliță.) / *D:* strigînd.) || **52**, 33-36 — notele numai în *D.* || **53**, 12 — *A* [greșit]: dragă / *B,D:* dracu || 13 — *A,B:* Lipschi și de Paris / *D:* Paris și de Lipschi || 34 — indicația: (Arie jidovească) — numai în *D.* || 37-38 — notele numai în *D.* || **54**, 37 — nota numai în *D.* || **55**, 3-4 — *A,B:* chitie / *D:* chitie de pe cap || 14 — *A,B:* Dumnezeu / *D:* Dumnezeu, sfinți părinți de la mănăstire || 18 — *A,B:* ințeles pe loc că-s jupînu Herșcu; și cum m-o ințeles / *D:* ințeles || 24 — *A,B:* da / *D:* cu ciomagul || 27 — *A,B:* A vei, a vei / *D:* Ai vei || 28-29 —

A,B: niște creștini botezați de pe dinșii. / *D:* de pe dinșii niște creștini botezați. (Oftează.) || 34 — *A,B:* am / *D:* am mai || 38-40 — notele numai în *D.* || **56**, 3 — *A,B:* dînsa / *D:* dinsa de dragoste || 7 — indicația: (Arie jidovească) — numai în *D.* || 22 — *A,B,C:* bustă / *D*[greșit]*:* fustă || **57**, 2 — *A,B:* hămăit / *D:* lătrat || 4 — *A,B:* che mi-o / *D:* Mi-a || 7 — *A,B:* (Mînios.) / *D:* (Către public.) || 10 — *A,B:* rideți / *D:* rideți de mine || 18 — *A,B:* vi le-aș da fără / *C:* le dau făr' nici / *D:* le-aș da făr' nici || 25 — *A,B:* pe uliță strigînd / *D:* strigînd || 27 — *A,B:* (Perdeaua) / *D:* (Cortina || 28 — nota numai în *D.* ||

CLEVETICI, ULTRA-DEMAGOGUL (p. 59)

Cînticelul s-a numit la început *Demagogul*, apoi *Clevetici, demagogul*, iar în cele din urmă *Clevetici, ultra-demagogul*. A fost scris în toamna anului 1860, mai precis în luna octombrie, căci la 26 ale acestei luni Alecsandri îl anunța pe I. Ghica, prietenul său, că își îmbogățise repertoriul dramatic cu alte cîteva piese: *Lipitorile satului, Zgîrcitul risipitor, Satul lui Cremine, Retrogradul* și *Demagogul*. Dealtfel, în același sens pledează și ms. B.A.R. nr. 809 (dăruit Academiei de I. Ghica), în care se află grupate următoarele scrieri dramatice: *Șatrariul Timofti Napoilă, retrogradul*. Cînticel comic (f. 81^r—83^r); *Clevetici, demagogul*. Cînticel comic (f. 83^v — 85^r); *Satul lui Cremine*. Farsă într-un act. 1860; *Zgîrcitul risipitor*. Dramă în 4 acturi. 1860; *Sfredelul dracului*. Farsă de carnaval, imitată din franțuzește de d-ra X.

A fost prezentat pentru prima oară pe scena teatrului din Iași, ca și *Timofte Napoilă, ultra-retrogradul*, în 1861, amîndouă cîntate de N. Luchian, așa cum se menționează în volumul: *Clevetici, ultra-demagogul și Timofte Napoilă, ultra-retrogradul*. Cînticele comice de d. V. Alecsandri. Cîntate de d. N. Luchian, Iași, Tipariul *Tribunei române*, 1861. S-a tipărit apoi și în volumele: *Clevetici, ultra-demagogul și Timofte Napoilă, ultra-retrogradul*. Cînticele comice, Iași, Tip. Bermann-Pilețki, 1863 (*Repertoriul dramatic* [împreună cu *Lipitorile satelor*]); *Repertoriul dramatic*, vol. II, Iași, Tip. Bermann-Pilețki, 1863; *Opere complete*, I, 1875, p. 27—34 (unde se indică: „Cîntat de d-nul Luchian, pe teatrul din Iași, 1862").

Creații de arzătoare actualitate în acea vreme, cele două tipuri de politicieni: Sandu Napoilă — conservatorul retrograd și Clevetici — demagogul liberal își aveau modelul în societatea timpului. (Ch. Drouhet, *op. cit.*, p. 227-228, e de [părere că Alecsandri a putut avea ca model pentru „tipurile sale contimpurane" dramaturgia franceză, precizînd că tipul ultra-retrogradului se întîlnește la Scribe și Jules Sandeau, iar cel al ultra-demagogului în vodevilurile lui Labiche și Lefranc sau Clairville și Cordier.) Sandu Napoilă și Clevetici sînt reluați și în piesa *Zgîrcitul risipitor*, unde li se adaugă alt personaj caracteristic — Tribunescu. „Clevetici și Tribunescu — îi mărturisea Alecsandri lui I. Ghica — sînt copiați după Rosetti și I. Brătianu. Te vor face să rîzi, căci personajele mele sînt tot așa de grotești ca și modelele lor" (cf. scris din 26 oct. 1860, adresată lui I. Ghica, în *Literatură și artă română*, II, 1897, p. 544-546 și B.A.R., ms. 803, f. 91-93).

Peste un sfert de veac, Caragiale va readuce din nou pe scenă aceste tipuri, adîncindu-le trăsăturile caracteristice schițate de Alecsandri.

VARIANTE

ms. 809 (A), Clevetici ..., 1861 (B), Clevetici ..., 1863 (C), Repertoriul dramatic, II (D), Teatru, I, 1875 (E)

59, 1 — *A,B:* demagogul / *C,D,E:* ultra-demagogul || 2 — lipsește în *B.* || 3 — lipsește în *A,B,C,D.* || 4 — *A,B,C,D:* înfățișază / *E:* reprezentă || 5 — *A,B:* jiletcă à la / *C,D,E:* jiletcă || 7 — *A,C,D,E:* pe / *B:* prin || 7 — *A:* frăție / *B,C,D,E:* frățietate || 16 — *A:* în glumă: „De, mă / *B:* că-s numai un / *C,D,E:* că sînt numai un || 22 — *A:* 5/24/ *B,C,D,E:* 5 și 24 || **60**, 1-2 — *A:* eu am aprins / *B,C,D,E:* eu singur [...] [aprind || 5 — *A:* în total / *B,C,D,E:* în totul || 6-7 — *A:* românilor / *B,C,D,E:* patriotic al românilor || 9-10 — *A:* fie o] singură cameră și tot locuitorul / *B,C,D,E:* se prefacă [...] să fie || 17 — *A:* croiesc / *B,C,D,E:* răstorn || 20 — *A,B,C:* că sînt un / *E:* pretind că-s || 24-25 — *A,B,C,D:* slugele] / *E:* servitorii || 26-28 — *A:* Vreu egalitatea / *B,C,D,E:* Vreu ca toți [...] egalitatea || 31-32 — *A:* și să agiung a fi idolul poporului suveran. Însă / *B,C,D,E:* căci numai prin tulburare o națiune se civilizează... dar || 34 — *A,B:* șatrariul Timofte / *C,D,E:* Sandu || **61**, 4 — *A,B:* Că / *C,D,E:* [Căci || 5-8 — *A:* desființez boierescul și să împart / *B,C,D,E:* fiu caua [...] împart || 9 — *A:* întreba poate / *B,C,D,E:* întreba || 10-11 — *A:* însă asta nu face nimic. Deviza mea este: Menținerea unui princip chiar în favoarea inimicilor... / *B:* căci almintrilea aș fi poate de o altă opiniune; însă aceasta nu invalidează convicțiunile mele socialiste / *C,D,E:* însă [...] socialiste || 12 — *A:* și / *B,C,D,E:* și de || 12-16 — *A:* Vreu dar să [institu guardia națională, să înarmez tot poporul suveran cu orice armă... fie chiar cu furci... de aceea strig necontenit: arme, arme, arme! / *B,C,D,E:* și, prin urmare [...] căci mă cred [*B:* doar m-or crede românii] [...] Viteazul || 22 — *A,B:* ei!... (Pe urmă urmează cupletul:) / *C,D,E:* ei!... || 37 — *B:*

eu cu eu / *C,D,E:* eu, eu, eu || 28 — 62, 4 — lipsesc din *A.* || 7 — *A* [inițial, apoi anulat], *B:* Clevetici, și dacă nu plătește el mai mult decît un firfirig? / *A,C,D,E:* Clevetici || 9-10 — *A,B,C,D:* Îl am? / *E:* cer cuvîntul... nu mi-l dai? || 12 — *A:* onorabilul preopinent / *B,C,D,E:* d-nul ministru de finanțe || 13-14 — numai în *B,C,D,E:* Deși [...] d-lor? || 17—18 — *A:* mă voi / *B,C,D,E:* care [...] mă voi || 24 — *B:* cel / *A,C,D,E:* cel mai || 26 — *A,B:* Dar / *C,D,E:* Însă || 27-28 — *A:* n-aveau / *B,C,D:* a lui Traian / *E:* al strămoșului nostru Traian || 29 — *A,E:* pentru ca să / *B,C,D:* ca să || 39 — *A:* Sava la 1821 / *B,C,D,E:* Sava || **63**, 2 — *A,B:* cunoaște [...] eu, d-lor / *C,D,E:* știe [...] eu || 4 — *A,B:* e sacru și-l / *C,D,E:* sacru îl || 5 — *A:* liberal / *B,C,D,E:* liber și liberal || 8 — *A,B,C,D:* partida / *E:* partidul || 12 — *A,B,C,D:* cetățean / *E:* cetățean român || 13 — *A,B,C,D:* dimprotivă / *E:* din contra || 23-24 — lipsesc în *A,B,C,D.* ||

SANDU NAPOILĂ, ULTRA-RETROGRADUL (p. 65)

Cînticelul a fost intitulat pe rînd *Retrogradul*, *Șatrariul Timofti Napoilă, retrogradul*, *Timofte Napoilă, ultra-retrogradul* și, în cele din urmă, *Sandu Napoilă, ultra-retrogradul*. Scris în același timp cu perechea sa *Clevetici, ultra-demagogul*, ambele cînticele au fost prezentate și publicate împreună (v. volumul de față, p. 872-873; în *Opere complete*, I, 1875, p. 35-42).

VARIANTE

ms. 809 (A), Clevetici ..., 1861 (B), Clevetici ..., 1863 (C),
Repertoriul dramatic, II (D), Teatru, I, 1875 (E)

65, 1 — *A,B:* Timofte [...] retrogradul / *C,D,E:* Sandu [...] ultra-retrogradul || 2 — lipsește în *B.* || 3 — lipsește în *A,B,C,D.* || 4 — *A,B,C,D:* înfățișază / *E:* reprezentă || 5 — *A:* Șatrariul Napoilă / *B,C,D,E:* Napoilă || 6 — *A:* Șatrariul / *B:* Timofte / *C,D,E:* Sandu || 8 — *A,B:* în / *C,D,E:* pe || 21 — *A:* cum răsare măzărichea... și tot unu și unu / *B,C,D,E:* și tot unu și unu || 22 — *A,B:* țanțoși, colțoși / *C,D,E:* colțoși || **66**, 2-3 — *A,B,C,D:* gazete / *E:* foile lor || 7 — *A:* adică vă / *B,C,D,E:* vă || 12 — *A:* Tari și mari, biv vel cocoși / *B,C,D,E:* Mari și ighemonicoși || 28 — *A:* vă-ntreb / *B,C,D,E:* vă-ntreb, unde mergem || 30 — *A:* a / *B,C,D,E:* ș-al || 36 — *A,B:* Și-n loc mantaua / *C,D,E:* Și mantaua-n loc || **67**, 6 — *A,B:* stau / *C,D,E:* șăd || 8 — *A,B:* Barabulă ciobanu [...] moș / *C,D,E:* Barabulă [...] badea || 22 — *A:* Cardaș [...] Cardaș / *B,C,D,E:* Bufte [...] Bufte || 26 — *A,B,C,D:* ba nu, adică vă-ntreb?... ia nu [...] vine / *E:*

Iar nu [...] căci vine || 30 — *A:* trimes răspuns că / *B,C,D,E:* răspuns că || 32 — *A,B:* Napoilă / *C,D,E:* Sandule || 33 — *A,B:* mergem?... ba nu, adecă, vă întreb unde mergem?... / *C,D,E:* mergem?... || 38 — nota lipsește în *A,B,C,D.* || **68**, 4 — *A* [inițial], *B:* Aste-n glavă nu-mi / *A,C,D,E:* Astea-n mintea mea nu || 13 — *A:* șatrariul Timofte / *B:* Timofte / *C,D,E:* Sandu || 28 — *A,B,C,D:* șagă [...] șuguit / *E:* glumă [...] glumit || 34 — *A:* înșirăm și noi la palavre ca alții / *B,C,D,E:* facem și noi engomii patriotícești || 37-38 — notele lipsesc în *B,C,D.* || **69**, 6 — *A:* Eu șatrariul / *B:* Eu Timofti / *C,D,E:* Vel cluceriul || 14 — *A:* țipînd:) Că / *B:* zicînd:) Că / *C,D:* zicînd:) Căci / *E:* strigînd:) Căci || 16 — lipsește în *A,B,C,D.* ||

SURUGIUL (p. 71)

Scris prin 1860, odată cu alte cîteva din „galeria de tipuri contimpurane“, cînticelul a fost prezentat în premieră pe scena Teatrului Național din Iași, în interpretarea lui Luchian.

S-a publicat în: *Foaia Societății...*, III, nr. 4, 1 apr. 1867, p. 81-87; *Convorbiri literare*, I, nr. 23, 1 febr. 1868, p. 328-331 (în seria: „Galeria dramatică de tipuri contimpurane“. IV); *Opere complete*, I, 1875, p. 43-53. În ms. B.A.R. 3349, f. 66^r—67^r, se află autograful trimis de V. Alecsandri lui Alecu Hurmuzachi după care s-a tipărit piesa în *Foaia Societății*. Caietul în care se află manuscrisul cînticelului conține și alte scrieri autografe ale lui Alecsandri: *Bucovina, Barcarola siciliană, Serb sarac, Barbu Lăutariul, Marea Mediterană, Înșiră-te, mărgărite*, mai multe scrisori adresate de poet fraților Hurmuzachi, precum și cîteva scrisori și poezii ale lui N. Bălcescu, I. Alecsandri și D. Bolintineanu. (Pe fila 1^r a caietului, o mînă anonimă face mențiunea: „Scrisori, teatru și poezii de ale lui V. Alecsandri, N. Bălcescu, I. Alecsandri și D. Bolintineanu cătră frații Eudoxiu, Alexandru și George Hurmuzaki. 1846—1878“, iar pe fila 2^v este notat de aceeași mînă: „Dăruite [Academiei — *n.n.*] de dl. Eudoxie Hurmuzaki jun., prin dl. Dim. Onciul, ședin. 8 iunie 1907“.)

VARIANTE

ms. 3349 (A), Foaia Soțietății ... (B),
Convorbiri literare (C), Teatru, I, 1875 (D)

Înainte de titlu, numai în *C:* Galerie dramatică de tipuri contimpurane. IV. || **71**, 2 — *A:* Cînticel / *B:* Cîntecel de V. Alecsandri / *C,D:* Cînticel comic || 3 — numai în *D:* Cîntat de d-nul X. pe Teatrul din Iași. || 5-6 — *A,B:* grajdiul poștei [...] păretele grajdiului. În mijlocul scenei / *C,D:*

grajdiul [...] păreți; în mijloc || 7 — *A,B:* depărtare / *C,D:* apropiere || 9 — *A:* Am sosit cu bine / *B:* Am sosit / *C,D:* Iată-ne || 10-11 — *A,B:* (Strigă la cai:) Hi! la imaș, copii... hi!... Iaca! da încotro apuci, bălțatule?... la grajdi?... Chitești că-i găsi orz?... La imaș, jerpanule, la troscot! / *C,D:* Hi[...] gloabă... || 13-16 — *A:* N.B. / *A,B:* (Surugiul, cu poturi și ilic de aba cusute cu găitanuri, chingă de curea și pălărie cu cordele, intră în șcenă. El vorbește spre culise cu capul gol) / *C:* (Intră pe scenă surugiul [...] / *D:* SURUGIUL (intră pe scenă [...] și zice) || 17 — *A,B:* asta de-nainte / *C,D:* de-nainte || 17-18 — *A,B:* nici o fugă / *C,D:* o fugă || 18 — *A,B:* să pornești / *C,D:* a porni bine || 19 — *A,B:* șcenă / *C,D:* fața publicului || 22-23 — *A,B:* nou, care merge la tăiat... de aceea-i grăbit și / *C,D:* de cei noi, cărora [*C:* cari] le zic prefecți... E grăbit s-ajungă la tact, de-aceea || **72**,1 — *A,B:* se priface în / *C,D:* scade cît un || 1—2 — *A,B:* Eu judec [...] dau / *C,D:* Noi, surugiii, judecăm [...] dăm || între r. 3-4 — numai în *A,B:* (Arie din „Chirița în provință": „Credeți-mi mie...") || 5 — *A,B:* vesel / *C,D:* mîndru || 6 — *A,B:* Mișc de la roate / *C:* Mișc la roate / *D:* O-ntind la fugă || 9 — *A,B:* De-i uniforma roasă / *C,D:* Dacă-i drumețul ros pe || 10 — *A,B:* Dacă-i o față / *C,D:* Și cu sprinceana || 13 — *A,C,D:* ș-un / *B:* sau || 31 — *A,B:* îs / *C,D:* sînt || 32 — *A,B:* (Își imple ciubeica și o aprinde vorbind) [...] adecă de 20 / *C,D:* (Își aprinde luleua) [...] de 20 || 33 — *A,B:* multe leghioi / *C,D:* ce de mai făpturi || 34-73, 16 — *A,B:* și ciocoi vechi de cînd cu Reglementul, și ciocoi noi de-ai Convenției, și ruși, și nemți, și turci, de toată seminția, că pînă acum biata Moldovă au fost drumul cel mare al străinilor!... Ia!... o țară de jac, satul lui Cremine, fără cîni și fără jitărie!... [partea ce urmează de aici încolo este anulată în *A*:] Cînd cu nemții, îmi aduc aminte că m-am pornit odată c-un caprari iarna pe-un vicol de cele tătărești... Bietul șonț era numai cu mindiriul lui cel alb și tremura, sărmanul, ca de năbădăici... I se făcuse nasul pipărușă roșie și obrazul pătlăgea...

— Ți-i frig, domnule?

— No, cald, cald, saperment! / *C,D:* Cîți domni [...] răspundea el. || 17-20 — *A* [text anulat: Dacă l-am auzit tot zicînd că-i cald, mi-am cătat de drum pînă la poștă. Cînd aice, ce să văd? Caprariul era bocnă!... Înghețase cu caldul lui cel nemțesc. Adică mare șugubăți sînt unii oameni!] Iaca ciubeica dracului că iar s-au stîns... (Cată scăpărători de-și aprinde ciubeica.) [anulat: D-apoi] || 18 — *B:* aicea ce să vezi / *C,D:* acolo ce să văd || 19-21 — *B:* Caprariul era bocnă!... Înghețase cu caldul cel nemțesc... Adecă mari șugubeți sînt unii oameni!... Iaca, ciubeica dracului, că iar s-au stîns!... (Cată scăpărători de-și aprinde ciubeica.) / *A,B:* Mai anțărț?... Aduceam / *C,D:* căpraru [...] aduceam || 23 — *A,B:* de-ți făcea mai mare / *C,D:* de ți se făcea || 23-24 — *A,B:* era un nepot de moșii mănăstirești, care venea să se îmbogățească la noi... Ajungînd / *C,D:* venea [...] Sosind || 27 — *A,B:* S-a găsi / *C,D:* Găsi || 29 — *A,B:* mămăligă / *C,D:* mămăligă, ceapă || 30-31 — *A,B:* Panaghia! Și au leșinat grecul / *C,D:* panaghia mu! Și o leșinat parpalecu || 34 — *A,B:* văd / *C,D:* văd cu fes || 35 — *A,B:* Jupîne, jupîne / *C,D:* Kir Trufanda || 37 — *A,B:* Apoi / *C,D:* Da || 39 — *A,B:* Cacohronocachi, budalas / *C,D:* Mamalinga || **74**, 1 — *A,B:* crestino de / *C,D:* de || 2-3 — *A,B:* ca a se gaseasca maslinia și limoni / *C,D:* *maslinia, limoni* || 4 — *A,B:* (Rîde) Ha! ha! ha! ha! că / *C,D:* Ha, ha, ha, ha || 5 — *A,B:* de masline și grecul cel / *C,D:* samsaru [*D:* simzarul] de masline și cel || 7 — *A,B:* și cît i-am pus o maslină în gură, au înviat... ha! ha! ha!... adecă poznaș neam de oameni! / *C,D:* și pe loc o înviet. || 8 — *A,B:* încă altă / *C,D:* altă || 9 — *A,B:* în pădurea de la Strungă / *C,D:* la Strungă în deal || 10 — *A,B:* tălhari aicea / *C,D:* tălhari || 13 — *A,B:* vadă hoții / *C,D:* vadă || 14 — *A,B:* Jidanul / *C,D:* Jidanu meu || 16 — *A,B:* căruță / *C,D:* căruța asta || 18 — *A,B:* măi / *C,D:* oare || 20-25 — *A,B:* trosc preste cergă, dar jidanul răspunde: zinichi, zinichi, zinichi... adecă suna a stecle, ca să înșele tălharii!... Eu iar jachi, el iar: zinichi, zinichi, zinichi!... Și tot cu jachi și cu zinichi, zinichi ne-am coborît tot dealul Strungei... De-atunci i-au ieșit cîntic în țară.

(Cîntic jidovesc) / *C,D:* jachi [...] jidovească. || 28 — *A:* Ista-i / *B,C,D:* Iată || între r. 29-30 — în *A,B,C:*

Trosc, pliosc, trosc și jachi și lichi,
Ei, vei, vei! zinichi, zinichi. ||

30 — *A,B:* Ista-i / *C,D:* Iată || între r. 31-32, 33-34 — în *A,B:*

Trosc, pliosc, trosc și jachi și lichi,
Ei, vei, vei! zinichi, zinichi. ||

36 — *A,B:* și pliosc / *C,D:* pliosc, trosc || 38-40 — *A,B:* jidanul ca jidanul ... voinicos, da fricos!... D-apoi cum sînt unii ciocoieși cu mațe pestrițe ... Seca-le-ar sămînța în țară și n-ar mai fi!... că mare urgie a lui Dumnezeu mai sînt pe lumea asta!... De-a lungul Moldovei / *C,D:* străinu [...] țărei || **75**, 2-3 — *A,B:* dînsul, nemîncat, nebăut, nedormit / *C,D:* el [...] nedor-

mit || 3-4 — *A,B:* pentru că-s / *C,D:* plouat [...] i-s || 7 — *A,B:* mamă [...] ierte /*C,D:* mămuca [...] odihnească || 8-9: — *A,B* Și-acu mi [...] sărmana / *C,D :* Mi [...] drăguța || 16 — *A,B:* mingăietor / *C,D:* mult iubitor || 18 — *A,B:* Cu dor de mamă, cerescul dor / *C,D:* Și-mi făcea traiul veselitor || 23 — *A,B:* (Cu durere.) Stam [...] plîngeam / *C,D:* Stam [...] jăleam || 24 — *A,B:* că / *C,D:* căci || 25 — *A,B:* ciocoieș / *C,D:* ciocoi || 28-37 — *A,B:* El vine fără pic de îndurare la bordeiul mamei și mă smuncește de lîngă trupul ei, tîrîndu-mă de păr... (Plînge.) În zădar mă rugam în genunchi să mă îngăduie ca să duc pe mama la groapă... Ticălosul!... pune de-mi dă arnăutul lui zece bice și-i poroncește să mă croiască tot drumul cu un harapnic din capră [...] o cruce [...] plecat la drum. / *C,D:* el vine la [...] plecat. [35 — *C:* din] || **76,** 4 — *A,B:* de nu-i vedeai fundul [...] te / *C,D:* plină de bolovani [...] mi te || 9 — *A,B:* chior și eu mi-am sclintit un picior. / *C,D:* chior. || 10 — *A,B:* pe cuconașu pin / *C,D:* prin || 11 — *A,B:* cai de harabagiu / *C,D:* harabagii || 14-15 — *A,B:* surugiul român!... Mai voinic decît el nu-i om în țară!... Nici ploaia, nici gerul, nici vîntul, nici arșița, nici întunerecul... nimic nu-i pot veni de hac!

(Arie nouă.) / *C,D:* surugiu [...] țară. || 17 — *A,B:* duc / *C,D:* am || 18 — *A,B:* în / *C,D:* din || 23 — *A,B:* pe cale / *C,D:* calare || 25-26 — *A,B:* caretă cu o cuconiță [...] Bădică surugiu, să mă / *C,D:* cupea cu o porumbiță [...] Să mă || 27 — *A,B:* că te-oi mulțămi! / *C,D:* flăcău || 28 — *A,B:* adun [...] așa, și apuc harapnicul cu dreapta și m-arunc / *C,D:* apuc [...] și m-arunc || 30 — *A,B:* (Scenă de imitare a unui surugiu la drum.) Mișcă, băiete!... [...] ca / *C:* Mișcați, băieți [...] ca (scenă de imitare a unui surugiu la drum) / *D:* Mișcați, băieți [...] ca || 31 — *A,B:* că te ajung!... Nu / *C,D:* nu || 32-36 — *A,B:* (bate cu biciul inainte, ca cînd ar vrea să lovească în calul cel din brazdă). Hi! și tu, murgule! (Se adresează în dreapta, ca la calul de la roate.) Iaca! nu cumva te-ai lăsa pe tînjală? Hi! gloabă, că doară mi-ești sub mînă. (Pocnește delături, în dreapta.) Hi! acum cu toții pe șes / *C,D:* de foc [...] toții || 37 — *A,B:* Hi... i... i... hăi / *C,D:* Hi-i-i-i || 37-**77**,1 — *A,B:* c-o să trecem pe la căsuța Măriucăi!... (Adresîndu-se în dreapta.) Să mă aștepți, fa, desară, cu alivenci, cînd m-oi întoarce! Haide-așa... tot așa... la copce... / *C,D:* parcă [...] copce [38 — *C:* lumii] || 3 — *A,B:* nu ne-ar [...] Iaca și / *C,D:* ne-ar [...] Iacă || 4 — *A,B:* Am să vă văd, copii / *C,D:* să vă văd acu, dragii mei || 5 — *A,B:* din vale / *C:* de vale / *D:* din vălcică || 5 — *A,B:* Hi! hi! / *C,D:* Hi-i-i || 6 — *A,B:* lăsați, că vîrfu-i cît colea / *C,D:* lăsați || 8-9 — *A,B:* cînd ar sili caii / *C,D:* cum [...] deal || 12 — *A,B:* odihnim [...] la ochi / *C,D:* odihnim la umbră [...] pe ochi || 16 — *A,B:* Și-n fuga mare / *C,D:* Și chiar din fugă || 17 — *A,B:* vrun Leibă / *C,D:*

un dușman || 18 — *A,B:* pelea / *C,D:* fața || 20 — *A,B:* român vesel / *C,D:* frații noștri || 21 — *A,B:* de Sfîntul Vasili / *C,D:* Sfîntului Vasile || 22 — *A:* tot în / *B,C,D:* toți în ||

ION PĂPUȘĂRIUL (p. 79)

Scris probabil în aceeași vreme cu *Surugiul*, cînticelul comic a fost prezentat pentru prima dată pe scena Teatrului Național din Iași, în interpretarea lui Luchian.

I. Massoff (*Teatrul românesc*, București, Ed. Minerva, 1966, vol. II, p. 146) menționează că în stagiunea 1864—1865 „Luchian a obținut succes în piesetele lui Alecsandri, *Ion Păpușerul, Paraponisitul, Gură-Cască*".

S-a publicat în *Convorbiri literare*, I, nr. 21, 1 ian. 1868, p. 294-297 (în „Galeria dramatică de tipuri contimpurane". III. *Ion Păpușărul*), apoi în *Opere complete*, I, 1875, p. 55-65. Manuscrisul autograf la B.A.R., ms. 3290, f 37^r—42^v.

VARIANTE

ms. 3290 (A), Convorbiri literare (B), Teatru, I, 1875 (C)

Înainte de titlu, numai în *B:* Galerie dramatică de tipuri contimpurane. III. || **79,** 2 — numai în *B,C* || 3 — numai în *C* || 18 — *A,B:* Prindeți-l! / *C:* Pe dînsul. || 19 — *A:* N.B. (După / *B,C:* (După || **80,** 1 — *A,B:* și eu / *C:* eu || **83,** 7 — *A,B:* rău / *C:* prost || **84,** 23 — *A,B:* cușcă / *C:* cușca păpușelor || 37 — *A,C:* din ziua / *B:* în ziua || **85,** 4 — *A,B:* *școală sătească* — lefegiu. Școala încă nu-i durată, dar leafa merge. / *C:* Mimică... sau nimică — lefegiu. || 5 — *A,B:* a profesorului / *C:* de profesori || 6 — *A,B:* a inspectorului / *C:* de inspectori || 9-10 — *A,B:* Alt inspector de inspectori — lefegiu / *C:* Un controlor de controlori — lefegiu. Alt controlor de nu știu ce — lefegiu || 17 — *A,B:* N.B. Se / *C:* Se || 21 — *A,B:* datinele / *C:* obiceiurile || 22 — *A,B:* cîșlegi dinaintea d-voastre / *C:* cîșlegi || 35 — *A,B:* N.B. Comisarul / *C:* Comisariul || **86,** 5-6 — numai în *C:* (Dispare.) (Cortina cade.) ||

CUCOANA CHIRIȚA ÎN VOIAGIU (p. 87)

Scris, probabil, în toamna sau iarna anului 1863, la Mircești, cînticelul a fost prezentat pe scena Teatrului Național din București în februarie și martie 1864, în interpretarea lui Millo.

„Un mare succes de public a obținut și *Cucoana Chirița la Paris* — ne informează Ioan Massoff (*op. cit.*, II, p. 103) —, săli pline aclamînd pe Millo, despre care cronicarul Ulysse de Marsillac scria: « Trebuie văzută *Chirița* prezentată de către cel de-al doilea creator al ei: Millo. Nu se poate concepe *Chirița* fără Millo. Nu se poate închipui tot ce acest excelent artist pune ca vervă comică și accent amuzant. »"

Mai tîrziu însă rolul Chiriței a fost interpretat cu succes și de Smaranda Merișescu (în stagiunea 1869—1870, la Iași, Merișeasca — cum i se spunea — a jucat rolul Chiriței din „cantoneta *Impresiunile voiajului coanei Chirița*"). Aceeași actriță o va interpreta și pe Chirița din *Cucoana Chirița în balon* pe scena Teatrului Național din Iași. Premiera de la Iași a avut loc în ziua de 13 februarie 1875, iar cea de la București, cu Millo în rolul titular, abia peste două luni, la 23 aprilie 1875, cînd s-a produs și accidentul de care am amintit mai înainte (v. și I. Massoff, *op. cit.*, p. 291, 334—335).

Millo însuși îmbogățise galeria Chirițelor, scriind *Cucoana Chirița la expoziția de la Viena*, „povestire umoristică cu cîntece, compusă acum, de ocaziune", pe care a prezentat-o în premieră în stagiunea 1873—1874 (*ibidem*, p. 315).

Canțoneta *Cucoana Chirița în voiagiu* s-a publicat în *Convorbiri literare*, II, nr. 9, 1 iulie 1868, p. 141-145 (sub titlul: *Cucoana Chirița la Paris*), apoi în *Opere complete*, I, 1875, p. 67-76.

VARIANTE

Convorbiri literare (A), Teatru, I, 1875 (B)

87, 1 — *A:* Cucoana Chirița la Paris / *B:* Cucoana Chirița în voiagiu || 3 — numai în *B* || 4 — *A:* (Un salon.) / *B:* (Teatrul reprezintă un salon.) || 12 — *A:* Șotii o sută și o / *B:* O sută de șotii ș-o || 17-20 — in *A* poartă mențiunea: *(bis)* || **88**, 5 — *A:* scaunul / *B:* jilțul || 6 — *A:* București... / *B:* București pentru plată de impozit || **91**, 22 — *A:* porțiile / *B:* porțiile-s || 37 — *A:* dughene și la / *B:* magazii de || **92**, 22 — *A:* N.B. Chirița / *B:* Chirița || 31 și 33 — *A:* Tra, la, la, la, tra / *B:* Tra, la, la, la, la || 31-34 — în *A*, cu mențiunea: *(bis)* || **93**, 23 — *A:* (Finit.) / *B:* (Cortina cade.) ||

BARBU LĂUTARIUL (p. 95)

În acest cînticel comic, scris la Mircești în toamna sau iarna anului 1863, Alecsandri fixează pentru viitorime figura populară a vestitului violonist, acum sărac și uitat, care încîntase pe vremuri cu arta sa pe mulți localnici, boieri sau oameni din popor, ca și pe străinii care l-au auzit, bunăoară pe compozitorul Franz Liszt.

A fost prezentat pe scena Teatrului Național din București, în februarie și martie 1864, în interpretarea lui Matei Millo.

S-a publicat în *Foaia Societății...*, III, nr. 3, 1 martie 1867, p. 76-80, apoi în *Opere complete*, I, 1875, p. 77-85. Textul autograf, la B.A.R., în ms. 3349, f. 62^r—66^r. În ms. 3135, f. 111^r—114^r, printre alte „hîrtii rămase de la I. Caragealy" (cum este notat pe prima filă a caietului), a 6-a dintre cele 9 piese adunate în volum este o versiune „muntenizată" a lui *Barbu Lăutariu*, scrisă de Iorgu Caragiali, probabil versiunea pe care o prezenta trupa sa. Întrucît aceasta se deosebește destul de mult de versiunea originală, o reproducem mai jos, în întregime.

VARIANTE

ms. 3349 (A), Foaia Soțietății ... (B), ms. 3135 (C), Teatru, I, 1875 (D)

95, 1 — numai în *A:* (îmbrăcat cu anteriu și giubea veche. El poartă pe cap o giumatate de șlic cu fund verde) || 2 — *A,B:* Cînticel / *D:* Cînticel comic || 3 — numai în *D* || 6-7 — numai în *B,D:* Barbu [...] verde.) || 11 — *A,B:* că boierului / *D:* boieriului || **96**, 26-27 — *A:* I! Doamne! Ce era in vremea veche! Ce / *B:* Ce / *D:* Hei!... în vremea boierilor cu ișlic și cu anteriu ca mine, ce || 28-29 — *A,B:* mă duceam acasă / *D:* se ducea bărbier-bașa de-l rădea cu bricile cele de mărgean în cerdacu casii și eu mă duceam || **97**, între r. 13-14 — la sfîrșitul cupletului, în *A* se mai află o strofă, anulată apoi de Alecsandri chiar în ms.:

Chiar vizir împărătesc
Cu caftanu-i boieresc,
Chiu, chiu, chiu și ha, ha, ha,
Trăiască măria-sa! ||

17 — *A,B:* Pin / *D:* În || 18 — *A,B:* vin / *D:* vin de Cotnari || 29 — *A,B:* că se / *D:* boierii se || 32 — *A:* acompaniement / *B,D:* însoțit || 37 — numai în *D:* Și resteul mugurele! etc. etc. || **98**, 6 — *A,B:* balon / *D:* trăsură || 12-16 — inițial în *A:*

Zori de ziuă se revarsă
Și eu ochii n-am închis;
Cum să-i închid cînd ei varsă
Pîraie de foc aprins?

Aceste versuri au fost apoi anulate și înlocuite cu cele menținute în *B,D.* || 19 — *A,B:* poartă! / *D:* poartă!... Ah! || **99**, 1 — *A,B:* la / *D:* pe la || **100**, 12—13 — indicațiile scenice numai în *D.* || *C:* BARBU LĂUTARIU

(Intră cu lăutari dupe el îmbrăcat cu haine turcești cîntînd.)

UN FECIOR *(vine îndată și zice)*: Tăceți, cioroilor, lipsiți de aicea.

BARBU: Mai încet, mai încet, băiete, nu te rățoi așa că pe noi ne-a chemat boierul să-i cîntăm la ziafetul ce are.

FECIORU: Minți, că boierului nu-i plac țîrlîiturile țigănești, aide, căutați-vă de drum, ieșiți de aicea mai curînd. *(Iese.)*

BARBU: E! mă, da inimos mai e cioflingaru ăsta de linge talere, ia veniți, măi ăștea cu naiul și cu vioarele, iar voi, cei cu trompetele, duceți-vă colea, peste drum, la paharnicul Surdulea. Aide, mergeți. *(Iese.)* Ei, da ce văz, aicea e adunare mare, și feciorul îmi zicea să ies; veniți încoa, măi, să facem la d-lor un tocsim.

Aria no. 1

Eu sînt Barbu Lăutaru,
Starostile și cobzaru,
Ce-am cîntat pe la domnii
Și la mîndre cununii.
Cobza mea a fost vestită
Și de români mult iubită.
Acum viu și pe la voi
Daca-ți fi boieri de soi.

(Face semn lăutarilor să tacă.) Ei, cînd eream eu într-o vreme, erea lumea altfel, dar acum s-a schimbat toate. De mă duceam la ziua vreunui boier și cîntam cîntece d-ale noastre bătrînești, boieru mă asculta cu cea mai mare bucurie și plăcere, l-auzeai: „Bravo, Barbule! bravo, trage, măi, să-mi trăiești, cobza ta să nu mai moară niciodată“. Și îndată mă lua dupe gît și-mi zicea: „Cîntă, măi, că eu plătesc!“ — și-mi umplea fesu cu galbeni. Eu atunci cîntam mai cu foc și cu pîrjol, iaca așea:

Aria no. 2

Chiu și vivat fericit,
Boierul s-a căftănit.

TOȚI

Chiu! chiu! chiu și ișala,
Trăiască măria-sa!

BARBU

Cu anteriu de citarea
Și cu fes de indirnea.

TOȚI

Chiu! chiu! etc. etc.

BARBU

Parcă e pașa din Rușciuc
Cînd bea cafea și ciubuc.

TOȚI

Chiu! chiu! etc. etc.

(Face semn lăutarilor să tacă.) Ho măi, că am ostenit. Și, așea cum vă spuneam, atunci erea lumea bună, atunci erea fericire în casă, trăiam toți în dragoste; pînă acolo erea iubiți că daca să întîmpla că vreo cocoană în adunare purta rochie limonie, bărbatul ei, ca s-o îndatoreze, bea și el limonadă; daca iar se întîmpla să fie în rochie vișinie, boierul, tot pentru dragostea cocoanei, bea și el vișinată! Eu le cîntam și îndată vedeai pe boieri că, nici una, nici alta, ș-alina [sic!] poalele anteriului la brîu, trăgînd danțu cît erea casa de lungă... Ei! ei! atuncea erea veselii... d-apoi cînd se îndrăgea vreun coconaș de vreo coconiță?... Socotiți că le scria bileturi pe franțuzească ca acum? Aș, unde... Îndată te pomeneai la Barbu, săracu: „Aide, Barbule, scoală-te, aidi că arz, mi s-a aprins călcîiele de hamor“, — și îndată luam cobza supt giubea, trîntindu-mă în droșcă și — mișcă! — ca un curier de hamor, cîntîndu-i cît erea noaptea de mare pe sub fereastră; boieru ședea în caleașcă, trîntit picior peste picior, cu ciubucul în gură, așteptînd în colțul uliții, și eu, subt fereastra ipochimenii, îi trăgeam la ahturi de urla toți cîinii din mahala. Îi cîntam așea:

Foc la inimioara mea
Și nu știe niminea.
Arde-ți-ar rochea pe tine
Cum ai ars inima-n mine.

Sau ăstălant:

Toată noaptea bat la poartă
Și tu dormi, dormire-ai moartă. } *bis*
Nici că vrei, ni că mă auzi,
Nici ce sufăr nu mă crezi.

Și nu mă mișcam de supt fereastra coconiții pînă cînd nu-mi da răspuns; și îndată îl dam în mîna boierului, și bacșișul era gata, un funduc sau altceva mai mult, dar nu ca acum. Urlu, săracu, toată noaptea pe la răspîntii și înaintea cofetăriilor și abia cîștig doi-trei sfanți. *(Se gîndește.)* Ei! ei! atuncea era bine, însă îndată ce românii a început să se ia dupe alții s-au stricat tot, precum cocoanele să joace mazurca și ecose cu muscalii, ștaierul cu nemții, cadrilul cu șfranțezii și Dumnezeu știe cu cine or mai juca și de acu înainte; acum la noi în oraș nu mai plac cîntecile cele vechi și frumoase; de cînd au venit muzica cu trompetele și tobele, noi, sîrmanii lăutarii, murim de foame; am ajuns să plecăm la țară, acolo ne-au mai rămas să ne scoatem pîinea de la bieții romănași, numai ei au rămas a nu se lua dupe orice modă vine în țară, ei își păstrează încă jocurile și datinele cele bune românești ale străbunilor lor, nu se schimbă niciodată. Să vedeți! Să ne închipuim că ne aflăm acum numai între români curați și că ne găsim în horă, în mijlocul lor, cîntîndu-le așea:

Leleo roșie la obraz,
  Lelițo, lelițo fa.
Floricică de pîrleaz,
  Lelițo etc. etc.
Ce folos că ești frumoasă,
  Lelițo etc. etc.
Și la cap căpățînoasă,
  Lelițo etc. etc.
Ești dragă flăcăilor,
  Lelițo etc.
Ca buha găinilor,
  Lelițo etc.
Strînge-ți, leleo, buzele,
  Lelițo etc.
Că se văd fasolele,
  Lelițo etc.
Strînge-ți acum buzele,
  Lelițo etc.
Că le pișcă muștele.

Și, așa cum vă spui, astea ne-a mai rămas și nouă pentru ca să ne mai hrănim. La oraș zice că s-au civilizat, acolo place numai ce e la modă, așea încît și noi, lăutarii, trebuie de multe ori să-i urmărim. Uite, eu, Barbu Lăutaru, am fost silit acuma, la bătrînețe, să mă duc pe la fteatru ca să învăț cîntece italienești de la operă, adică de cele opărite; uite, de pildă, cum și ăsta:

Aria

La dona-i mobili,
Calu-i leventi,
Neni arsenti
Edec prin cer.

Auzi, prin cer!

La dona-i nobili
  etc. etc. etc.

Ai?... nu v-a plăcut, o, vai de mine, se lovește ca nuca în părete. *(Se uită la cobză, oftează.)* Săracă cobzuliță!... la ce vreme am mai ajuns! De multe ori mi-ai umflat tu bozunaru cu galbeni! Ce dulce sunai tu la auzul boierilor noștri! Dar acuma ai ajuns de nu te mai bagă niminea în seamă. Aide, tu, vechi tovarăș, tu mi-ai fost sprijin în tinerețele mele, fii acum și pentru bătrînețe. Ai să ne luăm ziua bună de la boieri și să plecăm, căci va veni o vreme că sunetul coardelor tale, a cîntecilor naționale să răsune iarăși în inimile tutulor românilor.

Dragi boieri de lumea nouă,
Ziua bună vă zic vouă,
Eu mă duc, mă prăpădesc
Ca un cîntec bătrînesc.
Ah! gîndiți că am[1] fost odată
Și[2] Închinați cîte un pahar }
Lui biet Barbu lăutar. } *bis*

PARAPONISITUL (p. 101)

Scris probabil la Mircești prin 1864—1865, monologul prezintă aspecte criticabile ale administrației și politicii guvernelor lui Cuza de după lovitura de stat din 1864. Ch. Drouhet, *op. cit.*, p. 216-217, crede că scriitorul ar fi putut avea un model în piese franceze cunoscute la Paris, în timpul exilului, din care citează două: *La Manie des places* — 1828 — de Scribe și *La Foire aux places* — 1830 — de Bayard.

A fost prezentat pe scena Teatrului Național din București în interpretarea lui Millo, iar la Iași, în aceea a lui Luchian.

Millo a compus și el o „pereche" a *Paraponisitului fără slujbă* creat de Alecsandri: *Paraponisitul pus în slujbă*, interpretat tot de el pe scenă.

Paraponisitul s-a publicat în *Foaia Societății...*, II, nr. 6, 1 iunie 1866, p. 171-176, apoi în *Opere complete*, I, 1875, p. 87-96.

---

[1] Inițial: „Cobza mea a".
[2] Adăugat ulterior cu creionul.

VARIANTE

Foaia Soțietății ... (A), Teatru, I, 1875 (B)

101, 3 — numai în *B* || între r. 9 și 10, numai în *A :* (Arie nouă) || 22 — *A :* Zău / *B :* Deci || **102**, între r. 24 și 25, numai în *A :* (Arie nouă) || **103**, 3 — *A :* Foarte / *B :* Toți || **104**, 30 — *A :* totul / *B :* toate || **106**, 4 — *A :* anima / *B :* profundul || 41 — numai în *B* ||

KERA NASTASIA SAU MANIA PENSIILOR (p. 107)

Scris la Mircești în toamna anului 1865, *Kera Nastasia* satiriza unul dintre defectele principale ale societății Bucureștilor, cum spune Alecsandri în nota apărută odată cu monologul în publicația lui Hurmuzachi.

Prezentat, în interpretarea lui Millo, pe scena Teatrului Național din București, cînticelul a fost publicat în *Foaia Societății...*, II, nr. 8-11, 1 aug.—1 nov. 1866, p. 216-222, apoi în *Opere complete*, I, 1875, p. 97-107.

Data elaborării a putut fi stabilită nu pe baza scrisorii adresate de Alecsandri lui Alex. Hurmuzachi din Mircești, la 20 martie 1866, în care îl informa că în cursul iernii scrisese: „1) *Kera Nastasia*, un cînticel în contra maniei de pensie a fraților de peste Milcov. 2) *Plăcintarul*, scenă din povestea Cișmigiului. 3) *Harță Răzeșul*, comedie în 1 act. 4) *Pepelea și Arvinte*, poveste în 1 act. 5) *Drumul de fer*, comedie în 2 acte" (cf. V. Alecsandri, *Cele mai frumoase scrisori*, p. 163), ci pe baza altei scrisori, și anume aceea adresată lui Pantazi Ghica din Mircești, la 30 oct. 1865, în care îi comunica lista pieselor scrise pînă la acea dată. Printre acestea figurau *Kera Nastasia*, *Harță Răzeșul* și *Covrigarul*. Întrucît *Pepelea și Arvinte* și *Drumul de fer* nu sînt trecute în această listă, înseamnă că numai ele au fost scrise ulterior, în iarna 1865—1866.

VARIANTE

Foaia Soțietății ... (A), Teatru, I, 1875 (B)

107, 4-6 — *A :* (De V. Alecsandri). Un salon. / *B :* Cînticel comic. Cîntat de d-nul Millo, pe Teatrul din București. (Teatrul reprezintă un salon.) || **108**, 8 — *A :* nevoie și d-ta vreodată / *B :* și d-ta vreodată nevoie || între r. 11 și 12, numai în *A :* (Arie) || **109**, 6 — *A :* Ciubucci-bașa! Bărbieri / *B :* Bărbier || 10 — *A :* scîrție.) Nu metahirisești, beimu? Îi bun... chiar de la Inderneá... (Trage o priză și strănută.) / *B :* scîrție.) || 11 — *A :* („Pom / *B :* (Arie: „Pom || 27 — *A :* De nu vreți a fi ingrați / *B :* Dacă sînteți botezați. || **110**, 3 — *A :* meu cel / *B :* meu || 13, 14, 16, 18, 19, 21 (grecește) în *A* sînt traduse în subsolul paginii: 1) Afrodita mea, ah! 2) Am hotărît să părăsesc astă speranță a mea, 3) Părăsesc dar și viața-mi, să mă stîng de pe pămînt, 4) Porumbașul meu, ah! 5) Să mai știu încă și-aceea, că ai devenit ucigașul. 6) Ca un tiran mă pedepsești, o, crudă, pînă-n veci. || 33 — *A :* toată / *B :* tot || **111**, între r. 8 și 9, numai în *A :* (Arie) || 24 — *A :* A s-ajung a fi vel-post / *B :* Și vrea ca să-l puie-n post || **112**, 9 — *A :* Care cal? ce cal? / *B :* Bacalu? Care bacal? || 10 — *A :* Cel / *B :* Calu cel || 33 — *A :* Cat-o / *B :* Cere-o || **113**, 9 — *A :* Care li / *B :* Care || 22 — numai în *B :* (Cortina cade.) ||

În *A*, la sfîrșitul „cînticelului" se află următoarea notă a autorului:

„*Notă*. Soțietatea Bucureștilor și a tuturor orașelor din Valahia, pe lîngă frumoasele calități de cari este înzestrată de natură, are și două defecturi serioase, carile au ajuns în gradul unor manii ridicole: mania pensiilor și mania posturilor. În acea soțietate întîlnești persoane cu mari averi ce sînt fericite de a se îndulci din averea statului cu o pensioară cît de mică. Întîlnești oameni tineri, sănătoși, eleganți, carii sînt înscriși în lista pensionarilor statului alăturea cu cei sărmani și neputincioși... încît cifra pensiilor se suie la 9 milioane pe an! O asemene tristă și rușinoasă boală trebuie a fi combătută cu arma ridicolului. Iată pentru ce am imaginat acest cîntecel! Kera Nastasia au fost reprezintată în București de celebrul nostru artist Millo cu mult succes. Aceasta dovedește că pensiomania s-ar putea vindeca sub biciul satirei, de vreme ce bucureștenii au avut spiretul de a rîde de Kera Nastasia. Fie ca macar de acum înainte romînul din orașe să se roșască pe obraz la ideea de a cerșitori pensie, precum romînul de la țară se rușinează de a cere pomană! *V. Alecsandri*." ||

HAIMANA (p. 115)

Scris, probabil, mai tîrziu decît *Paraponisitul*, *Kera Nastasia*, *Covrigarul*, *Millo director*, cînticelul a fost prezentat, presupunem, curînd după aceea, în interpretarea lui Millo, la Teatrul Național din București.

I. Massoff (*op. cit.*, II, p. 293-294) arată că *Haimana* a figurat în repertoriul Teatrului de la Iași în stagiunea 1870—1871, împreună cu alte piese ale lui Alecsandri: *Cetatea Neamțului*, *Chirița în Iași* (cu Merișeasca în rolul titular), *Nunta țărănească*, *Piatra din casă*, *Ginerele lui Hagi Petcu*. În anul următor, canțoneta a figurat și în repertoriul trupei lui Millo, la București (*ibidem*, p. 302).

S-a publicat în *Convorbiri literare*, V, nr. 18, 15 nov. 1871, p. 281-284 (sub titlul: *Haimana sau Permutările impiegaților*), apoi în *Opere complete*, I, 1875, p. 109-119.

Alecsandri înfățișează aici un alt aspect negativ al vremii: instabilitatea guvernelor, care determina, fatal și inuman, un veșnic du-te-vino al slujbașilor, mutați de colo-colo de fiecare guvern care ajungea la putere.

VARIANTE

Convorbiri literare (A), Teatru, I, 1875 (B)

115, 1 — *A:* Haimana sau Permutările impiegaților / *B:* Haimana || 3 — numai in *B* || 4 — *A:* Teatrul reprezintă o [...] șede pe o valiză veche / *B:* O [...] trece ținînd o valiză.) || 6-7 — *A:* Cine m-ar vedea șezînd calare pe o valiză, în mijlocul unei piețe / *B:* *Haimana* (către public): Cine m-ar videa cutrierînd orașul cu valiza pe spinare || 10 — *A:* unul din acei martiri a politicei / *B:* un martir politic || 17 — *A:* strămutat / *B:* prea mutat || **116,** 5 — *A:* (Se scoală de pe valiză.) Aveți / *B:* Aveți || 8 — *A:* din zilele / *B:* în zilele || 11-12 — *A:* să se înfunde la monastire / *B:* să-și înfunde tinerețile și frumusețile la Agapia || 13-14 — *A:* uită și monastire și pe răposatul și găsi cu cale [...] căsătoresc / *B:* ea uită și pe răposatul și monastirea și găsi mai comod [...] căsătoriei || 15 — *A:* copilași / *B:* copilași nostimi || 16-18 — *A:* mie nici de frică [...] Maximus-Trebonius-Pompilius / *B:* nici de frică, dar carii își aduc de departe cu Neagoe Basarab [...] Caius-Trebonius-Vespasianus || 19 — *A:* că-s / *B:* că-i || 21 — *A:* Precum vedeți dar: Sunt om cu familie / *B:* Sînt familist, precum vedeți, însă || 23 — *A:* bucuros un irmilic / *B:* un icosar || 24 — *A:* Săftica, soția mea / *B:* Săftică || 25-26 — *A:* de cînd aleargă [...] a putea / *B:* aleargă [...] a-mi putea || 27 — *A:* despre care [...] des / *B:* de care [...] mult || 31-32 — *A:* huzur / *B:* oarecare huzur || 33 — *A:* și să capăt / *B:* să capăt || 38 — *A:* salamandra / *B:* sălămîzdra || **117,** 6 — *A:* Hîrlău / *B:* Dorohoi || 11 — *A:* cu chirie / *B:* în chirie || 17 — *A:* numea / *B:* rînduia || 19 — *A:* a destitui / *B:* de a destitui || 26 — *A:* luni / *B:* luni, deși nu locuisem decît șease zile || 29 — *A:* și curios de a cunoaște / *B:* curios de a gusta || 37 — **118,** 4 — *A:* strămutat etc. etc. / *B:* prea mutat [...] rătăcitor! || 8 — *A:* vrînd / *B:* voind iarăși || 9 — *A:* constituționalism, de românism / *B:* românism, de constituționalism || 10 — *A:* care asemene / *B:* ce || 11-12 — *A:* adecă a purta / *B:* pentru ca să port || 16 — *A:* chipuri / *B:* sensuri || 18-19 — *A:* pe uliți / *B:* prin mahalale || 21-25 — *A:* spăriată ceruse ajutor grabnic la București; un regiment de vînători plecase cu tunuri, însă, până a nu sosi la Turnul, polițaiul de oraș, numai cu cinci dorobanți, hăituise revoltanții / *B:* voinică [...] dorobanți || 32 — *A:* Turnul Severinului / *B:* Turnu || 35 — *A:* fie? / *B:* fac? || 38 — *A:* cuvîntul stabilitate nu cumva / *B:* nu cumva cuvîntul stabilitate || **119,** 1 — *A:* jucărică / *B:* jucărie || 9 — *A:* vremea / *B:* timpul || 10-11 — *A:* mîna / *B:* ghearele || 13 — *A:* Ismail! de / *B:* Ismail, și de || 15 — *A:* Giurgiu [...] Giurgiu / *B:* Călărași [...] Călărași || 17-19 — *A:* haide ha... fără a pute da [...] ani de zile! / *B:* haide ha, haide ha, fără a să învrednici să deie [...] ani! || 20-21 — *A:* România / *B:* România, de la Carpați la Dunăre, în lung și-n larg || 28 — *A:* mei. / *B:* mei, strănepoți de-a lui Traian. || 30 — *A:* să vă spun / *B:* să spun || 31 — *A:* tainul de grăunțe / *B:* tainul || 34 — *A:* sînt acum / *B:* sînt || 38-40 — *A:* de deligențe, și dacă este ca să fim hojma strămutați, încalte avem / *B:* nespălați [...] acum || **120,** 2 — *A:* înghețat / *B:* înghețat în vagoane || 3 — *A:* dar / *B:* dar fie... || 5 — *A:* pute cînta cu mulțămire / *B:* cînta ca nealtădată || 18 — *A:* comoditate / *B:* stabilitate || 20-21 — *A:*

Să gust plăcuta stabilitate
Făr-a fi hojma ca cioara-n par.
N.B. / *B:* Servindu-mi țara pe așezate
Iar nu din fugă, ca cioara-n par. ||

24 — *A:* Domnule [...] ian stăi, mă / *B:* (Către telegrafist:) Domnule [...] stăi, te || 27 — *A:* căruia îi zice / *B:* ce-i zic || 27—28 — *A:* caiet [...] deosebitele depeșe / *B:* cutie [...] depeșele || 30 — *A:* alt casier idem / *B:* patriot de meserie || 31-32 — *A:* o [...] pentru / *B:* ot Bîrzoieni... o [...] către || 33 — *A:* de trei ani / *B:* Mult || 36 — *A:* (furios:) Ce / *B:* Ce || 37 — *A:* către impiegatul telegrafului / *B:* furios către telegrafist || 38-39 — *A:* pentru ce? spune / *B:* și pentru ce, mă rog?... spune... pentru ce || 39 — *A:* trei / *B:* mai mulți || **121**,2 — *A:* în timp de trei ani m-ai silit a fi / *B:* m-ai [...] fiu || 4 — *A:* care cată să-și îndeplinească datoriile / *B:* aplicat [...] datoriilor || 6-7 — *A:* fistichiu / *B:* fistichiu, patlageniu || 8 — *A:* apucînd [...] impiegat / *B:* Apucă [...] telegrafist || 10 — *A:* ducă-se pe pustii / *B:* năbădăicele || 11-12 — *A:* sau / *B:* sau de || 13 — *A:* 33343 / *B:* 33333 || 19 — *A:* fuge / *B:* scapă și fuge || 22 — *A:* eu de haimana / *B:* noi, impiegații, niște haimanale || 23 — *A:* impiegat / *B:* impiegat al statului || 24 — *A:* mai / *B:* neplătit, mai || 27 — *A:* cînt / *B:* urlu || 29 — *A:* (nu sfîrșește cîntecul) / *B:* În veci mutat || 30 — *A:* (oțerindu-se:) Brrr! (Își ia valiza pe umere și iese zicînd:) / *B:* (Nu sfîrșește.) [...] în spinare.) || 33 — numai în *B* ||

GURĂ-CASCĂ, OM POLITIC (p. 123)

Scris, probabil, la Mircești, în aceeași vreme cu *Paraponisitul*, monologul a fost prezentat apoi pe scena Teatrului Național din București, în stagiunea 1864—1865, în interpretarea lui Millo (v. și I. Massoff, *op. cit.*, II, p. 135).

La Iași a fost prezentat în aceeași stagiune, în interpretarea lui Luchian. Acesta interpreta totodată și rolul lui *Ion Păpușeriul* și cel al *Paraponisitului* (*ibidem*, p. 146).

Gură-Cască s-a publicat în *Convorbiri literare*, I, nr. 20, 15 dec. 1867, p. 280—283 (în seria: „Galerie dramatică de tipuri contimpurane"), apoi în *Opere complete*, I, 1875, p. 121-130. Manuscrisul autograf, după care s-a tipărit monologul în *Convorbiri*, se află la Biblioteca Academiei R.S.R. (ms. 3290, f. 31ʳ — 35ʳ).

VARIANTE

ms. 3290 (A), Convorbiri literare (B), Teatru, I, 1875 (C)

Înaintea titlului, numai în *B:* Galerie dramatică de tipuri contimpurane || 2 — numai în *B,C* || 3 — numai în *C* || 4 — *A,B:* (Un salon.) / *C:* (Teatrul reprezintă un salon.) || 7 — *A,B:* tainic / *C:* tainic publicului || 15 — *A,B:* oftez / *C:* tremur || **124**, 5 — *A,B:* și am / *C:* le-am || 20 — *A,B:* mi-a / *C:* m-a || 36 — *A,B:* o să / *C:* au să || **125**, 5 — *A,B:* îs [. . .] Așa e / *C:* sînt [. . .] Așa-i || 9 — *A,B:* că / *C:* căci || 12 — *A,B:* în trei / *C:* la trei || 33—*A,B*—că/*C:* pentru că || 35—*A,B:* asta /*C:* aceasta || **126**, 13—*A,B:* de a / *C:* a || 18 — *A,B:* chibzuim / *C:* închipuim || 22 — *A,B:* samă / *C:* seamă spusele. || 28 — *A:* Meine liebe / *B,C:* Ah, du lieber || **127**, 15-16 — *A,B:* N.B. Imitează [. . .] grăi / *C:* Imitează [. . .] vorbi || 17 — *A,B:* mulțămire / *C:* o mulțămire || 20 — *A,B:* îs / *C:* sînt || 30 — *A,B:* mîntuit / *C:* terminat || 31 — *A,B:* Mîntuit. / *C:* Terminat. || **128**, 15 — *A,B:* Cu mînie. / *C:* Mînios. || 24 — *A,B:* oftez / *C:* tremur || 36-37 — numai în *C* ||

SCENETE

STAN COVRIGARIUL (p. 131)

Scris în aceeași vreme cu *Kera Nastasia*, cînticelul *Stan Covrigariul* avea pentru Alecsandri o importanță deosebită, de vreme ce îl considera demn să prezinte întreaga galerie de „tipuri contimpurane" publicate în *Convorbiri*.

Canțoneta a fost jucată în premieră (sub titlul *Plăcintarul de la poarta Cișmigiului*), la 25 nov. 1865, în interpretarea lui Millo, la Teatrul cel Mare din București (v. I. Massoff, *op. cit.*, II, p. 142).

S-a publicat în *Convorbiri literare*, I, nr. 16, 15 oct. 1867, p. 213-218 (primul din „Galeria dramatică de tipuri contimpurane", precedat de scrisoarea lui Alecsandri către redactorul *Convorbirilor*, datată: „Mircești, sept. 1867"), apoi în *Opere complete*, I, 1875, p. 131-147. Una dintre redacțiile autografe se păstrează la B.A.R., ms. 3290, f. 22ʳ-35ᵛ (aceea după care s-a tipărit în *Convorbiri*).

VARIANTE

ms. 3290 (A), Convorbiri literare (B), Teatru, I, 1875 (C)

Lista persoanelor numai în *C.* || Înaintea titlului, numai în *B:* Galerie dramatică de tipuri contimpurane. || **133**, 2—3 — numai în *C* || 12 — *A,B:* nu-ți curge laptele-n pasat / *C:* îți stau gogoașele în gît || **134**, 6 — *A,B:* împrejur / *C:* înapoi || 11 — *A,B:* cuc / *C:* singur, cuc || 24 — *A,B:* demult / *C:* mult || 25 — *A,B:* curții / *C:* curții domnești || 31 — *A,B:* grec cu fes pe cap.) / *C:* grec.) || **135**, 32 — *A,B:* zburlit, cu barba-n furculiță / *C:* zburlit || **136**, 8 — *A,B:* Dacă de-oi / *C:* Dac-oi || 11 — *A,B:* că-i / *C:* cam || 22 — *A,B:* cîntecul de urît. / *C:* eu cînticul început. || **137**, 8 — *A,C:* amețeau / *B:* amenințau [greșeală de tipar] || **138**, 12 — numai în *A,B*, la cuvîntul *iaurt*, următoarea notă: Vezi istoria unei plăcinte în *Păcatele tinereților;* completare în *B:* de d. Constantin Negruzzi || 15 — *A,B:* încet așa / *C:* așa || **140**, 37 — *A,B:* de foc, chiar de / *C:* aprinși ca să || **141**, 26 — *A,B:* De l-îi face / *C:* De-i face || 28 — *A,B:* Spune-i / *C:* Spune || 32 — *A,B:* izbîndit / *C:* izbutit || **142**, 9 — *A:* blagosloviți / *B,C:* ai naibei || 18-20 — *A,B:*

Așa-i timpul, cu-o minciună
Faci îndată treabă bună…
(Iese.) / *C:*

Cu gogoși și cu minciuni
Am hrănit proști și nebuni.

(Cortina cade.) ||

PÎCALĂ ȘI TÎNDALĂ (p. 143)

Sceneta *Pîcală și Tîndală* a fost scrisă prin martie 1856, în atmosfera generală de entuziasm patriotic în care se pregătea Unirea. Acest „dialog politic" — cum l-a numit autorul — avea drept scop combaterea propagandei antiunioniste. Efectul mobilizator al scenetei este sesizat însă de căimăcămia ostilă Unirii, care interzice interpretarea ei, ca și cîntarea *Horei Unirii.*

Premiera a avut loc pe scena Teatrului Național din Iași în stagiunea următoare, 1857—1858, cînd situația politică se schimbase în favoarea luptei pentru Unire. „Acum, cînd lucrurile și-au schimbat fața și cînd Unirea este sigură — îi scria Alecsandri lui N. Luchian, în acea vreme director al Teatrului Național din Iași — nimic nu te împiedică să joci *Pîcală și Tîndală*. Pune-o în scenă pentru începutul stagiunii teatrale a anului acesta. Vei avea, sper, un succes potrivit împrejurărilor“ (cf. V. Alecsandri, *Corespondență*, p. 182).

S-a publicat mai întîi în *Steaua Dunării*, II, nr. 34, 16 iunie 1856, p. 135-136, apoi în *Foiletonul Zimbrului*, III, nr. 14, 8 apr. 1856, p. 108-111, care însoțea sceneta de următoarea notă a redacției: „Reproducînd dialogul acesta din *Steaua Dunărei*, adăogim că importanța lui ne-au făcut a-l publica și noi, deși data *Foiletonului* nostru este în urmă. *Red.*“; în *Telegraful român*, IV, 1856, p. 203-204, unde se menționează: „Din *St. Dun.*“; în *Salba literară*, 1857, p. 399-408; în broșura *Păcală și Tîndală. Dialog politic*, 1857 (f. l.); în broșura *Păcală și Tîndală* (f. l. și a.); în *Opere complete*, I, 1875, p. 159—169.

VARIANTE

Steaua Dunării (A), Foiletonul Zimbrului (B),
Telegraful român (C), Salba literară (D),
Păcală și Tîndală, 1857 (E), Păcală și Tîndală, f.l. și a. (E_1),
Teatru, I, 1875 (F)

Numai în *E*, E_1 indicația: Personagele
Păcală, june onionist [E_1: unionist]
Tîndală, bătrîn giubeliu. ||

145, 13 — *A,B,C,D,F:* fire-i / E,E_1: fire || **146,** 19 — *A,B,C,D,F:* și cu / E,E_1: cu || 29 — *A,B,C,D,F:* C-ar putea ca / E,E_1: Că va putea || 30 — *A,B,C,D,F:* mi-ai / E,E_1: ai || 34 — lipsește din E,E_1 || **147,** 2-3 — *A,B,C,* E,E_1: Înțeleg și te jelesc. / *D,F:* Înțeleg [...] bordei! || 10 — *A,B,C,* E,E_1: nădejdea / *D:* sperarea / *F:* speranța || 12 — *A,B,C,D,F:* un caimacam / E,E_1: la vrun divan || 15 — lipsește în E,E_1 || 20 — *A,B,C,D,F:* legea în picioare-ți / E,E_1: legea-ți în picioare || 30 — *A,B,C,D,F:* bine tu aminte / E,E_1: tu aminte bine || **148,** 17-18 — *A,B,C,D,F:* Și de [...] folos / E,E_1:

Hotărăște-te odată a fi țărei de folos
Daca vrei ca să îți ierte trecutul [E_1: trecutu-ți]
mult păcătos; ||

22 — *A,B,C,D,F:* care / E,E_1: în care || 30 — *A,B,C,D,F:* de-a / E,E_1: a || **149,** 21 — *A,B,C,D,* E,E_1: Carele [...] ca / *F:* Carii [...] ca și || 23 — *A,B,C,* E,E_1: puterea, Unirea / *D,F:* Unirea, puterea || 25 — *A,B,C,D,F:* răzlețită / E,E_1: neglejită || 29 — *A,B,C,D,F:* acelei / E,E_1: acestei || **150,** 5 — *A,B,C,D,F:* vreu / E,E_1: vor || 9 — *A,B,C,D,F:* toate sînt menite / E,E_1: sunt menite toate || 17 — *A,B,C,D,F:* de / E,E_1: d-un || 24 — *A,B,C,D,F:* zic / E,E_1: spun || 27 — *A,B,C,D* [tipărit greșit]: Păcală / E,E_1,*F:* Tîndală || 30 — *A,B,C,D,* E,E_1: și / *F:* de || **151,** 2 — *A,B,C,D,* E,E_1: socoti / *F:* crede de || 4 — *A,B,C,D,F:* l-ai / E,E_1: l-ar || 5-25 — lipsesc în E,E_1 || 27 — *A,B,C,D,F:* zvîrlind / E,E_1: azvîrlindu-și || **152,** 1 — *A,B,C,D,F:* vreu / E,E_1: voi || 4 — *A,B,C,* E,E_1: joacă cîntînd / *D:* joc cîntînd *Hora Unirei* / *F:* joc *Hora Unirei* || 5 — lipsește din *A,B,C* ||

OPERETE

SCARA MÎȚEI (p. 155)

„După o pribegire de doi ani prin *staturile Europei* (termin de pasport), în urma răscoalei noastre din 28 martie 1848“ (cf. prefața ed. 1875, vol. de față, p. 28), Alecsandri se întorcea în țară la sfîrșitul lunii decembrie 1849. Solicitat de Millo, care conducea atunci teatrul românesc din Iași, Alecsandri e gata să contribuie la înjghebarea unui repertoriu dramatic național și chiar în primele luni ale anului 1850 scrie două piese: opereta într-un act *Scara mîței*, pusă pe muzică de Flechtenmacher și reprezentată în premieră pe scena Teatrului Național din Iași la 2 aprilie, și „comedia cu cîntice“ în 3 acte, jucată pe aceeași scenă o săptămînă mai tîrziu, *Chirița în Iași sau Două fete ș-o neneacă.*

Adresîndu-se unui public al cărui gust pentru teatru nu era încă format, opereta *Scara mîței*, deși ușoară, fără pretenții, a avut un mare succes, datorită și distribuției: Millo (Marin), Teodorini (Ghiță Făurin), Neculau (Măgdian), d-na Sterian (Florica) și „demoazelele“ Gabriela (Anica) și Sevastița (slujnica Anicăi) — cei mai buni actori ai scenei ieșene pe atunci, dar îndeosebi stimei de care se bucura Alecsandri (cf. scris. către Ubicini, B.A.R., ms. rom. 3370, f. 259-262; V. Alecsandri, *Scrisori. Însemnări*, p. 153-155). N. Iorga (*Istoria literaturii române în sec. XIX*, III, p. 138) își exprimă părerea că ar fi vorba de o imitație sau prelucrare a unei piese franceze (cf. și Ch. Drouhet, *op. cit.*, p. 229).

S-a publicat în *Zimbrul*, I, nr. 35-38, oct. — nov. 1850, p. 137-151, apoi în volumele: *Teatru românesc. Repertoriul dramatic*, I, 1852; *Potpuri literar*, 1854 (numai Scena VI); *Vioara teatrului românesc*, 1857, p. 16—21 (cupletele: *Vai de tine, măi Marine, Păsărele mult iubite, Ca să fii cucoană mare, Femeia-i ca apa ce curge la soare, Ah, mă jur pe-a ta zîmbire*); *Opere complete*, I, 1875, p. 171-210.

VARIANTE

Zimbrul (A), Repertoriul dramatic, I (B),
Potpuri literar (C), Vioara teatrului românesc (D),
Teatru, I, 1875 (E)

156, 2 — *A:* văduvă bogată / *B,E:* văduvă || 3 — *A:* Anicăi; tînăr elegant / *B,E:* ei || 5 — *A,B:* grădinar / *E:* grădinarul || 6 — *A:* lui Marin / *B,E:* lui || **157**, — numai în *B*, înainte de titlu: 1850 || între r. 2-3, numai în *A,B:* (Muzica de d. Flechtenmacher) || 3-4 — lipsesc în *A* / *B:* în Iași în beneficiul artiștilor români / *E:* pe Teatrul [...] români. 1850. || între r. 4—5, numai în *A:* Scena se petrece la moșie la Florinești, aproape de Roman. 1848. || 5 — *A,B:* înfățișează / *E:* reprezintă || 7 — *A:* fața publicului. În fundul boschetului / *B,E:* fața boschetului || 9 — *A:* îndoitul / *B,E:* întîiul || 11 — *A:* perdelei / *B,E:* cortinei || **158**, 18-19 — *A,B,E:*

Dar, Marine,
Vai de tine / *D:*
Vai de tine,
Măi Marine||

21 — *A,B:* N.B. (Cucoșul / *E:* (Cucoșul || 23 — *A,B:* ulii, răgușătule! / *E:* ulii! || 29 — *A,B:* grăbește / *E:* grăbește-te || 34 — *A,B:* pin / *E:* în || **159**, 20 — *A,B:* N.B. (Se / *E:* (Se || 22 — *A,B:* N.B. (Măgdian [...] scară.) / *E:* (Măgdian [...] scara mîței.) || 27-28 — numai în *B,E* || **160**, 25 — *A,B:* N.B. (Măgdian / *E:* (Măgdian || **161**, 12 — *A,B:* bufnind / *E:* pufnind || 37 — *A,B:* palmă / *E:* mînă || **162**, 31 — *A:* sîngerie / *B,E:* ghiurghiulie || **163**, 14 — *A:* a la / *B,E:* în || 17-18 — *A,B:* să fi putut încă / *E:* ca să fi putut || 27 — *A,B:* să-i fac / *E:* să fac || 32 — *A,B:* lăcuiește / *E:* este || **164**, 21 — *A,B:* N.B. (Se / *E:* (Se || 28 — *A,B:* o și / *E:* o || 32 — *A,B:* N.B. (Slujnica / *E:* Slujnica || **165**, 4 — *A,B:* N.B. (Sătenii / *E:* Sătenii || 18-*A,B:* N.B. (Sătenii [...] pecleanele / *E:* (Sătenii [...] pocloane || **166**, 26 — *A,B:* N.B. (Se / *E:* (Se || **167**, 3 — *A:* Ghiță Făurin / *B,E:* Ghiță || 6 — *A:* bețivule / *B,E:* oblu... || 15 — *A,B:* așa în / *E:* în || 20 — *A,B:* (împingîndu-l cu umărul): Ia / *E:* Ia || 21 — *A;B:* N.B. (Merg / *E:* (Merg || 26 — *A,B:* vin / *E:* venim || **168**, 25 — *A,B:* Ce vorbiți? ce / *E:* Ce || **169**, 9 — *A,B,C,E:* danteluțe / *D:* manteluțe || 17 — lipsește în *A* || **170**, 22 — *A,B:* Ghiță / *E:* Ghiță și || 25 — *A,B:* N.B. (Sătenii / *E:* Sătenii || 28 — *A,B:* să mă mai / *E:* să mă || **171**, 11 — *A,B:* fund în stînga / *E:* fund || 17 — *A,B:* inimei verișoarei / *E:* inimei || 22 — *A,B:* de mult în / *E:* în || **172**, 6 — *A,B:* ce e / *E:* tot ce e || **173**, 26 — *A,B:* spune / *E:* spune-mi || **176**, 20 — *A,B:* N.B. (Anica / *E:* (Anica || **177**, 9 — *A,B:* N.B. (Ghiță / *E:* (Ghiță || 20 — *A,B:* N.B. (Marin / *E:* (Marin || **178**, 1 — *A,B:* făgăduiești / *E:* făgăduiește-mi || 6 — *A,B:* N.B. (Ghiță / *E:* (Ghiță || 8 — *A;B* [greșit]: Anica / *E:* Florica || **182**, 14 — *A:* înturnat / *B,E:* întărtat || 15 — *A,B:* face / *E:* mai face || 17 — *A,B:* N.B. (Se / *E:* (Se || 25 — *A,B:* N.B. (Se / *E:* (Se || **183**, 11 — *A,B:* am scăpat / *E:* vom scăpa || 21 — *A,B:* N.B. (În / *E:* (În || 25 — *A:* (suindu-se): Căci norocu-n lume e-ndoită scară. (În balcon.) / *B,E:* (suindu-se în balcon) || 28 — *A:* Ghiță, Anica (în pavilionul din dreapta) || **184**, 4 — *A,E:* o ghitară / *B:* ghitară || **185**, 16 — *A,B:* N.B. (Măgdian / *E:* (Măgdian || 27 — *A,B:* pasă, îți zic, / *E:* pasă || **186**, 3 — *A,B:* almintrele / *E:* altfel || **187**, 7 — *A,B:* N.B. (Sătenii / *E:* (Sătenii || **188**, 21 — *A,B:* N.B. (Sătenii / *E:* (Sătenii || 23 — *A,B:* Perdeaua / *E:* Cortina ||

CRAI-NOU (p. 189)

Scrisă pe la începutul anului 1851, probabil tot la solicitarea lui Millo, care întîmpina mari dificultăți în conducerea teatrului românesc, lipsit de un repertoriu național, „opereta în 1 act“ *Crai-nou* aducea pe scenă figuri locale noi, cum este aceea a lui Bujor, reprezentant al unei instituții noi: jandarmeria de curînd reorganizată.

S-a publicat în același an în broșură (Tip. *Buciumul român*, așa cum se menționează la sfîrșitul piesei *Chirița în provinție*, în vol. I al *Repertoriului dramatic*), apoi în volumele: *Teatru românesc. Repertoriul dramatic*, I, 1852; *Vioara teatrului românesc*, 1857, p. 29-38 (cupletele: *Crai-nou, Frunză verde, Omul dacă-mbătrînește, Ah, ce dulce fericire, Fa, Dochițo, puică albă, Copilița de la munte, Moș Corbu, să trăiești, Frunză verde baraboi*); *Opere complete*, I, 1875, p. 211-248.

La Biblioteca Academiei R.S.R., printre „hîrtii de la M. Millo“, în ms. 2854, f. 55^r-86^v, se află o copie a piesei, scrisă de Millo cu caractere latine, cu destul de multe deosebiri față de redacțiile publicate de Alecsandri, începînd cu titlul, care este: „*Corbul român*. Vodevil național într-un act“, apoi, multe replici care în ediția 1875 sînt versificate aici sînt în proză ș.a. Piesa *Corbul român* este legată în caiet împreună cu *Un bal din lumea* *cea mare.* Comedie vodevilă în un act. Tradusă de T. Porfiriu (f. 2^r^-54^r^). Pe fila 3^r^ se află mențiunea: „Reprezintată Salla Bossel la 1 novembr. 873/74“.

Această versiune a piesei *Crai-nou* pare să fi fost mult jucată, căci, în 1865, trupa Fani Tardini-Vlădicescu prezenta la Brașov *Corbul român, Florin și Florica, Kir Zuliaridi* și *Concina* (v. I. Massoff, *op. cit.*, II, p. 497), în 1870, M. Millo prezenta în turneu la Arad *Corbul român, Millo director* și *Chera Nastasia* (I. Massoff reproduce în *op. cit.*, p. 480-481 un afiș al programului), iar în 1873, tot Millo juca la teatrul din sala Bossel „vechile succese“: *Barbu Lăutaru, Corbul român, Cinel-Cinel, Plăcintarul din poarta Cișmigiului* (*ibidem*, p. 315).

VARIANTE

Crai-nou, 1851 [?] (A), Repertoriul dramatic, I, (B), Vioara teatrului românesc (C), ms. 2854 (D), Teatru, I, 1875 (E)

189,— titlul — *B,C,E:* Crai-nou / *D:* Corbul român. Vodevil național într-un act de d. V. Alecsandri || **190**, 4 — *B,E:* tînăr / *D:* tînăr amploiat || 6 — *B,E:* orfană / *D:* epitropisita ispravnicului || 8-9 — *B,E:* Fete, Flăcăi de munte, Jandarmi / *D:* Țărani, Țărance, Jandarmi. Scena se petrece la un sat în Moldavia. || **191**, — numai în *B*, înaintea titlului: 1851. || 3-5 — lipsesc în *D* || 3 — *B:* înfățișează / *E:* reprezintă || între r. 5-6, numai în *B:* Scena se petrece la Hangu || 7 — *B,E:* Dochița, Fete, Flăcăi (caută cu toții la Crai-nou / *D:* Dochița, Țărani, Țărance. Arie no. 1 || 9 — *B,E:* Crai-nou! Crai-nou! Crai-nou! / *D:* Lună, lună nouă || 11 — *B,E:* Crai-nou! Crai-nou! Crai-nou! / *D:* Lună, lună nouă || între r. 12-13 — numai în *D:* (de 2 ori || 14 — *B,E:* Crai-nou / *D:* Lună || 17 — *B,E:* o / *D:* mi-o || **192**, 2 — *B,E:* Crai-nou! Crai-nou! Crai-nou! / *D:* Lună, lună nouă || 9 — *B,E:* Crai-nou / *D:* Lună || 11 — *B,E:* adă / *D:* dă || 14-17 — *B,E:* Crai-nou [...] împlinit. / *D:* Lună, lună nouă etc. etc. etc. || 18 — *B:* N.B. (Se [...] în / *D:* (Se [...] între / *E:* (Se [...] în || 19-20 — *B,E:* cîntînd [...] drum.) / *D:* Țărancele și țăranii suie pe scenă și se uită.) || 22 — *B,D:* Moș Corbu / *E:* Corbu || 23-24 — *B,E:* Corbu (în culise) / *D:* Arie no. 2 || 27 — *B,E:* el! / *D:* el! (bis) || 30 — *B,E:* crește! / *D:* crește! (bis) || 31-32-numai în *B,E* [*B:* N.B. (Corbu] || **193**, 4-5 — *B,E:* O fată [...] om îi. / *D* [se continuă replica Dochiței]: Doamne! mare poznaș e, cît e de bătrîn și mare bun suflet de om mai e! || 10 — *B,E:* inima / *D:* inima-i || 13 — numai în *B,E* [*B:* N.B. (fetele] || 15 — *B,D:* Bine-am / *E:* Bine v-am || 16 — *B,E:* catrințe / *D:* zabranici || 18 — *B,E:* doru / *D:* dorul dorului || 19 — *B,E:* [*B:* De aceea ați] De ce-ați [...] ca buraticii? / *D:* De aceea ați ieșit cu toatele la lună ca brotăceii. || 20 — *B,E:* Ne-am închinat la Crai-nou. / *D:* Dar, am ieșit ca să ne închinăm la lună nouă, la Crai-nou, cum îi zicem noi. || 21 — *B,E:* Ce / *D:* Adică ce || 24 — *B,E:* spuneți / *D:* spuneți-mi || 24-25 — *B,E:* ist Crai-nou? salbe / *D:* astă lună nouă? salbe și || 27 — *B,E:* tineri / *D:* tinerei || 30 — *B,E:* păpat / *D:* mîncat || 31 — *B,E:* Dochițo / *D:* Dochițo dragă || 33 — *B,E:* că mă / *D:* că iar mă || 33 — *B:* păcatul din fire / *D:* năravul din născare / *E:* năravul din fire || **194**, 2 — *B,E:* Nu-i [...] iute / *D:* A! asta nu-i [...] curînd || 3 — *B,E:* năgăruș / *D:* neguriș || 5 — *B,E:* fără greș / *D:* negreșit || 7-8 — *B,E:* [*B:* N.B. (Fetele] Fetele [...] singuri.) / *D:* Cor. Arie no. 3 || 10 — numai în *B,E* || 11 și 13 — *B,E:* Haideți, haideți, haideți / *D:* Haideți, haideți, haideți, haideți || 14 — *B,D:* Pe / *E:* În || între r. 14-15 — numai în *D:* (de 5 [inițial: 2] ori.) (Corul de fete și flăcăi iese.) || 17 — *B,E:* moșia / *D:* în arendă moșia || 19 — *B,E:* Ei! se / *D:* Se || 19-20 — *B,E:* [*B:* nepoata] fata [...] vodă / *D:* nepoata [...] povestea vorbei, vodă || 22 — *B,E:* Ialei! / *D:* Cum se poate? || 23 — *B,E:* Îi / *D:* Ce-ți spun eu; îi || 27 — *B,E:* n-au cum putea / *D:* nu pot || 28 — *B,E:* iști de la țară / *D:* ăștia proștii || 30 — *B,E:* așîș să nu-i / *D:* să nu || 32 — *B,E:* ba mai / *D:* mai || 33-34 — *B,E:* mas peste deal cu / *D:* mas cu || 35 — *B,E:* și are / *D:* la satul vecin și are || 36 — *B,E:* Dochițo / *D:* Dochițo dragă? || **195**, 3-4 — *B,E:* noi, dacă-i așa treaba. / *D:* mine, daca e așa treaba, că și mie mi-i friptă inima de focul hoțului de amor! || 5 — *B,E:* Te-aș săruta / *D:* D-zeu să-ți răcorească inimioara c-o guriță de flăcău, te-aș săruta și eu || 6 — *B,E:* friguri... Ian taci... parcă / *D:* frigurile. Parcă || 9 — *B,E:* Anica, fete, flăcăi / *D:* Anica || 10 — *B,E:* Anica leșinată / *D:* Anica || 11-**196**, 26 — *B,E:* Fetele [...] Leonaș) / *D:* Arie no. 4

COR

Jalnică întîmplare,
Iat-o, iat-o piere!
Viața ei se pare
Stinsă de durere!

[indicația: (de trei ori) — a fost anulată]

Leonaș: Anico! Anico dragă, eu sînt, Leonaș! iată-mă, sînt lîngă tine... A, ce nenorocire!

Dochița: Dar ce i s-a întîmplat, cuconașule?

Leonaș: Eram ascunși în munte, biata Anică, obosită, tremurîndă, sta mai moartă lîngă mine, cînd deodată se arată unchi-său, ispravnicul!

Dochița: Aoleu, înțeleg, biata cuconiță a căzut leșinată de frică...

Leonaș: Dar las' că și eu l-am vîrît în toate boalele. *(Privind pe Anica care se deșteaptă.)* A! iată, își vine în simțiri!

Anica: A!... unde mă aflu?

Leonaș *(către ceilalți)*: Dați-vă la o parte!

Anica: Ce vedenie grozavă!... A!... Leonaș... unde-i?

Leonaș: Lîngă tine, lîngă tine, draga mea!

(Arie no. 5)
(Împreună.)

Anica, Leonaș || **197**, 6-10 — numai în *B,E:* Anica [...] pept. || 11 — *B,E:* Anica / *D:* Anica (singură || 20-24 — *B,E:* Anica [...] mormînt. / *D:*

Leonaș *(singur)*

Voi, soarte rele etc.

Împreună

O! fericire! etc. etc. || 25 — *B:* N.B. (Se [...] o trîmbiță militară.) / *D:* (Se [...] trîmbiți militare.) / *E:* (Se [...] o trîmbiță militară.) || 28-**198**, 14 — *B,E:* Anica [...] nevăzută... / *D:*

Anica: Jandarmii ne alung!

Corbu: Ei sînt negreșit!

Dochița: O ceată de jandarmi înarmați, iată-i că vin într-acoace.

Corbu: N-aveți grijă, puișorilor, că sînteți cu mine!

Leonaș: A! să vie și le-oi arăta eu!

Corbu: Lasă-ți pistolu la brîu, cuconașule, c-om sclinti-o mai rău!

Dochița: Hai să v-ascunz eu!

Corbu: Povestea vorbei, fuga e rușinoasă, dar sănătoasă. Dochițo, tu ia pe cuconița ș-o ascunde unde știi, și d-ta, cuconașule, vin p-aci cu mine. *(S-aud iar trompetele.)*

Toți: Iată-i!

(Arie no. 6) ||

16-17 — *B,E:* Leonaș (în fața scenei / *D:* Leonaș || 21-23 — în *D* au mențiunea: (bis) || 24 — *B,E:* Corbu și Dochița / *D:* Corbu, Dochița și Coru || **199**, 1-8 — *B,E:* Fetele [...] lor. / *D:* (Se văd jandarmii viind.) || 9-10 — *B,E:* Bujor [...] marș) / *D:* Bujor, Jandarmii || 13 — în *D*, cu mențiunea: (bis) || 17-19 — *B,E:* [*B:* N.B.] (Dochița [...] [*B:* pe sub] [...] flăcăi.) / *D:* (Dochița ia pe Anica și intră în casă la stînga. Corul și Leonaș iese prin dreapta.) || 23-30 — *B,E:* de iubire [...] [*B:* am cunoscut] [...] Dochiță! / *D:* nașterei mele! ei, măi băieți, dulce e colțul de pămînt pe care ai crescut! Inima-mi saltă de bucurie, ca să mai văz pe voi, prietinii copilăriei mele! Dar unde-i draga mea Dochița, mîndrulița bădichii?...

Toți: Acu era aci. *(Chemînd-o:)* Dochițo! fa Dochițo! || **200**, 2 — *B,E:* Dochița (ieșind din casa ei) / *D:* Dochița || 3 — *B,E:* Cine / *D:* Ei, ce e, parcă a dat tătarii. Cine || 5 — *B,E:* veselă / *D:* vesel || între r. 7-8 — numai în *D:* (Arie no. 7) || 11 — în *D*, cu mențiunea: (bis) || 13 — numai în *B,E* || 18 — în *D*, cu mențiunea: (bis) || 22 — numai în *B,E* || **201**, 7 — *B,D* [greșit]: Anica / *E:* și Dochița || 12-23 — numai în *B,E* || 26 — *B,E:* spaimă înapoi) / *D:* spaimă) || **202**, 2 — *B,D:* în / *E:* pe || 3 — *B,E:* ajutor / *D:* nu mă lăsați || 5 — *B,E:* este? Ce este? / *D:* este? || 7-22 — *B,E:* Ah! tremur [...] (În parte.) / *D:* Aoleo, nu mai pot! Cum ați plecat, deodată mi-au ieșit înainte două matahale!

Toți: Două matahale!

Isprav.: Grozave!... Am vrut să trag pistoalele, să scot iataganu, să întinz pușca, dar... se vede că mă fermecaseră că!...

Bujor: C-ai rămas lemn. *(În parte.)* || 24 — *B,E:* Copii / *D:* desfaceți piramide! drepți. Copii || 27 — *B,E:* Dochița / *D:* Dochița (în parte) || **203**, 1, 4, 8, 11, 15, 18 — în *D*, cu mențiunea: (bis) || 19 — *B,D:* N.B. (Jandarmii / *E:* Jandarmii || 28 — *B,E:* uitat / *D:* uitat-o || **204**, 10 — *B,E:* nu[...] da unde... că / *D:* nu... că || 22 — *B,D,E:* jandarmilor [în *D*, modificat cu creion: „dorob."] || 29 — *B,E:* Leonaș... îl cunoști, fa / *D:* Leonaș, fa || 39 — *B,E:* (mînioasă): Haide!... acu-s și / *D:* Haide! acu sînt || 40 — *B,E:* (Tare.) Dochița..., Dochița / *D:* Dochița || **205**, 1-2 — *B,E:* Dar, dar [...] Pachițo / *D:* Și cum îți spuneam, dragă Fronițo || 5-6 — *B,E:* cît cole, cît cole [...] zile acum / *D:* cît colea [...] zile || 8-10 — *B,E:* Strașnic [...] [*B:* merg / *E:* duc] [...] Ș-așa / *D:* Grozav, Zoițo!... ș-așa || 10 — *B,E:* spuneam [...] mă / *D:* spuneam... mă || 11-29 — *B,E:* Kirie [...] picioare / *D:* deodată îmi iese o matahală înainte, îmi afundă căciula pe nas...

Dochița: Cum se poate!

Ispr.: Aoleu! frică mi-a fost! cînd îmi aduc aminte, m-apucă frigurile... iaca... iaca... nu mă lăsa, Hrisițo, că mă duc... mă duc... *(Vrînd să cază.)* || 31-39 — *B,E:* ispravnicul: Nu [...] slab.) / *D:* (Sprijinindu-l.) Da ține-ți firea, cucoane, că doar ești bărbat și ți-e sînul plin de arme...

Ispr.: Oare?... Așa să fie?... Doamne, mult îmi placi tu, fa Chirițo!

Dochița: Ți-oi fi plăcînd, că dracu n-are altă de lucru!

Isprav.: Dracu ca dracu, dar tu știu că m-ai fermecat de la roate, fa Mândițo || **206**, 1 — *B,E:* mortu. (Tare.) / *D:* mortu... || 3-**208**, 3 — *B,E:* (ștergîndu-se [...] și-l / *D:* Vină, zău, că ți-oi da o salbă numai de galbeni de cei mari!

Dochița: Ba nu, nu, că mi-e drag Bujorul meu!

Ispr.: Și o pereche de paftale suflate cu aur!

Dochița: Cînd ai ști că marfa de la voi nu se trece pe la noi!

Ispr.: Ei, nu mă face, c-apoi îți poruncesc!

Dochița: Ce se potrivește; dor de zor nu cunoaștem pe la noi.

Isprav. *(gătindu-se repede spre ea)*: Așa! așteaptă! *(Leonaș intră ceva mai înainte și, cînd vrea Ispravnicul să se repează la Dochița, el se apropie de el și îi afundă pălăria peste nas, pe urmă îl ia de mînă, îl vîră în casă și-l* ‖ 6 — *B,E:* ha! bietul ispravnic... am / *D:* ha! am ‖ 8-16 — *B,E:* Da ce? [...] nebunit ghiuju... / *D :* Bine i-ai face. Nu știi? el zice că ai furat din sămeșie mii de mii lei?

Leonaș: Ei! a nebunit! ‖ 20 — *B:* Aici. (Arată casa ei.) / *D:* Aici. / *E:* (arată casa ei): Aici ‖ 20 — *B,E:* straie / *D:* haine ‖ 23 — *B,E:* degrabă / *D:* dragă ‖ 24 — *B,E:* c-o / *D:* că te ‖ 31-32 — *B,E:* (Deschizînd [... casei.) / *D:* (Chemînd.) ‖ **209,** 4 — *B,E:* tare / *D:* foarte ‖ 11-14 — numai în *E* ‖ 15 — *B,E:* I / *D:* (Arie no. 9) ‖ 27 — *B,E:* oftînd / *D:* aflînd ‖ 33 — *B,D:* N.B. (Se / *E:* (Se ‖ **210,** 11 — *B,D:* Moș Corbu / *E:* Corbu ‖ 12 — *B:* N.B. (Jandarmii / *D,E:* (Jandarmii ‖ 13 — *B,E:* bună pace / *D:* pace ‖ **211,** 29 — *B,E:* drac / *D:* pe dracu ‖ **212,** 22 — *B,E:* d-ta / *D:* cu mine ‖ 37 — *B,E:* să-l sparii cu bătaia... o / *D:* ai să-i dăm de băut ca să-l facem să vorbească. A ‖ **213,** 9 — *B,D:* N.B. (Jandarmii [...] să-l / *E:* (Jandarmii [...] ca să-l ‖ 22 — *B,D:* N.B. (În [...] de vin / *E:* (În [...] cu vin ‖ 33 — *B,D:* Bujor încet) / *E:* Bujor) ‖ 37 — **214,** 16 — *B,E:* Dați-i [*B:* Dați] [...] I / *D:* Moș Corbule, să trăiești așa precum dorești!

Corbu: Mulțămim, voinice; aș dori să văz odată țara noastră românească pe-o cale bună și dreaptă și apoi să mor, feții mei!

Bujor: Vivat, să trăiască Corbul român!

CORBUL

(Arie no. 10) ‖

19 — *B,C,D:* îl bei / *E:* îi el ‖ 21-22—în *D*, cu mențiunea: (bis) ‖ 31 — *B,C,E:* De-ți [...] dor?... / *D:* Și te drege binișor! ‖ **215,** 2-7 — *B,E:* Ba [...] Bujor / *D:* Ba binișor de tot, de ce bei, parc-ai mai bea, pîn' ce n-ai mai putea! ‖ 13-14 — în *D*, cu mențiunea: (bis) ‖ 21 — *B,E:* Corbu (vesel / *D:* Corbu ‖ 22 — *B,E:* (În parte.) Începe-a prinde / *D:* (Către jandarmi:) A prins ‖ 25-**216,** 10 — *B,E:* (bînd) [...] cîntăm / *D:* Ei! parcă mă simt întinerit, întinerit ca de 18 ani... Îmi saltă inima în pept

și-mi vine să vă cînt un cîntec bătrînesc, un cîntec voinicesc, pe care l-am învățat de la bunul meu, îl învățase de la străbunul lui!

Toți: Cîntă, cîntă, moșule, ia s-ascultăm!

Corbu: Pe cînd strămoșii cei bătrîni avea război cu străinii, ei se ducea cîntînd ăst cîntec voinicesc, ăst cîntec românesc.

Toți: Ia să vedem.

(No. 11) ‖ **215,** 33 — *B,C:* ascultăm / *E:* așteptăm ‖ **216,** 17-18 — în *D*, cu mențiunea: (bis) ‖ 24 — numai în *B,E* ‖ 27 — *B,C:* ostășească / *D,E:* războiască ‖ **217,** 3 — numai în *B,E* ‖ **218,** 8 — *B,E:* nu-i / *D:* nu mă-i ‖ 11-12 — *B,E:* încoace [...] asta. (Arată casa Dochiței.) / *D:* într-acoace... la căsuța asta. ‖ 17-18 — *B,E:* ba nu... că [...] mai stăi / *D:* nu... da [...] stăi ‖ 20 — *B:* capul zice încet:) Aprins / *D:* Aprins / *E:* (Clătinînd capul.) Aprins ‖ 23 — *B,E:* el cade-n căpcană / *D:* vine hoțul meu de cade singur în curse... ‖ 26-27 — *B,E:* ba și [...] cînd / *D:* Zice cînd ‖ 32—33 — *B,E:* (Iși [...] Pepelea / *D:* Pepelea ‖ 35 — **219,** 4 — *B,E:* (către [...] Acuș / *D:* (încet către jandarmi): Desfaceți piramidele și intrați colea în cîrciumă și voi în partea asta.

Corbu: Să te văz, cimpoiule, umflă-te, dezumflă-te.

Bujor: Acu ‖ 8 — *B,E:* drăguțul / *D:* dragul ‖ 9 — *B,E:* așa / *D:* tot ‖ 13 — *B,E:* manta [...] potică / *D:* manta) ‖ 15-16 — *B,E:* Acu-i [...] fugit./ *D:* să intrăm! ‖ 17-18 — *B,E:* Corbu (nevăzînd pe Leonaș) / *D:* Corbu ‖ 23-25 — numai în *B,E* ‖ 27-30 — *B,E:* (ies [...] adoarme / *D:* (jandarmii ies din cîrciumă încet) ‖ **220,** 3-7 — *B,E:* (Către [...] gheața. / *D:* gătiți-vă armele!...

Isprav.: Am înghețat din creștet pînă-n tălpi! ‖ 9 — **221,** 26— *B,E:* Cei dinainte [...] nu dați! / *D:*

Leon.: Hai degrabă, Anico, hai!

Bujor: Să nu te miști că dăm foc!

Leon.: Ce vreți voi de la mine?

Anica: Dumnezeule!

Ispr.: Puneți mîna pe dînsul și mi-l legați zdravăn!

Corbu: Să lege pe cuconașul!

Bujor: Pe el, copii!

Leon. *(scoțînd două pistoale)*: Să nu vă apropiați! ‖ **222,** 2 — *B,E:* jandarm [...] plic) / *D:* jandarm ‖ 8-10 — *B,E:* încoace. [...] Grabnic!... / *D:* încoace, ‖ 12 — *B,E:* de samiș / *D:* sameș ‖ 13 — *B,E:* iaca poznă / *D:* na, ‖ 14-15 — *B,E:* prăpădit [...] (Tare.) / *D:* prăpădit! ‖ 16 — *B,E:* fost demult / *D:* fost ‖ 18-20 — *B,E:* Na, de [...] degrabă. / *D:* Na, citește curînd! Zi! ‖ 21 — *B,E:* îs / *D:* mea ‖ 22 — *B,E:* i... naș... / *D:* ijă, nașu, slovu ‖ 24 — *B,E:* spune / *D:* spune mai ‖ 28-29 — *B,E:* furul

[...] suflet / *D:* hoțul e nepotul d-tale || 30 — *B,E:* Ce? / *D:* Ce spune?... || 32 — *B,E:* răvașul / *D:* scrisoarea || 34 — *B,E:* (ținînd răvașul): Mai / *D:* Mai || **223,** 2 — **224,** 6 — *B,E:* Ce este? [...] taci! / *D:* Ce este, ce are?...

ANICA: Unchiule?

LEON.: L-a lovit damla!

ISPR.: Periți, nerușinaților, din ochii mei!

CORBU: Ia dați-vă într-o parte că eu sînt popa lui! *(Arătînd scrisoarea.)* Am cursa în mînă, de-acum l-am prins! *(Se apropie de ispravnic și-i vorbește încet.)* Ia ascultă, cucoane dragă, știi că nu e lucru de glumă, din păcatele d-tale eu am aflat tot și, vezi, c-o vorbă te dau de rușine.

ISPR.: Taci! taci! taci! taci!

CORBU: Bine, voi tăcea, dar acum îndată să-mi logodești, pe tînărul acela cu tinerica aceea... ce?... auz?... nu vrei?... *(Tare.)* Ascultați!

ISPR.: Ce faci? Taci! taci! taci! taci! || 8 — *B,E:* îți fac rușinea. / *D:* a fi rău. || 11-13 — *B,E:* (se apropie [...] șagă... / *D:* Leonaș, toate au fost glumă... || 14 — *B,E:* (încet ispravnicului / *D:* (încet) || 21 — *B,E:* (furios): Și/*D:* Și ||23 — *B,E:* la /*D:* odată la || 24-33 — *B,E:* (sărind [...] împlinit. / *D:* Și pentru ca să fiu sigur de d-ta, eu țin scrisoarea drept dovadă și drept apărare...

ISPR. *(în parte)*: Sînt a lui de-acum!

CORBU: Ura! Să trăiască frica, că e din rai, săraca! Ei, voinice Bujoraș! Acu să-ți dau și eu cinstea care mi-ai făcut-o! Hai să bem în sănătatea astor doi tineri și în sănătatea vinului!

BUJOR: Ei, fie, fiindcă toate s-a pus la cale! Să bem!

BUJOR
Să trăiască vinul
etc. etc.

CORU
Gîl, gîl, gîl.

CORBU
Vinu-nsuflețește
etc. etc.

CORU
Gîl, gîl, gîl. ||

34 — *B:* Sfîrșit. / *D:* (Fine.) / *E:* (Cortina cade.) ||

HARȚĂ RĂZĂȘUL (p. 225)

Scrisă probabil pe la jumătatea anului 1865, la Mircești, opereta comică *Harță Răzășul* făcea parte din grupul de piese pe care scriitorul le trimitea în toamna aceluiași an lui Millo, la București, pentru stagiunea dramatică 1865—1866 (*Ginerile lui Hagi-Petcu, Concina, Harță Răzășul, Kera Nastasia Covrigarul* — cf. scris. din Mircești, 30 oct. 1865, către Pantazi Ghica, în V. Alecsandri, *Corespondență,* p. 171-173). Piesa era amintită, ca fiind scrisă în iarna 1865—1866, și în scrisoarea adresată de Alecsandri lui Alex. Hurmuzachi la 20 martie 1866 — (cf. V. Alecsandri, *Cele mai frumoase scrisori,* p. 163).

S-a publicat mai tîrziu, în *Convorbiri literare,* V, nr. 9, 1 iulie 1871, p. 137-145; nr. 10, 15 iulie 1871, p. 163-168, apoi în broșură: *Harță Răzășul.* Operetă comică într-un act. Extras din *Convorbiri literare,* Ed. Th. Balassan, Iași, 1871, și, în fine, în *Opere complete,* I, 1875, p. 249-290.

VARIANTE

Convorbiri literare (A), Harță Răzășul, 1871 (B), Teatru, I, 1875 (C)

230, 38 — *A,B:* trece / *C:* mari || **231,** 38 — *A,B:* moarea / *C:* moara || **239,** 22 — *A,B:* (asemine) / *C:* (după gard) || **241,** 4 — numai în *C:* (după portiță) || 9 — numai în *C:* (după gard) || între r. 15-16 — numai în *A,B:*

Scumpa mea Tarsiță,
Ești o garofiță.
TARSIȚA ||

23 — *A,B:* plăcuta-ți / *C:* plăcută || **242,** 2 — numai în *C:* (după gard) || 5 — *A,B:* Tarsița / *C:* și Tarsița || 11 — numai în *C:* (după gard) || 22 — *A,B:* încît / *C:* dacă || **243,** 2 — *A,B:* Harță / *C:* și Harță || **245,** 11 — *A,B:* Am / *C:* Am [erata îndreaptă: Ama] || **246,** 25 — *A,B:* să ți-l / *C:* să-ți || **249,** 26 — *A,B:* Măriuca / *C:* și Măriuca || **251,** 22 — *A,B:* Tarsița / *C:* și Tarsița || 24 — *A,B:* mîntuit / *C:* isprăvit || 28 — *A,B:* (apropiindu-se) / *C:* (oprindu-se) || **253,** 15 — *A,B:* reîncepem / *C:* începem || **254,** 19 — *A,B:* Mergi / *C:* Mergi [erata îndreaptă: Merci] || **257,** 9 — *A,B:* Măriuca / *C:* și Măriuca || 13 — *A,B:* Harță, mai ajut / *C:* iată, adaog || **258,** 9 — *A,B:* Tarsița / *C:* și Tarsița || 10 — *A,B:* Zece mii! ce-am auzit!

Zece mii! pentr-un pat vrei
Zece mii! Harț,-ai nebunit! /

C: etc. || 11 — *A,B:* Măriuca / *C:* și Măriuca || 12 — *A,B:*
E preț foarte potrivit.

Domnul meu, spune: vrei, nu vrei?
Lucru bun nu e scump plătit!/

C: etc. || 20-21 — *A,B:* sute cinci mii / *C:* mii cinci sute || **260,** 41 — *A:* (Fine.) / *C:* (Cortina cade.) / În *B,* indicația lipsește ||

VODEVILURI

RĂMĂȘAGUL (p. 263)

Dramatizare a episodului *O intrigă de bal masche* din scrierea în proză *O primblare la munți* (v. vol. IV al ediției noastre, *Proză,* p. 154-158), acest „proverb cu cîntice" a fost scris, probabil, curînd după publicarea episodului în proză în *Propășirea,* 30 ian. 1844, p. 28-30. N. Iorga (*Istoria literaturii române în sec. XIX,* II, p. 92) crede că ar putea fi o imitație a unei piese străine neidentificate încă (cf. și Ch. Drouhet, *op. cit.,* p. 229).

A fost prezentat pe scena Teatrului Național din Iași, „în beneficiul artiștilor români", în 1845, cu o distribuție de rangul întîi, indicată și în ediția 1875, II: actorii Luchian (Nicu), Nicolau, apoi Teodorini (Teodoreanu) și actrițele: Masse (Smărăndița), Gabriela (Tinca), Dimitriu (Madam Franț), pe muzica lui Flechtenmacher.

S-a publicat mai întîi în broșură: *Un rămășag.* Comedie 1 act, Iași, 1845 [?], citată în V. Alecsandri, *Scrisori.* I. Publicație îngrijită de Il. Chendi și E. Carcalechi, București, Socec, 1904, p. V: „6. *Un rămășag.* Comedie 1 act, 8 p., Iași, 1845. Iarcu, ed. II, p. 51" (D. Iarcu, *Bibliografia cronologică,* ed. II, Buc., 1873); *Un rămășag.* Comedie vodevil în 1 act, Iași, Cantora *Foaiei sătești,* 1846, apoi în volumele: *Teatru românesc. Repertoriul dramatic,* I, 1852 (cu indicarea distribuției și paginație separată pentru fiecare piesă); *Vioara teatrului românesc,* 1857, p. 5-6 (cupletele: *Ah, ce plăcere, Amorul în taină, Vă feriți*); *Opere complete,* II, 1875, p. 291-320.

VARIANTE

Un rămășag, 1845 [?] (A), Un rămășag, 1846 (B),
Repertoriul dramatic, I (C), Vioara teatrului
românesc (D), Teatru, II, 1875 (E)

264, 1 — *B:* Distribuție. Persoane / *C,E:* Persoane || 2-7 — în *B,* se indică și vîrsta personajelor, iar în rolul lui Teodoreanu, în locul lui Teodorini de mai tîrziu figurează „d. Nicolau":

Teodoreanu, particular bogat (35 ani)
Smărăndița, femeia lui (22 ani)

Tinca, vara Smărănditei (17 ani)
Nicu Tolinescu (21 ani)
Mad. Franț, guvernantă bătrînă (50 ani)
Un ficior în livre
Scena se trece la Iași în carnaval. ||

265, 1 — *B:* Un rămășag / *C:* 1845. Rămășagul / *E:* Rămășagul || 2 — *B:* Comedie — vodevil / *C,E:* Proverb cu cîntice || între r. 2-3 — numai în *C:* (Muzica de d. Flechtenmacher || 3-4 — lipsesc în *B* / *C:* români / *E:* români. 1845 || 5 — *B:* înfățișează / *C,E:* reprezintă || 13 — *B:* Un ficior în livre / *C,E:* Lacheul || 14-15 — *B:* fu / *C,E:* a fost || 16 — *B:* mărturisi [...] biruit și mulțămit / *C,E:* a mărturisit [...] biruit || 22 — *B:* Duhul / *C,E:* Spiritul || **266,** 2 — *B:* căci / *C,E:* căci proverbul zice || 9 — *B:* istețime de duh / *C,E:* istețime || 11 — *B:* diplomatică / *C,E:* ispită || 33 — *B:* Pun / *C,E:* Puind || 34 — *B:* cu toate / *C,E:* măcar || 36 — *B:* șugui / *C,E:* te juca || 39 — *B,C:* au adus Miculi / *E:* Miculi a adus || **267,** 10-11 — *B:* să-mi mai treacă din vreme / *C,E:* să mă întîlnesc cu un prietin || 13 — *B:* (Ficiorul / *C:* N.B. (Lacheul / *E:* (Lacheul || 15 — *B:* nu, *bonsoir.* / *C,E:* nu. || 16 — *B:* pălăria și vrea să iasă.) / *C,E:* pălăria.) || 19—21 — *B:* (Iesă.) / *C,E:* La revedere. (Sărută pe Smărăndița și iesă prin fund.) || 25 — *B,C:* astfel / *E:* un astfel || 33 — *A,E:* (Întră / *C:* N.B. (Întră || 36 — *A,E:* (Feciorul / *C:* N.B. (Feciorul || **268,** 31 — *B,C:* ți-l mai / *E:* ți-l || **269,** 2 — *B,C:* răvașele / *E:* răvașul [erata îndreaptă: ravașele] || 8 — *B:* oi veni / *C,E:* m-oi întoarce || 12 — *B:* (Întră un ficior.) / *C:* N.B. (Întră lacheul.) / *E:* (Lacheul întră.) || 13 — *B,C:* droșcă / *E:* trăsură || 15 — *B:* (Ficiorul / *C:* N.B. (Lacheul / *E:* (Lacheul || 18 — *B:* trează cînd m-oi întoarce / *C:* trează / *E:* deșteaptă || 30 — *B,C:* Aceea / *E:* Asta || 33 — *B,E:* (Smărăndița / *C:* N.B. (Smărăndița || **270,** 1-2 — *B:* cît îmi pare de bine. Vină să te sărut, mad. Franț. / *C,E:* cînd ți l-a dat?... îmi vine să te sărut de bucurie. || 8 — *B:* Ia să / *C,E:* Să || 10 — *B:* Mademuazelă / *C,E:* Duducă || 12 — *B:* jucat contredanțul / *C,E:* jucat || 13-14 — *B,C:* pentru de a / *E:* pentru a || **271,** 7-8 — *B:* Foarte-ți mulțămesc, mad. Franț. (Tinca ascunde răvașul iute.) / *C,E:* Iată-mă-s [...] Verișoara!... || 14 — *B:* toate? / *C,E:* tot? || 15 — *B,E:* (Feciorul / *C:* N.B. (Feciorul || 19 — *B,E:* (Feciorul / *C:* N.B. (Feciorul || 23-24 — *B:* (Iesă.) / *C,E:* (Iesă prin fund.) || **272,** 27 — *B:* El singur / *C,E:* El || 32 — *B,C:* a cînta / *E:* va cînta || 33 — *B,C:* a videa / *E:* va videa || 36 — *B,E:* (Se / *C:* N.B. (Să || **273,** 1 — *B,C:* a îngheța / *E:* va îngheța || 6 — *B,E:* (Flautul / *C:* N.B. (Flautul || 14 — *B:* pre legea mea / *C,E:* în vremea lui Franț || 22 — *B:* cucoane Nicule. / *C,E:* monsiu Nico. || 28 — *B:* ieșit. / *C,E:* ieșit de-acasă. || 35 — *B,C:* din / *E:* de || **274,** 1 — în *B* lipsește / *C,E:*

SCENA X || 3 — *B,E:* (Mică / *C:* N.B. (Mică || 4 — *B:* oftează și sînt foarte tulburați.) / *C,E:* și oftează.) || 14 — *B:* plînge sărmanu? / *C,E:* plînge? || 15 — *B:* (Mică tăcere. Nicu și Tinca nu mai știu ce mai spune.) / *C:* N.B. (Mică tăcere.) / *E:* (Mică tăcere.) || 16 — *B,C:* în astă / *E:* astă || 27 — *B:* (Tăcere.) / [*C:* N.B.] *C,E:* Mică tăcere. Nicu și Tinca sînt foarte turburați.) || 32 — *B:* comisar groaznic / *C,E:* comisar || 35 — *B,C:* lui șatrariu / *E:* șatrarului || **275**, 1 — *B:* cucoane / *C,E:* monsiu || 2-5 — *B:* Ba nu, zău, nu șuguiesc. Comisarul îi hotărît să-și deie demisia, zicînd că se află *atacarisit.* / *C,E:* Cu [...] și eu... || 6 — *B:* SCENA X / *C,E:* SCENA XI || 9 — *B,C:* videm / *E:* văd || 10 — *B,E:* (Nicu / *C:* N.B. (Nicu || 14 — *B:* place, cucoane / *C,E:* pare, monsiu || 22 — *B:* cucoane / *C,E:* monsiu || 24 — *B,E:* (Nicu / *C:* N.B. (Nicu || 30 — *B,C:* condiție că ți l-oi pune / *E:* condițiune, că să ți-l pun || 33 — *B,E:* (După / *C:* N.B. (După || 35-36 — *B:* șalul): Cred că acum n-oi greși. / *C,E:* șalul Tincăi): Ce talie! (Oftează.) || **276**, 5 — *B,E:* (Tinca / *C:* N.B. (Tinca || 12 — *B,C:* socotim / *E:* închipuim || 18 — *B:* să rîdem / *C,E:* să mai rîdem || 19 — *B:* cucoane / *C,E:* monsiu || 21 — *B:* Așa, bravo./ *C,E:* Așa... || 22 — *B,E:* (Nicu / *C:* N.B. (Nicu || 22 — *B:* urmează rîzînd.) / *C,E:* urmează.) || **277**, 1 — *B:* SCENA XI / *C,E:* SCENA XII || 3 — *B,E:* (Îndată / *C:* N.B. (Îndată || 10 — *B,C:* că te-ai / *E:* c-ai || 14-23 — *B:* (în parte): N-am noroc la complimente. / *C,E:* Și pe jos [...] foc! || 25 — *B:* SCENA XII / *C,E:* SCENA XIII || 28-29 — *B:* Da / *C,E:* Vai de mine!... dar || 31 — *B,C:* s-or [...] a / *E:* se vor [...] va || 32 — *B:* Da unde / *C,E:* Unde || **278**, 7-*B:* SCENA XIII / *C,E:* SCENA XIV || 18 — *B,C:* vrea / *E:* voi || 24 — *B:* dar / *C,E:* însă || 29 — *B:* cu duh / *C,E:* bine crescut || 30 — *B,C:* tare / *E:* prea || **279**, 9 — *B:* cinste / *C,E:* onoare || 11-12 — *B:* și fă ca măcar să-ți aud glasul dacă nu-mi dai voie să te văd. / *C,E:* mă mîngîie [...] osîndit. || 14 — *B:* și se / *C,E:* unde se || 16 — *B:* De cînd sînt, așa întîmplare plăcută n-am avut. / *C,E:* Ce fericire! || 27 — numai în *C,E:* Ha, ha, ha... || 28 — *B:* (Rîd amîndoi.) SMĂR. Oare / *C,E:* Oare || 36 — *B:* noi, bărbații... / *C,E:* noi!... || 39 — *B:* al / *C,E:* bărbatul || **280**, 3-4 — *B:* prost. / *C,E:* prostuț || 9 — *B:* (Smărăndița rîde.) / *C,E:* SMĂRĂNDIȚA: Ha, ha, ha... ce n-aș da să te-audă. || 11 — *B:* află / *C,E:* află el || 14 — *B:* are mult duh / *C,E:* îi foarte isteț || 24 — *B:* SCENA XIV / *C,E:* SCENA XV || 28-29 — *B:* cu un duh care / *C,E:* și într-un cuvînt || 31 — *B:* ca să merg / *C,E:* să merg || 31 — *B,C:* mi-a lega / *E:* să-mi lege || 35 — **281**, 8 — *B:* lîngă o persoană necunoscută, dar cu duh și, negreșit, frumoasă. Norocul mă așteaptă; amorul îmi întinde brațele, de unde nici nu visam. Ce întîmplare plăcută! și cu atît mai plăcută, că-i plină de taină. A, Teodorene, ce fericită lighioaie ai mai fost pe fața pămîntului!... / *C,E:* și lîngă [...] zbor. || 4 — *C,D:* în / *E:* de-un || 9 — *B:* SCENA XV / *C,E:* SCENA XVI || 10 — *B:* SMĂRĂNDIȚA (vine iute) / *C,E:* SMĂRĂNDIȚA || 11-13 — *B:* bine c-ai venit. SMĂR. Țst. / *C,E:* Parcă aud foșăind un domino... D-ta ești? SMĂRĂNDIȚA (tot cu glasul prefăcut): Țist... || 17 — *B:* auzit-o / *C,E:* auzit-o mai dinioare || 19 — *B:* Vrea / *C,E:* Ei, și vrea || 26 — *B:* tău / *C,E:* d-tale || 32 — *B:* (o sărută fără gust; în parte) / *C,E:* (în parte) || 33 — *B:* spate. / *C,E:* spate. (O sărută.) || **282**, 1 — *B:* SCENA XVI / *C,E:* SCENA XVII || 7 — *B,C:* bărbat / *E:* de bărbat || 10 — *B:* pică / *C,E:* cad || 14 — *B,C:* trezesc / *E:* deștept || 15-16 — numai în *C,E:* Și eu ziceam [...] chiar!... || 17 — *B:* cabinetului/*C,E* cabinetului, în parte || 19 — *B,C:* ușa/*E:* ușa cabinetului || 20 — *B:* canapelii) / *C,E:* canapelei și zice în parte) || 28 — *B,C:* iar ușa / *E:* ușa || 32 — numai în *C,E:* (Mică tăcere.) || 36 — *B,C:* și merge / *E:* merge || **283**, 1 — *B,E:* (Bojbăind / *C:* N.B. (Bojbăind || 3 — *B:* Parc-am / *C,E:* (în parte): Parc-am || 5 — *B:* (Împreună:) / *C,E:* (Împreună, în parte.) || 18 — *B,C:* vrun mobil / *E:* vro mobilă || 21-22 — *B:* (Se pornesc iarăși amîndoi [...] guleri. Stau încremeniți cîtăva vreme făr-a vorbi.) / *C:* N.B. (Se [...] iarăși [...] guleri.) / *E:* (Se [...] iar [...] guleri.) || 23 — *B:* (piste puțin) / *C,E:* (tare) || 28 — *B,E:* (Se / *C:* N.B. (Se || 30 — *B:* da, dacă nu-mi dai drumu, apoi las' / *C,E:* A! luptă vrei?... || **284**, 1 — *B:* SCENA XVII / *C,E:* SCENA XVIII || 2 — *B,C:* SMĂRĂNDIȚA, TINCA/ *E:* SMĂRĂNDIȚA || 8 — *B:* sau masca care / *C,E:* care || 13-16 — *B:* îl ia și-l pune pe spetele Smărănditei făr-a zice un cuvînt.) / *C,E:* Iaca și șalul? [...] dreptate. || 18 — *B:* Autorul are dreptate! / *C,E:* Și bărbatul plătește. || 19 — *B:* (veselă): Mîngîie-te / *C,E:* Mîngîie-te || 19-20 — *B:* n-ai putut fi înșelat decît / *C,E:* ai fost înșelat || 24 — *B:* (către / *C,E:* Cu adevărat. (Către || 27-28 — *B:* ca [...] duducăi Tinca. / *C,E:* aici ca [... duducăi. || 29-30 — *B:* întuneric?... / *C,E:* întuneric?... Ha, ha, ha... asta-i modă nouă. || 34 — *B:* (Tinca coboară ochii.) / *C,E:* TINCA: Dacă primiți d-voastră... || 37 — *B:* Tolinescule / *C,E:* Nicule || 37-**285**, 4 — *B:* ține-o bine să nu o scapi. / *C,E:* Dar să iei seama la rămășaguri...

Nicu *(cu bucurie)*: Tinco!... noaptea asta îi ziua cea mai fericită pentru mine.

Smărăndița *(în parte)*: Ș-a perdut calendariul bietul băiet!... || 5 — *B:* (Întră un ficior.) / *C:* N.B. (Intră [...] / *E:* (Intră [...] || 6 — *B:* FICIORUL / *C,E:* LACHEUL || 7-10 — *B:* *(către public)*: Domnilor, feriți-vă de rămășaguri cu damele cînd îi treaba pe înșălat, ca să nu perdeți.

SMĂRĂNDIȚA *(cătră public)*: Dimpotrivă, domnilor, fiți mai mulțămiți de a perde decît de a cîștiga cînd vă înșală damele. / *C,E:* Nicule [...] prietinilor. || 30-32 — lipsesc în *B* / *C:* (Ușele [...] aprinse.) / *E:* (Ușele [...] aprinse.) (Cortina cade.) ||

PEATRA DIN CASĂ (p. 287)

Scrisă în ianuarie 1847, la Palermo, comedia a avut, la prima ei lectură doi auditori: Elena Negri și N. Bălcescu. Aceștia l-au îndemnat pe autor s-o trimită în țară pentru a fi reprezentată pe scenă („am compus în grabă un vodevil intitulat *Peatra din casă*, cu scop de a combate tendința neomenească a unor părinți de a considera pe fete ca niște sarcini grele în familie, ca *petre în casă*, bune numai de a fi exilate la monăstiri. Tot cu această ocazie am atins în treacăt o chestie foarte importantă, acea a *dezrobirii țiganilor*... Doamna N... și Bălcescu au rîs de bună voie și m-au îndemnat să trimet vodevilul trupei din Iași" — relatează autorul împrejurările în scrisoarea către un prieten imaginar, datată „Palerma, ghenar 1847", publicată în prefața ed. 1875, I, p. XVII — XVIII; v. și vol. de față p. 26).

Piesa a fost prezentată pe scena Teatrului Național din Iași înainte de întoarcerea în țară a autorului, într-un spectacol de binefacere, dat „în folosul arșilor [nu *artiștilor* — cum este greșit tipărit în ed. 1875, II, p. 323] din București", la 3 mai 1847. „Succes complet" — va caracteriza Alecsandri laconic, rezultatul premierei (cf. scris. către Ubicini — ms. B.A.R., nr. 3370, f. 259-262).

La succesul reprezentației au contribuit, cu siguranță, actualitatea chestiunilor atinse, faima scriitorului ca autor dramatic, distribuția bună: actorii Luchian (Nicu), Teodoru (Pîlciu), Neculau (Leonil), Teodorini (Her Franț), actrițele Sterian (Zamfira), Gabriela (Marghiolița), muzica lui Flechtenmacher și, îndeosebi, faptul că era vorba de o piesă națională.

Chiar dacă Alecsandri s-a putut gîndi, cînd a compus piesa, la creația lui Scribe, *La Demoiselle à marier* (în care Ch. Drouhet, *op. cit.*, p. 218, vedea un model), *Peatra din casă* prezintă aspecte de arzător interes la acea vreme pentru societatea românească, dovadă succesul de care s-a bucurat.

S-a publicat mai întîi în broșură: *Peatra din casă*. Comedie cu cîntice în 1 act, Iași, 1847, apoi în volumele: *Teatru românesc. Repertoriul dramatic*, I, 1852; *Potpuri literar*, 1854, p. 35-36 (Scena VI); *Vioara teatrului românesc*, 1857, p. 7-12 (cupletele: *Of, of, of ce supărare, Eu, vestitul doctor Franț, Cît îmi pare bine, O! ce foc, Sărmanu bărbățelu, Sărmănica, Oricine trăiește, Ah! plîng și suspin*); *Opere complete*, II, 1875, p. 321-362.

În caietul ms. B.A.R. 3504, rămas de la M. Millo, pe fila 6 se află scris cu chirilice cupletul:

„Oof! Oof!
ce supărare de-a ave o fată mari
te silești ca s-o crești
ș-apoi purcezi la vînat
prin cel sat
să-i vînezi un barbat.
Di-i bărbatul nătărău
te-nchini la duhul său.
Di-i ghebos, uricios
îi zici că-i foarte frumos
și-l zîmbești
și-l slăvesc
numai ca să-l gineresc.
Oof! Oof!

Ce supărare de-a ave o fată mari."

Pe fila 14^v este notată data *1841, avgust în 30*, iar la sfîrșitul caietului: *1848, mai 21*. Deci textul cupletului este anterior anului 1841 și a fost preluat de Alecsandri din creațiile scenice ale lui Millo.

VARIANTE

Peatra din casă, 1874 (A), Repertoriul dramatic, I (B),
Potpuri literar (C), Vioara teatrului românesc (D),
Teatru, II, 1875 (E)

288, 1-9 — în *A:*

PERSOANE	ACTORII
Căminarul Grigori Pîlciu (55 ani)	D. Teodoru
Comis. Nicu (22 ani)	„Luchian
Cucoana Zamfira, văduvă (35 ani)	Mad. Sterian
Marghiolița, fiica ei (17 ani)	Dla. Gabriela
Leonil, văr de-al 3-le a Marg. (20 ani)	D. Neculau
Her Franț Birman, doctor (45 ani)	„Teodorini
Ioana, țiganca bătrînă	
Un ficior	

Scena se trece în Iași. 1847 || 289, 1 — *A:* Peatra din casă. Partea I / *B:* 1847. Peatra din casă / *E:* Peatra din casă || între r. 2-3, numai în *B:*

(Muzica de d. Flechtenmacher) ‖ 3-4 — *A,B:* în Iași, în folosul arșilor / *E:* pe Teatrul Național din Iași în beneficiul [greșeală de tipar:] artiștilor ‖ 5 — *A,B:* înfățișează / *E:* reprezintă ‖ 7 — *A,B:* Zamfirei / *E:* Zamfira ‖ 8 — *A:* cu două dispărțituri și cu două / *B,E:* cu două ‖ 9 — lipsește în *A* ‖ 14 — *A:* Uită-te / *B,E:* privește ‖ 22 — *A,B:* vrînd / *E:* voind ‖ **290**, 8 — *A:* ca să / *B,E:* să ‖ **291**, 8 — *A:* ținîndu-i / *B,E:* Pipăindu-i ‖ **292**, 9-10 — *A:* (Cade în genuchi.) Zamfira (rădicîndu-l): Sărmanul mosiu Franț, cît mă iubește!... Dar / *B,E:* Zamfira: Cum n-aș vrea să fiu doftoroaie, monsiu Franț!... Dar ‖ 33 — *A,B:* fi / *E:* fi cam ‖ **293**, 12 — *A:* sărută pe frunte / *B,E:* sărută ‖ 14 — *A,B:* în tîrg, dragă Frănțișorule / *E:* Frănțișorule, în tîrg ‖ 19 — *A,B:* meu / *E:* meu Franț ‖ 25 — *A:*

(Aria: „Toată grija mi-am luat
Și mortul mi-am îngropat...“)
Toată grija mi-am luat,
C-am găsit fetii barbat;
Fie slut, fie bătrîn,
Fie chiar hrănit cu fîn.
Ce plăcere, ce noroc,
Zău, îmi vine ca să joc
Și să sar într-un picior
Cu iubitul Frănțișor.

(Strigă / *B,E:* (Strigă ‖ 29 — *A:* cu părul în hîrtie și cu o / *B,E:* cu o ‖ **294**, 26 — *A:* (coborînd ochii) / *B,E:* (rușinoasă) ‖ 30 — *A:* (iute și vesel) / *B,E:* (veselă) ‖ 31 — *A:* Grigori Pîlciu / *B,E:* Pîlciu ‖ **295**, 8-9 — *A:* crepe [...] fete de boier / *B,E:* moară [...] fete ‖ 12 — *A:* nenecuță... (În parte.) La bal, la curte!... / *B,E:* nenecuță... ‖ 20 — *A:* eu. (În parte.) Lojie la rîndul întăi! / *B,E:* eu ‖ **296**, 31 — *A,C:* la, la, la, la / *B,E:* la, la ‖ **297**, 29 — *A,B:* în ușă / *E:* ușa ‖ 32 — *A:* Leonil (pregătindu-se de sărutat) / *B,E:* Leonil ‖ 33 — *A,B:* N.B. (Ușa / *E:* (Ușa ‖ **298**, 20 — *A,B:* să mă / *E:* să-mi ‖ 21 — *A,B:* nu-mi / *E:* nu-mi mai ‖ 34 — *A:* cofeturi. Intră amîndoi pin fund, după ce s-au ascuns Leonil / *B,E:* Cofeturi) ‖ 35 — *A,B:* N.B. (Păn-a / *E:* (Pănă a ‖ **299**, 11 — *A:* Zamfirița / *B,E:* Zamfira ‖ între r. 25-26, numai în *A:* Leonil (în vreme ce se întoarce Zamf.): Verișoara se mărită! ‖ 27 — *A:* deschidė / *B,E:* să deschidă ‖ 32 — *A:* că văd că ți-ai / *B,E:* că ți-ai ‖ 33 — *A,B:* N.B. (Intră un fecior.) / *E:* (Feciorul intră.) ‖ 40 — *A,B:* N.B. (Feciorul / *E:* (Feciorul ‖ **300**, 2 — *A:* N.B. (În vremea ce Leonil deschide puțin dulapul pentru ca să zică cuvintele de mai sus, Zamfira apucă de vîră rochia și cofeturile fără a se uita înlăuntru.) / [*B:* N.B.] *B,E:* (Zamfira [...] cofeturile.) ‖ 10 — *A,B:* între-n șală / *E:* intri în salon ‖ 14 — *A,B:* N.B. (Feciorul / *E:* (Feciorul ‖ 19 — *A:*

plecăciune, cucoană Zamfiră. / *B,E:* plecăciune. ‖ 33 — *A:* gliganii / *B,E:* bobocii ‖ 34 — *A:* Gliganii / *B,E:* Bobocii ‖ **301**, 23 — *A:* tot cuconi / *B,E:* cuconi ‖ 34 — *A:* Șchioapă! / *B,E:* Șchioapă... verișoara! ‖ **302**, 2 — *A,B:* N.B. (Marghiolița / *E:* (Marghiolița ‖ 11 — *A:* Verișoara mea fătoi!... O! / *B,E:* Fătoi! ‖ 19 — *A:* O! acum mă înec. / *B,E:* O! ‖ 21 — *A:* asta. / *B,E:* asta. Nicu se turbură. ‖ între rîndurile 27—28 — numai în *A:* Marg. (Se uită oftînd la Nicu care suspină, coboară ochii și-și sucește pălăria.) ‖ 31 — *A:* Ba / *B,E:* (în parte): Ba ‖ **303**, 14 — *A,E:* (Marghiolița / *B:* N.B. (Marghiolița ‖ între rîndurile 36-37— numai în *A:* (Toți plîng și se bocesc.) ‖ 37 — *A:* Leonil / *B,E:* Leonil (în parte) ‖ 40 — *A,B:* N.B. (Marghiolița / *E:* (Marghiolița ‖ **304**, 7 — *A:* scaun.) / *B,E:* scaun): Mersi. ‖ 19 — *A:* Auzi / *B,E:* (în parte): Auzi ‖ 20 — *A,B:* N.B. (Ioana / *E:* (Ioana ‖ 24 — *A:* volintirii? / *B,E:* volintirii?... bre, bre!... ‖ 30 — *A,B:* N.B. (Intră / *E:* (Intră ‖ 33 — *A,B:* N.B. (Ioana / *E:* (Ioana ‖ **305**, 8 — *A,B:* N.B. (Cînd / *E:* (Cînd ‖ 14 — *A:* Moașa-n pod, moașa-n pod. / *B,E:* (în parte): Moașa-n pod. ‖ 16-17 — *A:* prostuț ești / *B,E:* m-ai rușinat urît, măi ‖ 22 — *A:* supărat / *B,E:* foarte supărat ‖ 25 — *A,B:* ceea / *E:* ceealaltă ‖ 31 — *A,B:* N.B. (Pîlciu / *E:* (Pîlciu ‖ 39 — *A:* Se / *B,E:* (în parte): Se ‖ **306**, 2 — *A:* Leonil / *B,E:* Leonil (în dulap) ‖ 9 — *A:* Leonil / *B,E:* Leonil (în parte) ‖ 18-19 — *A:* Marg. (în parte): Nu știe nici o buche.

LEONIL: Ei, cum l-aș părlui cu ist pumn. / *B,E:*
MARGHIOLIȚA: *E bien... parlon* împreună.

NICU: *Parlon.* ‖ 21 — *A,B:* cu vuiet / *E:* tare ‖ 26 — *A:* păgîn catolic / *B,E:* păgîn ‖ 31 — *A:* teatruri mari / *B,E:* teatruri ‖ **307**, 3 — *A,B:* ți l-au / *E:* te-o ‖ 14 — *A:* de / *B,E:* de-i ‖ 26 — *A:* Auzi / *B,E:* (în parte): Auzit-ai ‖ 29 — *A:* (Nicu / *B:* N.B. (Nicu / *E:* Nicu ‖ **308**, 24 — *A:* Da / *B,E:* *Aber* ‖ 28 — *A,B:* îți pune / *E:* pune-ți ‖ **309**, 10-11 — *A:* casă! / *B,E:* casă! Of... amețesc... leșin... ‖ 14 — *A:* Ah! / *B,E:* Ah! mor. ‖ 21 — *A:* (Strigîndu-le la urechi:) Cucoană / *B,E:* Cucoană ‖ 25 — *A:* (Strigînd mai tare:) Cucoană / *B,E:* Cucoană ‖ **310**, 4 — *A:* că grele-s / *B,E:* grele-s ‖ 11-12 — *A,B:* terbentină [...] Terbentină / *E:* terpentină [...] Terpentină ‖ între r. 16-17 — numai în *A:* Leonil: Auzi băbornița?... ‖ 38 — *A:* *Sacrament noh ain* / *B,E:* *Saperment ain* ‖ **311**, 2 — *A,B:* un/ *E:* vrun ‖ 9-10 — *A:* Bre, / *B,E:* Uf! [...] Bre, ‖ 23-24 — *A:* știre... / *B,E:* știre să fugă. ‖ 26-28 — *A:* Bravo, Leoniță, să trăiești. (Intră în dulap și se îmbracă cu rochia de nuntă a Marghioliței.) / *B,E:* (Ie [...] dulap.) ‖ 34 — *A:* ba mai bucuros oi / *B,E:* Mai bucuroasă voi ‖ **312**, 6 — *A:* (Aria: „Mă duc, mă duc, mă duc pe pustii“) / *A,D:* Ah plîng, ah plîng, ah plîng și suspin / *B,E:* Ah! plîng și suspin ‖ 7 — *A,D:* Și sus- și sus- și suspin mereu / *B,E:* Și suspin mereu ‖ 8 — *A,D:* Și suf- și suf- și ufăr un chin / *B,E:* Și sufăr un chin ‖ 10 — *A,D:* În fur- în fur- în furtună rea / *B,E:* În furtună rea || 11 — *A,D:* Ca frun- ca frun- ca frunza plutesc / *B,E:* Ca frunza plutesc || 12 — *A,D:* Și-n dur- și-n dur- și-n durere grea / *B,E:* Și-n durere grea || 17 — *A:* cu rochie, a socoti / *B,E:* va socoti || 25 — *A:* salupu [?] / *B,E:* mantela || 26 — *A,B:* N.B. (Marg. / *E:* (Marghiolița || 27 — *A:* înlăuntru zicîndu-i / *B,E:* înîntru || 35 — *A,B:* N.B. (Ușa [...] întră / *E:* (Ușa [...] vine || **313**, 6 — *A:* încet / *B,E:* încetișor || 16 — *A:* fac / *B,E:* prefac || 29 — *A:* la curaj / *B,E:* curaj || 31-32 — *A:* Pîlciu / *B,E:* Ce-am auzit! glasul lui Pîlciu || **314**, 7 — *A:* mă mai / *B,E:* mai || 10 — *A,B:* Pre-a mea lege / *E:* Pre legea me || între r. 18-19 — numai în *A:* (Aria: „La Copou, la sălcioară") || **315**, 16 — *A:* plesnească ochii / *B,E:* sară ochișorii || 25 — *A:* ori / *B,E:* ori... ori || 30 — *A,B:* N.B. (Se / *E:* (Se || **316**, 28 — *A:* mult.

Amorul m-așteaptă; amorul mă cheamă;
Amorul e singur al vieții noroc.
Acum de nimică, de nime n-am teamă;
Aș trece prin valuri, aș trece prin foc.

Norocul, plăcerea sînt paseri ușoare
Ce cîntă ș-ațîță al inimei dor;
Nebunul și prostul le lasă să zboare,
Iar omul cuminte le prinde în zbor.

Amorul m-așteaptă; amorul pe mine
Mă-ndeamnă-a cunoaște al vieții noroc.
O, dulce iubită, acum pentru tine
Aș trece prin valuri, aș trece prin foc. /

B,E: mult... || 31 — *A,B:* N.B. (Se / *E:* (Se || **317**, 27 — *A:* Las' / *B,E:* Ei, las' || 31 — *A:* fără urechi. (Se smuncește / *B,E:* făr' de urechi. (Se luptă cu Zamfira || 34 — *A:* glasurile / *B,E:* glasul || 38 — *A,B:* N.B. (Zicînd / *E:* (Zicînd || 39 — *A,B:* N.B. (Leonil / *E:* (Leonil || **318**, 4-6 — *A,B:* N.B. (În toată vremea asta Zamf. alungă pe Leonil, zicînd [...] stahii [...] bărbornițe / *E:* Zamfira (în toată vremea asta alungă pe Leonil): [...] stahie [...] băborniță || 8-9 — *A:* (Lumină.) Zamfira (în mijlocul scenii), Leonil (la ușa dulapului), Pîlciu și Franț (întrînd pin fund), Ioana (aducînd luminări din stînga), Marghiolița și Nicu (în dulap) / *B:* Zamfira [...] luminări din stînga / *E:* Zamfira [...] luminări) || 12 — *A,B:* N.B. (Se / *E:* (Se || 27 — *A:* odată / *B,E:* împreună || 33 — *A:* la Leonil / *B,E:* și apucă pe Leonil de brațe || **319**, 1 — *A:* blestematule! (Îl zgîlțîie de mînă.) / *B,E:* blestematule! || 3 — *A:* mai încet / *B,E:* încet || 8 — *A,E:* (Zamfira / *B:* N.B. (Zamf. || 13 — *A:* slobozenie / *B,E:* iertare || 25 — *A,B:*

viind / *E:* viind iute || 31 — *A,B:* N.B. (Nicu / *E:* Nicu || **320**, 21 — *A:* domnilor mei / *B,E:* cinstiți boieri || 23 — *A,B:* nu / *E:* nu mai || **321**, 3 — *A,B:* se înaintează / *E:* înaintează || 23 — *A,B:* Sfîrșit / *E:* (Cortina cade.) || În *B*, la sfîrșitul piesei, se află nota următoare: „Cupletul din scena XI [*Oricine trăiește...*] trebuie să fie cîntat pe arieta *Cumătriță dragă*, și cel din scena XII [*Ah! plîng și suspin*], pe cînticul *Mă duc pe pustii.*" ||

NUNTA ȚĂRĂNEASCĂ (p. 323)

Revenit în țară după moartea Elenei Negri, la începutul verii 1847, Alecsandri își află alinarea durerii în dragostea și compasiunea pe care i-o arată prietenii săi C. Negruzzi, A. Russo, M. Millo, A. Cantacuzino. Preocupările și activitatea acestora pe plan politic și cultural nu-i erau străine, astfel încît participarea scriitorului la pregătirea mișcării revoluționare ce va izbucni în anul următor era de așteptat. El nu va rămîne deoparte nici atunci cînd îi va vedea pe toți sprijinind cu avînt patriotic activitatea teatrului din Iași, care simțea acut lipsa de piese naționale. Prima lui contribuție după întoarcerea în țară este *O nuntă țărănească* — tablou național într-un act, pe muzică de Flechtenmacher, a cărui premieră are loc la 3 februarie 1848, în cadrul unuia dintre cele trei spectacole de binefacere pe care trupa de la Iași le dădea în folosul săracilor. Piesa lui Alecsandri este jucată de „persoane din societate": „Doamnele erau frumoase în costume de țărănci, Millo, actorul, era așa de caraghios în rolul unui profesor grec, hora, reprezentată pentru prima dată pe scenă, arăta așa de grațioasă, încît piesa a reușit mai presus de toate speranțele mele" — relata autorul împrejurările în scrisoarea citată adresată lui Ubicini (cf. *Scrisori. Însemnări*, p. 153-155).

Noutatea și îndrăzneala acestei creații dramatice constau în prezentarea pe scenă a țăranilor — e drept, într-un mod idilic — cu intenția de a atrage atenția claselor de sus asupra maselor populare, de a le face să se simtă solidare cu ele în pragul revoluției ce se pregătea (cf. G. C. Nicolescu, *op. cit.*, p. 157—160). Charles Drouhet identifică în piesă elemente din comedia în 3 acte în versuri, datînd din 1768, a lui Favart, intitulată *Les Moissonneurs* (cf. *op. cit.*, p. 220).

O nuntă țărănească a plăcut foarte mult publicului, iar la 9 martie 1848 se juca din nou, de data aceasta „pe un vulcan", cum avea să se exprime Alecsandri (v. prefața ediției 1875, în vol. de față, p. 26), căci „în culise clocotea o revoluție“ (care și izbucnește la Iași peste trei săptămîni, la 28 martie, fiind însă imediat înăbușită).

S-a publicat pentru prima dată abia peste trei ani, pentru că, după cum se știe, participanții la mișcarea eșuată au fost nevoiți să ia calea exilului. Printre ei se afla și Alecsandri, care va petrece doi ani de exil la Paris. Piesa va vedea, așadar, lumina tiparului în 1850, în broșură, la Tipografia *Buciumului român* din Iași (seria „Teatrului românesc“, nr. 1). Editorul T. Codrescu informa pe cititori că fusese reprezentată în folosul săracilor, în 3 febr. 1848, de cîteva persoane din societatea ieșeană. În același an, piesa se publica și în foiletonul *Zimbrului*, I, nr. 26-30, sept.— oct. 1850, p. 102-108, 111-118. În nr. 35-38, 3-14 mai 1852, p. 137-139, 141-143, 145-147, 149-151, *Gazeta Transilvaniei* reproducea și ea *Nunta țărănească*, după foiletonul *Zimbrului*. Piesa figurează, de asemenea, în vol. *Teatru românesc. Repertoriul dramatic*, I, 1852. Fragmente vor apărea și în volumele: *Potpuri literar*, 1854, p. 37-39 (Scena III) și *Vioara teatrului românesc*, 1857, p. 13-15 (cupletele: *Mîndre prepelițe*, *Ce necaz pe mine*, *S-a dus vremea cea frumoasă*, *Atunci varga pe spinare*, *Ai se chinta*). Figurînd în lista repertoriului său dramatic pe care dorea să-l tipărească în volum încă din 1865 (cf. scris. din 30 oct. 1865 către Pantazi Ghica — în V. Alecsandri, *Corespondență*, p. 171-173), Alecsandri include *Nunta țărănească* în vol. II al ediției de *Opere complete*, 1875, p. 363-388.

În ms. B.A.R. 3504 (ms. Millo), pe fila 18^v se află modelul sau o versiune scenică a cupletului *Atunci varga pe spinare:*

„STUDENTU
Bată-l focu grec
Cum mă năcăjește
toată ziua mare
ca să mă învețe
Grecu păsărește
tipto, tiptis, tipti.“

Ms. 3504 este datat la sfîrșit: 1848, *mai* 21.

VARIANTE

O nuntă țărănească, 1850 (A), Zimbrul (B),
Gazeta Transilvaniei (C), Repertoriul dramatic, I (D),
Potpuri literar (E), Vioara teatrului românesc (F),
Teatru, II, 1875 (G)

323,— în *A*, foaia de titlu: O nuntă țărănească. În fruntea textului: Nunta țărănească / în *B*, titlul: O nuntă țărănească. Scene naționale de V. Alecsandri [cu următoarea notă a redacției *Zimbrului:* „Piesa aceasta, pe care noi, cu încuviințarea autorului, d. V. Alecsandri, o tipărim în Foiletonul *Zimbrului*, au fost reprezentată în folosul săracilor în 3 fevr. 1848, de către cîteva persoane ale societății din Iași. În memoria acelii fapte vrednice de laudă, redacția găsește de cuviință a tipări totodată și numele acelor persoane carele, călcînd pe deasupra unor seci prejudețe, s-au urcat pe scena teatrului cu nobila dorință de a aduce însemnător ajutor nenorociților ce suferea sub asprimea iernii din anul 1848.

Rolurile acestui tablou de obiceiuri naționale, improvizat de autor pentru o așa de frumoasă ocazie, au fost jucate de către da. E. Mavrocordat și d-nii A. Mavrocordat, V. Alecsandri, M. Milu, C. Negruzzi, N. Rosetti, A. Russo... etc. etc....“] / în *C*, titlul: O nuntă țărănească. Scene naționale într-un act de V. Alecsandri, Iașii, 1850 [cu următoarea notă a redacției: „Trebuie să fim drepți și către plasa aceea de cititori carii nu s-au născut în zodia seriozității; de acea publicăm din *Zimbru* piesa această națională, originală, carea altfeli, pentru pedecele comunicățiunii literarie, ar rămînea necunoscută publicului nostru. Opul însuși va vorbi despre sine și despre talentul poetic al auctorului; de acea nici că are lipsă de recenziune. *Red.*“] || **324**, 5 — *A,B:* lui Trohin / *D,G:* lui || între r. 5-6 — numai în *A,B:* Trotușan, mirele Ilenuții [după lista persoanelor, și în *A*, următoarea notă: „N.B. Piesa aceasta au fost reprezentată în folosul săracilor în 3 fevr. 1848 de către cîteva persoane ale soțietății din Iași. În memoria acelei fapte vrednice de laudă, găsim de cuviință a însemna aice și numele acelor persoane care, călcînd pe deasupra unor seci prejudețe, s-au urcat pe scena teatrului, cu nobila dorință de a aduce însemnător ajutor nenorociților ce sufereau sub asprimea iernei din anul 1848.

Rolurile acestui tablou de obiceiuri naționale, improvizat de autor pentru o așa de frumoasă ocazie, au fost jucate de către d-na E. Mavrocordat și d-nii A. Mavrocordat, V. Alecsandri, C. Negruzzi, M. Millo, N. Rosetti, A. Russo ș. al. *Editorul*“] || **325**, 1 — *A,B:* O nuntă / *D:* 1848. Nunta / *G:* Nunta || 2-4 — *A:* Scene naționale în 1 act / *B:* Scene naționale de V. Alecsandri. Scena se trece la moșia lui Leonescu / *C:* Scene naționale într-un act de V. Alecsandri, Iașii, 1850 / *D:* Tablou național în un act. (Muzica de d. Flechtenmacher). Reprezentat în Iași, în ajutorul săracilor, în 3 februariu 1848 / *G:* Tablou național în un act. Reprezentat [...] 1848 || 5 — *A,B,C:* înfățoșază [...] cîmpenească / *D:* înfățișează [...] / *G:* reprezintă [...] de țară || 6-7 — *A,B,C:* mai în fund, un scrînciob / *D,G:* spre

[...] copaci || 11 — *A,B,C:* Alecu, asemine) / *D,G:* Alecu) || 22 — *A,B:* Arie de d. Flechtenmacher

Știu că prepelițe / *D,F:*
Știu că prepelițe / *G:*
Mîndre prepelițe ||

326, 11 — *A,D,G:* vrabia / *B:* că vrabia || 18 — *A,D,G:* ți-i / *B:* îi || între r. 28-29 — numai în *A,B:*

Arie: „Cumătriță dragă“ || 31-34 — în *A*, cu mențiunea: (bis) || 35—36 — în *A,B:* cu mențiunea: (bis) || 37—38 — *A,B:* Tipto, ptitis [...] tipto, ptiptis / *D,G:* Tipto, tiptis [...] tipto, tiptis || **327**, între r. 4-5 — numai în *A,B:* Arie de d. Flechtenmacher || 16 — *A,B,D:* N.B. (Chir [...] între / *G:* (Chir [...] în || 26 — *A,B,D:* N.B. (Chir / *G:* (Chir || 33 — *A,D,G:* stînga / *B:* stînga și văitîndu-se || **328**, 14 — *A,D,G:* ani! / *B:* ani! (În parte.) Să plesnești. || 22 — *A,D,G:* piper? / *B:* o tabacheri is to piperi? || 33 — *A,D,G:* Gaitanis / *B:* Gaitanis (și mai furios) || **329**, 6 — *A,B,D:* tu / *G:* to [erata îndreaptă: tu] || 15 — *A,D,G:* Megas postelnicos! / *B:* Na skasis || între r. 16-17 — numai în *A,B:* Arie: „Ah. kera Marghioala || **330**, 6 — *A,B,D:* N.B. (Alecu / *G:* (Alecu || 8 — *A,B,E:* Kir Gaitanis / *D,G:* Gaitanis || 11 — *A,B:* Arie de d. Flechtenmacher / *D,E,G:* I || 32 — *A,B,D,E:* școleriul / *G:* școlarul || **331**, 16 — *A,B,D,E,F:* copiii / *G:* baeții || **332**, 23 — *A,B,D:* strigînd / *G:* Strigă || între r. 34-35 — numai în *A,B:* Aria „Călușăilor“ || **333**, 33 — *A,B,D:* N.B. (Gaitanis / *G:* (Gaitanis || 34 — *A,B,D:* N.B. (Se / *G:* (Se || **334**, 10 — *A,B:* și mai / *D,G:* mai || 11 — *A,B,D:* N.B. (Doi / *G:* (Doi || 12 — *A,B,D:* băț / *G:* baston || 14 — *A,B,D:* ce / *G:* carii || 15 — *A,B,D:* N.B. (În / *G:* În || 20 — *A,B:* care le-ai / *D,G:* de care ai || 26 — *A:* Arie de Flechtenmacher. I / *B,D,G:* I || 32 — *A,B:* De-al tău cal voinic și tare / *D,G:* De voi doi, peste hotare || **335**, 3 — *A,D,G:* le / *B:* le mai || 35 — *A,B,D:* N.B. (Orhestrul / *G:* (Orhestrul || **336**, între r. 23-24, numai în *B:* N.B. (Orhestrul încetează.) || 28 — *A,D,G:* (rîzînd) / *B:* (cu groază) ||32-33 — *A:* întră || *B,D,G:* Întrînd || 337, 1-2 — *A,B:* bine i-o zis Trohin Păcală [numai în *B:* (Rîde.)] / *D,G:* Ha, ha, ha!... || 3 — *A,D,G:* Toți / *B:* Toți (rîzînd) || 15 — *A,B:*

I
Trotușan
O ceas ferice!
Acum aice
Pe-a mea iubită eu o privesc!
Ah, ce uimire
De fericire
În al meu suflet acum simțesc!

II
Ilenuța
O ceas ferice!
Acum aice
Pe al meu mîndru [*B:* iubit] eu îl privesc.
Ah, ce uimire
De fericire
În al meu suflet acum simțesc.

Trotușan /

D,G: TROTUȘAN || **338**, 23 — *A,B,D:* N.B. (Orhestrul / *G:* (Orhestrul || 24 — *A,B,D:* Hor / *G:* Cor || **339**, 13 — *A,B,D:* N.B. (Hora / *G:* (Hora || 20 — *A,B:* ghiontată / *D,G:* ghiotatos || 24 — *A,B,D:* N.B. (Privighitorul / *G:* Privighitorul || **341**,7—*A,B,D:* N.B. (Ilenuța / *G:* (Ilenuța || 36—*A,B,D:* N.B. (Țăranii / *G:* (Țăranii ||**342**,**26**—*A,D,G:* ș.c.l. / *B:* Uța, uța tot așa, Măi voinice, nu te da || 31 — *A,D,G:* mai / *B:* Tenedosite mai || **343**, 9 — *A,G:* (Țăranii [...] întoarce ca mai înainte.) / *B,D:* N.B. (Țăranii [...] întoarce.) || 9—10 — *A,G,D:*

Uța, uța, căpitane ș.c.l. / *B:*
Toți
Uța, uța... și c.l.
Gaitanis
Aman, aman... și c.l.
Toți
Uța, uța... și c.l. ||

22 — *A,D,G:* răvașul [...] l-a adus / *B:* scrisoarea [...] au adus-o || 22 — *A,B,D:* FRUNZĂ: Coroierul. ALECU [numai în *A,B:* (deschide [*A:* luînd] răvașul)]: Ce / *G:* Ce || **344**, 10 — *A,B,D:* N.B. (Ilenuța / *G:* (Ilenuța || 28 — *A,B,D:* N.B. (Alecu / *G:* (Alecu || 35 — *A,B,D:* N.B. (Jocul / *G:* (Jocul || 37 — *A,B:* (perdeaua cade.) / *D:* Perdeaua cade.) Sfîrșit. / *G:* (Cortina cade.) ||

CHIRIȚA ÎN IAȘI sau DOUĂ FETE Ș-O NENEACĂ (p. 345)

Scrisă în același timp cu *Scara mîței*, adică în primele luni ale anului 1850, îndată după întoarcerea scriitorului din exil, comedia s-a prezentat în premieră la Teatrul Național din Iași, la 9 aprilie 1850, repurtînd un mare succes. În distribuție figurau cei mai buni actori ai teatrului: Millo în rolul Chiriței, iar în celelalte, actorii Teodoru (Grigori Bîrzoi), Teodorini (Pungescu), Neculau (Bondici), Luchian (Guliță), Bonciu (Cuculeț), d-na

Sterian (Văduva Afin) și „demoazelele" Chiciu (Aristița), Bibiri (Calipsița), Nini (Luluța). Pînă și rolurile secundare erau interpretate de actori de frunte: Bossie (Un fecior boieresc), Apostu (Un slujitor de barieră), Handoca (Un surugiu), Halepliu (Un neamț cu orga). Muzica fusese compusă în grabă de Flechtenmacher.

În ce privește modelul personajului principal al piesei, despre care s-a discutat mult și s-au făcut numeroase presupuneri, e posibil ca *Madame Angot* ca și „atîtea alte figuri asemănătoare din piesele văzute sau citite la Paris să-i fi răsunat în minte, atunci cînd s-a gîndit să zugrăvească acest tip din societatea moldovenească, după cum îi vor fi stat cu atît mai mult în minte și nenumărate « coane Chirițe » reale, văzute mai cu seamă înainte de 1848, dar și acum, după întoarcere, prin teatrele și saloanele ce le frecventa". Este însă incontestabil că „tipul central al piesei lui Alecsandri și piesa însăși sînt în întregime autentic românești, potrivite mediului și momentului social de la 1850" (cf. G. C. Nicolescu, *op. cit.*, p. 239-240). Cu privire la model, Ch. Drouhet (*op. cit.*, p. 213) se exprimase în același sens: „Imitația strînsă a originalului e însă o excepție în lucrările dramatice ale lui Alecsandri, care, de obicei, transportă în comediile sale cîteva elemente ale unui model străin, asociindu-le cu elemente provenite din alt text sau izvorîte din propriu său fond și făcîndu-le să-și piardă aspectul exotic, atît prin transformările la care le supune, cît și prin ambianța în care le introduce". Această caracteristică o are în vedere și Alphonse Royer în *Histoire universelle du théâtre. Histoire du théâtre contemporain en France et à l'étranger (1800 — 1875)*, Paris, 1878, t. II, p. 391, unde indică, în treacăt, asemănarea dintre cucoana Chirița și M-me Angot (personaj interpretat cu deosebit talent în piesele lui Maillot și Aude — altă coincidență! — tot de un bărbat, actorul Corsse Labenette): „Dans trois pièces consecutives, il [Alecsandri] mit en scène une femme ridicule qui personnifiait la bourgeoisie enrichie, sous le nom de *Madame Kiritsa*, espèce de *Madame Angot* moldovalaque: *M-me Kiritsa à Jassy, M-me Kiritsa en province; M-me Kiritsa retour de Paris*" (v., mai pe larg, Ch. Drouhet, *op. cit.*, p. 143—187).

„Modele" literare putea găsi Alecsandri și la noi, întrucît tipul provincialului în capitală mai fusese satirizat de Kogălniceanu și C. Negruzzi în „fiziologiile" lor.

În anul următor, comedia este prezentată la Bacău și Focșani, iar între 5-15 sept. 1851 la București, unde înregistrează un succes nemaiauzit, adunînd la spectacol o mulțime de boieri, veniți anume de la moșii, și chiar pe domnitor (cf. G. C. Nicolescu, *op. cit.*, p. 253).

Piesa s-a impus în teatrul românesc, ceea ce îl făcea, peste un sfert de veac, pe Alecsandri să reflecteze la noi situații în care personajul central ar putea apărea pe scenă: „...tipul Chiriței va rămînea în repertoriul nostru și va fi exploatat cu succes încă mult timp, căci este o baie nesecată, așa, de exemplu, ce-ar plăti o Chiriță care *s-ar întoarce de la Cameră? O Chiriță politică? O Chiriță gheșefteră?* etc. Toate aceste, bine tratate, ar avea succesuri sigure" — îl încredința scriitorul pe interpret (cf. scrisoarea datată Mircești, 25 fevr. 1874, adresată lui M. Millo — în V. Alecsandri, *Cele mai frumoase scrisori*, p. 215).

Pentru o vreme, apoi, interesul publicului pentru acest gen de reprezentații a slăbit. La 15 dec. 1882, scriitorul intervenea, într-o scrisoare adresată lui Grigore Gr. Cantacuzino — pe atunci director al Teatrului Național din București — pentru readucerea pe scenă a Chiriței și, bineînțeles, a lui Millo în acest rol: „Am vorbit înainte de plecarea mea despre *Cucoana Chirița*. Profitați de restul de vigoare al bătrînului Millo pentru a monta din nou această piesă în care el excelează.

Aceasta îi va face o mare plăcere, și publicului de asemenea, sper" (cf. V. Alecsandri, *Corespondență*, p. 40).

Piesa nu va fi reluată însă decît peste cîțiva ani, dar publicul nou o va primi cu același entuziasm, deși interpretul nu mai avea vigoarea de la premieră: „Am fost aseară la teatru — îi scria la 24 oct. 1886 Alecsandri, de la București, soției sale rămase la Mircești — de am revăzut pe bătrînul Millo, cu cucoana *Chirița la Iași*, și mărturisesc că am fost uimit de a videa succesul acestei piese, care s-a reprezentat pentru întîia oară la 1844 [în realitate: 1850] ...adică cu patruzeci și doi de ani înainte. Cîte suvenire de tinerețe a deșteptat în mine acest tablou al societății noastre de acum aproape o jumătate de secol!... Bietul Millo, îmbătrînit, slăbănogit, a jucat cu multă vervă, deși nu-l mai ajuta glasul, nici memoria.

Publicul, format de noua generație, a rîs cu hohot, ca și acel de la 1844 și, zărindu-mă în lojă (pe care Chirița o numea lojniță), după ce l-a rechemat pe Millo, a început a striga cu zgomot autorul! Am fost obligat iar a mă prezenta pe scenă, deși nu-mi prea cuvenea! În toată sala Millo și eu, numai, înfățișam epoca cucoanei Chirița, cu trăsura ei cea galbină, cu caii de poștă ai lui Privileghe etc. Cum trece vremea, cum se schimbă lumea" — încheia cu nostalgie scriitorul (cf. V. Alecsandri, *Cele mai frumoase scrisori*, p. 378).

„Comedia cu cîntice" s-a publicat în volumele: *Teatru românesc. Repertoriul dramatic*, I, 1852; *Potpuri literar*, 1854, p. 41-43 (Scenele I — Act I și II — Act III); *Vioara teatrului românesc*, 1857, p. 21-29 (cupletele: *Ian să-ți spun, De-ai umbla, Ochii și sprincenile, Dumnezeu să te ferească,* *Guvernanta ne-a spus nouă, Ce folos, vai! că am fete, Acest tîrg ce-i zic în lume, Aici în Iași de vrei, Un filosof fără minți*); *Opere complete*, II, 1875, p. 389-465.

Se pare că piesa s-a publicat și în broșură separată, la Tipografia *Buciumului român* din Iași, înainte de apariția *Repertoriului dramatic*, I, 1852, în care se face această mențiune (la finele comediei *Chirița în provinție*).

La Biblioteca Academiei R.S.R., în ms. 5085 (*Teatru. Din repertoriul lui Matei Millo*), pe f. 115^r se află notat cu litere latine rolul Neamțului:

„*Neamțul* din *C-na Chirița în Iași*

Scena 2

(intră cu Pungescu și Bondici)

PUNGESCU: Cu noi.

— : No gut... meine hern!

BOND.: Cenușerule!

— (Se duce lîngă trăsură și începe a cînta cu flașneta.)

TOȚI: Să ne găzduim.

— (Cîntă din flașnetă.)

GULIȚĂ: Pe celalt.

— : No! lasenzi șon geen.

GUL.: Neamțule.

— : Gut... gut... ser bevol. (Iese cu Chirița și Guliță.) (Joc de scenă la finalul actului.)"

Recent, Marta Anineanu dezvăluie existența unui manuscris autograf inedit al acestei piese, reproducînd și cele patru fotocopii pe care le-a avut la dispoziție:

„Este cunoscut [1] — spune d-sa — interesul pe care V. Alecsandri îl acorda manuscriselor și în general oricărui autograf. Urmele unei colecți organizate de autografe s-au păstrat în arhiva sa personală, din păcate în mare măsură risipită. În ce privește manuscrisele creațiilor sale literare, parte, rămase în familie, au fost dăruite Academiei Române, iar parte, oferite de el prietenilor săi, au rămas, fie în colecțiile acestora, fie, prin grija lor, au ajuns tot la Academie. În adevăr, cu o răbdare incredibilă, poetul își copia « pe curat » manuscrisele pentru a le dărui.

S-au păstrat astfel din începuturile sale literare trei manuscrise ale poeziilor (*Doine-Poezii*), dintre care unul a fost copiat special pentru Costache Negri și altul pentru Catinca Negri, mai tîrziu manuscrisul *Fîntînii Blanduziei* a fost copiat de trei ori pentru a fi dăruit fratelui său Iancu Alecsandri, lui Ion Ghica și lui D. Ollănescu-Ascanio; alteori chiar manuscrisul inițial a ajuns în posesia prietenilor. Și totuși, făcînd bilanțul numeroaselor manuscrise rămase de la poet, constatăm că pentru prima parte a creației sale dramatice (pînă la *Boieri și ciocoi*) nu s-au păstrat decît puține manuscrise. Astfel, în manuscrisul românesc 809 de la Academie, între filele 81-157 sînt grupate cînticelele comice: *Șatrarul Timotei Napoilă*, *Clevetici* și piesele: *Satul lui Cremine*, *Sgîrcitul risipitor*, toate scrise cu caractere chirilice, cum și localizarea *Sfredelul dracului*, cu caractere latine. Aceste mici manuscrise au aparținut lui Ion Ghica și au fost dăruite de el Academiei Române. Răzlețe, printre altele, s-au mai păstrat: *Stan Covrigarul*, *Ion Păpușeriul*, *Barbu Lăutarul*, *Surugiul* și independente: *Doi morți vii* și *Agachi Flutur*. Cam acestea sînt manuscrisele teatrului de început: deci, întîlnirea astăzi cu un fragment în fotocopie, din manuscrisul comediei *Chirița la Iași* ni s-a părut un lucru interesant și demn de dat publicității.

Cele patru fotocopii, numerotate de la 1 la 4, reprezintă un fragment din actul I, scena I a numitei comedii. Din păcate lipsește foaia de titlu care, poate, așa cum obișnuia Alecsandri, purta data cînd a fost scrisă piesa, căci după « engolpion[-ul] de anul nou 1845 » (nu 1844!) pomenit de Chirița, s-ar putea ca piesa să fi fost scrisă înainte de 1850, anul în care ea s-a jucat pentru prima dată la Iași, în beneficiul actorilor. Lipsește tot începutul, cu intrarea în scenă a rădvanului și dialogul dintre slujitor și țigancă, pînă la primul cuplet al Chiriței.

După cum se suprapun petele de cerneală existente pe file, bănuim că manuscrisul are formatul unui caiet din care prima fotocopie reprezintă fila 1 verso, a doua fila 2 recto, a treia fila 2 verso și a patra fila 3 recto. Textul este scris cu caractere chirilice, indicațiile de regie sînt puse în paranteză, cuvîntul « slujitor », ca indicație a personajului, este prescurtat, cîteva cuvinte au fost șterse de poet, iar cupletele sînt numerotate cu 1 și 2.

Piesa nu a cunoscut altă ediție pînă la apariția în *Opere complete. Teatru*, vol. II, Buc., « Socec », 1875, pp. 388-465; fragmentul de manuscris în fotocopie se încadrează între paginile 393-397 ale ediției.

Încercînd să facem o comparație între manuscris și ediția princeps, găsim unele deosebiri care, dacă nu sînt esențiale, sînt suficient de numeroase. Transcrierea pe care o prezentăm aici respectă normele obișnuite în transcrierea textelor chirilice[1]. Alecsandri nu a fost de acord cu ortografia de la Editura Socec, așa încît unele deosebiri ortografice, datorite acesteia, am considerat că nu merită să fie semnalate (*lipsește*, în ediție *lipsesce*...). Cum în intenția poetului a fost să pună în gura personajelor sale o pronunție regională, cît mai moldovenească, am încercat să o păstrăm și noi în transcriere, cu atît mai mult, cu cît în ediție tendința de moldovenizare este și mai pronunțată, atît gramatical, cît și lexical (perfectul compus format cu auxiliarul din vorbirea obișnuită *o*, că au venit = c-o venit; cîrciumă = crîșmă).

---

[1] Cu cinci ani în urmă tov. G. Voiculescu ne-a încredințat aceste patru fotocopii de pe un manuscris al lui V. Alecsandri, scris cu caractere chirilice, cu rugămintea de a le transcrie și a indica conținutul lor în vederea publicării acestor fragmente în revista *Manuscriptum*. Tovarășul G. Voiculescu nu a mai dat nici o urmare acestei propuneri de colaborare pînă în anul trecut cînd a insistat să mă ocup singură de publicarea lor. În speranța că între timp va apare și manuscrisul original, am amînat pînă în prezent să dăm publicității acest fragment din piesa *Chirița la Iași*; astăzi o facem, atît pentru importanța cunoașterii sale, cît și în speranța că vom stimula astfel ieșirea la lumină a manuscrisului integral [nota M. Anineanu].

Prezentăm deosebirile mai însemnate [...].

Necunoașterea manuscrisului integral ne împiedică să tragem concluzii asupra diferențelor dintre acesta și textul tipărit. S-ar părea că manuscrisul reprezintă forma inițială a comediei. Am putea presupune că, dacă numai în cele patru file de manuscris au fost atîtea modificări, pe toată lungimea piesei ele au fost numeroase și atunci putem crede că a existat alt manuscris după care s-a făcut ediția, numai dacă nu cumva poetul a făcut aceste modificări direct în corectură. Pentru metoda de lucru a scriitorului acest detaliu ar fi fost interesant." (*Restituiri: V. Alecsandri — Chirița la Iași: Într-o primă versiune*, în *Manuscriptum*, VII, 1976, nr. 4 (25), p. 134—137).

Fragmentul de manuscris publicat de Marta Anineanu este foarte prețios și credem că datează din perioada 1850—1851, dacă avem în vedere scrisul cu caractere chirilice și deosebirile marcante dintre această redacție autografă și edițiile 1852 (*Repertoriul dramatic*, I) și 1875 (*Opere complete. Teatru*, II), care sînt aproape identice. S-ar putea ca fragmentul să facă parte, într-adevăr, din manuscrisul ediției princeps, care este aceea anterioară *Repertoriului dramatic*, I, 1852 și pe care noi n-am putut-o consulta. El nu poate fi considerat, în nici un caz, drept manuscris al ediției din 1875, chiar dacă nu am avea în vedere alt considerent decît scrisul cu caractere chirilice, la care Alecsandri renunțase de multă vreme.

VARIANTE

Repertoriul dramatic, I (A), Fragment ms. (A_1), Potpuri literar (B), Vioara teatrului românesc (C), Teatru, I, 1875 (D)

347, 1 — *A:* 1850. Chirița / *D:* Chirița || între r. 4-5, în *A:* (Muzica de dl. Flechtenmacher) || 5-6 — *A:* benefițiurile [...] români / *D:* beneficiul [...] români, la 1850 || 8 — *A:* înfățișează / *D:* reprezintă || 9 — *A:* perdelii / *D:* cortinei || **348,** între r. 35-36 — numai în *A:* 1 || **349,** 15 — *A,D:* Cucoană, avem / A_1: Nu te supăra, cucoană, c-așa-i rînduiala. Avem || 23—*A,D:* ziseși / A_1: zisei || 25-26—*A,D:* surugiu / A_1: surugii || 27 — *A,D:* Aice-n capitală / A_1: Aici în Iași || 32 — *A,D:* merge spre barieră / A_1: iesă prin fund în stînga || 33 — *A,D:* Crița. (Iesă.) / A_1: Crița. || 34 — *A,D:* Pornit-ați / A_1: Pornit-ați azi || 35 — *A,D:* Surugiul (îndemnînd caii): Hi / A_1: Un surugiu (în culisa din dreapta): Hi, hi || 37 — *A,D:* Hi, Iudă... Hi, jupitule / A_1: Hi, Mortule. Hi, Grecule || **350,** 1—2 — *A,D:* Hi, hi, da hi... lua-v-ar dalacu... prohodi-v-ar cioarele!... / A_1: Hi, hi, hi, da hi, îți zic. Vai, mînca-v-ar fripți cel ce v-au mai cumpărat... hi || 5 — *A,D:* lasă-ne / A_1: las || 6 — *A,D:* avem noi / A_1: avem || 12 — *A,D:* Hi, hi / A_1: Hi, hi, hi || 12-13 — *A,D:* Hi! lăsa-v-ați / A_1: Lăsa-v-ați || 14-15 — *A,D:* degeaba!... de-acum ne-am / A_1: degeaba-i de-acum că s-au || 16 — *A,D:* Iaca! na / A_1: Na || 18 — *A,D:* coboară / A_1: hai || 31 — *A,D:* surugiu / A_1: surugii || 37 — *A,D:* ghiorlani / A_1: surugiii cînd ai fete mari la drum || **351,** 4 — *A,D:* la scară / A_1: scară || 6 — *A,D:* mi-i / A_1: nu mi-i || 8 — *A,D:* scapă / A_1: ea scapă || 9 — *A,D* să / A_1: să nu || 15—16 — *A,D:* degrabă... ia așa... frumos... încet, să nu lunecați. / A_1: degrabă. || 17 — *A*,A_1: N.B. (Aristița / *D:* (Aristița || 19-24 — *A,D:* GULIȚĂ (cepeleag și alintat) [...] Ba nu, suflete / A_1: Ba nu, Gulița mamei... nu, drăguță, mata șezi la trăsură ca să nu răcești.

GULIȚĂ (cepeleag și alintat): E! neneacă, vreau și eu să mă cobor... na... CHIRIȚA: Ba nu, suflete || 31 — *A,D:* care / A_1: cel care || 33 — *A,D:* cu / A_1: tot cu || 37 — *A,D:* surugiilor / A_1: la surugii || **352,** 7 — *A,D:* Mă rog, cine: / A_1: Cine || 9 — *A,D:* curăua... să-i zic / A_1: curaua. (Cată cu luare-aminte în par [manuscris rupt]. De l-aș zări să-i zic numai || 10 — *A,D:* le / A_1: mă || 11 — *A,B,D:* 1844 / A_1: 1845 || 12 — *A,B,C,D:* I / A_1: 2. Aria Floricăi din *Scara mîței* || 14 — *A,B,C,D:* ghipcani / A_1: jărpani || 15 — *A,B,C,D:* motanii / A_1: buluc, zău || 16 — *A,B,C,D:* Nu-ți plătesc / A_1: Nu plătiți || **353,** 20 — *A:* cuconițile / *D:* duducile || 22 — *A:* N.B. (În / *D:* (În || **354,** 5 — *A:* N.B. (Se / *D:* (Se || 6 — *A:* zicînd / *D:* strigînd || 28 — *A:* N.B. (Bondici / *D:* (Bondici || **355,** 6 — *A:* N.B. (Slujitorul / *D:* (Slujitorul || 8 — *A:* vin rîzînd / *D:* vin || 29 — *A:* nepusă / *D:* nepus în || **360,** 10 — *A:* N.B. (Bondici / *D:* (Bondici || **361,** 17 — *A:* vină / *D:* bine [erata îndreaptă: vină] || **362,** 2 — *A:* de te / *D:* te || **363,** 29 — *A:* N.B. (Neamțul / *D:* Neamțul || 30 — *A:* la Neamț de-l împinge / *D:* împinge pe Neamț || 36 — *A:* N.B. (Toți / *D:* (Toți || 39 — *A:* Perdeaua / *D:* Cortina || **364,** 2 — *A:* înfățișează / *D:* reprezintă || 11 — *A:* ș.c.l. / *D:* etc. || 19 — *A:* N.B. (Se / *D:* (Se || **365,** 32 — *A:* N.B. (Se / *D:* (Se || **366,** 1 — *A:* cuconițele / *D:* duducile || 7 — *A:* N.B. (Se / *D:* (Se || **367,** 5 — *A:* N.B.

---

[1] ѣ = ea; ъ = ă, î, e; ь = i, u; oă = ouă; suprimarea lui *ŭ* final, nediftongarea lui e inițial... [nota M. Anineanu].

(Se / *D:* (Se || **368**, 27 — *A:* trage / *D:* trage eu || **370**, 32 — *A:* una / *D:* să-mi deie una || **371**, 15 — *A:* zic / *D:* zic eu || **373**, 7 — *A:* unde / *D:* de unde || 25 — *A:* N.B. (În / *D:* (În || **374**, 14 — *A:* nepusă / *D:* nepus în || **376**, 12 — *A:* și mai / *D:* și || 29 — *A:* la teasc / *D:* în teasc || **378**, 5 — *A:* N.B. (Se / *D:* (Se || 14 — *A:* cu părul zburlit în odaia Chiriței / *D:* din odaia Chiriței cu părul zburlit || **384**, 11 — *A:* N.B. (Bondici / *D:* (Bondici || **385**, 11 — *A:* nasul / *D:* nasul tare || 19 — *A:* cu toții odată / *D:* odată cu toții || **387**, 16 — *A:* N.B. (Pungescu / *D:* (Pungescu || 19 — *A:* Sfîrșitul actului II / *D:* (Cortina cade.) || 21 — *A:* înfățișează / *D:* reprezintă || 28 — *A:* perdelei / *B:* cortinei || **388**, 33 — *A:* decît / *D:* de || 34 — *A:* nu o / *D:* nu || 35 — *A:* N.B. (Să / *D:* (Se || **389**, 4 — *A:* N.B. (Să / *D:* (Se || 34 — *A,B,D:* glodul, colbăria / *C:* Glod și colbărie || **390**, 1 — *A,B,D:* fînarel-Eforia / *C:* fînare ș-Eforie || **391**, 33 — *A:* N.B. (Chirița / *D:* (Chirița || **392**, 21 — *A:* N.B. (Chirița / *D:* (Chirița || **394**, 31 — *A:* N.B. (În / *D:* (În || 32 — *A:* Salonul din fund / *D:* Salonul || **395**, 30 — *A:* N.B. (Trece / *D:* (Trece || 32 — *A:* cele de / *D:* cele cu || **398**, 20 — *A:* N.B. (Să / *D:* (Se || **400**, 17 — *A:* N.B. (Bondici / *D:* (Bondici || 24 — *A:* N.B. (Un / *D:* (Un || 40 — *A:* N.B. (Toți / *D:* Toți || **401**, 15 — *A:* N.B. (Se / *D:* (Se || **402**, 2 — *A,B,D:* (Arată / *C:* (Chirița arată || 3 — *A:* N.B. (Merge / *D:* (Merge || 26 — *A:* N.B. (Să / *D:* (Se || **405**, 23 — *A:* N.B. (Afinoaia / *D:* (Afinoaie || **406**, 5 — *A:* aleargă / *D:* alergînd || **408**, 4 — *A:* N.B. (Guliță / *D:* (Guliță || 11 — *A:* Chirița / *D:* dînsa || **409**, 10 — *A:* N.B. (Bîrzoi / *D:* (Bîrzoi || 14 — *A:* Perdeua / *D:* Cortina || în *A*, mențiunea: Sfîrșit. ||

CHIRIȚA ÎN PROVINȚIE (p. 411)

Îndemnat poate de succesul obținut de *Chirița în Iași*, Alecsandri se gîndește să-și prezinte eroina într-o nouă ipostază. Astfel, el așterne pe hîrtie, în primăvara anului 1852, o nouă comedie, intitulată *Chirița în provinție*, care s-a reprezentat pentru prima dată pe scena Teatrului Național din Iași, la 8 mai 1852, în interpretarea actorilor: Millo (Chirița), Teodoru (Bîrzoi), Luchian (Guliță), Gatino (Șarl), Bossie (Leonaș), Ștefanachi (Ion), demoazela Gabriela (Luluța), d-na Săftica (Safta), bucurîndu-se de același mare succes ca și prima reprezentație a *Chiriței în Iași*. „Noua piesă aducea adîncirea unora din trăsăturile de caracter ale protagonistei și o amplificare a frescei sociale, prezentată totodată și cu o mai ascuțită critică“ (cf. G. C. Nicolescu, *op. cit.*, p. 261; vezi, de asemenea, nota la *Chirița în Iași*, vol. de față, p.917-920).

I. Massoff menționează (în *op. cit.*, II, p. 346) un amănunt interesant: ca și alte piese ale lui Alecsandri *(Crai-nou = Corbul român*, *Arvinte și Pepelea = Cuiul din părete)*, *Chirița în provinție* a suferit și ea un proces de „actualizare“ la reprezentarea de mai tîrziu. Astfel, la 30 nov. 1875, Millo anunța „pentru prima oară în teatrul Bossel“ comedia cu cîntece în două acte de Vasile Alecsandri, *Cucoana Chirița a ajuns prefectoreasă*.

S-a publicat, pare-se, pentru prima dată în broșură, la Tipografia *Buciumului român*, 1852 (vezi nota de la sfîrșitul variantelor), apoi în volumele: *Teatru românesc. Repertoriul dramatic*, I, 1852; *Potpuri literar*, 1854, p. 46-53 (fragmente din scena III din actul I și scenele I, II, XII și XVII din actul II); *Vioara teatrului românesc*, 1857, p. 42—46 (cuplete); *Opere complete*, II, 1875, p. 467-548.

VARIANTE

Chirița în provinție, 1852 [?] (A), Repertoriul dramatic, I (B),
Potpuri literar (C), Vioara teatrului românesc (D),
Teatru, II, 1875 (E)

413 — înaintea titlului, numai în *B:* 1852 || 4 — numai în *E:* la 1852 || 6 — *B:* înfățișează / *E:* reprezintă || 12 — *B:* moșie, la / *E:* moșia || **416**, 11 — *B:* N.B. (Ion / *E:* (Ion || **417**, 33 — *B:* N.B. (Șarl / *E:* (Șarl || 39 — *B:* cîmpii călare la / *E:* călare în || **419**, 10 — *B:* bietu Bîrzoi / *E:* Bîrzoi || **421**, 23 — *B,C:* țigare / *E:* țigări || **424**, 15 — *B:* vede / *E:* găsește || **426**, 18 — *B:* N.B. (Să / *E:* (Se || **428**, 24 — *B:* N.B. (Chirița / *E:* (Chirița || **430**, 24 — *B:* un copil / *E:* copil || 31 — *B:* și pe / *E:* pe || **431**, 3 — *B:* N.B. (Să / *E:* (Se || 20 — *B:* N.B. (Să / *E:* Se || 25 — *B:* N.B. (Guliță / *E:* (Guliță || **432**, 15 — *B:* N.B. (Toți / *E:* (Toți || 21 — *B:* Ce / *E:* *Leonaș:* Ce || **434**, 27 — *B:* N.B. (Zgomot / *E:* (Zgomot || 38 — *B:* *Hîrca* / *E:* *Baba Hîrca* || **435**, 17 — *B:* spărieți, în parte / *E:* în parte, spărieți || **436**, 37 — *B:* N.B. (Țăranii / *E:* (Țăranii || **437**, 20 — *B:* *Hîrca* / *E:* *Baba Hîrca* || **438**, 26 — *B:* N.B. (Jandarmii / *E:* (Jandarmii || 28 — *B:* și cutii / *E:* cutii || **440**, 1 — *B:* N.B. (În / *E:* (În || 5 — *B:* Perdeaua / *E:* Cortina || La finele actului I, în *B*, mențiunea: Sfîrșitul actului I. || 7 — *B:* înfățișează / *E:* reprezintă || **441**, 10 — *B,C:* N.B. (Ion / *E:* (Ion || 27 — *B:* pe / *E:* de pe || **445**, 28 — *B:* pe / *E:* de pe || **446**, 35 — *B:* priuderie / *E:* pudoare || **448**, 12 — *B:* N.B. (Se / *E:* (Se || 24 — *B:* N.B. (Leonaș / *E:* (Leonaș || **449**, 6 — *B:* N.B. (Chirița / *E:* (Chirița || **450**, între r. 8-9 numai în *B:* Ca să-i dai să înțeleagă / în *E* versul lipsește, dar erata de la sfîrșit îndreaptă această omisiune de tipar. || 32 — *B:* nu-mi / *E:* nu-i || **451**, 32 — *B:* N.B. Leonaș / *E:* (Leonaș || 35 — *B:* N.B. Guliță / *E:* (Guliță || 36 — *B:* strîmți și scurți / *E:* strîmți || **453**, 15 — *B:* să / *E:* că || **456**, 24 — *B:* N.B. (Cîntînd / *E:* (Cîntînd || **458**, 32 — *B:* N.B. (Guliță / *E:* (Guliță || **460**, 15 — *B:* intrînd / *E:* intră || **463**, 23 — *B,C:* de / *E:* din || **465**, 32 — *B:* N.B.

(În / *E:* (În || **466**, 19 — *B:* N.B. (Leonaș / *E:* (Leonaș || **468**, 14 — *B:* N.B. (Ion / *E:* (Ion || 21 — *B:* N.B. (Ion / *E:* (Ion || **470**, 35 — *B:* N.B. (Toți / *E:* (Toți || **473**, 4 — *B:* vrea, el / *E:* vrea, ba || 28 — *B:* N.B. (Luluța / *E:* (Luluța || **474**, 22 — *B:* N.B. (Leonaș / *E:* (Leonaș || 34 — *B:* N.B. (Orhestrul / *E:* (Orhestrul || **475**, 10 — *B:* *ours* / *E:* *urs* [erata îndreaptă: *ours*] || **476**, 28 — *B:* (tare): Care / *E:* Care || **477**, 20 — *B:* se înaintează / *E:* înaintează || **478**, 19 — *B:* N.B. (La / *E:* La || 21 — *B:* Perdeaua / *E:* Cortina || La finele piesei, în *B* se află mențiunea următoare: „*N.B.* Piesele *Chirița în Iași*, *Crai-nou* și *Chirița în provinție* s-au tipărit în Tipografia *Buciumului român*".

DOI MORȚI VII (p. 479)

Scris, probabil, la începutul anului 1851, la solicitarea lui Millo, cam în aceeași vreme cu *Crai-nou* și *Kir Zuliaridi*, vodevilul a fost prezentat curînd după aceea, pus pe muzică de Flechtenmacher, pe scena Teatrului Național din Iași, în interpretarea artiștilor: Millo (Ghiftui), Luchian (Hagi-Flutur), Neculau (Acrostihescu), Teodorini (Egor), Teodoru (Talpă-Lată), Bossie (Cîrcioc), demoazela Gabriela (Tița), Nini (Ion lacheul), d-na Sterian (Ferchezanca).

Piesa a rezistat vreme îndelungată, s-a reprezentat mai tîrziu și la București, iar la Cernăuți a fost foarte bine primită. Iată ce spune A. Hurmuzachi în raportul său la adunarea generală I a Societății pentru literatura și cultura română în Bucovina, ținută la Cernăuți în 11/23 ian. 1865 (v. *Teatrul națiunal din Cernăuți*, în *Foaia Societății...*, I, nr. 1, 2, 3, 1 martie 1865, p. 100-101): „Ni se mai cere un raport despre teatru, și-l dăm cu multămire [...] Ultimele reprezentări fiind atît după piesele bune și alese, cît și după jocul actorilor foarte bune [...], nu am avea nevoie a aminti, de pildă, decît reprezentarea ce s-au dat în folosul soțietății literare naționale de aici [...]. Niciodată sala teatrului nu era mai plină, niciodată publicul mai ales, mai elegant și mai bine dispus, pentru că oricine au dorit a-și arăta simpatia pentru soțietatea lit. și, prin urmare, pentru români, s-au grăbit a veni în acea seară la teatru și a împlini dară deodată două scopuri bune și frumoase, de a aduce un sprijin mai mult soțietății lit. și o încurajare artei naționale. Iată de ce avem deosebită multămire a recunoaște că reprezentațiunea din acea seară au fost de tot demnă unei adunări atît de mare și unei ocaziuni atît de serioase.

Se jucă mai întîi *Doi morți vii*. Astă piesă, una din cele mai glumețe și vesele produceri a muzei comice a d-lui V. Alecsandri, cu tipurile, portretele sale atît de vie și bine copiate ale lipovanului Egor, a lui Hagi-Flutur, a Ferchezancei, a lui Ghiftui, a poetastrului Acrostihescu, a lui Talpă-Lată etc. e, desigur, una din cele mai bune comedii pe care le avem; nu e dar de mirare că, plăcînd totdeauna foarte mult, fu cerută anume pentru astă ocaziune. Jocul actorilor, carii dau foarte bine astă piesă, au fost astă dată cît se poate de bun; toți și-au dat cea mai mare silință și tutufor dar le revine o parte din succesul acestei frumoase seri."

Doi morți vii, una dintre cele patru adaptări la care Alecsandri a indicat originalele franceze (*Doi morți vii* — 1851, *Kir Zuliaridi* — 1852, *Ginerile lui Hagi-Petcu* — probabil 1865 și *Sfredelul dracului* — 1880), este localizarea piesei *L'homme blasé* de Duvert și Lausanne, care „de la 1843 continua să culeagă aplauze pe scena Vodevilului" din Paris (cf. Ch. Drouhet, *op. cit.* p. 192).

S-a publicat în volumele: *Teatru românesc. Repertoriul dramatic*, I, 1852; *Potpuri literar*, 1854, p. 44-46 (fragment din scena II, Actul I); *Vioara teatrului românesc*, 1857, p. 38-41 (cupletele: *Din a mea copilărie*, *Hop, hop, hop*, *Îi mare cu cei mici*, *Frunză verde pelinuță*); *Opere complete*, II, 1875, p. 549-652. O redactare autografă se păstrează la B.A.R. în ms. 1454, 25 f. (numai actul I — datat 1851). În manuscris se menționează și distribuția, care este în general aceea indicată în *Repertoriul dramatic* și în ediția 1875, cu excepția interpretului lui Acrostihescu, care aici este Papaiani.

VARIANTE

ms. 1454 (A), Repertoriul dramatic, I (B), Potpuri literar (C), Vioara teatrului românesc (D), Teatru, II, 1875 (E)

480, 1-12 — în *A:*

PERSOANE	ACTORI
Cuconu Dimitrachi Ghiftui, proprietar bogat	Dl. Millo
Banul Hagi-Flutur, bătrîn ridicol	„ Luchian
Acrostihescu, tînăr poet	„ Papaiani
Egor, lipovan, negustor de ferării	„ Teodorini
Șatrariul Talpă-Lată, posesor moșiei Ghiftuieni	„ N. Teodoru
Tița, orfană, sub epitropia lui Talpă-Lată	Da. Gabriela
Doamna Ferchezanca	„ Sterian
Dl. Cîrcioc, candidat de giudecătorie	Dl. Bosie
Gion, lacheu a lui dl. Ghiftui	Dla Nini
Un băiet de țăran	
Prietini a lui Ghiftui	
Țărani	

Scena se petrece la moșie la Ghiftuieni, aproape de Tîrgul-Frumos, în 1850. || 10 — *A,B:* Gion [la fel pînă la sfîrșit] / *E:* Ion || **481**, numai în *B*, **înainte** de titlu: 1851, iar după titlu, indicația: (Muzica de d. Flechtenmacher) || în *A*, titlul: Doi morți vii. Vodevil în 2 acturi, prelucrat de V.A. 1851 || în *A*, cupletele sînt numerotate de la 1-19. || 4 — *B:* români / *E:* români, la 1851 || 6 — *A,B:* înfățișează / *E:* reprezintă || 7 — *A,B:* ostrețe / *E:* grilaj || 8 — *A,B:* și cu / *E:* și || 13 — *A,B:* două alte / *E:* și alte dou ĭ || 14 — *B:* la moșie la / *E:* la [rîndul lipsește în *A*] || 17 — *A,B:* N.B. (La / *E:* (La || între r. 19-20, numai în *A:* Hor || 22 — nota lipsește în *A* || **482**, 4 — în *A*, cu mențiunea: (bis) || 12 — *A,B:* N.B. (Se / *E:* (Se || 19 — lipsește în *A* || 24-25 — lipsesc în *A* || 26 — *A:* eu / *B,E:* zău || 33 — *A,B:* ostrețe / *E:* grilage [în *A*, la *Egor*, următoarea notă: „Actorul însărcinat cu rolul lui Egor trebuie să vorbească românește ca lipovenii"] || **483**, 37 — *A:* Aista. Ie / *B,E:* Ie || **484**, 1 — *A,B:* videm / *E:* văd || 16 — *A,B:* N.B. (Se / *E:* (Se || 17 — *A:* scenii / *B,E:* scenei I || 24 — *A,B:* N.B. (Se / *E:* (Se || 28 — *A,B:* N.B. (Să / *E:* (Se || 29 — *A:* Cîrcioc etc. / *B,E:* etc. || 35 — lipsește în *A* || 485, 12 — *A:* Ichim!... ce cai! Ce pui de zmei! / *B,E:* Ichim || 13 — *A:* să spăria muștereii din droșcă și jidanii / *B,E:* jidanii || 22 — lipsește în *A* || 31-33 — *A:* (Se primblă pe gînduri, furios.) De-atunci toate mi-o mers pe dos... caii îmi șchiopăta de șepte ori pe săptămînă și droșca mergea mai adeseori la carîtaș decît la uliță... Dar toate aceste nu era nimică pe lîngă ceea ce am pățit mai în urmă... *Uvîi! Uvîi!...* Era o madamă de la fteatru... Una, madama Panchița, care avea o păreche de ochi mai aprinși încă decît Malerchi și decît Ichim... A! *Bojî moi!* Ce ochi de drac! / *B,E:* Da [...] drac ave! || 38 — *A,B:* credit / *C,E:* datorie || **486**, 25 — *A:* ieșind / *B,E:* tot ieși || 26 — *A:* Te tot / *B,E:* Și te || **487**, 4 — *A,B:* ș-o lasat / *E:* o lăsat || 13 — *A:* și cu / *B,E:* și || 23 — *A:* holtei / *B,E:* cuconaș || 32 — *A:* Da / *B,E:* (uimit): Bun hristian!... Da || **488**, 11-12 — *A:* Tița

(Cîntecul Viorică din „Baba Hîrca") / *B,E:*

Tița

(cîntă)

(Arie din „Baba Hîrca": „Tata mi-a zis, fată, fată") || **489**, 13-14 — *A,B:* N.B. (Ghiftui / *E:* (Ghiftui [...] *A:* de-a / *B,E:* în || 17 — *A:* („Haideți / *B,E:* (Arie „Haideți || 31 — *A:* frați să trăim bine / *B,E:* frați || **490**, 11 — *A:* să zici / *B,E:* zici || 16-17 — *A:* ei!... odă la... Odă la... Odă la... / *B,E:* ei!... odă [...] craiul || 36 — *A:* Ei... ș-apoi / *B,E:* ș-apoi? || **491**, 17 — *A:* patru... cu soma asta aș face minuni!... / *B,E:* patru... || 26 — *A:* vin iute / *B,E:* vin || 492, 7 — *A:* ca să caut / *B,E:* să caut || 16 — *A:* ca cînd / *B,E:* parcă || 19 — lipsește din *A* || 27 — în *B,E* cu indicația: (bis) || 35-36 — *A:* Hîș la poiată, poetule! / *B,E:* cu poeziile lui cele șchioape? || **493**, 18 — *A:* 45 / *B,E:* 45 de ani || 30 — lipsește din *A* || **494**, 4 — *A:* (indignat) / *B,E:* (furios) || **495**, 12 — *A:* Că bine zici... Cea întăi femeie / *B,E:* Cu adevărat... femeia || 27 — *A,B:* de faci / *E:* că faci || 29 — *A:* N.B. (Gion / *B:* (Gion / *E:* (Ion || **496**, 19 — *A,B:* decît chiar / *E:* decît || 25 — *A:* doamna Ferchezeanca / *B,E:* Ferchezanca || 28 — *A:* văduvă... (Își freacă mînele.) / *B,E:* văduvă... || **497**, 4 — *A,B:* sineși / *E:* el || 15-18 — *A:* (distrat): În folosul lor? / *B,E:* Prea frumos!... [...] parte? || 22 — *A:* a răspunde la îndemnul stăpînirei și a lua parte la subscriere...
Ghift.: Cum a lua parte?... A se împărtăși din...?
Ferc.: La dimprotivă, a mări subscrierea prin / *B,E:* dimprotivă, a mări subscrierea cu || 26 — *A,B:* omenire / *E:* oameni || **498**, 11 — *A:* („Ca să fii cucoană mare", din „Scara mîții") / *B,E:* (Arie [...] mare") || 23 — *A,B,D:* grăiește / *E:* vorbește || 28 — în *A*, mențiunea: (bis) lipsește || **499**, 7 — *A:* cum / *B,E:* cît || 27 — *A:* puțin?... Te poftesc... / *B,E:* puțin? || 32 — *A,B:* și două / *E:* două || **501**, 1 — *A,B:* N.B. (Se / *E:* (Se || 39 — *A,B:* rîzînd / *E:* zîmbind || **502**, 2 — *A:* cătră oamenii / *B,E:* oamenii || 22 — *A:* mare ajutor / *B,E:* de-agiutor || **503**, 9 — lipsește în *A* || **504**, 20 — *A:* numi / *B,E:* numi de-acum || 23 — *A:* 12 minute / *B,E:* 12 || **506**, 9 — *A:* („Baletul umbrelor" din „Robert") / *B,E:* (Aria [...] diable") || **507**, 3 — *A:* (Jucînd / *B,E:* (Împreună, jucînd || 21-25 — *A:* popii... Nu! Nu! / *B,E:* popii? [...] Nu! || **508**, 12 — *A:* (face iar semn.) / *B,E:* Paragrafu... cutare... || **509**, 27-28 — *A:* (Împreună: „Haideți împreună", din „Chirița") / *B,E:* (Arie [...] Împreună) || **510**, 2 — *A:* mereu [inițial: în veci] / *B,E:* în veci || 3 — *A:* (Flutur se închină mulțămit.)

Ferchez *(în parte)*
Vrabia / *B,E:* Vrabia || 6 — *A:*

Să ne rătăcim
Și cu-ai mei prietini
Să ne întîlnim. /

B,E: etc. etc. etc. || 9 — *A:* Nu-mi / *B,E* (singură): Nu-mi || 16-**511**,3 — *A:* Of, of, of și auileu (din „Baba Hîrca") / *B,E:* (Arie [...] mor! || 12 — *A:* mă porți / *B,E:* te port || 33 — *A,B:* bucăți / *E:* în bucăți || **512**,5 — *A:* Prietini (vin din fund) / *B,E:* Prieteni || 6-8 — *A:*
(„Horul țăranilor" din „Scara mîții".)
Toți *(afară de Ferchez.)* / *B,E:* (Arie [...] fund) || 24 — *A:*

Piste inimi și moșie
Ca o zînă să domnești. /

B,E: etc. etc. etc. || **513**, 2 — *A,B:* N.B. (Flutur / *E:* (Flutur || 12-13 — *A:* am / *B,E:* căci am || 18 — *A:* Doamnă, precum dorești etc. / *B,E:* etc. etc. ||

23 — *A,B:* N.B. (Ghiftui / *E:* (Ghiftui || **514**, 23 — *A,B:* încă păn-a / *E:* păn-a || 35 — *A:* Egor (viind din fund) / *B,E:* Egor || 37 — *A:* Ferchez., răcnește:) / *B,E:* Ferchezanca.) || **515**, 28 — *A,B:* afară îndată / *E:* afară || **516**, 7 — *A,B:* o / *E:* pe-o || 11 — *A:* face eu acuș de-i asuda tu Zahar Marojna / *B,E:* topi eu acuș || 14-16 — *A:* (Cîntecul „Călușăilor") (Ghift. și Egor cîntă amenințîndu-se cu pumnul.)
EGOR și GHIFTUI / *B,E:* (Aria [...] (împreună) || 20 — *A:* De [...] de / *B,E:* Cu [...] cu || 25-26 — *A,B:* Egor / *E:* Egor (împreună) || **517**, 3 — *A:*

FERCHEZ.

Fii domol, Egoraș, dragul meu...

EGOR

Nu vreu.

(Împreună.) /

B,E: *(Împreună.)* || 7 — *A:*

De mînie și de ură
Am să-ți sfărm dinții din gură. /

B,E: etc. etc. || 14 — *A:* N.B. (Cîntînd, Ghiftui și Egor se apucă la luptă.) [...] N.B. (Ghift. / *B.E:* Ghiftui || 24 — *A:* pojalosti... (Se [...] / *A,B:* ostrețe / *E:* (Se [...] grilaje || 26 — *A,E:* (Se / *B:* N.B. (Se || 31 — *A,B:* nici am / *E:* n-am || **518**, 1 — *A:* SCENA 15 / *B,E:* SCENA XVI || 9 — *A:* („Tălharii... tălharii", din „Scara mîții") / *B.E:* (Arie [...] „Tîlharii") || 14 — *A,B:* N.B. (Tița / *E:* (Tița || 15 — *A:* SCENA 16 / *B,E:* SCENA XVII || **519**, 15 — *A,B:* N.B. (O / *E:* (O || 18 — *A,B:* de către / *E:* de || 20 — *A,B:* încremeniți / *E:* încremeniți toți || 21, 28 — *A,B:* N.B. (Ghiftui / *E:* (Ghiftui || **520**, 9 — *A,B:* N.B. (Rămîn / *E:* (Rămîn || 11 — *A,B:* Perdeaua [în *A*, la sfîrșit, mențiunea: Sfîrșit actului 1] / *E:* Cortina || 13 — *B:* înfățișează [...] simplu / *E:* reprezintă [...] simplă || 26 — *B:* (Vesel.) / *E:* (Veselă.) || **521**, 7 — *B:* bine foarte / *E:* foarte bine || 32 — *B:* Talpă/ *E:* Talpă-Lată || **522**, 14 — *B:* N.B. (Să / *E:* (Se || 35 — *B:* N.B. (Tița [...] de / *E:* (Tița [...] cu || **526**, 32 — *B:* se adune la curte / *E:* s-adune || **528**, 15 — *B:* cuconașu / *E:* cuconu || **530**, 28 — *B:* eu acuș / *E:* eu || **531**, 23 — *B:* moșiele-n / *E:* moșia-n || **532**, 12 — *B:* urli, și / *E:* urli || **534**, 6 — *B:* îndrăzni / *E:* mai îndrăzni || 40 — *B:* lingura / *E:* o lingură || **538**, 14 — *B:* N.B. (În [...] ca / *E:* (În [...] ca și || 23 — *B:* d-voastră, boieri / *E:* d-voastră || **540**, 8 — *B:* neînțeles / *E:* neînțelegeri || **543**, 14 — *B:* Talpă-Lată / *E:* Talpă || 29 — *B:* proțesuri / *E:* proțes || **545**, 34 — *B:* 45 / *E:* 45 de ani || 35 — *B:* căsătorit / *E:* însurat || **547**, 24 — *B:* vremea / *E:* timpul || 25 — *B:* de se / *E:* și se || **548**, 35 — *B:* N.B. (Toți / *E:* (Toți || **551**, 12 — *B:* în mare tulburare / *E:* foarte tulburat || **553**, 30 — *B:* N.B. (La / *E:* (La || **558**, 31 — *B:* ca cînd / *E:* ca și cînd || 32 — *B:* iarăși / *E:* iar || 34-*B:* N.B. (Se / *E:* (Se || **560**, 10 — *B:* N.B. (Să [...] următor / *E:* (Se [...] de mai jos || **561**, 21 — *B:* N.B. (Flutur [...] Talpă / *E:* (Flutur [...] Talpă-Lată || **563**, 2 — *B:* de pe / *E:* din || **564**, 10 — numai în *E:* (Cortina cade.) ||

CINEL-CINEL (p. 565)

„Comedia cu cîntice" a fost scrisă în decembrie 1856, cum îl informa Alecsandri pe prietenul său Grenier, plecat în Franța, cu privire la ocupațiile sale: „Adun în acest moment într-un volum tot ce am scris în proză de cîtiva ani [...]. Prințesa Natalia, prințesa Catița și d-na Mavrojeni își propun să dea o reprezentație în folosul săracilor; mi-au cerut un mic tablou național... Le-am făcut o bluetă care le va da satisfacția de a se arăta pe scenă în fermecătoare costume de țărance" (cf. *Lettres inédites du poète roumain Basile Alecsandri à Ed. Grenier*, Paris, 1911, p. 28).

Volumul pe care-l pregătea, *Salba literară*, apare la sfîrșitul lui martie în anul următor, iar „blueta", în aparență ușoară și plină de voioșie, ce atunci era aproape subversivă, căci constituia, ca și sceneta *Pîcală și Tîndală* (ambele publicate în volumul amintit), o „prefigurare a Unirii și o pledoarie pentru ea" (cf. G. C. Nicolescu, *op. cit.*, p. 520; v. și Ch. Drouhet, *op. cit.*, p. 220-221).

Piesa a fost reprezentată, probabil, în 1857, pe muzică de Flechtenmacher (în ediția *Operelor complete* din 1875 este indicat, în mod greșit, anul 1858 ca moment în care se petrece acțiunea).

S-a publicat în volumele: *Salba literară*, 1857, p. 313-341; *Vioara teatrului românesc*, 1857, p. 59-64 (cupletele: *Corona Moldovii* — fără refrenul recitat de TOȚI, *Tata Noe*, *Un dor ascuns*, *Hai în horă de-i juca* — numai primele strofe); *Opere complete*, II, 1875, p. 653-686.

VARIANTE

Salba literară (A), Vioara teatrului românesc (B), Teatru, II, 1875 (C)

567, 2 — *A:* în un / *C:* cu cîntece într-un || între r. 3-4, numai în *A:* (Muzica de d. Flechtenmacher) || 5 — numai în *C:* în anul 1858 || 6 — *A:* înfățișează / *C:* reprezintă || **569**, 35-36 — *A:* s-a / *C:* s-a mai || **575**, 29 — *A:* vă-ți / *C:* vă veți || **576**, 6 — *A:* Vrea / *C:* Voiește || 33 — *A,C:* Suceava [erata din *C* îndreaptă: Mănăstirea Putnii] || **578**, 16 — *A:* cîntă corul / *C:*

corul cîntă || **590**, 20-21 — *A:* care fată o / *C:* pă care fată || **591**, 1 — *A:* se primesc / *C:* primesc || **592**, 33 — *A,C:* Și să fim / *B:* Să-nflorim || **593**, 10 — numai în *C:* (Cortina cade.) ||

RUSALIILE (p. 595)

Scris la Mircești, în luna octombrie 1860 (cf. scrisoarea adresată lui I. Ghica din Mircești, la 26 oct. 1860), vodevilul satirizează demagogia liberalilor, ostili reformelor democratice ale lui Cuza, și, în același timp, exagerările latiniste ale etimologiștilor ardeleni (v. prefața ediției din 1875, vol. de față, p. 29-30). Ch. Drouhet identifica pentru pedantul Galuscus modelul pedanților lui Molière (*op. cit.*, p. 200, 221-224), dar Alecsandri avea modele mai apropiate în „sapienții" noștri, în ale căror concepții lingvistice vedea o primejdie pentru limba noastră strămoșească (cf. și scrisoarea din 1 nov. 1869 adresată lui I. Negruzzi). El își preciza încă o dată modelul și ținta satirei în scrisoarea către Alex. Hurmuzachi din 14 martie 1863: „Acum mă ocup cu tipărirea unui mic vodevil într-un act, intitulat *Rusaliile în satul lui Cremine*, o piesă ce s-a jucat zilele trecute la București și care a indignat pe *Nichipercea*. Acest giurnal caraghios mă declară om fără de moral și mă plînge că mi-aș fi terminat *reputațiunea de autor*.

În curînd ți-oi trimite acea grozăvie fatală *reputațiunii* mele și vei videa în cuprinsul ei cum au agiuns de stropșită biata limbă românească în gura unor pedanți ce se cred mai români cînd își adaugă un *us* în coada numelui lor. Personagiul cel mai comic este un profesor de sat, anume Ion Gălușcă, dar care au găsit de cuviință a se numi Ionus Galuscus, subt cuvînt că s-ar trage dintr-un general roman ce-a făcut războiul cu Galia pe timpul lui Cezar.

Am aflat că toți ardelenii aflători în București au rămas furioși asupra mea, lucru de care puțin îmi pasă, căci mai am încă destule săgeți în tolbă" (cf. V. Alecsandri, *Cele mai frumoase scrisori*, p. 135-136).

Piesa s-a reprezentat pentru prima dată la Iași, în primăvara anului 1861, probabil după textul aflat în ms. B.A.R. 809, datat 1860: „... Apariția unor noi lucrări de teatru ale lui Vasile Alecsandri — scrie Ioan Massoff, *op. cit.*, II, p. 68-69 —, un moment eliberat de însărcinările sale diplomatice, a înviorat într-o măsură viața teatrală a Iașilor. S-au reprezentat astfel *Rusaliile în satul lui Cremene* [...], cantonetele *Clevetici* și *Sandu Napoilă*, precum și piesa *Lipitorile satelor din Moldova*, localizare după o lucrare franțuzească" (v. și dările de seamă: *Rusaliile în satul lui Cremine, comedie în un act de V.A.*, în *Dacia*, 1861, nr. 15-19 și Anonim, *Lipitorile satului din Moldova, vodevil în patru acte de V.A.*, în *Țăranul român*, I, 1861, p. 24).

Tot I. Massoff (*op. cit.*, II, p. 56) ne informează că premiera piesei la Teatrul cel Mare din București a avut loc în stagiunea următoare, în febr. 1862. citîndu-l pe actorul Ștefan Vellescu care relata astfel, în *Memoriile* sale (vol.II, p. 393 — Muzeul Teatrului Național), împrejurările în care s-a produs acest eveniment: „... *Rusaliile*, piesă originală de Alecsandri, satiră politică, care cu toate acestea nu a avut succes și înțeleg prea bine aceasta; Alecsandri, cu ideea de a satiriza pe inimicii săi politici, a uitat cel mai principal lucru: că o piesă, mai înainte de orice, cată să aibă o intrigă și un interes oarecare dramatic; piesa nu răspunde, cu toate acestea, deloc la așteptarea generală. Millo îmi spune că Curtea, care a cerut cu stăruință ca să se reprezinte această piesă, în seara de reprezentare se temea ca piesa să nu fie fluierată."

Alecsandri remaniase poate sau a remaniat ulterior piesa, cum se poate constata din compararea manuscrisului din 1860 cu edițiile, dar numai în ceea ce privește stilul, intriga rămînînd aceeași.

Reprezentarea și tipărirea piesei în 1863 au stîrnit violente atacuri împotriva lui Alecsandri, în presa liberală, care îl acuza că ar fi ostil reformei agrare (cf. *Independența română*, V, 1863, nr. 73, p. 290—292). De fapt, campania era îndreptată indirect împotriva lui Cuza și era dusă de mai multe publicații: *Nichipercea, Țăranul român, La voix de la Roumanie, Ateneul român.*

Rusaliile (intitulată la început *Satul lui Cremine* — cf. ms. B.A.R., nr. 809, f. 86ʳ - 101ʳ, copie autografă a piesei, dăruită Academiei de I. Ghica apoi *Rusaliile în satul lui Cremine* și, în fine, *Rusaliile*) s-a tipărit mai întîi în broșură separată (*Rusaliile în satul lui Cremine.* Vodevil într-un act Iași, Ed. T. Codrescu și D. Gusti, 1863. Repertoriul dramatic), apoi în vol. II al *Repertoriului dramatic* (*Lipitorile satului. Rusaliile. Zgîrcitul risipitor. Ultra-demagogul. Ultra-retrogradul*), Iași, Tip. Bermann-Pileski, 1863 și în *Opere complete*, II, 1875, p. 687-729.

VARIANTE

ms 809 (A), Rusaliile în satul lui Cremine, 1863 (B), Repertoriul dramatic, II (C), Teatru, II, 1875 (D)

595, — *A* [titlul]: *Satul lui Cremine.* Farsă întru-n act. 1860 / *B,C* [foaie de titlu]: *Rusaliile în satul lui Cremine* [titlul fals: *Rusaliile*] / *D: Rusaliile* ||
596, 1 — *A,B,C:* Personagiuri / *D:* Persoane || 2-3 — *A:* Galuscus (Ion Gălușcă) vechilul moșiei. / *B,C,D:* Galuscus [...] sat. || 4 — *A:* Răzvrătescu, sub-sub-prefect / *B,C,D:* Tachi Răzvrătescu, subprefect || 5 — A: vornic / *B,C,D:* vornic de sat || 6 — *A:* femeia / *B,C,D:* nevasta ||

8 — *A:* Saftei. / *B,C,D:* Saftei, țăran ‖ 9-10 — *A:* Țărani, Lăutari / *B, C,D:* Un jandarm. Catrina, Țărani, Țărance [numai în *B,C:* 1860] ‖ **597,** 1—2 — *A:* Satul lui Cremine / *B,C,D:* Rusaliile. Vodevil într-un act. ‖ 3—4 — numai în *D:* (Scena [...] 1860.) ‖ **5** — *A,B,C:* înfățișează / *D:* reprezintă ‖ 6—8 — *A:* gardul ogrăzii a casei boierești, cu o portiță. / *B, C,D:* zaplazul [...] copaci. ‖ 8-9— *A:* Pe ușa ei stă [...]. Acest han a fost rădicat / *B,C,D:* deasupra ușei este [....]. Această crîșmă a fost zidită ‖ 12—17 — *A:* *(La rădicarea cortinei se aude în cîrcimă cîntice de lăutari.)* Suzana *(toarce pe prispa casii din stînga)* / *B,C,D:* Suzana [...] s-a-ntors! ‖ 19 — *A:* satului sau cu un fecior boieresc / *B,C,D,:* satului ‖ 22 — *A,B,C:* o vadană. Nu-l / *D:* ș-o vădană; nu ‖ 24 — *A:* chiar de clacă / *B,C,D:* de clacă ‖ **598,** 2 — **599,** 33 — *A:* Suzana — Toader *(ieșind din cîrcimă)* Toader *(către țăranii din cîrcimă)*: / *B,C,D:* Suzana, Țărance [...] pe prag) ‖ **598,** 13—*B,C:* Altă țărancă / *D:* Catrina ‖ 14—*B,C:* Cea dintîi / *D:* Întîia ‖ 15—*B,C:* Cea de a doua / *D:* Catrina ‖ 16 — *B,C:* Alta / *D:* Întîia ‖ 18—*B,C:* Alta / *D:* Catrina ‖ 21—*B,C:* Cea dintîi / *D:* Întîia ‖ 23—*B,C:* Alta / *D:* Catrina ‖ 28 — *B,C:* și au / *D:* ș-o și ‖ **599,** 10 — *B,C:* N.B. (Se / *D:* (Se ‖ **600,** 1 — *A:* știți / *B,C,D:* vreți ‖ 4 — *A:* Suzano / *B,C,D:* Suzănică ‖ 7—13 — *A:* Ionus Galiscus ... Ionus Galuscus ... dracu știe cum îl mai cheamă.

Suzana: Ion Gălușcus.

Toader: Ei... Ion Gălușcus... de cînd le vorbește sătenilor tot din carte și le spune ba că-s strănepoți de împărați, ba că se trag din Troian, ba că strămoșii lor au fost odată stăpînii lumei... țăranii au prins la nas. Și cînd îi îndemn să iasă la lucru, ei îmi răspund că împărații nu lucrează...

Suzana: Așa... Împărații șed la cîrcimă. / *B,C,D:* cuconu Ion [...] copiii? ‖

15-19 — *A:* sub-sub-prefectul și le-a amețit capul cu o mulțime de bazaconii de pe ceea lume... Ș-acu cînd li pomenești de boieresc, ei îți răspund că pămîntu-i a lor, că moșia are să li se împartă și că să mai facă și boieriul boierescul că ei destul l-au făcut în viața lor. / *B,C,D:* subprefectu [...] mă! ‖ 20-21 — *A:* îi chiar [...] Cremine... vorba ceea... / *B,C,D:* i bine numit [...] Cremine? ‖ 22 — *A:* Tocmai / *B,C,D:* Bine; ‖ 24 — *A:* vornicie? / *B,C,D:* vornicie, bat-o pîrdalnicu! ‖ 25-26 — *A:* păcatele mele!... d-apoi / *B,C,D:* de dînsa ca de Satana, păcatele mele! dar apoi ‖ 27 — *A:* măi,/ *B,C,D:* oamini buni, ‖ 28-30 — *A:* L-aș aduce, dar nu mă lasă dihania. / *B,C,D:* dacă l-ai [...] dihania! ‖ 34 — *A:* vie / *B,C,D:* cadă ‖ 35 — *A:* teleagă a dracului, bărbate? / *B,C,D:* teleaga dracului. ‖ **601,** 1 — *A:* Ionus Gălușcus / *B,C,D:* Ion Gălușcă ‖ 3-16 — *A:* Mai dăunăzi vine storoșul cu o hîrtie în care se zicea că să serbăm cu solemnitate o zi

onomastică, nu mai știu care... Lasă că sosise poronca a două zi după sărbătoare, dar apoi ne-am dus vro trei oamini la tîrg ca să cumpărăm solemnitate și mastic... Mastic am găsit la băcălie, dar solemnitate, ce mîncare-a fi aceea, n-am putut găsi nici măcar la spițărie. / *B,C,D:* Dar [...] digeaba. [5 — *B:* grăiește / *D:* vorbește] ‖ 18—29 — *A:* N-am făcut nimic... Am ș-acu masticu pe polița casii. Ieri, altă hîrtie ca să ne apucăm de durat temniță-n sat... Dl. Gălușcă ne-au vorbit un ceas de constituți... / *B,C,D:* Am trimes [...] costituți... ‖ 31 — *A:* moare? / *B,C,D:* moare, bărbate? ‖ 32 — **602,** 3 — *A:* Știu eu?... De putoare... ba nu... de pudoare...

Suzana: Ha, ha, ha...

Toader: Cică românul de-acu-nainte o să aibă amoare, o să aibă putoare. De înțăleg ceva să pier. *(Scapă jos condicile și hîrtiile de sub braț.)* Na...

Suzana: Da ce-s aeste, bărbate?

Toader: Ce să fie?... mai știu eu? Condici de însemnat toți trecătorii pin sat... Tabloane de însemnat toate vitele de pe moșie... Potrocoale... de recesemință... Dracu le știe... ia... belele. / *B,C,D:* Poate că moare de curechi [*B:* varză] [...] recesemință. ‖ 4 — *A:* ce nu legi / *B,C,D:* leagă ‖ 7 — *A:* tot trage / *B,C,D:* trage ‖ 7—10 — *A:* femeiușca mea... *(O dismeardă.)* Că, zău, știi una?... Mi-i grijă să te las tot singură...

Suzana: De ce, bărbate? / *B,C,D:* sufletelu [...] Todirel.? ‖ 11—13 — *A:* că ești tinerică, frumușică, ai vină-ncoace... și...

Suzana *(împingîndu-l* / *B,C,D:* pentru că [...] îl împinge ‖ 15 — *A:* (rîzînd): Ba, zău / *B,C,D:* Ba, zău ‖ 17-**603,** 9 — *A:*

Suzana: Așa să trăiești?

Toader: Așa să trăiesc... Suzano... / *B,C,D:* Suzana [...] Suzano... ‖ 14-15 — *A:* (se apropie să o sărute): Porumbița mea... / *B,C,D:* (ștergîndu-și [...] jandarmul.) ‖ 16 — *A:* SCENA III / *B,C,D:* SCENA IV ‖ 17 — *A:* Storoșul / *B,C,D:* Jandarmul ‖ 19 — *A:* Storoșul / *B,C,D:* Jandarmul ‖ 20 — *A:* Ce este, storoșe? / *B:* Ce este, jandarule? / *C,D:* Ce-i, jăndarule? ‖ 21-22 — *A:* Storoșul [...] (dă o hîrtie lui Toader și iese.) / *B,C,D:* Jandarmul [...] Na-ți-o. (Iesă.) ‖ 24-25 — *A:* Ian să mai videm ce / *B,C,D:* Să videm ce mai ‖ 26 — *A:* Toadere? / *B,C,D:* Todirică? ‖ 27-29 — *A:* dar mă duc la dl. Ionus Gălușcus... / *B,C,D:* Mă duc! [...] iată-l. ‖ 30 — *A:* SCENA IV / *B,C,D:* SCENA V ‖ 31 — *A:* ogradă / *B,C,D:* casa boierească ‖ 33—35 — *A:* (în parte): Admirabil!... redactorii acestui ziar sunt adevărați consecuinți cu Brutus... Cetățeni mari și demni de laure... Critică tot și cer republică... / *B,C,D:* Admirabil! [...] Admirabil! ‖ **604,** 4-5 — *A:* numesc / *B,C,D:* numesc din străbuni ‖ 6—*A:* Transilvania / *B,C,D:* Dacia Transcarpatină ‖ 7—8 — *A:* Galia / *B,C,D:* Gaulia pe timpul lui Cezar ‖ 13 — *A:* cucoane / *B,C,D:* cucoane

Gălușcă || 14-18 — *A:* în sat să nu-mi ziceți cucoane, pentru că astăzi nu mai există boieri și boierii. Zi-mi frate Galuscus, căci astăzi / *B,C,D:* de cînd [...] fiindcă || 19 — *A:* zice și / *B,C,D:* zice || 22-32 — *A:* Domnule e cuvînt latin... Dominus...

Toader (în parte, Suzanei): Îi trăsnit cu leuca.

Galus.: Acum că ne-am dat esplicațiunea necesarie... Ce vroiești de la mine? / *B,C,D:* Acest cuvînt [...] voiesci? || 33-**605**,9 — lipsesc în *A* || 38 — *B,C:* trebuie / *D:* debe || 39 — *B,C:* Suzana (rîde cu hohot / *D:* Suzana || 10 — *A:* mulțămire. / *B,C,D:* plăcere. || 11—12 — *A:* vornicului / *B,C,D:* vornicului din satul lui Cremine || 13 — *A:* cu carăle la [...] trebuincios / *B,C,D:* la [...] necesariu || 17-18 — *A:* lemnilor menționate. / *B,C,D:* materialului menționat. || 18-19 — *A:* sub-sub-prefect / *B,C,D:* subprefect || 19-21 — *A:* destul de arbitrar!... Tocmai / *B,C,D:* arbitrar [...] Tocmai || 23—34 — *A:* o temniță!... Asta nu provine decît din inimiciția d-lui Răzvrătescu împrotiva mea... El vrea să mă ruineze... *(Stă pe gînduri.)*

Toader: Ce zice în hîrtia ceea, domnule?

Galuscus *(în parte)*: O!... ce idee!... *(Tare.)* Zice că fără nici o întîrziere să sară tot satul pentru ca să-mi culeagă îndată / *B,C,D:* construirea [...] culeagă || 35 — *A:* domnule, vorbește / *B,C,D:* cucoane, grăiește || 36-37 — *A:* scot la boieresc. / *B,C,D:* scot azi la lucru boierescului. || 39 — *A:* Cole în / *B,C,D:* Fac cislă colea-n || **606**, 1-2 — *A:* le grăiesc cum știu eu. / *B,C,D:* parlamentăm împreună. || 3 — *A:* Bine... (Întră / *B,C,D:* Îndată [...] duce || 6-9 — *A:* (văzînd pe Suzana.) Iată și bela Suzană. Ce faci pe prispă, belă? / *B,C,D:* (Suzana cîntă [...] singurică? || 12 — *A:* (Oftînd.) Căci nu sînt / *B,C,D:* și cu buzele! (Oftînd.) Căci nu sînt eu || 14-24 — *A:* ce te-ai folosi?

Galus.: M-aș face înadins nodoros, ca să mă disnozi cu buzele.

Suzana *(în parte):* Înghite, Gălușcă. / *B,C,D:* Ai vre să [...] nu eu. || 25 — *A:* SCENA V / *B,C,D:* SCENA VI || 28 — **607**, 16 — *A:* încoace...

Veveriță: Ne cheamă dl. Gălușcă?

Gal.: Eu vă chem, fraților, însă păn-a nu vă espune ceea ce am de espus, binevoiți a vă aduce aminte că eu, fiind din Ardeal, mă trag de-a dreptul din generalul roman Galuscus și că, în consecință, nu mă numesc Gălușcă, mai cu seamă că nu pot suferi gălușcele... nu-mi priesc... Acum, ascultați cu atențiune, fraților romani. V-am luminat de mult asupra sorgintei voastre... Sînteți romani, strănepoți al imperatorului Traian, anticii stăpînitori al lumei... În consecuință, vă îndemn, conform cu ordinul acesta a d-lui subprefect, să alergați îndată la cîmp pentru ca să-mi adunați pînea. *Dixi!*

Veveriță: Bucuros, d-le Gălușcă...

Gal.: Galuscus, frate Veveriță, Galuscus.

Veveriță: Dar... însă ne temem de rusalii. / *B,C,D:* încoaci [...] rusalii. || 18-21 — *A:* Mai alaltaieri ele au rădicat un bou păn-în nori de nu s-au mai zărit, și cică astă-noapte le-au văzut Gheorghi a Saftei primblîndu-se prin sat. Așa-i Gheorghi [*B:* a Saftei]? / *B,C,D:* ardă-le [...] Gheorghi? || 23-24 — *A:* ca romancele.

Suzana *(lui Toader)*: Toadere... mi se pare că moș Veveriță spune gogoși.

Toader: *(încet Suzanei)*: Așa-mi pare și mie./ *B,C,D:* și se [...] boierești. || 25-26 — *A:* grav!... / *B,C,D:* grav! uă... uă... uă... calamitate publică! || 28 — *A:* ele / *B,C,D:* dînsele || 29—31 — *A:* au prins pe Venus cu Apolon... adică cu mreje / *B,C,D:* a voit [...] mreje || 32 — *A:* și pe / *B,C,D:* și || 33-36 — *A:* ne-au ferit Dumnezeu, domnule!

Gal.: *(căinîndu-i)*: Sărman popul!... Și-au uitat tradițiunele!... *(Tare.)* / *B,C,D:* cucoane [...] antice! || 37-38 — *A:* le îneca. / *B,C,D:* apoi [...] baltă. || 38-**608**, 18 — *A:* faceți și voi... Luați un năvod cu voi și mergeți la lucru...

Veveriță: Bine, domnule... Iaca mergem... Hai, măi...

Țăranii: Hai...

Gal.: Și cătați, fraților romani, să nu rămîie nimic pe urmă.

Vever.: Da cum, Doamne, iartă-mă!... Haide, fraților romani!

Țăranii: Hai. *(Țăranii intră iar în crîcimă.)*

Suzana *(încet lui Toader)*: Toadere... frații romani au intrat iar în crîcimă.

Toader *(la țărani)*: Da încotro apucați, măi?

Veveriță *(pe prag)*: Să cătăm năvodul. *(Țăranii rîd în crîcimă.)* / *B,C,D:* facem și noi [...] în crîșmă.) || 19 — *A:* iar jurnalul și seamănă adîncit în cetire. Lăutarii cîntă în crîcimă.)

Galuscus (în parte): / *B,C,D:* jurnalul [...] citire) || 20-21 — *A:* energice! / *B,C,D:* energice! ce logică invincibile! || 22-23 — *A:* articolului.) [...] mai nainte. / *B,C,D:* foaiei [...] la început. || 23-27 — *A:* O decadă, două decade, trei decade au trecut și ministeriul încă nu au inovat reformele promise în programa sa. Conchidem că și acest cabinet nou / *B,C,D:* Douăzeci [...] minister || 29 — *A:* România / *B,C,D:* Patrie || 29-31 — *A:* Frumos! [...] numai o greșeală / *B,C,D:* Sublim. [...] de tipar numai o singură greșeală || 33 — *A:* (Citește încet.) / *B,C,D:* (Citește.) || 34-**609**, 6 — *A:* *(încet Suzanei)*: Suzano... Nu ne vede nime... țăranii sînt în crîcimă... Dl. Gălușcă s-au îngropat în hîrtia ceea... Nu mi-i lăsa să mă-nfrupt cu-o sărutare?

SUZANA: De ce nu, bărbățele?... Dă degrabă...

TOADER *(vrînd s-o sărute)*: Puiculiță... / *B,C,D:* (viind [...] jandarmul.) || 7 — *A:* SCENA VI / *B,C,D:* SCENA VII || 8 — *A:* Storoșul / *B,C,D:* Jandarmul [și în continuare la fel] || 10 — *A:* (cu mînie) [...] storoș, că nu-mi dă vreme să-mi sărut nevasta. / *B,C,D:* (supărat) [...] de jăndar. || 14 — *A:* birului. (Iese.) / *B,C,D:* birului || 15 — *A:* că n-am / *B,C,D:* n-am || 17 — *A:* și sfertul / *B,C,D:* două sferturi || 19-28 — *A:* Toderică, pe bietul storoș că el nu-i vinovat... Du-te mai bine la dl. subprefect și te tălmăcește cu dînsul.

TOADER: Cum dracu nu m-o supăra dacă mă tot stînjenește...

SUZANA *(dismierdîndu-l)*: Lasă mai pe urmă, Toderel, că avem vreme... Aleargă acu la subprefect...

TOADER: Iaca mă duc numai într-o fugă și vin îndată. *(Iese, alergînd pin dreapta, în fund.)* / *B,C,D:* pe bietu [...] jandarmul.) || 29 — *A:* SCENA VII / *B,C,D:* SCENA VIII || 31-**610**, 19 — *A:* (cetind): Așa ministru să aibă țara... ca redaptorul... Știu că ar fi felice!...

SUZANA *(se pune pe prispă, torcînd; cîntă)*:

Toarce, toarce, leleo, toarce,
Păn ce badea s-a întoarce...

GALUSCUS *(tresărind)*: Ce voce cîntă aici?... A!... Bela Suzana!...

SUZANA

Vai, fuiorul mi l-am tors,
Și bădica nu s-a-ntors!

GALUSCUS *(în parte)*: E belă ca Aurora!... Ce pudoare în fața ei!... E demnă de amoarea mea! *(Se apropie.)* Belă Suzană...

SUZANA *(rădicînd capul)*: Ce vrei, d-le Gălușcă?

GALUSCUS: Vreu să-mi permiți ca să te admir, că ești belă ca o columbelă. Și amabilă ca o...

SUZANA: Nu te înțeleg... vorbește românește, că eu nu știu păsărește!

GALUSCUS: Ah!... Se poate să nu știe păsărește o turturelă... o filomelă ca d-ta? / *B,C,D:* (tresărind [...] în anima mea? || 21-28 — *A:* Știvini, ivini, păvănă, săvănă, răvănă, ștevene? Mivini, săvănă, pavana, revene, căvănă, evene, știvini, nevene, buvunu, nuvunu...

GALUSCUS *(cu mirare)*: Buvunu, nuvunu?... Ce limbagiu e acesta?

SUZANA: Limba d-tale... N-o înțălegi?

GALUSCUS: În van îmi tortur mintea ca să înțeleg... Buvunu, nuvunu nu aparțin idiomului năciunei noastre. În consecuință mă găsesc într-o dificilă pusăciune de-a putea da o interpretăciune răciunală astor sclămăciuni... / *B,C,D:* Stivini [...] rățională. || 33-34 — *A:* satisfacție [...] înțăles [...] *A,B:* grăiești / *B,C,D:* mulțămire [...] priceput [...] *C,D:* vorbesci || 36-**611**, 9 — *A:* Ian ascultă, d-le Gălușcă, dacă ai de gînd ceva, vorbește-mi creștinește, ca oaminii, că almintere om tot ciripi împreună până mîni dimineață... Chiar de flori de cuc.

GALUSCUS: Ei, apoi, Suzano, dacă vrei să-ți vorbesc în limba vulgară... ți-oi spune get-beget moldovinește că mi-ești dragă și că mă usuc de dor... Na...

SUZANA *(în parte)*: Iaca tăciunele că s-au aprins.

N.B. *(Toader se arată în fund și ascultă.)*

TOADER *(în parte)*: Ce vorbește oare Gălușcă cu Suzana?

GALUSCUS: Suzano... eu sînt expeditiv ca strămoșul meu Galuscus... Ț-am mărturisit că te am...

SUZANA: Mă ai?

GALUSCUS: Ba nu... te iubesc vreu să zic... Răspunde-mi și tu în scurt / *B,C,D:* greu [...] șleah || 12-13 — *A:* bună / *B,C,D:* bună stropșitului || 15-20 — *A:* de a fi amoreză unui boier... O înțălegi singură cît e de mare... căci ești femeie pricepută... dar apoi gîndește, Suzano, că eu, vechil, pot face mult bine sau mult rău / *B,C,D:* ce ar fi [...] pagubă || 24-26 — *A:* Suzano?... Răspunde, draga mea... Nu-ți fie rușine... / *B,C,D:* Suzănică [...] amoarei. || 27 — *A:* Gălușcă... Știu eu ce să mai / *B,C,D:* știu eu ce să || 29 — *A:* depărtez de-acasă / *B,C,D:* depărtez || 30 — *A:* furiș... / *B,C,D:* furiș la tine. Vrei? || 32-33 — *A:* la noapte?... Răspunde...! nu fii cu sfială... / *B,C,D:* Suzano [...] simțiciunea. || 37-39 — *A:* astăzi... [...] și vină... De te-a [...] ea. / *B,C,D:* mai într-amurgu. [...] și dacă te-a și [...] Ileana. || **612**, 1-2 — *A:* Minunat!... Perfect!... Suzano, am să-ți aduc o păreche de cercei... / *B,C,D:* Perfect [...] Venus. || 3 — *A:* (viind în scenă) [...] (Cu mînie.) / *B,C,D:* (în parte) [...] (Vine în scenă.) || 5 — *A:* (furios): Ce / *B,C,D:* Ce || 8-12 — *A:*

GALUSCUS: Ce?

TOADER: Că ești un...

GALUSCUS: Ce?

TOADER *(dămolindu-se)*: Nimic... / *B,C,D:* Suzana [...] că || 14-16 — *A:* Mă duc... rămîneți sănătoși... (Iese.) / *B,C,D:* d-nul [...] fund.) || 17 — *A:* SCENA VIII / *B,C,D:* SCENA IX || 23 — *A:* Și încă îl și sfătuiești cum să vie acasă la tine, fără ca să-l cunoască nime?

SUZANA *(rîzînd)*: Da de unde ai / *B,C,D:* SUZANA... ai || 27 — *A:* bun [...] rîsul / *B,C,D:* om [...] batgiocura || 29 — *A:* altele... Și... na, c-am pățit-o / *B,C,D:* altele || 32 — *A:* (plîngînd mai tare) / *B,C,D:* (bocindu-se) || 34 — *A:* (cu blîndețe): Liniștește-te / *B,C,D:* Liniștește-te || 35—37 *A:* Să te dai în dragoste cu Gălușcă?... Ție îți pare-o glumă? / *B,C,D:* să-

[...] tine! || **613,** 1-2 — *A:* Da [...] vrut / *B,C,D:* Dacă [...] vrut numai || 4-5 — *A:* Așa... că parcă n-am auzit eu... n-am văzut eu... / *B,C,D:* Ian [...] eu... || 8-20 — *A:* Dl. Gălușcă are să se primble la noapte prin sat îmbrăcat femeiește, și de vrei să-i pui minte-n cap, fă pe țărani să creadă că-i rusalie și-l luați la hăituială...

Toader *(rîzînd și plîngînd)*: Îra!... bine zici, nevastă... / *B,C,D:* Bărbate [...] (Rîde.) || 23-24 — *A:* n-oi mai greși de-acu-nainte / *B,C,D:* de-acum [...] surd. || 26 — *A:* cu o sărutare / *B,C,D:* c-un sărutat || 28—29 — *A:* (vrînd s-o sărute): Bunicica mea / *B,C,D:* Găinușa [...] jandarmul. || 30-31 — *A:* IX [...] Storoșul/ *B,C,D:* X [...] Jandarmul || 32 — *A:* Storoșul / *B,C,D:* Jandarmul || 33 — *A:* Bată-l [...] storoș, că / *B,C,D:* (furios): Bată-l [...] jăndar || 35-**614,** 2 — *A:* Toadire... O poroncit / *B:* Toadire [...] poroncit || 2-3 — *A:* țăranii / *B,C,D:* sătenii || 4-*A:* (Suzanei, după ce au ieșit storoșul:) / *B,C,D:* (Suzanei.) || 4—5 — *A:* nu / *B,C,D:* ce nu || 6 — *A:* Storoșul (intrînd) [...] degrabă / *B,C,D:* Jandarmul (întorcîndu-se [...] iute || 8-9 — *A:* Mă [...] se pornește și întră / *B,C,D:* Of! mă [...] Întră || 10-11 — *A:* (apucîndu-se iar de tors pe prispă) [...] știu... / *B,C,D:* (singură) [...] știu. (Întră în casă.) || 12 — *A:* X / *B,C,D:* XI || 13 — *A:* Răzvrătescu / *B,C,D:* Răzvrătescu (întră prin fund certîndu-se) || 14 — *A:* (în culise): Ba / *B,C,D:* Ba || 16-17 — *A:* (întrînd odată cu Răzvrătescu pin dreapta, în fund): Ba [...] injusticiune / *B,C,D:* Ba [...] vexăciune intolerabilă || 18-20 — *A:* Ba-i plăti cu nepus în masă, ca această contribuție au fost / *B,C,D:* Domnule [...] lege || 21-31 — *A:* informat că toți proprietarii au să plătească 5 la sută din venitul lor.

Gal.: Prea bine... însă eu nu-s proprietariul aceștii moșii... Eu sînt numai un vechil...

Răzvr.: Ba ești tovarăș cu proprietariul și, prin urmare, răspunzător de toate.

Gal.: Racionamentul d-tale este eronat, d-le Răzvrătescu... Legea specifică cualitatea de proprietar... În consecuință mergi de te înțelege cu proprietariul...

Răzvr.: Vorbă-i?... Oi alerga eu cîmpii în bobote!... Am venit aice și nici mă întorc la subprefectul pănă nu mi-i număra banii contribuției.

Gal.: Dacă-i pe asta... Îi aștepta mult pănă-i videa para de la mine.

Răzvr.: Zău?... / *B,C,D:* negreșit [...] Așa? || 27 — *B:* un vechil / *D:* vechil || 32 — *A:* nu vreu [...] seamă, dl. meu / *B,C,D:* vreu [...] seamă || 33-**615,** 23 — *A:* dar nu știi cine sînt eu?

Gal.: Ba știu că ești dl. Răzvrătescu.

Răzvr.: Dl. Răzvrătescu, sub-sub-prefect, adică al 57-le parte din guvern... Eu cercetez, giudec, hotărăsc și împlinesc cum îmi place. Și, prin urmare, îți poroncesc în numele Convenției să plătești soma contribuției ce cade pe moșia asta, căci, la dimprotivă, voi fi silit a te / *B,C,D:* se [...] voi || 25-26 — *A:* încît / *B,C,D:* așa încît || 27—28 — *A:* (exasperat): Ești un tiran. / *B,C,D:* Ce-aud [...] inquisiciune! || 30 — *A:* Ești / *B,C,D:* (furios): Ești || 32 — *A:* Ești / *B,C,D:* (esasperat): Ești || 34-**616,** 5 — *A:* *(În parte.)* Și eu, la noapte, am promis Suzanei... *(Tare.)* Domnule, ești un Caracal și am să mă plîng ministrului...

Răzvr.: Plătește ș-apoi te-i jălui cît ți-a plăcea.

Gal.: O! Lipsă de pudoare! O! execrăciune! O! abominăciune!... Hai, domnule, să-ți număr banii... dar să știi că am să dau protestăciune asupra unei violăciuni ca aceasta. *(Iese prin dreapta.)*

Suzana: Ha, ha, ha, că mare poznaș îi tăciunele.

Răzvr.: Cine rîde? *(Vede pe Suzana.)* Iaca, iaca!... frumușică româncă... A cui ești, leliță?

Suzana: A lui Toader, cucoane.

Răzvr.: A vornicului?

Suzana: Așa, de nu ți-a fi cu bănat.

Răzvr.: Nicidecum... dimprotivă.

Galus. *(dintre culise)*: Vii astăzi, sbirule?

Răzvr. *(ieșind)*: Iaca vin, filosofule. *(Iese trimețînd cu mîna o sărutare Suzanii.)*

Suzana *(rîzînd)*: Zău!... Da pe aista ce l-au apucat?... Adică mare dișănțați sînt unii oamini... *(Cîntă încet:)* Toarce, leleo, toarce, toarce/ *B,C,D:* Răzvrătescu [...] slăbesc || 6 — *A:* XI/ *B,C,D:* XII || 7-8 — *A:* Toader, Țăranii (ieșind din crîcimă) (Începe a însera) / *B,C,D:* Răzvrătescu [*B:* și Țăranii] [...] Galuscus || 9 — *A:* (pe prag): Da [...] subprefectul... Mai lăsați cea băutură... / *B,C,D:* Da [...] subprefectu || 10 — *A:* Venim [...] încet / *B,C,D:* Iaca venim [...] încet, vornice || **12-617,** 11 — *A:*

Gheorghi: Badea Toader, de cînd îi vornic, parcă l-au umflat rusaliile...

Veveriță: S-o făcut iute ca pipărușul cel roș...

Gheorghi: Apoi dă... ce să zici... om a stăpînirei...

Toader: Ian lăsați gluma, oamini buni... că de m-au umflat sau ba rusaliile pe mine, asta să vede, dar ferească sfîntul să n-o pățească vreunul din noi... Cică cu adevărat s-au arătat două rusalii în sat... ele au mers în grădina lui Pricopi de n-au lăsat o buruiană teafără... Au dat tot la pămînt...

Gheorghi: Da le-am văzut eu cu ochii, oamini buni... astă noapte... pe lună... Nu știu ce dracu le apucase că se săruta împreună foc...

Toader: Că nu le-ai văzut numai tu, Gheorghi; le-au zărit și Suzana... Așa-i, nevastă?

Suzana: Așa, bărbate... ia, cole, pe piață...

Toader: Auziți, mă?... Trebuie să ne gîndim a ne dizbăra de ele, că, de n-om lua vro măsură... om păți-o rău cu toții.

Veveriță: Știți una?... Hai să ne punem la pîndă la noapte, cu un năvod, cum au zis dl. Găluscă, și să le prindem ca niște prepelițe.

Toader: Bun... aveți năvod?

Veveriță: Are Constandin păscariul... Cum a înnopta, ne-om ascunde cu toții cole în crîcimă. Și cînd le-om zări... Zvîr cu năvodu peste cap...

Toader: Tăceți că vine subprefectul.

SCENA XII

RĂZVRĂTESCU, TOADER, SUZANA, ȚĂRANII

Răzvrătescu *(în parte)*: O plătit strigoiul rîzînd mînzește și amenințîndu-mă că a scrie ministrului... Lasă că l-oi pune eu la cale bine... *(Văzînd țăranii.)* Ha, ha, v-ați adunat, oameni buni?

Vever.: Ne-am strîns cu toții, cucoane... Am lăsat lucrul ș-am alergat... după cum ne-au poroncit vornicul.

Răzvrăt. *(în parte)*: Bărbatu romăncuții celia... Să-i caut vro treabă ca să-l depărtez din sat în astă noapte... *(Tare.)* Vornice...

Toader: Aud, cucoane...

Răzvrt.: Ai mai strîns ceva din banii birului?

Toader: Ba nici a treia parte, că n-au oaminii de unde se plăti... Îs lipiți pămîntului...

Răzvrt.: Bine, bine. Vornice, pornește acu îndată cu banii cîți i-ai adunat și să-i duci la sămișie... Auzitu-m-ai?... Acu-ndată.

Toader: Nu s-ar putea, cucoane, să lăsăm pe mîni dimineață?

Răzvr.: Nu, măi badeo, că ne scot sufletul de la Iași pentru bani. Haide... pornit-ai?

Toader: Pornit, pornit. Să zic numai două vorbe nevestii.

Suzana *(încet)*: Te duci, Toadere?

Toader *(încet)*: Mă duc păn-în capătul satului și mă-ntorc înapoi pe după țarină.

Suzana: Mergi sănătos, bărbate. *(Tare.)*

Toader: Rămîi sănătoasă, nevastă. *(Vrea să o sărute.)*

Răzvr.: Da nu te-ai mai dus azi?

Toader *(făr-a apuca să sărute pe Suzana)*: Iaca mă duc, mă duc... Ard-o focul, vornicie! *(Iese.)*
N.B. *(Suzana intră în casă.)*

SCENA XIII

RĂZVRĂTESCU, ȚĂRANII, GALUSCUS (se arată la portiță)

Veveriță *(lui Gheorghi, încet)*: Oare ce a să ne mai cînte suprefectul? / *B,C,D:* Răzvrătescu [...] spuie? || 13 — *A:* mari / *B,C,D:* mari și late || 14 — *A:* Ascultați cu luare-aminte și urmați întocmai după cum v-oi povățui eu, prietinul vostru, părintele vostru... / *B,C,D:* Eu [...] tată! || 16 — *A:* sau / *B,C,D:* ori || 17-18 — *A:* domnule [...] vrut Dumnezeu / *B,C,D:* cucoane [...] dat tîrgu și norocu, vorba ceea. || **20-618**, 13 — *A:* drepturi cetățănești și-n acea stare de opresie în care ați zăcut s-au stins în inimile voastre scînteia amoriului de Patrie... ați perdut demnitatea de om liber... ați uitat cine și ce au fost strămoșii voștri... Și cînd auziți de Ștefan-Vodă și de Mihai Viteazul, voi credeți că-s povești...

Veveriță: Oare ce zice, măi Gheorghi?

Gheorghi: De-l înțăleg să fiu ca dînsul.

Răzvrăt.: Iată ce au produs tirania ce v-au plecat capul de atîte secole!... Dar, în sfîrșit, ziua dreptății s-au rădicat pentru români!... Cel asuprit va scăpa de asuprire, cel sărac va avea partea lui pe astă lume, căci destul e, oameni buni, de cînd sînteți sclavi!... destul de cînd sînteți vitele unui stăpîn nemilostiv... Acest pămînt brăzduit cu mînele voastre și udat cu sudoarea voastră este avutul vostru, căci l-ați răscumpărat de sute de ani cu munca și, prin urmare, voi sînteți adevărații proprietari, iar nu stăpînul ce v-au schinjuit pănacum.

Galuscus *(la portiță)*: Ce zice nebunul?

Răzvrăt.: Moșiile deci au să se împărțească pe la țarani, pentru ca fiecare român, avînd patru fălci de loc a lui, să se lege cu inima de ele și să știe a le apăra cu sîngele lui cînd le-ar călca dușmanii... Vă vine la socoteală așa, oamini buni?

Veveriță: Ne-ar vini, domnule... dar să-mi dai voie a face o întrebare... adică să nu bănuiești...

Răzvr.: Spune, spune, moș Veveriță, că d-ta ești om iscusit.

Vever.: Patru fălci de pămînt îs bune, acu deodată... dar mai pe urmă, cînd ne-or crește copiii mari, le s-a da și lor, la fiecare, cîte patru fălci? / *B,C,D:* fraternitate [...] lor [*B:* lor de fiecare] [...] fălci? || 16-17 — *A:* domnule, adică să nu bănuiești... De unde în ziua de astăzi toți copiii noștri sînt siguri că proprietariul le-a da fiecărui cîte patru fălci întregi, ei or să fie mărginiți a avea numai cîte o bucățică de loc din pămîntul părintesc... Ră tocmală... așa-i, oameni buni?

ȚĂRANII: Așa! / *B,C,D:* dac-aș [...] falce? || 21 — *A:* Gheorghi a Saftei? / *B,C,D:* Gheorghi? || 22 — *A:* Formă ră. / *B,C,D:* cumătri? [...] ră. || 23-38 — *A:* 1^{i} că n-o să mai faceți boierescul. Asta vă place?

ȚĂRANII: Ne place.

RĂZVR.: 2^{0} — că o să fiți de capul vostru. Și asta vă place?

ȚĂRANII: Și.

RĂZVR.: 3^{0} — că s-au rădicat bătaia.

ȚĂRAÑII *(veseli)*: S-au rădicat bătaia?... Ura!... *(Sar și-și dau pumni de bucurie.)* Măi, s-o rădicat bătaia...

RĂZVR.: Dar, oamini buni!... Și să știți bine că dacă ar îndrăzni să rădice mîna asupra voastră vreun fecior boieresc, sau chiar vătavul, sau chiar vechilul moșiei, sau măcar însuși proprietariul, voi să alergați îndată la mine ca să vă fac dreptate, căci eu sînt al 57-le parte din guvern. Eu cercetez, giudec, hotărăsc și împlinesc cum îmi trăsnește pin minte. Ați auzit?

ȚĂRAÑII: Am auzit, domnule.

RĂZVR.: Vedeți, oamini buni, că eu vreu să vă rădic din îngiosirea în care ați zăcut. Prin urmare, să cuvine ca și voi să adoptați cu bucurie reformele ce au a se introduce în țară. Așa, de pildă... trebuie să lăsați tot lucrul baltă... fie chiar culesul pînii de pe cîmp... Și să vă duceți cale de zece poște ca să cărați lemn pentru duratul unei temnițî... căci voi astăzi sînteți liberi... scăpați de rușinea bătăii...

VEVER.: Să durăm temniță în satul nostru?... / *B,C,D:* (citind) [...] noi?... || **619,** 1-2 — *A:* duratul / *B,C,D:* clădirea || 4-5 — *A:* Ce-a fi ș-acela cumun, Gheorghi a Saftei? / *B,C,D:* (lui [...] Gheorghi? || 6-7 — *A:* unu, cum altul. / *B,C,D:* una [...] me. || 9 — *A:* școli / *B,C,D:* școlsătești || 10-11 — *A:* a ceti istoria țării și să cunoască cine-au fost Ștefani Vodă... Bune-s toate aceste? / *B,C,D:* carte [...] buni? || 12 — *A:* Bune... / *B,C,D:* Bune, cucoane. || 13 — *A:* mijloace, domnule / *B,C,D:* mijloace || 17-18 — *A:* întindeți vorbă lungă / *B,C,D:* lungiți vorba || 19-20 — *A:* domnule, îi păcat / *B,C,D:* cucoane [...] anului. || 21 — *A:* apoi / *B,C,D:* măi badeo || 22 — *A:* dos, măi badeo / *B,C,D:* dos || 23 — *A:* cînd oi apuca cel harapnic... v-oi / *B,C,D:* v-oi || 24-25 — *A:* (în parte): Cică bătaia-i rădicată / *B,C,D:* (pe [...] bine!... || 26 — *A:* Pornit-ați / *B,C,D:* Pornit-ați azi || 27 — *A:* sîntem / *B,C,D:* sîntem oamini || 29 — *A:* fund.) / *B,C,D:* fund în stînga.) || 30 — *A:* (în parte) / *B,C,D:* (cu aer de triumf) || 32 — *A:* (ieșind de după portiță) / *B,C,D:* (viind [...] Răzvrătescu) || 34 — *A:* sătenilor și declar / *B,C,D:* fraților [...] declărăciune || 36-37 — *A:* inspirăciunele revoluționare a unor inimici perfizi / *B,C,D:* inspirăciunei unor utopiști || 38 — *A,B:* Merg să expeduiesc / *C,D:* Mă duc să espedez || 39-40 — *A:* (Întră în ogradă.) / *B,C,D:* ca să [...] fatal. || **620,** 1-16 — *A:* Du-te pîrlii, pedantule. / *B,C,D:* Ai adus [...] Balamuciune. || 17 — *A:* XIV / *B,C,D:* XIII || 18-19 — *A:* (ieșind din casă) / *B* [: și], *C,D:* mai pe urmă Catrina și Safta || 20-21 — lipsesc în *A* || 22-23 — *A:* (Strigă:) / *B,C,D:* (Caută pe-mpregiurul casei.) || 23 — *A:* pui. (Umblă pe după casă.) / *B,C,D:* pui. || 24 — *A:* (în parte): Iaca / *B,C,D:* Iaca || 25 — *A:* neamului românesc / *B,C,D:* neamului || 26 — *A:* Nu-i / *B,C,D:* (viind în scenă): Nu-i || 28 — *A:* înaintindu-se / *B,C,D:* înaintînd || 32-33 — *A:* alergat. / *B,C,D:* alergat [...] fugă. || **621,** 1 — *A:* Ha, ha, ha... Nu-mi spui că ești hîtru?... Dacă de / *B,C,D:* Iaca [...] Dacă [*B:* Dacă de] || 5 — *A:* Umblă / *B,C,D:* Caută || 7 — *A:* (împingîndu-l) / *B,C,D:* (respingîndu-l) || 8 — *A:* că doară nu-s de jac / *B,C,D:* doar [...] jac || 9-10 — *A:* Nu ești de jac, da mi-ești pe plac... Cum te cheamă? / *B,C,D:* Țara [...] me!... || 11-17 — *A:* Suzana. / *B,C,D:* Ți-oi fi [...] ierți. || 23-24 — *A:* argatului / *B,C,D:* argatului [*B:* N.B.] (Catrina [...] ascultă.) || 28 — *A:* că / *B,C,D:* așa, că || 33 — *A:* făcută. / *B,C,D:* sfîrșită. || 35 — *A:* Vai de mine!... Unde te duci... te-or / *B,C,D:* Ho, țară!... că te-or || 38 — *A:* într-un tîrziu / *B,C,D:* tîrziu || 39 — *A:* (rușinîndu-se): Apoi / *B,C,D:* Apoi || **40-622,** 2 — *A:* RĂZVR.: N-ai grijă... L-am trimis la tîrg și de-abia mîni pe-amiazi s-a întoarce acasă... / *B,C,D:* CATRIÑA [...] tîrg. || 3 — *A:* Zău?... Săracu bietul / *B,C,D:* Sărmanu || 8 — *A:* Răspunde, Suzănică, că ți-oi aduce niște șiraguri de mărgele, de ț-or lua ochii!... Să vin?... / *B,C,D:* Să-ți aducă [...] mărgele? || 9 — *A:* Vină... că văd eu că nu / *B,C,D:* Adă [...] că nu || 10 — *A:* însă / *B,C,D:* dar || 11-12 — *A:* nime?... / *B,C,D:* nime? [...] Cum? || 15 — *A:* n-a băga de seamă. / *B,C,D:* a crede că-i Ileana. || 16-17 — *A:* și duc ca să mă-mbrac cu / *B,C,D:* duc să-mi pun || 21-30 — *A:* Așteaptă-mă cu alivenci, sufletele. (Iese pin fund.) / *B,C,D:* Mă duc [...] dreapta.) || 31-32 — *A:* Atunci s-agiungi tu cînd îi mînca alivenci de la mine, mangositule! / *B,C,D:* Ha [...] mine... || 33 — *A:* degrabă / *B,C,D:* curînd || 34-35 — *A:* ceea / *B,C,D:* cu puii || **623,** 1-4 — lipsesc în *A* || 5 — *A:* XV / *B,C,D:* XIV || 6 — *A:* fund, din stînga / *B,C,D:* fund || 7 — *A:* și năvodul / *B,C,D:* năvodu || 7-8 — *A:* De-acu hai să ne așezăm la pîndă cole în crîcimă. / *B,C,D:* Viniți [...] pîndă... || 10 — *A:* dă-le-ncolo... / *B,C,D:* cată-ți [...] Gheorghi. || 13 — *A:* treabă / *B,C,D:* nevoi || 14-24 — *A:* Măi, da-i privighitor, îi sub-subprefect, om a stăpînirei. / *B,C,D:* [*B:* Gheorghi] Vasile [...] frate. || 26 — *A:* zilele / *B,C,D:* lunele || 29-37 — *A:* ȚĂRANII: Haide...

(Întră în crîcimă.) / *B,C,D:* Gheorghe [...] înnopta.) || **624,** 1 — *A:* XVI / *B,C,D:* XV || 7 — *A:* Iată-mă-s. / *B,C,D:* Iată-mă-s. (Intrînd în casă.) || 9-10 — *A:* (Intră în casă și se aude sărutînd pe Suzana. Pe urmă se pun amîndoi la fereasta casii de privesc ce se petrece pe scenă. / *B,C,D:* (Închide [...] rîsete.) || 11-22 — lipsesc din *A* || 24-25 — *A:* (iese din ogradă, îmbrăcat femeiește ca țărancele și purtînd o furcă) / *B,C,D:* (îmbrăcat [...] boierească) || 25 — *A:* ministrului / *B,C,D:* domnului ministru || 26-27 — *A:* și [...] oare îmi / *B,C,D:* ș-acum [...] oare || 27 — *A:* anima / *B,C,D:* anima mea || 28-29 — *A:* și nu am putință [...] genunchii.) / *B,C,D:* încît n-am sforță ca [...] genunchii.) Ce || **625,** 2-3 — *A:* Galuscus, Țăranii (la fereasta crîcimii), Toader și Suzana (la fereasta casii) / *B,C,D:* Țăranii [...] lor) || 4 — *A:* (Se retrag de la fereastă și iese.) / *B,C,D:* gătiți năvodu. || 5-6 — *A:* Ha, ha, ha... Ce bine-i șăde catrința... / *B,C,D:* ce [...] ha. || 7-9 — *A:* Haide... / *B,C,D:* O! [...] amice!... || 11-12 — *A:* femeiește, vine iute din fund. Se aude hămăind între culise.) / *B,C,D:* ca o [...] dreapta.) || 13-15 — *A:* Tio, haită... Tio... Era să mă mănînce cînii!... Ce / *B,C,D:* (alungat [...] Ce || 17—19 — *A:* (se observează puțin amîndoi.)

Veveriță *(pe prag)*: Ațineți-vă / *B,C,D:* Ah! [...] Ațineți-vă || 21 — *A:*

Toader: Zău! Da ceelaltă cine-i?

Suzana: Subprefectul... taci...

Răzvrt. *(lui Galuscus)*: / *B,C,D:* Răzvrătescu *(apropiindu-se)* || 22 — *A:* (lui Răzvrătescu): Pst... / *B,C,D:* Pst... || 23—29 — *A:*

Răzvrătescu și Galuscus *(în parte)*: Ea-i! *(Se reped de se-mbrățișează și se sărută de multe ori.)* / *B,C,D:* Răzvrătescu: Ea-i! [...] musteți! || 30-31 — *A:* *(Se apropie încet cu țăranii.)*

Răzvrăt. *(în parte)*: Are barbă!

Gal. *(în parte)*: Are musteți! / *B,C,D:* să ne [...] gata.) || 32-**626,** 4 — *A:* în brațe pe Galuscus): Spune-mi cine ești că te sfărîm în brațe.

Gal. *(asemine)*: Te sfid...

Răzvrăt. *(cunoscîndu-l)*: Galuscus!...

Gal.: Răzvrătescu! *(Se trîntesc împreună.)* / *B,C,D:* pe Galuscus... fugă.) || 6 — *A,B:* N.B. (Țăranii [...] / *A:* și prind în el pe Galuscus și pe / *C,D:* (Țăranii [...] / *B,C,D:* și || 7 — *A:* ha! (Iese.) / *B,C,D:* ha! || 8 — *A:* Ce-i? / *B,C,D:* Ce-i asta? || 9 — *A:* am / *B,C,D:* c-am || 10-19 — *A:* Strîngeți vîrtos. *(Țăranii împleticesc năvodul.)*

Gal. și Răzvr.: Rusalii!... eu!... *(Zbătîndu-se.)* Măi...

Vever.: Geaba vă zbateți, că ați încăput / *B,C,D:* Țăranii [...] căzut || 21 — lipsește în *A* || 24-25 — *A:* Storoșul [la fel în continuare] / *B,C,D:* Jandarmul, Toader, Suzana (Jandarmul aduce un fanar) || 26 — *A:* subprefectul, oamini buni? / *B,C,D:* subprefectu? || 34 — *A:* subprefectură / *B,C,D:* slujbă || **627,** 1 — *A:* ie / *B,C,D:* Deschide || 2 — lipsește din *A:* O! ce nedreptate! || 3—4 — *A:* Eu sînt cauza destituirei / *B,C,D:* Depeșa [...] acțiune. || 5 — *A:* Dl. / *B,C,D:* Cuconu || 7 — *A:* cu / *B,C,D:* în || 8 — *A:* (ieșind): Să vă spun eu / *B,C,D:* Să [...] buni. || 10-11 — *A:* Ha, ha, ha, ha! / *B,C,D:* Aș! [...] șîrată! || 12 — *A:* (în parte): Am / *B,C,D:* Am || 12-13 — *A:* Asta mă consolă / *B,C,D:* Eu [...] consolăciune. || 14-15 — *A:* cinstim în sănătatea rusaliilor / *B,C,D:* ne veselim [... rusalii. || 17 — *A:* (Se îndreaptă spre crîcimă.) (Cortina cade.) Sfîrșit. Vodevil final.

Toți / *B,C,D:* Țăranii || 22 — *A:* catagrafie / *B,C,D:* Constituție || 24 — *A:* Nici de-un frupt de sărutat / *B,C,D:* Chiar [...] umflat! || 27 — în *A*, cu mențiunea: (bis) || 31 — *A:* Toți în țară am turbat / *B,C,D:* Cîmpiii [...] apucat || **628,** 1-3 — lipsesc în *A* || 5-9 — *A:*

> Pe-a lui Cremine moșie
> M-au agiuns cruntă urgie...
> Sînt acum destituit,
> Și rămîn încremenit! /

B,C,D: arătînd [...] umflat! || 10-12 — lipsesc în *A* || 14-18 — *A:*

> Din motivul de pasiune
> Am pățit vexațiune...
> Ma ce-mi pasă?... Sunt roman
> Coborît chiar din Traian! /

B,C,D: arătînd [...] umflat! || 19-21 — lipsesc în *A* || 26 — *A:* De-aș ști numai că / *B,C,D:* Dar cer numai să || 30 — *B:* Finit. / *C,D:* (Cortina cade.) ||

AGACHI FLUTUR (p. 629)

Scrisă în 1863 (după datarea din ms. B.A.R., nr. 3300, 36 f.), comedia este o localizare a vodevilului *L'Avare en gants jaunes* de Labiche și Anicet Bourgeois (vol. VI al *Teatrului complet* al lui Labiche, Paris, Calmann Lévy, 1882). A fost reprezentată, fără prea mult succes, la Teatrul din București, în stagiunea următoare, 1863—1864 (v. Ioan Massoff, *op. cit.*, II, p. 103). Pentru că nu a indicat modelul, Alecsandri a fost aspru criticat în *Contemporanul*, 1881, p. 775-779 (cf. și Ch. Drouhet, *op. cit.*, p. 193-200).

Piesa a fost publicată în *Opere complete*, II, 1875, p. 731-819.

VARIANTE

ms. 3300 (A), Teatru, II, 1875 (B)

630, 2 — *A:* berbant / *B:* holtei || 4 — *A:* Căpitan Bombeanu / *B:* Bombeanu, ofițer de artilerie || 5 — *A:* factor / *B:* factor evreu || 6 — *A:* fecior de țară / *B:* fecior || 9 — *A:* Văduva Locsița Fespezeanca / *B:* Luxița Fespezanca, văduvă || 14 — *A:* chelner / *B:* chelner neamț || 15 — *A:* maște. / *B:* măști, tapițeri || **631,** 1-2 — *A:* Agachi Flutur. Comedie] cu cîntice în 3 acturi. 1863. Paris. [notă la titlu: *L'avare en gants jaunes*] / *B:* Agachi [...] acte || 3-5 — *A:* Scenele se petrec în carnaval. Actul I la otelul lui Hugues în București. Actul II la Fespezeanca. Actul III la Ghiță Coșcodan. / *B:* Scena [...] Coșcodan || 7 — *A:* la / *B:* de la || 8 — *A:* uși / *B:* uși ce duc || 13 — *A:* și mai apoi / *B:* mai pe urmă || **632,** 15 — *A:* lui domnul / *B:* domnului || **633,** 5 — *A:* (rîde): *Ia, ia,* de la un dam. / *B:* *Ia, ia,* de la un dam. (Rîde.) || 22 — *A:* Nu-i / *B:* Mai || 31 — *A:* cîte zece / *B:* zece || **634,** 2 — *A:* N.B. (Se / *B:* (Se || 6 — *A:* Agachi Flutur / *B:* Agachi || 9 — *A:* de către o / *B:* de o || 11 — *A:* și gioacă / *B:* joc || 21 — *A:* oratorlicul / *B:* oratornicul || **635,** 26 — *A:* (Lui / *B:* (Către || **636,** 4 — *A:* fătul / *B:* sufletul || 5 — *A:* și fără / *B:* fără || 14 — *A:* Ciorba / *B:* Supa || 32-33 — *A:* cîntînd și sărind / *B:* sărind și cîntînd || 35 — *A:* și mai apoi / *B:* mai pe urmă || **637,** 28 — *A:* la o masă / *B:* la masă || **639,** 36 — *A:* și mai / *B:* mai || **640,** 35 — *A:* vreme / *B:* timp || 642, 22 — *A:* Ghiță Coșcodan / *B:* Coșcodan || 23 — *A:* Ghiță [în continuare, peste tot: Ghiță] / *B:* Coșcodan || **643,2** — *A:* Ghiță (lui / *B:* Coșcodan (către || 8 — *A:* caldu-i! / *B:* cald e aici! || **644,** 9 — *A:* ca să / *B:* să || 32 — *A:* bucatele. (Iese.) / *B:* bucatele || **645,** 5 — *A:* împreună / *B:* singuri || **646,** 16 — *A:* și mai apoi / *B:* mai pe urmă || **647,** 26 — *A:* Bate ca / *B:* Ca || 39 — *A:* cheltuiala / *B:* cheltuielile || **648,** 5 — *A:* Nu pot, căci / *B:* Căci || 8 — *A:* s-a cutremura / *B:* se cutremură || 35 — *A:* și să nu / *B:* dar să nu || **649,** 2 — *A:* a deschide / *B:* să deschid || 13 — *A:* și mai / *B:* mai || 26 — *A:* la / *B:* în || 29 — *A:* frumos și galantom / *B:* galantom și frumos || **650,** 12 — *A:* ca să / *B:* să || 16 — *A:* cununie / *B:* nuntă || 32 — *A:* mă mai / *B:* mai || 33 — **651,** 4 — marginal în *A:* (Arie „Căruța poștei") || 37 — *A:* (Vrea / *B:* (Voiește || **652,** 5 — *A:* N.B. (Se / *B:* (Se || 6 — *A:* Pașa... Ura! / *B:* pașa. || 8 — *A:* Ghiță, Matilda, Agachi / *B:* Coșcodan, Agachi, Matilda || 16 — *A:* zărit / *B:* văzut || **653,** 17 — *A:* Iar cînd / *B:* Cînd || **654,** 9 — *A:* într-un / *B:* în || 12 — *A:* Locsița [în continuare, la fel] / *B:* Fespezanca || 13 — *A:* și mai / *B:* mai || **655,** 6 — *A:* tare / *B:* prea || **656,12-13** — *A:* 30 000⋕ zestre! / *B:* zestre de 30 000 de galbini! || 18 — *A:* înfățișat / *B:* prezentat || 35 — *A:* N.B. (Orchestrul [...] contredanț. [...] și pe [...] / *B:* (Orhestra [...] cadril. [...] pe [...] || **657,** 11 — *A:* Barză (intrînd pin dreapta) / *B:* Barză || 22 — *A:* grăiește / *B:* vorbește || 25 — *A:* (Lui / *B:* Către || 26 — *A:* mi l-ai / *B:* l-ai || **658,** 1 — *A:* îi plăti-o / *B:* vei plăti || 8 — *A:* (lui / *B:* (către || 25 — *A:* al treile / *B:* alte || 33 — *A:* Ghiță (supărat) / *B:* Coșcodan || **659,** 24 — *A:* a întra, precum zici / *B:* precum zici, a întra || 26 — *A:* Tu ai avea / *B:* Ai avea tu || **660,** 29 — *A:* de a-ți cheltui / *B:* cheltuind || **662,** 2 — *A:* duduca / *B:* domnișoara || 6 — *A:* moșul / *B:* unchiul || 13 — *A:* (lui / *B:* (către || 15 — *A:* (lui / *B:* (Către || 16 — *A:* Moșule / *B:* Unchiule || 20 — *A:* moșule / *B:* unchiule || **663,** 18 — *A:* moș / *B:* unchi || 37 — *A:* duduca / *B:* domnișoara || **664,** 30 — *A:* moșule / *B:* unchiule || 35 — *A:* moșule / *B:* unchiule || **665,** 15 — *A:* mîntuit / *B:* isprăvit || 28 — *A:* moșul / *B:* unchiul || **666,** 2 — *A:* lui / *B:* către || 6 — *A:* glasul / *B:* vocea || 7 — *A:* moș / *B:* unchi || 8 — *A:* duduca / *B:* domnișoara || 20 — *A:* (strănutînd) / *B:* (strănută) || 33 — *A:* Smărăndiță, dă-i / *B:* Dă-i || 37 — *A:* moșul / *B* [greșit]: nașul || **667,9** — *A:* Împreună / *B:* Agachi și Nărilă || 17 — *A:* d-tale, duducă / *B:* d-voastră, domnișoară || 22 — *A:* matale / *B:* d-voastră || 28 — *A:* duducă / *B:* domnișoară || 29 — *A:* pentru ca / *B:* ca || **668,** 4-5 — *A:* că-i [...] Le-i [...] pe a matale / *B:* că-ți [...] Îl veți [...] pe-a d-voastră. || 7 — *A:* Om / *B:* L-om || 10 — *A:* duducă / *B:* domnișoară || **669,3** — *A:* (în parte): Unde-i / *B:* Unde-i || 12-14 — *A:* dughene / *B:* magazii || 17 — *A:* (sculîndu-se): A! domnule / *B:* A! domnule || **670,** 6 — *A:* moșul / *B:* unchiul || 23-24 — *A:* slută [..] gheboasă, oarbă / *B:* urîtă [...] cocoșată, chioară || 29 — *A:* îi cu adevărat / *B:* cu adevărat e || 31 — *A:* N.B. (Se / *B:* (Se || 35 — *A:* N.B. (Un / *B:* (Un || **671,** 15 — *A:* stăpînirea / *B:* guvernul || 18 — *A:* rămîie și cu duduca / *B:* rămîne și cu domnișoara || 24 — *A:* duduca / *B:* domnișoara || 35 — *A:* moșul / *B:* unchiul || **672,** 7 — *A:* voi / *B:* vreu || 16 — *A:* (încet): Care? / *B:* Care? || **673,** 13 — *A:* să-l / *B:* ca să-l || 14 — *A:* a fi / *B:* să fie || 37 — *A:* cu 100 / *B:* 100 || **674,** 7 — *A:* vreu / *B:* voi || 30 — *A:* apucat / *B:* căpătat || **675,** 1 — *A:* moșule / *B:* unchiule || 4 — *A:* moșule / *B:* Unchiule || 11 — *A:* Moșule / *B:* Unchiule || 19 — *A:* moșule / *B:* unchiule || 21 — *A:* moșule / *B:* Unchiule || 24 — *A:* Moșule, ești tînăr / *B:* Ești tînăr, unchiule || 31 — *A:* și mai / *B:* mai || **676,** 25, 26 — *A:* poloboc / *B:* bute || **677,** 14 — *A:* și mai / *B:* mai / 19 — *A:* Moșule / *B:* Unchiule || 22 — *A:* moșule / *B:* unchiule || 28 — *A:*

Moșule / *B*: Unchiule || 34 — *A*: moș / *B*: unchi || 35 — *A*: duduca / *B*: domnișoara || **678**, 2 — *A*: 12 ore / *B* [greșit]: 2 ore || 15-16 — *A*: păretele [...] cadru poleit / *B*: ferestele [evidentă greșeală de tipar] [...] ramă poleită || 16-17 — *A*: masă. Oglinzi. / *B*: masă și oglinzi. || 19 — *A*: și mai / *B*: mai || 30-**679**, 1 — *A*: vezi, mă [...] vîr / *B*: vezi-mă [...] pun || 7 — *A*: îți trece mîini / *B*: treceți mîne de || 21 — *A*: cu vurta / *B*: pe toate || 29-30 — *A*: zări ferecat cu / *B*: vedea ferecat în || **680**, 11 — *A*: mobilele toate / *B*: toate mobilele || 15 — *A*: într-un cadru nou / *B*: într-o ramă nouă || 32 — *A*: moșule / *B*: unchiule || **681**, 3 — *A*: sînt / *B*: aceștia sînt || 26 — *A*: gura lui / *B*: gura || **682**, 2 — *A*: și apoi / *B*: apoi || 24 — *A*: N.B. (Se / *B*: (Se || 27 — *A*: și mai / *B*: mai || **683**, 2 — *A*: moșule; grăiește / *B*: unchiule; vorbește || 13 — *A*: surpriza / *B*: o surpriză || 24 — *A*: moșule / *B*: unchiule || 27-28 — *A*: într-un cadru nou / *B*: într-o ramă nouă || 29 — *A*: moșule / *B*: unchiule || 31 — *A*: cum îi? / *B*: acum? || 32 — *A*: cadrul cam simplu / *B*: rama cam simplă || 38 — *A*: duduca / *B*: fiica || **684**, 5 — *A*: cadru nou / *B*: ramă nouă || 6 — *A*: mi l-au pus / *B*: mi-a pus-o || 29 — *A*: (înaintîndu-se) / *B*: (înaintînd) || 29-30 — *A*: duducă / *B*: domnișoară || **685**, 1 — *A*: lui / *B*: către || 3 — *A*: lui / *B*: către || 15 — *A*: pînă în / *B*: în || 19 — *A*: care / *B*: ca || **686**, 2 — *A*: vuietul / *B*: zgomotul || 15 — *A*: moșul / *B*: unchiul || 17 — *A*: moșule / *B*: unchiule || 19 — *A*: duducă / *B*: Domnișoară || 27 — *A*: dughene. (Iese în / *B*: magazii. (Iesă prin || **687**, 2 — *A*: 175 / *B* [greșit]: 125 || 4 — *A*: casii... Nu-i prea scump. / *B*: casei... || 9 — *A*: N.B. (Se / *B*: (Se || **688**, 22 — *A*: sui / *B*: urcă || 34 — *A*: rîdicat / *B*: rîdicat tocmai || 36 — *A*: N.B. (Clavirul / *B*: (Pianul || **689**, 19 — *A*: vreme / *B*: timp || 28 — *A*: clavir / *B*: piano || 30-31 — *A*: Moșule, moșulică / *B*: Unchiule, unchiulică || **690**, 15 — *A*: Moșule / *B*: Unchiule || 21 — *A*: Moșule / *B*: Unchiule || 31 — *A*: frumușel. / *B*: de minune. || **691**, 9 — *A*: Moșule / *B*: Unchiule || 19 — *A*: moșul / *B*: unchiul || 23 — *A*: Moșul / *B*: Unchiul || 30 — *A*: lui / *B*: către || 31 — *A*: moșule / *B*: unchiule || **692**, 1 — *A*: Moșul / *B*: Unchiul || 15 — *A*: moș / *B*: unchi || **693**, 10 — *A*: moșule / *B*: unchiule || 15 — *A*: moșul / *B*: unchiul || **694**, 14 — *A*: moșul / *B*: unchiul || 34 — *A*: moșule / *B*: unchiule || **695**, 9 — *A*: tinerii / *B*: bătrînii || 10 — *A*: moșule / *B*: unchiule || 15 — *A*: și mai / *B*: mai || **696**, 4 — *A*: pic / *B*: un pic || 5 — *A*: moșul / *B*: unchiul || 9 — *A*: moșule / *B*: unchiule || 11 — *A*: sui / *B*: urci || 25 — *A*: lui Ghiță / *B*: către Coșcodan || 29 — *A*: Moșule / *B*: unchiule || 35 — *A*: urmat / *B*: următor || **697**, 11-12 — *A*: moșule / *B*: unchiule || 13 — *A*: te-arată / *B*: arată-te || 19, 26 — *A*: Moșulică / *B*: Unchiulică || **698**, 6 — *A*: dl. Zar... / *B*: Zar... || 20 — *A*: Moșule / *B*: Unchiule || 33 — *A*: moșu / *B*: unchiul || **699**, 15 — *A*: sfîrșitul / *B*: finele || 16 — *A*: cu toții se îndreaptă spre fund, repetînd în cor.) Sfîrșit. / *B*: toți se îndreaptă spre fund.) ||

ARVINTE ȘI PEPELEA (p. 701)

Scrisă în iarna 1865—1866, „povestea în 1 act", cum o numea Alecsandri în scrisoarea din 20 martie 1866 adresată lui Alecu Hurmuzachi, a fost publicată mai întîi în *Foaia Societății...*, V, mart.— mai 1869, nr. 3-5, p. 69-87, apoi, cu modificări însemnate, în *Revista contimporană* din București, II, ian. 1874, nr. 1, p. 1-44 și, în fine, în *Opere complete*, II, 1875, p. 821-841 (forma inițială, cu neînsemnate deosebiri).

Ideea acestei povești dramatice i-a dat-o scriitorului, cu siguranță, opera lui Anton Pann, asupra căreia se aplecase adesea și pe care o prețuia foarte mult, considerînd-o „un adevărat tezaur de spiritul și înțelepciunea poporului român". „Dacă Anton Pann ar fi mai trăit — scria Alecsandri mai tîrziu, în articolul *Cîntice de stea și „Povestea vorbei" de Anton Pann* — el singur ar fi fost în stare să scrie poemul național al lui Pepelea, acest tip poporal de spiritul glumeț al românului" (cf. vol. IV, *Proză*, al ediției noastre, p. 300-306).

Piesa a cunoscut numeroase reprezentații. Astfel, în toamna anului 1869, a fost jucată pe scena Teatrului de la Copou „în scop de binefacere" — în cadrul unor spectacole organizate de o „societate de diletanți", cu care prilej s-a evidențiat talentul de actriță al poetei Matilda Cugler (v. Ioan Massoff, *op. cit.*, II, p. 292); în anul următor, la 27 decembrie 1870, se reprezenta la Cluj, sub titulatura *Cuiul în părete* (*ibidem*, p. 545), iar în toamna lui 1871 se relua la Iași (sub titlul *Cuiul din părete* — *ibidem*, p. 357).

Publicarea piesei în 1874, în *Revista contimporană* din București, sub titlul *Arvinte și Pepelea sau Cuiul lui Pepelea*, cu o notă a redacției care avertiza că lucrarea era „revăzută de autor", are o semnificație deosebită, exprimînd o anumită poziție a scriitorului. Publicația bucureșteană era condusă, după cum se știe, de Petre Grădișteanu, care rămăsese devotat domnitorului detronat, Alexandru Ioan Cuza. Acest fapt îl apropie pe Alecsandri de revista în care va publica unele din creațiile sale literare: romanul neterminat *Dridri*, piesele *Arvinte și Pepelea*, *Nobila cerșetoare*, *Concina*. Romanul *Dridri*, pe care scriitorul îl trimisese spre publicare *Convorbirilor*, nu putuse vedea lumina tiparului în revista ieșeană, probabil datorită poziției acesteia față de Franța, înfrîntă și umilită după războiul cu Prusia. *Dridri*, ca și *Nobila cerșetoare*, exprimau atașamentul lui Alecsandri pentru Franța, unde își aflaseră azil revoluționarii de la 1848 și cu al cărei sprijin se pregătise și unirea Principatelor Române. *Arvinte și Pepelea*, în redacția publicată în *Revista contimporană*, se deosebește mult de cea inițială, publicată în *Foaia Societății* cu cinci ani mai înainte și reluată în ediția Socec din 1875. Ea face elogiul eroului popular, năzdrăvanul Pepelea, plin de istețime, de duh și încredere în triumful dreptății, cuprinzînd totodată accente critice cu privire la situația politică din țară, la planurile grandioase ale politicienilor vremii, lipsite de o bază reală. Finalul piesei este, credem, și el aluziv, legat de rolul de mediator pe care l-a jucat Alecsandri în vestita polemică dintre *Convorbiri* și revista bucureșteană. Se știe că, datorită intervenției sale, conflictul s-a potolit, iar unii dintre vechii adversari s-au alăturat, după aceea, în strădania comună de făurire a culturii noastre moderne.

VARIANTE

Foaia Societății ... (A), Revista contimporană (B), Teatru, II, 1875 (C)

702, 2 — *A:* 50 de ani / *C:* de 50 ani || 3 — *A:* 25 de ani / *C:* de 25 ani || 4 — *A:* Măndica / *C:* Măndica, nepoata lui Arvinte || **703**, 2 — *A:* Comedie / *C:* Vodevil || 3 — numai în *C:* Scena [...] 1864. || 4 — *A:* Ușă / *C:* cu o ușă || 5-6 — *A:* Fereastră în stînga / *C:* în stînga fereastă || 6 — *A:* Un pat acoperit cu scoarță în fund / *C:* în fund un pat acoperit cu scoarță || 11-12 — *A:* de cată să deschidă ușa din dreapta / *C:* spre ușa din dreapta, voind s-o deschidă || **706**, 14 — *A:* propus / *C:* zis || 22 — *A:* Pepelea / *C:* și Pepelea || 23 — *A:* ziua / *C:* dimineața || **707**, 12 — *A:* de la mînă / *C:* din mînă || **708**, 18-19 — *A:* stăpînirea mea / *C:* stăpînire || 28-29 — *A:* a-mi anina / *C:* să-mi anin || **709**, 12 — *A:* zdelca / *C:* hîrtia || **710**, 6 — *A:* Arvinte / *C:* Arvinte și || 10 — *A:* sloiuri / *C:* sloiuri de gheață || **711**, 5 — *A:* albelele / *C:* rufele || 17 — *A:* se ține / *C:* Stă || 19 — *A:* Pepelea / *C:* Pepelea și || 27 — *A:* albelele / *C:* rufele || 35 — *A:* Iaca cum / *C:* Iaca || **713**, 16 — *A:* vreme / *C:* timp || 20 — *A:* Arvinte / *C:* Arvinte și || 26 — *A:* trezindu-se / *C:* deșteptîndu-se || **715**, 11 — *A:* Arvinte / *C:* Arvinte și || 28 — *A:* albelele / *C:* rufele || **716**, 21 — *A:* albele / *C:* rufele || **717**, 6 — *A:* Cum / *C:* Ba-ncă cum || 22 — *A:* varsă / *C:* toarnă vin || **719**, 35 — *A:* lui / *C:* Cătră || **720**, 22 — *A:* Avut!... Cică / *C:* Cică || **722**, 8 — *A:* dă-mi / *C:* dă || 11 — *A:* și adă-mi / *C:* și-mi adă || 18 — *A:* i-l dă / *C:* Îi dă inelul || **723**, 7 — numai în *C:* (Cortina cade.) ||

Varianta din *B*, care, așa cum spuneam mai sus, diferă mult de celelalte două, o reproducem aici în întregime:

ARVINTE ȘI PEPELEA
sau
CUIUL LUI PEPELEA

poveste în 1 act cu cîntece[1]

Arvinte
Pepelea
Măndica

Teatrul reprezintă o cameră de țară. Ușă în fund; altă ușă în dreapta. Lîngă aceasta un cui mare în părete. Ferestre în stînga. Un pat în fund coperit cu scoarță. O masă și două scaune.

SCENA I

MĂNDICA

(șede lîngă masă și coase):

Primăvara cînd zîmbește
Inimioara se trezește
Și cuprinsă-n dulce dor
Arde, bate-ncetișor.

Iar copila cea frumoasă
Coasă, coasă, coasă, coasă,
Și visează nencetat
La ursitul așteptat.

Cînd ea-l vede printre stele,
Cînd în zori prin floricele,
Cînd pe fața unui nor,
Cînd în apa din izvor.

---

[1] Revăzută de autor [nota red. *Rev. cont.*].

Copiliță drăgăstoasă,
Coasă, coasă, coasă, coasă,
Căci ursitul va veni
Și cu tine s-a iubi.

SCENA II

MĂNDICA, PEPELEA

Pepelea *(intră prin fund, se apropie nevăzut și sărută pe Măndica).*

Măndica *(spăriată)*: A! Cine?...

Pepelea: Eu, Pepelea, ursitul tău, Măndico.

Măndica *(sculîndu-se veselă)*: Pepelea!

Pepelea *(mîndru)*: Pepelea, crișul!

Măndica: Și berbantul?

Pepelea

Eu, Pepelea din poveste,
Eu, românul drăgălaș.
Cum n-au fost și nici mai este
Altu-n sate și-n oraș.

Eu, nepotul lui Păcală,
Care-n orice timp și loc
Rîd de proști, rîd de Tîndală
Și de dracul îmi bat joc!

Multe fete dupe mine
Zac pe coaste și oftez,
Dar eu numai pentru tine
Inimioara mi-o păstrez.

Că-i Pepelea din poveste
Viu, isteț și drăgălaș
Cum n-a fost și nici mai este
Altu-n sate și oraș.

Amîndoi

Pepelea

Multe fete dupe mine
Zac pe coaste și oftez,
Dar eu numai pentru tine
Inimioara mi-o păstrez.

Măndica

Ah! ades și mie-mi vine
Dupe tine să oftez
Și cu drag eu pentru tine
Ca pe-o floare mă păstrez.
(Se îmbrățișează cu dragoste.)

Pepelea: Dragă Măndico!

Măndica: Dragul meu Pepelea!

Pepelea: Te iubesc ca ochii din cap.

Măndica: Oare? Așa să trăiești? Nu mă porți cu vorba?

Pepelea: Să n-am parte de moșul tău, jupînul Arvinte, daca nu spun adevărul. Am jurat în gîndul meu să fii a mea, cu toate nazurile bătrînului, și oi izbuti, n-ai frică.

Măndica: Să-ți ajute Dumnezeu, bădică, că și eu!... mare dor mi-e să mă mărit!

Pepelea: Cu mine?

Măndica: D-apoi cu cine altul?

Pepelea: Ți-am făcut de dragoste... așa-i? ți-am furat gîndul? Și acum de cîte ori te închini seara și dimineața, zici cu spăsenie: „Doamne! dă-mi piine cu sare... și pe mîndrul cel de Pepelea bărbățel“. Nu-i așa?

Măndica *(rîzînd)*: Da de unde știi?

Pepelea: Hei! Parcă nu cunosc eu gîndul fetelor?

Măndica: Ce pui de pehlivan ai mai fost!

Pepelea: Doară am învățat carte la dascălul Pascal din Podul Iloaiei și cunosc *Alexandria* pe derost, din scoarță-n scoarță.

Măndica: Cea cu Ducipal cornoratul?

Pepelea *(în parte)*: Iaca dracu de fată... coarnele-i trec prin cap. *(Tare.)* Da ce coși tu aice, Măndică? rochița ta de nuntă? *(Ia anteriul și-l esaminează. Anteriul e fără spate.)*

Măndica: Ba, anteriul lui Arvinte.

Pepelea: Iar îl cîrpești? De cînd te știu, altă treabă nu faci... încît s-au făcut vorbă în țară.

Măndica: Ce vorbă?

Pepelea

Vestea-n lume au ieșit
De un anteriu vestit,
Fără mînici, fără dos
Și la pepți și-n poale ros!
Iată-n cîteva cuvinte
Anteriul lui Arvinte.

Voi ce vă căsătoriți
Și mereu tot cheltuiți
În plăcere petrecînd,
O s-agiungeți în curînd,
Dacă nu vă-ți pune minte,
L-anteriul lui Arvinte.

Voi ce-n țară sînteți tari
Și faceți reforme mari,
Cheltuind la bani mereu,
De vă-i dragă țara, zău!
Fie-vă ades aminte
Anteriul lui Arvinte.

(Arătînd anteriul.) Ian privește cîrpă de strai! lucru de zgîrcit... Mînca-l-ar guzganii!

Măndica: Pe cine? pe bietul anteriu?

Pepelea: Ba pe moșu-tău. Ghiujul dracului, e în stare să taie un fir de mac în patrusprezece. Mai dăunăzi îmi zice: „Fătul meu, știi ce-am chitit?" — „Ce-ai chitit, jupîne", îl întreb.— „Am chitit să cumpăr căsuța ta de veci, fiindcă de doi ani acum, de cînd șed în ea, plătesc chirie degeaba."

Măndica: Cum? vrea să cumpere casa asta? Bine ar face, că-i bună și încăpătoare pentru tustrei.

Pepelea: Ascultă urma: „Bine, giupîne Arvinte", i-am răspuns.— „O vinzi?" — „O vînd; ce dai pe dînsa?" — „Ce să dau? Casa-i veche, fătul meu; are nevoie de meremet; streașina-i putredă... știi una?" — „Spune, giupîne".— „Eu oi face cheltuiala meremetului, și banii ce-oi cheltui i-om socoti drept prețul casii. Te primești așa?"

Măndica: Bună tocmeală... Și ce-ai răspuns?

Pepelea: I-am răspuns: „Fie, giupîne; însă ce-mi dai adalmaș?" — „O stamboală de nuci, băiete; vrei?" — „Ba nu... dă-mi pe Măndica."

Măndica: M-ai cerut pe mine? și ce-au răspuns?

Pepelea: El?... M-au trimis dracului pomană!

Măndica: Alei! și tu ce-ai zis?

Pepelea: Nimic... am mers de m-am sfătuit cu dracul. *(Se aude afară stărnutînd.)*

Măndica: Iată-l că vine.

Pepelea: Dracul? Unde-i?

Măndica: Nu-l auzi stărnutînd? Fugi degrabă.

Pepelea: M-am dus... *(Se îndreaptă spre fund.)*

Măndica: Nu pe acolo, că-l întîlnești...

Pepelea: Bine zici... țup! pe fereastră, băiete... *(Pepelea sare pe fereastră. Măndica iese prin dreapta.)*

SCENA III

Arvinte *(intră prin fund, purtînd ochilari, giubea strențeroasă și șapcă veche).* U, hu, hu, hu, hu!... geru-i!... Bine zice românul că iarna nu o mănîncă lupul... *(Suflă în pumni.)* Am fost să cumpăr un car de lemne de la posesor, dar mi-a cerut cît pe tată-său și n-am luat nici o despicătură, ca să-i vin de hac... Cu chipul acestea m-am cîștigat cu sumetenia de bani ce era să se ducă în fum. *(Stărnută.)* Na, c-am prins iar un gutunar... ba încă de cele tătărești... U, hu, hu, hu, hu! de mi-ar găti Măndica anteriul mai degrabă... să pun ceva cald pe mine, c-am înghețat ca un morcov.

Banul se cîștigă greu,
Dar ușor se cheltuiește,
Cine-i prost sau derbedeu
Lesne-n lume mofluzește.
Însă eu, bătrîn Arvinte,
Îmi strîng banii, căci am minte.
(Stărnută.)

Iarna vine, timpu-i rece,
Eu o las frumos de trece.
Nu stric lemne, nu fac foc,
Ci sar hojma, sar în loc
Ș-astfel trupul lui Arvinte
Ieftin, ieftin se-nferbinte.
(Stărnută.)

Amin... și într-un ceas bun.
Dar mă prinde gutunar?
(Stărnută.) Hapsî, hapsî!... n-am habar.

Fiori reci îmi trec prin vine.
(Stărnută.) Hapsî, ha!... fie-mi de bine.
Cine are bani și minte
(Stărnută.) Hapsî... face ca Arvinte.

(Își suflă nasul tare.) Ia... așa... și la anul cu bine... *(Strigă)*: Măndică... Măndică!

SCENA IV

ARVINTE, MĂNDICA

MĂNDICA: Aud, moșule.

ARVINTE: Gata-i anteriul?

MĂNDICA: Ba încă nu... mai am ceva de cusut.

ARVINTE: Cată de mîntuie mai curînd, Măndico, că suntem în ajunul Bobotezii... îi ger de scînteie văzduhul afară.

MĂNDICA: Ca și aici în casă.

ARVINTE: Ca și aici în casă... de aceea aș vrea să îmbrac anteriul.

MĂNDICA: Alei! moșule, ce nu-ți cumperi altul? Cel care-l cîrpesc trebuie să fie de cînd Papură-Vodă.

ARVINTE: Taci, proasto... Nu știi ce spui... Bunătate de anteriu care mi l-a dăruit coconu Hațmațuchi cînd m-a cununat cu răposata, mătușa ta... Venit-a cineva în lipsa mea?

MĂNDICA: Ba... nu...

ARVINTE: Ba... nu... Înțeleg că a fost hoțul cel de Pepelea... ghidi, puști șiret!... Îmblă să iasă și el la neamuri și are obraz să te ceară pe tine drept adalmaș. Auzi? Să-i dau bunătate de fată nouă-nouță pe o hardughie veche ca asta. *(Arată casa.)*

MĂNDICA: Ian lasă, moșule; nu te mai scumpi dacă nu-ți cere parale.

ARVINTE: Ce face? Te-ai primi tu, nepoata lui jupînul Arvinte, să mergi dupe un Pepelea?

MĂNDICA: De ce nu?... Eu nu-s fudulă... Bărbatul să-mi fie pe plac... de-acolo s-a numi el Pepelea, ori Alexandru Machedon... tot una mi-i.

ARVINTE: Ai vorbit de te-ai pripit...

MĂNDICA: Se poate... însă așa mă duce capul.

ARVINTE: Da gîndește, fa, că ești fată de oameni, ești nepoata lui Arvinte! Șagă-ți pare?... Ție se cuvine de bărbat cel puțin un flăcău ca feciorul lui Tindală.

MĂNDICA: Tindală? cel nătărău?

ARVINTE: Cine ți-a spus că-i nătărău? Are parale, fa.

MĂNDICA: Îți place?

ARVINTE: Îmi place... da.

MĂNDICA: Apoi ține-ți-l d-tale... Mie nu-mi trebuie. *(Iese supărată.)*

SCENA V

ARVINTE: Ce vorbă-i asta?... Să mi-l țin mie!... Ce-o să fac cu el? Doară n-o să mă mai însor la vîrsta mea... Auzi? nătărău!... Cu adevărat, îi cam... seamănă tătîni-său... dar îi chiabur... Chiabur! și jupîneasa Măndica face nazuri... A amețit-o hîtrul cel de Pepelea... Adică mare cimilituri sunt gînganiile aste de fete pe fața pămîntului!... Bine a izvodit răposatul Pralea, Dumnezeu să-l odihnească.

Fata-i din natură
O cimilitură
Lesne de iubit,
Dar greu de ghicit.
Unii o cred floare
Dulce, zîmbitoare;
Alți o poreclesc
Îngeraș ceresc.
Însă mie-mi pare
Cornițe că are.
Și deci o numesc
Diavol pămîntesc.

Adică să nu fie cu bănuială celor ce mă ascultă... Asta-i părerea mea... poate să mă greșesc... om sînt.

SCENA VI

ARVINTE, PEPELEA

PEPELEA: Bună ziua, jupîne Arvinte.

ARVINTE: Ha, ha... ai venit, băiete, să mîntuim tocmeala pentru casă?

PEPELEA: Așa, jupîne... Văd că ți-ai pus ochiul pe dînsa.

ARVINTE: Fie; cu toate că nu am așa mare nevoie de bordeiul tău... fiind însă că am fost bun prietin cu tatul tău...

PEPELEA *(în parte)*: De asta vrea să-mi ieie casa pe nimică.

ARVINTE: Să ne înțelegem bine, fătul meu, din capul tîrgului... Casa-i dărăpănată... are trebuință de meremet. Eu primesc bucuros să fac o jertfă și să cheltuiesc cu meremetul, însă banii ce-om cheltui...

PEPELEA: Știu, mi-ai spus-o... banii ce-i cheltui să fie socotiți drept prețul casei.

ARVINTE: Așa... te primești?

PEPELEA: Mă primesc, însă nu uita adălmașul...

ARVINTE: Care?

PEPELEA: Să-mi dai pe Măndica.

ARVINTE *(în parte)*: Doamne! de l-aș putea înșăla... *(Tare.)* Ți-i dragă fata? hein?

PEPELEA: Dragă de mor... Mi-o dai?

ARVINTE *(trăgîndu-l de ureche)*: Și-ai vrea să te rudești cu mine, hoțule?

PEPELEA: Mi-o dai?

ARVINTE: Om videa, fătul meu, om videa... Dacă-i fi băiet de treabă... blînd... iconom... eu unul nu mă împrotivesc... Hai să facem zapisul de vînzare mai întăi. *(Caută în saltarul mesii și scoate hîrtie, călimări, condei.)*

PEPELEA *(în parte)*: Are de gînd să mi-o joace strigoiul... Aține-te, Pepeleo.

ARVINTE: Iaca tot ce trebuie pentru scris... Unde mi-am pus ochilarii? Unde mi-am pus?... *(Îi caută.)*

PEPELEA *(în parte, rîzînd)*: Și el îi are pe nas.

ARVINTE: I-ai găsit?

PEPELEA: Întreabă-ți nasul.

ARVINTE: Bine zici... Se vede că de mult ce-am tot stărnutat...

PEPELEA: Au prins orbul găinelor.

ARVINTE: Cine?

PEPELEA: Ochelarii.

ARVINTE *(în parte)*: Îi obraznic... răbdare... *(Tare.)* Pepelaș dragă, știi carte?

PEPELEA: Cît și dascălul Pascal.

ARVINTE *(în parte)*: Păcat. *(Tare.)* Facem zapisul?

PEPELEA: Facem, jupîne.

ARVINTE *(în parte)*: L-am pus în cofă. *(Așezîndu-se la masă.)* Vrei să-l scrii tu ori eu?

PEPELEA: Ba scrie d-ta că ai slovă mai ceteață.

ARVINTE: Bucuros, ascultă *(scrie)*: „Să fie știut prin acest zapis de vecinică vînzare că eu, Pepelea, am vîndut d-sale jupînului Arvinte casa mea ce o am de la părinți și că am primit toți banii, fără ca să-mi mai rămîie cuvînt de a întoarce vreodată tocmeala săvîrșită." Bun e așa?

PEPELEA: Bun... însă...

ARVINTE: Ce?

PEPELEA: Să vezi d-ta, jupîne. Bietul răposatul a lăsat cu limbă de moarte că, de-a fi să vînd casa vreodată, să păstrez în stăpînirea mea cuiul ăst mare din părete.

ARVINTE: Ei?

PEPELEA: Și înțelegi d-ta că nu pot ieși din cuvîntul răposatului.

ARVINTE: Ce fel?

PEPELEA: Prin urmare, mai adaugă d-ta în zapis ceea ce oi mai zice și eu din gură.

ARVINTE: Bine, spune... *(Scrie.)*

PEPELEA *(dictează)*: „D-lui jupînul Arvinte se leagă, sub jurămînt de afurisenie, să lase în deplină stăpînirea mea cuiul cel mare din păretele odăii, fără ca d-lui să se poată atinge de el, nici să se împrotivească vreodată la orice aș vroi eu să fac cu pomenitul cui." Ai scris?

ARVINTE: Scris, dar ce ai de gînd?

PEPELEA: Nimic. Vreu numai să am unde să-mi anin căciula cînd oi veni să te văd.

ARVINTE *(în parte)*: Prostu-i, sărmanul! *(Tare.)* Ei, fie; iaca zapisul gata, iscălește-l.

PEPELEA: Bucuros, dar îmi dai pe Măndica?

ARVINTE: Ți-o dau, Pepelașul tatei; cum nu? Un băiet cumsecade ca tine, și frumos... Na condeiul de iscălește.

PEPELEA: Cheamă pe Măndica mai întăi ca să-i spui că mi-o dai.

ARVINTE: Nu te încrezi în mine, bujorașul moșului? Eu, care am fost prietin bun cu răposatul...

PEPELEA: Ei! fie... Iaca iscălesc. *(Iscălește.)*

ARVINTE *(în parte)*: L-am prins. *(Ie zapisul iute.)* Frumos, prea frumos... ai o mînă de cenușer.

PEPELEA: Acum zi Măndicăi să vie.

ARVINTE: Bucuros... așteaptă. *(Strigă)*: Măndica!

PEPELEA *(în parte)*: Are un aer poznaș ghiujul.

SCENA VII

ARVINTE, PEPELEA, MĂNDICA

PEPELEA

Măndica mea iubită,
Ascult-o bună veste.

MĂNDICA

Ascult... ascult... ce este?
Ce veste fericită?

ARVINTE

Măndico, spune dragă,
Îți place Pepelaș?

MĂNDICA

Îmi place.

ARVINTE
Fără şagă?
Găseşti că-i drăgălaş?

MĂNDICA: Îl găsesc drăgălaş, vezi bine.

ARVINTE: Dar ştii cine-i d-lui?! D-lui e vestitul Pepelea, care dupe ce a făcut năzbutiile dracului lui bietul popa Macari şi dupe ce şi-a vîndut pînă şi casa părintească de a rămas lipit pămîntului ca un şoarice, vine acum de te cere pe tine drept adalmaş pentru tocmeală... Spune tu moşului, curat îl vrei?

MĂNDICA: Îl vreu.

ARVINTE: Prea bine... Acum e rîndul d-tale, fătul meu.
Pepelaş, rosteşte-mi mie:
Ţi-i dragă Măndica?

PEPELEA
Dragă
Ş-aş vrea s-o iau de soţie.

ARVINTE
Ai vroi, zău? fără şagă?
Minunat! Îmi pare bine.
Sunteţi foarte potriviţi.
Tu cu dînsa, ea cu tine,
Cum s-ar prinde, vă iubiţi.

PEPELEA şi MĂNDICA: Ne iubim.

ARVINTE: Aferim!... dacă-i aşa, fătul meu, ado mîna-ncoace... *(Îl duce spre uşa din fund.)* Şi să ieşi afară, pehlivanule, că-ţi rup ciolanele!

PEPELEA: Ce-ai păţit, jupîne?

ARVINTE: A! hoţule, ai crezut că mi-i pune tu la mînă pe mine? Să iei în schimb bunătate de fată nouă-nouţă pe-o hardughie veche ca asta? Afară, tricoliciule.

PEPELEA: Aşa ţi-i povestea, ciof bătrîn? Ei lasă, că eu îţi sînt popa de azi înainte. Am să vin în toate zilele să-ţi fac şotiile dracului.

ARVINTE: Ba să nu-ţi calce piciorul aice, că-ţi frîng capul.

PEPELEA: Am să vin să-mi pun căciula-n cui... Aţine-te de-acum, strigoiule... Pepelea o să-ţi puie minte... Să ne vedem sănătoşi în curînd.

ARVINTE: Ba să te văd cînd mi-oi vedea ceafa.

SCENA VII [sic!]

ARVINTE, MĂNDICA

[ARVINTE:] Ghidi, moţpan neruşinat!... Să zică el c-a veni cu de-a sila în căsuţa mea cumpărată de veci cu bani buni şi peşin? Cîrjaliul!

MĂNDICA: A veni dacă are drept să vie.

ARVINTE: Are drept? Ce dîrdîieşti şi tu?

MĂNDICA: Aşa glăsuieşte zapisul. L-am auzit eu de dupe uşă.

ARVINTE: Zapisul? Şi socoţi tu că m-oi ţinea de cuprinsul lui?

MĂNDICA: Te-i ţinea, că nu-i avea ce face.

ARVINTE: Cum asta?

MĂNDICA: De frică să nu cazi sub afurisenie.

ARVINTE: Afur... eşti o toantă... Mergi de-mi ado anteriul că m-a apucat fiori.

MĂNDICA *(în parte, ieşind)*: L-au umflat groaza.

SCENA VIII

ARVINTE: Afurisit! *(Deschide zapisul şi-l citeşte.)* Cu adevărat, îs legat cu jurămînt.

Vai de mine! ce-am păţit?
Pot să fiu afurisit!
Să rămîn în veci cum sînt
Cu trupu-ntreg în pămînt.
Brrr! m-apucă fiori,
Brrr! îmi curg reci sudori.

Peste două mii de ani
Strănepoţii mei romani
M-or găsi-ntr-un moşuroi
Şi mi-or zice că-s strigoi.
Brrr! m-apucă fiori,
Brrr! îmi curg reci sudori.

SCENA IX

ARVINTE, MĂNDICA

MĂNDICA: Iaca anteriul.

ARVINTE *(tresărind)*: A! m-ai spăriet... *(Îşi stupeşte în sîn.)*

MĂNDICA: Nu-ţi mai stupi în sîn... şi îmbracă-ţi odorul mai bine ca să vezi de-i nimerit.

ARVINTE: Adă... Ţine mînica... Mai sus... Mai jos... Aşa. *(Îmbracă anteriul căruia lipseşte spatele.)* Cum mă prinde, Măndico?

MĂNDICA *(rîzînd)*: Cum să te prindă? Ia, ca o streanţă cîrpită şi răscîrpită.

ARVINTE: Streanţă? Ce rîzi, obraznico? Lipseşti de-aici.

MĂNDICA *(ieşind, în parte)*: S-a fudulit moşul. *(Rîde.)*

ARVINTE *(singur)*: Pare că mă prinde frumos... *(Se răţoieşte.)*

SCENA X

ARVINTE, PEPELEA

PEPELEA *(aducînd o traistă plină de rufe ude)*: Ha, ha, ha, ha, ian vezi cum se păunează...

ARVINTE: Ce?... tu?... Ce cați aice, hoțule?

PEPELEA: Nu-ți pasă d-tale.

ARVINTE: Cum? nu-mi pasă?

PEPELEA: Am treabă cu cuiul meu ist din părete, nu cu d-ta.

ARVINTE: Care cui, mă?

PEPELEA: Vezi zapisul.

ARVINTE: Zap...? Ei bine... fă degrabă ce ai de făcut și du-te dracului...

PEPELEA *(anină traista-n cui)*: Jupîne Arvinte, cum îi zici croitorului care ți-a făcut anteriul ist de cioclu?

ARVINTE: Cioclu să te faci! Ce-ai aninat acolo?

PEPELEA: Nu băga de seamă... O traistă cu rufe ude. Le-am adus să se usuce în cuiul meu.

ARVINTE: Da aice-i casa mea, ienicerule... Nu-i spălătorie... Ian privește... au udat toate dușumelele... *(Strănută.)* A să mă prindă iar gutunari.

PEPELEA: N-ai habar, jupîne, că ai un anteriu ce plătește cît o șubă, mai cu seamă în spinare.

ARVINTE: Piei din ochii mei, nerușinatule... și cît pentru bulendrele tale... *(Vrea să ieie traista.)*

PEPELEA: Nu te atinge de cui că te afurisești... Vezi zapisul.

ARVINTE: Sta-ți-ar în gît!

PEPELEA: Ha, ha, ha... Îmi dai pe Măndica?

ARVINTE: Cînd or ieși carașii fripți din Bahlui.

PEPELEA: Nu-ți face cruce, jupîne...

ARVINTE: Ieși... Ieși...

PEPELEA: Domol, jupîne, că-ți plesnește anteriul în spate... ha, ha, ha... *(Iese.)*

SCENA XI

ARVINTE: Ghidi, antihîrț!... Mi-am găsit beleaua cu dînsul. De unde credeam să-l prind eu pe dînsul în laț cu zapisul de vînzare, el m-a prins pe mine în capcană... Îs bun de primit tifla. Privește cum curge pîrău în casă!... Să juri că a vărsat Bahluiul... Or să se facă broaște de nu oi lua măsuri eforicești. *(Ia o cîrpă și șterge scîndurile.)* Poftim!... ce-ar zice lumea cînd m-ar vedea ștergînd urmele lui Pepelea?... Oare cum aș face să scap de el?... Să rup zapisul? Rămîn fără casă... Să nu-l rup, rămîn cu cuiu-n casă... Mă duc să mă sfătuiesc cu dascălul Pascal. *(Să oțărește.)* Brrr! frig mi-i în spinare de cînd a scos spetele anteriului... Trebuie iar prefăcut... Măndico, Măndico!

SCENA XII

ARVINTE, MĂNDICA

MĂNDICA: Ce mai vrei azi?

ARVINTE: Vino-ncoace, fata mea... Eu am să ies ca să mă duc pînă la dascălul Pascal... tu, în lipsa mea, apucă-te iute de scoate mînicele de la anteriu ca să-i faci spate cu ele.

MĂNDICA: Iar să-l prefac?

ARVINTE: Asta-i cea de pe urmă oară, Măndico... Hai, ia-ți foarfecele și acul și cată să fie gata cînd m-oi întoarce... Auzi, viorica moșului? să fie gata, că ți-oi aduce mere de la dascălul. *(Scoate anteriul și îmbracă giubeaua.)*

MĂNDICA: Arză-l focul, anteriul.

ARVINTE: Ba, ferească Dumnezeu de așa pagubă mare!... Unde mi-i șapca?... *(O caută.)* Mi-o furat-o tîlharul cel de Pepelea... Unde-i, Măndico?

MĂNDICA: Nu o mai caut, o ai pe cap.

ARVINTE: Bine zici... Hai, rămîi sănătoasă, fiica moșului. *(O sărută pe frunte.)* Daca o mai veni cumva Pepelea, ie-l cu toropala... ie-l cu toropala... *(Iese prin fund.)*

SCENA XIII

MĂNDICA: Auzi vorbă?... Să-l alung eu, pe cine?... tocmai pe drăguțul meu de Pepelea?... Zău!... de nu-mi vine a crede că moșnegii de la o vreme cad în copilărie. Moșul meu a uitat de mult că a fost și el odată tînăr. El nu mai crede decît în bani, căci i-au secat inima.

O! Pepeleo, dragul meu,
Mulți mișei te țin de rău,
Dar Măndica știe bine
Că nu-i altul bun ca tine.
Ah! Pepele, Pepelaș!
Ah! iubite drăgălaș!
Chiar de-ai fi un pui de drac,
Tot ești fetelor pe plac;
Și Măndicăi i-ar fi bine
Chiar în foc, în iad cu tine...
Ah! Pepele, Pepelaș!
Ah! iubite drăgălaș!

SCENA XIV

MĂNDICA, PEPELEA

PEPELEA *(aducînd o frînghie)*: Iată-mă-s! Cine mă cheamă?

MĂNDICA: Eu și iar eu.

PEPELEA: Unde-i ghiujul?

MĂNDICA: A ieșit.

PEPELEA: Ieși-i-ar părul pîn căciulă.

MĂNDICA: Da ce-ai adus în mînă, Pepeleo?

PEPELEA: O frînghie, ca să-mi spînzur rufele.

MĂNDICA: Unde?

PEPELEA: Aice-n bîrlogul ursului.

MĂNDICA: Ha, ha, ha, d-apoi nu o morii?

PEPELEA: Asta o cer și eu... să morăiască... Am hotărît să-i fac zile fripte, pîn ce-a zice aman și te-a da mie ca să scape de mine.

MĂNDICA: Alei!... și crezi că-i izbuti?

PEPELEA: Cine iubește toate izbutește. *(Se aude afară tușind.)*

PEPELEA *(ascultînd)*: Pare că s-aude ursul... Măndico, lasă-mă singur cu dînsul...

MĂNDICA: Bine, noapte bună, Pepeleo.

PEPELEA *(sărutînd-o)*: Noapte bună, dragă... Mergi de fă visuri de fată mare. *(Măndica iese.)*

PEPELEA *(singur)*: Să nu perd vremea... Hai... iute, să-mi întind frînghia... Cum? Ha... de-a curmezișul odăiei... *(Leagă un capăt al frînghiei de cuiul cel mare, apoi celălalt capăt îl anină de alt cui ce se găsește lîngă ușa din fund, astfel ca cine ar intra să deie cu capul de frînghie.)* Ia... așa...

SCENA XV

PEPELEA, ARVINTE

ARVINTE *(pe prag)*: N-am găsit pe dascălul Pascal... *(Intră și se lovește cu capul de frînghie. Șapca și ochelarii îi cad jos.)* Carnaxi!

PEPELEA: Ține bine să nu dai rău...

ARVINTE *(încurcîndu-se în frînghie)*: Pepelea!... iar?

PEPELEA: Na! că mi-a rupt frînghia de cămeși...

ARVINTE: Cămeși!... Vrei să-ți întinzi cămeșile aici?

PEPELEA: D-apoi cum?... Nu-s stăpîn pe cuiul meu?

ARVINTE: Cuiul tău, ceapcînule? *(Arătînd celalt cui de lîngă ușa din fund.)* Da aista tot al tău îi?... ha?... Cum de te-ai aninat de lucru străin?... Răspunde, potlogariule.

PEPELEA: Ascultă, jupîne...

ARVINTE *(furios)*: Iaca cum ascult, jupîne... *(Smîncește frînghia și o azvîrle afară.)* Da ce socoți tu, că ți-i bate joc de mine?... Afară sfredelu dracului...

PEPELEA: Ha, ha, ha, ha.

ARVINTE: Și încă rîzi... și încă ai obraz să rîzi?... Afară! *(Îl împinge de umeri.)*

PEPELEA: Nu pune mîna că te afurisesc.

ARVINTE: Afurisi-te-ar Zarzavela... Na, na! *(Îi dă pumni.)*

PEPELEA: Ascultă, jupîne, să ne tălmăcim... Îmi dai pe Măndica?

ARVINTE *(apucînd un ciomag)*: Ian așteaptă să-ți dau eu o Măndică de corn...

PEPELEA *(fugind)*: Corn să te faci, ciofule.

ARVINTE *(exasperat, închide ușa cu zăvorul)*: Pazvandoglu!

SCENA XVI

ARVINTE, MĂNDICA

MĂNDICA *(aducînd o lumînare aprinsă și anteriul)*: Da ce este aici?... Cine se bate?

ARVINTE: L-oi învăța eu să întindă funii în casa mea ca într-un șopron... Să-mi sparg capul la vîrsta mea... I-am tras o sfîntă de bătaie de-o pomeni-o.

MĂNDICA: Cui?

ARVINTE: Cui?... Și tu îmi pomenești de cui? Lipsești din fața mea, nopîrcă...

MĂNDICA: Așa?... mă chemi nopîrcă... Apoi, na, cîrpește-ți singur anteriul... *(Lasă lumînarea pe masă, azvîrle anteriul jos și iese.)*

SCENA XVII

ARVINTE *(culegînd anteriul)*: Iaca pozna... a aruncat anteriul în baltă... *(Îl examinează.)* Destulă treabă! i-au scos mînicele și dos nu i-a pus încă... Măndico... Măndico... Nu răspunde... S-a bosumflat marmuzela... Hei! bine zice vorba... la joc cum îi focul, iar la lucru... *(Începe a căsca.)* Oare cîte ceasuri să fie?... *(Caută în brîu.)* Iaca... tot uit că n-am avut ceasornic de cînd mama m-a făcut... Trebuie să fie vreme de culcat... și în casă-i frig de îngheață păreții... Cu ce m-aș învăli oare ca să mă încălzesc?... Îmi vine să mă culc îmbrăcat, cu anteriu, cu giubea, cu tot... Dar, așa-i mai nimerit. *(Scoate giubeaua și pune anteriul.)* N-are nici mîneci, nici spate... atîta pagubă... în așternut nu se cunoaște... *(Își drege patul din fund, așează perna și își pune pe cap un ghijilic; cîntă somnoros:)*

Iată ceasul de odihnă.
Oi să dorm, să dorm în tihnă
(Cască.) În căsuța astă-a mea.
Noapte bună, moș Arvinte,
Fă hor, hor, de-acu-nainte
(Cască.) Fără griji de be-elea...

Eu nu port șlic,
Port ghijilic
Bun, călduros,
Ș-un anteriu
Pătlăgeniu
Foarte frumos.
N-am libadea,
Nici fermenea
Muiată-n fir,
Însă am bani,
Am pehlivani
Ici la chimir.

(Scoate chimirul, îl sărută și-l pune sub pernă.) Chimirașul tatii... Vin de dormi colea cu tătuca. *(Se culcă cîntînd:)*

Iată ceasul de odihnă,
Am să dorm, să dorm în tihnă
În căsuța astă-a mea.
etc. etc. etc.

(Se întinde pe pat îmbrăcat în anteriu, se acopere cu giubeaua, își trage o cergă pe deasupra, își vîră capu-n pernă și începe a horăi.)

SCENA XVIII

ARVINTE, PEPELEA

(Pepelea bate la ușă. Arvinte tresare. Pepelea bate mai tare. Arvinte se-ntoarce pe ceea parte.)

Pepelea: Jupîne Arvinte, jupîne Arvinte!

Arvinte *(trezindu-se speriat)*: Ha? Ce-i? tîlharii?

Pepelea: Jupîne!

Arvinte: Cine-i acolo?

Pepelea: Eu, Pepelea.

Arvinte: Iar? Ce cați noaptea la ușă, tricoliciule?

Pepelea: Deschide să-mi ieu traista din cui.

Arvinte: Bate-te pîrdalnicul cu cuiul tău... Auzi, să mă trezească pe la mezul nopții.

Pepelea: Deschizi azi?

Arvinte: Du-te pîrlei!

Pepelea: Dă-mi drumul că stric ușa.

Arvinte: Atîta ar mai trebui... Ei, stai! *(Se scoală.)* Un păcat cu nebunul cela. *(Merge de deschide.)*

Pepelea *(intrînd)*: Bine am găsit, jupîne.

Arvinte: Găsi-te-ar năbădaia!

Pepelea: Iacă! ai pus alt anteriu aici? ha, ha, ha. Acesta-i mai întreg, nu are nici mînici.

Arvinte: Ieși... nu lungi vorba.

Pepelea: Ia întoarce-te să te privesc... ha, ha, ha.

Arvinte: Ieși îți zic.

Pepelea *(luîndu-și traista)*: Ascultă, jupîne, vorbă multă, sărăcie... Îmi dai pe Măndica?

Arvinte *(scoate un imineu din picior)*: Așteaptă, strîmbă-lemne, să-ți dau eu o Măndică.

(Pepelea fuge.)

SCENA XIX

Arvinte: A avut noroc de a fugit, că intram într-un păcat cu imineul... Bree! ce hoț! Să-mi strice bunătate de somn... de unde visam... ce visam?... brrr!... Visam că mă spînzura în piață din pricina lui Pepelea... Parcă scosesem o limbă de un cot și Pepelea mi-o presăra cu peatra iadului... brrr!... M-apucă fiori... La culcuș, Arvinte... Nu mai îmbla teleleu, Tanasi. *(Se culcă.)* De acum o s-o duc numai într-o întinsoare pînă mîne.

Noapte bună, moș Arvinte,
Fă hor, hor de-aci-nainte.

(Adoarme și iar începe a horăi.)

SCENA XX

ARVINTE, PEPELEA

Pepelea *(bate iar la ușă)*.

Arvinte *(urmează a dormi dus)*.

Pepelea: Jupîne Arvinte!

Arvinte *(are spasmuri)*: Nu lăsa... nu... iacă... iacă.

Pepelea: N-auzi, somnorosule?

Arvinte: Hei?... Ce?... foc? *(Se trezește.)*

Pepelea: Deschide ușa!

Arvinte: Iar tu ești, faraoane?... Ce vrei?

Pepelea: Deschide să-mi pun căciula-n cui.

Arvinte: Zbiară tu de-acu-nainte pîn' ți-a cădea gușterul. *(Se întoarce și iar adoarme.)*

Pepelea: Nu deschizi?... Te afurisesc... Te faci că dormi? Ei! lasă că-ți vin eu de hac.

Arvinte *(prin somn)*: Frînghie... spînzurătoare?

Pepelea *(deschide fereasta)*: A! ciofule, nu vrei să deschizi ușa... te faci că dormi? *(Sare în odaie, trăgînd după el o frînghie lungă ce e legată de un capăt afară; el aduce și traista cu rufe.)* Ba că să zici... horăiește: ghiujul... e dus pe ceea lume... acu-i vremea să-mi întind cămeșile. *(Merge de leagă celalt capăt a frînghiei în cuiul cel mare, astfel ca frînghia să se întindă în lungul scenei.)*

Arvinte *(dă semne că-i [e] frig și se ghemuiește în pat).*

Pepelea *(începe a spînzura rufe albe pe frînghie)*: A! povîrnitule! umbl să-mi iei casa pe nimică.

Arvinte *(stărnută).*

Pepelea: Să-ți fie de bine!

Arvinte *(întors cu fața la perete)*: Ce dracu! vine un vînt de cele... de cele... e... *(Stărnută.)*

Pepelea: Ișala! și la mulți ani!

Arvinte *(tresărind)*: Aud? *(Se întoarce.)* Ce-mi văzură ochii! Piei drace... Ce-i aice?

Pepelea: Nu băga de seamă; eu îmi întind albelele.

Arvinte: Tu... alb... tu... iar? pe unde ai intrat?

Pepelea: Pe fereastă.

Arvinte: Și ai lăsat-o deschisă în miezul iernii! *(Vrea să se repează ca să o închidă și-l apucă stărnutul.)*

Pepelea: Nu o închide că trece frînghia prin ea.

Arvinte *(buimăcit)*: Frînghia?

Pepelea: Am legat un capăt de copaciul vecinului.

Arvinte: Bre!

Pepelea: Așa... mîine merg la horă și am nevoie de albele curate.

Arvinte: Bree!... Care vrea să zică mi-ai luat casa-n joc?

Pepelea: Vezi zapisul.

Arvinte: Bree!

Pepelea: Nu o scoți cu mine la capăt, jupîne. Din două una: ori rupem zapisul, ori îmi dai pe Măndica... *(Se depărtează.)*

Arvinte *(pe gînduri)*: Ce să fac?... hoțul mă ține în frîu și mă hățuiește cum îi place. Să rup zapisul?... o dată cu capul... Mai bine mi-ar veni să-l prefac și să scot cuiul din el... Asta-i greutatea... Ce fel să scot cuiul?

Pepelea *(în parte)*: Oare ce mormorăsește?

Arvinte: Daca l-aș putea îmbăta pe craiul ist de Pepelea... i-aș întoarce șurupul... omul la beție nu știe ce face... Ian să cerc. *(Se scoală.)*

Pepelea *(în parte)*: Hîd e, Doamne!

Arvinte: Pepelaș...

Pepelea: Aud, jupîne.

Arvinte: Știi tu că ești băiet cu cap și isteț?

Pepelea: O știu, jupîne.

Arvinte: Am vrut să te cerc, daca te pricepi la greu și m-am încredințat că ești ager la minte... să trăiești, fătul meu, așa bărbat vreu să dau Măndicăi.

Pepelea: Zău?... mi-o dai în sfîrșit?

Arvinte: Bru!... frigu-i!... Ce-ar plăti acu o stacană de vin!... Aud? Ce zici?

Pepelea: Ar plăti mult, ce-i drept... dar unde-i?

Arvinte: Unde? Așteaptă... am un Cotnar de zece ani... *(În parte.)* Am să-l fac cuc. *(Iese în dreapta.)*

Pepelea *(singur)*: Are vreun gînd rău cioful... Vrea să mă puie-n cofă... Să vedem... să vedem...

Arvinte *(se întoarce aducînd o stacană mare și două pahare)*: Iaca toiagu bătrînețelor și nebunia tinerețelor... Vino colea la masă, fătul meu să facem pace și s-o botezăm cu vin... *(În parte.)* Dă, Doamne, să-i aburesc creierii.

Pepelea: Bucuros.

Arvinte: Da nu-nchidem fereastra?

Pepelea: Ba o închidem, să nu ne vadă luna.

Arvinte: Ha, ha, ha... luna... Multe pozne au mai văzut ea și tot spasînă-i... chiar ca fata dascălului Pascal... *(Vărsînd.)* Na, băiete pune la gură și dă-i gît.

Pepelea: Chef bun și veselie.

Arvinte: Amin. *(Ciocnesc împreună și beau.)*

Pepelea: A!... că bunu-i!

Arvinte: Așa-i? Era s-aduc și vro doi covrigi, dar apoi vorba ceea: mîncarea-i fudulie... Încă una, băiete.

Pepelea: Și cele multe-nainte... că-i din bute.

Arvinte: Plătesc mii și sute.

Vinul cel din cadă
Are dulce nadă;
Cel din boloboc

Are dulce foc;
Iară cel din bute
Are farmeci sute,
Deci să-l bem, cioc, cioc, cioc.
Cioc, cioc și noroc.

(Ei ciocnesc, cîntînd și deșartă paharele.)

ÎMPREUNĂ

Să-l bem cu noroc
Cioc, cioc, cioc, cioc.

PEPELEA: Merge la inimă, jupîne.

ARVINTE: Și de la inimă la cap, băiete.

PEPELEA: Meargă, că-i oaspe iubit...

ARVINTE: Are lunecuș ca un șearpe, vorba ceea: Curelușă unsă pe sub pămînt dusă.

PEPELEA *(în parte)*: Pare-mi-se că prinde prepelița de coadă.

ARVINTE *(în parte)*: Pare-mi-se că începe a se...

PEPELEA: Jupîne...

ARVINTE: Mai vrei unul? poftim.

PEPELEA: Mulțumesc... să cînt și eu?

ARVINTE: Cîntă... dă-i glasul al optulea.

PEPELEA

Vinu-i drăgălaș,
Dar îi și poznaș.
El are lipici,
Ca un tricolici,
Și de-l bagi în gură,
Mintea el ți-o fură...
Deci să-l bem, cioc, cioc,
Cioc, cioc și noroc.

ÎMPREUNĂ

Să-l bem cu noroc,
Cioc, cioc, cioc, cioc, cioc...

(Ciocnesc și beau.)

ARVINTE *(vesel)*: Hei! bine zicea tata cînd era cu chef... blagoslovit să-i fie cuvîntul! Cînd se mînia pe mama... îi zicea: „Tronc, Marico"... ș-apoi mai adăoga: „Măi piciule... vezi tu... trei lucruri pe lume plătesc o lume întreagă: pînea cît de albă, copila cît de tînără și vinul cît de bătrîn". Încă una, cumătre... *(Varsă, zicînd în parte:)* Am să-l chefeluiesc de istov.

PEPELEA: Și oare așa să fie, jupîne?... fata cît de tînără?

ARVINTE *(rîde)*: Așa, nepoate, așa, pre legea mea! Hei! cînd am fost eu pe vremea mea... multe puice am mai păpat... că mare bun lucru e, cumătre...

PEPELEA: Bun, zău, dar și vinul...

ARVINTE: Vinul îi împăratul împăraților! Să trăiască tata Noe care l-au scăpat de potop... Odată român, tata Noe!... cică avea zece buți de Odobești în corabie și bea, și bea, și bea... cu gura la cep... hei! că nu eram și eu cu el!

PEPELEA: D-apoi eu!

ARVINTE: Ce ai fi făcut tu, nepoate?

PEPELEA: Eu?... l-aș fi aruncat în baltă pe tata Noe ca să-mi rămîie tot vinul mie.

ARVINTE: Îra!... bine zici... *(Rîde.)* Huștiuluc tata Noe, huștiuluc-știobîlc... *(Se pleacă de privește în gios, ca și cînd s-ar uita în mare.)* Iaca... se duce... se duse în fundul mării... Alei!... sărmanu tată Noe... *(Plînge.)* Huștiuluc... s-au înecat în apă... parapanghelos!

PEPELEA: S-au înecat? să-i fie de bine... noi să fim sănătoși și să ne veselim...

ARVINTE *(beat de tot)*: Să veselim...

ÎMPREUNĂ

Tata Noe saltă
Huștiuluc în baltă.
Pluf! ștobîlc... așa.
Ha, ha, ha, ha, ha.
Să trăiască vinul!
El scoate veninul.
Deci să-l bem, cioc, cioc,
Cioc, cioc și noroc,
Să-l bem cu noroc,
Cioc, cioc, cioc, cioc, cioc.

(După ce au deșertat paharele se scoală.)

ARVINTE *(clătinîndu-se)*: Măi, că tulburată-i marea. Nu mă pot ținea picioarele pe corabie. Moș Noe, moș Noe, așa să trăiești... strînge-ți pînzele aste că se prea zbuciumă podul... *(Arată cămeșile întinse deasupra lui.)*

PEPELEA *(făcîndu-se că-i beat)*: Suie pe catarg, nepoate, de le strînge.

ARVINTE: Ei... ian ascultă, moș Noe... fii om de treabă, cum te arată chipul... Eu nu-s matroz... eu îs Arvinte cel cu antiriu... Ian privește antiriu... mai văzut-ai așa minune de cînd potopul? Da strînge-ți pînzele, moș Noe, că prea mă huțuiește... *(Cîntă:)*

Huța, huța, moșulică.

PEPELEA *(urmînd)*
Pîn ce-i face huștiulică.

ARVINTE: Pușche pe limbă-ți... eu sînt tare de oțele... și a dracului... da a dracului... *(Rîde.)* Știi una, moș Noe? știi una? L-am îmbătat cuc pe bețivul cel de Pepelea, ca să-i prefac zapisul cel cu cui.

PEPELEA: Cucui?

ARVINTE: Cucui? Cine are cucui?... Eu știu una și bună... are înscris?... bine... N-are? N-are! vorba ceea: Cîrc, Frangoleo... s-au dus... pst!... Pepelea îmbla s-o ieie pe Măndica... pst... nu se află... moș Noe...

PEPELEA: Aud.

ARVINTE: Pepelea zice că are un cui în casă... așa-i?

PEPELEA: Așa.

ARVINTE *(rîzînd)*: Spune-i dar să-și puie pofta în cui...

PEPELEA: I-am spus-o... dar știi ce mi-au răspuns?

ARVINTE: Ce?

PEPELEA: Mi-au răspuns că are de gînd să se spînzure de deznădăjduire colea, chiar în cuiul lui.

ARVINTE: Cole? spînzură-se sănătos.

PEPELEA: Ba, ferească sfîntul!... a zice lumea că d-ta l-ai spînzurat, și-i cădea în mare belea.

ARVINTE *(cu mirare)*: Belea?

PEPELEA: Ș-apoi hait în criminal.

ARVINTE *(trezindu-se gradat)*: Criminal?

PEPELEA: Ș-apoi hait în ocnă.

ARVINTE: Ocnă!

PEPELEA: Ș-apoi hait în ștreang.

ARVINTE: În ștreang, eu, hait? *(Stă încremenit.)*

PEPELEA: Așa; cică, de nu i-i da pe Măndica, e hotărît să te bage în belea de moarte.

ARVINTE *(i se leagă limba)*: Melea de boarte?

PEPELEA: Nepoate.

ARVINTE: Ce-i, moș Noe?

PEPELEA: Ian privește colo, la părete... Iacă Pepelea, el își pregătește ștreangul. *(Se depărtează de Arvinte și merge de anină o frînghie cu laț în cui.)*

ARVINTE *(vorbind singur)*: Să se spînzure aice... să-mi prihănească casa... Nu se poate, moș Noe... te-ai cirpit... Vorbești lucruri de pe vremea potopului.

PEPELEA *(cu lațul în gît)*: Rămîi sănătos, jupîn Arvinte... și să dai seama lui Dumnezeu.

ARVINTE: Ha?... *(Zărind pe Pepelea.)* Piei, drace... *(Își freacă ochii și se desmețește.)* Ce dihanie-i acolo?... Cine-i acolo?

PEPELEA: Eu, Pepelea...

ARVINTE: Ce faci în cui?

PEPELEA: Mă spînzur...

ARVINTE *(cu groază)*: Te spîn... te spîn... stăi... nu face, că n-or vrea să te-ngroape.

PEPELEA: Puțin îmi pasă...

ARVINTE: Da mă bagi pe mine în criminal.

PEPELEA: Puțin îmi pasă... Rămîi cu bine... și să ne vedem pe ceea lume în căldarea lui Scaraozchi.

ARVINTE: Bîrr! stăi, mă... nu da drumul lațului... că-ți dau pe Măndica.

PEPELEA *(cu glasul slab)*: Mi-o dai? Cheam-o.

ARVINTE: Iacă o chem... nu muri... *(Strigă:)* Măndico... Măndico... vino iute! *(În parte.)* Bată-l crucea!

SCENA XXI

ARVINTE, PEPELEA, MĂNDICA

MĂNDICA: Ce este?

ARVINTE: Aleargă că se spînzură Pepelea de dorul tău.

MĂNDICA: Vai de mine!

ARVINTE: Scapă-l, fa, de la moarte, și ai parte de el cît îi trăi... uf! am asudat.

PEPELEA *(încet, Măndicăi)*: Ei, Măndico, așa-i c-am izbutit?

MĂNDICA: Dragul meu Pepelaș! *(Se sărută tare.)*

ARVINTE: Ia privește... Au luat țara-n pradă... Măi Pepeleo... îți dau nepoata, dar cu astă tocmeală că îndată după cununie să scoți cuiul din părete.

PEPELEA: Ba nu... ți l-oi lăsa d-tale, jupîne, ca să-ți spînzuri anteriul.

ARVINTE *(în parte)*: Crișul eu!... în loc să dau zestre, mă cîștig cu o casă... tot Arvinte mai cuminte.

ÎMPREUNĂ

Vivat! de-acum înainte
Cuiul e de lepădat,
Căci Pepelea cu Arvinte
Bînd voios s-au împăcat!

MILLO DIRECTOR sau MANIA POSTURILOR (p. 725)

„Comedia cu cîntice într-un act" era gata scrisă în toamna anului 1865, figurînd în lista pieselor lui Alecsandri, alcătuită în vederea publicării repertoriului său dramatic, pe care scriitorul o prezintă lui Pantazi Ghica în scrisoarea din 30 oct. 1865 (cf. V. Alecsandri, *Corespondență*, p. 171-173). G. C. Nicolescu presupune că ar fi fost scrisă în iarna 1863—1864, în timp ce Alecsandri se afla la Paris în misiune diplomatică. El se întemeiază pe scrisoarea trimisă de acesta în ianuarie 1864 lui Brănișteanu, în care îl informa că voia să încheie niște lucrări dramatice înainte de a porni spre țară (cf. *op. cit.*, p. 459).

Înrudită prin temă cu cînticelele *Paraponisitul* și *Kera Nastasia*, piesa ridiculizează o meteahnă răspîndită la noi în primii ani după Unire, încercînd totodată să prezinte dificultățile pe care le avea de întîmpinat Millo în constituirea unei trupe teatrale. Ideea se pare că i-au furnizat-o lui Alecsandri piesele *La Manie des places* (1828) a lui Scribe și *La Foire aux places* (1830) a lui Bayard, care înfățișează aceeași dorință de a ocupa un post în administrație, de a se hrăni din bugetul statului (cf. Ch. Drouhet, *op. cit.*, p. 215-216).

Piesa a fost prezentată de Millo la București, în stagiunea 1864—1865, în cadrul unui repertoriu „alcătuit, în bună parte, din piesele lui Vasile Alecsandri: *Gură-Cască, om politic, Paraponisitul, Millo director* sau *Mania posturilor*, comedie cu cîntece într-un act, *Kera Nastasia* sau *Mania pensiilor, Paraclisierul*" (I. Massoff, *op. cit.*, II, p. 135).

S-a publicat pentru prima dată la Cernăuți, în *Foaia Societății...* III, nr. 1, 1 ian. 1867, p. 15-20; nr. 2, 1 febr. 1867, p. 31-54, și în broșură, *Millo director* sau *Mania posturilor*. Comedie cu cîntece în 1 act, Cernăuți, 1867, apoi în *Opere complete*, II, 1875, p. 849-892.

VARIANTE

Foaia Societății ... (A), Millo director, 1867 (B),
Teatru, II, 1875 (C)

726, 9 — *A,B:* feciorul / *C:* servul || **727**, 4 — *A,B:* în 1 / *C:* într-un || 5-6 — *A,B:* în provinție la / *C:* într-un oraș de provinție din Valahia la anul || 7 — *A,B:* ușă / *C:* o ușă || 8-9 — *A,B:* piano în dreapta, un gheridon, canapea, jîlțuri în stînga. / *C:* în dreapta [...] jîlțuri. || **730**, 23 — *A,B:* grăiește / *C:* spune || **731**, 28-29 — *A,B:* ridiculă și proastă / *C:* proastă și ridiculă || **732**, 25 — *A,B:* și mai / *C:* mai || **733**, 9 — *A,B:* de-abia-s [...] noauă / *C:* de-abia [...] șervete noi || **737**, 9 — *A,B:* d-sale / *C:* sa || 16-17 — *A,B:* la gazdă / *C:* în gazdă || 20 — *A,B:* și / *C:* om și || **739**, 15 — *A,B:* Nu face nevoie! / *C:* Nu-i trebuință. || 23 — *A,B:* recunoștinței / *C:* recunoștinții mele || 27 — *A,B:* ospeția ce mi-au dat-o / *C:* ospitalitate. || **740**, 8 — *A,B:* publicului care mă încuragează / *C:* publicului. || **742**, 13 — *A,B:* ea / *C:* că [erata îndreaptă: ea] || **743**, 6 — *A,B:* (cu bucurie, în parte) / *C:* (în parte, cu bucurie) || 19 — *A,B:* horului următori / *C:* corului de mai jos || **744**, 12 — *A,B:* de la / *C:* din || **745**, 31 — *A,B:* și să rîdă, și să plîngă / *C:* să rîdă, să plîngă || 33 — *A,B:* vremea / *C:* timpul || **746**, 17 — *A,B:* bine / *C:* mult || 28 — *A,B:* ni-ți face / *C:* să ne faceți || 30 — *A,B:* cu toții / *C:* toți || 36 — *A,B:* N.B. Locsița se / *C:* Luxița || 38 — *A,B:* N.B. Locsița / *C:* Luxița || 40 — *A,B:* (În parte.) / *C:* (În taină.) || **747**, 11 — *A,B:* dacă / *C:* dacă-mi || 21 — *A,B:* note / *C:* niște note || **749**, 18 — *A,B:* lui / *C:* către || **752**, 24-25 — *A,B:* de spoielele și de / *C:* spoielele și || **754**, 16 — *A,B:* și cu / *C:* și || **755**, 5 — *A,B:* lui / *C:* către || **757**, 3 — *A,B:* îl cunoști / *C:* cunoști || 37 — *A,B:* culegînd / *C:* ridicînd || **758**, 18 — *A,B:* lui / *C:* Către || **759**, 18 — *A,B:* De departament! / *C:* Departamentului! || 19 — *A,B:* Și de teatru! / *C:* și al Teatrului Național! ||

PARACLISIERUL sau FLORIN ȘI FLORICA (p. 761)

Comedia a fost scrisă la Mircești, probabil în iarna 1863—1864, cam în același timp cu cînticelele *Chirița în voiaj, Barbu Lăutarul* și *La București*. Dealtfel, *Paraclisierul* s-a și reprezentat pe scena Teatrului Național din București în aceeași perioadă (februarie și martie 1864) cu *Chirița în voiaj* și *Barbu Lăutarul* (cf. și G. C. Nicolescu, *op. cit.*, p. 454; Ioan Massoff, *op. cit.*, II, p. 103).

Creată pentru un public nepretențios, realitate de care Alecsandri era conștient, piesa are o intrigă ușoară, amuzantă, aducînd însă pe scenă și aspecte ale vieții sociale contemporane, atît rele cît și bune: parvenitismul, dar și înscrierea în oastea națională.

Ch. Drouhet scoate în relief raporturile care există între această „operetă într-un act" a lui Alecsandri și *Les Marionettes ou Un jeu de la fortune* de Picard, o piesă datînd din 1806 și figurînd mereu în repertoriul Comediei Franceze în prima jumătate a secolului al XIX-lea. Comedia se remarcă îndeosebi prin dibăcia construcției, care a dat naștere la mecanismul întregului repertoriu al lui Scribe (*op. cit.*, p. 213). Alecsandri, spectator asiduu al Comediei Franceze cînd se afla la Paris, va fi cunoscut și această piesă, ceea ce explică asemănarea dintre ideea dramatică a autorului francez și cea a scriitorului nostru (*ibidem*, p. 215).

Piesa a avut un succes deosebit în rîndurile publicului din Cernăuți, unde s-a jucat de trei ori în stagiunea 1864—1865 (v. A. Hurmuzachi, *Teatrul națiunal din Cernăuți*, în *Foaia Soțietății...*, I, nr. 1, 2, 3, 1 martie 1865, p. 100—101). În trecere spre Paris, în dec. 1866, Alecsandri împărtășea soției sale, rămase acasă la Mircești, constatările măgulitoare pe care avea prilejul să le facă în acest oraș: „Aice — îi scria el — piesele mele de teatru au produs un efect extraordinar; toți cîntă cîntecele din *Florin și Florica*" (cf V. Alecsandri, *Scrisori*, p. 259).

Dealtfel, piesa îi fusese solicitată scriitorului de Alexandru Hurmuzachi încă de la începutul anului, pentru a o publica în *Foaia Soțietății...*, iar acesta își dăduse bucuros consimțămîntul: „Primesc cu mulțămire ca să se tipărească *Florin și Florica* în *Foaia Bucovinei*" (cf. scris. datată: „Mircești, 20 mart. 1866" — în V. Alecsandri, *Cele mai frumoase scrisori*, p. 163-164).

S-a publicat în *Foaia Soțietății...*, II, nr. 4, 1 apr. 1866, p. 107-138, apoi în *Opere complete*, II, 1875, p. 893-933.

VARIANTE

Foaia Soțietății ... (A), Teatru, II, 1875 (B)

763, 1-3 — *A:* Florin și Florica / *B:* Paraclisierul sau Florin și Florica ‖ 4 — *A:* în 1 act de V. Alecsandri / *B:* într-un act ‖ 5 — numai în *B* ‖ 6 — *A:* înfățișează [...] zaplaz / *B:* reprezintă [...] zaplaz (uluci) ‖ 11 — *A:* sunînd / *B:* cîntînd ‖ 14-15 — *A:* demîncat / *B:* de-ale mîncării ‖ 24 — *A:* că m-au păcălit dracul / *B:* m-o pîcîlit drăcoaica ‖ **765**, 29 — *A:* vărsîndu-i / *B:* tornîndu-i ‖ 33 — numai în *B:* (Împreună.) ‖ **766**, 27 — *A:* tu zice / *B:* zice tu ‖ **768**, 21 — *A:* (N.B. Se / *B:* (Se ‖ **769**, 11 — *A:* gîngav

și cepeleag / *B:* gîngav ‖ **771**, 22 — *A:* (N.B. Se / *B:* (Se ‖ **772**, 8 — *A:* acompaniare / *B:* acompanement ‖ **774**, 14 — *A:* vreie a căta / *B:* cate ‖ 24 — *A:* că m-aș / *B:* m-aș ‖ 32 — *A:* în piață / *B:* pe uliță ‖ **775**, 9 — *A:* aruncată jos / *B:* jos ‖ 19 — *A:* din / *B:* prin ‖ **777**, 5 — *A:* în / *B:* din ‖ 26 — *A:* că bine / *B:* bine ‖ **778**, 22 — *A:* de protecție / *B:* protector ‖ **782**, 16 — *A:* prostul / *B:* prostia ‖ **783**, 9 — *A:* iau / *B:* cu ‖ **784**, 22 — *A:* pe astă una / *B:* pentru astă ‖ **786**, 3 — *A:* că te-oi lua / *B:* să te ieu ‖ **790**, 2 — *A:* norocul / *B* [greșit]: nonoru ‖ 25 — *A:* militară / *B:* nouă ‖ **791**, 12 — *A:* un șip / *B:* o sticlă ‖ 19 — *A:* șipul / *B:* sticla ‖ **792**, 28 — *A:* desperat / *B:* deznădăjduit ‖ **794**, 17 — *A:* Perdeaua / *B:* Cortina ‖

DRUMUL DE FER (p. 795)

Comedia a fost scrisă în iarna 1865—1866 la Mircești, după cum reiese din scrisoarea adresată de scriitor lui Alex. Hurmuzachi la 20 martie 1866 (*Drumul de fer* făcea parte din „rodul iernii"). G. C. Nicolescu (*op. cit.*, p. 488) e de părere că la această dată piesa se afla încă în lucru. Tema ei era legată de o problemă deosebit de actuală în acel moment: construirea de căi ferate la noi, foarte necesară pentru prosperitatea țării, întîmpinată însă cu ostilitate de mulți, care nu voiau să vadă în aceasta decît că le erau amenințate unele interese mărunte și imediate.

Plecînd de două ori din țară după aceea (din dec. 1866 pînă în august 1867, apoi din octombrie pînă în decembrie 1867), probabil că Alecsandri nu avusese vreme să se mai ocupe de această piesă. În ianuarie 1868 însă o predase lui Millo, care a și prezentat-o în acea stagiune pe scena bucureșteană: „Te vestesc că am trimis lui Millo o noutate potrivită împrejurărilor, intitulată *Drumul de fer* — îl înștiința scriitorul, așezat din nou pentru iarnă la Mircești, la 18 ian. 1868, pe Pantazi Ghica. — Te vei duce s-o vezi, nu-i așa? și îmi vei spune părerea dumitale" — nu uita el să adauge (cf. V. Alecsandri, *Corespondență*, p. 178).

Piesa se va publica în anul următor în *Convorbiri literare*, III, nr. 15, 1 oct., 1869, p. 245-251; nr. 16, 15 oct. 1869, p. 269-277, apoi în *Opere complete*, II, 1875, p. 935-982 (unde indicația că acțiunea piesei se petrece în *1868* este greșită).

VARIANTE

Convorbiri literare (A), Teatru, II, 1875 (B)

797, 2 — *A:* în 1 / *B:* într-un ‖ 3-4 numai în *B* ‖ **800**, 8 — *A:* tu la / *B:* tu-n ‖ 19 — *A:* doarme boieriul / *B:* boieriu doarme ‖ 37 — *A:* e / *B:* îi ‖ **801**, 19 — *A:* îs / *B:* sînt ‖ **803**, 10 — *A:* mea în Iași / *B:* me ‖ 12 — *A:*

te-au / *B:* te-o [erata îndreaptă: te-ai] ‖ **804,** 15—*A:* tătîni-meu / *B:* tatălui meu ‖ 22 — *A:* pachetul [. . .] îl / *B:* cărțile [. . .] le ‖ 24 — *A:* v-a văpsit / *B:* v-o zugrăvit ‖ 30 — *A:* pachetul / *B:* cărțile ‖ **805,** 23 — *A:* Kir Manoli / *B:* Manole ‖ **806,** 14 — *A:* vre / *B:* Voiește ‖ 29 — *A:* îi / *B:* ei îi ‖ **811,** 1 — *A:* 50 / *B:* cîte 50 ‖ 24 — *A:* vrea / *B:* Voiește ‖ **813,** 13 — *A:* de acele / *B:* de-aceste ‖ între r. 15 și 17, erata din *B* plasează indicația: (Arie din „Domino noir": „Ah! quelle nuit!") ‖ **815,** 13 — *A:* Ei, mă știu / *B:* Ei! [erata îndreaptă: Eu,] mă știi ‖ 19 — *A:* porumbași / *B:* hulubași ‖ 32 — *A:* caleștii / *B:* trăsurii ‖ **816,** 4 — *A:* vrea / *B:* Voiește ‖ 13 — *A:* Își aducea / *B:* Aducea ‖ 20 — *A,B:* mîna Caliopei [erata din *B* îndreaptă: pe Caliopi] ‖ 27-28 — *A:* Ia privește / *B:* Privește ‖ 31 — *A:* că-i / *B:* că-i prea ‖ **817**—între r. 11 și 13, erata din *B* plasează indicația: (Arie din „Dame blanche": „D'ici voyez ce beau domaine") ‖ 19 — în *A*, la acest vers este indicația: (bis) ‖ **818,** 4 — *A:* complimenteze / *B:* compromită ‖ **819,** 10-11 — *A:* țări și mări / *B:* mări și țări ‖ **821,** 34 — *A:* ocheanul / *B:* ocheana ‖ **822,** 17 — *A:* de fînaț și de arătură / *B:* de-arătură și de fînaț ‖ 27 — *A:* o să fim obligați / *B:* avem să fim siliți ‖ 37 — *A:* (N.B. Nalbă / *B:* (Nalbă ‖ 39 — *A:* strici / *B:* stricați ‖ **823,** 25 — *A:* noroi / *B:* glod ‖ 33 — *A:* vreme / *B:* timp ‖ **824,** 18 — *A:* ne-or înmii / *B:* și înmii ‖ 27 — *A:* mari / *B:* mări [erata îndreaptă: mari] ‖ **825,** 11 — *A:* datori cu [. . .] astăzi la noi / *B:* cu [. . .] astăzi ‖ **826,** 6 — *A:* tatu-meu / *B:* tatălui meu ‖ 15 — *A:* vroit / *B:* vrut ‖ **830,** 28 — *A:* canape / *B:* Adela ‖ **831,** 23 — *A:* Tatu-meu / *B:* Tatăl meu ‖ 29 — *A:* v-oi / *B:* vă voi ‖ **832,** 26 — *A,B:* românesc [erata din *B* îndreaptă: omenesc] ‖ 27 — numai în *B* ‖

TABLA ILUSTRAȚIILOR

Foaia de titlu: vol. I, *Opere complete*, Partea întîia. *Teatru*, București, 1875. . . . . 128—129
Foaia de titlu: *Repertoriul dramatic*, vol. I, Iași, 1852 . . . . 128—129
Cuprinsul vol. I, *Repertoriul dramatic*, 1852 . . . . 128—129
Foaia de titlu: broșura *Clevetici ultra-demagogul* și *Timofte Napcilă ultra-retrogradul*, Iași, 1861 . . . . 128—129
Foaia de titlu: broșura *Peatra din casă*, Iași, 1847 . . . . 288—289
Începutul operetei *Florin și Florica*, în *Foaia Soțietății ...*, nr. 4, 1 apr. 1866. . . . . 288—289
Începutul scenetei *Stan covrigariul*, în *Convorbiri literare*, I, nr. 16, 15 oct. 1867, p. 213 . . . . 288—289
Matei Millo (pictură de N. Levaditi; reprodus după I. Massoff, *Teatrul românesc*, vol. I, București, 1961) . . . . 288—289
Teatrul de la Copou-Iași (reprodus după I. Massoff, *op. cit.*) . . . . . . 576—577
Matilda Pascaly (Muzeul Teatrului Național—București; reprodus după *Istoria teatrului în România*, vol. II, București, 1971, p. 289) 576—577
Mihail Pascaly (reprodus după I. Massoff, *op. cit.*) . . . . 576—577
Neculai Luchian (reprodus după I. Massoff, *op. cit.*). . . . . 576—577
Maria și Theodor Theodorini (reprodus după I. Massoff, *op. cit.*) . . 768—769
Fanny Tardini (reprodus după I. Massoff, *op. cit.*) . . . . 768—769

S U M A R

Notă asupra ediției 7

TEATRU

Prefață 13

CANȚONETE COMICE

Șoldan Viteazul 41
Mama Angheluşa, doftoroaie 45
Herşcu Boccegiul 51
Clevetici, ultra-demagogul 59
Sandu Napcilă, ultra-retrogradul 65
Surugiul 71
Ion Păpuşăriul 79
Cucoana Chirița în voiagiu 87
Barbu Lăutariul 95
Paraponisitul 101
Kera Nastasia sau Mania posturilor 107
Haimana 115
Gură-Cască, om politic 123

SCENETE

Stan Covrigariul 131
Pîcală şi Tîndală 143

OPERETE

Scara mîței 155
Crai-nou 189
Harță răzăşul 223

VODEVILURI

Rămășagul 263
Peatra din casă 287
Nunta țărănească 323
Chirița în Iași sau Două fete ș-o neneacă 345
Chirița în provinție 411
Doi morți vii 479
Cinel-Cinel 565
Rusaliile 595
Agachi Flutur 629
Arvinte și Pepelca 701
Millo director 725
Paraclisierul sau Florin și Florica 761
Drumul de fer 795

Note și variante 833
Tabla ilustrațiilor 981

Lector: CĂTĂLINA POLEACOV
Tehnoredactor: AURELIA ANTON

Bun de tipar 23 02 1978. Tiraj 4530 ex. legate 1/1. Coli ed. 45,08. Coli tipar 61,50. Planșe tipo 7.

Tiparul executat sub comanda
nr. 789
Întreprinderea poligrafică
„13 Decembrie 1918"
str. Grigore Alexandrescu nr. 89—97
București
Republica Socialistă România